PRO ACTA
van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland Groningen 2014-2015

Generale Synode
De Gereformeerde Kerken in Nederland
Groningen 2014-2015

Artikel 1: Opening

Namens de Raad van De Gereformeerde Kerk te Groningen, die door de Generale Synode van Hasselt 2011-2012 was aangewezen als samenroepende kerk voor de volgende generale synode, opent broeder A. Hofman om 10.00 uur de vergadering.
Hij leest uit Gods Woord Ex. 18:9-25, laat zingen Psalm 100 en gaat voor in gebed.
Hij spreekt het volgende openingswoord uit:

Weleerwaarde en eerwaarde broeders, afgevaardigden en belangstellenden,
Broeders en zusters,

Welkom bij de opening van de 5de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, dit namens de samenroepende kerk te Groningen.
Met het nu samenkomen als synode is teruggekeerd naar onze kerkenorde-besluit, art. 46: het om de 3 jaar samen komen, dit mag rust geven binnen de kerken. De agenda, broeders afgevaardigden blijkt er wel dikker om.
En met dat er nu geen rijke dankbare vereniging aan de orde is, wat de vorige synode mocht behandelen, er mag nu toch geconstateerd worden een meer evenwichtige verdeling van de beide classes, nl. Noord/Oost 5 kerken met 1 wijkgemeente, Zuid/West 4 kerken met 2 wijkgemeenten.
Ook een nieuwe zaak mag zijn: Zuid/West mag "zelfvoorzienend" zijn nl. de afvaardiging van zowel 3 predikanten en 3 ouderlingen en zelfs terti-broeders. Zover is Noord/Oost nog niet! Maar een aanstaand begin? Tellen we Gods zegeningen?

Broeders en zusters, het gelezen Schriftgedeelte lijkt misschien wat vreemd, hoe toe te passen op een synode 2014-2015?

Het gaat in Exodus 18 om verdeling en hulp, bij het vele rechtspreken, wat voor Mozes

alleen: een dagtaak was. Wat er zo allemaal te rechtspreken was? Wel geeft het slot van vers 16 van dit hoofdstuk: bovendien maakt hij Gods inzettingen en wetten bekend.
Wij gaan niet in op iets vreemds, nl. dat dit voor Exod. 20 en de verdere beschrijving van Gods geboden en verordeningen staat.
Maar we gaan wel terug naar het Bijbelboek Genesis: God roept in hoofdstuk 12 een wel zeer kleine "rest" nl. Abram en Sarai uit Ur der Chaldeeën om in Kanaän te gaan wonen, wat voor hun nageslacht het beloofde land wordt.
We kennen de geschiedenis: Gods uitwerking van Gods Verbondsbeloften.
Maar in heel Genesis wordt nog niet van een volk gesproken.
Het gaat nog maar om 70 zielen, als nageslacht van aartsvader Jacob, die in Egypte asielzoekers waren, dit was al door God aan Abraham in zijn bijzondere diepe slaap bekend gemaakt (Gen. 15:12-16).
Het Bijbelboek Exodus begint echter met de benaming Israëlieten en de vermelding: uitermate talrijk, zodat het land Egypte met hen vervuld werd.
Een nieuwe koning komt daarom met een bevolkings-beperking en onderdrukking tot slavernij. Wat tot een roepen tot de Here geleid heeft. (Ex. 2:23,24)
Hoeveel kennis van God en Zijn beloften van Kanaän er bij de Israëlieten was?
Mozes vraagt dat de Here bij zijn roeping om Israël uit te leiden: als ze vragen: wie is de Here? Elders in de Bijbel lezen we dat ze goden van Egypte gediend hebben.
Mozes krijg de opdracht te zeggen: Ik ben heeft mij tot u gezonden.
Ook moet hij de oudsten van de Israëlieten meenemen naar de farao, dus die waren er - dus er was leiding/orde.
Als in het gelezen Bijbelwoord vanmorgen sprake is van tot Mozes komen dan is het: om God te vragen.
Broeders, onze bidstond gisteravond was dat toch ook.
Zeker we kennen het Schriftwoord, dat het een verloren zaak kan zijn, als er onderlinge rechtszaken behandeld moeten worden. (1 Cor. 6:7).
Van Jetro in ons hoofdstuk wordt eerst weer vermeld dat hij priester is (in Israël hadden priesters de taak wetsonderricht te geven), hij komt tot Gods lofprijzing, de verzen 10 en 11, ja offert aan God en er wordt gezamenlijk maaltijd gehouden.
Broeders en zusters deze eerbetoon van een iets betrokken "buitenstaander" aan God en zijn volk missen wij maar al te vaak. Maar in onze kleinheid als kerken en vanaf vandaag als synode bijeen, belijden we toch: niet door kracht, noch geweld, maar door Gods Geest. (Zach. 4:6).
De volgende dag overziende, brengt Jetro tot het advies aan zijn schoonzoon: U kunt het niet alleen aan, en, regel hulp. Mozes luistert en doet naar het advies van zijn schoonvader.
Er staat opvallende niet bij, dat de Here gevraagd wordt.
Ook voor ons is de les: oudsten/ouderlingen zullen geen solo-functie vervullen binnen de gemeente, onze KO art. 37 is hier ongetwijfeld de leidraad, en zouden de art. 30 en 33 ook niet hieruit van toepassing zijn. In een enkele zin: de meerdere vergaderingen dienen de kerken.
Het aantal van de hulpkrachten voor Mozes wordt niet vermeld, is ook niet uit Deut. 1 te halen, maar stel eens: het werden er 12, naar de 12 stammen, net als 12 verspieders, 12 die 12 stenen uit de Jordaan droegen, de 12 apostelen en nu 12 afgevaardigden.
Kort nog: de toen aangetreden personen zullen toch ook geveld zijn in de woestijn, eens moest Mozes de oudsten ophangen, zelfs Mozes en Aaron mochten om hun eigen zonden het beloofde land niet in. God geeft alleen kracht om in Zijn dienst te staan.
Als we in Num. 11 lezen dat nu God zelf Mozes helpers geeft, dan gaat dat in GODS Geest-kracht, zelfs de 2 dienstweigeraars Eldad en Medad, dan is er geen menselijk tegenhouden (Jozua) meer aan.

En wij nu, en onze synodeleden, we leven na en door Gods Pinkstergeest.
Laten we onze geloofsbelijdenis voor ogen hebben, zondag 21a: Dat de Zoon van God uit het hele menselijke geslacht zich een gemeente, die tot het eeuwige leven uitverkoren is, van het begin van de wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt, Hij doet dit door Zijn Geest en Woord in eenheid van het ware geloof.
Met het gelezen gedeelte uit het O.T. zagen we het zichtbaar worden van Gods volk, maar we belijden dat er nooit een einde aan Gods volk zal zijn, de schare die niet te tellen is.

Broeders synodeleden, nieuw: 11 van u dienden niet de vorige synode.
U staat voor een brede, gevarieerde taak, mooie zaken: rapporten van deputaten met o.a. financiële goedkeuringen, maar ook veel met teleurstellingen: moeizame, t.o.v. buitenlandse contacten, ook genoemd veel revisiezaken, het noemen alleen al van nr. 3.03 en het lijkt er op, dat u uw geschiedeniskennis moet ophalen: de doleantie en de vereniging van ruim een eeuw terug.
Als laatste mag genoemd worden, als een ingeschatte hamerstuk: "Berkel" vraagt om dichter bij huis te vergaderen, ofschoon er tussen Bleiswijk en Groningen 2 goede luchthavens liggen (Schiphol, Eelde). De kerk van Groningen stelt de synode voor (is al geregeld) om na deze eerste zitting in Hasselt te vergaderen. (bekende locatie).
Om tot een afronding te komen: als samenroepende kerk willen we dank zeggen aan diegenen, die veel werk hebben verzet aan de voorbereiding van deze 5e synode.

Broeders, afgevaardigden, nu als synodeleden,
- dat u de krachten en wijsheid van God mag ontvangen
- dat wij als kerkleden biddend om u staan,
- dat Gods zegen met u en ons mag zijn!

Hiermee verklaar ik, namens de samenroepende kerk van Groningen, de synode van De Gereformeerde Kerken voor geopend.

Artikel 2: Onderzoek geloofsbrieven en presentatie

De samenroepende kerk onderzoekt de geloofsbrieven. Deze worden in orde bevonden.

De afvaardiging is als volgt samengesteld:

Van de classis Noord-Oost:

primi:	oud. J. Bouwhuis	Bergentheim	DGK Bergentheim/Bruchterveld
	oud. T.L. Bruinius	Hooghalen	DGK Emmen wijkgemeente Assen
	oud. L. Kampinga	Heerenveen	DGK Opeinde
	oud. B. de Roos	Groningen	DGK Groningen
	oud. W. Snippe	Assen	DGK Emmen wijkgemeente Assen
	oud. J.M. Teunis	Mariënberg	DGK Mariënberg
Secundi:	oud. W. Dijkstra	Hardenberg	DGK Bergentheim/Bruchterveld
	oud. A. Hofman	Noordhorn	DGK Groningen
	oud. R.H. v.d. Laan	Groningen	DGK Groningen
	oud. W.J. Sikkens	Groningen	DGK Groningen
	oud. G.H. Plaggenmars	Mariënberg	DGK Mariënberg
	oud. L.G. Spoelman	Schoonebeek	DGK Emmen

Van de classis Zuid-West:

primi:	ds. E. Heres	Dalfsen	DGK Dalfsen
	ds. C. Koster	Bleiswijk	DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek
	ds. S. de Marie	Zwolle	DGK Zwolle
	oud. A. van Egmond	Bleiswijk	DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek
	oud. E. Korevaar	Wezep	DGK Zwolle
	oud. B. Lourens	Dalfsen	DGK Dalfsen
Secundi:	oud. P. Dijkstra	Hasselt	DGK Dalfsen
	oud. M.S. Godschalk	Zwolle	DGK Zwolle
	oud. H.J. Heres	Zwolle	DGK Zwolle
	oud. J. Horst	Zwolle	DGK Zwolle
	oud. J. Houweling	(Karel Doormanlaan), Bleiswijk	DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek
	oud. G.J. de Marie	Bleiswijk	DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek
Tertii	oud. C. Baan	Zwolle	DGK Zwolle
	oud. T.M. de Marie	Hasselt	DGK Hasselt

Artikel 3: Verkiezing moderamen

De preses geeft iedere afgevaardigde de gelegenheid zichzelf voor te stellen en vervolgens wordt het moderamen in een aantal rondes verkozen als volgt:

Preses	ds. E. Heres
Assessor	ds. S. de Marie
1e scriba	oud. B. Lourens
2e scriba	ds. C. Koster

Artikel 4: Constituering

De preses van de samenroepende kerk, broeder A. Hofman, verklaart de Synode van De Gereformeerde Kerken voor geconstitueerd. Hij nodigt de leden van het moderamen uit om zitting te nemen en draagt de leiding over aan de nieuw verkozen preses van de synode, ds. E. Heres.

ACTA
van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland Groningen 2014-2015

Generale Synode
De Gereformeerde Kerken in Nederland
Groningen 2014-2015

HOOFDSTUK 1 - ALGEMEEN

Artikel 1.01 Beloften

De preses leest de volgende belofte voor:
'Ik vraag u, broeders afgevaardigden, om uw instemming te betuigen met de aangenomen belijdenis van de kerken en te beloven om het werk ter synode te doen in onderworpenheid aan de Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de Kerk.
Ik verzoek de afgevaardigden om te verklaren dat ze aldus beloven door hoofd voor hoofd te antwoorden met 'ja' en daarbij te gaan staan.'
Alle afgevaardigden (allen primi) leggen deze belofte af.

Artikel 1.02 Benoeming Adviseur en Quaestor Synode

De preses meldt dat de samenroepende kerk het voorstel heeft gedaan om voor te dragen als adviseur dr. P. van Gurp en als quaestor broeder E. Korevaar. De voorstellen worden met algemene stemmen aangenomen.
Dr. Van Gurp legt vervolgens de in art. 1.01 aangegeven belofte af.

Besluit:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 15 november 2014 te Groningen, besluit om:
dr. P. van Gurp te benoemen tot adviseur van de synode,
br. E. Korevaar te benoemen tot quaestor van de synode.

Artikel 1.03 Sluitingsdatum ingekomen stukken

De sluitingsdatum voor het indienen van stukken voor deze synode wordt bepaald op 6 december, met dien verstande dat dit alleen geldt voor kerkenraden m.b.t. de toegezonden rapporten. Dit in verband met de (veel te) late binnenkomst van sommige stukken.
Voor overige stukken geldt dat de sluitingsdatum voor het indienen van stukken voor de synode vandaag (15 november 2014) is.

Artikel 1.04 Instelling commissies

Commissie 1
Opdracht: voorbereiding bespreking revisieverzoeken met betrekking tot het besluit over leespreken.
Br. Kampinga, br. De Roos, br. Korevaar, br. Van Egmond
Te behandelen stukken:
- Verzoek van DGK Emmen e.o./wijkgemeente Assen e.o. om revisie van art. 3.03 Acta GS Hasselt 2011
- Verzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld om revisie van art. 3.03 Acta GS Hasselt 2011
- Brief van DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek m.b.t. revisieverzoeken inzake te lezen preken

Hierbij te betrekken het rapport van Deputaten Liturgische Voorzieningen.

Commissie 2
Opdracht: voorbereiding bespreking appelzaken m.b.t. leespreken
Br. Korevaar, br. Lourens, br. Van Egmond
Te behandelen stukken:
- Appelschrift br. C.A. Teunis
- Bezwaarschift van DGK Mariënberg tegen uitspraken van de classis Noord-Oost inzake eenheid van de prediking

Commissie 3
Opdracht: voorbereiding bespreking rapport BBK
Br. Bouwhuis, br. Teunis, br. Korevaar, br. Van Egmond
Te behandelen stukken:
- Rapport Deputaten BBK + aanvullend rapport
- Revisieverzoek DGK Dalfsen m.b.t. synodebesluit Emmen 2009 t.a.v. de zusterkerkrelatie met de LRCA
- Brief van fam. Vermeer t.a.v. het minderheidsrapport inzake onderzoek naar de Westminster Standards

Commissie 4
Opdracht: voorbereiding bespreking revisieverzoek DGK Dalfsen t.a.v. De Bazuin en het rapport deputaten –curatoren De Bazuin
br. De Roos, br. Bouwhuis, ds. Koster
Te behandelen stukken:
- revisieverzoek DGK Dalfsen met betrekking tot De Bazuin
- rapport van de deputaten-curatoren van De Bazuin

Commissie 5
Opdracht: onderzoeken of en hoe het tot eenheid kan komen met de GKN
Br. Snippe, br. Bruinius, ds. de Marie
Te behandelen stukken:
- Rapport deputaten ACOBB
- Verzoek van DGK Dalfsen om deputaten ACOBB op te dragen dit onderzoek te verrichten
- Idem verzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld

Commissie 6
Opdracht voorbereiding bespreking appelzaken van br. Van den Dool en zr. Oldenburger
Br. De Roos, br. Kampinga, br. Snippe
Te behandelen stukken:
- Bezwaarschrift van br. Van den Dool tegen besluiten van de kerkenraad van Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek en van de classis ZW.
- Revisieverzoek van zr. Oldenburger-Zijlstra inzake de uitspraak van synode Hasselt 2011 met betrekking tot de Vereniging in 1892.

Artikel 1.05 Uitnodiging LRCA

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2014 besluit om de Liberated Reformed Church te Abbotsford, Canada, als zusterkerk uit te nodigen wanneer het rapport van deputaten BBK en het revisieverzoek van DGK Dalfsen met betrekking tot de zusterkerkrelatie met de kerk van Abbotsford besproken wordt.

Artikel 1.06 Uitnodiging deputaten FRCA

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2015 besluit om de Free Reformed Church of Australia (FRCA) uit te nodigen op onze synode.
Grond:
Ondanks het feit dat DGK door de FRCA niet is aanvaard als zusterkerk, hebben in het kader van blijvende contacten onze deputaten BBK op uitnodiging van de FRCA hun recente synoden bezocht.

Artikel 1.07 Verslaglegging voor De Bazuin

Van de redactie van De Bazuin wordt het verzoek om de verslaglegging van synodezittingen te publiceren in De Bazuin goedgekeurd, mits het verslag vooraf door het moderamen is geaccordeerd.

Artikel 1.08 Geluidsopnamen

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2011 besluit dat ter ondersteuning van het notuleren van de vergaderingen door de 1e scriba, toegestaan wordt van deze vergaderingen geluidsopnamen te maken, die na goedkeuring van de notulen weer vernietigd worden.

Artikel 1.09 Verklaring van de kerk van Bergentheim/Bruchterveld

Materiaal: document 2.001: Verklaring DGK Bergentheim/Bruchterveld

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2014,

Constateert:
1. dat de brief en de verklaring van DGK Bergentheim/Bruchterveld handelen over overwegingen en de gronden bij een besluit en niet over een besluit van een vorige synode.
2. dat de brief geen revisieverzoek of een appelzaak overeenkomstig art. 31 van de KO behelst.

Overweegt:
dat over de overwegingen bij en de gronden van een synodebesluit ook in het licht van Schrift en belijdenis, verschillend geoordeeld kan worden,

Spreekt uit:
te volstaan met kennisnemen van de brief en de verklaring van de kerk te Bergentheim/ Bruchterveld.

HOOFDSTUK 2 - KERKREGERING

Artikel 2.01 Rapport van de deputaten ad artikel 49 KO

Materiaal: Document 10.003: Rapport deputaten naar art. 49
Aanwezige deputaten: brs. W. J. Sikkens, A. van Egmond, ds. S. de Marie, G.H. Plaggenmars, L. Menninga, H. Oosterhuis

Er wordt gerapporteerd dat de deputaten driemaal zijn ingeschakeld om te adviseren. Het waren vreugdevolle zaken. Onder andere met betrekking tot advisering bij de aanvaarding van de Gereformeerde Kerk Dalfsen en advies bij de peremptoire examens van de brs. C. Koster en M. Dijkstra.
Het verslag van de bijeenkomst voor het peremptoir examen van br. M. Dijkstra wordt voorgelezen omdat dit plaatsvond na het uitbrengen van het schriftelijk rapport. Alles is in goede orde verlopen, geheel volgens de agenda. De deputaten hebben aangegeven dat zij de vrijmoedigheid hadden om te adviseren om br. M. Dijkstra toe te laten tot de bediening van het Woord.

Artikel 2.02 Rapport secundus-archivaris

Materiaal: Document 8.002: Rapport secundus-archivaris
Aanwezige deputaat: br. L. Kampinga

De archivaris meldt dat de bewaring van de stukken op een kwalitatief goede manier wordt uitgevoerd. Er zijn vele manieren om stukken digitaal op te slaan, maar geen van alle is 100% betrouwbaar. De beste manier om stukken te bewaren is toch om deze op papier te bewaren.

Artikel 2.03 Rapport controle archiefstukken

Materiaal: Document 8.001: Rapport controle archiefstukken

Van de kerk van Emmen is het rapport met betrekking tot de controle van de archiefstukken ontvangen. De eindconclusie is: het archief is op goede orde en wordt goed bewaard. De kerk van Emmen wordt bedankt.

Artikel 2.04 Deputaatschap Documentatie

Materiaal: Document 10.006: Rapport Deputaatschap Documentatie
Document 10.006: Aanvullend rapport Deputaatschap Documentatie
Aanwezige deputaten: brs. J. Bos, J. Bruijn, T.M. de Marie
Afwezige deputaat: br. N.R. Hoving

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen te Zwolle op 13 december 2014 besluit om een onderzoek in te stellen naar een op te richten archief- en documentatiecentrum. Deputaten Documentatie zullen hiertoe overleg hebben met de deputaat Archief en de deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords en de synode dienen met een voorstel.

Artikel 2.05 Deputaatschap Archief en Documentatie

Materiaal: Document 10.021: Aanvullend rapport deputaten Documentatie n.a.v. het vormen van een archief- en documentatie centrum

Aanwezige deputaten: br. J. Bos, br. J. Bruijn, br. N.R. Hoving, br. T.M. de Marie
Aanwezige archivaris: br. L. Kampinga

De deputaten stellen voor om een nieuw deputaatschap archief en documentatie in te stellen in plaats van de beide oude.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit

1. een nieuw deputaatschap 'Archief en Documentatie' in te stellen, dat in de plaats komt van de deputaatschappen 'Archief' en 'Documentatie';
2. voor het nieuw in te stellen deputaatschap 'Archief en Documentatie' vijf broeders en/of zusters te benoemen;
3. het nieuwe deputaatschap 'Archief en Documentatie' de volgende instructie mee te geven:

I. Algemeen

a. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen, dat van belang is voor de geschiedenis van De Gereformeerde Kerken in Nederland, met name sinds de Vrijmaking in 2003 en volgende jaren, en dit te beheren in een archief- en documentatiecentrum;
b. voor het beheer van het archief- en documentatiecentrum op zoek te gaan naar een ter zake kundige medewerker;
c. onderzoek te doen naar en op basis daarvan voorstellen te formuleren voor het verder integreren van 'archief' en 'documentatie';
d. onderzoek te doen naar een verantwoorde vorm van digitalisering van documenten;
e. de kerken en kerkelijke vergaderingen te dienen met adviezen en voorlichting inzake het beheer van archief- en documentatiemateriaal;
f. onkosten te declareren bij het deputaatschap Financieel Beheer, en daarbij vooralsnog uit te gaan van een begroting van 3000 euro per jaar;
g. van hun werk rapport uit te brengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode toe te zenden.
h. hun archief m.b.t. eigen werkzaamheden zowel in papieren alsook in digitale vorm (PDF formaat op cd-rom) uiterlijk na zes jaar te archiveren in het archief van de Generale Synode.

II. Met betrekking tot 'archief' en archivaris

De archivaris

a. Beheert in opdracht van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken de documentatiestukken van de gehouden landelijke vergaderingen en synoden met ingang van de vrijmaking in 2003.
b. Hij draagt zorg voor een geordend overzicht van de stukken in een door hemzelf ingerichte archiefkast c.q. archiefruimte. Dit betreft zowel de aangeleverde stukken op papier als wel in digitale vorm op CD of DVD.
c. Hij zal er zorg voor dragen dat er na afloop van elke synode een getekend exemplaar van de Acta en drie exemplaren van de vertrouwelijke Acta (waarvan één getekend) aan het archief zullen worden toegevoegd.

d. Hij deelt het archief met zijn stukken zodanig in, dat alle stukken optimaal toegankelijk worden gemaakt. Hij kan gebruik maken van de bijlagen die bij deze instructie worden toegevoegd n.l.: Archiefschema (bijlage 1) en Trefwoordenregister (bijlage 2).
e. Hij zal een postboek bijhouden waaruit na te gaan is of het archief compleet is.
f. Hij neemt na afloop van de synode de stukken, die daarvoor in aanmerking komen, over van de scriba's 1 en 2 en overige functionarissen en bergt deze stukken in het archief op.
g. Hij bewaart alle vertrouwelijke informatie en staat voor alle vertrouwelijke informatie onder de belofte van strikte geheimhouding.
h. Het raadplegen van niet vertrouwelijke stukken kan geschieden en het uitlenen van die stukken kan alleen dàn plaatsvinden na verkregen toestemming van de archiefvoerende kerk. Het uitlenen geschiedt tegen een ontvangstbewijs en wordt door hem geregistreerd.
i. Het raadplegen van vertrouwelijke stukken kan en mag pas plaatsvinden nadat de archivaris overlegd heeft met Deputaten Voorbereiding Volgende Synode. Zij zullen de archivaris binnen veertien dagen nadat de aanvraag is binnengekomen bij de deputaten hem voorzien van een schriftelijk ondertekend antwoord (in tweevoud), dat door de archivaris zal worden overhandigd aan het verzoekend kerklid. In deze brief zullen deputaten bij een negatief antwoord de reden aangeven.
j. Wanneer Deputaten Voorbereiding Volgende Synode toestemming geven voor het inzien van vertrouwelijke stukken zal de archivaris het verzoekend kerklid wijzen op de strikte vertrouwelijkheid. De archivaris zal een kopie aan het verzoekend kerklid overhandigen, welke hij binnen veertien dagen moet retourneren aan de archivaris.
k. Hij zal een lijst bijhouden waarin de uitgifte (gedateerd) is geregistreerd van alle vertrouwelijke stukken.
l. Hij draagt zorg dat de scriba van de archiefvoerende kerk (Zwolle) als tweede sleutel gemachtigde, zijn taak in voorkomende gevallen kan uitvoeren.
m. Hij maakt een lijst op van alle voor vernietiging in aanmerking komende stukken en vernietigt deze stukken na verkregen toestemming van de laatst voorafgaande Generale Synode.
n. Hij zal er zorg voor dragen dat elk jaar het archief gecontroleerd zal worden door een van te voren aangewezen kerk, welke op bijgevoegde lijst (bijlage: rapport deputaten Documentatie) staat aangegeven.
o. Het mandaat van de archivaris wordt stilzwijgend verlengd, tenzij hij ontheffing van zijn arbeid vraagt of de Generale Synode de aanwijzing van een andere archivaris noodzakelijk acht. Is er onverhoopt sprake van wanbeheer, dan kan hij met onmiddellijke ingang worden ontslagen van zijn functie.

III. Met betrekking tot 'documentatie'

a. de werkzaamheden die genoemd worden in het werkdocument dat door de voormalige deputaten Documentatie is opgesteld (zie bijlage), voort te zetten, voor zover dit relevant is voor het deputaatschap;
b. met deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords af te stemmen in welke mate overleg en samenwerking nodig is met betrekking tot huisvesting, plaatsing van bepaalde boeken, publicaties en materialen en gebruik van (computer)systemen;
c. richtlijnen op te stellen voor het te archiveren materiaal (documenten, persoonlijke archieven), met inachtneming van o.a. wijze van opslag, omgang met en afscherming van vertrouwelijke stukken en vernietigingstermijnen;

d. versterkt aandacht te besteden aan het nemen van maatregelen om de documentatie ten nutte te doen zijn voor de kerken, voor onderzoek door studenten, voor publicaties, en voor uitlenen aan kerkleden.

Het voorstel van de deputaten, waarin opgenomen is dat zusters ook in het deputaatschap zitting kunnen nemen, wordt met algemene stemmen aangenomen.

Artikel 2.06 Rapport van de deputaten Voorbereiding Volgende Synode (VVS)

Materiaal: Document 8.003: Rapport deputaten Voorbereiding Volgende Synode
Aanwezige deputaten VVS: brs. L. Menninga, ds. S. de Marie, H. Oosterhuis en C.A. Teunis

Overwegingen

1. De startdatum van de synode, zoals tot nu toe gepland in de maand november is voor kerkenraden lastig omdat juist in deze maanden na de zomer er veel op kerkenraden af komt.
2. De rapporten van de deputaten, die moeten worden ingediend 4 maanden voordat de synode begint, komen voor het merendeel in de zomermaanden ter beschikking van de kerkenraden. Dat is juist een tijd dat er geen kerkenraadsvergaderingen worden gepland.
3. Vrijwel na de tweede zitting zijn er de feestdagen voor Kerst en Oud-en-Nieuw. In die tijd is het lastig voor de synode om te vergaderen.
4. In februari, na de voorjaarsvakantie, zou een mooie periode zijn om de synode te laten aanvangen.

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2014 besluit de nieuw te benoemen deputaten Voorbereiding Volgende Synode mee te geven een startdatum te kiezen in het voorjaar.

Gronden

1. Een startdatum in het voorjaar heeft als voordeel dat de ingediende rapporten op tijd besproken kunnen worden in de kerkenraden.
2. De tijd tot aan de zomermaanden kan worden benut om alle zaken tijdig af te handelen.

Artikel 2.07 Samenroepende kerk volgende synode

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 juni 2015 besluit DGK Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek aan te wijzen als samenroepende kerk voor de volgende synode.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 juni 2015 besluit dat de vergaderingen van de synode in het vervolg voor zover mogelijk in Zwolle gehouden worden.

Artikel 2.08 Handboek voor de Kerken

Materiaal: Document 10.010: Brief van DGK Opeinde met het voorstel Handboek van de kerken
Document 10.016: Voorstel moderamen als concept besluit inz. handboek van de kerken

Overwegingen

1. Het is van belang voor de kerken in het kerkverband dat alle leden de beschikking hebben over actuele gegevens betreffende de zusterkerken.
2. In het verleden heeft het jaarlijkse handboek van de GKv in deze behoefte voorzien. Uitgave van een handboek was in het verleden een aandachtspunt van een deputaatschap Generaal-Synodale Publicaties (art. 123, Acta Leusden 1999).
3. Een papieren document is statisch en daardoor kunnen gegevens al snel verouderd zijn.
4. In het digitale tijdperk waarin we leven is het mogelijk om deze gegevens snel en flexibel ter beschikking te kunnen hebben.
5. Kerkenraden kunnen, indien zij dat wensen of nodig achten, aan die leden die geen internet tot hun beschikking hebben, een papieren versie uitprinten en kopiëren.

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2014 besluit de deputaten curatoren Landelijk Kerkblad en Websites op te dragen een periodiek te updaten handboek in digitale vorm samen te stellen in het zgn. PDF-format en dit op een afgeschermd gedeelte van de website te publiceren. Daarnaast zal een papieren uitgave verzorgd worden voor kerkleden die daar om verzoeken.

Gronden

1. Er is een website onder beheer van het deputaatschap Landelijk Kerkblad en Websites. Deze website leent zich eenvoudig voor het snel beschikbaar stellen van documenten.
2. Snel verouderende gegevens (ledenaantal, adressen e.d.) kunnen snel vernieuwd worden.
3. Een website-document brengt niet of nauwelijks kosten met zich mee.

Artikel 2.09 Opname commissierapporten in de acta

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 juni 2015 besluit de volgende commissierapporten op te nemen in de acta:
Rapport commissie 1 inzake leespreken.
Rapport commissie 3 inzake BBK, waarbij ook het revisieverzoek van DGK Dalfsen wordt opgenomen.
Rapport commissie 4 inzake revisieverzoek Dalfsen inzake De Bazuin.
Rapport commissie 5 inzake kerkelijke eenheid (GKN).

HOOFDSTUK 3 - EREDIENST

Artikel 3.01 Rapport Deputaten Liturgische Voorzieningen

Materiaal:
- Document 3.003: Rapport van deputaten Liturgische Voorzieningen
- Document 3.009: Commissierapport van commissie 1 en 2
- Document 3.001: Revisieverzoek DGK Emmen / Assen met betrekking tot leespreken
- Document 3.004: Revisieverzoek DGK Bergentheim/Bruchterveld met betrekking tot leespreken
- Document 3.007: Brief DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek naar aanleiding van de revisieverzoeken met betrekking tot leespreken

Aanwezige deputaten: brs. P. van Egmond, R.H. van der Laan, W. Snippe

Rapporteur br. W. Snippe:
Over de beschikbaarheid van het Gereformeerd Kerkboek wordt gemeld dat er nog enkele exemplaren bij de boekhandel aanwezig zijn. Er is geen vraag geweest naar nieuwe kerkboeken.
Over de te lezen preken wordt gemeld dat er twee lijsten onderhouden worden van predikanten van wie preken gelezen kunnen worden. Het aantal beschikbare gedigitaliseerde preken is op dit moment 2204. Dankbaarheid wordt uitgesproken dat dit werk gestadig voortgang mocht vinden.
In het bijzonder wordt de zusters A.F. Spoelman en S. Admiraal dank gezegd voor hun inspanning om de preken te digitaliseren en op de website te plaatsen. De beoordelings-formulieren worden niet of sporadisch ingevuld door kerkenraden. Omdat de deputaten verschillend denken over het gegeven advies en het nut van het beoordelingsformulier, is er geen voorstel gekomen aan de synode.
Deputaten wachten het oordeel van de synode af. Zij geven ter overweging om over de zaken van het advies door te spreken en er een duidelijk besluit over te nemen. Anders is het te vrezen dat er steeds meer revisieverzoeken zullen komen.

Bespreking:
Naar aanleiding van een vraag met betrekking tot de 3e en de 5e instructie of het deputaten is toegestaan om op verzoek van kerkenraden preken van andere predikanten die niet tot de lijst horen, toe te voegen op of te verwijderen van de site, wordt geantwoord dat dit niet is toegestaan.
De synodes hebben lijsten vrijgegeven van predikanten die gelezen mogen worden, lijst 1 en lijst 2. En van die predikanten is het vrij om preken op de site te zetten. Dit betreft preken die voor 1990 gemaakt zijn.

Aan de orde is het rapport van de commissies 1 en 2.
In de korte toelichting wordt gemeld dat het een rapport is van de commissies 1 en 2 samen. Beide commissies hebben te maken met de problematiek rond de leespreken.
Deze commissies hebben erover gesproken dat er moeite is met de besluiten rond leespreken. Het is de vraag of er niet een andere weg gekozen kan worden die voor de Here verantwoord is om de moeite te overstijgen en elkaar daarin te kunnen vasthouden. Daartoe dient dit commissievoorstel.

Bespreking:
Op de vraag of naast kerkenraden ook individuele kerkleden de lijst met predikanten mogen aanvullen en of er ook criteria aangelegd zijn om vast te stellen of preken Schriftuurlijk zijn, wordt geantwoord dat het alleen aan de kerkenraden is om de lijst met predikanten aan te vullen. Er hoeven geen criteria voor aangelegd te worden omdat het logisch is dat er een motivatie bij geleverd wordt.
Gevraagd wordt hoe wordt gedacht over de mededeling aan gemeente en classis die GS Hasselt verplicht stelde bij het lezen van een preek van een predikant die niet op lijst 1 of 2 stond. Daarover wordt opgemerkt dat bij het huidige commissievoorstel die mededeling komt te vervallen omdat er alleen preken gelezen mogen worden van predikanten van lijst 1 en 2.
Ook wordt gevraagd waarom er twee verschillende data worden genoemd met de opmerking dat als het 1 september 2003 wordt, de kerkenraad dan zelf kan bepalen of hij de datum van 1 januari 1993 wil handhaven.
Verder blijkt dat een enkeling moeite heeft met besluit 2 en de daarbij behorende grond 2. Hierin staat dat er alleen preken van predikanten gelezen **mogen** worden (…). Aangegeven wordt dat dat een verscherping betekent van wat er in de GS van Hasselt is vastgesteld. Het advies is nu een soort binding geworden. Door besluit 4 en 5 wordt geprobeerd de eigen verantwoordelijkheid van de kerkenraad te honoreren, maar dat wordt niet voldoende geacht. De commissie merkt hierover op dat in besluit 5 er de mogelijkheid blijft om nog predikanten aan de lijst toe te voegen.
Over de twee genoemde data wordt opgemerkt:
Voor besluit 2 is er een behoorlijk verschil tussen 1 januari 1993 en 1 september 2003.
Het is belangrijk dat we gebruik maken van preken die ook door het kerkvolk te volgen zijn (zoals het niveau van de preken, het taalgebruik, de actualiteit en in het bijzonder aandacht voor met name ook de jongeren). In gesprekken met jongeren in meer dan één gemeente wordt dit meer dan eens opgemerkt. Deze jongeren geven daarbij aan dat ze heel veel preken gehoord hebben, waarna ze de kerk uitgingen en aangaven dat ze er niet veel van hebben meegenomen omdat het boven hun niveau was.

Antwoord van de commissie:
Ter verduidelijking: de datum 1 januari 1993 houdt verband met het feit dat vanaf 1993, synode GKv Ommen, synodebesluiten zijn beoordeeld en een heel aantal daarvan vervallen zijn verklaard.
Over de binding wordt verder opgemerkt dat het in het verleden de gewoonte is geweest bij kerkvisitatie om kerkenraden te vragen of er alleen preken gelezen worden van predikanten binnen het kerkverband. Dat was een binding. En het is dus goed dat er hier besluiten over genomen worden.
Wat betreft de datum 1 januari 1993 wordt verder opgemerkt dat deze is genoemd omdat er in de kerken sinds die tijd veel aan de hand is. Maar we mogen niet vergeten dat er ook in die tijd heel goede preken ontstonden. Juist in die tijd tussen 1993 en 2003. Er werd toen geopponeerd tegen de dwalingen. Dat zijn dus preken die nog dichter bij ons staan dan preken van vóór die tijd.
Ook de toegankelijkheid voor de jeugd van de kerk is belangrijk. Daarom wordt er voor gepleit om de datum 1 september 2003 vasthouden.
De deputaten merken op dat ze het er met de commissie over eens zijn dat er Schriftuurlijke preken gelezen moeten worden. Ook na 1990 zijn er Schriftuurlijke preken gemaakt. De vraag is hoe haal je de Schriftuurlijke preken er boven uit. De commissie stelt voor om dat door kerkenraden te laten uitzoeken. Dat is een goede zaak en er is veel behoefte aan catechismuspreken.

Deputaten zijn er ook voor om een ruime datum te hanteren (01-09-2003) en daar moeten dan goede besluiten over genomen worden. Dat geeft alleen maar duidelijkheid.
Er worden op het voorstel van de commissie enkele amendementen ingediend. Die betreffen de datum, de verantwoordelijkheid van de kerkenraad, en een die handelt over het samenvoegen van de lijsten 1 en 2 tot één lijst. Daarnaast wordt nog een kleine tekstuele wijziging voorgesteld.
In een reactie op de datum wordt opgemerkt dat de begrijpelijkheid van een preek belangrijk is. Maar het is niet primair. Dat is de Schriftuurlijkheid. Juist vanwege de beweging om preken populair te maken vanaf 1993 kon het wellicht een verlokking inhouden om populaire preken te maken die juist uit niet helemaal Schriftuurlijke achtergrond zijn ontworpen. Er is een hele beweging gekomen vanuit Kampen: “de hoorder in beeld” en daarbij is uit het oog verloren dat het niet primair om de woorden gaat maar om de boodschap van de Here. Hele aansprekende preken kunnen juist ook preken zijn waar de zaak vervlakt is. Wie gaat de keuze maken? In de praktijk is het de preeklezer die de preek selecteert. Het kan een ambtsdrager zijn of niet. De kerkenraad is verantwoordelijk maar in de praktijk zal blijken dat de kerkenraad niet actief betrokken is bij de keuze van de preek. Je geeft een enorme vrijheid aan de keuze van de preeklezer. Het valt absoluut niet te ontkennen dat er in die tijd na 1993 goede preken zijn geweest, maar hoe selecteer je die. Dat is de motivatie om te pleiten voor 1 januari 1993.
Een amendement dat pleit voor de datum 1 januari 1993 wordt voorgelezen.
Er wordt op gewezen dat de winst van het voorstel is dat er een zekere gerechtvaardigde ruimte gevonden wordt. Als 1993 gekozen wordt dan is dat de ruimte van 3 jaar. De verlegenheid die ontstaan is in zeker drie gemeenten houdt daarmee verband. De begrijpelijkheid is niet primair. Het is uiteraard de zaak, dat Schriftuurlijkheid en betrouwbaarheid van het allereerste gewicht is. Dat zal door geen van ons tegengesproken worden. De kerkenraad zal er bewust beleid op voeren dat het niet aan de preeklezers overgelaten wordt. De verantwoordelijkheid zal door de kerkenraden ook genomen moeten worden. Als het 1993 zou worden dan is daarmee het probleem dat zich heeft voorgedaan en dat ook de deputaten hebben gesignaleerd niet opgelost.

Stemming over besluit 1 van de synodecommissie: dit wordt (met de toevoeging: “de besluiten over de lijsten 1 en 2 blijven gehandhaafd”) met algemene stemmen aangenomen.
Amendement 5 over aanpassing van besluit 4 wordt met algemene stemmen aangenomen.

Over het ingediende amendement op besluit 1 (waarin wordt aangegeven dat de keuze van een preek primair behoort tot de verantwoordelijkheid van de kerkenraad), wordt gezegd dat dit eigenlijk een tegenvoorstel is. Het commissievoorstel beoogt juist het adviesaspect te laten vallen. Dat is een wezenlijk onderdeel van het hele commissievoorstel. En het amendement 2 gaat daar tegenin. Het is reëel om dit dan ook een tegenvoorstel te noemen. De vergadering stemt hiermee in.

Tegenvoorstel:
“Alleen preken van predikanten die vermeld staan op de lijsten 1 en 2 mogen gelezen worden op voorwaarde dat deze preken voor 1 september 2003 of 1 januari 1993 zijn gemaakt en Schriftgetrouw zijn; en onder de conditie dat de plaatselijke kerkenraad het recht behoudt in voorkomende gevallen, wanneer hij dit noodzakelijk acht, naar eigen oordeel een preek/preken te laten lezen die niet op een van de lijsten staat/staan.”

De amendementen worden voorgelezen:

Amendement 1: betreffende besluit 1:
“Alleen preken van predikanten die vermeld staan op de lijsten 1 en 2 mogen gelezen worden op voorwaarde dat deze preken vóór 1 januari 1993 zijn gemaakt en Schriftgetrouw zijn. Dit laatste staat ter beoordeling van de plaatselijke kerkenraad.”
Amendement betreffende grond 3 wordt voorgelezen.
“De datum van 1-1-1993 is gekozen om te garanderen dat de preken gemaakt zijn door predikanten die naar art. 3 van de kerkorde een wettige roeping hadden. En tevens omdat vanaf 1993 op vele terreinen afwijkende denkbeelden zijn herkend, die niet alleen resulteerden in aanvechtbare synodebesluiten maar ook doorwerkten in de prediking. Verder kan het binnen de gemeenten gevoelig liggen als er preken gelezen mogen worden van vlak voor de Vrijmaking van 2003.”

Amendement 2: betreffende besluit 1:
“Alleen preken van predikanten die vermeld staan op de lijsten 1 en 2 mogen gelezen worden op voorwaarde dat deze preken voor 1 september 2003 zijn gemaakt en Schriftgetrouw zijn. Dit laatste staat ter beoordeling van de plaatselijke kerkenraad.”

Amendement 3: betreffende grond 3 wordt voorgelezen:
“De datum van 1-9-2003 is gekozen omdat vlak daarna de Vrijmaking van 2003/2004 zijn beslag kreeg. Preken van voor die datum zijn gemaakt door predikanten die, naar artikel 3 van de KO, een wettige roeping hadden. In de periode tussen 1993 en 2003 zijn er voluit gereformeerde preken verschenen. Het taalkleed van de recentere preken is meer van onze tijd. De kerkenraden blijven de vrijheid houden om preken niet te lezen die na 1993 geschreven zijn.”

Amendement 4: betreffende de datum van het maken van de preek tot 1 september 2003 wordt in stemming gegeven:
Stemming: vier tegen en acht voor. Het amendement 3 is daarmee aangenomen.

Amendement 5: betreffende het maken van één lijst van preken.
Er zijn twee onthoudingen, negen stemmen tegen en één voor.
Het amendement is hiermee verworpen.

Daarna volgt een stemming over het geheel van de besluiten.
Hier zijn elf stemmen vóór, en één tegen. Daarmee zijn de voorstellen van de commissie aangenomen. Het tegenvoorstel is hierdoor vervallen.

Artikel 3.02 Besluit met betrekking tot leespreken

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 17 januari 2015

Besluit

1. De adviezen en sterke aanbevelingen en de gestelde uitzonderingen m.b.t. het lezen van preken van de generale synoden vanaf GS Mariënberg 2005 t/m GS Hasselt 2011 komen te vervallen. De lijsten 1 en 2 zoals vastgesteld in besluit 1 van GS Emmen, art. 26 van predikanten van wie preken gelezen mogen worden, blijven gehandhaafd.
2. Alleen preken van predikanten die vermeld staan op de lijsten 1 en 2 mogen gelezen worden op voorwaarde dat deze preken voor 1 september 2003 zijn gemaakt en Schriftgetrouw zijn. Dit laatste staat ter beoordeling van de plaatselijke kerkenraad.

3. Lijst 2 zal nog tijdens deze synode aangevuld kunnen worden met die namen van predikanten van wie de preken (tot de in besluit 2 genoemde datum) betrouwbaar geacht worden om te lezen in de erediensten.

4. In verband met de mogelijke aanvulling van lijst 2 zullen de kerkenraden aangeschreven worden met de mededeling dat de kerkenraden twee maanden de gelegenheid krijgen om namen op te geven van die predikanten van wie zij de preken betrouwbaar achten om gelezen te worden. De generale synode stelt vervolgens in april 2015 deze lijst vast.

5. Uitbreiding van lijst 2 in de toekomst is mogelijk. Een kerkenraad kan hiervoor een gemotiveerd voorstel indienen bij de generale synode.

Gronden

1. Het geven van adviezen en sterke aanbevelingen hoort niet zozeer tot de taak van generale synoden. Zij zijn geroepen om besluiten te nemen die naar artikel 31 van de kerkorde, met de bekende uitzondering, bindend zijn voor iedereen. Dit schept duidelijkheid en voorkomt onenigheid.

2. Welke preken gelezen mogen worden is naast een gezamenlijke verantwoordelijkheid, artikel 30 K.O., de verantwoordelijkheid van kerkenraden. Door het opstellen van lijsten met namen van predikanten van wie preken gelezen mogen worden in de huidige situatie met weinig eigen predikanten wordt vorm gegeven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid van de kerkenraad komt uit in de eigen beoordeling van de Schriftgetrouwheid van de te lezen preken.

3. De datum van 1 september 2003 is gekozen omdat vlak daarna de Vrijmaking van 2003/4 zijn beslag kreeg. Preken van voor die datum zijn gemaakt door predikanten die, naar artikel 3 van de kerkorde, een wettige roeping hadden.

4. Er zijn nog veel Schriftgetrouwe preken beschikbaar die met de huidige namenlijsten van predikanten niet gelezen kunnen worden. Uitbreiding van lijst 2 geeft daartoe de mogelijkheid. Het onderscheid tussen lijst 1 en 2 blijft gehandhaafd voor die kerkenraden en gemeenten die ervoor kiezen om alleen preken te laten lezen van predikanten die tijdens hun leven steeds de goede kerkelijke keuze hebben gemaakt.

5. Door de kerkenraden expliciet de mogelijkheid te geven om voorstellen te doen tot aanvulling van lijst 2 wordt de gelegenheid geboden om langs ordelijke weg tot uitbreiding te komen.

Artikel 3.03 Aanvulling lijst 2 met predikanten van wie preken gelezen mogen worden

Materiaal: Document 3.012: Brief DGK Emmen/Assen inz. aanvulling lijst 2 leespreken
Document 3.013: Brief DGK Opeinde inz. aanvulling lijst 2 leespreken
Document 3.014: Brief DGK Dalfsen inz. aanvulling lijst 2 leespreken
Document 3.015: Brief DGK Bergentheim/Bruchterveld inz. aanvulling lijst 2 leespreken

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 5 juni 2015 besluit aan lijst 2 toe te voegen namen van predikanten waarvan preken gelezen mogen worden die gemaakt zijn vóór 1 september 2003. Er wordt een nieuwe lijst 2 samengesteld.

Lijst 2

Namenlijst van predikanten waarvan preken gelezen mogen worden die gemaakt zijn vóór 1 september 2003.

Naam	geb.datum	Naam	geb.datum
Agema, J.G.	25-6-1916	Ensing, D.F.	17-1-1952
Alserda, S.M.	12-11-1955	Feenstra, H.J.J.	9-9-1943
Anderson, R.D.	27-7-1963	Folkersma, K.	6-6-1942
Arnold, J.J.	1-4-1921	Geelhoed, A.	25-8-1929
Arntzen, M.J.	14-9-1912	Geersing, J.	5-12-1932
Bas, A.	16-11-1969	Geertsema, J.	24-6-1935
Berg, C. van den	24-2-1946	Geertsma, H.	22-11-1952
Berghuis, D.	30-3-1925	Gelder, J de	5-12-1947
Bijl, C.	21-1-1931	Glas, J.	30-11-1953
Blijdorp, G.	21-3-1921	Goedhart, J.M.	9-11-1924
Blok, M.J.C.	26-8-1949	Graaf, L.W. de	15-9-1948
Boer, M.H. de	23-11-1947	Graaf, R. de	20-9-1953
Boer, R. Th. de	19-10-1955	Grätz, B.	18-5-1925
Boer, S.W. de	15-4-1951	Groenenberg, P.	20-7-1946
Boersma, Tj.	5-11-1931	Groeneveld, J.M.A.	29-7-1946
Boiten, H.J.	15-1-1946	Grutter, D.	19-10-1939
Boon, P.G.	19-9-1971	Gunnink, H.G.	9-11-1949
Bos, J.	3-6-1915	Haan, J.F. de	24-7-1955
Bosma, T.O.G.M.	28-8-1937	Haar, J. van der	8-8-1920
Brandes, M.	9-3-1930	Heemskerk, M.	3-12-1936
Breen, C.J.	11-12-1924	Heida, R.	28-8-1946
Broeder, A. den	3-2-1945	Heij, J.F.	22-8-1919
Bruggen, J. van	23-9-1936	Heij, R.P.	25-3-1975
Burger, J.J.	13-11-1947	Hendriks, A.N.	7-1-1934
Cnossen, S.	18-9-1929	Herksen, H.D. van	10-4-1921
Cnossen, S.S.	3-9-1918	Hidding, H.	17-2-1947
Deddens, D.	18-1-1923	Hoff, Th.	11-6-1914
Deddens, K.	20-8-1924	Hoogsteen, R.	18-6-1925
Deddens, P.	18-6-1927	Houdt, A. van	22-4-1955
Dijk, A.P. van	5-2-1931	Hove, J. ten	7-5-1900
Dijk, J. van	14-4-1919	Huijgen, J.	7-3-1959
Doekes, G.	9-12-1973	Jagersma, H.	7-7-1948
Douw, L.	3-11-1923	Jagt, W. van der	12-5-1950
Driest, A.H.	27-3-1946	Jonkman, J. Th.	13-1-1950
Drost, H.	6-7-1953	Joosse, L.J.	1-5-1944
Eerden, T.K. van	2-9-1956	Kalkeren, C. van	30-5-1916
Egmond, H.W. van	30-10-1946	Kamer, A.	12-6-1932

Kamp, H.R. van de	14-12-1951
Kamphuis, J.	20-12-1921
Kapteyn, K.J.	12-5-1937
Klamer, J.	18-3-1925
Knigge, H.	27-6-1933
Kok, J.	28-2-1920
Krijtenburg, J.C.V.	12-6-1948
Krol, D.W.L.	24-3-1958
Kruidhof, J.	22-6-1942
Kruidhof, Jac.	2-7-1942
Kruizinga, A.	18-5-1952
Lameris, P.F.	25-5-1940
Los, D.	23-10-1921
Meijer, P.K.	11-9-1946
Mewe, C.J.	29-5-1951
Minnema, A.J.	8-2-1953
Moesker, J.	23-9-1950
Mostert, H.	24-12-1930
Nap, M	12-12-1941
Niemeijer, P.	22-12-1955
Nieuwenhuis, H.E.	29-10-1946
Nieuwkoop, Jac. van	17-4-1913
Noordman, H.W.	23-3-1924
Nus, R. van	22-11-1934
Ohmann, H.M.	5-3-1928
Oldenhuis, J.T.	27-6-1938
Oosterhuis, E.J.	31-10-1930
Pool, H.	12-12-1928
Pos, R. Th.	28-10-1950
Post, J.C.	17-7-1933
Poutsma, J.J.	16-9-1947
Pouwelse, W.	19-7-1928
Raven, W.G.	16-7-1920
Reitsma, A.O.	30-4-1947
Rongen, G. van	16-5-1918
Schelling, P.	9-9-1938
Scholte, H.	8-9-1921
Sliggers, M.H.	18-9-1941
Sloot, A. van der	9-3-1951
Slotman, J.	12-1-1932
Smelik, C.J.	3-6-1931
Smit, H.M.	15-1-1949
Snoo, A. de	6-3-1951
Stam, C.	14-3-1913
Stam, Cl.	17-9-1948
Storm, P.L.	1-3-1961
Timmerman, R.	2-8-1932
Triemstra, W.	4-9-1941
Trimp, C.	18-1-1926
Trimp, P.J.	13-2-1953
Urban, R.T.	30-11-1940
Velde, R. te	2-3-1920
Veldman, A.	28-5-1911
Venema, H.	21-8-1952
Venhuizen, H.J.	9-11-1933
Versteeg, A.G.	3-1-1925
Visser, J.R.	1-4-1957
Vos, B. de	21-2-1923
Vreugdenhil, D.T.	22-2-1944
Vries, H. de	21-2-1939
Vries, W.G. de	14-11-1926
Vries, J.B.K. de	18-10-1946
Vries, S. de	4-2-1947
Waard, S. de	22-1-1916
Wal, J.P. van der	7-1-1952
Wendt, T.	29-7-1952
Wesseling, B.	1-1-1925
Wetering, J. van de	28-8-1945
Wieringa, W.	3-1-1933
Wiersma, H. Sj.	15-10-1959
Wijnen, R. van	31-1-1951
Winter, K.S.	6-6-1946
Wisselink, W.F.	16-3-1957
Wit, P.M. de	11-7-1940
Woudt, E.	8-4-1948
Zomer, G. (Jzn)	22-11-1952

Artikel 3.04 Besluit met betrekking tot het invullen van beoordelings-formulieren

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 17 januari 2015 besluit:

1. Het beoordelingsformulier voor het beoordelen van de te lezen preken wordt afgeschaft.
2. Op de website zal voortaan alleen vermeld worden dat de liturgie van de preken wel of niet in overeenstemming is gebracht met het gereformeerd kerkboek.

Artikel 3.05 Besluit met betrekking tot informeren van de kerkenraden

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 17 januari 2015 besluit dat het niet nodig is om te besluiten dat kerkenraden aan de zusterkerken of aan Deputaten Liturgische Voorzieningen melden wanneer een preek niet in overeenstemming is met Schrift en belijdenis, omdat GS Zwolle 2007 in artikel 42 van de Acta van deze synode al besloten heeft dat kerkenraden elkaar zullen informeren.

Artikel 3.06 Buiten werking stellen besluiten van GS Amsterdam (1908) en GS Den Haag (1914)

Materiaal**:** Document 5.011: brief DGK Hasselt met verzoek om de besluiten van de GS Amsterdam 1908 en GS Den Haag 1914 tijdelijk buiten werking te stellen

Overwegingen

1. Het verzoek is na sluitingstijd voor ingekomen stukken binnengekomen en niet geheel volgens de regels gesteld in art. 30 van de KO.
2. De GS Heemse 1984/5 in artikel 117 heeft betreffende het afwijzen van bezwaren tegen een incidentele afwijking van art. 30 KO uitgesproken, dat afwijking van de regels geboden kan zijn, indien het profijt van de kerk dat eist, mits de uitzonderlijke afwijking van de geldende regel behoorlijk wordt geargumenteerd.
3. Het verzoek heeft groot nut en profijt voor de kerken gezien de nood aan predikanten in de kerken.
4. De GS Amsterdam 1908 en GS Den Haag 1914 verbieden het spreken van een stichtelijk woord door studenten.
5. De besluiten van de GS Amsterdam 1908 en GS Den Haag 1914 zijn in het verleden veelvuldig buiten werking gesteld vanwege de nood van de kerken ten aanzien van het predikantentekort.

Besluit 1:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Groningen, bijeen te Zwolle op 7 februari 2015, besluit om de brief van DGK Hasselt ten aanzien van het spreekconsent voor studenten, binnengekomen na de sluitingstermijn voor ingekomen stukken, in behandeling te nemen.

Grond 1:
Het verzoek heeft groot nut en profijt voor de kerken gezien de nood aan predikanten in de kerken.

Besluit 2:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland te Groningen, bijeen te Zwolle op 7 februari 2015 besluit de besluiten van GS Amsterdam 1908 (art. 60) en GS Den Haag 1914 (art. 77 sub c.) m.b.t. het spreken van een stichtelijk woord door studenten buiten het directe kader van de opleiding tot de eerstvolgende generale synode buiten werking te stellen.

Grond 2:
De nood in de kerken ten aanzien van de preekvoorziening die in het verleden grond was voor een tijdelijke buitenwerkingstelling van betreffende synodebesluiten, geldt nog steeds.
Dit wordt meegedeeld aan de kerkenraden.

Artikel 3.07 Deputaten Herziene Statenvertaling

Materiaal Document 3.002: Rapport deputaten Herziene Statenvertaling
Document 3.008: Brief DGK Bergentheim/Bruchterveld n.a.v. het rapport deputaten HSV
Aanwezige deputaten: brs. T.L. Bruinius, P. van Ewijk, ds. S. de Marie
Afwezig: zr. Godschalk-Wielinga, br. W.J. Heeringa

Het rapport is al gedurende ruime tijd ontvangen. We hebben gemeend om dit rapport te behandelen zonder een voorbereidende commissie.
Het gaat om een grote zaak, het besluit om een nieuwe Bijbelvertaling in gebruik te gaan nemen.
Er is in 3 synodes over gesproken.

De deputaten geven bij monde van br. Bruinius een korte introductie met betrekking tot hun werk.
Op eerdere synodes is er al over gesproken. Het is 10 jaar geleden dat de opdracht gegeven werd. Dat is van belang dat er wel een definitieve beslissing genomen moet worden. Er is al 9 jaar gewerkt aan de toetsing van de HSV, niet alleen door deputaten, maar ook door kerkenraden en broeders en zusters persoonlijk.
Van verschillende kanten wordt benadrukt dat de HSV een betrouwbare en goed leesbare vertaling is. Het traject van onderzoek en toetsing is zorgvuldig en uitgebreid gedaan door deputaten in opdracht van verschillende synodes.
Over de invoering is men het eens. Er wordt over gediscussieerd of de invoering per direct gedaan moet worden of dat er nog, in verband met de voorzichtigheid rond deze belangrijke zaak, mee moet worden gewacht tot 2018.
In het ingediende amendement op het besluit wordt gepleit voor directe invoering.
Het geamendeerde besluit dienaangaande wordt, na een kleine amendering hierop, met algemene stemmen aangenomen.
Het amendement op het besluit met betrekking tot het verplicht stellen van het gebruik van de HSV, na invoering, wordt aangenomen, zodat is besloten om de HSV vrij te geven voor gebruik in de kerken.

Besluiten

Overwegingen

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op 14 maart 2015 te Hasselt, overweegt t.a.v. de Herziene Statenvertaling:

1. dat door drie achtereenvolgende generale synodes is vastgesteld dat op grond van de getoetste Schriftgedeelten de HSV een betrouwbare vertaling is, ook al is uiteraard op sommige onderdelen wel kritiek mogelijk;
2. dat door de stichting HSV is toegezegd dat er bij een nieuwe druk rekening zal worden gehouden met de ingezonden kritiek;
3. dat die vertaling een herziening is van de SV en gebaseerd op de zelfde betrouwbare handschriften;
4. dat voor de SV een betrouwbare vertaalmethode is gebruikt;
5. dat de taal van de HSV over het algemeen beter aansluit bij het hedendaags Nederlands;
6. dat toetsing door kerkenraden en door kerkleden in grote meerderheid hetzelfde resultaat heeft opgeleverd: betrouwbaar en beter leesbaar;
7. dat waar in een enkel geval een andere grondtekst is gebruikt (Openbaring) de vertaling eveneens voldoende betrouwbaar is en geen gevolgen heeft voor de leer van de kerk, de belijdenis en het geloof;
8. dat de HSV een breed draagvlak heeft gevonden in de kerken;
9. dat de kritiek op de HSV genoegzaam is weerlegd;
10. dat invoering van de HSV bij sommige kerkleden toch op weerstand kan stuiten en dat hiermee door de kerkenraden wel rekening moet worden gehouden;
11. dat aanpassing van belijdenisgeschriften en formulieren door kerkenraden en kerkleden wel gewenst wordt geacht maar geen prioriteit heeft;
12. dat de synode drie zaken kan besluiten: of niet over te gaan tot invoering van de HSV, of de HSV vrij te geven voor gebruik, of de HSV in te voeren voor kerkelijk gebruik;
13. dat De Gereformeerde Kerken, naar hun aantal en ledentallen, en naar hun korte geschiedenis erg kwetsbaar zijn en dat het belangrijk is om in zaken van Bijbelvertaling en eredienst één te zijn.

Besluit 1

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit t.a.v. de Herziene Statenvertaling

uit te spreken dat de Herziene Statenvertaling een betrouwbare en goed leesbare vertaling is, geschikt voor de opbouw van het geloof en voor het gebruik in de kerkdiensten en eventueel later in de liturgische formulieren.

Grond

1. Bij onderzoek is gebleken dat de HSV een betrouwbare en goed leesbare vertaling is, in voldoende hedendaags Nederlands, geschikt om het geloof op te bouwen.

Besluit 2

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit

om naast de Statenvertaling en de NBG Vertaling van 1951 de Herziene Statenvertaling met onmiddellijke ingang vrij te geven voor kerkelijk gebruik, dat is in de erediensten en in de kerkelijke vergaderingen.

Gronden

1. Vastgesteld is dat de HSV een betrouwbare en goed leesbare vertaling is.
2. De HSV heeft een breed draagvlak gevonden in de kerken.
3. De Statenvertaling is nog altijd een betrouwbare en goede vertaling.
4. De vertaling NBG 51, hoewel gebaseerd op minder juiste handschriften, kan in zijn geheel geen onbetrouwbare vertaling genoemd worden.

5. Het is van belang dat de kerken gezamenlijk uitspraken doen over de te gebruiken vertalingen in de eredienst en op de kerkelijke vergaderingen, ook al blijft het in de vrijheid van de kerkenraden om te besluiten welke vertaling zal worden gebruikt.
6. Ook in 1951 werd de vertaling NBG naast de Statenvertaling vrijgegeven voor kerkelijk gebruik.

Besluit 3

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit t.a.v. de Herziene Statenvertaling

uit te spreken dat het gebruik van de Herziene Statenvertaling in de eredienst de voorkeur verdient boven het gebruik van de vertaling NBG 51 of de Statenvertaling.

Grond

1. Het is van belang om binnen het kerkverband ernaar te streven dezelfde Bijbelvertaling te gebruiken in de eredienst.

Overwegingen

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 overweegt t.a.v. een eventuele herziening van Bijbelteksten in het Gereformeerd Kerkboek:

1. dat in het gebruik van het Gereformeerd Kerkboek het gebruik van teksten uit de vertaling NBG 51 niet tot grote problemen zal leiden;
2. dat aanpassing van de teksten in het Gereformeerd Kerkboek geen prioriteit heeft;
3. dat aanpassing t.z.t. wel een goede zaak is;
4. dat nagegaan zal moeten worden of en op welke wijze uitgave van een Gereformeerd Kerkboek met teksten, aangepast aan het gebruik van de HSV, mogelijk is.

Besluit 4

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit t.a.v. een eventuele herziening van Bijbelteksten in het Gereformeerd Kerkboek:

deputaten Liturgische voorzieningen opdracht te geven om onderzoek te doen naar de technische en juridische mogelijkheden en de kosten van het aanpassen van de Bijbelteksten in het Gereformeerd Kerkboek.

Gronden

a. Aanpassing van de teksten in het Gereformeerd Kerkboek heeft geen prioriteit.
b. Om een dergelijke aanpassing te doen is t.z.t. wel een goede zaak.
c. Nagegaan zal moeten worden of en op welke wijze uitgave van een Gereformeerd Kerkboek met teksten, aangepast aan het gebruik van de HSV, mogelijk is.

Overwegingen

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 overweegt t.a.v. beschikbare informatie m.b.t. de besluitvorming over de Herziene Statenvertaling:

1. het is een goede zaak wanner kerkleden over zoveel mogelijk informatie beschikken m.b.t. een eventuele invoering van de Herziene Statenvertaling;
2. de beschikbare informatie is zeer verspreid in diverse rapporten en acta;
3. het verdient aanbeveling om alle rapporten en besluiten, incl. bijlagen, zo te ordenen dat ze gemakkelijk en compleet toegankelijk zijn.

Besluit 5
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart besluit t.a.v. beschikbare informatie m.b.t. de besluitvorming over de Herziene Statenvertaling:

Alle beschikbare stukken te verzamelen, in een digitaal dossier te zetten en die beschikbaar voor de kerken en de kerkleden te maken via de website van de kerken**.**

Grond
Op die manier kunnen alle kerken en kerkleden beschikken over de nodige informatie.

Besluit 6
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit t.a.v. het verzoek om decharge van Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling:

Aan deputaten decharge te verlenen.

Grond
De door deputaten verrichte werkzaamheden zijn in overeenstemming met de instructie.
Het besluit wordt met algemene stemmen aangenomen.

HOOFDSTUK 4 - BINNENLANDSE BETREKKINGEN

Artikel 4.01 Rapport Deputaten Adresvoering Contacten Overheid en Binnenlandse Betrekkingen (ACOBB)

Materiaal:
- Document 10.004 Rapport deputaten ACOBB
- Document 10.018 Commissierapport van commissie 5
- Document 10.009 Brief DGK Dalfsen m.b.t. mogelijkheden voor eenheid DGK en GKN
- Document 10.012 Brief DGK Bergentheim/Bruchterveld verzoek omtrent toenadering tot GKN
- Document 10.019 Brief van DGK Emmen/Assen over contact met GKN “De Vaste Rots”

Aanwezige deputaat: br. A. van Egmond
Aanwezige commissieleden: ds. S. de Marie, br. T.L. Bruinius en br. W. Snippe

Namens de deputaten meldt br. Van Egmond dat er aan het rapport niet zoveel toe te voegen is. Over het commissierapport is er een opmerking te maken met betrekking tot de ANBI wetswijziging. Op de website van de plaatselijke kerken moet een aantal zaken bekend worden gemaakt. Deputaten zullen de kerken dienen met een voorstel dienaangaande.
Het commissierapport wordt in bespreking genomen.
Rapporteur: br. Bruinius:
Het grootste deel van de rapportage gaat over de samenspreking met het kerkverband van de GKN.
Er zijn twee brieven binnengekomen: van DGK Dalfsen en DGK Bergentheim/Bruchterveld. Daar hebben wij ons in verdiept en over bezonnen. We hebben alle informatie meegenomen. De conclusie van de commissie is op grond van de Schriftuurlijke plicht om de eenheid te zoeken waar dat mogelijk is, om inderdaad contact te zoeken met de GKN. Het is van belang om vast te stellen of we inderdaad op hetzelfde fundament staan. Daarna moet ook gesproken worden over de scheuringen die er zijn geweest.

Bespreking, 1e ronde:
Er wordt van verschillende kanten gevraagd of er bij ons wel de wil is om tot eenheid te komen met de GKN.
Over deze vraag geeft de commissie aan dat dat zeker bij hen het geval is, uitgaande van de Bijbelse roeping. De vergadering stemt hiermee in.
Verder wordt gevraagd of het verstandig is om de rechtmatigheid van de scheuringen en schorsingen te bespreken op plaatselijk niveau. Daar zijn immers de moeilijkheden begonnen.
Naar aanleiding van het totale commissierapport wordt nog gevraagd of wij ook bereid zijn om zelf voor de spiegel te gaan staan en ons af te vragen of wijzelf ook fouten hebben gemaakt.
Er wordt gevraagd naar de keus van de commissie als het gaat om de keus voor eerst landelijk en dan plaatselijk. De commissie stelt voor om eerst de gesprekken landelijk aan te gaan en daarna plaatselijk. In een eerder stadium was een landelijk gesprek niet mogelijk vanwege te recente scheuringen. Is er nu binnen de GKN wat veranderd waardoor de commissie nu een andere keus maakt?
Er wordt gepleit om de samensprekingen eerst plaatselijk te houden en daarna landelijk. Zoals het nu ter tafel ligt moeten de plaatselijke gesprekken, die er gaande zijn, worden opgeschort.

Er wordt gevraagd om ruimte voor plaatselijke gesprekken ook wanneer er landelijk contact is.
De commissie blijft bij haar standpunt dat er eerst landelijk gesproken dient te worden. Het is gebleken dat de plaatselijke contacten hier en daar zijn vastgelopen.
Er wordt een amendement ingediend om andere deputaten te benoemen, met name predikanten.
De commissie acht dit een goede zaak.
Er wordt een amendement ingediend om naast de landelijke samensprekingen ook de mogelijkheid open te houden voor gelijktijdige plaatselijke gesprekken. Er wordt een amendement ingediend om de pagina's 1 t/m 10 van het commissierapport niet de status van een synodestuk te geven.
De commissie geeft aan dit er wel in te willen laten staan. Eventueel kan het worden bijgesteld n.a.v. de opmerkingen. Het kan mogelijk wel als een vertrouwelijk stuk beschouwd worden, dat niet gepubliceerd mag worden.

Artikel 4.02 Contacten met de GKN

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 7 februari 2015 besluit dat het gedeelte in het voorstel van commissie 5 zoals verwoord op de pagina's 1 t/10 een vertrouwelijk deel is in het rapport. Het is niet voor publicatie bestemd**.**
Grond:
Een eerste contact zal open en uitnodigend moeten zijn, wil er überhaupt een gesprek komen.

Overwegingen

1. Voorgeschiedenis van de kerkverbanden DGK en GKN

1.a. De leden van beide kerkverbanden, DGK en GKN, hebben zich grotendeels van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) vrijgemaakt of er zich aan onttrokken.
1.b. De GKN bestaat uit plaatselijke (wijk-)gemeenten, die voor een deel ontstaan zijn door het zich als gemeente zonder kerkenraad niet willen voegen bij een DGK gemeente (GKN Zwijndrecht 2005), of door scheuring van een DGK gemeente of GK Dalfsen (dolerend).
Een ander deel is ontstaan door losmaking of vrijmaking van het kerkverband van de GKv en het zich voegen bij de bovengenoemde gemeenten. Ook hebben GKN gemeenten leden opgenomen voortkomend uit scheuring met gemeenten van DGK.
1.c. Bij de bovengenoemde scheidingen en scheuringen zijn er door DGK kerkelijke uitspraken gedaan die een oproep inhielden zich te voegen naar de aangenomen kerkorde of schorsing i.v.m. schismatiek handelen. Door geen van de betrokken partijen is de kerkelijke weg van revisieverzoek of appelschrift gegaan in geval van bezwaar, hoewel daar toe wel opgeroepen is.
De predikanten R. van der Wolf, E. Hogendoorn en prof. dr. J. Douma hebben zich rond hun onttrekking aan dan wel afzetting van de GKv niet gewend tot DGK om te bespreken of er voor hen een roeping was om zich bij DGK te voegen.
1.d. De GKN heeft een landelijke vergadering die elke drie maanden vergadert, maar het is onduidelijk of deze landelijke vergadering functioneert als een meerdere vergadering zoals de Gereformeerde Kerkorde die voorschrijft.

2. Kerkelijke grondslag en het functioneren ervan

2.a. DGK en GKN hebben volgens haar kerkelijke papieren dezelfde grondslag van Schrift en belijdenis en de gereformeerde KO.
Naast het woord is ook de daad belangrijk. Immers ook de GKv heeft tot voor kort deze zelfde grondslag gehad. Het komt erop aan dat de grondslag bewaard wordt. De GKN spreekt er terecht van dat zij erop "aan te spreken" zijn. Dat geldt uiteraard ook voor DGK.

2.b. Met betrekking tot het hanteren van de KO voor het kerkelijk samenleven binnen het kerkverband zijn er vragen te stellen richting de GKN m.b.t. het gezag van meerdere vergaderingen (art. 35 KO) en het functioneren van art. 31 KO en art. 67 KO.

2.c. In een tot nu toe niet herroepen publicatie uit 2010 (*De reformatie van de kerk en het Evangelie van vrije genade*) die nog steeds op de site van GKN Zwolle staat, staan uitspraken, die vragen oproepen m.b.t. de belijdenis van de bovengenoemde grondslag. Deze uitspraken betreffen:
- de leer over de kerk (art. 27-29 NGB)
- het gezag van ambtsdragers en van kerkelijke vergaderingen (art. 30-32 NGB, art. 35 KO)
- de leer over verbond en heiliging (art. 24 NGB)

2.d. Meerdere predikanten van de GKN hebben blijk gegeven van een pluriforme kerkvisie. Prof. dr. J. Douma heeft daarnaast in publicaties ruimte gelaten voor de evolutietheorie en een afwijkende visie ontwikkeld m.b.t. de sabbatsrust naar het vierde gebod.

2.e. In onder 2.c. genoemde brochure wordt de rechtmatigheid van de Vrijmaking van 2003 in twijfel getrokken (zie ook de brochure "Weerlegging" op de website van DGK Zwolle e.o.).
Ditzelfde moet worden vastgesteld voor uitspraken van ds. E. Hoogendoorn.

3. Roeping tot eenheid in de waarheid

3.a. Naar Gods Woord (Joh. 17 : 11, 17, 20, 21; Ef. 3 : 14, 4 : 16; 2 Tim. 3 : 15, 16) en de daarop gegronde belijdenis (Heidelbergse Catechismus Zondag 21 en N.G.B. art. 27-29) is de Kerk van Christus wel verbreid en verstrooid over heel de wereld. Toch is zij met hart en wil samengevoegd en verenigd in eenzelfde Geest, en in eenheid van het ware geloof, door het bewaren van de ware leer en dienst en tucht naar het bevel van Jezus Christus als haar enig Hoofd.
Naar Gods Woord en de belijdenis is het de roeping van de ware gelovigen en van de kerken in elke plaats en elk land te staan naar kerkelijke gemeenschap met allen, die met hen eenzelfde geloof belijden en handhaven in prediking en dienst, kerkregering en tucht, en wel in eenheid van kerkelijk samenleven.
Het is tevens de roeping van de ware gelovigen en kerken om nauwgezet en met grote zorgvuldigheid, vanuit Gods Woord te onderscheiden welke de ware kerk is, om met die ware kerk gemeenschap te oefenen en kerkelijke gemeenschap af te wijzen met kerken die openlijk van de leer en de ordeningen van het Woord Gods afwijken, of die zich schismatiek hebben afgescheiden van de ware kerk (naar GS Groningen 1978, art. 139).

3.b. Ook ten aanzien van een schismatieke kerk waarin voor het overige de grondslag van 2.a. functioneert, heeft de kerk van Christus roeping om zover dit mogelijk is -, te onderzoeken of er eenheid in de waarheid mogelijk is.

In geval van zonden tegenover de Heer van de kerk zoals het onrechtmatig scheuren van zijn gemeente, zal schuldbelijdenis gedaan moeten worden, voordat het tot een hereniging kan komen.

3.c. De correspondentie van GS Zwolle 2007, GS Emmen 2009 en GS Hasselt 2011 met GKN Zwijndrecht, GKN Kampen en GKN Hardenberg heeft niet tot toenadering geleid.
Recent is op een aantal plaatsen een gesprek op gang gekomen met de plaatselijke GKN gemeente. Dit betreft het gesprek van DGK Bergentheim/Bruchterveld met GKN Hardenberg, DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek met GKN Zwijndrecht, DGK Assen met GKN Assen en DGK Zwolle met GKN Zwolle.
Deze gesprekken zijn of inmiddels afgebroken of nog niet verder gekomen dan een oriënterend stadium. Een van de belangrijkste moeiten die er blijken te liggen is de kwestie van scheuringen en schorsingen die zich in de verschillende plaatsen hebben voorgedaan.
Fundamentele zaken zoals onder 2. genoemd, zijn nog niet bespreekbaar geworden.

3.d. Bovengenoemde pogingen vragen erom om zich ook als kerkverband opnieuw over de verhouding tot de GKN te buigen met de opdracht de mogelijkheid van kerkelijke eenheid te onderzoeken. DGK Bergentheim/Bruchterveld en DGK Dalfsen hebben de synode verzocht om hiertoe over te gaan.

4. Inhoud van contact op niveau van kerkverband

4.a. Het streven naar eenheid kan pas vorm krijgen wanneer wordt vastgesteld, dat er beiderzijds inderdaad kerkelijk leven op dezelfde grondslag is.
Alleen bij deze vaststelling is er een goed uitgangspunt om op Schriftuurlijke en confessionele wijze over de scheuringen en schorsingen te kunnen spreken. Dit laatste zal dan vervolgens op plaatselijk niveau zijn beslag moeten krijgen.

4.b. Een bespreking met het kerkverband met GKN zal zich gezien bovenstaande dienen toe te spitsen op de volgende vragen (in onderstaande volgorde):
1. Staan wij inderdaad op dezelfde grondslag en functioneert deze grondslag als zodanig?
2. Is er een erkenning van de vrijmakingen van 2003 en 2010 als het werk van de Here?
3. Zoeken wij eenzelfde kerkelijk samenleven op basis van de gereformeerde kerkorde en art. 28 NGB? Is er de wil tot eenheid?
4. In hoeverre zijn de voltrokken scheuringen en schorsingen wettig geweest? En welke consequenties heeft dit voor DGK en GKN?

4.c. Voor de samenspreking over bovengenoemde is een hoge mate van ootmoedigheid en vergevingsgezindheid nodig. Persoonlijke factoren mogen besproken worden maar deze zullen niet een beslissende betekenis mogen hebben.

Besluiten

Besluit 1

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 7 februari 2015 besluit op het niveau van het kerkverband na te gaan of er een mogelijkheid bestaat om tot eenheid met de GKN te komen, waarbij het uitgangspunt dient te zijn de waarheid van Gods Woord en de rechtspraak waar deze op grond van Gods Woord is uitgeoefend.

Besluit 2
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 7 februari 2015 besluit de deputaten ACOBB het volgende op te dragen:
Contact te zoeken met de landelijke vergadering van de GKN om zo mogelijk te komen tot gesprekken, waarbij het volgende wordt nagestreefd:

1. Vaststellen of DGK en GKN op hetzelfde fundament staan (het fundament van apostelen en profeten, Efez. 2:20) en daarop ook hetzelfde bouwwerk bouwen (*1 Kor. 3:10 vv.: Naar de genade Gods, die mij gegeven is, heb ik als een kundig bouwmeester het fundament gelegd, waarop een ander voortbouwt. Maar ieder zie wel toe, hoe hij daarop bouwt. Want een ander fundament, dan dat er ligt, namelijk Jezus Christus, kan niemand leggen. Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, zilver, kostbaar gesteente, hout, hooi, of stro, ieders werk zal aan het licht komen Want de dag zal het doen blijken, omdat hij met vuur verschijnt, en hoedanig ieders werk is, dat zal het vuur uitmaken).*
   Er zal dan ook in de onderlinge gesprekken duidelijkheid moeten komen of er overeenstemming is over fundamentele zaken zoals omgaan met de Schrift, de Gereformeerde belijdenis en de kerkorde en het functioneren daarvan.
2. Er zal een agendavoorbereidingscommissie in leven worden geroepen, die na het eerste contact samen met broeders uit de GKN een agenda zullen opstellen, waarbij van de kant van DGK in de loop van de gesprekken de volgende zaken aan de orde zullen komen:
   a. vaststellen of er t.a.v. de grondslag onderling verschillen bestaan t.a.v. fundamentele zaken zoals onder andere:
      1. de leer over de kerk (art. 27-29 NGB);
      2. het samenleven naar de gereformeerde kerkorde, met daarbij te betrekken wat op de website van de GKN staat met betrekking tot
         i. het gezag van meerdere vergaderingen (art. 35 KO)
         ii. het functioneren van art. 31 KO met betrekking tot appelzaken
         iii. het functioneren van art. 67 met betrekking tot te zingen liederen in de eredienst;
   b. scheuringen en schorsingen;
   c. tolereren van dwaalleer zoals die te vinden is bij dr. H.F. Kohlbrugge en prof. dr. J. Douma;
   d. het bespreken van de rechtmatigheid van de vrijmaking van 2003 als het werk van de Here;
   e. vaststellen of er bij de GKN een uitgesproken wil bestaat om tot eenheid te komen met DGK.
3. De resultaten van het contact met GKN te rapporteren op de volgende generale synode.
4. In geval van zeer positieve bevindingen met betrekking tot het onder 2. a.-c. genoemde, zo nodig aan deputaten ad. art. 49 voor te leggen of er reden is om een vervroegde synode bijeen te roepen.

Grond
1. Het is de roeping van de kerk om daadwerkelijke eenheid te bewerkstelligen wanneer duidelijk is dat er kerkelijk leven op dezelfde grondslag is.

Voorstel van br. J. Bouwhuis naar aanleiding van de bespreking over contact met GKN
Het voorstel luidt**:**
“Deputaten te benoemen voor samensprekingen met de GKN, bij voorkeur door predikanten welke ‘neutraal’ zijn, dat wil zeggen predikanten die niet te maken hebben gehad met schorsing of afzetting.”
Met 4 stemmen voor, 1 onthouding en 7 tegen, is het voorstel verworpen.

Het deputatenrapport geeft in punt 8.2 aan dat het gebruikelijk is om als generale synode per telegram een blijk van respect en trouw te sturen aan Zijne Majesteit de Koning.
Besloten wordt het telegram te sturen in de tekst die in het rapport wordt voorgesteld.

Artikel 4.03 Besluit inzake beëindiging gesprek met de GKv

Materiaal: Document 10.002: Brief van de scriba II van de synode GKv
Document 10.002: Brief scriba II synode GKv

Overwegingen

1. Achtereenvolgende synodes van de GKv hebben niet inhoudelijk gereageerd op brieven die door achtereenvolgende DGK synodes tot hen gericht werden.
2. Het is te betreuren dat de GS van Ede 2014 in haar besluit inzake DGK van een afwijzende houding spreekt die in de brief van GS van Hasselt 2011 en van GS van Emmen 2009 zou doorklinken.
3. Het besluit van de GS van Ede 2014 om niet meer te reageren op de brief van GS van Hasselt 2011, is niet voor tweeërlei uitleg vatbaar. Het betekent, zoals de begeleidende brief stelt: van GKv zijde wordt het gesprek op synodaal niveau niet voortgezet.
4. Toch blijft ons hart uitgaan naar de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt vanwege ons gemeenschappelijk kerkelijk verleden en het verlangen dat het kerkverband terugkeert van de ingeslagen dwaalwegen.

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2014 besluit

1. met droefheid kennis te nemen van de brief van de GS van Ede 2014 van de GKv en te berusten in het feit dat de GS van Ede meedeelt niet meer te reageren op de brief van de GS van Hasselt 2011.
2. Deputaten ACOBB opdracht te geven om diligent te zijn op mogelijke openingen voor contact met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en/of verontruste groeperingen of individuele broeders en zusters binnen de GKv. Dit met inachtneming van de artikelen 13, 15 en 16 van de instructie deputaten ACOBB.

HOOFDSTUK 5 -
OPLEIDING TOT DE DIENST DES WOORDS

Artikel 5.01 Rapport deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords

Materiaal: Document 5.006: Rapport ODDW
Document 5.006: bijlage: studiegids ODDW
Aanwezige deputaten: brs. R. ten Have, L. Menninga, J.C. Sikkens, C.A. Teunis

Er is veel voortgang geweest sinds de laatste synode. Wat betreft materiële zaken: de bibliotheek is gehuisvest in een praktischer locatie. Wat betreft wat meer geestelijke zaken: twee broeders studenten hebben de opleiding voltooid en zijn inmiddels bevestigd in het ambt van predikant. Een student vordert snel en hoopt medio volgend jaar af te studeren.
Wat betreft de docenten: br. A. van Egmond heeft ontheffing gevraagd voor zijn taak als docent kerkrecht. Ds. Heres is tijdelijk benoemd tot docent kerkrecht.
Medio volgend jaar komt er een opleiding zonder studenten. Deputaten hebben voor het vervolg van de opleiding een beleidsnotitie gemaakt.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 13 december 2014 besluit dat de deputaten Opleiding Dienst des Woords in het vervolg worden aangeduid met deputaten-curatoren.
Grond:
Deputaten hebben naast een toezichthoudende functie ook een bestuurlijke functie naar de opleiding.

Artikel 5.02 Taken van de Opleiding als er geen studenten zijn

Materiaal: Document 5.009: Aspecten inzake beleidsvorming voor de toekomst van de ODDW.

Er wordt een commissie 7 in het leven geroepen die bestaat uit: br. A van Egmond, br. B. Lourens en br. W. Snippe. Deze commissie zal zich voorbereiden op de aangedragen punten in het beleidsstuk en de synode dienen met voorstellen.

Deputaten ODDW inzake het visiedocument en bibliotheek

Materiaal: Document 5.009: Visiedocument deputaten ODDW met betrekking tot de opleiding zonder studenten.
Document 5.012: Rapport van commissie 7
Document 5.010: Aanvullend rapport deputaten ODDW met betrekking tot de aanpak van de bibliotheek
Aanwezige deputaten: brs. R. ten Have, P. van Egmond, J.K. Sikkens
Afwezig de brs. L. Menninga en C.A. Teunis
Aanwezige commissieleden: brs. A. van Egmond, B. Lourens, W. Snippe

De commissie spreekt bij monde van br. Van Egmond: er is iets niet goed in het rapport terecht gekomen. Het was nog niet met de deputaten besproken. Ds. De Marie heeft een aanvullend voorstel in verband met de opvolging van ds. Van Gurp.

Overwegingen

1. In de tijd dat er geen studenten meer actief aan de opleiding verbonden zijn, moet de Opleiding paraat blijven.
2. Deputaten ODDW hebben in hun concept beleidsplan een vijftal voorstellen gedaan van activiteiten die door de Opleiding zouden kunnen worden verricht. Vier daarvan zijn direct verbonden aan het paraat houden van de Opleiding, één is een taak die door de instructie van de GS Hasselt is opgedragen aan docent Bruinius.
3. De docent (br. Bruinius) die op dit moment voor 20 uur in vaste dienst is van de kerken ten behoeve van de Opleiding heeft in de studentloze tijd geen lesgevende taken meer. De vrijgekomen tijd kan voor andere taken worden besteed.
4. De Opleider heeft als voorzitter van het College van Opleiding op grond van het Statuut (artikel 4.6) ook taken als er geen student is.
5. Met de kerkenraad van DGK Zwolle is overeengekomen dat zijn predikant, de Opleider ds. S. de Marie, voor 20% van zijn tijd wordt afgestaan aan de Opleiding tot de Dienst des Woords. De benodigde tijd voor de Opleiding wordt in het tenminste 6-maandelijks overleg tussen deputaten en zijn kerkenraad vastgesteld naar behoefte van de Opleiding.
6. Docent T. L. Bruinius heeft een vast contract.
   Docent ds. E. Heres is tijdelijk benoemd in afwachting van een besluit van de GS. Hij heeft ingestemd met een zogenaamd 'nul'-urencontract.
   Docent ds. P. van Gurp en de bibliotheekmedewerker hebben een vrijwilligerscontract (= onkostenvergoeding).
7. De Opleidingsbibliotheek vraagt werkzaamheden onafhankelijk van het wel of niet hebben van een student.
8. Docent dr. P. van Gurp heeft heel zijn docententijd verricht gedurende zijn emeritaat en is op zeer hoge leeftijd gekomen.
9. De synode is ds. Van Gurp dankbaar voor het vele en vruchtbare werk dat hij jarenlang voor de opleiding heeft verricht.
10. Dr. P. van Gurp is docent voor de vakken: Hebreeuws, tekstkritiek, exegese OT, exegese NT, historia revelationis OT, homiletiek, apologetiek, evangelistiek, missiologie en elentiek.

Besluit 1

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit dat als taken voor de Opleiding, in de tijd dat er geen studenten actief verbonden zijn aan de Opleiding tot de Dienst des Woords, overblijven:

1. Voorbereiden en indien nodig documenteren van te geven colleges volgens de studiegids.
2. Studiemateriaal kerkgeschiedenis schrijven.
3. Na- en bijscholing voor predikanten structureren mede met mogelijk het oog op een mogelijk toekomstige taak als docent.
4. Het ontwikkelen van een betrouwbare catechisatiemethode.
5. Op orde brengen en onderhouden van de bibliotheek.

Besluit 2

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit dat de taken genoemd in besluit 1 zo veel mogelijk uitgevoerd worden binnen de contracten. De opleider blijft verantwoordelijk voor het aansturen en het efficiënt uitvoeren van de taken, zoals het Statuut stipuleert (artikel 4.6).

Besluit 3
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit de tijdelijke benoeming van ds. E. Heres als docent kerkrecht, om te zetten in een benoeming.

Besluit 4
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit de bibliothecaristaak vanaf de tweede helft van 2015 over te dragen van ds. De Marie aan br. T.L. Bruinius. De bibliothecaris rapporteert dan aan de opleider en wordt door hem aangestuurd (zie Statuut artikel 4.6.f.). De bibliothecaris blijft gebruik maken van de bibliotheekmedewerker voor de uit te voeren taken. De onderlinge taakverdeling dient zo efficiënt mogelijk te zijn ten aanzien van expertise en arbeidskosten.

Besluit 5
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit dat alle contracten gedurende de tijd dat er geen studenten actief verbonden zijn aan de Opleiding in stand gehouden worden. Deputaten blijven verantwoordelijk om de kosten van de Opleiding zo laag mogelijk te houden zonder de kwaliteit van de Opleiding aan te tasten.

Besluit 6
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit zo mogelijk onder de huidige predikanten die de oude talen beheersen nog tijdens deze synode tenminste twee opvolgers van ds. P. van Gurp te benoemen die door hem worden ingewerkt in de tijd dat er geen student is in tenminste de vakken Hebreeuws, exegese OT, exegese NT, historia revelationis OT en homiletiek.

Gronden
1. In de tijd dat er geen studenten actief verbonden zijn aan de Opleiding kunnen de werkzaamheden tot een minimum beperkt worden zolang de Opleiding zorgt dat deze paraat staat om een nieuwe student op te leiden.
2. Docent Bruinius heeft een vast contract voor 20 uur in de week die voor de Opleiding zo efficiënt mogelijk gebruikt dienen te worden.
3. De Opleider blijft verantwoordelijk voor de Opleiding en zal zijn opleidingsuren minimaliseren zolang de noodzakelijke werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden.
4. Omdat Deputaten-curatoren een overeenkomst met DGK Zwolle hebben gesloten dat ds. S. de Marie voor 20% van zijn tijd wordt afgestaan als Opleider dient aanpassing van de te besteden uren tijdig overlegd te worden met de kerkenraad van DGK Zwolle.
5. Om de Opleiding paraat te houden moeten opleider, docenten en medewerker(s) op zijn minst ook beschikbaar zijn om het lesgeven weer per direct op te pakken. Vermeden moet worden dat er eerst weer docenten moeten worden gezocht en benoemd.
6. De Opleidingsbibliotheek is nog niet volledig op orde en dient ook beschikbaar te zijn voor kerkleden.

De betrokken docenten blijven buiten stemming.
Alle besluiten worden met algemene stemmen aangenomen.

Artikel 5.03. Plan van aanpak voor de bibliotheek

De bibliotheekruimte voor opslag van media (momenteel ruim 14.000 boeken) in stellingen en de ruimte voor het catalogiseren en beheren zijn momenteel toereikend. Ook de (computer-) apparatuur is nog bruikbaar.

Voor een nieuw classificatiesysteem zullen er labels met barcode en classificatie-nummering moeten worden aangeschaft.

In de onderstaande tabel een plan van aanpak voor de bibliotheek met de tijdsplanning.

ACTIE	RESULTAAT	PLANNING
1. Inventariseren dubbele exemplaren en deze aanbieden aan de kerken en restanten zo mogelijk verkopen of op andere wijze wegdoen, met inachtneming van het besluit van de GS Hasselt bij de aankoop van de bibliotheek.	Alle boeken als unieke exemplaren in bestaande systeem op chronologische volgorde invoeren in de catalogus. Alle incorrecte gegevens van bestaande invoer zijn zoveel mogelijk gecorrigeerd.	oktober 2015
2. Boeken in te slechte staat identificeren en de waarde beoordelen. Lijst maken van te herstellen boeken.	Overzicht van te herstellen boeken met kostenschatting.	november 2015
3. Aanschaf nieuwe scanner/printer		oktober 2015
4. De bibliothecaris stelt, in overleg met het College, een nieuw classificatiesysteem voor de boekencollectie vast.	Nieuw classificatiesysteem.	oktober 2015
5. Reorganisatie van de bibliotheek op basis van het nieuwe classificatiesysteem door bibliotheekmedewerker en vrijwilligers.	Alle boeken hebben een nieuw classificatienummer en dienovereenkomstige plaats in de rekken.	april 2016
6. Toegankelijkheid van de boekencollectie, i.v.m. uitleningen, verbeteren zodat kerkleden gemakkelijk de collectie kunnen raadplegen.	Bibliotheek die eenvoudig toegankelijk is voor docenten, studenten en kerkleden.	medio 2017

Het plan van aanpak wordt met algemene stemmen aangenomen.

Artikel 5.04 Presentaties studenten aan de Opleiding

Aanwezige deputaten: br. P. van Egmond, br. L. Menninga, br. J.K. Sikkens

Presentatie br. M. A. Sneep

In het statuut van de Opleiding tot de Dienst des Woords van de Gereformeerde Kerken in Nederland staat een artikel waarin staat: “eenmaal per studiejaar leveren de studenten een presentatie over een door het college opgegeven onderwerp.
Het doel van de presentatie is om de vorderingen in de studie en de gereformeerde confessionele betrouwbaarheid van de student te beoordelen.
In het jaar dat de Generale Synode bijeenkomt worden de presentaties tijdens een openbare synodevergadering gehouden”.

Presentatie student M.A. Sneep

(de zekerheid van het geloof)

Het thema van de presentatie is: “ja, maar... of ja, zeker!”

Br. Sneep spreekt over twijfels en moeiten die kinderen van God kunnen hebben in hun leven. Hoe weet ik dat ik uitverkoren ben? Ik geloof wel, maar ik voel zo weinig! Hoe zit het met de geloofszekerheid?
In 1800 en 1900 dachten mensen van de Nadere reformatie dat een ware christen aan zijn vrome leven te herkennen is. Deze weg van bespiegelingen heeft geleid tot ongelukken in het leven van mensen.
We worden uit de vruchten niet van ons geloof overtuigd, maar **verzekerd**, het **versterkt** het geloof. De zekerheid van het geloof groeit, naarmate de vruchtbaarheid toeneemt. Dan zien we door het geloof: Niet ik leef, maar Christus leeft in mij. DL hoofdstuk V, artikel 10 zeggen: **De zekerheid komt voort uit het geloof in Gods beloften**.
Gelovigen hebben een onophoudelijke strijd te voeren tegen hun eigen gebrek aan geloof, tegen twijfel. Maar God, de Vader van alle vertroosting, laat Zijn kinderen niet boven vermogen verzoeken
Maar er zijn oprechte gelovigen die toch het levend geloof in Christus of het vertrouwen met hart en ziel, een goed geweten voor God, het leven in de kinderlijke gehoorzaamheid en het roemen in God door Christus nog niet zo sterk bij zichzelf opmerken. Welke weg moeten wij deze kinderen van God wijzen in het pastoraat? In lijn met de DL mogen wij deze kinderen de weg wijzen van het trouw blijven gebruiken van de middelen die God heeft gegeven: aanhoudend gebed, lezen in Gods Woord, gelovig luisteren naar de prediking, gelovig gebruik van de sacramenten.

Beoordeling
Het college van Opleider en docenten spreekt met dankbaarheid uit dat zij de vrijmoedigheid heeft om te besluiten dat br. M.A. Sneep de laatst fase van zijn studie mag voortzetten.
Er is zeker sprake van confessionele betrouwbaarheid.

Artikel 5.05 Kascontrole deputaten art. 18

Materiaal: Document 5.002: verslag kascontrole deputaten art. 18. Deze is uitgevoerd door de kerk van Hasselt.

Aan br. J.C. Sikkens penningmeester art. 18, wordt onder dank decharge verleend. Ook de kerk van Hasselt wordt bedankt voor het rapport.

Artikel 5.06 Deputaatschap ad art. 19 KO Steun Hulpbehoevende Studenten.

Materiaal: Document 5.001: Rapportage deputaten ad art. 19 KO
Aanwezige deputaten: brs. J. Horst, H.J. Mooibroek, H. Oosterhuis en E.J. Teunis

De termijn die geldt voor de vernietiging van de stukken staat in de instructie op 5 jaar, maar dat moet 7 jaar zijn, gelet op de belastingwetgeving. Dit zal worden aangepast.

Artikel 5.07 Kascontrole deputaten art. 19 KO

Materiaal: Document 5.003: Verslag kascontrole Deputaten ad art. 19 KO
De kerk te Hasselt heeft de controle uitgevoerd.

De kas is gecontroleerd en in orde bevonden.
De penningmeester, br. E.J. Teunis, wordt onder dank decharge verleend. Ook de kerk van Hasselt wordt dank gezegd voor haar werkzaamheden.

Artikel 5.08 Benoeming nieuwe docenten met betrekking tot de ODDW

Materiaal: Vervolg van besluit 6 van artikel 5.04 met betrekking tot het benoemen van twee toekomstige opvolgers van ds. P. van Gurp, als docenten voor de ODDW.
Aanwezige deputaten: brs. P. van Egmond, L. Menninga en A. van Egmond

Overwegingen

1. De door de Generale Synode genoemde vakken vereisen alle voldoende beheersing van de grondtalen Hebreeuws en Grieks en scholing in de bekende theologische vakken.
2. Binnen ons kerkverband is, na ds. P. van Gurp, alleen ds. E. Heres geschoold in deze talen en alle theologische vakken aan de Theologische Universiteit van Kampen. Hij kan bogen op jarenlange praktijk ervaring als predikant.
3. Eveneens binnen ons kerkverband zijn er 2 pas afgestudeerde predikanten die geschoold zijn in de grondtalen Hebreeuws en Grieks en alle theologische vakken, beiden deels aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn en deels aan de eigen Opleiding.
4. Dit jaar hoopt de Opleiding nog een aanstaande predikant af te leveren die in de grondtalen Hebreeuws en Grieks en de theologische vakken is onderwezen aan de eigen Opleiding.
5. Voor zover deputaten bekend zijn er in ons kerkverband geen andere personen die voldoen aan de door de Generale Synode genoemde eisen.
6. De jonge predikanten hebben hun handen vol aan hun gemeenten en zijn wat betreft doceren van theologische vakken nog onervaren.
7. Als de Here hem tijd van leven en voldoende gezondheid geeft kan ds. P. van Gurp een zeer nuttige functie vervullen in het opleiden van jonge predikanten tot docenten in de theologische vakken.
8. Ds. E. Heres heeft bij deputaten-curatoren aangegeven dat hij niet bereid is meer dan het vak kerkrecht op zijn schouders te nemen.
9. Ds. M. Dijkstra heeft zich in bescheidenheid bereid verklaard om zich te laten inwerken als docent en docenttaken op zich te nemen gericht op de Oudtestamentische vakken.
10. Ds. C. Koster heeft zich in bescheidenheid bereid verklaard om zich te laten inwerken tot docent en docenttaken op zich te nemen als de kerken dat noodzakelijk vinden.
11. Het uitvoeren van docenttaken en de inwerking daarvoor is geen zaak die bovenop de opdracht van gemeentepredikant kan komen. Het één zal ten koste gaan van het andere. Daarom zal er overleg met en toestemming van de betreffende kerkenraden moeten komen.

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 5 juni 2015 besluit

1. De predikanten ds. M. Dijkstra en ds. C. Koster te benoemen tot kandidaat docent aan de Opleiding met een nul-uren contract zoals momenteel ook geldt voor ds. E. Heres.
2. De Opleider te verzoeken in overleg met het College van Opleiding en de jonge predikanten in redelijkheid te bepalen
   - welke vakken prioriteit moeten krijgen in de inwerkperiode
   - hoeveel tijd hieraan besteed zou moeten en kunnen worden, daarbij een limiet aanhoudend van maximaal 10% van hun werktijd en hiervoor toestemming te (laten) vragen aan hun kerkenraden
   - hoeveel tijd en moeite ds. P. van Gurp in staat is te geven aan het inwerken van de predikanten

Met twee onthoudingen worden deze besluiten met algemene stemmen aangenomen.

HOOFSTUK 6 -
BETREKKINGEN BUITENLANDSE KERKEN

Artikel 6.01 Rapport van deputaten BBK met betrekking tot de Westminster Standards

Materiaal:	Document 6.001:	Rapport BBK hoofdstuk V met bijlagen 21 en 22
	Document 6.004:	Brief fam. Vermeer n.a.v. minderheidsrapport deputaten BBK
	Document 6.008:	Brief van DGK Bergentheim/Bruchterveld naar aanleiding van rapport BBK
	Document 6.009:	Rapport commissie 3 met betrekking tot Westminster Standards
Aanwezige deputaten:		br. Joh. Houweling, br. W.J. Heeringa, ds. S. de Marie, br. A. van der Net, br. R.B. Sikkens
Aanwezige commissieleden:		br. J. Bouwhuis, br. J.M. Teunis, br. E. Korevaar en br. A. van Egmond

Toespraak door br. J. VanTil namens de Liberated Reformed Church te Abbotsford, Generale Synode Groningen, 28 februari 2015

Eerwaarde broeders in onze Here Jezus Christus:
Namens uw zusterkerk, de Liberated Reformed Church te Abbotsford, brengen wij u onze oprechte, hartelijke en vriendelijke groeten. Het is een voorrecht voor ons om in uw midden te zijn en de gelegenheid te hebben om een goede tijd onder u door te brengen, zelfs al is het heel kort, en om u persoonlijk de groeten over te brengen van uw broeders en zusters in Canada.
Broeders, wij danken u voor alle uitnodigingen die u naar ons heeft doen uitgaan en wij geven dank ook aan onze hemelse God en Vader, dat Hij eindelijk de gelegenheid heeft geschonken om hier te zijn.
Hoewel we dit al bij vele gelegenheden aan u per brief hebben meegedeeld, tot op heden is het niet mogelijk geweest om persoonlijk onze dankbaarheid over te brengen voor het besluit van de Generale Synode te Emmen 2009-2010 om ons in Abbotsford de broederhand te reiken en ons te erkennen als mededienstknechten in het Koninkrijk des Heren.
Als vrucht van de relatie die toen tot stand kwam, heeft onze Here ons rijk gezegend door de prediking van het Woord en de bediening van de sacramenten. We waarderen daarom ook de bereidheid van de kerkenraad in Zwolle om ons hun predikant ter beschikking te stellen.
We hebben zoveel gemeenschappelijk. Aan het einde van een aantal jaren van zware strijd voor de waarheid, moesten u in 2003 en wij in 2007 onszelf bevrijden van de binding en deelname aan de uitwerking van onschriftuurlijke synodebesluiten.
Dit was niet gemakkelijk, en het kostte het nodige. Relaties werden beschadigd, onze manier van leven werd gewijzigd, we ervoeren strijd binnen onze families, met onze kinderen, en met mensen die ons nabij stonden en nog staan! Onze zorg voor de waarheid deed ons scheiden van degenen van wie we dachten dat we met hen één in het geloof waren, en dit bracht ons veel verdriet en leed.
Toch, om het met de woorden van de apostel Paulus te zeggen,
"Maar alles wat mij winst was, heb ik om Christus' wil schade geacht. Voorzeker, ik acht zelfs alles schade, omdat de kennis van Christus Jezus, mijn Here, dat alles te boven gaat. Om zijnentwil heb ik dit alles prijsgegeven en houd het voor vuilnis, opdat ik Christus moge winnen" (Filippenzen 3:7 en 8).

Broeders, onze binding aan het gezag van Gods Woord zoals dat is samengevat in de Gereformeerde belijdenissen, staat op het spel!
Vergun mij om een kort overzicht van onze gemeenschappelijke geschiedenis te geven. Het was door genade dat onze voorouders op de Synode van Dordrecht 1618-1619 in staat waren om deze binding te maken. Zoals deze synode dit uitdrukte in artikel 60 van de Kerkorde (NL), in zijn oorspronkelijke versie:
Men zal niemand tot het Avondmaal des Heren toelaten, dan die naar de gewoonte van de kerken waar hij zich voegt, belijdenis van de Gereformeerde Religie heeft gedaan, tezamen met het hebben van een getuigenis van een godvrezende wandel, zonder welke degenen die uit andere kerken komen niet zullen worden toegelaten.
De Canadian Reformed Churches brachten dit tot uitdrukking in de eerste vraag van het Formulier voor de Openbare Geloofsbelijdenis:
"Gelooft u van harte de leer van Gods Woord die is samengevat in de belijdenissen, en die hier in deze Christelijke kerk geleerd wordt?"
Deze binding werd ondermijnd in 1816 toen, als gevolg van de koninklijke besluiten, wijzigingen werden aangebracht in het ondertekeningsformulier om de binding van de ambtsdragers aan de geloofsbelijdenissen van de kerk te verzwakken. De daaruit voortvloeiende Afscheiding van 1834 was dan ook een terugkeer naar de gereformeerde belijdenissen en naar de Kerkorde van Dordrecht.
Deze binding werd verder ondermijnd toen in 1886 de Amsterdamse kerkenraad werd gedwongen om attestaties aan catechisanten te geven zodat ze belijdenis van hun moderne geloof bij moderne predikanten konden afleggen. Daaruit vloeide een tweede afscheiding voort in 1886, ook wel bekend als de Doleantie, toen meer mensen zich bevrijdden van het bederf in de staatskerk om terug te keren naar trouwe godsdienst.
Deze binding werd opnieuw ondermijnd in 1942 toen de generale synode een onschriftuurlijke leer over het verbond oplegde aan de kerken en het kerklidmaatschap, en vervolgens overging om haar besluiten af te dwingen door schorsingen en afzettingen. Het gevolg ervan was de Vrijmaking van 1944, toen de kerk van Christus opnieuw in vrijheid werd gesteld van het juk van kerkelijke tirannie.
Ds. P.K. Keizer schrijft in zijn boek Kerkgeschiedenis, waarvan we ook gebruik maken voor onze catechisaties,
"Uit de strijd in Christus' kerken in de 19de en 20ste eeuw blijkt hoe nauw de verhouding is tussen de Schrift en belijdenis. De belijdenis is en moet zijn in volledige overeenstemming met het doorlopende getuigenis van heel de Schrift. Wordt deze band vernietigd door scholastiek denken, dan verliest de belijdenis zijn kracht; dan wordt het eerder een leerstelsel dan een uitdrukking van het levende geloof van de gelovige. Op zijn beurt zal dit leiden tot een crisis van het geloof in iemands persoonlijke leven."
Zie pagina 205 van de vertaling door br. T.M.P. VanderVen.
Was ds. Keizer niet een profeet? Zien we nu in de eenentwintigste eeuw niet de gevolgen van deze geloofscrisis? Is dit niet precies wat gebeurde hier in Nederland en ook in Noord-Amerika?
Hier in Nederland moest u strijden tegen een zusterkerkrelatie met Nederlands Gereformeerde Kerken (de "Buiten Verband Kerken"). U moest strijden tegen de onschriftuurlijke toelating van baptisten aan het Avondmaal en anderen met wie u niet één bent in het geloof. Er zijn veel meer zaken, maar allemaal raken ze de gehoorzaamheid aan de Schrift en de gereformeerde belijdenissen.
Wij hadden dezelfde strijd. Wij hadden te strijden tegen een zusterkerkrelatie met de OPC en de URCNA, de "Buiten Verbanden" in Noord-Amerika. Deze kerken binden hun leden ook niet aan de leer van de Schrift zoals samengevat in de gereformeerde belijdenis. De OPC bindt

haar leden niet eens aan de Westminster Standards. Ook wij hadden dezelfde strijd tegen onschriftuurlijke toelatingen tot het Heilig Avondmaal.
In dit alles streden wij tegen onschriftuurlijke leringen die werden gepropageerd in de kerken. Hoe dankbaar waren we toen we vernamen dat we deze strijd nu samen met u konden voortzetten! Niet dat we alleen stonden, want we wisten dat onze hemelse Vader ons niet zal begeven en ons niet zal verlaten. Maar onze hemelse Vader toonde Zijn zorg voor ons dat Hij ons deze zusterkerkrelatie met u heeft geschonken!
Moge onze aanwezigheid hiervoor u niet te belastend zijn!
Broeders, wij bidden dat de Here u zijn onmisbare zegeningen wil schenken in uw vergaderingen als Synode, zodat besluiten worden genomen die in de eerste plaats Hem aangenaam zijn en die bevorderlijk zijn voor de leer en het leven van de kerken, zowel hier in Nederland als over de wereld.
Wij dringen er bij u op aan om u in te spannen voor de eenheid van het geloof en de opbouw van de kerken, en wees niet bevreesd voor degenen die uw standvastigheid zouden willen verzwakken. In de woorden van Mozes in Deuteronomium 31:6 lezen we:
"Wees sterk en heb goede moed, vrees niet en siddert niet voor hen, want de Here, uw God, Zelf gaat met u, Hij zal u niet begeven en u niet verlaten."
Dank u wel.

Deputaat ds. S. de Marie licht een en ander met betrekking tot het meerderheidsrapport toe.
We hebben ons werk opgevat vanuit de instructie van de synode van Hasselt. Niet omdat we het wel eens mooi zouden vinden om een belijdenis uitvoeriger te bestuderen. Het was om wat door GS Hasselt in art. 6.02 is gezegd, dat gezien de twijfels over het belijden in de Westminster Confessie en de signalen die vanuit Canada zijn ontvangen over de toepassing daarvan er een nadere studie aan te bevelen was. Daarom is besloten dit op te dragen aan de deputaten. Ze zullen een grondige studie verrichten naar de Westminster Confessie samen met de Westminster Grote Catechismus, met name over Schriftuurlijkheid van de kerkvisie en verbondsvisie in deze geschriften. We hebben geprobeerd om deze opdracht goed uit te voeren. De Schriftuurlijkheid van deze confessie was in geding en er werd aan getwijfeld op gronden vanuit het verleden maar ook uit signalen van wat er gaande is in Noord-Amerika. We wilden een studie doen die nog nooit eerder zo gepubliceerd is. Het gaat om de Schriftuurlijkheid van de Westminster Standards te toetsen. Ook uitspraken van theologen en synodes uit het verleden zijn daarbij betrokken. Daarna is deze getoetst aan Schrift en belijdenis.
Er zijn vier belangrijke onderdelen bekeken. Naast verbond en de kerk is ook de regering van de kerk en de zekerheid van het geloof bij de studie betrokken.
Opgevallen is, en dat was een verrassing, dat de synode van 1948 heeft uitgesproken dat er tegenstrijdigheden waren tussen de Drie Formulieren van Eenheid en de Westminster Confessie. En dat er daarom geen reden was voor een gezamenlijke grondslag voor een Gereformeerde Oecumenische Synode. Ze hebben daarbij gerefereerd aan het commissie-rapport dat afwijkingen constateerde op het gebied van de leer over het verbond en de kerkregering. Hoe is het verder gegaan in de kerken? In Amersfoort 1967 is er geen nieuwe studie door de synode verricht, maar werd uitgegaan van het oordeel van deputaten van de Particuliere Synode Groningen die voorstelden om een zusterkerkrelatie met de Presbyteriaanse kerken in Korea aan te gaan. Daarbij werd genoteerd dat deze deputaten een onderzoek hadden gedaan en geconstateerd hadden dat het een voluit gereformeerde belijdenis was. Dit lijkt erg in tegenspraak met de synode van 1948, die constateerde dat er tegenstrijdigheden waren tussen de Drie Formulieren van Eenheid en de WC. Dat je de WC niet voor een kerkelijke samenwerking kunt gebruiken. Daarover wordt in 1967 niet meer

gerept. Er is verder ook niets in het synodeverslag te vinden over een nieuwe studie. Men heeft zich toen kennelijk niet geconfronteerd met de uitspraak uit 1948.
Er is naar de Westminster Standards wel een uitgebreide studie gedaan met de mogelijkheden die we hebben. En de conclusie is dat op de vier zaken, zekerheid van het geloof, het verbond, kerk en kerkregering er toch afwijking is van Schrift en belijdenis. Het heeft er toe geleid dat er ook voorstellen zijn gedaan met betrekking tot de Westminster. Het is achteraf misschien te betreuren, dat er niet een voorstel was gedaan, dat de synode de bevindingen van het rapport zou aanvaarden of in ieder geval zou beoordelen. Dat zou ook vanzelf spreken.
Onze voorstellen hebben direct betrekking op de toepassing van de Westminster Confessie uitgaande van die resultaten. Onze voorstellen gaan over de toepassing en niet op de evaluatie van de Schriftuurlijkheid, zoals die in het rapport is beschreven.
Met betrekking tot de toepassing is er een meerderheids- en minderheidsrapport overgehouden. Het traject van bestudering is gezamenlijk gedaan.

Br. W.J. Heeringa licht een en ander met betrekking tot het minderheidsrapport toe.
Het minderheidsrapport laat vooral zien dat sinds de Afscheiding de kerken steeds contact hebben gehouden met de Presbyteriaanse kerken die de Westminster Confessie als grondslag hebben. Dit spitst zich toe op de Schotse kerken. Na de vrijmaking richt de contactoefening zich om praktische redenen op kerken die ontstaan zijn uit Nederlandse emigranten.
Later, na 1967 is er verder weer contact gezocht met de Presbyteriaanse kerken. Er is in de acta nooit iets te lezen over kritiek op de Westminster confessie. Niet over de zekerheid van het geloof, het verbond of de kerk.
Over de zekerheid van het geloof wordt in de Westminster Confessie gezegd dat het zeker zijn van je behoudenis niet zo tot het geloof behoort dat er geen twijfels of aanvechtingen bestaan (Hoofdstuk 18). In de Grote Catechismus is het woordje “zo” weggevallen helaas.
Over verbond: het onderscheid tussen werkverbond en genadeverbond. Prof. Schilder heeft daar ook iets over gezegd. Dat het werken op zich niet betekent dat de mens het paradijs zou verdienen door zijn gehoorzaamheid. Het woord werkverbond wijst erop dat de mens in de staat der rechtheid in de weg van de werken zou komen tot de eeuwige heerlijkheid. Niet als verdienste maar wel als de weg waarlangs. Het onderscheid tussen werkverbond en genadeverbond is niet echt een probleem.
Verbond alleen met uitverkorenen (Gal 3:29: “als u van Christus bent, dan bent u van Abrahams nageslacht”). In antw. 166 is er sprake van het verbond over gelovige belijders en hun kinderen, daar wordt dan gezegd dat kinderen uit gelovige ouders, of uit één gelovige ouder gedoopt horen te worden. En dat kinderen in dat opzicht in het verbond zijn.
Niet allen die uit Israël zijn, zijn ook werkelijk Israël (zie commentaar van Calvijn over Rom. 9) dan is er geen tegenstelling.
De Westminster Confessie zegt in navolging van Calvijn over de onzichtbare kerk: de som van de uitverkorenen. De zichtbare is te zien uit de kenmerken. Dat zijn niet twee aparte kerken, maar uit Goddelijk of menselijk perspectief gezien. Onzichtbaar betekent onoverzienbaar (naar prof. Schilder). (Ter vergelijking het uitzien over de oceaan. Je ziet de oceaan, maar eigenlijk maar een klein stukje. Die is zichtbaar, maar onoverzienbaar).
In art. 27 en zondag 21 lezen we eigenlijk over de onzichtbare kerk, de som van de ware gelovigen. Art. 29 schetst de zichtbare kerk.
En wat de Westminster Confessie zegt over meer of minder zuivere kerk. Er is dit onderscheid binnen de ware kerk. Dit komt o.a. ook uit de Presbyteriaanse kerk zelf. Kijk naar de 1e brief van Paulus aan de Corinthiërs en de brieven van de Here Jezus Christus in Openbaring 2 en 3. Al deze kerken worden aangesproken als ware kerken. Christus wandelt tussen de 7 kandelaren. Sommige van deze kerken verkeerden toch in een proces van verval.

Er ging in de GKv, toen wij daar nog lid waren allerlei dingen mis, maar het betekende niet dat het niet het wettige adres van de kerk was.
De kerkregering behoort niet tot de kenmerken van de ware kerk.
Er zal wel veel gesproken moeten worden (over uitwisseling van predikanten e.d.).
Met de Schotse kerken is altijd contact geweest al van oudsher. En ik hoop dat dit voortgezet kan worden.

Het rapport van commissie 3 ten aanzien van Rapport BBK hoofdstuk V met bijlagen 21 en 22 wordt voorgelezen.

Bespreking:
Opgemerkt wordt dat het teleurstellend is dat de commissie geen inhoudelijk oordeel heeft gegeven over dit gedeelte van het rapport. De deputaten hadden van de synode Hasselt 2011 de opdracht om twijfels over de Schriftuurlijkheid van de Westminster Standards weg te nemen.
Ook wijst het rapport van de commissie aan dat vanuit de praktijk zal blijken hoe het met de leer gesteld is. Hierbij wordt de zaak omgedraaid. Er is altijd gezegd: we moeten hetzelfde fundament hebben. En vanuit het fundament elkaar benaderen en kijken hoe de praktijk functioneert.
Er wordt een opmerking gemaakt over de vier genoemde punten in de Westminster Standards die anders zijn dan de Drie Formulieren van Eenheid. Het is de vraag of ze per definitie, zoals ze in de Westminster Standards geleerd worden, van die orde zijn en dat ze zo geïnterpreteerd worden zoals het meerderheidsrapport dat aanwijst. De vraag is of een zusterkerkrelatie aangegaan kan worden met een kerk die de Westminster Standards als belijdenis hebben. Zijn de vier genoemde punten van het meerderheidsrapport van die orde dat we moeten zeggen dat een zusterkerkrelatie onmogelijk is? Het is de vraag of de Westminster Standards eerst gewijzigd moeten worden zodat ze in alles overeenkomen met de Drie Formulieren van Eenheid, zodat daarna pas een zusterkerkrelatie kan worden aangegaan. Opgemerkt wordt hierover dat dat niet het geval is, en met name omdat het hebben van de Westminster Standards als belijdenis niet per se betekent dat er grote dwalingen aanwezig zijn in het actuele belijden, prediking en leven van die kerken.
Aangegeven wordt verder dat het gaat over de katholiciteit van de kerk. Katholiciteit van de kerk is een eigenschap van de kerk van Christus.
Het gaat om het wereldwijde karakter van de kerk. De Zoon van God vergadert zich een gemeente uit het hele menselijk geslacht. Katholiciteit wil ook zeggen dat de Here zijn weg gaat in zijn kerkvergaderend werk langs de veelvormigheid van de geschiedenissen.
In bijna alle agendapunten van vandaag neemt de Westminster Confessie een belangrijke plaats in. De synode van Hasselt heeft deputaten de opdracht gegeven grondige studie te doen naar de Westminster Standards met name wat betreft de visie op de kerk en het verbond. Dit is gebeurd.
Het meerderheidsrapport stelt bezwaren inzake de Westminster Standards aan de orde op een aantal wezenlijke punten die in het licht van de Drie Formulieren van Eenheid en in het licht van de kerkstrijd van vandaag, twijfelachtig of dubieus zijn. Dat hebben onze vaderen ook heel goed gezien en ook al die gereformeerde synodes die ons zijn voorgegaan. Maar telkens heeft men vastgehouden aan de lijn dat de betreffende passages geen verhindering mochten zijn voor kerkelijke correspondentie naar de aangenomen regels. Hierbij wordt een passage uit de acta van Groningen (1978) geciteerd, waaruit blijkt dat de Westminster Confessie geen belemmering hoeft te zijn in het aangaan van een zusterkerkrelatie.
De adviseur, ds. Van Gurp, spreekt onder andere uit:

Het is niet verstandig dat hier een uitspraak zou gedaan worden dat de synode achter het rapport staat. Want terecht is door de commissie erop gewezen dat men daar eigenlijk niet toe kan komen.
De commissie schrijft in haar rapport dat ze daar eigenlijk niet voldoende capaciteit voor hebben.
Het lijkt ook niet nodig dat dit gebeurt, omdat we terug moeten gaan en blijven bij wat er vroeger door zoveel eminente theologen over de Westminster Confessie is gepubliceerd. Ten eerste was dat prof. Biesterveld die de Westminster Confessie een voluit gereformeerde belijdenis noemde.
Op de synode van Groningen is in het rapport toen die uitspraak tot de onze gemaakt.
In Canada is met onbegrip en afkeuring op die uitspraak gereageerd. Daarna zijn er veel publicaties geweest. In de 17 jaar waarin ds. Van Gurp secretaris is geweest van BBK werden de deputaten er telkens weer bij bepaald dat Christus over de hele wereld zijn weg gegaan is met het vergaderen van zijn kerk. Altijd is op synodes weer uitgesproken dat het hebben van de Westminster Confessie geen enkel bezwaar hoeft te zijn om als zusterkerken met elkaar op te trekken. Op synode van 1948 is het duidelijk dat de kerken gebonden werden aan de Westminster Confessie.
Adviseur br. Kruijswijk (Abbotsford):
De evaluatie van de Westminster Standards, zoals aangegeven in het meerderheidsrapport dient de basis te zijn van de gesprekken met presbyteriaanse kerken die de Westminster Standards hebben. Hoe kan dit plaatsvinden als de synode de rapporten niet eerst geëvalueerd heeft?
De stelling door commissie 3 dat het eerst duidelijk moet zijn dat uit de kerkelijke praktijk moet blijken of die in overeenstemming is met het Woord van God is niet juist.
Als de leer in de Westminster Confessie niet overeenkomt met Gods Woord, moeten wij ons daar eerst aan wijden en daarna aan de verschillen die voorkomen in de kerkelijke praktijk.
De commissie geeft in een reactie aan dat er met dezelfde Westminster Confessie, zich heel verschillende praktijken kunnen voordoen. Hieruit blijkt dat het niet om de belijdenis-geschriften zelf gaat, maar in eerste instantie om de kerkelijke praktijk.
In een tweede ronde wordt opgemerkt dat de Westminster Confessie niet op alle punten een gereformeerde belijdenis is. Maar ook dat, zoals het meerderheidsrapport zegt, wanneer er een zusterkerkrelatie aangegaan wordt eerst de belijdenis moet worden aangepast, er tekort gedaan wordt aan het kerkvergaderend werk van Christus wereldwijd. Je zult wel over het verschil moeten spreken in contacten met andere kerken.

Ds. De Marie dient een tegenvoorstel in.
Hij stelt voor het volgende te besluiten:

Besluit 1
De synode spreekt uit dat de Westminster Standards niet in alle onderdelen een gereformeerde belijdenis is.

Gronden
1. De kerkelijke grondslag van kerken die met elkaar een relatie aangaan, dient in alle onderdelen geheel in overeenstemming met de Heilige Schrift te zijn.
2. De belijdenis van kerken die met elkaar een relatie aangaan dient in alle onderdelen geheel in overeenstemming met de Heilige Schrift te zijn (ondertekeningsformulier voor predikanten).
3. De studie naar de Westminster Standards heeft deze belijdenisgeschriften op onderdelen getoetst aan Schrift en Drie Formulieren van Eenheid.

Het voorstel van de commissie wordt eerst in stemming gegeven.

Besluiten
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 28 februari 2015 besluit ten aanzien van het meerderheids- en minderheidsrapport van deputaten BBK inzake de studie naar de Westminster Standards:

1. Deputaten te bedanken voor hun uitgebreide studie naar de Westminster Standards.
2. Geen van de gedane voorstellen in de beide rapporten over te nemen.
3. De rapporten met betrekking tot de Westminster Standards als studierapporten te gebruiken bij contacten met buitenlande kerken die deze geloofsbelijdenissen hebben.

Gronden
1. Deputaten hebben zich uitvoerig bezig gehouden met de opdracht die GS Hasselt 2011 hen had gegeven.
2. Belijdenisgeschriften, ook buitenlandse zoals de Westminster Standards, binden slechts hen die ze onderling als formulier van eenheid hebben aanvaard.
3. In de geschiedenis van contactoefening van De Gereformeerde Kerken in Nederland met buitenlandse kerken is het hebben van de Westminster Standards als belijdenisgeschriften nooit als een onoverkomelijk bezwaar gezien.
4. In contacten met buitenlandse kerken die de Westminster Standards als belijdenis-geschriften hebben zal eerst en vooral duidelijk moeten worden of de kerkelijke praktijk overeenkomstig Gods Woord is. Bij positieve constatering hiervan is verder gesprek mogelijk over inhoudelijke verschillen tussen de onderscheiden belijdenissen. Van kerken die Gods Woord als Waarheid belijden mag immers verwacht worden dat zij aanspreekbaar zijn op wat zij in hun belijdenisgeschriften als samenvatting van Gods Woord uitspreken.

Stemming over het commissievoorstel. Tegen het voorstel 2 en voor het voorstel 9 stemmen. Ds. De Marie blijft als deputaat BBK buiten stemming. Het commissievoorstel is hierbij aangenomen. Hierbij komt het ingediende tegenvoorstel van ds. De Marie te vervallen.

Artikel 6.02 Uitnodiging voor aanwezigheid op de GS van de FRCA

Materiaal:	Document 6.013:	Antwoord van FRCA op de uitnodiging van DGK om aanwezig te zijn op GS
	Document 6.012:	Brief van FRCA aan deputaten BBK om aanwezig te zijn op GS FRCA 2015
	Document 6.015:	Rapport commissie 3 inz. De brief van de FRCA

Aanwezige deputaten: brs. Joh. Houweling, A. van der Net, R.B. Sikkens en ds. S. de Marie

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit een afvaardiging te sturen naar de synode van de FRCA die in de zomer van 2015 hoopt te vergaderen.

Artikel 6.03 Overige zaken met betrekking tot BBK

Materiaal:	Document 6.001:	Rapport BBK hoofdstuk 4.1.1 met betrekking tot LRCA (zie ook hoofdstuk 6)
	Document 6.002:	Eerste aanvullend rapport BBK
	Document 6.006:	Brief bij het tweede aanvullend rapport BBK

Document 6.007:	Tweede aanvullend rapport BBK
Document 6.013:	Antwoord van FRCA op de uitnodiging van DGK om aanwezig te zijn op GS
Document 6.012:	Brief van FRCA aan deputaten BBK om aanwezig te zijn op GS FRCA 2015
Document 6.015:	Rapport commissie 3 inz. LRCA
Document 6.008:	Brief van DGK Bergentheim/Bruchterveld n.a.v. het rapport BBK

Aanwezige deputaten: brs. A. van der Net, R.B. Sikkens en ds. S. de Marie
De brs. Joh. Houweling en W.J. Heeringa zijn afwezig.
Aanwezige commissieleden: br. A. van Egmond, br. J.M. Teunis, br. J. Bouwhuis

Het commissierapport wordt aan de orde gesteld.
De commissie krijgt het woord.
De inleiding van het commissierapport wordt voorgelezen door de rapporteur br. Van Egmond.

Inleiding:
De commissie wil allereerst haar grote waardering uitspreken voor het werk dat door de deputaten BBK in de verslagperiode is uitgevoerd. Duidelijk is geworden dat er in de afgelopen periode grote inspanningen zijn verricht. De commissie is de Here dankbaar dat de deputaten de wijsheid en kracht hebben gekregen om hun werk uit te voeren.
Tegelijkertijd is er ook teleurstelling omdat uit de rapporten blijkt dat de Vrijmakingen van 2003 en 2010 bijna nergens worden gewaardeerd als noodzakelijke reformaties van de kerk van onze Here Jezus Christus om te blijven bij Zijn Woord.
Lichtpuntjes zijn te zien in de contacten die er zijn gelegd met de Evangelical Presbyterian Church in Noord-Ierland, de Free Church of Scotland (continuïng) en de Reformed Churches in Korea. Geve de Here dat onder Zijn zegen deze contacten ook verder uitgebouwd kunnen worden.

De volgende twee besluiten worden met algemene stemmen aangenomen, waarbij ds. De Marie als deputaat buiten stemming blijft:

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 16 mei 2015 besluit om geen verdere actie te ondernemen t.o.v. de URCNA.
Grond
Aan deze kerkengroep was per abuis een brief gestuurd door deputaten BBK. Inmiddels heeft de URCNA laten weten dat zij geen zusterkerkrelatie met ons wil.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 16 mei 2015 besluit de uitgave van het digitale magazine Reformed Continua voort te zetten. Daartoe zal een instructie opgesteld worden waarin opgenomen wordt dat Reformed Continua minimaal twee keer per jaar onder beheer van deputaten BBK wordt uitgegeven.
Grond:
Regelmatige Engelstalige informatievoorziening over ‘onze’ kerken aan buitenlandse kerken via een digitaal magazine kan een positieve bijdrage leveren aan het begrip voor het ontstaan en voortbestaan van ‘onze’ kerken.

Besluit 3 wordt in bespreking gegeven.
Ten aanzien van de door deputaten voorgestelde aanpassingen in de regels voor zusterkerkrelaties (Leeuwarden 1990) wordt het volgende door de commissie opgemerkt.
De deputaten stellen voor om punt 2.1 van de regels zodanig aan te passen: "*... zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden*".
In deze zin is het oorspronkelijk opgenomen punt "*..inzake **belijden**, ..*" *weggelaten.*
De commissie stelt voor om het woord ***belijden*** achter de woorden *inzake wijze van* toe te voegen.
Hierover wordt tijdens de bespreking opgemerkt dat het merkwaardig is dat deputaten hier een ingrijpend wijzigingsvoorstel doen zonder dit nader toe te lichten. Het wordt nergens apart vermeld. Het lijkt haast een stilzwijgende ingrijpende wijziging.
Wat deze wijziging betekent wordt bevestigd als we lezen in het rapport van deputaten BBK dat inzake het belijden er geen ondergeschikte punten mogen zijn met kerken in het buitenland. Dat betekent dat een buitenlandse kerk alleen maar in aanmerking komt voor een zusterkerkrelatie als zij de Drie Formulieren van Eenheid als belijdenisgeschriften heeft. Hierbij wordt afgeweken van de oude lijn die er was in contacten met het buitenland. Als deze wijziging wordt doorgevoerd dan betekent dat als kerken de Westminster Standards als belijdenis hebben zij bij voorbaat voor een zusterkerkrelatie niet in aanmerking komen. Tenzij ze de Westminster Standards verlaten of die anders formuleren.
De uitkomst van de bespreking is dat de deputaten eveneens instemmen met het voorstel van de commissie om het woord ***belijden*** toe te voegen aan punt 2.1 van de regeling.
Dit voorstel van de commissie wordt met algemene stemmen aangenomen.

Deputaten stellen voor om punt 2.2 van de oude regeling te laten vervallen.
Punt 2.2 was daar als volgt geformuleerd: "*dat wanneer er sprake is van relaties met derden, zorgvuldig dient te worden nagegaan, wat deze relaties voor de desbetreffende kerk betekenen om zo de waarde, de zin en eventueel de wijze van aangaan en/of oefening van een zusterkerkrelatie te beoordelen*".
De commissie stelt dat hier duidelijk wordt aangegeven dat voor het aangaan van een zusterkerkrelatie ook meegewogen moet worden de relaties die betreffende kerk al met andere kerken heeft en welke mogelijke consequenties dit heeft. Het lijkt ons waardevol om dit te handhaven.
Dit voorstel van de commissie wordt in stemming gegeven en wordt met algemene stemmen aangenomen. Punt 2.2 wordt in de nieuwe regeling gehandhaafd.

Deputaten stellen voor om in de nieuwe regeling punt 2.3 te laten vervallen.
In de oude regeling staat in 2.3. dat er in bepaalde landen meer dan één verband van kerken kan bestaan dat erkend dient te worden als verband van ware kerken van onze Here Jezus Christus. Daarom kan de mogelijkheid van een relatie met meer dan één verband van kerken in hetzelfde land niet altijd zonder meer uitgesloten worden. In een dergelijke situatie van 'dubbele correspondentie' zal vanwege Christus' gebod tot eenheid niet worden berust, maar zij zal onderwerp van gesprek dienen te blijven.
Een amendement wordt ingediend om dit punt weer op te nemen – met een wijziging waarbij voorgesteld wordt om de laatste woorden: "maar zij zal onderwerp van gesprek dienen te blijven " dan komen te vervallen.
Het amendement wordt in stemming gegeven.
Met 5 stemmen voor en 5 stemmen tegen en 1 onthouding wordt dit amendement verworpen.
Ds. De Marie blijft als deputaat buiten stemming. Punt 2.3 van de oude regeling komt niet in de nieuwe regeling terug.

Deputaten stellen voor om in de nieuwe regeling op te nemen
“De betreffende kerken verbinden zich om kenbaar te maken of zulke veranderingen aanvaardbaar worden geacht.
Voor wat betreft voorstellen van veranderingen in de Drie Formulieren van Eenheid, zullen de zusterkerken ruim de gelegenheid krijgen (tenminste drie jaar) om zich er over uit te spreken, alvorens er bindende beslissingen worden genomen”.
De commissie geeft aan dat, gezien wat besloten is over 2.1 hier een dergelijke beperking niet past. Zij stelt voor om dit niet op te nemen.
Dit voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 16 mei 2015 besluit de volgende regels vast te stellen voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland met inachtneming van artikel 47 KO van de Gereformeerde Kerkorde (artikel 50 Kerkorde, Book of Praise 1984) en rekening houdend met de overwegingen van a t/m e van artikel 139 van de Acta van de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978**.**

Artikel 6.04 Regels voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland

1. Inhoud van de zusterkerkrelatie

Een zusterkerkrelatie met buitenlandse kerken houdt in het naar gereformeerd belijden erkennen van elkaar als ware kerken van de Here Jezus Christus en het dienovereenkomstig oefenen van kerkelijke gemeenschap.

2. Het aangaan van zusterkerkrelaties

De Gereformeerde Kerken (DGK) in Nederland zullen eerst een zusterkerkrelatie met een buitenlandse kerk aangaan nadat zij zich, met name door middel van deputaten, ervan vergewist hebben, dat deze kerken de gereformeerde belijdenis van het Woord van God niet slechts officieel hebben aanvaard, maar ook metterdaad tot gelding doen komen in hun kerkelijke praktijk van leer, eredienst, kerkregering en tucht.
Daarbij zal er rekening mee moeten worden gehouden,

2.1 dat de Here Christus zijn kerk onder verschillende volken, die elk door hun bijzondere geografische ligging, historie en cultuur zijn bepaald, vergadert, zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van belijden, liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;

2.2. dat wanneer er sprake is van relaties met derden, zorgvuldig dient te worden nagegaan, wat deze relaties voor de desbetreffende kerk betekenen om zo de waarde, de zin en eventueel de wijze van aangaan en/of oefening van een zusterkerkrelatie te beoordelen;

3. Regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties

Indien een zusterkerkrelatie met een kerk in het buitenland is aangegaan, zal deze geoefend worden aan de hand van enige regels, die dienen om als gereformeerde kerken samen bij de belijdenis van Gods Woord te blijven en elkaar te helpen, te bemoedigen en op te scherpen in het in woord en daad getuigen zijn van de Here Jezus Christus in deze wereld.
Daarvoor zullen tenminste de volgende regels gelden:

3.1 De kerken zullen over en weer op elkaar toezien, dat in leer, kerkregering, tucht en eredienst niet afgeweken wordt van de gereformeerde leer.
3.2 In geval van voorgenomen wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren, die inhoudelijk van confessionele aard zijn, zal op dit voornemen bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat zoveel mogelijk overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden.
3.3 De kerken zullen elkaar informeren met betrekking tot het aangaan van relaties met derden.
3.4 De kerken zullen elkaars attestaties aanvaarden, wat ook betekent het toelaten van de leden van de desbetreffende kerken tot de sacramenten op vertoon van die attestaties.
3.5 De kerken stellen in principe de kansels voor elkaars predikanten open met inachtneming van de bepalingen, voor het eigen kerkverband aanvaard.
Er zal naar worden gestreefd in de beoefening van de relatie ook de volgende bepalingen te doen gelden:
3.6 De kerken zullen elkaar informeren over de besluiten van de meeste vergaderingen, indien mogelijk door toezending van de Acta of notulen ervan of anders tenminste door toezending van de voor de desbetreffende kerk relevante besluiten (waar mogelijk, in vertaling).
3.7 De kerken zullen elkaars afgevaardigden op hun meeste vergaderingen ontvangen en hen uitnodigen zitting te nemen als adviseurs, zo veel dit mogelijk is.

Gronden:
1. De aard van de zusterkerkrelatie brengt met zich mee dat er regels voor de onderlinge betrekkingen worden vastgesteld en nageleefd.
2. De regels die door de Synode Leeuwarden 1990 zijn vastgesteld, stonden het aangaan met meer dan één kerkelijke federatie toe binnen hetzelfde land.
Zulke dubbele relaties zijn echter niet bevorderlijk voor de door Christus geboden eenheid.
3. In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren, dient wederzijdse instemming zoveel mogelijk te worden bevorderd. Dit geldt ook voor de correspondentie met andere partijen.

De commissie stelt voor om in de voorgestelde instructies voor deputaten BBK punt 2c te laten vervallen. Zij is van oordeel dat gezien de zusterkerkrelatie met de LRCA het nu niet mogelijk is om te trachten een zusterkerkrelatie aan te gaan met de CANRC.

Bij stemming hierover zijn er 2 stemmen tegen, 9 voor. Ds. De Marie blijft als deputaat buiten stemming. Hiermee is punt 2c van de instructies voor deputaten BBK komen te vervallen.

Bij de instructies voor deputaten BBK wordt een amendement ingediend om aan de instructies toe te voegen:
“Deputaten krijgen de opdracht in contact te treden met de CanRC te Abbotsford om wederhoor toe te passen met betrekking tot de gang van zaken rond de vrijmaking van Abbotsford”.
Hierbij wordt opgemerkt dat het goed zou zijn op te nemen om wel wederhoor toe te passen. Er is een besluit genomen daarover. Er is over gesproken en er is een koers voor uitgezet en juist geeft dat de mogelijkheid om toch in gesprek te gaan. Het verwijt ligt er vanuit Australië en Canada dat wij de gemeente van Abbotsford niet hebben gehoord en het hoeft ons niet aan het twijfelen te brengen of het besluit wel goed is. Het getuigt van een open en kwetsbare houding. Als wij ervan overtuigd zijn dat wij een goed besluit hebben genomen dan kunnen

wij toch met vrijmoedigheid in gesprek gaan met de CanRC van Abbotsford of zij nog andere, nieuwe, dingen inbrengen die wij over het hoofd hebben gezien. Dat is alleen maar winst voor alle partijen. Mede gezien ook de moeitevolle discussie die we hebben gehad, het verschil in stemmen en de gewetensnood die is uitgesproken.
Hiertegen wordt opgemerkt dat we een zusterkerk hebben. Daar is langdurig en in veel zittingen over gesproken, het revisieverzoek van Dalfsen is besproken. Er is een besluit genomen. De vraag wordt gesteld of het ook fair is tegenover onze zusterkerk om dit nu weer te gaan besluiten. We hebben moeten vaststellen dat de zaak die speelde een landelijke zaak was die vele jaren en vele synodes heeft beziggehouden. Besluiten zijn genomen door synodes en dat vrijmakingsgronden gericht waren op synodebesluiten.

Het amendement wordt in stemming gegeven.
Met 6 stemmen voor en 5 stemmen tegen wordt dit amendement aangenomen. Ds. De Marie blijft als deputaat buiten stemming.

De commissie stelt voor om als appelinstantie voor de zusterkerk te Abbotsford een classis aan te wijzen. Dit voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 16 mei 2015 besluit om de classis ZW aan te wijzen als appelinstantie voor de zusterkerk te Abbotsford.

Ten aanzien van de besluiten rond de instructies voor BBK worden twee amendementen ingediend.
1. In punt 3 en 4 het woord “steeds” te laten vervallen.
2. Bij de instructie ten aanzien van de VGSKA op te nemen “de VGSKA te dienen met toelichting bij de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abbotsford”, zoals dat ook is vermeld bij de instructies inzake de FRCA.

Beide amendementen worden overgenomen met algemene stemmen.

Het totale pakket met aanbevelingen uit hoofdstuk 6 wordt geaccordeerd met inachtneming van de aangebrachte wijzigingen.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 16 mei 2015 besluit om deputaten met betrekking tot de LRCA, CanRC, VGKSA, FRCA, EPC, FCS(c), KRC het volgende op te dragen:

1. Zij zullen ten aanzien van de LRCA de zusterkerkrelatie voortzetten volgens de aangenomen regels voor zusterkerkrelaties.
2. Zij zullen ten aanzien van de Canadian Reformed Churches (CanRC) het volgende doen:
   a. het contact met CanRC voortzetten mits er ruimte wordt geboden om de bezwaren tegen de interne kerkelijke ontwikkelingen, die samenhangen met de vrijmaking van de LRCA, binnen de CanRC aan de orde te stellen;
   b. de CanRC te bewegen haar zusterkerkrelatie met de GKv te beëindigen, gezien de voortgaande onschriftuurlijke ontwikkelingen;
   c. in contact te treden met de CanRC te Abbotsford om wederhoor toe te passen met betrekking tot de gang van zaken rond de vrijmaking van Abbotsford.

3. Zij zullen ten aanzien van de VGKSA het volgende doen:
   a. deputaten zullen hun teleurstelling erover uitspreken dat de vrijmaking 2003/2004 nog als prematuur en onwettig wordt gezien, zonder dat de VGKSA een deugdelijke onderbouwing voor haar standpunt geeft. Daarmee wordt deze vrijmaking immers als werk van de Heere om zijn Kerk te bewaren ontkend en miskend;
   b. deputaten zullen er op aan blijven dringen bij de VGKSA om verdere studie te maken van de argumenten voor deze vrijmaking, zoals verwoord in diverse (Engelstalige) publicaties;
   c. deputaten zullen ook erkennen de gemeenschappelijke zorgen die DGK en VGKSA hebben met betrekking tot ontwikkelingen in de GKv;
   d. deputaten zullen verdere ontwikkelingen in de VGKSA blijven volgen;
   e. in het bijzonder moet verder worden doorgesproken over contacten die de VGKSA en de GKSA op lokaal niveau met elkaar hebben;
   f. de VGSKA te dienen met toelichting bij de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abbotsford.
4. Zij zullen ten aanzien van de FRCA het volgende doen:
   a. contact te onderhouden met de FRCA en de FRCA te bewegen de zusterkerkrelatie met de GKv te verbreken;
   b. de FRCA te dienen met toelichting bij de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abbotsford;
   c. richting de FRCA teleurstelling uit te spreken dat zij DGK nog steeds niet heeft aanvaard als wettige voortzetting van de kerk van Christus in Nederland;
   d. voorlichting te geven over de scheuringen die hebben geleid tot de vorming van het voorlopig kerkverband;
   e. zij zullen eventuele ontwikkelingen in de FRCA nauwkeurig blijven volgen.
5. Zij zullen ten aanzien van de EPC en de FCS(c) het volgende doen:
   a. door middel van verdere gesprekken onderzoeken of het kan komen tot een zusterkerkrelatie;
   b. zij zullen eventuele ontwikkelingen binnen de EPC en de FCS(c) blijven volgen.
6. Zij zullen ten aanzien van de RKC het volgende doen:
   a. door middel van verdere gesprekken onderzoeken of het kan komen tot een zusterkerkrelatie. De contacten met derden zullen daarbij ter sprake moeten komen.

Artikel 6.05 BERG Giessen

Materiaal: Document 6.010: Brief van BERG Giessen aan deputaten BBK
Document 6.011: Brief van deputaten BBK aan dr. Klautke van BERG Giessen
Document 6.010: Rapport van commissie 3 inzake BERG Giessen
Aanwezige deputaten: de brs. A. van der Net, R.B. Sikkens en ds. S. de Marie
De brs. W.J. Heeringa en Joh. Houweling zijn afwezig.
Aanwezige commissieleden: br. A. van Egmond, br. J.M. Teunis, br. J. Bouwhuis

Er is een rapport van commissie 3.
Bij dit punt komt er een korte toelichting van ds.Van Gurp over het gesprek met dr. Klautke. BERG is een nieuwe afkorting Bekennende Evangelische Reformierte Gemeinde die gevestigd is in Giessen. Dr. Klautke is de enige predikant in de kleine gemeente. Hij is ook hoogleraar aan de Akademie für reformierte Theologie. Er is een gesprek geweest met een broeder uit de Gemeinde. Hij heeft zitting in het curatorium van de academie en weet er veel van. Hij vroeg ons of dr. Klautke contact met ons mocht hebben. Wij hebben daarin

toegestemd en samen met ds. Heres hebben wij een goed en broederlijk gesprek mogen hebben met dr. Klautke.
Enkele gegevens over deze gemeente: Ze hebben als belijdenisgeschriften: de Heidelbergse Catechismus, de Berliner Erklärung (1909) tegen de dwalingen van de pinksterbeweging. Een andere Erklärung uit 1978 die gericht is tegen de Schriftkritiek. Een Theologische Erklärung van 15 artikelen waarin allerlei dwalingen van de moderne theologie worden verworpen. Er is een Gemeindebuch, waarin alle formulieren uit ons gereformeerde kerkboek staan en een KO van 27 artikelen. Er is een blad: Bekennende Kirche, de belijdende kerk.
Echter er is daarnaast nog een andere opleiding en daarin is een scheuring gekomen.
Dr. Klautke wil graag dat we contact zouden onderhouden met zijn gemeente en dat we op het gebied van de opleiding samen met elkaar iets zouden kunnen doen. De deputaten BBK moeten de opdracht krijgen om daarin verder te gaan. Maar het hoeft niet drie jaar te duren tot een volgende synode om daarin een besluit te nemen. We zouden kunnen besluiten om, als het eerste contact goed zou verlopen, er een voorlopig broederlijk contact zal worden onderhouden en dat een plaatselijke kerk voor dat contact aangewezen zou kunnen worden zodat niet hoeft te worden gewacht tot 2017.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 16 mei 2015 besluit dat de deputaten BBK contact opnemen met de kerkenraad van BERG te Giessen om onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor contact.

Grond
Bij BERG te Giessen wordt o.a. de Heidelbergse Catechismus als belijdenisgeschrift aanvaard en wordt hier regelmatig uit gepredikt. Nader onderzoek is nodig om te kunnen vaststellen in hoeverre deze gemeente in alles gereformeerd wil zijn.
Bij dr. Klautke is een duidelijke wens aanwezig om door contact met DGK de verkondiging van het Evangelie te bevorderen.

HOOFDSTUK 7 -
APPELZAKEN EN REVISIEVERZOEKEN.

Artikel 7.01 Appelschriften van br. C.A. Teunis en DGK Mariënberg met betrekking tot leespreken

Materiaal: Document 3.005: Appelschrift br. C. A. Teunis tegen classis NO inzake leespreken.
Document 3.010: Rapport van commissie 2 inzake twee appelschriften
Document 3.006: Bezwaar Mariënberg tegen uitspraken classis N-O i.v.m. naleving van art 3.03 GS Hasselt

Aanwezige commissieleden: br. A van Egmond, br. E. Korevaar, br. B. Lourens
Rapport van commissie 2 met betrekking tot leespreken.

Overwegingen

Beide appellanten hebben moeite met de uitspraken van de classis Noord-Oost inzake het uitvoeren van Besluit 3.03.2 van GS Hasselt door de kerkenraad van DGK Bergentheim/ Bruchterveld.
De kern van het probleem is dat naar het oordeel van beide appellanten de kerkenraad tekort is geschoten in het informeren van de gemeente en de classis over de gronden en de noodzaak van het lezen van preken van predikanten die vallen onder de uitzonderingsregel die GS Hasselt in Besluit 3.03.2 formuleerde.
Beide appellanten zijn tevens van mening dat de classis Noord-Oost ten onrechte constateerde dat de kerkenraad van DGK Bergentheim/Bruchterveld gehandeld heeft conform Besluit 3.03.2 van GS Hasselt. Beide appellanten vinden dat door het handelen van de kerkenraad en de uitspraken van de classis de eenheid van de prediking binnen het kerkverband in geding is.
In de afgelopen tijd is gebleken dat zeer divers werd gedacht over de uitzonderingsregel die GS Hasselt formuleerde en over de manier waarop daar uitvoering aan kon worden gegeven. GS Groningen 2014 heeft inmiddels Besluit 3.03.2 van GS Hasselt vervallen verklaard en daarvoor in de plaats een besluit genomen dat helder en eenduidig aangeeft van wie er preken gelezen mogen worden zonder uitzonderingen. Daarmee vervalt de noodzaak voor de generale synode om verder door te spreken over de manier waarop de uitzonderingsregel van GS Hasselt vorm gegeven moet worden.
Br. C.A. Teunis heeft, desgevraagd, aangegeven dat hij ondanks het vervallen verklaren van Besluit 3.03.2 van GS Hasselt zijn appelschrift handhaaft. Met de kerkenraad van DGK Mariënberg is geen contact opgenomen.
GS Hasselt heeft besloten in artikel 2.07, Besluit 2:
2. bij het in beroep gaan tegen één van de classes inzake een particuliere appelzaak conform art. 31 KO (eerste lid), de andere classis functioneert als meerdere vergadering m.b.t. de rechtspraak.
Aangezien het hier een particuliere appelzaak betreft is niet de Generale Synode het aangewezen adres om deze te behandelen maar, conform het besluit van GS Hasselt in artikel 2.07, de andere classis.

Besluiten

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 7 februari 2015 besluit

1. dat de bezwaarschriften van br. C.A. Teunis en de kerkenraad van DGK Mariënberg tegen uitspraken van de classis Noord-Oost inzake de uitvoering van Besluit 3.03.2. van

GS Hasselt 2011 door de kerkenraad van DGK Bergentheim/Bruchterveld niet ontvankelijk zijn.
2. Hiervan mededeling te doen aan appellanten en hen te wijzen op het Besluit van GS Hasselt in artikel 2.07 inzake het in beroep gaan tegen een classis.

Toelichting door de commissie.
Br. C.A. Teunis is gevraagd om zijn appelschrift in te trekken nadat door de GS de besluiten over de leespreken (art. 3.02 van de acta GS Groningen 2015) zijn aangenomen.
Br. Teunis handhaaft toch zijn bezwaarschrift ondanks het nieuwe besluit omdat hij de manier waarop Bergentheim/Bruchterveld met het uitzonderingsbesluit van Hasselt is omgegaan, niet overeenkomstig het besluit vindt.
Daarna had het geen zin meer om DGK Mariënberg hierover nog te bevragen, ook al omdat een kerkenraad niet zo frequent vergadert en de zaak toch op de synode aan de orde gesteld zou worden.
Het betreft hier nu een particuliere zaak omdat het één persoon aangaat en omdat het gericht is tegen classis NO en daarom is het in lijn met het besluit dat het op de andere classis behandeld zal moeten worden.

Bespreking.
Er wordt gevraagd naar een omschrijving van wat een particuliere zaak is. Het is nog niet helemaal helder wat het particulier zijn is. Omdat het niet op de persoon van de appellant slaat, maar omdat dit het een zaak is van een persoon tegenover een kerkenraad. Kun je dit dan particulier noemen?

De commissie geeft aan dat het lastig is om een definitie te geven van wat een particuliere zaak is. Het heeft te maken met GS Heemse: het is particulier als het te maken heeft met de eigen situatie van een of meer personen of van een enkele kerk. Daar zal een synode dan over moeten beslissen.
Het is een particuliere zaak omdat niet meer ter discussie staat een nadere uitleg te geven aan het besluit van Hasselt 2011 wat de synode met die uitzondering bedoelde. De uitzonderings-situatie is nu verdwenen.
Op de vraag waarom br C.A. Teunis het appelschrift toch handhaaft wordt meegedeeld dat er een uitspraak van GS Hasselt was dat de gronden en noodzaak van iedere preek uitgelegd moeten worden aan de gemeente en dat hij vindt dat de kerkenraad daarin tekort is geschoten en dat de classis in gebreke is gebleven.

Ds. Heres merkt op dat het gaat om het particulier zijn. Dit wordt vaak teveel gekoppeld aan privé of persoonlijk. Maar dat betekent het niet. Het betekent gewoon “deel van een geheel”. Het gaat om een zaak die een deel van de kerken aangaat, en nadat het besluit over de leespreken is genomen blijft de vraag: heeft de classis juist geoordeeld? Daarom moet dit door de andere classis behandeld worden.
Een praktisch punt is dat het toch behandeld moet worden.
Ook is in de gedachte bevestigd door een artikel van ds. De Marie in De Bazuin van 4 juni 2008, waar het gaat over een particuliere zaak. Dit wordt aangeduid als een particuliere zaak, dat duidt niet op een privéaangelegenheid buiten het kerkelijke. Het duidt op een feit dat binnen de kerk niet iedereen aangaat. Tegenover een algemene zaak die alle kerken aangaat.

Het voorstel van de commissie wordt in stemming gebracht. Alleen de afgevaardigden van de classis ZW mogen stemmen.
Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

Artikel 7.02 Appelschrift br. G. van den Dool

Materiaal: Document 9.001: Appelschrift br. G. van den Dool tegen classis ZW inzake de belijdenis, incl. 7 bijlagen
Document 9.005: Rapport commissie 6 inzake het appelschrift br. Van den Dool
Aanwezige commissieleden: br. L. Kampinga, br. B. de Roos, br. W. Snippe

In de brief verzoekt de appellant aan de synode om *"een commissie in te stellen die de valse leer gaat onderzoeken en afwijzen, zoals ik heb voorgesteld aan het eind van deel II van mijn artikelen."* Hij zegt in dat tweede artikel onder andere: *"Er ligt een historische schuld op de kerk. Al vanaf 1905. Die kan weggedaan worden door de leugen te verwijderen en de waarheid te belijden. Daartoe kan de synode een commissie benoemen, die een geloofsbelijdenis opstelt, waardoor deze valse leer verworpen wordt. Dan zijn wij verantwoord naar de achterban en naar onze jeugd en weten de ambtsdragers waaraan zij gebonden zijn. Laten wij hier niet te lang mee wachten, want de Here heeft beloofd de tijd in te korten ter wille van de uitverkorenen."*

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit om

1. Aan het verzoek van br. G. van den Dool niet te voldoen.
2. Van dit besluit br. G. van den Dool en classis Zuid-West op de hoogte te stellen.

Gronden

1. Zowel de kerkenraad van Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek als de classis Zuid-West hebben genoegzaam aangetoond dat het schrijven van br. Van den Dool niet laat zien dat het noodzakelijk is om een nieuw belijdenisgeschrift op te stellen.
2. GS Groningen 1946 heeft in art. 113 besloten dat de verklaring, dat is de zogenaamde pacificatieformule, van GS Utrecht 1905 (art. 158) veelszins onjuist en daarom reeds als pacificatieformule ondeugdelijk is en dat deze verklaring door onze kerken niet meer voor haar rekening wordt genomen. De zogenaamde pacificatieformule uit 1905 heeft dus geen rechtsgeldigheid in de kerken.
3. Vanuit Gods Woord en de huidige belijdenisgeschriften, onder andere HC Zondag 27 en de NGB art. 27 t/m 32, kunnen genoemde dwalingen voldoende bestreden worden.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen, waarbij de afgevaardigden van classis Zuid-West buiten stemming blijven.

Artikel 7.03 Revisieverzoek zr. G. Oldenburger-Zijlstra

Materiaal: Document 9.004: Revisieverzoek van zr. G. Oldenburger-Zijlstra inzake de Vereniging in 1892
Document 9.006: Rapport commissie 6 inzake revisieverzoek zr. G. Oldenburger-Zijlstra
Aanwezige commissieleden: br. L. Kampinga, br. B. de Roos, br. W. Snippe

De synode spreekt unaniem uit dat het revisieverzoek onontvankelijk is conform de regeling betreffende revisieverzoeken. Het revisieverzoek bevat geen nieuwe argumenten. Ook is niet aangegeven tegen welk besluit in revisie wordt gegaan.

Besluit

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 1015 besluit om niet te voldoen aan het verzoek van zr. G. Oldenburger-Zijlstra om het synodebesluit van 1892 om te herenigen te veroordelen. En om 1892 te halen uit het rijtje van Gods grote wonderdaden. Het besluit van de Generale Synode van Hasselt betreffende deze zaak blijft gehandhaafd.
Dit wordt met algemene stemmen genomen, waarbij twee broeders buiten stemming blijven.

Besloten wordt om in een pastorale brief zuster Oldenburger van dit besluit op de hoogte te stellen.

Artikel 7.04 Appelschrift br. B. Meines

Materiaal: Document 10.015: Appelschrift br. B. Meines tegen deputaten curatoren van De Bazuin inzake een artikel.
Document 10.017: Bijlagen A t/m G bij appelschrift van br. B. Meines
Document 10.022: Rapport van commissie 3 inzake appelschrift br. B. Meines
Aanwezige commissieleden: br. L. Kampinga, br. B. de Roos, br. W. Snippe

Broeder Meines heeft bezwaar tegen een artikel in De Bazuin, betreffende de artikelen 7, 8 en 9 van de serie: Verliefd, verloofd, getrouwd, waarin gesteld wordt dat een man of vrouw met een tegennatuurlijk aard geboren kan worden. Br. Meines is van oordeel dat de tegennatuurlijke begeerte niet voortkomt uit een tegennatuurlijk aard, maar uit de schandelijke lusten waaraan God de heidenen heeft overgegeven (Rom 1:26).

Overwegingen

1. De scribenten in De Bazuin hebben zich in hun schrijven veelal aangesloten bij het spraakgebruik zoals dat in onze tijd gebruikelijk is. Deze aansluiting heeft niet als rechtstreekse consequentie dat wordt afgeweken van datgene wat God ons in Zijn Woord voorhoudt.
2. Ten onrechte wordt door de bezwaarde, waar het om homofiele *gevoelens* gaat, geen onderscheid gemaakt tussen ‘zonde doen’ en ‘in zonde leven’, tussen tegen de zondige gevoelens strijden en eraan toegeven.
   Deze stellingname is sterk te veroordelen en dient daarom als onjuist en onchristelijk te worden aangemerkt.
3. Met het oog op de tijd waarin wij leven en de publieke opinie van het Nederlandse volk is het goed dat in De Bazuin over de zaak in kwestie duidelijke Schriftuurlijke voorlichting gegeven is. Door de moderne hermeneutiek worden de duidelijke uitspraken van Gods Woord ontkracht.
4. De scribenten in De Bazuin zijn, bij hun schrijven over de tegennatuurlijke zonde, terecht uitgegaan van het bestaan daarvan. Dit uitgangspunt is niet verwijtbaar.
5. In hun artikelen hebben de schrijvers in De Bazuin het Woord van de Here nagesproken.
6. Deputaten-curatoren van het kerkblad De Bazuin hebben de bovenbedoelde scribenten terecht in bescherming genomen.

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Hasselt op 14 maart 2015 besluit om niet te voldoen aan het bezwaarschrift d.d. 26-11-2014 van broeder Meines, tegen de inhoud van artikelen in De Bazuin. Dit betreft de serie Verliefd, verloofd, getrouwd.

Gronden

1. Er is niet aangetoond dat in het spreken van de Schrift over deze zaak dat er alleen sprake is van een straf van God over heidenen. Zie ook wat de Schrift leert in Richteren 19. Het is wel een gevolg van de ontwrichting van het denken en begeren als gevolg van de zonde in het paradijs.
2. Broeders en zusters met homofiele gevoelens leven niet per definitie in zonde. Zij mogen, op basis van hun gevoelens, op voorhand niet als heidens of ongereformeerd worden afgeschilderd. Integendeel, zij dienen te worden aanvaard als broeders en zusters in de Here.
3. In hun situatie ervaren zij dagelijks hoezeer zij de hulp van de Here nodig hebben in de zware strijd tegen zondige verlangens. Daarbij zal de gemeente hen zoveel als mogelijk is moeten sterken.
4. Het bovenstaande laat onverlet dat het onderhouden van homoseksuele relaties tegen de wil van de Here in gaat, en als zodanig tuchtwaardig is.
5. Het is niet aangetoond dat de schrijvers in De Bazuin in de artikelen het Woord van de Here niet hebben nagesproken.

Dit besluit wordt met algemene stemmen genomen, waarbij vier broeders buiten stemming blijven.

Artikel 7.05 Revisieverzoek Dalfsen inzake de zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church at Abbotsford

Materiaal: Document 6.003B: Herzien revisieverzoek Dalfsen met betrekking tot zusterkerkrelatie met LRCA
Document 6.009: Rapport commissie 3 met betrekking tot revisieverzoek Dalfsen
Document 6.016: Minderheidsrapport met een tegenvoorstel van br. J. Bouwhuis
Aanwezige commissieleden: br. A. van Egmond, br. J.M. Teunis, br. J. Bouwhuis

Op aangeven van de commissie wordt het revisieverzoek van Dalfsen ontvankelijk verklaard.
In dit revisieverzoek wordt de synode gevraagd uit te spreken:
“De gronden voor het besluit van Generale Synode te Emmen 2009-2010, tot het aangaan van een zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church te Abbotsford waren onvoldoende”.
Verder verzoekt de raad van de kerk te Dalfsen de synode te besluiten:
“De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, besluit de zusterkerkrelatie met de kerk te Abbotsford in heroverweging te nemen en de deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken opdracht te geven hierover in broederlijk gesprek te treden met de kerk te Abbotsford”.

Aangegeven wordt dat afgevaardigden die betrokken zijn geweest bij een genomen besluit, waarvan revisie wordt gevraagd, zich van stemming dienen te onthouden. Dit is altijd de regel geweest.

Bespreking:
Eerste ronde.
Br. Bouwhuis motiveert waarom hij, als lid van commissie 3, een minderheidsrapport indient. Het gaat om een grote zaak. We belijden een algemene christelijke kerk. Aan die Schriftuurlijke algemeenheid mag geen afbreuk gedaan worden. Daarom heeft hij na goed overwegen niet kunnen instemmen met het commissievoorstel en een tegenvoorstel ingediend. Ook de broeders uit Abbotsford hebben in hun toespraak van vandaag aangedrongen op de eenheid van het geloof en de opbouw van de kerken.

Opgemerkt wordt dat de kern van de zaak is: heeft de kerk van Abbotsford zich vrijgemaakt puur vanwege het feit dat er een zusterkerkrelatie is met presbyteriaanse kerken? De commissie heeft duidelijk aangetoond dat dat niet het enige is. Het gaat om de dwaling die daarin meegekomen is. De kerkelijke weg is afgesneden. Er was meer.
Heel belangrijk in het rapport van commissie 3 is de wezenlijke vraag over de wettigheid van de vrijmaking en het is ook de wezenlijke vraag tot het ware kerk zijn. Er wordt op gewezen dat de kenmerken van de ware kerk in geding waren bij de Canadese kerken. Daar begint zich een pluriformiteit te ontwikkelen die zijn neerslag krijgt in vormen van avondmaalsviering waarbij de tucht niet goed gehandhaafd kan worden. Dat er geen zicht is op wie op de kansel komen. Dat er geen binding is aan de belijdenis van mensen die aan het avondmaal gaan, ook niet eens van predikanten die op de kansel komen van andere kerkgenootschappen.
Al deze zaken heeft de broeders in de crisis gebracht want zij konden instemmen met de houding van de CanRC in Abbotsford zolang deze nog brieven stuurde naar de synode. Er is een ommekeer gekomen. Ook persoonlijk zijn er geen mogelijkheden meer om te appelleren. Ze hebben hun uiterste best gedaan om kerkelijk te handelen ook naar de kerkenraad toe.
Op een gegeven moment is er kritiek op het beleid uitgeoefend, toen is er tucht toegepast. Dan heb je te maken met een vastgelopen situatie. De zaken waren kerkscheidend, de vrijmaking was legitiem en de eenheid is gezocht.
Er worden door een afgevaardigde aan de hand van de antwoorden op vragen van deputaten BBK aan de LRC te Abbotsford (bijlage bij de Acta Emmen 2009, blz 114 vv.) vraagtekens gezet bij de bewijskracht van daarin aangedragen zaken.
Ook wordt opgemerkt dat de indruk bestaat dat Abbotsford, uit het feit dat een andere kerk die de Westminster Confessie als confessie heeft, concludeert dat die kerk niet gereformeerd kan zijn. Toch lijkt het onjuist om te concluderen dat dit de enige reden is op grond waarvan onze kerken hebben gezegd om hier een zusterkerkrelatie mee aan te gaan, omdat ze aantonen dat er dwaling is over open avondmaal en onschriftuurlijke prediking die praktisch doorwerkt in de kerken.
Verder wordt door de adviseur opgemerkt dat de zaken met betrekking tot de kerk te Abbotsford en de Westminsterconfessie uitermate belangrijk zijn met het oog op de toekomst van de kerken met name of wij de belijdenis van de katholiciteit van de kerk ernstig nemen.
Ten aanzien van het open avondmaal worden twee opmerkingen gemaakt: de eerste is in hoeverre er sprake is van een open avondmaal en de tweede is of dat automatisch voortvloeit uit het hebben van de Westminster Confessie.
Vloeien deze praktijken van een open avondmaal automatisch voort uit het hebben van de Westminster Confessie?
De kerk van Abbotsford meent de leer van de pluriformiteit van de kerk te kunnen aflezen uit de onderscheiding die in deze confessie gemaakt wordt tussen meer of minder zuivere kerken. Dat zou dan betekenen dat op grond van die vermeende leer van de pluriformiteit van de kerk de deur opengezet is voor het open avondmaal.
Daarop is te antwoorden dat die onderscheiding tussen meer of minder zuiver geldt gemeenten *binnen de ware kerk* en niet op verschillende kerken.
Op de vraag of alle Westminster kerken valse kerken zijn wordt door Abbotsford niet ingegaan, maar wel wordt gesteld dat deze kerken de Drie Formulieren van Eenheid niet onderhouden. Verder ook dat een kerk, die de wettigheid van de vrijmaking in Abbotsford niet erkent, daarmee een valse kerk is geworden.

Verder wordt opgemerkt dat men in Abbotsford geen oog heeft voor de weg die Christus met Zijn kerkvergaderend werk over de hele wereld is gegaan.
Dat is meermalen in uitspraken van Gereformeerde synodes in het verleden als leidraad voor het beleid met betrekking tot buitenlandse kerken gesteld.

De deputaten betrekkingen buitenlandse kerken van de Canadese kerken beklaagden zich er over dat de Nederlandse kerken verzuimd hadden bij hen navraag te doen naar de juistheid van de beweringen van de kerkenraad van Abbotsford.
Daarom is het een zaak van rechtvaardige rechtspraak om ook de andere partij te horen en de te benoemen deputaten dat op te dragen.

De broeders uit Abbotsford geven een reactie.
Br. Vantil: we zijn blij met het uitgebreide en gedetailleerde meerderheidsrapport over Abbotsford. Het minderheidsrapport begint met de aanname dat de zusterkerkrelatie met de presbyteriaanse kerken die de WS als belijdenis hebben het beslissende punt was in de vrijmaking van Abbotsford. We vinden het jammer dat Dalfsen en het minderheidsrapport niet meer konden zeggen over de grond voor onze vrijmaking. Wij zijn er verbaasd over dat na het verschijnen van het rapport over Abbotsford van de synode van Emmen men tot zo'n conclusie kon komen.
Het minderheidsrapport begint met de bewering dat het verval in de CanRC een resultaat is van het accepteren van de Westminster Confessie als een volledig gereformeerde confessie. Deze uitspraak moet gecorrigeerd worden.
De zaken die aanleiding vormen tot de afval van de CanRC gaan over het afschermen van het Heilig Avondmaal en het lidmaatschap van belijdende leden. Dit lidmaatschap heeft te maken met binding aan de gereformeerde belijdenis. De viering van het Heilig Avondmaal wordt ontheiligd door het aangaan van gasten die de belijdenis niet onderschrijven. Deze fundamentele zaken met betrekking tot het Heilig Avondmaal is een van de kenmerken van de ware kerk. Deze zaken zijn jarenlang besproken en hebben bijgedragen aan de vrijmaking van de kerk te Abbotsford.
Het minderheidsrapport stelt dat een studie over de Westminster Confessie nodig was om tot de conclusie te komen dat de vrijmaking in Abbotsford wettig was. Dit is niet juist, Het waren juist de onschriftuurlijke parktijken die de basis vormen van de vrijmaking in Abbotsford.

Aan het eind van de eerste ronde worden de broeders uit Abbotsford door ds. De Marie toegesproken.

Geachte en geliefde broeders in onze Here Jezus Christus,
Ik mag u namens de synode toespreken. Allereerst wil ik u graag aangeven dat we zeer verheugd zijn dat u de moeite en de tijd genomen hebt om op deze synodezitting aanwezig te zijn. We begrijpen dat het voor u een extra opgave is gezien de afstand tussen Nederland en Canada, maar ook vanwege de kleine omvang van uw gemeente. Des te meer zijn we blij om u ook persoonlijk te ontmoeten.
Aan het begin van deze vergadering hebt u ons toegesproken. U heeft ons de hartelijke groeten gebracht van uw gemeente. Hartelijk dank daarvoor. Ook hebt u onder woorden gebracht hoe groot het goed is, dat de Here een zusterkerkrelatie tussen u, Abbotsford en ons, de gereformeerde kerken in Nederland, heeft geschonken. Het was het gevolg van een nauwkeurige toetsing tijdens de synode van Emmen na een verzoek van uw kant om tot een zusterkerk te komen.
Juist op deze dag hebben wij daar nog zeer uitvoerig bij stil gestaan. Om te bezien of dat besluit inderdaad op juiste gronden was genomen. Er zit wel heel wat aan vast. En het doet ons deugd, ja we zijn oprecht verblijd dat we mochten vaststellen dat dit besluit van Emmen een solide en zorgvuldige basis heeft. We hopen daarom oprecht dat het besluit van vandaag een versteviging betekent van de onderlinge band die we tot nu al mochten hebben. Want ook wij mogen in de broederband die nu een aantal jaren bestaat het werk van de Here zien. Hij is het Die ons bij elkaar heeft gebracht.

U bracht het al onder woorden: dat het was na een louteringsproces. Een tijd van strijd, ook een tijd van lijden. En nog steeds gaat die strijd door en ook het lijden wat er aan verbonden is. Om de waarheid van Gods Woord vast te houden en de eenheid in die waarheid te zoeken en te bevorderen. Naar binnen toe en naar buiten toe. Maar bij al de moeite en zorgen, die het met zich mee heeft gebracht, is er ook wederzijds blijdschap en dankbaarheid voor alles wat de Here aan zegen heeft geschonken. De vrijmaking zelf in eigen geledingen, de voorziening van de kant van de Here in ambtswerk en ander intern opbouwwerk, maar toch ook zegen in de nieuwe contacten die er nu onderling mogen zijn. Ook dat is uitvloeisel van de vrijmaking.
Als één ding ons contact met u ons heeft verder gebracht, is het wel het betere inzicht in de beoordeling van de belijdenisgeschriften met betrekking tot onderlinge contacten. Met name een beter zicht op de Westminster Standards. Alles vraagt nog wel meer tijd voor studie en bespreking. Ook de toepassing van dit alles met betrekking tot bestaande of toekomstige contacten is niet zonder meer eenvoudig. De Here vraagt van ons blijvende trouw en standvastigheid, maar Hij wil ook dat wij anderen roepen in zachtmoedigheid.
Op deze synode hebben we daar al aandacht aan geschonken als het gaat om contacten binnen Nederland met de GKN, de Gereformeerde Kerken Nederland. Maar de contacten met buitenlandse kerken vragen ook geduld voor het zoeken naar eenheid in waarheid.
U heeft zelf onder woorden gebracht dat onze zusterkerkrelatie een levende relatie is. U verwees daarbij naar het geregeld voorgaan van een van de predikanten in uw gemeente, waarbij het Woord mocht worden verkondigd en de sacramenten konden worden bediend. We zien dit zelf ook als een genade van de Here om dit in onze onderlinge relatie te mogen doen. Daarbij is het goed te vermelden hoe fijn de broederlijke en zusterlijke contacten mochten zijn, bij het bezoeken van uw gemeente. Dat is voor mij, mijn vrouw, deputaten en andere bezoekende kerkleden steeds een bijzondere ervaring geweest. Een ervaring, die weergeeft de rijkdom van het ene ware geloof, dat gedeeld mag worden over de wereld heen.
Voor onze kerkelijke contacten met anderen, zullen wij en u niet zozeer op het getal van mensen moeten zien, maar of de Here aanbeden wordt in geest en in waarheid. Of er werkelijk trouw is aan Gods Woord en aan de Heer van de kerk. Geve de Here ook dan nog meer contacten in het buitenland. En zegene Hij de inspanningen die daarvoor moeten worden gebracht en het geduld dat daarbij moet worden opgebracht. We hopen en bidden dat de Here ook nog meer reformatie mag geven in de Canadese kerken. We hopen dat wij daarbij als Gereformeerde Kerken nog instrumenteel mogen zijn.
De ontwikkelingen in veel kerken blijken niet gunstig door proces van verwereldlijking. Niet alleen in Nederland is er veel afval. Toch hopen we dat juist door de crisis die dit met zich meebrengt, degenen die trouw blijven toch naar elkaar toe mogen worden gebracht. Zodat de katholieke kerk over de wereld meer gestalte mag krijgen.
We hopen dat u als kleine kerk in het Brits-Columbia van Canada ook alle kracht en wijsheid van de Here mag krijgen om hier extra actief aan bij te dragen. Dat u niet berust in het gescheiden zijn en in uw geïsoleerde positie, maar dat u actief anderen oproept en mogelijkheden zoekt om met leden van de Canadese kerken te spreken. Ook evangelisatie is een belangrijke taak die de Here ons opdraagt in het meewerken aan zijn wereldwijd kerkvergaderend werk. We hopen dat u daarin ook uw opdracht mag verstaan.
Nu onder de zegen van de Here in onze kerken ook meerdere predikanten in actieve dienst zijn, hopen we dat ook meerderen van hen bij zouden kunnen dragen aan de levende band die er met u bestaat. Tot opbouw van uw gemeente, in zoverre hiervoor ons mogelijkheden bestaan.
Graag wil ik u de zegen van de Here toewensen in het dienen van de Here in uw gemeente, om te volharden in het geloof, om vol goede moed verder te gaan op de wegen van de Here.
In het bijzonder willen we ook de jeugd van uw gemeente gedenken. Het is belangrijk om als

jeugd van weerskanten ondanks de geografische afstand en verschil in taal, contact te blijven oefenen.
Temeer daar de jeugd in uw gemeente het moeilijk zal hebben, vanwege de weinige contacten met leeftijdsgenoten. Ik hoop dat ook u daaraan blijft werken. Moge de Here daarin ook uitkomst geven.
En tenslotte wil ik u namens de synode vragen om de hartelijke broedergroeten over te brengen aan de kerkenraad en aan alle broeders en zusters, ook aan de jeugd.
Ik wens u voor uw vlucht terug naar Canada alvast een veilige reis toe en een behouden aankomst.
Moge de Here u in alles zijn zegen en nabijheid blijven schenken.
Ik dank u wel.

Deputaten krijgen als adviseur de gelegenheid om nog te reageren in de eerste ronde.
Met betrekking tot het verzoek van Dalfsen om uit te spreken dat de gronden voor het besluit van GS Emmen 2009-2010 tot het aangaan van een zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Churh te Abbotsford onvoldoende waren, gaan de deputaten verder in op de wettigheid van de afscheiding van Abbotsford en het aangaan van een zusterkerkrelatie.

De gronden om met de LRCA een zusterkerk aan te gaan zijn de volgende:
1. De LRCA te Abbotsford is trouw in leer, dienst en tucht aan onze God.
2. Het aangaan van een zusterkerkrelatie van de Canadian and American Reformed Churches (CanRC) met zowel de OPC als de URC (United Reformed Church) heeft dwalingen (kerk, verbond, prediking) in de kerk gebracht, die de ambtsdragers niet hebben gezien of hebben willen zien.
3. De leden van de nu LRCA hebben volgens het kerkrecht hun bezwaren, appels en revisieverzoeken op de wettige manier ingediend. De mogelijkheid om met bezwaren voort te gaan is hun ontnomen door een nieuw synodebesluit binnen de CanRC m.b.t. het indienen van bezwaarschriften aan de synode door kerkleden.
4. De Canadian en American Reformed Churches (CanRC) hebben, in het niet honoreren van de ingediende bezwaren, aangegeven de vrede in de kerk boven het recht van Christus te plaatsen.

De deputaten gaan vervolgens in op het tegenvoorstel dat is ingediend.
Over de zaak van de katholiciteit van de kerk wordt opgemerkt dat er één katholieke of algemene kerk is.
Er zijn geen twee of drie kerken. Het ene evangelie kan slechts op één manier worden verkondigd en dat gebeurt door de ene katholieke of algemene kerk.
In het tegenvoorstel wordt aangegeven dat er geen hoor en wederhoor is gedaan door de deputaten. Hierover wordt opgemerkt dat de deputaten BBK geen opdracht hebben gehad om twee partijen te horen.
Er waren voldoende gegevens om tot een besluit te komen om een zusterkerkrelatie met Abbotsford aan te gaan.

Reactie van commissie 3 op de aangedragen zaken in de eerste ronde:
Met betrekking tot het beslissende uitgangspunt voor de vrijmaking te Abbotsford wordt, volgens de commissie, ongegrond gesteld dat de zusterkerkrelatie van de CanRC met presbyteriaanse kerken en de URC het beslissende uitgangspunt was. Uit de stukken blijkt namelijk dat het beslissende uitgangspunt voor de Vrijmaking te Abbotsford een aantal met elkaar samenhangende onschriftuurlijke kerkelijke praktijken en de weigering van de kerken om zich hiervan te bekeren was.

Vervolgens gaat het om een uitdrukking die de broeders uit Abbotsford hebben gebezigd dat huns inziens bij het aangaan van zusterkerkrelaties met presbyteriaanse kerken *onvoldoende de geesten beproefd zijn, of zij uit God zijn.*
Over de geuite kritiek hierop antwoordt de commissie dat het met name gaat om de verhouding tussen de vrijgemaakte en de presbyteriaanse kerken in Canada in de recente geschiedenis. Er is in de Canadese kerken een verandering opgetreden. Ze erkenden de presbyteriaanse kerken, waar sprake is van een open avondmaal, als ware kerken.

Het door de GKv aangaan van een zusterkerkrelatie met de OPC in 2005 werd door dr. P. van Gurp in Reformanda nog een afscheid van de duidelijke belijdenis over de kerk genoemd. Voluit een zaak van de leer dus.
De vraag voor Abbotsford was welke weg zij moesten gaan. Eenzelfde vraag waar wij in 2003 voor kwamen te staan.
Meegaan met de grote stroom of je vrijmaken van onschriftuurlijke besluiten, van besluiten die ingaan tegen de leer van de kerk.
Prof. Greijdanus onderstreept in zijn brochure 'Schriftbeginselen van Kerkrecht inzake meerdere vergaderingen' de verantwoordelijkheid die wij hebben tegenover de HERE als het gaat om de vraag of wij mee zullen gaan met wat tegen Gods Woord in gaat of niet, het citaat luidt als volgt:
*De apostel (*Paulus*) weet van geen voorloopig maar dulden en meegaan met wat tegen Gods Woord ingaat, totdat anderen ook met u zullen inzien, en u zullen toegeven, dat eene of andere prediking, een of ander synodebesluit, ingaat tegen het Evangelie Gods of de Heilige Schrift. Een ieder draagt zijne eigene verantwoordelijkheid, en kan die niet afwentelen op anderen. En ieder moet zelf beoordeelen en beslissen, nu, bij wat niet is naar Gods Woord, om dat te verwerpen en daarmee te breken, zonder met het verkeerde voort te gaan in gemeenschap met anderen. Geen synode, geen kerkverband kan hier tot uwe verontschuldiging strekken. Niet menschen zijn de heeren der kerk. Christus is haar volstrekte Eigenaar en Gebieder. Heden zoo gij Zijne stem hoort, verhardt uw hart niet, Ps. 95 : 7-8.*

Over de waarschuwing dat de kerk niet in een isolement moet geraken reageert de commissie dat de kerken ten tijde van GS Emmen in een totaal isolement verkeerden. Tot zich de LRCA aandiende als enige kerk in de wereld die kennis had genomen van de Vrijmaking in 2003 in Nederland en tot de overtuiging was gekomen dat die Vrijmaking terugkeer was geweest naar het Woord van de Here. De enige kerk in heel de wereld die tot die erkenning kwam en vanwege die erkenning ook een zusterkerkrelatie begeerde.

Tweede ronde.
Over het commissierapport wordt vervolgens opgemerkt dat in de gronden het commissie-rapport wijst op de praktijk van een open avondmaal in zusterkerken en in eigen kerken, de praktijk van het ontbreken van binding aan de belijdenis en de onschriftuurlijke leer van pluriformiteit van de kerk.
Deze gronden hingen direct samen met de synodebesluiten van de CanRC over de zusterkerkrelaties met presbyteriaanse en andere kerken. Die vormen dus ook een grond.

Als bewijs voor het open avondmaal in de OPC wordt het volgende aangegeven.
Uit hun Book of Church-Order van 2015 blijkt dat na alle besprekingen met de CanRC daarover men volstaat met een waarschuwing vanaf de kansel en dat:

> *dat allen uitgenodigd worden aan te gaan die gedoopt zijn en belijdend lid zijn in volle rechten van een kerk die het evangelie van Gods vrije genade in Jezus Christus belijdt, en die godvrezend leven".*

De website van de OPC geeft aan waarom ook baptisten aan het avondmaal mogen aangaan:

> *Het gaat er alleen om of ze hun hoop op Christus stellen om hen te redden van hun zonden.*

Deputaten BBK schreven daarover in hun brief aan de Synode van Carman:
Wat betreft *de belijdenis van eigen leden in de OPC, voordat zij mogen aangaan wordt aangegeven dat*
wordt volstaan met het volgende te belijden,

> *dat men gelooft in de Bijbel als het Woord van God, in de ware leer van de verlossing, in de drieenige God, in Jezus Christus als enige Zaligmaker. Dat men belooft zijn zonden te belijden, Jezus Christus als zijn Heer te zullen dienen, een godvrezend leven te zullen leiden, de erediensten te bezoeken en zich onder de regering van Christus en onder opzicht en tucht van de kerk te zullen stellen.*

Maar hoe staat het dan met de viering in de CanRC gemeenten zelf?
Leden uit de presbyteriaanse kerken kunnen aangaan in de CanRC, zonder dat ze gebonden zijn aan enig belijdenisgeschrift, zelfs niet aan hun Westminster, terwijl ze er zelfs baptistische of andere dwaalleringen op na mogen houden. Ook in de CanRC is zelfgetuigenis m.b.t. leer en leven voldoende. Binnen de CanRC gelden dus dezelfde grote bezwaren als de praktijk binnen de presbyteriaanse kerken.
We moeten beseffen dat dit een fundamentele zaak van ons geloof is, maar ook een kernzaak van onze eigen vrijmaking, zowel die van 2003 als die van 2010.

De vraag is wat is eigenlijk katholiek?
Katholiek betekent algemeen, samenhangend met het geheel. J. Kamphuis heeft hierover geschreven in *Verkenningen II*, onder de titel “Echt en eigenlijk katholiek”.
Hij schrijft:

> *“de katholiciteit is niet gelegen in de traditie, en in de eigen zekerheden van een kerk.”*

Daarbij verwijst hij naar art. 7 NGB:

> *Men mag namelijk noch de grote menigte, noch de oudheid, noch de opeenvolging van tijden en personen gelijkstellen met de waarheid van God.*

Verder zegt hij:

> *Toen Luther verstond dat hij, alleen staande, de Waarheid moest gehoorzaam zijn op haar eigen gezag en hij wist: dat is echt en eigenlijk katholiek, toen daagde de eeuw van de reformatie.*

De gronden van de vrijmaking van Abbotsford zijn helder: onschriftuurlijke praktijken van fundamentele aard, die opgelegd zijn door onschriftuurlijke besluiten. Hierdoor zijn de drie kenmerken van de ware kerk aangetast.

Er is een recente brief van de broeders uit Abbotsford binnengekomen. Daarin wordt onder andere uit de “Dalfser verklaring” aangehaald wat er over het open avondmaal is geschreven, nl. dat hierbij de drie kenmerken van de kerk in geding zijn.
Naar aanleiding daarvan wordt opgemerkt dat de vrijmaking in Dalfsen niet uitsluitend is gegrond op het besluit van de GKv over het avondmaal, maar dat er vele andere fundamentele zaken aan de orde waren die aan de vrijmaking in Dalfsen ten grondslag lagen.
In het nieuwe tegenvoorstel van br. Bouwhuis wordt er gepleit om te bemiddelen met het doel om te komen tot kerkelijke eenheid Dat betekent werken aan eenheid tussen de LRCA en verschillende kerken in Canada.
De opdracht was om geen twee partijen te horen. Daarom is het belangrijk om dat alsnog te doen.

In de brief van Abbotsford worden zaken genoemd die de oorzaak vormden van de crisis in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, zoals de toelating tot het Heilig Avondmaal.
Maar daarnaast waren er meerdere fundamentele zaken aan de orde, zoals besluiten met betrekking tot het vierde en het zevende gebod, twijfels over de betrouwbaarheid van Gods Woord, schorsing en afzetting van een trouwe dienaar van Christus.
De vraag wordt daarbij gesteld of dit in de CanRC ook allemaal speelde.
In het commissierapport worden vijf met elkaar samenhangende onschriftuurlijke praktijken genoemd en de weigering om zich daarvan te bekeren.
Hierover wordt opgemerkt dat het in werkelijkheid alleen maar gaat om één punt, namelijk de belijdenis van de kerk.
De vraag wordt gesteld of de broeders uit Abbotsford niet over het hoofd gezien hebben dat er door de CanRC geen besluit over het avondmaal is genomen, zoals dat wel het geval was binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.
Zijn de feiten die de broeders en zusters in Abbotsford in de crisis hebben gebracht van zodanig gewicht dat zij van Christus' wege geroepen waren om de kerkelijke eenheid met de CanRC te breken?
In het NT wordt krachtig opgeroepen om *de broederlijke eenheid* te bewaren. Dat betekent dat we alleen mogen breken met het kerkverband waar we bij horen, als we moeten zeggen: Christus roept ons hier niet meer.
Niet alle dwaalleringen roepen meteen tot afscheiding.
Als de eenheid verbroken zou worden, tegen de wil van Christus in, dan zijn we bezig met een zeer ernstige zaak.
De kerkenraad van de LRC te Abbotsford verklaart, dat zij van het kerkverband van CanCR als zodanig *niet verklaart, dat het een vals kerkverband is.*
Dat is een sterke reden voor de grond onder het besluitvoorstel van de kerk te Dalfsen om opnieuw in overleg te treden, en na te gaan of de bezwaren van de broeders en zusters te Abbotsford, in het licht van Schrift, belijdenis en kerkorde, *kerkscheidend* waren.
Er wordt bezorgdheid over de koers van de kerk te Abbotsford uitgesproken als het gaat om de vraag of het mogelijk is een zusterkerkrelatie te hebben met een kerkverband in het buitenland dat de Westminster Standards als belijdenisgeschriften heeft.
Er wordt nu met grote stelligheid beweerd dat de Westminster Confessie niet het voorname punt is geweest bij de vrijmaking van Abbotsford. Maar die bewering is duidelijk in strijd met de feiten. Uit de antwoorden van de kerkenraad van Abbotsford in 2010 (pag 116 van de Bijlagen Acta van Emmen) blijkt dat men stelt dat ware kerken in deze wereld alleen maar kerken met de Drie Formulieren van Eenheid kunnen zijn. Dat wordt bevestigd door wat we lezen in het rapport van deputaten BBK aan deze synode. Daar staat op pag. 5 dat volgens de zusterkerk te Abbotsford de regels voor het aangaan van een zusterkerkrelatie gewijzigd moeten worden. In die zin dat een buitenlandse kerk alleen maar in aanmerking komt voor een zusterkerkrelatie als zij de Drie Formulieren van Enigheid als belijdenis heeft.
Hier is het wezen van het kerk-van-Christus-zijn in geding!

Er zijn broeders die aangegeven hebben in gewetensnood te komen als er kritiek geoefend wordt op de besluiten van Emmen inzake Abbotsford. Er is ook een andere gewetensnood, namelijk, als dit kerkverband zich begeeft op smalspoor waar Christus Zelf haar niet op leidt. Als in navolging van de koers van Abbotsford er deuren worden gesloten die niet door de grote Herder van de schapen worden dichtgedaan. Dat is onaanvaardbaar voor de heilige katholieke christelijke kerk!
Opgemerkt wordt dat het te begrijpen is dat de Westminster Standards zo gekoppeld worden aan het leren of tolereren van dwaling, als er gekeken wordt naar de context in Canada en Amerika. Daar worden in de praktijk van presbyteriaanse kerken dwalingen, bijvoorbeeld bij

de OPC, gezien. Daar komen dwalingen voor, zoals de pluriformiteit van de kerk en daaruit voortvloeiend het open avondmaal.
Verder wordt opgemerkt dat het er niet om gaat hoe de Westminster Standards gelezen en geïnterpreteerd worden. De vraag is: was de vrijmaking van LRCA wettig. En om die wettigheid te beoordelen moeten we ons richten op de CanRC, wat betreft haar confessie, haar besluiten en haar handelen naar die besluiten.

De adviseur wijst aan dat op de website van Abbotsford staat, dat hun strijd is begonnen toen de synode van de CanRC besloot de leden van zusterkerken toe te laten aan het avondmaal en kanselruil hadden met die kerken. En dan schrijft de LCRA over die kerken dat ze onschriftuurlijke opvattingen hebben en handhaven. Ze noemen het zwevend kerklidmaatschap, toezicht op het Heilig Avondmaal, het genadeverbond, de zekerheid van het geloof, de zichtbare en onzichtbare kerken en de pluriformiteit van de kerken. Er staat verder dat deze onschriftuurlijke opvattingen gevonden worden in presbyteriaanse kerken die de Westminster Standards hebben als belijdenisgeschriften. Door de zusterkerkrelaties aan te gaan met deze kerken hebben de Canadese kerken de onschriftuurlijke opvattingen ook geaccepteerd.
Verder wijst de adviseur op de beschuldiging dat de Gereformeerde Kerken in het verleden in gebreke zijn gebleven om te beproeven of de geesten uit God zijn. Hij wijst op het Bijbelgedeelte waar het gaat over het beproeven van de geesten (1 Joh. 4:1) waar het erover gaat dat de zoon van God in het vlees is gekomen. En ieder die dat loochent is uit de antichrist. Dus daar moet je die geesten beproeven of ze uit God zijn.
En dat wordt dan nu dus gezegd van de Nederlandse kerken van vroeger en ook in het recente verleden. Het gaat wel heel ver om deze tekst te gebruiken met betrekking tot het werk van deputaten BBK van diverse synodes.
De Canadese kerken hebben geklaagd dat de aangeklaagde partij niet is gehoord. Het is een belangrijke zaak volgens de Schriftuurlijke regel om hoor en wederhoor toe te passen.

In de derde en vierde ronde inzake de bespreking over dit onderwerp wordt de bespreking hervat.
Het lijkt steeds duidelijker te worden dat men elkaar niet kan overtuigen met elkaars argumenten. In een eerdere rond is gesteld, dat als de tegenstellingen niet overwonnen konden worden het beter zou zijn om nu geen beslissing te nemen over het revisieverzoek. Geopperd is dat, toen bleek dat er grote tegenstellingen bestonden, Dalfsen ook had kunnen besluiten om haar revisieverzoek alsnog van tafel te halen. Dan hoefde er geen beslissing genomen te worden. Dalfsen heeft haar revisieverzoek echter niet teruggenomen.
Vervolgens is er door twee afgevaardigden een voorstel ingediend onder meer vanwege de reden dat deze kwestie van doorslaggevend belang is voor onze kerken. Verder dat in het licht hiervan het toch goed zou zijn hoor en wederhoor te laten plaatsvinden om zo een juiste beoordeling te kunnen geven van de ontwikkelingen binnen de CanrC waardoor de LRCA is ontstaan. Voorgesteld besluit zou dan kunnen luiden: op deze synode geen inhoudelijk besluit te nemen over het revisieverzoek, dit te doen op de volgende synode en deputaten een tweetal opdrachten mee te geven.
Voorts is opgemerkt dat uitstel van rechtspraak niet alleen tegenover Dalfsen, die daar recht op heeft, maar zeker ook tegenover onze buitenlandse zusterkerk te Abbotsford een groot onrecht is. Uitstel is ook heel slecht voor de onderlinge verhoudingen. De vrede en rust binnen de kerken worden gediend als we een weloverwogen besluit nemen.
Gelet op hetgeen geschreven en gesproken is ontraden deputaten de tegenvoorstellen en geven het advies om het voorgestelde besluit van de commissie over te nemen.

Al met al blijkt in deze beide rondes van bespreking dat de standpunten ongewijzigd blijven, derhalve wordt het voorstel van de commissie in stemming gegeven.

Besluit:
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken bijeen in Zwolle op 18 april 2015 besluit niet te voldoen aan het verzoek van de kerkenraad van DGK Dalfsen om uit te spreken dat GS Emmen 2009/2010 onvoldoende gronden had om een zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church te Abbotsford aan te gaan.

Gronden:
1. Uit de rapportages van deputaten BBK aan GS Emmen 2009/2010, de beantwoording door de LRC te Abbotsford van de door deze synode aan haar gestelde vragen en de Acta van de synode blijkt voldoende de wettigheid van de Vrijmaking te Abbotsford.
2. Dalfsen stelt ten onrechte dat het beslissende uitgangspunt voor de Vrijmaking te Abbotsford zou zijn het enkele feit dat de CANCR zusterkerkrelaties aanging met presbyteriaanse kerken die de Westminster Standards als geloofsbelijdenis hebben. Uit de stukken blijkt nl. dat het beslissende uitgangspunt voor de Vrijmaking te Abbotsford een aantal met elkaar samenhangende onschriftuurlijke kerkelijke praktijken en de weigering van de kerken om zich hiervan te bekeren was. Dat Dalfsen dit ten onrechte stelt blijkt ook uit het feit dat Abbotsford de zusterkerkrelatie die de CANCR aanging met de URC, die de WS niet als belijdenisgeschriften hebben, afwees.
3. GS Emmen 2009/2010 was van oordeel dat meer onderzoek naar de Westminster Standards geen voorwaarde was om vast te stellen of de Vrijmaking te Abbotsford wel wettig was.
4. Namens GS Emmen 2009/2010 heeft een afvaardiging onderzocht of de LRC Abbotsford leefde uit haar belijdenis en of met haar een zusterkerkrelatie kon worden aangegaan. Na het verslag van de afvaardiging heeft de synode geconstateerd dat de LRC te Abbotsford trouw is in leer, dienst en tucht aan onze God. Het besluit tot erkenning is in een openbare zitting met algemene stemmen genomen.

Br. W. Snippe en ds. S. de Marie blijven buiten stemming vanwege hun deelname aan de besluitvorming inzake de LRCA tijdens GS Emmen 2009.
Het commissierapport wordt aangenomen met 6 stemmen voor en 4 tegen.
Ds. Heres laat in de acta aantekenen dat hij tegen dit besluit is.

Artikel 7.06 Brief van br. en zr. Mooibroek inzake de besprekingen rond het rapport BBK

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 16 mei 2015 besluit de brief van br. en zr. Mooibroek-Rots onontvankelijk te verklaren.

Gronden
1. Het is op de synode ingediend na de officiële sluitingsdatum.
2. Inhoudelijk is er geen reden om van de officiële regel af te wijken.
3. Het is een stem van de publieke tribune en daarom hebben zij geen stem in de vergadering.

Artikel 7.07 Revisieverzoek van DGK Dalfsen inzake het kerkblad De Bazuin

Materiaal: Document 10.008: Revisieverzoek DGK Dalfsen
Document 10.023: Tweede rapport van commissie 4
Aanwezige deputaat: br. A. van Egmond,
Afwezige deputaat: br. W.J. Sikkens
Aanwezige commissieleden: brs. J. Bouwhuis, B. de Roos, ds. C. Koster

Behandeling van het revisieverzoek van DGK Dalfsen.
De leiding wordt overgedragen aan de assessor, ds. De Marie.
Het rapport van commissie 4 deel 2 wordt in bespreking gegeven.

Toelichting van commissie 4.
De rapporteur br. B de Roos deelt mee dat er is gekeken naar de ontvankelijkheid. Overwogen is om het onontvankelijk te verklaren maar de commissie vond het onvriendelijk tegenover de kerk van Dalfsen. In het revisieverzoek kwamen ook nieuwe aspecten naar voren. Meegewogen is dat de kerk van Dalfsen niet alles heeft meegemaakt en dus is besloten het ontvankelijk te verklaren.
Wat betreft de inhoud van het commissierapport is er weinig toe te voegen aan wat er staat.
Na discussie wordt besloten het revisieverzoek van Dalfsen ontvankelijk te verklaren.
Het commissierapport wordt in bespreking gegeven.
Ten aanzien van punt 3 van het commissierapport wordt opgemerkt: in punt 3 staat: “DGK Dalfsen is van mening dat kerkleden niet verplicht kunnen worden tot het nemen van een abonnement op De Bazuin en het betalen van een quotum. De reden hiervoor is dat dat een vorm van binding zou zijn die boven de Schrift uitgaat. Het vorenstaande is echter in lijn met artikel 30 van de kerkorde”.
In art. 84 van GS Zwolle staat het volgende: “Het instellen van een landelijk kerkblad via een blokabonnement (de verspreiding) is geen kerkelijke zaak naar de bedoeling van art. 30 KO. De methode van verspreiding moet los gezien worden van art. 30 KO”. In punt 3 heeft de commissie dat niet meegenomen.
Verder wordt opgemerkt dat het erg te betreuren zou zijn als de voorstellen in het revisieverzoek gezien zouden worden als negatieve voorstellen. De commissie heeft dat ook gezien en verwoord. Het is niet de bedoeling om De Bazuin te ondermijnen. Een kerkblad is van groot belang voor de opbouw van het kerkelijke leven en het gemeentelijke leven waarin opiniërende artikelen verschijnen. We mogen er best veel voor over hebben.
Dat er voorstellen liggen met betrekking tot de positie en organisatie van De Bazuin dat komt doordat er belangrijke principes in geding zijn betreffende Schrift en kerkorde.
Het toerusten van de gemeenten is niet een taak van de meerdere vergaderingen of van het kerkverband. Op grond van de Schrift mag duidelijk zijn dat die taak ligt bij de ambtsdragers in de plaatselijke gemeentes. Daarvoor kan verwezen worden naar Efeziërs 4.
Dr. F.L. Rutgers schrijft in zijn kerkelijke adviezen over het kerkelijke recht om quota op te leggen. Hij noemt dat: de door ieder verschuldigde kosten voor samenleven. De noodzakelijke kosten voor het kerkverband dat men samen heeft aangegaan. En die bijdragen kunnen ook nooit zo hoog oplopen dat bij billijke omslag enige kerk ze niet zou kunnen voldoen. Vervolgens schrijft hij dat een verplichte bijdrage alleen is het zogenaamde classicale quotum, dat is de bijdrage die volstrekt nodig is voor het door iedere kerk aangegane kerkverband. Kerken maken samen schulden door classicale en synodale kosten, reiskosten e.d. om het kerkverband mogelijk te maken. En daarin moet dus iedere kerk haar deel betalen. Naar billijke taxatie door de kerkelijke vergaderingen te maken. Maar daarbuiten heeft geen kerk over de financiën van een andere kerk iets te zeggen of te bepalen en is ook een meerderheid van kerken daartoe niet bevoegd.

Opgemerkt wordt dat bij nader inzien de conclusie getrokken moet worden dat inderdaad op grond van Schrift en kerkorde het besluit van GS Mariënberg ongedaan gemaakt moet worden. En tegelijkertijd toch dat het werk en de uitgave van De Bazuin voort zal gaan.
De doelstelling om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon staat beschreven in Efeziërs 4: Christus geeft ons dat we moeten toegroeien naar Hem die het hoofd is en daartoe is nodig dat de heiligen worden toegerust tot dienstbetoon.
De toerusting van de gelovigen is een taak van de plaatselijke ambtsdragers die door Christus in zijn gemeenten zijn aangesteld. Het is niet de taak van een synode.
Het besluit met betrekking tot de uitgave van De Bazuin is niet overeenkomstig de Schrift, het is zelfs in strijd met de Schrift. Het is ook niet volgens de kerkorde. Artikel 30 KO geeft aan dat de synode geen ambtelijke bevoegdheid heeft.
Geadviseerd wordt om een andere constructie te bedenken en dit weg te nemen als taak van de synode. Dit op grond van Efeziërs 4 en art. 30 van de KO.
Opgemerkt wordt dat als we vinden dat we samen de gemeenten moeten toerusten en informeren en op de hoogte houden van wat er in de kerken speelt dan is er maar één middel en dat is De Bazuin.
Als je dat op het spel zet, gaat er iets heel belangrijks verloren
Ook moet gewezen worden op de praktische situatie. De Bazuin wordt niet altijd overal trouw gelezen. Als wij zelf mensen een abonnement laten nemen dan komt het blad niet meer binnen. Er is vanaf het begin bezwaar gemaakt tegen de koers van De Bazuin. Dat is voor mensen ook een reden om het blad niet te willen lezen. Daar moet goed over nagedacht worden, want het zegt wel iets.
Opgemerkt wordt onder meer dat de argumenten van de GS Mariënberg te maken hadden met de Schriftuurlijkheid van het blad. Er is toen gekeken naar al die andere vormen, met name “De Reformatie”, waarover gezegd is dat het jarenlang goede voorlichting heeft gegeven, maar op een gegeven moment ook verkeerde voorlichting. Om dat tegen te gaan, en dat is zo gebeurd bij “Reformanda”, is er geen stichting in het leven geroepen, maar een vereniging zodat schrijvers gecorrigeerd konden worden.
Het gaat er niet om, om hiërarchisch iets op te leggen, maar om voorlichting te geven uit Gods Woord en om een Schriftuurlijke koers te garanderen.
Een kerkblad is een facilitering naar de ambtsdragers toe en neemt het werk van de ambtsdragers absoluut niet uit handen. En juist vanwege de appelmogelijkheid maakt dit het tot een unieke zaak.
In het ingediende tegenvoorstel met betrekking tot besluit 2 en 3 van het revisieverzoek wordt voorgesteld het woord “stichting” te wijzigen in “vereniging”. Grond 1 komt dan te vervallen.

Opgemerkt wordt dat er twee verschillende bezwaren zijn:
1. Aan de ene kant tegen blokabonnement en een quotum.
2. Het bezwaar dat het als meerdere vergadering niet goed is voorlichting te geven middels een kerkblad.

Kun je niet blokabonnement en quotum laten vervallen en deputaten verantwoordelijk laten houden voor de koers van een kerkblad? Een combinatie van een vereniging, samen met de deputaten die samen verantwoordelijk zijn voor de koers van het kerkblad. En dat het blad zelf abonnees moet werven en abonneegeld moet innen. Daar moet verder over doorgedacht worden.

Tweede ronde.
De commissie heeft zich beraden en er is een rapport 2 toegestuurd.
Een afgevaardigde heeft een opmerking vooraf. Het gaat over de status van het rapport.

Het tweede rapport roept de vraag op waar het vandaan komt. In de acta van 7 febr. staat dat de commissie het gesprokene zou meenemen naar de vergadering van 28 maart en de verwachting was dat er verder op de vragen zou worden ingegaan. Nu ligt er een nieuw rapport. Het eerste rapport is uit beeld verdwenen. Een nieuw rapport wordt alleen uitgebracht als de synode er opdracht toe geeft.
Er is een nieuw rapport terwijl de synode er geen opdracht toe heeft gegeven. De vraag is of dat juist is, onverlet de goede bedoelingen van de commissie.
Het 2e rapport heeft een tegengesteld voorstel als het eerste rapport.
Hij stelt voor om het tweede rapport af te wijzen en de bespreking van rapport 1 voort te zetten.
Het voorstel om het 2e rapport af te wijzen wordt in stemming gegeven. Er is 1 stem tegen, zodat nu alleen rapport 2 aan de orde is.

Rapporteur ds. Koster:
Er is een tweede rapport samengesteld waarin de opmerkingen zijn verwerkt die in de eerdere bespreking naar voren zijn gekomen. De commissie is er niet van overtuigd dat de huidige wijze van uitgeven van De Bazuin principieel verkeerd zou zijn. Toch konden we binnen de commissie niet tot een eensluidende conclusie komen naar aanleiding van het revisieverzoek van Dalfsen. Je kunt er op twee manieren mee werken. Vasthouden aan de huidige manier van uitgeven van De Bazuin omdat dit niet principieel verkeerd is, aan de andere kant is het ook niet verkeerd om De Bazuin op een andere manier uit te geven, los van de kerken zoals het revisieverzoek voorstelt. Als commissie hebben we gekozen voor deze tweede optie. Een oplossing om aan de bezwaren tegemoet te komen en ergernis te voorkomen. En deze oplossing is niet nadelig voor De Bazuin.
Met ons voorstel willen we ruimte creëren om samen als kerken op een positieve manier De Bazuin uit te geven, zowel inhoudelijk als financieel.

Opgemerkt wordt dat het jammer is dat het zou betekenen dat het kerkblad als zodanig ophoudt te bestaan. Een kerkblad dat bij alle leden op de deurmat valt. Het is nu zo dat de kerken zelf verantwoordelijk zijn voor de koers. In besluit 2 wordt wel gezegd dat door de commissie de gereformeerde koers zoveel mogelijk bewaard wordt. Maar het wordt nergens aangegeven hoe dat zou moeten. Je weet nu wel dat het gewaarborgd is. Je hebt geen 100% zekerheid, maar je blijft als kerk gezamenlijk verantwoordelijk. Dat gaat veranderen als het een vereniging of stichting wordt.
Verder wordt opgemerkt dat het voorgestelde besluit veel werk zal betekenen voor de penningmeester. Hij zal alles afzonderlijk moeten factureren. Je zult gaan zien dat broeders en zusters samen een abonnement gaan nemen. Dat is zorgelijk.
In Mariënberg is over deze zaken heel erg nagedacht. We kwamen uit een situatie vanuit de GKv waar de bladen een rol hebben gespeeld bij de opinievorming en de ontwikkelingen binnen de GKv. Een probleem was dat er geen kerkelijke koersbewaking was.
Wij waren toen erg blij dat we geen vereniging hoefden te hebben omdat we allemaal broeders en zusters zijn. We hadden ons allemaal vrijgemaakt. Een vereniging zou alleen maar verdeeldheid kunnen geven.
Er wordt opgemerkt dat het allerbelangrijkste was dat de Schriftuurlijke koers gewaarborgd was en Mariënberg sprak toen ook uit dat het onder verantwoordelijkheid van de kerken uitgeven van een landelijk kerkblad de beste waarborg was.
Nu wordt gekozen voor een zo goed mogelijke waarborg. Dat is een belangrijke stap terug die veel meer ruimte geeft om toch weer te komen tot een blad dat ons in een verkeerde richting kan brengen. Van een blokabonnement kun je afstappen, dat is een administratieve zaak, maar het andere punt is een wezenlijk punt. Als er nu een besluit komt om tegemoet te komen aan

moeiten die er zijn dan wordt er onrecht gedaan aan de kerken zoals die bijeen waren in Mariënberg. Er zouden ook moeiten kunnen zijn tegen dit besluit.
Er wordt op gewezen dat het goed is dat er kerkelijke vergaderingen zijn die rekening houden met het hebben van moeiten, zeker ook als die moeiten ook principiële zaken betreft. Als we besluiten nemen over financiën. Financiën van kerken en financiën van leden van kerken.
Verder wordt opgemerkt dat een kerkblad een opiniërend blad is. Daar schrijven broeders hun opinie in.
Er wordt door de commissie terecht gewezen op wat de synode van 1892 heeft gezegd over het toenmalige kerkblad van de landelijke kerken onder verantwoordelijkheid van landelijke synodale deputaten. Daar staat: “elke toevoeging toch aan zulk een orgaan van een redactioneel niet-officieel gedeelte geeft aan zo’n orgaan een valse positie. Ook het officiële blijft toch officieus”.
De overwegingen van de commissie staan niet haaks op de besluiten. Overweging ad 8. moet serieus genomen worden. De artikelen worden hier kerkelijk geijkt. Er wordt dankbaarheid uitgesproken dat de commissie getracht heeft om moeiten, op principes gegrond, te overwinnen.

Derde ronde.
Reactie van de commissie:
We willen rekening houden met bezwaren die vanuit de gemeenten naar voren zijn gekomen. Het lijkt ons goed om daaraan tegemoet te komen. Dat lijkt ons een goede christelijke en broederlijke houding. Het verlamt de kerkelijke besluitvaardigheid, naar het oordeel van de commissie, niet, zoals dat verondersteld werd tijdens de bespreking. Met deze houding kun je vruchtbaar samenwerken onder de zegen van de Here. Onze hoop en wens is dat we door het voorgestelde besluit samen onze schouders eronder kunnen zetten voor het voortbestaan van het blad, zodat het tot zegen en dienstbaar mag zijn en tot lof van de Here, zonder dat het onnodig ergernis geeft.
Er is tegenin ingebracht dat de koers minder beschermd is als het blad ondergebracht wordt in een vereniging of stichting. De commissie wil de betrokkenheid van de kerken juist meer realiseren.
De commissie denkt dat er goede alternatieven zijn te bedenken waarin de gereformeerde koers goed wordt beschermd en de band met de kerken wordt verstevigd. Bijvoorbeeld door in het reglement op te nemen dat er in een controlerend orgaan voor De Bazuin afgevaardigden van de kerken zitting nemen die door de twee classes worden aangeleverd: per classis vier leden (uit vier verschillende gemeenten). Dan leg je de verantwoordelijkheid breed in de kerken neer en zorg je tegelijk voor verbondenheid met de plaatselijke gemeenten. Onze adviseur heeft in een vorige ronde daartoe al een suggestie gedaan met als voorbeeld hoe het in de Australische kerken geregeld is met betrekking tot Una Sancta.
De deputaten zullen in de komende drie jaar een concreet plan uitwerken over mogelijke alternatieven. De volgende synode kan dan beslissen welke mogelijkheid het beste is gezien onze situatie.
Er is bewust voor gekozen om niet nu al de opdracht te geven voor de overdracht van ons kerkblad aan een stichting of vereniging. Daarvoor is er nog te veel onduidelijkheid. We willen de overdracht zo goed mogelijk laten verlopen zodat het voortbestaan van De Bazuin zo veel mogelijk gegarandeerd is en alle veranderingen helder en duidelijk zijn. Dat moeten we niet overhaasten.
Daar zijn de voorbereidingen nog te prematuur voor.
De commissie stelt voor om de deputaten de opdracht te geven om voor de volgende synode een uitgebreid voorstel te doen of dat het beste in een vereniging of stichting vormgegeven

kan worden en hoe de statuten er precies moeten uitzien. Dat kunnen deputaten dan aangeven aan de volgende Generale Synode.
Ons voorstel voor nu is om te stoppen met het blokabonnement en de huidige manier van financiering. Dit besluit heeft een brede consensus binnen deze vergadering. Het is op de vorige vergadering een administratieve handeling genoemd. Het lijkt ons goed om deze stap nu te nemen en de rest voor te bereiden voor de volgende GS.
Een afgevaardigde geeft aan dat in de huidige situatie er geen sprake is van een gedwongen betaling van het abonnement op De Bazuin. Verder heeft hij grote moeite met het feit dat alleen op grond van het gegeven dat er in de kerk op dit moment moeiten bestaan rond de uitgave van De Bazuin, dit besluit genomen wordt. Besluiten moeten op basis van argumenten worden genomen.
Verder wordt opgemerkt dat, zoals het in Australië geregeld is, het een goede zaak is, dat de kerken er een stem in hebben via kerkenraden of classis. Dan wordt er voldoende zorg gegeven aan de koers van het blad. Waarom zouden die het minder doen dan twee of drie deputaten? Je bereikt zo ook meer betrokkenheid vanuit de gemeenten.

Besluiten

De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 5 juni 2015 besluit

1. dat het quotum en het blokabonnement van het kerkblad De Bazuin komen te vervallen met ingang van 1 januari 2016, en dat het blad gefinancierd moet worden door middel van abonneegeld.
2. de deputaten van het landelijk kerkblad op te dragen om met een voorstel te komen om het kerkblad De Bazuin over te dragen aan een particuliere stichting of vereniging, waarbij de band aan de kerken en de Schriftuurlijke koers van het blad zoveel mogelijk worden gewaarborgd.
3. deze deputaten van dit onderzoek verslag uitbrengen, 6 maanden voor aanvang van de eerstkomende reguliere synode.

Gronden

1. Het is niet strikt noodzakelijk om als kerken een kerkblad uit te geven, met een blokabonnement en het betalen van een quotum. Omdat in het kerkverband bezwaren leven tegen de landelijke uitgave van De Bazuin, het blokabonnement en het bijbehorende quotum is het overdragen van De Bazuin aan een particuliere stichting of vereniging een goed alternatief.
2. Als een particuliere stichting of vereniging een blad uitgeeft, dan is er meer vrijheid ten aanzien van de inhoud van het blad.
3. Directe betrokkenheid vanuit plaatselijke kerken bij het bewaren van de gereformeerde koers is een gezonde zaak.
4. Een goede, grondige voorbereiding voor een overdracht van het landelijk kerkblad is noodzakelijk voor het voortbestaan van het blad.

De broeders Bruinius, ds. De Marie, Korevaar en Van Egmond blijven buiten stemming.
Het commissiebesluit wordt aangenomen met 7 stemmen voor en 1 stem tegen.

HOOFDSTUK 8 -
PRESENTATIE, PUBLICATIE EN COMMUNICATIE

Artikel 8.01 Rapport Curatoren Landelijk kerkblad en websites

Materiaal: Document 10.007: Bijlage bij rapport met twee brieven
Document 10.007: Financieel overzicht De Bazuin 2012
Document 10.007: Financieel overzicht De Bazuin 2013
Document 10.007: Verslag kascontrole De Bazuin 2011, 2012, 2013
Document 10.020: Rapport commissie 4
Aanwezige deputaten: br. A. van Egmond, br. W.J. Sikkens

Deputaten:
Rapporteur br. W.J. Sikkens: het rapport is ingediend en de instructie is gevolgd. Er is antwoord op gegeven. Er is wat veranderd bij het drukken en de verspreiding. Dat geeft een aanzienlijke kostenbesparing zodat uit de abonnementsgelden alle kosten kunnen worden gedekt.
Verder wordt aangegeven dat er moeite is met een wekelijks verschijnen van De Bazuin. Er ligt een voorstel om een tweewekelijkse editie uit te geven.
De cijfers staan in de bijlagen. Er is positief gedraaid. Er wordt door deputaten niet voorgesteld om de abonnementsprijs te verlagen. Er is een aanbeveling om ook anders te werken, met kleur. Dit betekent een kostenverhoging. De bedoeling is om het blad een lay-out te geven dat meer bij onze tijd past.
Het commissierapport deel 1 wordt in bespreking gegeven.
Commissieleden: br. J. Bouwhuis, ds. C. Koster, br. B. de Roos
Rapporteur: br. De Roos:
Over de verschijningsfrequentie wordt gemeld dat het op dit moment niet mogelijk is wekelijks te verschijnen. Als het wel weer zou kunnen zou het mooi zijn.
Vanuit de vergadering wordt opgemerkt dat het jammer is wanneer dit een definitief besluit zou zijn. Wanneer er meer tijd en ruimte is, is het goed om terug te gaan naar een wekelijkse verschijning.
Vanuit de commissie wordt aangegeven dat dit ook de voorkeur van de commissie is.
Over het tweewekelijks laten verschijnen van het kerkblad De Bazuin wordt gestemd:
er is 1 onthouding en 11 stemmen zijn voor het voorstel. Daarbij is het voorstel van de deputaten over het tweewekelijks verschijnen van De Bazuin aangenomen.

Artikel 8.02 Verschijningsdatum Gereformeerd kerkblad De Bazuin

Besluit
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 7 februari 2015 besluit dat het kerkblad De Bazuin eens per twee weken zal verschijnen.

Grond
De verschijning van De Bazuin eens per week vergt een te grote belasting van de redactie.

Financieel verslag: 2012. Hierover zijn geen vragen.
Over het financieel jaarverslag 2013 wordt opgemerkt dat verzending per pakketpost aan kerkenraden (die daarna intern voor verspreiding zorgdragen) goedkoper is dan zoals nu, per adres. Deputaten geven aan dat de huidige vorm van verspreiding het meest recht doet aan De Bazuin.
In de meerjarenbegroting is aangegeven dat er minder abonnementsgelden binnenkomen omdat het aantal abonnees minder wordt. Ook de verzendkosten zullen stijgen.
Naar aanleiding van de meerjarenbegroting wordt gevraagd of er in de begroting voor dit jaar geen rekening mee is gehouden dat het blad nu eens per twee weken verschijnt.
De deputaten geven aan dat het nog onduidelijk is of verlaging van de verschijningsfrequentie ook leidt tot lagere kosten. Er wordt vanuit gegaan dat gemiddeld het aantal bladzijden per jaar ongeveer hetzelfde zal blijven. Als blijkt dat de kosten lager worden zal het abonnementsgeld mogelijk kunnen worden verlaagd.

De boeken zijn gecontroleerd door de broeders E. Korevaar en H.J. Mooibroek. En op hun voorstel worden de beide zusters, zr. Tollenaar en zr. Admiraal, bedankt en decharge verleend voor het boekjaar 2012-2013.
De Deputaten-curatoren, redacteuren en medewerkers worden bedankt voor de vele werkzaamheden die verricht zijn in het kader van De Bazuin.

HOOFDSTUK 9 - FINANCIËN EN BEHEER

Artikel 9.01 Rapport deputaten Financiën en Beheer

Materiaal: Document 10.001: Rapport deputaten financieel beheer
Document 10.001: Jaarrekening 2013 DFB
Document 10.005: Verslag kascontrole DFB
Aanwezige deputaten: brs. P.J. Houweling, H.J. Mooibroek.
Br. C.J. Teunis heeft zich afgemeld.

Br. Houweling geeft een kleine toelichting op de jaarrekening.
Er is ook een voorziening emeritering, die overigens geen emeritaatsvoorziening is. Hierover bestaat een misverstand. Het is een voorziening die bedoeld is voor als er een predikant, onder andere uit het buitenland, binnenkomt en er een pensioengat ontstaat, om daarin bij te dragen. Het is dus niet de bedoeling om predikanten die met emeritaat zijn, daaruit hun pensioen te betalen.

Bespreking:
De post hulpbehoevende kerken is van €100.000,- naar €150.000,- verhoogd. Wanneer er nog predikanten overkomen uit de GKv en beroepen worden is het reëel te denken dat kerken daardoor in financiële moeilijkheden kunnen komen. Een bedrag van €100.000,- kan in zo'n geval snel uitgeput zijn. Dit alles heeft te maken met art. 11 van de KO. Als een kerk steun nodig heeft, dan wordt de classis ingeschakeld. En via de classis kunnen kerken dan een beroep doen op deze post van Financieel Beheer. Maar deputaten hebben erin voorzien dat de kerken rechtstreeks een beroep kunnen doen op de deputaten. De classis hoeft dan niet zelf de hulpbehoevende kerk te ondersteunen.

Over de emeritaatsvoorziening: via de mantelpolis van Zwitser Leven wordt gevraagd of alle predikanten nu in deze mantelpolis zijn ondergebracht. Er is inmiddels één predikant overgekomen uit de GKv en dan is de vraag of dit fonds in zijn situatie ook nog een rol zou kunnen spelen.
Hier speelt mee dat er nauwelijks inzage is in bij emeritering vrijkomende gelden van de Stichting Emeritering van de GKv.
Het antwoord hierop is dat er in pensioenland het een en ander is gewijzigd. Er was een tussenpersoon bij Zwitser Leven, maar die had geen AFM kwalificatie. En die kwalificatie is nu benodigd. Predikanten sluiten nu zelf de pensioenen af. De kerken betalen voor het pensioen. Zo kan er niet de situatie ontstaan die op dit moment een rol speelt bij de Stichting Emeritering van de GKv. Predikanten kunnen een AFM gekwalificeerd persoon inschakelen. Deputaten Financieel Beheer hebben een dergelijk adviseur aangewezen.
Opgemerkt wordt verder dat de Stichting Emeritering van de GKv uitkeert aan de plaatselijke kerk.
Deze kerken zijn verplicht (wettelijk) om het in hun kerk opgebouwde emeritaatspensioen uit te keren.

Artikel 9.02 Kascontrole deputaten Financieel Beheer

Materiaal: Document 10.0015: verslag kascontrole DFB
De kascontrole is uitgevoerd door br. W.J. Sikkens en br. J. Trip namens de classis Noord-Oost. De penningmeester wordt decharge verleend met dank aan de penningmeester. Hiermee is ook de jaarrekening vastgesteld.

HOOFDSTUK 10 – SLOTHANDELINGEN

Artikel 10.01 Toespraak van de preses, ds. E. Heres

Toespraak slotzitting GS Groningen, op zaterdag 13 juni '15, te Zwolle

Broeders afgevaardigden, broeders en zusters,
We zijn gekomen tot het einde van de Generale Synode van Groningen.
Wat is er veel gebeurd, wat is er veel vergaderd. 11 zittingen, die vandaag meegerekend, waren nodig om de agenda van deze synode af te handelen. 11 zittingen in een tijdsbestek van 7 maanden. Het is goed om in deze slotzitting even pas op de plaats te maken en even om te kijken. En als je dat dan doet, aan de hand van de Acta de synodemaanden nog eens de revue laat passeren, wat komen er dan veel herinneringen boven. Teveel om op te sommen.
Mijn gedachten gaan terug naar de eerste synodedag, op 15 november.
Broeder A. Hofman opende namens de samenroepende kerk van Groningen de synode.
Hij sprak n.a.v. Exodus 18. In zijn openingstoespraak sprak br. Hofman ook de veelzeggende woorden: 'U staat voor een brede, gevarieerde taak, mooie zaken: rapporten van deputaten met o.a. financiële goedkeuringen, maar ook veel met teleurstellingen, moeizame'.
Dat wat br. Hofman als met vooruitziende blik aankondigde, daar kunnen wij vandaag terugblikkend van zeggend dat het waar is gebleken: Wij hebben op deze synode met brede, gevarieerde, mooie zaken te maken gehad, maar ook met teleurstellingen en moeizame zaken. Er waren gelukkig veel vergaderingen waarvandaan wij dankbaar en blijmoedig naar huis reden. Maar er waren er ook waarna de stemming minder vrolijk was.
En wat doe je dan in de slotzitting? Met opgeklopte verhalen de mooie momenten naar voren halen en op aansprekende wijze het optreden van de verschillende afgevaardigden de revue laten passeren? Of moeten we in de slotzitting de schaduwkanten van ons vergaderwerk benadrukken?
Broeders afgevaardigden, broeders en zusters, er is een andere weg! Laten wij in deze slotzitting de aandacht van het gelóóf concentreren, op die Ene. Op Hém, die niet afhankelijk is van onze goede of minder goede beraadslagingen en besluiten. Die Ene, die dwars door het menselijk handelen heen, en met in dienst nemen daarvan, regeert. Die Ene, die ook dwars door ons vergaderen heen, de historie van de kerk maakt. Laat onze geloofsaandacht, tijdens deze slotzitting zich richten op Hém, die gisteren en heden Dezelfde is, en tot in eeuwigheid!
Bij elke synodevergadering en ook in de commissie- en moderamenvergaderingen zijn wij ons ervan bewust geweest dat wij onder een open hemel leven en bezig zijn voor Gods aangezicht. Al die vergaderingen hebben wij ons in gebed gericht tot Hem die in de hemel alle dingen regeert en naar het Woord van de HERE geluisterd.
En als dan nu de synode tot een einde komt, als wij de geschiedenis van deze synode achter ons moeten laten, dan staat één ding vast, en dat is de hoofdzaak: Jezus Christus, is gisteren en heden dezelfde, en tot in eeuwigheid. Bij Hem mogen onze gedachten en gevoelens tot rust komen, want Hij Jezus Christus is het rustpunt van de kerk. We hebben zojuist aan het begin van deze slotzitting gelezen uit Hebr. 13. En daar stáán in vers 8 die woorden:
"Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid". De eerste lezers van de Brief aan de Hebreeën waren vermoedelijk leden van de eerste christelijke gemeente in Jeruzalem. Die gemeente, die bestond uit Joden die christen waren geworden na Pinksteren. Duidelijk is wel, dat het gaat om een aangevochten gemeente. De gemeenteleden hebben een moeilijke tijd achter de rug. Als jonge gemeente hebben ze veel te lijden gehad. (zie maar Hebr. 10:32). Er zijn geloofsgetuigen van het begin komen te overlijden. Langzaam maar

zeker treden er nieuwe generaties aan. Hoe zal dat gáán, als de fakkel moet worden overgedragen aan een volgende generatie? Wat zal er gebeuren als blijkt dat de kerk van Christus de ééuwen door moet? Nou, laten we het maar ronduit zeggen: Het lijkt daar bij de Hebreeën niet hoopgevend. De brief aan de Hebreeën is een brief vol waarschuwingen.
Het leven is wat gemakkelijker geworden, ook materieel. Maar in geestelijk opzicht is er sprake van verslapping. De mentaliteit verandert, het geloofsvuur zinkt in. Er dreigt geloofsmoeheid, geestelijke bloedarmoede. En kijk, dan staat daar dat machtige woord, gemeente: 'Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde'!
De Brief aan de Hebreeën komt de gemeente weer zetten op het peil waarop God haar gezet heeft! En daarvoor moet de geloofsaandacht geconcentreerd worden op Jezus Christus!
De grootheid van de Here Jezus wordt Hebr. 13:8 met één pennenstreek samengevat: Gisteren was Hij er, maar óók mórgen zal Hij er zijn. "Zijn heerschappij omvat de loop der tijden". De grootheid van Jezus Christus komt niet in Hoofdstuk 13 pas om de hoek kijken. Nee, je mag rustig zeggen: Dat is het hoofdthema van deze brief! Vanaf hoofdstuk 1 gaat het over de Zoon! De Zoon, die door God gegeven is, als de Priester -Koning, aan Zijn volk. Priester -Koning in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek (dat lees je in hoofdst. 7). Getekend wordt in deze brief, het wérk dat de Zoon gedaan heeft. Dat hij de reiniging van de zonden tot stand gebracht heeft. Je leest van dat éne offer, dat nooit weer overgedaan hoeft te worden. Voor altijd voldoende om de zijnen te verlossen. In Jezus Christus is het Hart van God voor ons opengegaan. Hij is de Middelaar. En wat deze Middelaar klaargemaakt heeft verdwijnt niet! Het volk dat Hem als Helper heeft is goed af. Want in deze Middelaar komt de eeuwige liefde van God naar je toe! Zijn Middelaarswerk is waardevast. Wat Hij gisteren deed, in Zijn lijden en sterven, dat heeft vandaag nóg verzoenende kracht. Ja, want Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde! Jezus Christus en die gekruisigd, is dé Fundamentsteen van de Kerk! De Hoeksteen, zegt het Nieuwe Testament op verschillende plaatsen. Dat gold voor de jonge gemeenten van toen. Dat geldt vandaag, voor de kerk vandaag. Jezus, Zijn verzoenend sterven, dat was gisteren, maar het is (ook) vandaag het enige rustpunt van je hart.
Op de slotdag van de Synode van Groningen kunnen onze gedachten zich vermenigvuldigen. Wat is nu het belang van deze synode? Welke plaats zal óns vergaderwerk hebben in heel de grote geschiedenis van Góds kerkvergaderend werk. Broeder Hofman zei in zijn openingswoord op 15 november: 'het lijkt er op, dat u uw geschiedeniskennis moet ophalen: de doleantie en de vereniging van ruim een eeuw terug'. En het is waar, tijdens deze synode is ons zicht op de geschiedenis van de kerk beproefd. Op verschillende zittingen van deze synode stond de katholiciteit van de kerk centraal. Dat begrip is als een rode lijn getrokken geweest door de verschillende vergaderingen. Dat betekent, we hebben gesproken over de kerk van alle tijden en plaatsen. Daarover is gediscussieerd, soms op het scherpst van de snede. Maar ik ben er van overtuigd dat wij gedaan hebben in het gemeenschappelijk belijden, dat de Zoon van God Zich een gemeente vergadert, van het begin van de wereld tot aan het einde, en dat Hij dat doet uit alle volk en taal en natie.
En nu mogen wij dat werk, dat hier in alle kleinheid en gebrekkigheid, en met zonde behept, is gedaan, niet ónderschatten. Maar wij moeten het ook niet óverschatten.
Niet onderschatten, want ook dat kleine handwerk, zoals bijv. de controle van de boeken van een deputaatschap, mogen wij het gelovig zien als een radertje in het grote geheel van Gods kerkvergaderend werk. De apostel Paulus zegt in het slot van 1 Cor. 15: Dat wat gelovig gedaan is, in dienst van Christus, de levende Here, en in trouw aan Zijn Woord, dat is geen vergeefse arbeid. 'Daarom mijn geliefde broeders, weest standvastig, onwankelbaar, te allen tijde overvloedig in het werk van de Here, wetende dat uw arbeid niet vergeefs is in de Here'.
Maar aan de andere kant moeten wij ons doen en laten ook beslist niet óverschatten.

Er zijn onnoemelijk veel woorden geschreven, gelezen en gesproken in de afgelopen zeven maanden in het verband met deze synode. In mijn emailbox heb ik een aparte map voor emails die binnengekomen zijn in verband met de synode. De teller van het aantal binnengekomen berichten stond gisteren op 714! Aan elke email is een naam verbonden. Aan onze besluiten en amendementen zijn namen verbonden. Het zal straks ook allemaal in boekvorm worden uitgegeven. Maar, broeders afgevaardigden, broeders en zusters, woorden worden weer vergeten. Emails worden weer gedeletet. Synodeacta worden geen bestsellers. Besluiten kunnen worden gereviseerd, en wij mensen zijn broze, sterfelijke wezens.
Zullen wij niet vergeten dat het niet gaat om ons, en om óns werk. Het gaat om Jezus Christus en om Zijn werk. Ménsen kunnen het Verlossende Woord niet spreken voor de Kerk en de wereld. Er is slechts Eén, Die gisteren en heden Dezelfde is, Jezus Christus, Zijn Middelaarswerk in het verleden heeft blijvende kracht. En daarom is de kern van mijn slotwoord op deze synode: *'Jezus, Uw verzoenend sterven is het rustpunt van mijn hart'*.

Zonder de synode over te doen wil ik nu toch enkele feiten voor het voetlicht halen.
In ons kerkverband is tijdens de vórige synodes niet gewerkt met behulp van synodecommissies, die de behandeling van agendapunten in de vergadering voorbereiden. Tijdens deze synode hebben wij dat wel gedaan. En ik meen te mogen zeggen dat dat goed gewerkt heeft. Het zou kunnen lijken dat de synode en de synodeleden slechts op 11 dagen echt gewerkt hebben. Maar dat is niet waar. De verschillende commissies, zeven in aantal, hebben veel werk verzet. Er is ook geprobeerd om zoveel mogelijk overeenstemming tot stand te brengen. Er is degelijk voorbereidend werk gedaan om de plenaire vergaderingen te dienen. Daarvoor bedanken we de broeders hartelijk. Met doortastendheid en met algemene stemmen kon het besluit genomen worden één nieuw deputaatschap 'Archief en Documentatie' in te stellen, dat in de plaats komt van de beide bestaande deputaatschappen 'Archief' en 'Documentatie'. Wij hopen dat deskundige broeders en zusters zullen kunnen gaan werken het verder integreren van 'archief' en 'documentatie'.
Een aardig besluit is ook dat de deputaten Landelijk Kerkblad en Websites een periodiek te updaten kerkelijk handboek in digitale vorm zullen gaan samenstellen en uitgeven.
Het besluit over de leespreken zie ik als een bijzonder besluit. Bijzonder, omdat uit het Commissierapport duidelijk werd dat er inzake de revisieverzoeken best grote verschillen in opvatting waren. Maar, zo schreef de commissie in haar rapport: 'De vraag die wij ons vervolgens stelden is of wij het dilemma waarvoor wij ons nu geplaatst zien zouden kunnen overstijgen.' En dat is wonderwel gelukt. Er is uiteindelijk een besluit genomen met 11 stemmen voor en slechts één stem tegen. Als er één besluit is waardoor de Synode van Groningen 2014/2015 een zekere bekendheid zou kunnen blijven houden dan is dat m.i. door het besluit dat genomen is inzake de Herziene Statenvertaling. Tijdens de synode hebben wij de zaak van de Herziene Statenvertaling getypeerd als een grote zaak. En ik meen dat het ook zo is. Door het besluit om naast de Statenvertaling en de NBG Vertaling van 1951, de Herziene Statenvertaling met onmiddellijke ingang vrij te geven voor kerkelijk gebruik, is er een belangrijk besluit genomen voor nu en voor de toekomst van ons kerkverband. Ik spreek de hoop uit dat deze betrouwbare en goed leesbare Bijbelvertaling zal bijdragen aan een krachtig groeiende kennis van de Heilige Schrift, met name ook bij de jongeren van de kerk.
Een besluit dat ik in mijn korte terugblik niet over het hoofd wil zien is het besluit om op het niveau van het kerkverband na te gaan of er een mogelijkheid bestaat om tot eenheid met de GKN te komen, waarbij het uitgangspunt dient te zijn de waarheid van Gods Woord en de rechtspraak waar deze op grond van Gods Woord is uitgeoefend. Geve de HERE Zijn zegen over dit besluit. Betrekkelijk veel aandacht is uitgegaan naar de Opleiding voor de Dienst des Woords. Als uitspringende feiten wil ik hier noemen, dat de synode besluiten heeft genomen, voor de periode dat er geen studenten actief verbonden zijn aan de Opleiding.

Verder heeft de synode enkele benoemingen gedaan. Met name noem ik daarbij de benoeming tot kandidaat docent van de predikanten ds. M. Dijkstra en ds. C. Koster.
Met vreugde heeft de synode op zaterdag 14 maart geluisterd naar de presentatie van student M.A. Sneep over 'De zekerheid van het geloof'.
Zaken met betrekking tot de relatie met kerken in het buitenland hebben een groot deel van de tijd van deze synode in beslag genomen. Het was een bijzondere dag toen wij de broeders Kruiswijk en VanTil, als afgevaardigden van de zusterkerk te Abbotsford in ons midden mochten ontvangen. Het is mijn hartelijke hoop dat er, als Christus niet voor die tijd teruggekomen is, er een synode komt waarop ook afgevaardigden van andere kerken van Christus, elders in de wereld, als afgevaardigden van zusterkerken ontvangen kunnen worden.
Ten aanzien van het blad De Bazuin heeft de synode besloten nieuwe wegen in te slaan. Geve de HERE Zijn zegen over dit besluit zodat het blad mag groeien en bloeien en dat het een belangrijk instrument mag zijn en blijven voor de opbouw en de ontwikkeling van het gereformeerde leven.

Deze synode gaat de geschiedenis in als de Synode van Groningen. Maar na de bidstond en de eerste zitting hebben wij de stad Groningen niet meer aangedaan.
De vergaderingen zijn gehouden hier in Zwolle en een paar keer in Hasselt. Maar de band met Groningen is tijdens heel de periode zeker gebleven. De assessor hield voor alle organisatorische aspecten telkens wel contact met de kerk te Groningen.
En telkens weer was er bij de koffie toch weer die Grunniger kouk, alsof de Groningers wilden zeggen: 'Denk erom broeders: U bent en blijft synode van Groningen'.
We willen dan ook nogmaals de samenroepende kerk van Groningen bedanken voor al het werk dat verzet is om deze synode voor te bereiden. Daarbij mag de naam van br. B. de Roos met ere genoemd worden.
Vervolgens hebben wij het goed gehad hier in Zwolle en ook in Hasselt. Wij bedanken de koster en zijn vrouw, broeder en zuster Van Dieren en alle anderen, die hier in Zwolle en in Hasselt er aan hebben meegewerkt dat alles goed verliep. In de pauzes konden we weer wat bijkomen met koffie en thee. Zowel in Zwolle als in Hasselt werd telkens in de middagpauze een voortreffelijke lunch verzorgd. Er zijn meer mensen die daaraan meegewerkt hebben. Maar de naam van broeder Korevaar wil ik hier zeker noemen. Hij heeft een stevige hand gehad in de verzorging van de catering gehad. En daarbij ook zijn vrouw niet te vergeten. Wie herinnert zich niet de heerlijke soep, volgens het eigen recept van zr. Korevaar.
Een eigen recept, dat hebben we ook geproefd bij zr. Annegreet Sikkens. Ik wil mijn grote waardering uitspreken voor de wijze waarop zr. Sikkens verslag gedaan heeft van de synodezittingen in De Bazuin. Sober, to the point en fijngevoelig. Naast een correct verslag werd voor de lezers ook de sfeer getekend. Ik denk aan het verslag van de negende zitting. Dat begon met de haak- en breiwerkjes dat door enkele dames op de publieke tribune voor de dag gehaald werd. En het verslag eindigt met: 'de haak- en breiwerkjes gaan weer in de tas'… De echte haken en ogen zaten trouwens niet bij de dames op de publieke tribune.
Het was een synóde met heel wat haken en ogen. Er zijn zittingen geweest waarin de verschillen van inzicht wel degelijk tot spanning hebben geleid. Toch mogen we zeggen dat een goede broederlijke harmonie de boventoon heeft mogen voeren.
Er is geen vergadering geweest waarna we niet na een broederlijke handdruk huiswaarts gingen. Het mag opmerkelijk wezen dat we terugkijken op een synode waar op de meeste zittingen alle primi-afgevaardigde aanwezig waren. Slechts in een enkel uitzonderingsgeval moest een secundus aantreden. Wat mij zelf betreft, toen uw vergadering mij tot preses koos, was mijn eerste reactie: U doet mij hier geen plezier mee. En terugkijkend op de afgelopen maanden neem ik van die uitspraak niets terug. Toch ben ik vooral de HERE dankbaar voor

het vele goede dat Hij ons in deze synode gegeven heeft. Ook in de goede contacten, de gesprekken in de wandelgangen.
Ik bedank mijn mede-moderamenleden. Er is veel overleg geweest. Verreweg de meeste van de 714 emails waar ik zojuist over sprak zijn afkomstig van de leden van het moderamen. Goed overleg binnen het moderamen is van groot belang voor het welslagen van de vergaderingen. Ieder heeft naar eigen vermogen en inzicht zich enorm ingezet voor een goed verloop en goede uitkomsten van deze synode. Ik noem eerst scriba 1, broeder Lourens.
Dat hij goed thuis is op de computer dat was wel bekend, maar dat hij zoveel lettertekens in zo korte tijd kan verstouwen, dat grenst aan het onwaarschijnlijke. Vroeger beschikten synodes over een typekamer. Daar stonden in het computertijdperk meerdere computers om alle aangeleverde tekst te kunnen verwerken. Notulisten ondersteunden de scriba.
Bij broeder Lourens is dat allemaal in één persoon verenigd. Als hij volgende week op vakantie gaat, dan mag zijn vrouw vrezen dat de laptop meegaat. Ja want de Acta, die al bijna klaar zijn, moeten nu wel zo snel mogelijk klaar gemaakt worden voor uitgave.
Scriba 2, ds. Koster is in de geschiedenis van de gereformeerde kerken misschien de jongste predikant die een moderamentaak in een synode toebedeeld krijgt. Ik sta hier niet om pluimpjes uit te delen, maar ik wil hier toch wel zeggen dat ik veel waardering heb voor de wijze waarop hij zijn taak als scriba 2 en zijn plaats in het moderamen heeft vervuld.
Als de 60-plussers in het moderamen soms misschien een steekje dreigden te laten vallen (om in de terminologie van de brei- en haakwerkjes te blijven) daar was ds. Koster er als de kippen bij om het ontbrekende punt weer onder de aandacht te brengen.
De assessor speelt als moderamenlid veelal een rol achter de schermen. Hij vervangt de preses als het nodig is, regelt de materiële en organisatorische belangen van de synode. Doordat de Synode van Groningen, vergaderde in Zwolle en Hasselt en het moderamen vergaderde in Ermelo, had ds. De Marie veel te regelen. De organisatie is o.l.v. ds. De Marie prima verlopen. Een bijzonder woord van dank wil ik richten aan onze adviseur, ds. P. van Gurp. Het mag een fenomeen heten, dat u, en dat op uw leeftijd, bij elke vergadering van de synode aanwezig hebt kunnen zijn. U was telkens bereid uw advies te geven en wij hebben daar dankbaar gebruik van gemaakt.
Een fenomeen is volgens het woordenboek een bijzonder verschijnsel. Dat fenomeen hebben broeder Lourens en ik gezien toen wij na een synodedag op de terugweg waren naar Dalfsen. Voorbij een kruising trok broeder Lourens op met een matige snelheid. Ach ja,… wij zijn tenslotte al zestigers. Maar dan schiet je daar met een vaart een auto voorbij… Wie zou dat wezen… Nou het was ds. Van Gurp. En dan denk je: Ach ja,… die is ook nog maar 93.
Broeders afgevaardigden, wij gaan dadelijk de Synode van Groningen sluiten. Wij danken de HERE, voor de goedheid en de genade die Hij ons bewezen heeft. Hij gaf gezondheid en kracht. Wij leggen het werk van deze synode en de toekomst van de kerk in Gods handen. Geve Hij Zijn zegen en moge Hij het werk van onze handen bevestigen.
Ik keer nog even weer terug naar die woorden uit Hebreeën 13: Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde, én tot in eeuwigheid! Wat deze Heiland begonnen is te doen, daar houdt Hij niet zomaar mee op. Nee, Zijn werk gaat voort, volgens een vast plan. Het einde van alle dingen is nabij gekomen. Wij weten niet hoeveel synodes er nog gehouden moeten worden, voordat Christus terugkomt. Ons leven is kwetsbaar. Ook de kerk is zwak en kwetsbaar.
Er kunnen ook in de kerk zomaar schokkende dingen gebeuren. Maar dan hoef je, als je trouw bent, toch niet moedeloos te worden. Want het Hoofd van de kerk is onveranderlijk trouw in Woord en werk. De Koning van de kerk regeert voor eeuwig. Straks is het Nieuwe Jeruzalem compleet. Dat is de wenkende toekomst, die zeker komt, want het werk van Jezus Christus gaat voort. Ongestoord, zonder rust, om Zijn geliefden in de eeuwige rust te brengen.
Hij die ‘a’ gezegd heeft, heeft ook ‘b’ gezegd. Hij is de Alfa en de Omega, het begin én het einde. Het werk der eeuwen dat Zijn Geest omspant, volvoert Zijn hand.

Daarom, gaan we zingen: ‘Kerk van God, wees zeer verheugd, leg op Christus trouw u neder. Juich van harte, vol van vreugd: Eenmaal komt Hij tot u weder!’

Artikel 10.02 Toespraak van de adviseur, ds. P. van Gurp

Preses, geachte afgevaardigden, broeders en zusters,

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om volgens oude gewoonte als adviseur ook enkele woorden te spreken. Daarbij wil ik iets meer zeggen dan de obligate woorden van dank.
De adviesdienst ter synode is heel oud. In de eerste helft van de vorige eeuw tot aan 1944 was het de gewoonte dat alle hoogleraren van Amsterdam en Kampen de synode dienden als adviseurs. Ze waren meestal allen present. Ze werden ook wel naargelang hun vakgebied toegewezen aan een synodecommissie als adviseur en soms zelfs als rapporteur.
Na de vrijmaking kwam er in het kader van het toenemende independentisme een beweging op gang om de invloed van de adviseurs in te perken. K. Schilder merkte toen nuchter op dat het beter was als adviezen volgens de regels worden gegeven in plaats van ongecontroleerd achter de schermen.
Van zo’n beperking was op deze synode geen sprake. Er was steeds volop ruimte voor het geven van adviezen en het werd geregeld door de preses aan het einde van de ronde gevraagd. Daarvoor spreek ik mijn dankbaarheid uit.
Meestal waren mijn adviezen beperkt tot de inbreng van mijn jarenlange ervaring in het kerkelijke vergaderwerk. Maar ook wist ik mij geroepen om te waarschuwen om het katholieke karakter van de kerk en haar vergadering en bewaring niet te verliezen. Dat leverde wel kritiek op die adviezen op. Hoewel de meningen daarover in de synode verdeeld waren en ook bleven, kunnen nu toch de resultaten van de brede discussies aan de kerken worden voorgelegd door middel van de duidelijke en uitvoerige Acta.
Wij moesten daarbij rekening houden met onze beperkingen overeenkomstig de waarheid van het Schriftwoord in 1 Korinthiërs 13:12
nu immers kijken wij door middel van een spiegel in een raadsel, maar dan zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik ten dele, maar dan zal ik kennen, zoals ik zelf gekend ben.
Wij mogen geloven dat de Heere, ondanks onze gebreken en beperkingen, Zelf overeenkomstig de tweede bede van het Onze Vader Zijn kerk bewaart en vermeerdert.
Een vrucht daarvan mochten wij ervaren onder meer in de eensgezindheid met betrekking tot de besluiten inzake de samenspreking met de GKN en het vrijgeven van de Herziene Statenvertaling. Wij mogen nu afscheid nemen van het synodewerk en weer meer tijd krijgen voor het werk in de plaatselijke gemeente. En dat alles alleen door de genade van Hem, Die de eeuwen door het Hoofd is van Zijn kerk, onze Heere Jezus Christus.

Artikel 10.03 Toespraak van de assessor

Tenslotte sprak ds. De Marie als assessor de preses, ds. Heres toe. Namens moderamen en synode bedankte hij hem voor de wijze waarop de vergaderingen werden geleid. Een ieder kreeg ruim de gelegenheid zijn bijdrage in te brengen. Een extra woord van dank was er voor de openingswoorden, die steeds als opbouwend en bemoedigend zijn ervaren.

BIJLAGEN

A. RAPPORTEN

Artikel R.01 Rapport deputaten naar art. 49

Aan : De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
De Gereformeerde Kerk te Groningen
Broeder B. de Roos, scriba
Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen
Email: scribadgkgroningen@gmail.com

Van : Deputaten Ad Artikel 49 KO
p/a C.A. Teunis, rapporteur
Margriet 33
7772 NC Hardenberg

Datum : 30 juni 2014

Betreft : **Rapportage aan de Generale Synode**

INHOUD:

Inleiding…… 81
Bijstand aan de classis…… 81
Peremptoir examen……. 82
Controle tijdelijke wijzigingen in de KO…… 83
Bijeenroepen van een vervroegde Generale Synode…… 83
Begroting…….. 83
Financiële middelen……. 84
Rapportage…… 84
Overdracht archief…… 84
Dank en vertrouwen……. 85
Bijlage…….. 85

Geachte broeders,

Inleiding

Hiermede ontvangt u ons rapport betreffende de periode nadat wij aangesteld zijn door de Generale Synode gehouden te Hasselt, tot op heden.
De Generale Synode heeft, in alfabetische volgorde, benoemd tot deputaat-primus de broeders A. van Egmond (samenroeper), Ds. S. de Marie, L. Menninga, G.H. Plaggenmars, W.J. Sikkens, C.A. Teunis en tot deputaat-secundus de broeders J.A. Bazuin en H. Oosterhuis.

Aan de hand van onze instructie volgt hieronder ons rapport met de volgende indeling:

1. Bijstand aan de classes.
2. Peremptoir examen.

3. Controle tijdelijke wijzigingen in de KO.
4. Bijeenroepen van een vervroegde Generale Synode.
5. Rapportage.
6. Financiële middelen.
7. Rapportage.
8. Overdracht archief.
9. Dank en vertrouwen.

1. Bijstand aan de classes

1.1. Instructie

Zij zullen de classes bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en op verzoek van de classes bij bijzondere moeilijkheden. Zo zullen zij hulp bieden bij situaties als: het ontslag van een predikant van zijn verbintenis aan een gemeente en ontheffing uit het ambt (art. 14, 15 KO), bij de toelating van predikanten uit andere kerken, bij de toelating van afgezette predikanten en moedwillige verlating van predikanten uit de gemeenten. De adviezen aan een classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen. Bij een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten zal de Generale Synode daarover een besluit nemen.

1.2. Rapport

De Classis Zuid West deed op 22 december 2012 aan Deputaten het verzoek om advies naar aanleiding van het “verzoek van de Gereformeerde Kerk Dalfsen (dolerend) tot vereniging met het kerkverband van De Gereformeerde Kerken.” Wij ontvingen een uitnodiging om aanwezig te zijn op de buitengewone classisvergadering welke gehouden zou worden op vrijdagavond 28 december 2012.
Deputaten hebben dit verzoek om advies aanvaard en ter vergadering het volgende advies uitgebracht:
“Vereniging met de Gereformeerde Kerk (dolerend) Dalfsen door hartelijke aanvaarding, met alle rechten en plichten, in ons kerkverband van deze gemeente en haar predikant in de classis Zuid West van De Gereformeerde Kerken in Nederland.”
Ter informatie ontvangt u bijgaand de volledige tekst van ons advies met de onderdelen Overwegingen, Advies en Opwekking.

2. Peremptoir examen

2.1. Instructie

Zij, of enkelen van hen, zullen toezicht houden op het peremptoir examen van aanstaande predikanten. Zij kunnen vragen stellen tijdens het peremptoir examen aan de kandidaat. Zij zullen mede beraadslagen en adviseren. De adviezen aan de classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen. De classis besluit over het toelaten van de kandidaat tot de bediening van het Woord en de heilige sacramenten. Bij een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten zal de Generale Synode daarover een besluit nemen.

2.2. Rapport

De Classis Zuid West vroeg op 4 juni 2013 aan deputaten om toezicht te houden op het peremptoir examen van broeder C. Koster, af te nemen door de classis tijdens een vergadering op 13 juli 2013.
Een afvaardiging van deputaten heeft tijdens het examen het gevraagde toezicht

gehouden en een positief advies uitgebracht om broeder C. Koster toe te laten tot de dienst des Woords in De Gereformeerde Kerken.
De Classis Noord Oost heeft op 28 juni 2014 het preparatoir examen afgenomen bij broeder M. Dijkstra, met goed gevolg. Wij verwachten dat de classis waartoe de kerk behoort waarnaar broeder Dijkstra een eventueel beroep zal aannemen ons zal uitnodigen om toezicht te houden op het peremptoir examen. Als omtrent dit examen geen bijzonderheden te rapporteren zijn zullen wij omtrent ons advies mondeling rapporteren ter synode.

3. Controle tijdelijke wijzigingen in de KO

3.1. Instructie

Zij zullen de tijdelijke wijzigingen in de KO die naar het besluit van de GS Mariënberg 2005 zijn genomen, controleren op hun uitvoerbaarheid en werkzaamheid. Zij zullen bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende Generale Synode zo nodig een verzoek indienen om die artikelen van de KO die tijdelijk gewijzigd zijn opnieuw te bezien en – indien dit nodig is - te herformuleren.

3.2. Rapport

Voorlopige wijzigingen in de kerkenorde zijn tot op heden aangebracht door de Generale Synode gehouden te Mariënberg in 2005 en 2006, zie de artikelen 20 en 21 van de acta. De Generale Synode van Hasselt nam het besluit dat de generale synoden weer eens in de drie jaar gehouden zal worden, conform de oorspronkelijke tekst van de kerkenorde, daarmee werd de betreffende voorlopige aanpassing gedaan door de GS Mariënberg en vastgelegd in acta art. 20.a.10 teruggedraaid, zie de acta van de GS Hasselt art. 2.07, besluit 1.
De Generale Synode van Hasselt nam het besluit dat “bij het in beroep gaan tegen één van de classes inzake een particuliere appèlzaak conform art. 31 KO (eerste lid), de andere classis functioneert als meerdere vergadering m.b.t. de rechtspraak. De behandelende classis zal hoor en wederhoor van beide partijen toepassen. Dit betreft een voorlopige aanpassing die alleen van kracht kan blijven zolang er slechts 2 classes zijn.”, zie GS Hasselt, acta art. 2.07, besluit 2 (vgl. GS Heemse 1984/1985, acta art. 124).
Deputaten zijn niet benaderd vanuit de kerken met het verzoek om een voorlopige wijziging in de kerkenorde te herzien en hebben zelf daartoe ook geen reden gezien.

4. Bijeenroepen van een vervroegde Generale Synode

4.1. Instructie

Wanneer bepaalde zaken niet kunnen wachten tot de eerstvolgende Generale Synode omdat ze zeer complex zijn of grote moeite oproepen in de kerken, of omdat omstandigheden in het kerkverband wijzigingen in de aanpassingen van de KO vereisen, zullen zij bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende Generale Synode een verzoek indienen om een vervroegde Generale Synode bijeen te roepen.

4.2. Rapport

De deputaten hebben geen aanleiding gezien en ook vanuit de kerken geen verzoek ontvangen, om de samenroepende kerk van de eerstvolgende Generale Synode te verzoeken een Generale Synode vervroegd bijeen te roepen.

5. Begroting

5.1. Instructie

Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.

5.2. Rapport

Deputaten hebben na hun benoeming op 13 oktober 2012 geen conceptbegroting ingediend bij Deputaten Financieel Beheer. Een prognose van te verwachten uitgaven met een redelijke mate van betrouwbaarheid was niet eenvoudig samen te stellen. Bij de aanvang van de werkzaamheden in december 2012 is dat ook niet gedaan.

6. Financiële middelen

6.1. Instructie

Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel beheer.

6.2. Rapport

In 2013 is er aan een deputaat een onkostenvergoeding uitbetaald van € 68,40. Verder zijn er door Deputaten Financieel Beheer tot op heden, 30 juni 2014, geen declaraties ingediend en onkosten vergoed.

7. Rapportage

7.1. Instructie

Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen. Dit na toestemming van Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode.

7.2. Rapport

Deputaten hebben aan Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode het concept van hun rapport toegezonden en aan hen toestemming gevraagd om hun rapport toe te zenden aan de Generale Synode welke te Groningen op 15 november 2014 bijeen zal komen en eveneens hebben zij gevraagd om hun rapport te mogen toezenden aan de archivaris van de Generale Synode. Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode hebben de gevraagde toestemmingen verleend.
Een exemplaar van ons rapport zonden wij aan de archivaris van de Generale Synode. Met dit document ontvangt u ons rapport.

8. Overdracht archief

8.1. Instructie

Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (pdf-formaat op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

8.2. Rapport

Deputaten hebben met hun brief van 9 juli 2011 het archief over de jaren 2005 tot en met 2010 in papieren en in digitale vorm (pdf-formaat op cd-rom) overgedragen aan de archivaris van de Generale Synode.
Deputaten hebben thans het voornemen om voor de overige jaren aan hun verplichting te voldoen.

9. Dank en vertrouwen

Deputaten zijn zich bewust dat zij in de periode na hun benoeming tot heden een bijdrage hebben mogen leveren aan belangrijke gebeurtenissen in ons kerkelijk leven. De Here heeft zijn kerkverband in ons land willen uitbreiden met een gemeente en heeft twee broeders toegestaan om dienstbaar te zijn aan de verkondiging van zijn heerlijk Woord in zijn gemeenten. We zijn de Koning van de kerk dankbaar dat we in staat zijn geweest om ons werk te doen.
Onze vredevorst past alle dank en eer.

Wij wensen dat uw overleg en uw besluiten dienstbaar zijn aan het vergaderen van Gods kinderen in eenheid van het ware geloof en dat De Gereformeerde Kerken van nu aan tot aan de voleinding der wereld zullen bestaan in alle oprechtheid. Dan zullen wij Hem zien wederkomen op dezelfde wijze waarop Hij is ten hemel gevaren (Hand. 1:11).

Wij bidden u toe in uw beraadslagingen de wijsheid van de HERE onze God met de woorden van Spreuken 9:10: “De vreze des HEREN is het begin van de wijsheid en het kennen van de Hoogheilige is verstand.”

Heerlijk is het om te mogen weten dat onze God de benodigde wijsheid zal geven aan iedereen die, eigen tekort schieten belijdend, Hem daarom vraagt (Jac. 1:5). De kerk belijdt op zijn website de trouw van God met de goddelijke woorden van Psalm 37:5

“Wentel uw weg op de HERE en vertrouw op Hem, en Hij zal het maken.”

Met broederlijke groeten en hoogachting,
Namens Deputaten Ad Artikel 49 KO,
A. van Egmond, samenroeper C.A. Teunis, rapporteur

Bijlage

Deputaten Ad Artikel 49 KO van De Gereformeerde Kerken in Nederland

Advies aan de Classis Zuid West van De Gereformeerde Kerken in Nederland in vergadering bijeen op 28 december 2012,
Betreffende de behandeling van het verzoek van de Gereformeerde Kerk (dolerend) Dalfsen ter realisering van zijn besluit tot volledige kerkelijke eenheid.

Broeders,
Het advies van Deputaten bevat de onderdelen Overwegingen, Advies en Opwekking.
Overwegingen
De grondslag
De grondslag van De Gereformeerde Kerken is: geheel de Schrift, zoals wij daarvan belijdenis doen in de belijdenisgeschriften, te weten: De Apostolische Geloofsbelijdenis, De Geloofsbelijdenis van Nicea, De Geloofsbelijdenis van Athanasius, De Nederlandse Geloofsbelijdenis, De Heidelbergse Catechismus en De Dordtse Leerregels en zoals daarnaar samengeleefd wordt volgens De Dordtse Kerkenordening zoals deze is vastgesteld door de te Mariënberg en Hasselt gehouden synoden. Deze grondslag staat vermeld op de website van de kerken. Vanaf de publicatie van onze website staat daarbij vermeld dat de kerken de eenheid zoeken met allen die deze grondslag in woord en daad onderschrijven.
De brief van Dalfsen onderschrijft dit fundament en deze regel van samenleven (brief van de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk (dolerend) Dalfsen van 18 december 2012 aan de kerkenraad van De Gereformeerde Kerk Zwolle e.o.).

Besluit van de Gereformeerde Kerk (dolerend) Dalfsen
Het besluit van de kerkenraad is om overeenkomstig het Schriftuurlijk gebod tot kerkelijke eenheid samen met de gemeente te komen tot vereniging met het kerkverband van De Gereformeerde Kerken (brief 18 december).

Verzoek van de Gereformeerde Kerk (dolerend) Dalfsen
Het verzoek van de kerkenraad is dat de classis Zuid West verder handelt om het besluit tot volledige kerkelijke eenheid te realiseren (brief 18 december).

Gemeente en predikant
De kerkenraad van de gemeente te Dalfsen verklaart op hetzelfde fundament te staan als De Gereformeerde Kerken. En onze synoden van Emmen en Hasselt hebben erkend dat de gemeente te Dalfsen op hetzelfde fundament staat.
Van een voorganger moet duidelijk zijn dat hij leert overeenkomstig het fundament en van Ds. Heres zijn geen afwijkingen bekend in leer of leven.

Advies
Vereniging met de Gereformeerde Kerk (dolerend) Dalfsen door hartelijke aanvaarding, met alle rechten en plichten, in ons kerkverband van deze gemeente en haar predikant in de classis Zuid West van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Opwekking
Wij spreken bij dit advies de opwekking uit dat u tezamen met de gemeente te Dalfsen naarstig zult onderhouden al wat de HERE u geboden heeft en dat u daaraan niet zal toedoen en daarvan niet zal afdoen (Deut. 12:32).
Wij bidden dat de HERE trouwe herders geeft om de schapen te weiden zodat zij geen vrees of schrik zullen hebben en niet gemist zullen worden doordat de herders verstandig handelen en recht en gerechtigheid doen in de kerken zodat de schapen behouden blijven en veilig wonen (Jer. 23:4-6). Opdat al Gods kinderen één zijn zoals de Vader en de Zoon één zijn (Joh. 17:21). Dan zal de kerk zijn als een stad die wèl samengevoegd is en waarheen de stammen opgaan om de naam des HEREN te loven (Ps. 122:3,4). Een stad gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, terwijl Christus Jezus zelf de hoeksteen is. Een stad waarin elk bouwwerk, goed ineensluitend, opgroeit tot een tempel, heilig in de Here en waarin Gods kinderen gebouwd worden tot een woonstede Gods in de Geest (Ef. 2:20-22).

Daarom, aanvaardt elkander, zoals ook Christus ons aanvaard heeft tot heerlijkheid Gods (Rom. 15:7).

We merken hierbij op dat het kerkverband voor de gemeenten de aangewezen plaats is om elkaar te bewaren bij het Woord van God en om de handelwijze van kerkelijke vergaderingen, waaronder ook de synode, te bespreken als de handelwijze laakbaar wordt geacht.
De kerkelijke weg is de juiste plaats om elkaar zonodig te corrigeren en om met elkaar te jagen naar vrede met allen en naar de heiliging, zonder welke niemand de Here zal zien. Ziet daarbij toe, dat niemand verachtere van de genade Gods, dat er geen bittere wortel opschiete en verwarring stichte, en daardoor zeer velen zouden besmet worden (Hebr. 12:14-15). Want God is geen God van wanorde, maar van vrede (1 Cor. 14:33).
Dat vraagt dat u in alle handelingen de waarheid liefhebt, oprecht spreekt en belijdt en ook de eer en goede naam van uw naasten zoveel u kunt verdedigt en bevordert (HC 43).

Broeders, bewaar wat u is toevertrouwd, houd u buiten het bereik van de onheilige, holle klanken en de tegenstellingen der ten onrechte zo genoemde kennis (1 Tim. 6:20). Ziet, hoe goed en hoe liefelijk het is als broeders ook tezamen wonen. Want dan gebiedt de HERE de zegen, leven tot in eeuwigheid (Ps. 133 1:3).
Dan behoeft de dolerende gemeente geen dolerende ofwel klagende gemeente meer te zijn omdat zij deel uitmaakt van een kerkverband dat trouw is aan het Woord van God, daarvan niet afwijkt naar links of naar rechts en voluit gereformeerd is.
Broeders, ondanks verschillen van inzicht en beleving kunt u elkaar dan begroeten met een heilige kus (2 Cor. 13:12), zoals de apostel Paulus de gemeente te Corinthe voorschreef nadat hij weer een brief geschreven had met diverse aansporingen om in woord en daad te leven naar dat kostelijke Woord van God, ziende op de Christus die voor al onze tekortkomingen volkomen betaald heeft en van ons vraagt om de hemelse vrede hier op aarde na te streven.

Broeders, wij sporen u aan om verder te werken onder het devies van ons kerkverband zoals dat op onze website staat vermeld: Wentel uw weg op de HERE en vertrouw op Hem, en Hij zal het maken (Ps. 37:5).
Wij vragen u om, namens deputaten, de groeten van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland over te brengen aan de gemeente te Dalfsen.
Deputaten Ad Artikel 49 KO, J.A. Bazuin, G.H. Plaggenmars, H. Oosterhuis, W.J. Sikkens, C.A. Teunis.

28 december 2012.

Artikel R.02 Rapport archivaris – secundus

Aan De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p/a De Gereformeerde Kerk te Groningen, scriba
Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen
e-mail: scribadgkgroningen@gmail.com

Heerenveen, 1 augustus 2014.

Betreft: ***Rapportage archief Generale Synode***

Geachte broeders,

Als secundus-archivaris van het Synodearchief van De Gereformeerde Kerken in Nederland heb ik u onderstaande te rapporteren over de periode juli 2013 tot heden.

In de maand juli van het jaar 2013 kwam het droeve bericht binnen dat broeder K.A. Tillema. Dit had tot gevolg dat de taken van deze broeder op het gebied van het Synodearchief door mij, als secundus-archivaris, dienden te worden overgenomen.

In de maand augustus van 2013 is er de nodige e-mailwisseling geweest met broeders die archiefstukken in hun bezit hadden van de laatstgehouden Generale Synode, te weten Hasselt 20112012. Dit heeft er in geresulteerd dat alle relevante stukken eind september 2013 bij mij zijn aangeleverd op de afgesproken wijze. Op 1 oktober 2013 zijn de stukken toegevoegd aan het Synode-archief, welke staat opgeslagen bij UTS Hersevoort te Zwolle.

Voor wat betreft het in bewaarneming geven van het Synode-archief is door UTS Archief Service BV, gevestigd te Zwolle een nieuwe overeenkomst opgesteld. Ook de toegang tot het

Synode-archief is daarbij geregeld. Na legitimatie hebben toegang: broeder E. Korevaar en ondergetekende.

Hierna zijn mijn activiteiten rond het Synode-archief minimaal tot nihil geweest. Redenen hiervoor zijn gelegen in de uitoefening van het ambtswerk binnen DGK Opeinde e.o.

Wel kan ik u nog het volgende rapporteren:

- op 1 oktober 2013 is door mij het volledige Synode-archief bekeken;
- in het Synode-archief is het volgende aanwezig:
    - GS Marienberg 2005-2006 = 1 doos
        - Alle stukken = 4 bundels
        - Acta = 5 DVD's
        - Stukken = 1 DVD
        - Acta in boekvorm = 7 stuks
        - Acta contracta in boekvorm = 5 stuks
    - GS Zwolle 2007-2008 = 1 doos
        - Alle stukken = 4 bundels
        - Acta = 2 DVD's
        - Acta in boekvorm = 3 stuks
        - Acta contracta in boekvorm = 3 stuks
    - GS Emmen 2009-2010 = 1 doos
        - Alle stukken + lijst = 4 bundels
        - Acta in boekvorm = 6 stuks
        - Acta contracta in boekvorm = 2 stuks
    - GS Hasselt 2011-2012 = 1 doos
        - Alle stukken + lijst = 1 doosje
        - Acta op DVD = 2 stuks
        - Acta – vertrouwelijk = 1 stuks
        - Acta in boekvorm = 3 stuks
        - Acta contracta in boekvorm = 2 stuks
- Volgens het uitleenregister is op 11 september 2009 uitgeleend: Vertrouwelijke Acta GS Marienberg 2005. Niet bekend is aan wie dit is uitgeleend. De acta zijn ook niet in het archief!
- De gemaakte kosten zijn gedeclareerd bij de questor van de Generale Synode.
- De stukken die wijlen broeder K.A. Tillema thuis had, zijn in mijn bezit. Dit zijn hoofdzakelijk kopieen van een aantal stukken. De verwerking hiervan zal de komende tijd ter hand worden genomen.

Voor wat betreft het nakomen van de "Instructie Archivaris Synodearchief van De Gereformeerde Kerken in Nederland" kan ik u berichten, dat het mijn plan is om dit het komende jaar op te pakken.

Vorenstaande houdt ook in dat het archief tot op heden nog niet is gecontroleerd door de daartoe aangewezen kerk, te weten DGK Groningen (besluit artikel 2.08 GS Hasselt 2011-2012).

De rapportage en de meegezonden “tips voor het omgaan met archiefstukken” van wijlen broeder K.A. Tillema, d.d. 26 oktober 2011, document 10.006 GS Hasselt 2011-2012, wil ik langs deze weg bij u aanbevelen. Dit om alle stukken van de komende GS in goede staat in het archief te krijgen.

Tot slot van mijn kant nog het volgende verzoek. Gelet op mijn dagelijkse werkzaamheden en het ambtswerk, zal ik niet voldoende tijd aan het Synode-archief kunnen besteden, althans niet zoals ik graag zou willen. Derhalve aan u de vraag om te zien naar iemand die met mij deze werkzaamheden zou kunnen en willen oppakken. Helaas weet ik niet zo 123 iemand die dit zou willen/kunnen, anders zou ik met een voorstel zijn gekomen. Wellicht kan via de kerken iemand benaderd worden?!

Rest mij u kracht en wijsheid van onze Hemelse Vader toe te wensen voor het werk dat tijdens en buiten de Generale Synode om verricht zal worden. Dat het al tot zegen mag zijn van de kerken.

Met hartelijke broedergroet,

L. Kampinga

(secundus-archivaris)

Artikel R.03 Rapport controle archiefstukken

Aan: De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p/a Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen

Geachte Broeders,

De Kerkenraad van De Gereformeerde Kerk te Emmen mag u in opdracht van de Generale synode bijeen te Zwolle in 2007, de rapportage aanbieden welke is gemaakt als archief controlerende kerk van de archiefstukken van de Synode bijeen te Emmen 2009.

Dit rapport zou al eerder aangeboden worden in 2011 te Hasselt maar dat was door omstandigheden niet mogelijk.

De rapportage hebben wij kunnen maken met dank aan de archivaris die ons wees op de vragen voor de controlerende kerk. De vragen konden wij vinden in de acta van Zwolle (pag. 210-211).

De broeders Oosting en Sikkens hebben op 2 december een bezoek gebracht bij de archivaris thuis. Deze had het archief al op gehaald bij de firma UTS- Archiefservices. De doos met daarin het archief staat genummerd en kan op verzoek worden ingekeken, en opgehaald.

Wat betreft de controle van de boeken hebben wij in het in twee gedeeltes uitgevoerd. Dit zullen wij ook zo in het rapport vermelden.

Deel 1 van de rapportage zijn de vragen die beantwoord moeten worden door de controlerende kerk.

Deel 2 is het steekproefsgewijs nakijken hoe de stukken in het archief matchen met de acta en hoe deze zijn terug te vinden in het archief.

De eindconclusie is dat het archief van de generale synode op orde is en goed bewaard wordt. Wij wensen u bij al uw beraadslagingen de genade van de HERE toe.
Met broedergroeten

De kerkenraad van Emmen
Preses: Scriba:
T.L. Bruinius W. Snippe

Artikel R.04 Rapport deputaten Documentatie

Aan: De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p/a De Gereformeerde Kerk Groningen
B. de Roos, scriba
Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen

Van: Deputaten Documentatie
p/a J. Bos, secretaris
Doddegras 14
3068 BM Rotterdam

Datum: 17 juli 2014

Betreft: Rapportage werkzaamheden deputaatschap Documentatie

Geachte broeders,

De Generale Synode van Hasselt 2011 heeft in oktober 2012 het deputaatschap Documentatie ingesteld, waarin werden benoemd de brs. J. Bos, J. Bruijn, N.R. Hoving en T.M. de Marie. Hiermee ontvangt u het rapport over de door ons verrichte werkzaamheden.

In totaal hebben wij 8 keer vergaderd. Binnen het deputaatschap zijn de taken als volgt verdeeld: voorzitter: br. Bruijn; secretaris: br. Bos; penningmeester: br. Hoving; algemeen adjunct: br. De Marie.

Aangezien ‘documentatie’ een nieuw te ontwikkelen gebied betreft binnen De Gereformeerde Kerken, en bovendien de instructie voor het deputaatschap ons inziens niet geheel eenduidig bleek te zijn, was er overleg nodig over wat ons te doen stond. In punt 3 van de instructie wordt ons namelijk opgedragen documenten te verzamelen waarover wij volgens punt 2.1 advies dienen te geven voor het definiëren ervan.

Een en ander heeft geleid tot het opstellen van een werkdocument, dat hierbij is gevoegd, en dat onderdeel is van dit rapport. Het biedt een overzicht van wat gedaan is en wat nog gepland staat. Wij willen u dan ook graag verwijzen naar dit document. Ook is een lijst bijgevoegd van het documentatiemateriaal dat wij inmiddels hebben verzameld.

Een belangrijke gebeurtenis was de ingebruikname van de bibliotheek door de Opleiding tot de Dienst des Woords (OtdDdW). Van deputaten OtdDdW hebben wij de beschikking gekregen over 10% van deze ruimte om een documentatiecentrum in te richten. Hiervoor dienen wij evenredig in de huurkosten bij te dragen, wat neerkomt op 75 euro per maand, per 1 september 2013. Aangezien ons budget van 1000 euro daardoor wel wat wordt overschreden, willen wij u vriendelijk vragen hiermee akkoord te gaan, vanwege het belang van de zaak.

Verder hebben deputaten OtdDdW zich ook bereid verklaard tot een zo nauw mogelijke samenwerking met ons deputaatschap op het gebied van het delen van materiaal. Vanwege het feit dat we een gedeelde ruimte hebben, en in verband met de in de instructie genoemde beheerfunctie en personele aspecten, zijn wij eveneens aan het onderzoeken of de huidige functie van bibliothecaris (in dienst van deputaten OtdDdW) gecombineerd kan worden met een nieuw in te stellen functie van documentalist (in dienst van deputaten Documentatie). In de tijd tussen het indienen van ons rapport en het begin van de synode staat een overleg met deputaten OtdDdW gepland, waarin deze zaken aan de orde zullen komen. Als daar voldoende aanleiding voor is, zullen wij u van het resultaat hiervan in een aanvullend verslag op de hoogte stellen.

Vermeldenswaard is nog dat Deputaten Voorbereiding Volgende Synode ons hebben gevraagd hun voorraad acta's van vorige synodes in beheer te nemen en zo mogelijk te verkopen. Daarmee is door ons een begin gemaakt.

Uiteraard zijn wij bereid een mondelinge toelichting op ons rapport te geven als de synode dat vraagt.

Naast de hierboven genoemde bijlagen zijn bij deze brief eveneens gevoegd de instructie van de synode van Hasselt 2011, ons advies aan de synode en een financieel overzicht en begroting.

Wij wensen u de zegen van de HERE toe over uw beraadslagingen.

Met broedergroet,
namens deputaten Documentatie,
J. Bos, secretaris

Bijlagen:

- instructie synode Hasselt 2011
- lijst met inmiddels verzameld materiaal
- financieel overzicht en begroting
- advies aan de synode

Instructie Deputaten Documentatie van De Gereformeerde Kerken in Nederland

Aan de deputaten is opgedragen:

1. De volgende Generale Synode te dienen met een advies om, naast de kerkelijke archiefstukken, een documentatie-centrum op te zetten waarin documenten verband houdend met De Gereformeerde Kerken bewaard worden op een zodanige wijze dat deze te raadplegen zijn. Dat betreft zowel de bewaarfunctie, de beheerfunctie en de personele aspecten. Zij kunnen daartoe advies inwinnen bij Deputaten Voorbereiding Volgende Synode en de Archivaris.
2. In het te geven advies zal aandacht gegeven worden aan:
   2.1 Het definiëren welke documentatie een plaats zou kunnen/moeten krijgen in het

centrum. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan:
- acta van de synodes;
- verslagen van de Classes;
- artikelen uit De Bazuin;
- materiaal van plaatselijke kerken i.v.m. vrijmakingen (2003,2004) en hun aanloop, kerkelijke institueringen;
- verslagen van de landelijke vergaderingen;
- de Oproep tot reformatie + landelijke vrijmakingsdag;
- materiaal van het oude bestuur van reformanda, LWVKO, en Comité van coördinatie.

2.2 De wijze waarop documentatie wordt verworven.
2.3. Ordenen en beheren van documentatie (hulp van de archivaris),
2.4. Huisvesting.
2.5. Afstemmen medewerking van archivaris m.b.t. aanleveren van de gewenste kopieën.
2.6. Maatregelen om de documentatie ten nutte te doen zijn voor de kerken, voor onderzoek door studenten, voor publicaties, en voor uitlenen aan kerkleden.

3. Het verzamelen van documenten, anders dan de kerkelijke archiefstukken die door de Archivaris verzameld en gearchiveerd worden. Hierbij voorlopig als regel te nemen documenten te verzamelen over de situatie na 1 juni 1985 en een bedrag van 1.000,-euro hierbij niet te overschrijden.
4. Van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode toe te zenden.

Instructie Deputaten Documentatie van De Gereformeerde Kerken in Nederland – GS Hasselt 5. Hun archief m..b.t. de eigen werkzaamheden zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-formaat op cd-rom) uiterlijk na zes jaar over te dragen aan de archivaris van de Generale Synode.

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland

Ds. S. de Marie, preses
H. Oosterhuis, assessor
L. Menninga, scriba-1
C.A. Teunis, scriba-2

Overzicht van door het Deputaatschap Documentatie verzamelde documenten

Omschrijving	Type document	Jaargang	Opmerking
Nader Bekeken	1994 t/m 2009	Jaargang 1 t/m 16	hard-copy
Reformanda	1991 t/m 2006	Jaargang 1 t/m 16	hard-copy
Reformanda	1991 t/m 2006	Jaargang 1 t/m 16	digitaal
De Bazuin	2007 tot heden	jaargang 1 t/m heden	hard-copy
De Bazuin	2007 tot heden	jaargang 1 t/m heden	digitaal
De Reformatie	1920 t/m 2005	Jaargang 1 t/m 80	
Acta's Generale Synode	1892 tot heden		

Acta's Generale Synode	2005 t/m heden		opslag / extra acta's
Geref. Kerkblad Noord			
Geref. Kerkblad Midden Nederland			
Geref. Kerkblad van het Zuiden			
Geref. Kerkbode (gr/fr/dr)			
Sabbath en Zondag	Brochure	2003	
Weerlegging	Brochure	2011	
Terug naar het Woord	Schets	2014	
DGK Dalfsen	Informatie		vrijmaking, instituering
DGK Mariënberg	Informatie		vrijmaking, instituering
DGK Zwolle e.o.	Informatie		vrijmaking, instituering

Financieel overzicht Deputaatschap Documentatie

Uitgaven periode november 2012 – eind 2014

Abonnement De Bazuin v.a. juli 2013	€ 111,70
2x Terug naar het Woord	€ 19,50
Huur documentatieruimte v.a. september 2013	€ 1200,00
Totaal	**€ 1331,25**

De reiskosten zijn rechtstreeks door Deputatern Financieel Beheer aan betrokkenen vergoed en zullen in de boekhouding van DFB zijn vermeld.

Jaarlijks te verwachten kosten:

Huur documentatiecentrum	€ 900,00
Aanschaf materialen	€ 450,00
Vergoedingen	€ 300,00
Bankkosten	€ 100,00
Totaal	**€ 1950,00**

Advies van het Deputaatschap Documentatie aan de Generale Synode Groningen 2014 van De Gereformeerde Kerken in Nederland

juli 2014

Deputaten Documentatie stellen de Generale Synode Groningen 2014 voor om het volgende te besluiten:

1. Deputaten Documentatie krijgen de instructie om verder te werken aan het inrichten en het toegankelijk maken van het documentatiecentrum, aan de hand van het werkdocument dat door hen is opgesteld.
   Grond:

   - Het werkdocument kan goed gebruikt worden bij het verder inrichten van het documentatiecentrum.

2. Deputaten Documentatie dienen door te gaan met het onderzoeken van mogelijkheden voor een zo nauw mogelijke samenwerking met de bibliotheek van de Opleiding tot de Dienst des Woords, op operationeel gebied (apparatuur en gebruik, uitlenen en onderhoud

van materiaal) en op personeel gebied (gecombineerde functie bibliothecaris/documentalist).
Grond:

- Gezien de gemeenschappelijke ruimte en de gedeeltelijke overlapping van het materiaal ligt een zo nauw mogelijke samenwerking met de bibliotheek voor de hand.

3. De synode stelt een budget van 1950 euro per jaar ter beschikking aan het deputaatschap Documentatie.
Grond:

- Het financieel overzicht en de begroting die door deputaten Documentatie zijn opgesteld, geven een bruikbare indicatie van de te verwachten uitgaven voor het documentatiecentrum.

Artikel R.05 Aanvullend rapport deputaatschap Documentatie

Aan: De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p/a De Gereformeerde Kerk Groningen
B. de Roos, scriba
Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen

Van: Deputaten Documentatie
p/a J. Bos, secretaris
Doddegras 14
3068 BM Rotterdam

Datum: 17 oktober 2014

Betreft: Aanvullend rapport deputaatschap Documentatie

Geachte broeders,
Hiermee ontvangt u een aanvullend rapport betreffende de door deputaten Documentatie verrichte werkzaamheden.
Zoals gemeld in ons rapport van 17 juli 2014 stond er een overleg gepland met deputaten OtdDdW, waarin de mogelijke samenwerking op diverse terreinen aan de orde zou komen. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 2 september 2014. Een verslag hiervan hebben wij besproken tijdens onze vergadering van 7 september 2014. Mede naar aanleiding daarvan hebben wij besloten tot een vrij ingrijpende wijziging van ons advies aan u. Het gewijzigde advies is bij deze brief gevoegd.
Uiteraard zijn wij graag bereid een mondelinge toelichting op een en ander te geven als de synode dat vraagt.
Met broedergroet,
namens deputaten Documentatie,
J. Bos, secretaris

Bijlage:
- gewijzigd advies aan de synode

Gewijzigd advies van het Deputaatschap Documentatie aan de Generale Synode Groningen 2014 van De Gereformeerde Kerken in Nederland

oktober 2014

Deputaten Documentatie stellen de Generale Synode Groningen 2014 voor om het volgende te besluiten:

Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Groningen op .. .., besluit om:
Het deputaatschap Documentatie niet zelfstandig voort te zetten.
Het documentatiecentrum als een afdeling op te nemen in de bibliotheek van de Opleiding tot de Dienst des Woords, onder verantwoordelijkheid van het desbetreffende deputaatschap.
Dientengevolge de verdere instructie voor het opzetten en beheren van een documentatiecentrum op te nemen in de instructie van het deputaatschap Opleiding tot de Dienst des Woords.
Gronden
Er is op dit moment (nog) te weinig documentatiemateriaal om daarvoor een apart archief in stand te houden en te beheren.
De instructie betreffende het vergaren en beheren van de documenten kan goed worden overgenomen door een aantal te benoemen medewerkers, die gaan functioneren onder leiding van de bibliothecaris, in verantwoording aan deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.
Tussen de bibliotheek en het documentatiecentrum ontstaat veel overlap, zowel wat het materiaal betreft als op operationeel gebied; ook bevinden ze zich momenteel in een gezamenlijke ruimte.
Het samenvoegen van de bibliotheek en het documentatiecentrum leidt tot een efficiënter gebruik en minder onkosten.
De bibliotheek is een onderdeel van de opleiding van de kerken. Ook het documentatiecentrum is goed te gebruiken voor studiedoeleinden en past binnen een opleidingsbibliotheek.

Artikel R.06 Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland

Aan : De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
De Gereformeerde Kerk te Groningen,
Broeder B. de Roos, scriba
Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen
Email: scribadgkgroningen@gmail.com

Van : Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode
p/a C.A. Teunis, secretaris-2
Margriet 33
7772 NC Hardenberg

Datum : 15 oktober 2014

Betreft : **Rapportage aan de Generale Synode**

Geachte broeders,

Inleiding
Hiermede ontvangt u ons rapport betreffende de periode nadat wij aangesteld zijn door de Generale Synode gehouden te Hasselt, tot op heden.

De Generale Synode heeft, in alfabetische volgorde, benoemd tot deputaat de broeders L. Menninga, Ds. S. de Marie (samenroeper), H. Oosterhuis en C.A. Teunis.

Aan de hand van onze instructies volgt hieronder ons rapport met de volgende indeling:

1. Instructies met vermelding van activiteiten
2. Dankwoord aan de roepende kerk
3. Wens

1. Instructies met vermelding van activiteiten

Door de Generale Synode Hasselt 2011 zijn aan deputaten instructies opgedragen in:
1. De Huishoudelijke Regeling voor Generale Synoden, hoofdstuk 12.
2. Instructie R15: Instructie Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode.

1.1. Instructies in de Huishoudelijke Regeling, Acta pagina 201

Instructie 12.1. Uitvoering van synodebesluiten niet opgedragen aan andere deputaten
Instructie
Uitvoering geven aan de besluiten van de synode voorzover deze niet aan andere deputaten werd opgedragen.
Activiteiten
Enkele brieven met eventuele bijlagen werden verstuurd.
Instructie 12.2 Laatste deel acta vaststellen en de Acta verzenden
Instructie
De tekst van het laatste deel van de Acta of Handelingen, dat niet meer aan de synode kon worden voorgelegd, vaststellen, de Acta voorzien van een inhoudsopgave en register en de Acta en Handelingen der synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden.
Activiteiten
Na de laatste vergadering op 13 oktober 2012 hebben alle afgevaardigden de Acta van de laatste vergaderingen per digitale post kunnen becommentariëren. Vervolgens is de definitieve versie van de Acta samengesteld uit de goedgekeurde zittings-acta en vervolgens op 2 januari 2013 aan alle kerken gestuurd en eveneens op de website van de kerken gepubliceerd. De papieren versie is vervaardigd door 'Mail and More' te Hasselt middels 'digitaal druk'. Deze firma vervaardigt ook het kerkblad De Bazuin. De keuze voor digitale druk in plaats van het laten drukken bij een uitgeverij waar in het verleden De Bazuin en de Acta gedrukt werden, was bepaald vanwege de veel lagere kosten. Op deze manier kon de prijs van een papieren exemplaar op € 21,50 gehouden worden. Ook zijn de Acta uitgegeven op CD via dezelfde firma. De archivaris heeft de Acta, de vertrouwelijke Acta en de CD-versie eveneens ontvangen.
Instructie 12.3 en 12.4: Advies geven bij de voorbereiding van de synode
Instructie

De samenroepende kerk voor de volgende synode van advies dienen bij de uitvoering van hetgeen bepaald is ten aanzien van de taak van de kerk; en het concept-agendum van de synode opstellen.
Activiteiten
De activiteiten van instructie 12.3. en 12.4 vallen samen met de activiteiten naar aanleiding van Instructie R 15, zie hieronder.

1.2. Instructie Deputaten Voorbereiding Volgende Synode, Acta pagina 217

1. Voorbereiding Generale Synode
Instructie
Deputaten zullen, in samenwerking met de door de Generale Synode aangewezen roepende kerk de volgende Generale Synode voorbereiden.
Activiteiten
Deputaten hebben de roepende kerk van toepassing zijnde documenten toegezonden, assistentie aangeboden en diverse keren advies gegeven.
Voorbereidingen volgens de Regeling
Instructie
Zij zullen er zorg voor dragen en er op toezien dat de voorbereidingen verlopen volgens de Regeling voor de Generale Synoden, zoals die door de Generale Synode is vastgesteld en is opgetekend in de bijlage.
Activiteiten
Aan de samenroepende kerk is toegezonden de Huishoudelijke Regeling voor Generale Synoden, zie GS Hasselt Acta pag. 194 t/m 201. Een aantal adviezen i.v.m. de uitvoering zijn gegeven.
2. Roepende kerk adviseren
Instructie
Zij zullen de roepende kerk informeren, adviseren en ondersteunen bij alle werkzaamheden die voortvloeien uit de opdracht om de volgende synode bijeen te roepen.
Activiteiten
Deputaten hebben naar behoefte van de roepende kerk en naar hun vermogen ondersteuning gegeven.
3. Classes adviseren
Instructie
Zij zullen minimaal zes maanden voor aanvang van de synode de classes adviseren om tijdig afgevaardigden te benoemen.
Activiteiten
Deputaten hebben met hun brieven van 17 april 2014 de classes advies gegeven.
4. Zonodig advies ontvangen *Instructie*
Zij zullen zich bij hun werk zonodig laten adviseren door de vorige roepende kerk en door de predikanten in het kerkverband.
Activiteiten
Deputaten hebben geen aanleiding gezien om advies te vragen.
5. Rapport uitbrengen
Instructie
Zij zullen van hun werkzaamheden rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen drie weken voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.

Activiteiten
Deputaten hebben geen aanleiding gezien om u voorstellen te doen.
Hiermede ontvangt u ons rapport, dat wij eveneens hebben toegezonden aan broeder L. Kampinga, de archivaris van de Generale Synode.

2. Dankwoord aan de roepende kerk
De contacten met de roepende kerk hebben we als aangenaam ervaren. Daarvoor zijn wij De Gereformeerde Kerk Groningen erkentelijk, in het bijzonder de scriba broeder B. de Roos.

3. Wens
Wij wensen de deelnemers en overige betrokkenen aan de besprekingen van de Generale Synode toe dat zij in al hun werk eendrachtig samenwerken in overeenstemming met Gods Woord, daaraan niet toedoen en daaraan niet afdoen (Deut. 12:32, Openb. 22:18,19), en zo dienstbaar zijn aan het vergaderen van de gemeenten van onze Here Jezus Christus. Dat u allen daartoe ontvangt zijn Geest en Woord en werkt in eenheid van het ware geloof (HC 21-54), bewarend het pand dat u is toevertrouwd (1 Tim. 6:20).
Met broedergroeten,
namens Deputaten Voorbereiding Volgende Synode

Ds. S. de Marie, voorzitter C.A. Teunis, secretaris-2

Artikel R.07 Rapport Deputaten Liturgische Voorzieningen GS Groningen 2014

Deputaten zijn éénmaal om advies gevraagd door een plaatselijke gemeente inzake een interpretatieverschil over een passage uit een geplaatste preek. Deze preek is inmiddels van de site verwijderd: het geschrevene was niet volledig in overstemming met de Schrift.
Instructie Deputaten Liturgische Voorzieningen Aan
deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen blijvend acht geven op de behoefte in de kerken aan nieuwe exemplaren van het Gereformeerde Kerkboek en zich blijven vergewissen van de beschikbaarheid ervan; zonodig nemen zij maatregelen die de beschikbaarheid ervan bevorderen.
   De laatste exemplaren die nog voorradig waren bij de drukker (Jongbloed, Heerenveen) zijn in het bezit van br Admiraal. Belangstellenden kunnen zich bij hem melden (voorraad is beperkt). Er hebben deputaten geen signalen bereikt dat de beschikbaarheid van het Gereformeerd Kerkboek een probleem zou zijn.

2. Zij zullen de kerken dienen met het beschikbaar stellen van voldoende catechismuspreken en preken die bestemd zijn voor bijzondere gelegenheden als gedenkdagen van heilsfeiten, bid-en dankstonden, en voor de voorbereiding voor de viering van het Heilig Avondmaal. Zij zullen de behoefte hieraan van tijd tot tijd blijven peilen.
   Er zijn in totaal 2175 preken gedigitaliseerd. Het betreft preken van bandjes, uit bundels en preken uit de Woord en Recht serie die gedigitaliseerd zijn. De predikanten zijn gevraagd om, zo veel als mogelijk is, preken beschikbaar te stellen om te plaatsen op de site, waarbij de nadruk ligt op preken die de heilsfeiten verklaren.

3. Zij zullen t.a.v. de eventueel te lezen preken twee lijsten met namen van predikanten aanleggen en beheren:

Lijst 1:
Predikanten en professoren die overleden zijn in de periode van de vrijmaking van 1944 en die van 2003 en die tijdens hun leven geen verkeerde kerkelijke keus hebben gemaakt, overeenkomstig het advies van de Generale Synode van Mariënberg, acta artikel 23, besluit 7.3.

Lijst 2:
Predikanten die tijdens hun leven de zaak van de vrijmaking-1944 een warm hart toegedaan waren en die v66r augustus 1944 zijn overleden, van deze predikanten worden thans op de lijst opgenomen de predikanten Ds. J.W. Tunderman en Ds. M.B. van 't Veer, en Predikanten die tijdens hun leven zich niet gevoegd hebben bij De Gereformeerde Kerken en v66r 1 januari 1990 de 50-jarige leeftijd hadden bereikt en van de professoren: D. Deddens en K.Deddens, zie bijlage 2 van het deputatenrapport.
De twee lijsten zijn ongewijzigd gebleven.

4. Zij zullen de kerkenraden oproepen om bij het lezen van een preek uit Lijst 2, het bijbehorende "Formulier van preekbeoordeling" ingevuld aan de deputaten toe te zenden.
   Hier wordt mimimaal aan voldaan. Preken van zowel lijst 1 als lijst 2 worden nog wel eens gelezen zonder dat er veel reactie komt van kerkenraden. Er zijn in totaal drie meldingen geweest van kerkenraden / broeders preeklezers waarin een positief advies werd gegeven om preken van lijst 2 vrij te geven voor gebruik in de erediensten.
5. Zij zullen de gegevensbank (laten) onderhouden, verbeteren, en aanvullen met preken in overeenstemming met de lijsten 1 en 2, met dien verstande dat de preken in deze prekenbestanden alleen preken bevatten die voldoen aan de door de synodes gegeven sterke aanbeveling en adviezen ter zake van het lezen van preken in de erediensten (GS Emmen, acta art. 31).
   Daar zijn deputaten en kerkleden druk doende mee.

Instructie Deputaten Liturgische Voorzieningen – GS Hasselt Aan de preekbestanden zal worden toegevoegd:
- een eventueel reeds beschikbare ingevulde 'Verklaring van preekbeoordeling'
(zie bladzijde 6 van het aanvullend deputatenrapport, GS Emmen), eventueel voorzien van gegronde bezwaren.
- een kopie van het originele gepubliceerde exemplaar van de preek of -waar sprake is van uitschrijven van een geluidsopname, het mp3-bestand van deze geluidsopname.
Dit punt moet grotendeels nog verder uitgevoerd worden.

6. Zij zullen de preekbestanden op de website van de kerken (laten) plaatsen in overleg met Deputaten Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites en zo ter beschikking stellen aan de kerken.
   Dit gebeurt in goed overleg.
7. Zij zullen de kerken oproepen mee te werken onder leiding van deputaten aan het digitaliseren van preken in overeenstemming met de richtlijnen welke door de Generale Synode zijn vastgesteld.
   Daar zijn een aantal broeders en zuster mee bezig, het werk vordert gestaag.
   Speciale dank willen de deputaten uitspreken aan de zusters A.F.Spoelman en S. Admiraal voor hun inzet om de preken te digitaliseren en op de website te plaatsen.

Artikel R.08 Rapport Deputaten Herziene Satenvertaling

Aan:
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p/a De Synodevoorbereidingscommissie
De scriba van De Gereformeerde Kerk te Groningen
B. de Roos
Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen

Geachte broeders,

Deputaten Onderzoek Herziene Staten Vertaling zijn verheugd dat zij aan u hun rapport mogen aanbieden. Het rapport is gebaseerd op de instructie die we ontvangen hebben van de Generale Synode, gehouden te Hasselt 2011/2012. In de rapportage geven we eerst de instructie weer. Na de bespreking van de instructie volgen onze voorstellen.
Met broedergroeten,
Deputaten Onderzoek Herziene Staten Vertaling,
br. T.L. Bruinius, voorzitter
zr. E. Godschalk-Wielenga, secretaris
br. P. van Ewijk
br. W.J. Heeringa
ds. S. De Marie
Namens hen,
T.L. Bruinius, voorzitter
E. Godschalk-Wielenga, secretaris
Zwolle, 27 augustus 2014

INHOUD

De deputaten……..... 101
De instructies aan de deputaten……. 101
Deelrapportages van de instructies……. 102
Resultaten onderzoek……. 104
Voorstellen……. 112
Bijlage A: Onderzoek Bijbelteksten……..... 116
Bijlage B: HSV verschillen t.o.v. de grondteksten in Openbaring… 139
Bijlage C: Weerlegging kritiek GBS……. 144
Bijlage D: Brief aan de kerkenraden……. 154
Bijlage E: Enquete……. 155
Bijlage F: Artikel toetsing bijbelvertaling……. 156
Bijlage G: Overzicht tekstvergelijkingen vorige Deputaatschappen……..... 162

1. De deputaten

De deputaten zijn aangesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, in haar vergadering van 16 oktober 2012 te Hasselt.

Als deputaten zijn benoemd de broeders T.L. Bruinius (samenroeper), P.Van Ewijk, W.J.Heeringa, ds. S. De Marie en zr. E. Godschalk-Wielenga.

Deputaten hebben in hun eerste vergadering br. T. L. Bruinius verkozen tot voorzitter, zr. E. Godschalk-Wielenga tot secretaris en br. P. Van Ewijk tot archivaris van het deputaatschap.

2. De instructies aan de deputaten

De Generale Synode van Hasselt 2011/2012 heeft aan deputaten de volgende opdrachten gegeven:

1. Zij zullen nauwkeurig onderzoek doen naar de Schriftuurlijke betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de “Bijbel in de herziening van de Statenvertaling” (afgekort HSV), uitgegeven op last van de Stichting Herziening Statenvertaling, uitgaande van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, voor De Gereformeerde Kerken. Bij de beoordeling zal steeds de betrouwbaarheid voorop staan, de leesbaarheid komt dan op de tweede plaats.
2. Zij zullen de volgende synodevergadering dienen met een voorstel waarin beargumenteerd zal worden of de Herziene Statenvertaling in zijn volledige versie aanvaardbaar is voor kerkelijk gebruik.
3. In geval zij zullen voorstellen de HSV te aanvaarden voor kerkelijk gebruik, zullen zij:
voorstellen doen over het traject dat tot volledige invoering moet leiden;
voorstellen doen over het al dan niet toepassen van de HSV in het Gereformeerd Kerkboek in plaats van de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap 1951;
aangeven hoe dan kerkelijk om te gaan met de NBG 1951 uitgave en de Statenvertaling.
4. Zij zullen zoveel mogelijk bij het uitvoeren van hun opdracht advies inwinnen van deskundigen op het gebied van grondtalen, bij voorkeur uit de kerken zelf, maar zo nodig eventueel ook extern.
5. Zij zullen bij hun onderzoek kennisnemen van publicaties m.b.t. de HSV voor zover deze dienstig zijn bij hun onderzoek. Daarbij hoort ook de kritiek van de Gereformeerde Bijbelstichting.
6. Zij zullen contact hebben met de Stichting Herziening Statenvertaling en werkbijeenkomsten en andere bijeenkomsten van deze stichting bijwonen, voor zover dat

dienstig is voor het onderzoek en zulks met inachtneming van de overige artikelen van de instructie.
7. Zij zullen daarnaast een vervolgonderzoek doen naar de leesbaarheid van de HSV, zowel m.b.t. het gebruik in de erediensten en officiële bijeenkomsten als m.b.t. het Bijbellezen in gezinnen en op verenigingen.
8..Bij hun selectie van Schriftgedeelten uit de HSV zullen zij met name ook moeilijk leesbare gedeelten van de NBG 51 vertaling, beoordelen. Daarvoor zullen zij in dat geval onder kerkleden deze leesbaarheid breed toetsen.
9. Zij zullen regelmatig de kerkenraden en kerkleden oproepen en stimuleren zich te verdiepen in de HSV door het gebruik van de HSV in gezinnen en verenigingen aan te bevelen en kritische opmerkingen inzake de leesbaarheid en de betrouwbaarheid naar de deputaten te zenden.
10. Zij zullen opnieuw de kerkenraden bevragen op hun oordeel of de HSV aanvaardbaar is voor kerkelijk gebruik, en hen verzoeken om ook de kerkleden de gelegenheid te geven zich hierover uit te spreken. Hiertoe zullen zij de kerkenraden tijdig aanschrijven, en er zo nodig aan herinneren.
Zij zullen de uit hun onderzoek naar voren gekomen kritische opmerkingen m.b.t. de inhoud van de HSV blijven richten aan de Stichting Herziening Statenvertaling. Voorts zullen zij bij de eerstvolgende druk nagaan in hoeverre de stichting rekening heeft gehouden met deze opmerkingen.
Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.
Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel beheer.
Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-formaat op cdrom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.
Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.

3. Deelrapportages van de instructies

De volgende paragrafen bevatten de deelrapportages van de instructies. Opdracht 15 is uitgevoerd door middel van rapportage van onderliggend document.

3.1. Schriftuurlijke betrouwbaarheid, ad instructies 1 en 8

Een ruim aantal teksten uit de HSV was al bestudeerd tijdens het vorige deputaatschap. De conclusie daarvan was dat de HSV een betrouwbare vertaling is. Niet toegekomen was het deputaatschap vorige keer aan een aantal moeilijk te vertalen Bijbelgedeelten. Deze gedeelten zijn nu ter hand genomen en onderzocht door ze te vergelijken met zowel de Statenvertaling (SV) als met de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951 (NBG51). Daarbij werden betrouwbare schriftverklaringen gebruikt en zo mogelijk een weergave van de grondtekst. Een overzicht van de getoetste teksten treft u aan als bijlage (Bijlage A). Speciale aandacht hadden we voor het Bijbelboek Openbaring. In de SV en de HSV is een slecht handschrift gebruikt voor Openbaringen. NBG 51 heeft gebruik gemaakt van een ander handschrift, waardoor een betrouwbaardere vertaling tot stand is gekomen. Op dit moment accepteren de kerken beide versies, doordat zowel de SV als NBG 51 toegelaten in de kerken zijn, hoewel er soms grote verschillen in betekenis inzitten! Deze verschillen zijn echter niet bepalend voor het belijden van de kerk. Een nadere uitwerking van de

oorsprong van deze verschillen is te vinden in hoofdstuk 4.2. Een lijst van HSV verschillen t.o.v. de grondteksten kunt u vinden in bijlage B.
Voor zover wel getoetst is, achten deputaten de tekst van de HSV betrouwbaar. Deputaten zijn geen teksten tegen gekomen waar zij tegen een theologisch probleem aanliepen, zodanig, dat moest worden geconcludeerd dat de HSV zou moeten worden afgewezen of dat de conclusie moest luiden dat in deze vorm een bepaald tekstgedeelte aanleiding zou zijn tot misverstaan van Gods Woord. Vertalen is en blijft mensenwerk. Zeker zijn ook hier en daar teksten gesignaleerd waarvan deputaten menen dat de vertaling ter discussie gesteld zou kunnen worden of misschien nog enige verbetering zou kunnen gebruiken. Dat tast echter het oordeel dat de HSV voor zover dat nu kan worden gezien een zeer betrouwbare vertaling is, geschikt om ons geloof op te gronden, niet aan. Het voorstel dat deputaten aan de synode brengen betreffende dit punt, kunt u vinden in besluit 5.1

3.2. Kerkelijk gebruik, ad instructie 2
Daarom zijn we met betrekking tot het kerkelijk gebruik van de HSV tot het volgende voorstel gekomen dat u in onderliggend document kunt vinden, besluit 5.2.

3.3. Consequenties aanvaarding HSV voor kerkelijk gebruik, ad instructie 3
Indien de HSV aanvaard wordt voor gebruik in de kerken, dan moeten er verschillende factoren bekeken worden. Ten eerste het traject dat tot invoering leidt. Uit de reacties van kerkleden en kerkenraden blijkt dat hier zorgvuldig mee om moet worden gegaan. Belangrijk is dat de kerkelijke weg gegaan wordt en ook dat onmiddellijke ingang tot grote onrust in de kerken kan leiden. Daarom is het belangrijk dat er duidelijkheid komt. Het voorstel van deputaten kunt u vinden in besluit 5.3
Een andere consequentie zijn de Bijbelteksten die in het Gereformeerd Kerkboek staan. Als de HSV aanvaard en gebruikt gaat worden, moeten dan al die teksten herzien worden? Deze vraag is ook aan de kerkenraden en gemeenteleden voorgelegd. De algemene mening is dat het goed zou zijn dat de teksten te zijner tijd aangepast zouden worden, maar dat dit geen prioriteit heeft. Ook is het belangrijk om te kijken welke kosten dit met zich meebrengt. Het voorstel waartoe deputaten gekomen zijn kunt u vinden in onderliggend document, te weten besluit 5.5
Deputaten zijn van mening dat het de voorkeur heeft om in de erediensten en kerkelijke vergaderingen één vertaling te gebruiken. Anders kan er een situatie ontstaan waarin iedere kerkenraad naar eigen inzicht handelt. Dat dient de eenheid van de kerken niet.
SV en NBG 51 hoeven niet beoordeeld te worden en kunnen gewoon in gebruik blijven voor studie, incidentele citaten enz. De SV is zeer betrouwbaar en de NBG 51 was voldoende bruikbaar. Zie voorstel 5.4

3.4. Advies deskundigen, ad instructie 4 Er zijn geen deskundigen geraadpleegd.

3.5. Publicaties en Contact met de Stichting Herziene Statenvertaling, ad instructies 5 en 6
De Stichting Herziene Statenvertaling heeft gereageerd op de brochure van de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) uit 2011. De GBS heeft veel kritiek op de vertaalmethode en het resultaat van de HSV. In augustus 2012 heeft de Stichting HSV een reactie gepubliceerd waarin ze de kritiek van de GBS weerlegt. Deputaten hebben hiervan kennisgenomen en delen de mening van de Stichting. Verder wijzen deputaten op enkele artikelen van br. Bruinius in De Bazuin, onder de titel “Vertrouwd, geliefd en gewijd”. Daarin wordt de kritiek van de GBS geanalyseerd en weerlegd. (Zie De Bazuin, jrg. 6, 2012, nrs. 13, 14 en 15). Deze artikelen zijn als bijlage C toegevoegd.

De moeite met het standpunt van de GBS is dat in die kringen de oude SV, uit 1657, gecanoniseerd is. Alleen die uitgave mag de naam hebben "Woord van God". Daarbij hebben allerlei oude uitdrukkingen en zegswijzen een eigen theologische, veelal bevindelijke betekenis gekregen. Van die theologische lading wil men niet af. Maar daar is dan wel die oude zeventiende-eeuwse taal voor nodig. De kritiek zoals die door de GBS geuit wordt moet dan ook worden afgewezen. In de genoemde artikelen wordt dit breder uitgewerkt. Ze zijn als bijlage C opgenomen in dit rapport.

3.6. Vervolgonderzoek leesbaarheid, ad instructies 7 en 9 en 10

Tijdens het vorige deputaatschap hebben deputaten op verschillende manieren geprobeerd de HSV onder de aandacht van kerkleden en kerkenraden te brengen. Ook is hen gevraagd of zij de HSV een leesbare en betrouwbare vertaling vonden. Hierop kwam toen weinig respons. In oktober 2012 hebben de kerkenraden een brief ontvangen (Bijlage D) met het verzoek de gemeenteleden op te roepen de HSV te lezen en hun opmerkingen bij de kerkenraad in te dienen. De kerkenraad werd verzocht dit commentaar in een rapport weer te geven en aan het deputaatschap te sturen. Ook werd de kerkenraden nadrukkelijk gevraagd of de HSV een betrouwbare en leesbare vertaling is, en of zij geschikt is voor kerkelijk gebruik. Benadrukt werd dat in de instructies van dit deputaatschap staat dat de synode de mening van de kerkenraden wil hebben. Om kerkenraden en gemeenteleden hierbij te helpen werd een evaluatieformulier meegestuurd met daarin de belangrijkste vragen (Bijlage E). Gevraagd werd of dit formulier onder de gemeenteleden verspreid kon worden die dit na het invullen weer bij hun kerkenraad in konden leveren. De meeste hebben het evaluatieformulier teruggestuurd. Een kerkenraad stuurde het niet terug, maar stuurde een mail waarin zij schreef dat zij zich niet competent achtte een volledige en verantwoorde beoordeling van de HSV te geven. De kerkenraad van Bergentheim-Bruchterveld had voor de vorige synode een zeer uitgebreid rapport opgesteld en heeft daarom de brief van deputaten alleen ter kennisgeving ontvangen. De resultaten van de enquête treft u aan in hoofdstuk 4.1

3.7. verwerking kritische opmerkingen, ad instructie 11

De kritische opmerkingen die het deputaatschap van kerkleden en kerkenraden heeft ontvangen, zijn nauwkeurig bekeken en indien nodig geacht, doorgestuurd naar de Stichting Herziene Statenvertaling.

3.8. Financieel beheer, ad instructies 12 en 13

Gezien de werkzaamheden van dit deputaatschap was het niet nodig een conceptbegroting op te stellen. De kosten van de zaalhuur worden gedeclareerd bij het Deputaatschap Financieel Beheer. Reiskosten werden daar eveneens ingediend.

3.9. Vorming archief, ad instructie 14

Er is gewerkt aan de vorming van een digitaal en papieren archief. Deputaat br. P. Van Ewijk heeft deze taak op zich genomen. Het archief is op dit moment nog niet compleet, omdat stukken uit eerder deputaatschappen nog niet overgedragen zijn.

3.10. Rapportage, ad instructie 15

Opdracht 15 is uitgevoerd door middel van onderliggend document.

4. Resultaten onderzoek

Tijdens de verschillende deputaatschappen van de HSV zijn er steeds Bijbelgedeeltes bestudeerd en werden zij met elkaar vergeleken in de verschillende Bijbelvertalingen. Ook

werden de kerkenraden en de gemeenteleden opgeroepen de betrouwbaarheid en de leesbaarheid te toetsen. De uitgewerkte resultaten van de diverse onderzoeken zijn in dit hoofdstuk te lezen.
Ook wordt in dit hoofdstuk een evaluatie gegeven van tekstvergelijkingen die behandeld zijn in de opeenvolgende deputaatschappen HSV. De leesbaarheid en de betrouwbaarheid worden hier schematisch ten opzichte van elkaar weergegeven waardoor snel een duidelijk beeld hiervan wordt neergezet.
In het laatste deel tenslotte willen deputaten speciale aandacht vragen voor het Bijbelboek Openbaringen, waar de verschillen in vertaling groter zijn dan in de andere Bijbelboeken. Uitgelegd wordt hoe die verschillen te verklaren zijn.

4.1. Resultaten enquête gestuurd aan de kerkenraden

In Oktober 2012 hebben deputaten een brief naar de kerkenraden verstuurd met daarin het verzoek om tot een helder oordeel over de betrouwbaarheid en leesbaarheid van de Herziene Statenvertaling te komen en dit oordeel naar de deputaten te zenden. (zie bijlage D). Om de kerkenraden een leidraad te geven, hadden deputaten een vragenlijst als bijlage bij de brief bijgevoegd (zie bijlage E), en daarbij het verzoek gedaan om deze in ieder geval terug te sturen. Verder werd gevraagd om nogmaals om de gemeenteleden op te roepen tot het lezen van de HSV en hun opmerkingen in een rapportage aan te leveren.
De kerkenraden van de kerken uit Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek, Emmen, Groningen, Hasselt, Mariënberg en Zwolle hebben op de brief van deputaten gereageerd. De kerkenraad van Groningen heeft het formulier niet gebruikt, maar alleen de reacties van een bijbelstudievereniging en van een broeder en zuster doorgegeven. De kerkenraad van Emmen heeft alleen de vragen 1, 2 en 4 beantwoord. De kerkenraden van Bergentheim/Bruchterveld en Opeinde hebben in het geheel niet gereageerd. Er is op dat moment geen brief naar de kerk van Dalfsen verzonden. Deze kerkenraad heeft de brief later alsnog ontvangen. Zij hebben wel een reactie gestuurd, maar de resultaten waren toen al verwerkt. Vermeld kan worden dat zij positief t.o.v. het gebruik en de invoering van de HSV staan.
We geven de evaluaties van Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek, Emmen, Hasselt, Mariënberg en Zwolle samengevat weer in paragraaf 4.1. De reacties op punt 7 van de enquête zijn echter weergeven in de paragrafen 4.2 (bezwaren) en 4.3 (praktische zaken).

4.1.1. Evaluaties

1. Acht u de Herziene Statenvertaling (HSV) een betrouwbare bijbelvertaling?
Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek: de grondteksten zijn betrouwbaar en de vertalers probeerden dicht bij de SV te blijven. De kerkenraad acht de HSV daarom betrouwbaar.
Emmen: de kerkenraad is van oordeel dat de HSV betrouwbaar is.
Hasselt: de kerkenraad is in de HSV geen principieel verkeerde vertaling of bewoording tegengekomen, met daarbij de andere vertalingen en commentaren als referenties. Bij punt 4 schrijft de kerkenraad onomwonden dat de HSV een betrouwbare vertaling is.
Mariënberg: de kerkenraad geeft geen rechtstreeks antwoord maar meldt: “95% van de gemeente acht het een betrouwbare vertaling.” Als toelichting schrijft de kerkenraad dat de HSV dicht bij de Statenvertaling staat en dat de gemeente vertrouwen heeft in de deputaten en de kerkenraad.
Zwolle: 95% van de gemeenteleden meent dat de HSV een betrouwbare Bijbelvertaling is. De kerkenraad vindt dat vanwege de betere handschriften en betere vertaalmethode in vergelijking met de NBG51 en de grote overeenstemming met de Statenvertaling, deze vraag wel voorzichtig positief kan worden beantwoord.
Vindt u de HSV leesbaarder van de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951 (NBG51)?

Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek: de meningen lopen uiteen over de vraag of de HSV leesbaarder is. Over het algemeen wordt wel erkend dat de taal moderner is dan de NBG51, maar dat komt de leesbaarheid niet altijd ten goede. Bovendien wordt het leesbaar maken door sommigen als een verslechtering van de inhoud gezien. Anderen herkennen nog te veel de oude taal van de Statenvertaling en wijzen er op dat de NBG51 voor de meesten vertrouwd klinkt.
Emmen: de leesbaarheid is goed, de vertaling is duidelijk. Ook de jeugd begrijpt deze vertaling beter dan de vertaling van het NBG1951.
Hasselt: het taalkleed is vaak beter aangepast aan het huidige Nederlands, echter niet altijd. Op plaatsen waar de HSV tutoyeert is het volgens de kerkenraad gepast en in de goede context zoals het onderricht in Spreuken 23: 15 e.v. Dit bevorderd de leesbaarheid.
Mariënberg: de kerkenraad schrijft dat 80% van de gemeenteleden de HSV leesbaarder vindt. Het taalgebruik is moderner, maar niet altijd mooier of beter. Voor de jeugd is het wel gemakkelijker te lezen.
Zwolle: de kerkenraad schrijft dat 80% van de gemeenteleden de HSV leesbaarder vindt. Ook de kerkenraad is van mening dat globaal genomen er regelmatig een betere zinsloop is op te merken. Daarentegen is het verschil met de NBG51 niet altijd overtuigend aantoonbaar. De kerkenraad vindt dat de vertalers regelmatig zijn blijven steken in minder hedendaags Nederlands, terwijl dat lang niet altijd noodzakelijk was.
Hebben gemeenteleden ernstige en gegronde bezwaren bij de kerkenraad ingediend tegen eventuele invoering van de HSV? Zo ja, wilt u die bezwaren hier kort opsommen?
Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek: een aantal gemeenteleden hebben bezwaren tegen de HSV ingediend en het gebruik sterk afgeraden. In de gronden van hun bezwaren kan de kerkenraad zich niet vinden. Maar de bezwaarden vinden hun moeite wel van dien aard, dat ze er hele grote moeite mee hebben als de HSV ingevoerd wordt.
Hasselt: er zijn geen ernstige bezwaren bij de kerkenraad ingediend. Mariënberg: er zijn de kerkenraad tot op heden geen bezwaren bekend.
Zwolle: er zijn geen (ernstige) bezwaren bij de kerkenraad ingediend, en de kerkenraad heeft zelf ook geen ernstige bezwaren tegen de HSV vertaling. Wel een aantal kanttekeningen (zie paragraaf 4.3).
Zou u het goed vinden als de HSV <u>op dit moment al</u> zou worden ingevoerd?
Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek: wat de kerkenraad betreft is er, voor zover hij kan zien, tegen de HSV zelf geen principieel argument te noemen, waarom de HSV nu niet ingevoerd zou kunnen worden. Echter onmiddellijke invoering zou grote onrust bij verschillende kerkleden van onze gemeente opleveren. De kerkenraad is van mening dat deze moeiten van de gemeenteleden mee moeten worden genomen in de afwegingen of de HSV nu al ingevoerd moet worden.
Emmen: de kerkenraad wilt graag dat deze vertaling vrijgegeven zal worden door de synode.
Hasselt: ja. Verder is de kerkenraad erg benieuwd wat de verdere bevindingen van deputaten HSV zijn en wat zij de GS zullen adviseren omdat zij informatie hebben ingewonnen bij experts op het gebied van grondtalen en vertalen.
Mariënberg: de kerkenraad meldt dat 75 % van de gemeente voor is, een aantal geen mening heeft en een enkeling tegen is. Men is over het algemeen afwachtend. Een complete invoering inclusief herziene belijdenissen en psalmen heeft de voorkeur.
Zwolle: 56% van de gemeenteleden zegt ‘ja’ en 44% zegt ‘nee’. De kerkenraad denkt dat dit te maken heeft met de vraag: wat is ‘op dit moment’. Als dat vandaag is, dan is het voorzichtige aantal voorstemmen te verklaren, zeker omdat veel gemeenteleden hebben aangegeven dat we voor invoering wel de juiste kerkelijke weg moeten bewandelen. We menen dus dat de meeste leden voor invoering zijn, mits met de juiste kerkelijke zorgvuldigheid ingevoerd. De

kerkenraad zal geen bezwaar hebben tegen invoering tenzij er alsnog belangrijke principiële bezwaren aan het licht komen.
Wanneer de HSV zou worden ingevoerd, heeft het dan uw voorkeur dat deze aan de reeds voor gebruik vrijgegeven vertalingen – t.w. de Statenvertaling en de NBG51 – wordt toegevoegd, of ziet u liever dat de HSV de andere vertalingen gaat vervangen?
Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek: de NBG51 is geen foute vertaling, evenmin als de HSV en de Statenvertaling dit zijn. Daarom is het toevoegen aan kerkelijk goedgekeurde vertalingen de beste optie, in ieder geval voor de eerste tijd. Dan kan elke kerkenraad zelf naar eigen inzicht en met eigen snelheid de HSV invoeren in de erediensten, rekening houdend met de meningen in de plaatselijke gemeente. Ook is er dan nog de ruimte om terughoudend te zijn in het gebruik in de eredienst, als er tegen het komende besluit van de synode eventueel bezwaar wordt gemaakt.
Hasselt: toevoegen. Daarmee blijft het mogelijk om steeds de beste vertaling te kiezen wanneer de vertaling in de meest gehanteerde vertaling minder goed is. Door vervanging kan ook de indruk gewekt worden dat de HSV beter is dan de bestaande vertaling, iets dat qua leesbaarheid misschien wel op kan gaan, maar qua vertaling niet zo hoeft te zijn.
Mariënberg: vervangen. Eén bijbel gebruiken is duidelijker en gemakkelijker en geeft minder onrust. Als gebleken is dat de HSV een betrouwbare, goed vertaalde bijbel is, kan deze landelijk ingevoerd worden. De oude Statenvertaling kan gebruikt blijven worden als naslagwerk en studiebijbel.
Zwolle: 37% zegt toevoegen, 53% zegt vervangen en 10% is tegen invoering. De kerkenraad wil de officiële vertalingen beperken tot de SV en de HSV. Hij vraagt zich af of drie verschillende vertalingen niet verwarrend is.
Citaten uit de Bijbel in de belijdenisgeschriften en de formulieren in het Gereformeerd Kerkboek zijn gegeven in de vertaling NBG51. Indien de HSV zou worden ingevoerd, hoe problematisch vindt u het dan dat de citaten nog steeds in de NBG51 zijn weergegeven?
Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek: te zijner tijd zou dit kunnen, maar dit heeft geen haast.
Hasselt: te zijner tijd zou dit kunnen, maar dit heeft geen haast.
Mariënberg: te zijner tijd zou dit kunnen, maar dit heeft geen haast.
Zwolle: 28% van de gemeenteleden zegt dat de teksten onmiddellijk vervangen dienen te worden, 64% zegt dat dit geen haast heeft en 8% is de mening toegedaan dat de citaten in het geheel niet behoeven te worden aangepast.
Hebt u verdere vragen en opmerkingen die de deputaten HSV in hun onderzoek moeten meenemen?
We noemen hieronder een aantal bezwaren tegen de HSV en een aantal praktische zaken.

4.1.2.a Bezwaren
De meeste bezwaren komen van kerkleden uit de kerk van Berkel & Rodenrijs/Bergschenhoek, de bezwaren c. en d. werden genoemd door de kerkenraad van de kerk van Zwolle.
De vertalers komen uit de Gereformeerde Bond in de PKN, de Christelijke Gereformeerde Kerken en uit de Gereformeerde Gemeente en hebben een fundamenteel andere Bijbelopvatting dan wij.
De NGB is een goede vertaling en niet slechter dan de (H)SV. Immers, theologen en hoogleraren van de GKv hebben de NBG1951 in al die jaren na de ingebruikname, bij hun studie en voorbereiding van het maken van preken, dissertaties en dergelijke, diepgaand getoetst en er kwamen geen zaken aan het licht die deze vertaling diskwalificeerden. De conclusie van de deputaten dat de verschillen van de NGB 1951 ten opzichte van de SV zeer fundamentele zaken betreffen, o.a. inzake het Schriftgezag, Gods almacht, de Drieëenheid, de Godheid van de Here Jezus Christus, de schepping en de erfzonde, kunnen niet daarom nooit

terecht zijn. Dat zou betekenen dat al onze voorgangers (hoogleraren en theologen) sinds 1951 hebben zitten slapen. Weten de niet-theologen uit het deputaatschap HSV het soms beter?
Er zijn inmiddels tal van voorbeelden gegeven en er komen er steeds weer bij, waaruit blijkt dat de HSV kiest voor een andere grondtekst, minder letterlijk de grondtekst weergeeft en in de keuze om begrijpelijker te zijn, minder nauwkeurig, stipt en zorgvuldig is.
Het veelvuldig gebruik van (eigen) toevoegingen van woorden aan de originele tekst (die cursief zijn aangegeven) roept overigens ook vragen op.
Dit geldt ook het gebruik van hoofdletters als aanduiding van God op plaatsen waar het de vraag is of (uitsluitend) op God wordt geduid. De HSV kiest dus duidelijker voor de uitleg dat Christus bedoeld wordt, maar is dat altijd juist?
Verder is de NGB1951 prima leesbaar, ook voor de kinderen. Er is geen enkele noodzaak voor een vertaling in meer hedendaags Nederlands.
We zijn als kerkverband niet in staat om de HSV te toetsen.
De herziening is niet bedoeld om gebruikt te worden in de kerk, maar in de gezinnen en dan in het bijzonder de gezinnen waar de Statenvertaling altijd werd gebruikt.
De HSV is helemaal niet bedoeld van lezers van de NBG1951, maar voor hen die de SV nog gebruiken.
In gelezen preken wordt verwezen naar de SV of de NGB51. Deze gedeelten moeten uit de preken geschrapt worden als de HSV wordt ingevoerd.
De eenheid tussen de Bijbel en de Belijdenisgeschriften komt in het geding. De belijdenisgeschriften en liturgische formulieren zullen moeten worden herschreven en de zo noodzakelijke parate kennis en herkenbaarheid vooral voor de jeugd gaat voor tenminste 1 generatie verloren
Door het leren van en studeren in de belijdenisgeschriften en door het lezen van de Bijbel hebben we door de jaren heen veel teksten uit ons hoofd geleerd, zowel jong als oud. Door een andere Bijbelvertaling te kiezen raken we dit ook kwijt.
Omdat we (vooralsnog) het enige kerkverband zijn die deze vertaling willen gaan gebruiken werpen we ook een onnodige extra blokkade op voor andere kerken of kerkverbanden die in de toekomst wellicht een met ons willen worden.
In een klein kerkverband als de “onze” waarin we elkaar zo nodig hebben, door de invoering van een nieuwe Bijbelvertaling die volstrekt onnodig is, een wig drijven, waarin er opnieuw een gevoel van ‘onveiligheid” ontstaat zoals we die vele jaren hebben gevoeld en beleefd in de GKV, levert ook een ernstig bezwaar op.

4.1.2.b. Commentaar op de bezwaren
Deputaten hebben behoefte om op de ingebrachte bezwaren commentaar te geven. Dat volgt hieronder puntsgewijs.
Ad a. Dat de vertalers geen leden zijn van onze kerken is waar. Maar dat zij een fundamenteel andere bijbelopvatting hebben is niet juist. Veel “herzieners” hebben niet meegedaan op grond van een afvaardiging van hun kerken maar op persoonlijke titel. Een grote eerbied voor de Bijbel als Gods volkomen en onaantastbaar Woord is uitgangspunt voor de vertalers. Uit contacten met hen blijkt ook iedere keer het gelovige ontzag en een eerbiedige terughoudendheid bij het omgaan met Gods Woord en een duidelijk stellen van Gods Woord boven de resultaten van de wetenschap.
Ad b. De stelling dat de NBG 51 niet slechter is dan de HSV wordt onderbouwd vanuit het gegeven dat die vertaling toch vele decennia is gebruikt en dat wij niet eigenwijs moeten zijn t.o.v. onze voorgangers. Dit is echter een omgekeerde redenering: omdat hij gebruikt wordt zal hij dus wel goed zijn. Dat is geen principieel argument. Overigens kennen we ook

allemaal wel de gelegenheden waarbij een predikant in de preek uitspreekt toch de voorkeur te geven aan een andere vertaling; vaak de SV.
De NBG 51 is dan ook niet boven alle kritiek verheven. Er kleven gebreken aan en er is door voorgangers wel degelijk kritiek op geoefend. De NBG 51 is ook nooit kerkelijk “geijkt”. Op een of andere manier is echter met deze bezwaren nooit iets gedaan in de kerken.
Bezwaar b lijkt ons dan ook niet houdbaar.
Ter onderbouwing worden als bijlage enkele artikelen gevoegd van br. Bruinius m.b.t. de kritiek van Prof. Holwerda op de NBG 51. (De Bazuin jrg. 6, 2012, nrs. 4 en 5). Deze kunt u vinden in bijlage F.
ad c. Om goede, begrijpelijke Nederlandse zinnen te krijgen zijn inderdaad toevoegingen gedaan. Echter dat is het geval met àlle vertalingen. Voordeel van de HSV is dat die toevoegingen *zichtbaar* gemaakt zijn. Dat is in andere vertalingen niet zo. Dit argument zou dus in het voordeel van de HSV moeten spreken.
Ad d. Dit bezwaar moeten we toestemmen. De HSV gebruikt op heel veel plaatsen de zgn. eerbiedskapitaal. In navolging van de SV. Het is op sommige plaatsen de vraag of dit juist is. De herzieners hebben dat gedaan met het oog op hun achterban die daar zeer op gesteld is.
Ad e. Over bezwaar e valt lang te twisten. De taal van de NBG 51 is voor een groot deel vooroorlogs. (Het vertaalwerk begin in 1911). Kinderen kunnen dat niet zomaar lezen, en al helemaal niet zomaar begrijpen wat ze lezen. Dat moeten ze leren. Met name voor kinderen die moeilijk leren , een leesprobleem hebben of een laag niveau is dat erg moeilijk. De HSV is, zo wijst d epraktijk uit, gemakkelijker te lezen.
Ad f. Voorgaande synodes hebben vastgesteld dat de kerken voldoende in staat zijn om te toetsen of de HSV betrouwbaar is en beter leesbaar.
Ad g en h. Toegestemd moet worden dat in eerste instantie het de bedoeling was de HSV uit te geven voor gebruik thuis, op school en op vereniging, in die kringen waar de SV meestal gebruikt wordt en waar een taalkloof met het hedendaagse Nederlands wordt ervaren. Echter naarmate het werk van de herziening vorderde is de focus anders komen te liggen. Momenteel wordt hij in meerdere kerken iedere zondag gebruikt. Er is een kanselbijbel uitgegeven en een HSV met kerkboek.
Overigens zegt de aanvankelijke bedoeling niets over betrouwbaarheid en leesbaarheid. Deputaten menen dat bezwaren g en h niet ter zake zijn.
Ad i. Dit bezwaar is nogal overtrokken. De gedeelten hoeven niet geschrapt te worden maar hier en daar wat aangepast. Dat gebeurt nu ook. In veel oude leespreken wordt de tekst uit de SV vervangen door die van NBG 51. Er wordt niets geschrapt.
Ad j. Dit bezwaar wordt, evenals de meeste bezwaren, niet onderbouwd. Onderzoek door een van de deputaten heeft opgeleverd dat dit heel erg meevalt en dat de verschillen klein blijken te zijn. Het komt ons voor dat dit meer een zorg is dan een werkelijkheid.
Ad k. Inderdaad ligt hier een probleem. Er kan een tijdlang een zekere vervreemding optreden. Daarom moet met invoering van een nieuwe bijbelvertaling ook heel zorgvuldig worden omgegaan. Maar die spanning komt mee met iedere vernieuwing. Als dat een belangrijk uitgangspunt wordt is iedere verandering op zich uitgesloten. Dan vervalt de kerk in conservatisme, behoud van het oude omdat het oud en vertrouwd is. Dat is geen goede zaak. De hoofdvraag moet zijn en blijven: Hoe dienen we de Here het meest?
We kunnen de spanning tussen oud en nieuw niet oplossen door dan maar niets te doen en alles bij het oude te laten. Dan groeit de taalkloof door en wordt de vervreemding juist groter.
Ad l. Als we menen dat we met de HSV de HERE beter kunnen dienen, dan is dit geen doorslaggevend argument. Overigens moeten we bedenken dat de meeste kerken in Nederland inmiddels de NBV gebruiken of de “oude SV”. Juist in kringen waar mogelijk kansen liggen voor gesprek is de HSV populair.

Ad m. deputaten vinden dit een oneigenlijk argument. De spanningen en moeiten in de GKV werden mee veroorzaakt door het aanvaarden van de Groot Nieuws Bijbel en de Nieuwe Bijbelvertaling. Dat zijn vertalingen die onbetrouwbaar zijn. Terecht was daar verzet tegen. Dat is met de HSV niet zo. Niet is aangetoond dat de HSV niet betrouwbaar zou zijn.
Het vasthouden aan de NBG 51 dreigt door dit argument in de sfeer terecht te komen van zaken waarom we ons hebben vrijgemaakt. In de vraag NBG 51 of HSV is dat niet terecht. In gebruik nemen van de HSV is een zaak van doorgaande reformatie.Concluderend: hoewel de bezwaren op een enkel punt moeten worden toegestemd, menen deputaten dat ze geen grond bieden om de HSV niet in te voeren.
Belangrijk is daarbij ook dat er wel veel gesteld wordt maar niet onderbouwd.

4.1.3. Praktische zaken

De punten a. en b. werden genoemd door de kerkenraad van de kerk van Zwolle, punt c. werd genoemd door de kerkenraad van Mariënberg.
Misschien blijft de NBG51 in de toekomst niet meer beschikbaar, ook dat kan meespelen bij de overweging om de HSV in te voeren.
Eventuele vervanging van bestaande vertalingen door de HSV kan op zijn vroegst op de synode van DV 2017 worden vastgesteld, namelijk nadat het besluit van de invoering is geratificeerd. In dat geval is langer uitstellen dan 2017 niet bevorderlijk voor de duidelijkheid.
Deputaten HSV dienen al voor de komende synode op hoofdlijnen te onderzoeken of het juridisch mogelijk is om de teksten aan te passen en welke financiële consequenties dit heeft. Ook moet worden bekeken hoe dit praktisch vorm gegeven kan worden. Moet er een nieuw katern o.i.d. worden uitgegeven?
De invoering van de HSV heeft ook financiële gevolgen voor de kerken en de gezinnen. In het geval van zeer hoge kosten (per ziel) kunnen de huidige vertalingen nog wel een tijd(je) blijven worden gebruikt.

4.2. Evaluatie tekstvergelijkingen uit vorige deputaatschappen

De deputaatschappen die dienden voor de Generale Synodes van Zwolle 2007, Emmen 2009 en Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek 2011 hebben een groot aantal tekstgedeelten in de HSV geleken met de weergave in de SV en de NBG1951. Daarbij werd vooral gelet op betrouwbaarheid en leesbaarheid. In totaal ging het om 38 Bijbelgedeelten van wisselende lengte. Per Bijbelgedeelte hebben deputaten geteld hoe vaak opgemerkt werd dat:
de HSV betrouwbaarder is dan de NBG1951
de NBG1951 betrouwbaarder is dan de HSV
de HSV leesbaarder is dan de NBG1951
de NBG1951 leesbaarder is dan de HSV

De Bijbelgedeelten en de tellingen vindt u in Bijlage G. Resultaten in tabelvorm:

	gemiddeld aantal keren per tekstgedeelte
HSV betrouwbaarder	1.39
NBG1951 betrouwbaarder	1.68
HSV leesbaarder	1.29
NBG1951 leesbaarder	0.50

Resultaten in de vorm van een grafiek:

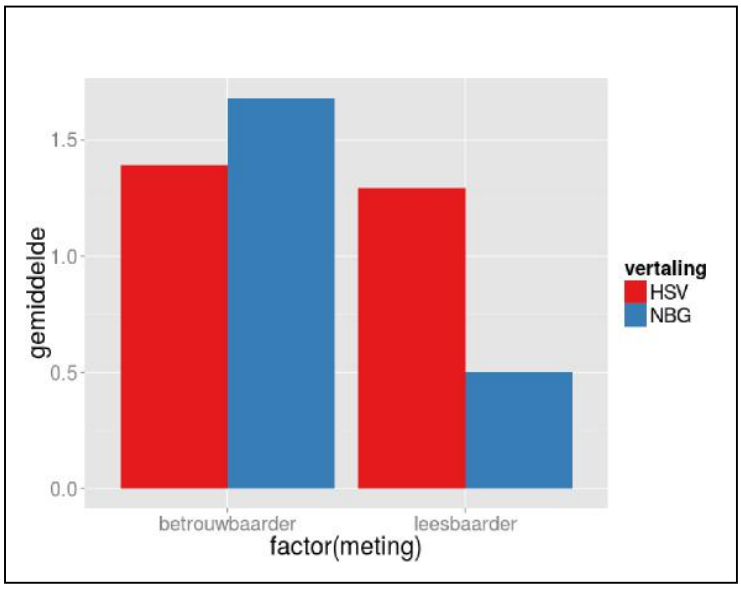

De resultaten laten kleine verschillen zien (1.39 versus 1.68, en 1.29 versus 0.50). Door middel van een percentile t bootstrap test met getrimde gemiddelden (een robuuste test ontwikkeld door Prof. Rand R. Wilcox, University of Southern California) hebben we getest of het hier gaat om beduidende verschillen. Voor de betrouwbaarheidsmetingen bleek dat niet het geval. Voor de leesbaarheidsmetingen bleek dat echter wel het geval: het aantal keren per tekst dat opgemerkt werd dat de HSV leesbaarder was dan de NBG1951 is beduidend hoger. De conclusies van dit onderzoekje zijn derhalve:
De HSV is niet minder betrouwbaar dan de NBG151
De HSV is leesbaarder dan de NBG1951.

4.3. De HSV en Openbaring

Wat betreft het Nieuwe Testament hebben deputaten altijd het gebruik van de Byzantijnse handschriften tegenover de Alexandrijnse handschriften verdedigd om een aantal goede redenen. De (Herziene) Statenvertaling (H)SV en de (New) King James (N)KJV zijn gebaseerd op de Textus Receptus (TR), en de TR is afgeleid van enkele Byzantijnse handschriften. Echter: we kunnen niet zeggen: TR = Byzantijnse handschriften. De TR is namelijk gebaseerd op *subset* van enkele Byzantijnse handschriften.
Williams W. Combs geeft in zijn artikel *Erasmus and the Textus Receptus* (online beschikbaar via:http://www.dbts.edu/journals/1996 1/erasmus.pdf) een mooi overzicht van de handschriften die aan de TR ten grondslag liggen. In ditzelfde artikel schrijft Combs dat het handschrift van Openbaring niet compleet was. Combs schrijft:
“Because Codex 1r was missing its last page and thus the last six verses of Revelation (22:16–21), Erasmus retranslated these verses from the Latin Vulgate, and he honestly admitted in the Annotationes that he had done so. But again, this produced, by my count, twenty errors in his Greek NT which are still in the TR today. They have no Greek manuscript support whatsoever.”
Verdediging van de TR is dus niet hetzelfde als verdediging van de Byzantijnse handschriften. Volgens dr. R. de Blois (bestuursondersteuner stichting HSV) [personal communication] bestaan er tussen de verschillende Byzantijnse handschriften aanzienlijke verschillen. Het is

dus wel belangrijk om niet van maar enkele Byzantijnse handschriften uit te gaan, maar van een groter aantal.
Een stap in de goede richting is *The Greek New Testament according to the Majority Text* van Zane C. Hodges en Arthur L. Farstad. Hun aanpak 112eft112ls volgt worden samengevat:
"Unlike most critical editions, that of Hodges and Farstad does not attempt to reconstruct the original text on the basis primarily of the earliest manuscripts. Rather, it assumes that the Byzantine Majority text is the original text, and reconstructs this text. For the most part, this is done by "counting noses" – looking for the reading which has the highest number of supporters ... " (zie: http://www.skypoint.com/members/waltzmn/CriticalEds.html)
Kort gezegd: hun reconstructie is gebaseerd op de *consensus* van de meerderheid van de Byzantijnse handschriften. De auteurs schrijven zelf:
"Any reading overwhelmingly attested by the manuscript tradition is more likely than its rival(s). This observation arises from the very nature of manuscript transmission."
Wat is nu het effect van deze aanpak? We zien dit al gauw wanneer we de New King James Version (NKJV) raadplegen. Deze vertaling wordt ook gebruikt door onze zusterkerk in Abbotsford. In het Nieuwe Testament heeft men overal, waar de TR verschilt van de meerderheidstekst van Hodges en Farstad, een voetnoot toegevoegd. De meerderheidstekst van Hodges en Farstad is aangeduid met een 'M'. Wat dan opvalt is dat het aantal verschillen tussen TR en M relatief laag is in de meeste Bijbelboeken, behalve in Openbaring. In Openbaring is het aantal verschillen heel erg groot.
Maar we vinden in de NKJV nog een type type voetnoten. Deze voetnoten geven de verschillen tussen de TR en de kritische editie van Nestle-Aland, aanduid met 'NU' (Nestle-Aland Greek New Testament (N) en United Bible Societies third edition (U)). Daarvoor is de 26e editie gebruikt van Nestle-Aland gebruikt. (Ter info: onze vertaling uit 1951 is gebaseerd op de 25e editie, en de NBV is gebaseerd op de 27e editie.) Wat blijkt nu? In alle bijbelboeken is het aantal verschillen tussen TR en NU groot, èn in Openbaring zijn de M voetnoten en de NU voetnoten het vaak met elkaar eens!
In getallen uitgedrukt vinden we voor Openbaring het volgende:
145 keer vinden we een verschil tussen TR en M en/of tussen TR en NU.
In 141 gevallen verschilt de TR van M, waarbij in 114 gevallen M hetzelfde heeft als NU (81%). In 119 gevallen verschilt de TR van NU, waarbij in 114 gevallen NU hetzelfde heeft als M (96%).
Er bestaat in Openbaring dus grote overeenstemming tussen M en NU. Wanneer M (op basis van een groot aantal Byzantijnse handschriften) beter overeenkomt met NU (vooral gebaseerd op Alexandrijnse handschriften) dan met de TR (gebaseerd op maar één Byzantijns handschrift van slechte kwaliteit), trekken we met zekere voorzichtigheid de conclusie dat men Openbaring beter kan lezen in de vertaling 51 dan in (H)SV.
Bij de beslissing of de HSV bestaande vertalingen moet vervangen of aan de bestaande vertalingen moet worden toegevoegd, zal bovenstaande ook in rekening gebracht moeten worden.

5. Voorstellen

5.1. Voorstel: Betrouwbaarheid HSV

Overwegingen

De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, overweegt t.a.v. de Herziene Statenvertaling:
dat door drie achtereenvolgende generale synodes is vastgesteld dat op grond van de getoetste schriftgedeelten de HSV een betrouwbare vertaling is;

dat die vertaling een herziening is van de SV en gebaseerd op de zelfde betrouwbare handschriften;
dat voor de SV een betrouwbare vertaalmethode is gebruikt;
dat de taal van de HSV over het algemeen beter aansluit bij het hedendaags Nederlands;
dat toetsing door kerkenraden en door kerkleden in grote meerderheid hetzelfde resultaat heeft opgeleverd: betrouwbaar en beter leesbaar;
dat waar in een enkel geval een andere grondtekst is gebruikt (Openbaring) de vertaling eveneens voldoende betrouwbaar is en geen gevolgen heeft voor de leer van de kerk, de belijdenis en het geloof;
dat de HSV een breed draagvlak heeft gevonden in de kerken;
dat de kritiek op de HSV genoegzaam is weerlegd;
dat invoering van de HSV bij sommige kerkleden toch op weerstand kan stuiten en dat hiermee wel rekening moet worden gehouden;
dat aanpassing van belijdenisgeschriften en formulieren door kerkenraden en kerkleden wel gewenst wordt geacht maar geen prioriteit heeft;
dat de synode drie zaken kan besluiten: of niet over te gaan tot invoering van de HSV, of de HSV vrij te geven voor gebruik, of de HSV in te voeren voor kerkelijk gebruik;
dat De Gereformeerde Kerken, naar hun aantal en ledentallen, en naar hun korte geschiedenis erg kwetsbaar zijn en dat het belangrijk is om zaken van bijbelvertaling en eredienst één te zijn.
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, besluit t.a.v. de Herziene Statenvertaling:
uit te spreken dat de Herziene Statenvertaling een betrouwbare en goed leesbare vertaling is, geschikt voor de bouw van het geloof, en dat gebruik van de Herziene Statenvertaling de voorkeur verdient boven het gebruik van de vertaling NBG 51 of Statenvertaling.
Gronden
de HSV is een betrouwbare en goed leesbare vertaling in voldoende hedendaags Nederlands, geschikt om het geloof op te bouwen;

5.2. Voorstel: Gebruik HSV voor kerkelijk gebruik
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, besluit t.a.v. de Herziene Statenvertaling:
dat door de kerken de Herziene Statenvertaling wordt ingevoerd voor kerkelijk gebruik, dat is in de erediensten en in de kerkelijke vergaderingen.
Gronden
Vastgesteld is dat de HSV een betrouwbare en goed leesbare vertaling is die de voorkeur geniet boven gebruik van de vertaling NBG 51 en Statenvertaling;
de HSV heeft een breed draagvlak gevonden in de kerken;
het is van belang om de eenheid in de kerken te bewaren en in alle kerken de zelfde vertaling te gebruiken in de eredienst en op de kerkelijke vergaderingen.

5.3. Voorstel: Invoering Herziene Statenvertaling
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, besluit t.a.v. de Herziene Statenvertaling:
De Herziene Statenvertaling in te voeren voor gebruik in de erediensten en kerkelijke vergaderingen na de eerstvolgende generale synode van de kerken, zo de HERE wil in november 2018, vanaf een door die synode nader vast te stellen datum.

Gronden
Invoering van een nieuwe bijbelvertaling in de kerken is een belangrijke en gevoelige zaak is;
invoering van de HSV kan bij sommige kerkleden toch bezwaren oproepen en daarmee moet wel rekening worden gehouden;
kerkleden moeten voldoende de gelegenheid behoren te hebben om eventuele bezwaren in te dienen;
het getuigt van wijsheid de Herziene Statenvertaling niet in te voeren voor eventuele bezwaar- en beroepschriften naar de kerkelijke orde zijn afgehandeld;om de eenheid in de kerken te bewaren is het belangrijk dat de kerkenraden de tijd krijgen om dat op een wijze manier te doen, rekening houdend met de moeiten van hen die tegen invoering zijn, met gelegenheid voor onderwijs en overreding.

5.4. Voorstel: Gebruik SV en NBG 51

Overwegingen
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, overweegt t.a.v. de Statenvertaling en de vertaling NBG 51:
dat de Statenvertaling nog altijd een betrouwbare en goede vertaling is;
dat de vertaling NBG 51, hoewel gebaseerd op minder juiste handschriften, in zijn geheel geen onbetrouwbare vertaling genoemd kan worden;
dat de generale synode niet geroepen is een uitspraak te doen over het gebruik van een bijbelvertaling anders dan in de erediensten en kerkelijke vergaderingen;
dat het van belang is om de eenheid in de kerken te bewaren en in alle kerken de zelfde vertaling te gebruiken in de eredienst en op de kerkelijke vergaderingen.
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, besluit t.a.v. de Statenvertaling en de vertaling NBG 51:
dat in de erediensten en in de kerkelijke vergaderingen de Statenvertaling en de vertaling NBG 51 niet gebruikt zullen worden, uiteraard onverlet de vrijheid van een predikant of spreker om in zijn prediking of lezing uit één of beide vertalingen te citeren.
Gronden
De generale synode is niet geroepen een uitspraak te doen over het gebruik van een bijbelvertaling anders dan in de erediensten en kerkelijke vergaderingen;
het is van belang is om de eenheid in de kerken te bewaren en in alle kerken de zelfde vertaling te gebruiken in de eredienst en op de kerkelijke vergaderingen.

5.5. Voorstel: Herziening Bijbelteksten in Gereformeerd Kerkboek

Overwegingen
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, overweegt t.a.v. een eventuele herziening van Bijbelteksten in het Gereformeerd Kerkboek:
dat in het gebruik van het Gereformeerd Kerkboek het gebruik van teksten uit de vertaling NBG 51 niet tot grote problemen zal leiden;
dat aanpassing van de teksten in het Gereformeerd Kerkboek geen prioriteit heeft;
dat aanpassing t.z.t. wel een goede zaak is;
dat nagegaan zal moeten worden of en op welke wijze uitgave van een Gereformeerd Kerkboek met teksten, aangepast aan het gebruik van de HSV, mogelijk is.
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, besluit t.a.v. een eventuele herziening van Bijbelteksten in het Gereformeerd:

deputaten Liturgische voorzieningen opdracht te geven om onderzoek te doen naar de technische en juridische mogelijkheden en de kosten van het aanpassen van de Bijbelteksten in het Gereformeerd Kerkboek.
Gronden
Aanpassing van de teksten in het Gereformeerd Kerkboek heeft geen prioriteit ;
een dergelijke dat aanpassing t.z.t. is wel een goede zaak;
Nagegaan zal moeten worden of en op welke wijze uitgave van een Gereformeerd Kerkboek met teksten, aangepast aan het gebruik van de HSV, mogelijk is.

5.6. Voorstel: bundeling deputatenrapporten en besluiten
Overwegingen
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, overweegt t.a.v. beschikbare informatie m.b.t. de besluitvorming over de Herziene Statenvertaling:
het is een goede zaak wanner kerkleden over zoveel mogelijk informatie m.b.t. een eventuele invoering van de Herziene Statenvertaling.
De beschikbare informatie is zeer verspreid in diverse rapporten en acta.
Het verdient aanbeveling om alle rapporten en besluiten, incl. bijlagen, zo te ordenen dat ze gemakkelijk en compleet toegankelijk zijn.
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, besluit t.a.v. beschikbare informatie m.b.t. de besluitvorming over de Herziene Statenvertaling:
Alle beschikbare stukken te verzamelen in een digitaal dossier te zetten en die beschikbaar voor de kerken en de kerkleden te maken via de website van de kerken**.**
Grond
Op die manier kunnen alle kerken en kerkleden beschikken over de nodige informatie.

5.7. Voorstel: Verzoek om decharge voor deputaten
Besluit
De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen op …. november 2014 te Groningen, besluit t.a.v. het verzoek om decharge van Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling:
Aan deputaten decharge te verlenen.
Grond
De door deputaten verrichte werkzaamheden zijn in overeenstemming met de instructie.

6. Slotwoord
Deputaten hebben met vreugde hun werk gedaan. Deputaten wensen en bidden de Generale Synode te Groningen een gezegende vergadering toe.

Deputaten Onderzoek Herziene Staten Vertaling,
br. T.L. Bruinius, voorzitter
zr. E. Godschalk-Wielenga, secretaris
br. P. van Ewijk
br. W. J. Heeringa
ds. S. de Marie

Bijlage A: Onderzoek Bijbelteksten

Deuteronomium 6:4-6

SV	**NBG**	**NBV**
4 Hoort, Israël, de HEERE onse Godt, is een eenich HEERE. 5 So sult ghy den HEERE uwen Godt lief hebben: met u gantsche herte, ende met uwe gantsche ziele, ende met al u vermogen. 6 Ende dese woorden, die ick u heden gebiede, sullen in u herte zijn.	4 Hoor, Israël: de HERE is onze God; de HERE is één! 5 Gij zult de HERE, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht. 6 Wat ik u heden gebied, zal in uw hart zijn,	4 Luister, Israël! De HEERE, onze God, de HEERE is één![1] 5 Daarom zult u de HEERE, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw kracht. 6 Deze woorden, die ik u heden gebied, moeten in uw hart zijn.
		[1] 6:4 één - Of: de enige.

Vers 4:
Enig, of enige slaat op de vertaling van het Hebreeuwse woord דחא (hechad) wat betekend één (1), maar wordt in andere plaatsen in de bijbel ook wel vertaald als enige of de allesomvattende.
Wat de verschillende vertalingen betreft maakt het in dit vers niet uit, er staat het zelfde

Vers 5
We zien hier 3 verschillende interpretaties van de tekst.
1 Zó (als op deze manier) zult u de HEERE liefhebben;
2 Gebiedenderwijs, als een verplichting;
3 Als een logisch gevolg op de voorgaande versen;

De King James vertaling gaat hier uit van de gebiedenderwijs. Ook de gebruikte vertaalprogramma's gaan hier van uit.
Dit zou inhouden dat de NBG hier de voorkeur heeft

Vers 6
De NBG mist hier de woorden 'Deze woorden'. De vertaling met 'wat' lijkt hier volgens de grondtekst ook wat vreemd. De voorkeur in dit vers gaat dan ook naar de SV of de HSV

Conclusie
Op basis van het bovenstaande is de NBG de beste vertaling met de nadruk op de verschillen in vers 5.

2 Samuël 6:2-5

SV	NBG	HSV
2 Ende David maeckte sich op, ende ginck henen met al het volck, dat by hem was, van Baalim Iuda, om van daer op te brengen de Arke Godes, by de welcke de Naem wort aengeroepen, de Naem des HEEREN der heyrscharen, die daer op woont tusschen de Cherubim.	2 en trok op en toog met al het volk dat bij hem was, uit Baäle-Jehuda, om vandaar de ark Gods mee te voeren, waarover de naam is uitgeroepen: de naam van de HERE der heerscharen, die op de cherubs troont.	2 David stond op en ging op weg met al het volk dat bij hem was, vanuit Baälim-Juda, om vandaar de ark van God op te halen, de ark waarbij de Naam wordt aangeroepen: de Naam van de HEERE van de legermachten, Die daarop troont, tussen de cherubs.
3 Ende sy voerden de Arke Godes op eenen nieuwen wagen, ende haeldense uyt den huyse Abinadabs, dat op eenen heuvel is: Ende Uza ende Ahio, Abinadabs sonen, leydden den nieuwen wagen.	3 Zij vervoerden de ark Gods op een nieuwe wagen; zij haalden haar uit het huis van Abinadab op de heuvel, en Uzza en Achio, de zonen van Abinadab, leidden de wagen met de ark Gods;	3 Zij vervoerden de ark van God op een nieuwe wagen. Ze haalden hem uit het huis van Abinadab, dat op de heuvel lag, en Uzza en Ahio, zonen van Abinadab, leidden de nieuwe wagen.
4 Doe sy hem nu uyt den huyse Abinadabs, dat op den heuvel is, met de Arke Godes, wech-voerden, so ginck Ahio voor de Arke henen;	4 Achio liep voor de ark uit.	4 Zij haalden de wagen uit het huis van Abinadab, dat op de heuvel lag, met de ark van God, en Ahio liep voor de ark uit.
5 Ende David, ende het gantsche huys Israëls speelden voor het aengesichte des HEEREN, met allerley [snarenspel] van dennen-houte: als met Harpen, ende met Luyten, ende met Trommelen, oock met Schellen, ende met Cymbalen.	5 David en het gehele huis van Israël dansten voor het aangezicht des HEREN, onder begeleiding van allerlei (instrumenten van) cypressehout, citers, harpen, tamboerijnen, rinkelbellen en cimbalen.	5 David en het hele huis van Israël huppelden voor het aangezicht van de HEERE, met allerlei muziekinstrumenten van cipressenhout, met harpen, met luiten, met tamboerijnen, met rinkelbellen en met cimbalen.

Vers 2
Opvallend is dat de naam van David in dit vers in de NBG niet wordt genoemd. De grondtekst noemt hem namelijk wel. De NBG voegt dit vers namelijk aan het voorgaande vers.
De NBG geeft de plaatsnaam een extra lettergreep. Dit komt voort uit het feit dat er staat 'Baälim in Juda'. De SV en de HSV geven dit niet weer.
De SV Kiest ervoor om ook Gods troon, de ark, met een hoofdletter te schrijven. Dit komt echter in de herdruk van 1977 niet meer voor.
De NBG zegt ook over de ark dat Gods naam erover is uitgeroepen. De brontekst spreekt over het woord ארקנ (qarah) wat betekend aangeroepen of iemand bij zijn naam roepen.
Het woord 'heerscharen' en 'legermachten' betekenen het zelfde, maar de grondtekst kan ook vertaald worden met 'grote menigte'.
De SV geeft aan dat God woont tussen de Cherubim. Dit komt voort uit de vertaling van בשי (yashab) wat betekend zitten, maar dan voor vast, voor altijd. Tronen is hier een duidelijkere vertaling.
De NBG geeft aan dat de HEERE troont *tussen* de Cherubs. Het lastige van dit stuk is dat de grondtekst geen woord heeft staan tussen 'troont' en 'Cherubs'. De King James vertaling heeft hier ook gekozen voor het woord 'between" (tussen)

Wat vertaling betreft heeft de SV of de HSV in dit vers de voorkeur.

Vers 3
De ark, is dit een haar (ze) of hem? Volgens de van Dale is de ark van het verbond (m) mannelijk.
De NBG voegt aan het einde van dit vers eraan toe: 'met de ark Gods'. Dit komt in het geheel niet in de grondtekst voor, maar kan liggen aan het feit dat vers 4 door de NBG ook anders is vertaald.
In al de vertalingen komt naar voren dat het huis van Abinadab op de heuvel staat. Het Hebreeuwse woord hiervoor is Gibeah. In de King James vertaling staat dan ook dat het huis van Abinadab staat te Gibeah

Door de modernisering van het Nederlands heeft in dit vers de HSV de voorkeur.

Vers 4
Het valt meteen op dat de NBG hier een kort stukje van heeft gemaakt. Dit waarschijnlijk doordat bijna het hele vers een herhaling is van het voorgaande vers.
De SV geeft aan dat Ahio 'so' voor Gods ark uitliep. Dit betekend niet dat er bedoeld wordt dat hij 'op deze manier' ervoor liep, maar het is beter te vertalen met '*en* Ahio ging voor de ark heen'.

Het moge duidelijk zijn dat de SV of de HSV in dit vers de voorkeur treft.

Vers 5
Hier zien we een duidelijk voorbeeld van de kennis die er opgedaan is van het Hebreeuws in de loop der tijden. Zo zien we dat 'dennenhout' is vervangen door cypressenhout. En dat de instumenten ook andere namen hebben gekregen. Het is niet met zekerheid vast te stellen wat de beste vertaling is, maar al de nieuwe vertalingen, waaronder de New King James vertaling, geven nagenoeg de zelfde vertaling als de NBG en de HSV.

De NBG en de HSV krijgen in dit vers dan ook de voorkeur.

Conclusie
In deze verzen heeft de HSV de meeste voorkeur, al komt dit alleen door de modernisering van de taal en de nieuwe kennis van de betekenis van de grondtaal.

Ezra 4:17-24

SV	NBG	HSV
17 De Coninck sondt antwoort aen Rehum den Cantzelier, ende Simsai den Schrijver, ende d' overige van hare geselschappen, die te Samaria woonden; mitsgaders d'overige aen dese zijde der Riviere, [aldus:] Vrede, ende op sulcken tijt.	17 De koning zond als antwoord: Aan Rechum, de landvoogd, Simsai, de schrijver, en hun overige ambtgenoten, die wonen in Samaria en in het verdere gebied over de Rivier, heil!	17 De koning zond dit antwoord aan Rehum, de kanselier, Simsai, de secretaris, en de overigen van hun ambtgenoten die in Samaria woonden en in de rest van het gebied aan deze zijde van de Eufraat: Vrede zij u, en op dit tijdstip.
18 De brief die ghy aen ons geschickt hebt, is duydelick voor my gelesen.	18 Welnu, de brief, welke gij ons gezonden hebt, is mij duidelijk voorgelezen;	18 De brief die u ons gestuurd hebt, is duidelijk aan mij voorgelezen.
19 Ende als van my bevel gegeven was, hebben sy gesocht ende gevonden, dat die selve stadt haer van ouden tijden af tegen de Coningen heeft verheven, ende rebellie ende afval daer in gesticht is.	19 en door mij is bevel gegeven, en men heeft onderzoek gedaan en bevonden, dat deze stad sinds de dagen van ouds tegen de koningen opstandig is geweest, en dat men wederspannigheid en oproer in haar stookte.	19 Er is een bevel door mij uitgevaardigd. Men heeft het onderzocht en gevonden dat deze stad zich van oudsher tegen koningen heeft verzet en dat er in haar opstand en oproer is ontketend.
20 Oock zijnder machtige Coningen geweest over Ierusalem, die geheerscht hebben over al aen gene zijde der Riviere: Ende hen is cijns, ouden impost ende tol gegeven.	20 Er zijn zelfs machtige koningen over Jeruzalem geweest, die heersten over het gehele gebied aan de overzijde der Rivier en aan wie men belasting, cijns en tol betaalde.	20 Er zijn zelfs machtige koningen in Jeruzalem geweest die overal aan de overzijde van de Eufraat geheerst hebben en aan wie belasting, accijnzen en tol is betaald.
21 Geeft dan nu bevel, om die selve mannen te beletten, dat die selve stadt niet opgebouwt en worde, tot dat van my bevel sal worden gegeven.	21 Geeft dan nu bevel, deze lieden de arbeid te doen staken, opdat deze stad niet herbouwd worde, aleer door mij bevel wordt gegeven.	21 Welnu, geef bevel deze mannen op te laten houden, zodat die stad niet herbouwd wordt, totdat door mij daartoe het bevel wordt gegeven.
22 Weest gewaerschouwt, [van] feyl in desen te begaen: waerom soude het verderf tot schade der Coningen aenwassen?	22 En wacht u ervoor nalatigheid in deze zaak te betonen; waarom zou het nadeel tot schade van de koningen groter worden?	22 Hoed u ervoor om hierin een nalatigheid te begaan. Waarom zou de schade toenemen ten nadele van de koningen?
23 Doe, van dat de afschrift des briefs van den Coninck Arthahsasta voor Rehum,	23 Nadat nu het afschrift van de brief van koning Artachsasta voorgelezen was aan Rechum, Simsai, de	23 Zodra het afschrift van de brief van koning Arthahsasta voorgelezen was voor

ende Simsai den Schrijver, ende hare geselschappen gelesen was, togen sy in haeste nae Ierusalem tot de Ioden, ende belettedense met arm ende gewelt. 24 Doe hieldt op het werck van den Huyse Godts, die te Ierusalem [woont], ja het hieldt op tot in 't tweede jaer des Coninckrijcx Darij, des Conincks van Persen.	schrijver, en hun ambtgenoten, begaven zij zich in aller ijl naar Jeruzalem tot de Judeeërs en deden hen met kracht en geweld de arbeid staken. 24 Zo werd de arbeid aan het huis Gods te Jeruzalem gestaakt en bleef stilliggen tot het tweede jaar van de regering van Darius, de koning van Perzië.	Rehum, Simsai, de secretaris, en hun ambtgenoten, vertrokken ze haastig naar Jeruzalem, naar de Joden en lieten hen met kracht en geweld ophouden. 24 Toen hield het werk aan het huis van God in Jeruzalem op, ja, het hield op tot het tweede regeringsjaar van Darius, de koning van Perzië.

Vers 17
De NBG geeft hier door de dubbele punt een andere nadruk op de zinsbouw. Want de vraag rijst: is het antwoord van de koning 'Vrede…' of is het antwoord 'Aan Rehum…'. Andere vertalingen waaronder de King James volgt het voorbeeld van de SV.
In de HSV wordt 'de rivier' vertaald met Eufraat. Letterlijk staat er ook rivier, al is het logisch als de Eufraat hier wordt bedoeld.
De NBG verkort ook de groet van de koning tot 'Heil'. Het woord wat er staat is שלם (shalom) en wordt gevolgd door תעכו (k`eneth) Wat betekend 'en nu' of 'en op dit moment'.

Het is dus duidelijk dat de SV hier de voorkeur heeft.

Vers 18
De NBG begint met 'welnu'. Dit komt van het voorgaande vers. Het laatste woord daar - תעכו (k`eneth) Wat betekend 'en nu' of 'en op dit moment' – wordt hier gevoegd aan het begin van de zin.
De transcriptie van de brontekst die mij ter beschikking staat geeft dit woord weer in vers 17. Als ik daarvan uitga is de SV of de HSV de beste keuze.

Vers 19
De HSV schrijft hier 'van oudsher'. Letterlijker vertaald is het zoals de NBG schrijft 'sinds de dagen van ouds' (letterlijk 'dagen van eens'). Uiteindelijk wordt er wel hetzelfde mee bedoeld, al gaat mijn voorkeur uit naar een zo letterlijk mogelijke vertaling.
De andere verschillen in de tekst zijn verklaarbaar door veranderingen in de Nederlandse taal en nieuwe kennis van de brontaal. Ook hierin zijn de verschillen een bijzaak en doen geen afbraak aan de tekst.

Door de letterlijke vertaling in de NBG krijgt deze in dit vers mijn voorkeur.

Vers 20
In de HSV wordt 'de rivier' vertaald met Eufraat. Letterlijk staat er ook rivier, al is het logisch als de Eufraat hier wordt bedoeld.

De SV of de NBG heeft hier de voorkeur

Vers 21
De NBG vertaal met ‘de arbeid te doen staken’. De NBG zet hier een extra woord in de tekst. ‘Arbeid’ komt in de brontekst niet voor.

De SV of de HSV hebben de voorkeur.

Vers 22
Geen verschillen te zien met uitzondering van modernisering van het taalgebruik.

Vers 23
De NBG schrijft hier ‘Judeeërs’ terwijl de SV en de HSV vertalen met Joden. Letterlijk staat er אידוהי (Yhuwda'iy) kinderen van Juda (Judaïeten).
Gezien de NBG een meer letterlijke vertaling levert, heeft die hier de voorkeur.

Vers 24
De SV heeft het woord ‘woont’ (tussen blokhaken) toegevoegd. Dit omdat er tussen de woorden יד (di) - hetgeen –en מלשוריב (Yruwshalem) - in Jerusalem - geen woord staat in de grondtekst.
De King James vertaald dit net als de NBG en de HSV.

De NBG en de HSV hebben hier de voorkeur.

Conclusie
De SV heeft hier uiteindelijk de meest complete vertaling. De veranderingen die de HSV meebrengt zijn niet altijd te rechtvaardigen. Voor een moderne vertaling gaat mijn voorkeur uit naar de HSV, ondanks de verschillen met de SV. De NBG laat namelijk, zeker in vers 17 en 18, wat steken vallen door de grondtekst niet te volgen.

Spreuken 23:29-35

SV	**NBG**	**HSV**
29 By wien is wee? by wien och armen? by wien kyvagien? by wien het geclach? by wien wonden sonder oorsake? by wien de rootheyt der oogen? 30 By den genen, die by den wijn vertoeven: by den genen, die komen om gemengden dranck na te soecken. 31 En siet den wijn niet aen als hy hem root vertoont; als hy in den beker sijne verve geeft, [als] hy recht op gaet:	29 Bij wie is ach? bij wie is wee? bij wie is twist? bij wie geklaag? bij wie zijn wonden zonder reden? bij wie troebele ogen? 30 Bij hen die laat opzitten bij de wijn, die komen om de gemengde drank te proeven. 31 Zie niet naar de wijn, wanneer hij roodachtig fonkelt, wanneer hij in de beker parelt; vlot glijdt hij naar binnen,	29 Bij wie is ach, bij wie is wee? Bij wie is geruzie? Bij wie geklaag? Bij wie zijn er wonden zonder oorzaak? Bij wie wazige ogen? 30 Bij hen die *lang* doorgaan bij de wijn, bij hen die komen om gemengde drank te proeven. 31 Kijk niet naar de wijn, wanneer hij rood kleurt, als hij fonkelt in de beker, al glijdt hij gemakkelijk naar binnen.[1] 32 Uiteindelijk bijt hij als een slang, spuwt hij gif als een adder.

32 [In] sijn eynde sal hy als een slange bijten, ende steken als een adder. 33 Uwe oogen sullen nae vreemde vrouwen sien; ende u herte sal verkeertheden spreken. 34 Ende ghy sult zijn, gelijck een die in't herte van de zee slaept; ende gelijck een die in't opperste van de mast slaept. 35 Men heeft my geslagen, [sult ghy seggen] ick en ben niet sieck geweest: men heeft my gebeuckt, ick en hebb'et niet gevoelt: wanneer sal ick opwaken? ick sal hem noch meer soecken.	32 ten slotte bijt hij als een slang en spuwt gif als een adder. 33 Dan zien uw ogen vreemde dingen en uw hart spreekt wartaal; 34 gij zijt als een, die in het hart der zee ligt, als een, die op het uiteinde van een ra ligt. 35 Men heeft mij geslagen, ik voelde geen pijn, mij gebeukt, ik merkte niets; wanneer zal ik wakker worden? Dan zoek ik hem weer op.	33 Je ogen zullen naar vreemde vrouwen kijken, en je hart zal verderfelijke dingen spreken. 34 Je zult zijn als iemand die ligt te slapen in het hart van de zee, en als iemand die in de top van de mast ligt te slapen. 35 Men heeft mij geslagen, ik ben niet ziek geworden, men heeft op mij ingebeukt, maar ik heb het niet gevoeld. Wanneer zal ik ontwaken? Ik ga weer op zoek naar *wijn*!
		[1] 23:31 al ... binnen - Letterlijk: hij gaat met effenheid.

Vers 29
SV: 'roodheid der ogen'; Dit komt van troebele ogen, het zicht van een dronken man. De King James vertaling schrijft ook 'redness of eyes'.
Letterlijk staat er 'wazigheid van de ogen'.
De NBG of de SV geven dus de beste vertaling.

Vers 30
SV: 'die bij de wijn vertoeven'; De vertaling is hier weer lastig. In het Engels bestaat er een mooi werkwoord voor, namelijk 'to linger'. Het best vertaald met 'blijven hangen'. De HSV geeft de betekenis naar mijn idee het best weer. De HSV heeft hier dan ook de beste vertaling.

Vers 31
SV: 'rood vertoond'. Het Hebreeuws geeft hier een actieve daad aan van rood zijn, of rood (gemaakt) worden. Het kan ook vertaald worden met blozen. De HSV geeft dat – naar mijn idee – het beste weer.
SV: 'zijne verve geeft'. Letterlijk 'zijn oog geeft'. Het woord 'oog' kan ook vertaald worden als bron of fontein. Het gaat dus over de sprankeling in het oog, in het land. Ok hier interpreteert de HSV de brontekst het best.
SV: 'Hij rechtop gaat'. Dit is een erg letterlijke vertaling. Dit wordt ook door verschillende andere vertalingen gebruikt, waaronder de KJ. De NKJ daarentegen vertaalt het hetzelfde als de NBG en de HSV, namelijk '[When] it swirls around smoothly'
Ik zelf vermoed dat dit een spreekwoord betreft, maar heb hier geen aanwijzingen voor gevonden.
Over dit vers kan ik dus geen conclusie geven.

Vers 32
Steken of gif spuwen. Hier wordt het zelfde bedoeld. Letterlijk is het ook te vertalen met verwonden of uiteendrijven.

Vers 33
SV ´Naar vreemde vrouwen´. Letterlijk vertaald staat er ´naar vreemde(n)' dus iets of iemand onbekends. De KJ vertaald hetzelfde als de SV en de HSV, maar de NKJ vertaald hetzelfde als de NBG. Mij is de juiste vertaling onduidelijk.
De NBG schrijft 'zal wartaal spreken'. De Engelse vertaling van de KJ geeft het sterker weer met 'perverse'. Nu is dit wel een Nederlands woord, ik kan begrijpen dat het niet modern en duidelijk is. De vertaling van de HSV geeft het nog altijd het duidelijkst weer.

Vers 34
SV 'Slaapt'. De NBG schrijft hier 'ligt'. Beide kan. De KJ en de NKJ vertalen het met liggen, maar neer liggen, gaan slapen kan ook.
NBG 'uiteinde van een ra'. Dit komt uit de septuagint. Het Hebreeuws schrijft 'in de top van de mast'.
De SV en de HSV geven dus de beste vertaling.

Vers 35
De SV heeft een gedeelte tussen blokhaken. Dit is een stuk tekst wat niet in de Hebreeuwse grondtekst staat, maar wel in de septuagint.
De NBG schrijft 'voelde geen pijn'. Letterlijk staat er 'werd niet ziek', of 'raakte niet gewond'. Die laatste vertaling zien we ook in de NKJ.
Verder zien we dat de NBG de zinnen inkort; 'men heeft' wordt weggelaten na de eerste keer.
De NBG schrijft 'ik merkte niets'. Letterlijk staat er 'niet ik voelen' (ik voelde het niet).
De laatste zin is in de SV het meest letterlijk vertaald.

Conclusie
In dit stuk kan ik concluderen dat de HSV de beste vertaling is.

Klaagliederen 5:16-22

SV	NBG	HSV
16 De kroon onzes hoofds is afgevallen; o wee nu onzer, dat wij zo gezondigd hebben! 17 Daarom is ons hart mat, om deze dingen zijn onze ogen duister geworden. 18 Om des bergs Sions wil, die verwoest is, waar de vossen op lopen. 19 Gij, o HEERE, zit in eeuwigheid, Uw troon is van geslacht tot geslacht.	16 De kroon van ons hoofd is gevallen, wee ons, dat wij gezondigd hebben! 17 Hierom is ons hart ziek, hierom zijn onze ogen verduisterd: 18 om de berg Sion, die woest ligt, waarop de vossen ronddolen. 19 Gij, HERE, zetelt tot in eeuwigheid, uw troon staat van geslacht tot geslacht.	16 Gevallen is de kroon van ons hoofd! Wee toch ons, dat wij zo gezondigd hebben! 17 Hierom is ons hart ziek, om deze dingen zijn onze ogen verduisterd: 18 vanwege de berg Sion, die een woestenij is, waar vossen op lopen. 19 U, HEERE, zetelt voor eeuwig! Uw troon is van generatie op generatie!

20 Waarom zoudt Gij ons steeds vergeten? Waarom zoudt Gij ons zo langen tijd verlaten? 21 HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn; vernieuw onze dagen als van ouds. 22 Want zoudt Gij ons ganselijk verwerpen? Zoudt Gij zozeer tegen ons verbolgen zijn?	20 Waarom zoudt Gij ons voor altoos vergeten, ons verlaten tot in lengte van dagen? 21 Breng ons, HERE, tot U weder, dan zullen wij wederkeren. Vernieuw onze dagen gelijk van ouds! 22 Of zoudt Gij ons geheel en al verwerpen? Zoudt Gij al te zwaar tegen ons toornen?	20 Waarom zou U ons voor altijd vergeten, zou U ons zo lange tijd verlaten? 21 HEERE, bekeer ons tot U, dan zullen wij bekeerd zijn! Vernieuw onze dagen als vanouds. 22 Want zou U ons geheel en al verwerpen? Zou U zozeer op ons vertoornd zijn?

Vers 16
In het laatste stukje van de zin staat bij sommige vertalingen het woord ‘zo’. Dit woord kom ik in de brontekst niet tegen. Ook de King James vertaling laat dit woord achterwege. Het geeft ook geen verduidelijking van de tekst, want je zou dan een verwijzing verwachten. En die is er niet. De NBG heeft hier dus de voorkeur.

Vers 17
De SV geeft hier in plaats van ziek het woord mat. De vertaling van het Hebreeuwse woord הוד (due) betekend meestal ziek, maar ook de KJV vertaalt het naar ‘faint’.

Vers 20
De SV vertaalt met ‘steeds’ wat lijkt op een terugkerend iets. De NBG en de HSV vertalen het wat sterker, namelijk ‘voor altijd’. Het Hebreeuwse woord לָנֶצַח (l.ntzch) is letterlijk ‘blijvend’ wat voor allebei de vertalingen kan pleiten. De KJV zegt hier ook ‘for ever’.

Vers 22
Het eerste woord van dit vers is veelbetekenend. Als je het vertaald met ‘Of’, zoals de NBG, houd dit in dat God een keus heeft tussen enerzijds het volk bekeren en anderzijds het volk verwerpen. Met de vertaling naar het woordje ‘Want’ beroept de schrijver zich op Gods verbond. God kan dit volk immers niet verwerpen, dan zou Hij Zijn verbond breken.
Ook een letterlijke vertaling van de grondtekst, כִּי (ki), Kan alleen maar vertaald worden met ‘want’ of ‘maar’. De SV en HSV hebben hier dus duidelijk de voorkeur.

Amos 4:1-3

SV	**NBG**	**HSV**
1 Hoort dit woord, gij koeien van Basan! gij, die op den berg van Samaria zijt, die de armen verdrukt, die de nooddruftigen verplettert; gij, die tot hunlieder heren zegt: Brengt aan, opdat wij drinken.	1 Hoort dit woord, gij koeien van Basan, die woont op de berg van Samaria, gij, die geringen verdrukt en armen vertrapt, die zegt tot uw heren: Breng aan, dat wij drinken!	1 Luister naar dit woord, koeien van Basan die op de berg van Samaria zijn, *u*, die de geringen onderdrukt, die de armen mishandelt,

2 De Heere HEERE heeft gezworen bij Zijn heiligheid, dat er, ziet, dagen over ulieden zullen komen, dat men u zal optrekken met haken, en uw nakomelingen met visangelen. 3 En gij zult *door* de bressen uitgaan, een ieder voor zich henen; en gij zult, hetgeen in het paleis *gebracht* is, wegwerpen, spreekt de HEERE.	2 De Here HEERE heeft gezworen bij zijn heiligheid: Voorwaar, zie, dagen zullen over u komen, dat men u met angels zal optrekken en wie van u overblijven met vishaken. 3 Door de bressen zult gij uitgaan, elk recht voor zich heen, en gij zult weggesleept worden naar Haharmon, luidt het woord des HEREN.	die tegen uw echtgenoot zegt: Breng *ons iets*, zodat wij kunnen drinken. 2 De Heere HEERE heeft gezworen bij Zijn heiligheid dat er, zie, dagen voor u komen dat men u zal optrekken met haken en wie na u *overblijft*, met vishaken. 3 *Door* bressen zult u naar buiten gaan, de ene vrouw na de andere, en weggeworpen worden naar Harmon, spreekt de HEERE.

Vers 1
'Wonen' of 'zijn'. Dit woord staat in het geheel niet in de brontekst. Net als vaker zou dit tussen blokhaken moeten staan.
De twee volgende eigenschappen zijn mijns inziens wat vreemd vertaald. Letterlijk staat er:
אֲבָיוֹנִים הָרֹצְצוֹת דַּלִּים הָעֹשְׁקוֹת
[Die] uitbuiten de armen, verpletteren de hulpbehoevenden
De vertaling is van mijzelf, dus kan fouten bevatten.

Vers 2
SV: 'nakomelingen'. De HSV vertaald dit geschrift getrouwer. Al wordt het woord וְאַחֲרִיתְכֶן wel vaker vertaald met 'nakomelingen'.

Vers 3
NBG: 'elk recht voor zich heen'. Letterlijk: נֶגְדָּהּ אִשָּׁה, vrouw voor (of tegenover) haar (vrouw).
NBG: 'Harharmon'. Kan ook vertaald worden met Hermon of paleis. Maar omdat hier geen directe indicatie voor is, is het beter om hier niet te vertalen zoals NBG en HSV.
1 Korintiërs 8:7-13

SV	**NBG**	**HSV**
7 Doch in allen is de kennis niet; maar sommigen, met een geweten des afgods tot nog toe, eten als *iets* dat den afgoden geofferd is; en hun	7 Maar niet bij allen is die kennis. Want sommigen, in hun geweten nog niet los van de afgod, eten (dit vlees) als afgodenoffer en hun	7 Maar niet in allen is *deze* kennis, want sommigen, die in *hun* geweten tot nu toe *niet los zijn* van de afgod, eten *het vlees* als afgodenoffer, en hun

geweten, zwak zijnde, wordt bevlekt. 8 De spijze nu maakt ons Gode niet aangenaam; want hetzij dat wij eten, wij hebben geen overvloed; en hetzij dat wij niet eten, wij hebben geen gebrek. 9 Maar ziet toe, dat deze uw macht niet enigerwijze een aanstoot worde dengenen, die zwak zijn. 10 Want zo iemand u, die de kennis hebt, ziet in der afgoden tempel aanzitten, zal het geweten deszelven, die zwak is, niet gestijfd worden, om te eten de dingen, die den afgoden geofferd zijn? 11 En zal de broeder, die zwak is, door uw kennis verloren gaan, om welken Christus gestorven is? 12 Doch gijlieden, alzo tegen de broeders zondigende, en hun zwak geweten kwetsende, zondigt tegen Christus. 13 Daarom, indien de spijs mijn broeder ergert, zo zal ik in eeuwigheid geen vlees eten, opdat ik mijn broeder niet ergere.	geweten, dat zwak is, wordt erdoor besmet. 8 Nu zal wat wij eten, ons niet bij God brengen; eten wij niet, wij zijn er niet minder om; eten wij wèl, wij zijn er niet meer om. 9 Maar ziet toe, dat deze bevoegdheid van u niet tot aanstoot voor de zwakken worde. 10 Want indien iemand u, die kennis hebt, (aan tafel) ziet aanliggen in een afgodentempel, zal hij met zijn zwak geweten dan niet gestijfd worden tot het eten van offervlees? 11 Dan gaat er immers iemand, die zwak is, ten gevolge van uw kennis verloren, een broeder, om wiens wil Christus gestorven is. 12 Door zó tegen de broeders te zondigen, en hun geweten, indien het zwak is, te kwetsen, zondigt gij tegen Christus. 13 Daarom, indien wat ik eet, mijn broeder aanstoot geeft, wil ik in eeuwigheid geen vlees meer eten, om mijn broeder geen aanstoot te geven.	geweten, dat zwak is, wordt bevlekt. 8 Voedsel nu brengt ons niet dichter bij God, want hetzij dat wij eten, wij hebben *daardoor bij God* geen overvloed; en hetzij dat wij niet eten, wij lijden *daardoor bij God* geen gebrek. 9 Maar let erop dat deze vrijheid van u niet op een of andere manier een aanstoot wordt voor hen die zwak zijn. 10 Want als iemand u, die *deze* kennis bezit, in een afgodstempel aan tafel ziet aanliggen, zal dan zijn geweten, omdat het zwak is, er niet toe aangezet worden om afgodenoffers te eten? 11 En zal *zo* de broeder die zwak is door uw kennis verloren gaan, *een broeder* voor wie Christus gestorven is? 12 Door zó te zondigen tegen de broeders en *hen in* hun geweten, dat zwak is, te treffen, zondigt u tegen Christus. 13 Daarom, als het voedsel mijn broeder doet struikelen, dan zal ik in eeuwigheid geen vlees *meer*eten, opdat ik mijn broeder geen oorzaak geef tot struikelen.

Vers 7
Wat hier duidelijk naar voren komt is dat de HSV veel woorden tussen de letterlijke tekst zet, zoals te zien aan de cursief gedrukte woorden. Dit verandert in zichzelf de betekenis van de tekst niet, maar maakt deze wel beter leesbaar, in een meer vloeiende taal.

Vers 8
Hier is duidelijk dat de cursief gedrukte woorden in de HSV in het geheel geen meerwaarde hebben. Zij kunnen zelfs het beeld vertekenen die in de grondtekst woord weergegeven door steeds ‘bij God’ er tussen te voegen.

Vers 9
HSV vertaald met ‘vrijheid’. letterlijk staat er ‘ἐξουσία’ wat betekend ‘recht’ als in ‘het recht hebben’, ‘de macht hebben’, autoriteit .
De NBG en de SV vertalen hier dus beter.

Vers 10
‘aangezet worden’ of ‘gestijfd worden’. Letterlijk ‘ooικοδομέω’, ‘gebouwd worden’ of ‘groeien’. De bedoeling van de vertaling is hetzelfde.

Vers 11
Dit vers word door de SV en de HSV vragend gesteld, terwijl de NBG deze als zekerheid stelt. De KJV stelt dit vers ook vragend. Mijn kennis in het Grieks is niet zodanig dat ik hier een goed antwoord op kan geven wat juist is.

Vers 12
‘kwetsende’ of ‘treffen’. Letterlijk ’ τύπτω’, Slaan of verwonden. De NBG en de SV geven hier dus een meer passende vertaling.

Vers 13
‘aanstoot geven’ of ‘doet struikelen’. Letterlijk σκανδαλίζω, Een struikelblok neerleggen, iemand laten struikelen, iemand hinderen. De intentie van de vertalingen lijkt allereerst hetzelfde.

2 Korintiërs 13:3-8

Herziene Statenvertaling	NBG-vertaling 1951	Statenvertaling (Jongbloed-editie)
3 U zoekt immers een bewijs dat Christus in mij spreekt, Die ten opzichte van u niet zwak is, maar *Die* krachtig is onder u. 4 Want hoewel Hij gekruisigd is door zwakheid, leeft Hij toch door de kracht van God. Ook wij zijn immers zwak in Hem, maar zullen ten opzichte van u leven met Hem, door de kracht van God.	3 gij zoekt nu eenmaal het bewijs, dat Christus in mij spreekt, die te uwen opzichte niet zwak, maar onder u krachtig is. 4 Welnu, Hij is gekruisigd uit zwakheid, maar Hij leeft uit de kracht Gods. Welnu, wij zijn zwak in Hem, maar wij zullen met Hem leven voor u uit de kracht Gods.	3 Dewijl gij zoekt een proeve van Christus, Die in mij spreekt, Welke in u niet zwak is, maar krachtig is onder u. 4 Want hoewel Hij gekruist is door zwakheid, zo leeft Hij nochtans door de kracht Gods. Want ook wij zijn zwak in Hem, maar zullen met Hem leven door de kracht Gods in u.

5 ↗ Onderzoek uzelf of u in het geloof bent, beproef uzelf. Of weet u niet van uzelf dat Jezus Christus in u is? Of *het moet zijn* dat u op enigerlei wijze verwerpelijk bent.	5 Stelt uzelf op de proef, of gij wel in het geloof zijt, onderzoekt uzelf. Of zijt gij niet zo zeker van uzelf, dat Jezus Christus in u is? Want anders zijt gij verwerpelijk.	5 Onderzoekt↗ uzelven, of gij in het geloof zijt, beproeft uzelven. Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij enigszins verwerpelijk zijt.
6 Ik hoop echter dat u zult inzien dat wij niet verwerpelijk zijn.	6 Ik hoop echter, dat gij zult inzien, dat wij niet verwerpelijk zijn.	6 Doch ik hoop, dat gij zult verstaan, dat wij niet verwerpelijk zijn.
7 En ik bid tot God dat u geen kwaad doet; niet opdat wij beproefd blijken te zijn, maar opdat u het goede doet, ook al lijken wij dan verwerpelijk.	7 Ja, wij bidden tot God, dat gij generlei kwaad zult doen, niet opdat wij betrouwbaar mogen blijken, maar opdat gij het goede zoudt doen, al zijn wij dan ook verwerpelijk.	7 En ik wens van God, dat gij geen kwaad doet; niet opdat wij beproefd zouden bevonden worden, maar opdat gij het goede zoudt doen, en wij als verwerpelijk zouden zijn.
8 Want wij kunnen niets doen tegen de waarheid, maar *wel* voor de waarheid.	8 Want wij vermogen niets tegen de waarheid, maar wel voor de waarheid.	8 Want wij vermogen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid.

Opmerkingen: Vs 4: De woordvolgorde in de vertlaing van de HSV en in die van de SV is letterlijker naar de grondtekst dan de vertaling van NBG51. Dit vergeleken met het Grieks en met de vertaling van de KJV. In beide vertalingen staat: *door zwakheid*, de KJV: *through* en de veratling van 51 heeft:*uit.*

Vs.5: Hier worden de woorden *beproeven* en *onderzoeken* in de verschillende vertalingen omgedraaid. Zowel de SV als de HSV beginnen met *onderzoekt uzelf.* Dit is in lijn met de KJV die dit vertaalt met *examine yourselves.* In de grondtekst wordt het woord *peirazo* gebruikt.

Daarna gebruiken SV en HSV het woord *beproef uzelf*. KJV: *prove*, grondtekst: *dokimazo.* De NBG 51 draait de vertaling van deze woorden dus om. Kijken we in een andere tekst waar dit woord voorkomt, zoals 1 Kor.11: 28 dan zien we dat alle drie de vertalingen het woord *dokimazo* vertalen met *beproef.*

Wat de laatste zin betreft, die wordt in alle drie de vertalingen anders vertaald. Het woord *ei meti* kan worden vertaald met *behalve, tenzij misschien, tenzij inderdaad*. De vertaling van NBG51 klinkt het duidelijkst, maar daar staat het wel stelliger dan in de andere 2 vertalingen en dat is ook het zwakke, want het voorbehoud dat er in *ei meti* is niet meer duidelijk terug te vinden.

Vs 7: Ook hier staat weer het woord *beproefd* in de SV en HSV. In het Grieks wordt weer het woord *dokimos* gebruikt, net zoals in vers 5. De SV en HSV hebben dit dus concordant vertaald. De NBG51 kiest voor het woord *betrouwbaar*. Zij kiest dus voor een andere vertaling dan zij in vers 5 deed. Betrouwbaar klinkt duidelijker, maar het is niet letterlijker en

ook betekent het iets anders. De SV en HSV verwijzen hiermee ook duidelijk naar vers 5, waarin staat dat je jezelf moet beproeven. NBG 51 legt die link niet.

Vs 8: HSV en NBG 51 voegen het woord *wel* in. De HSV doet dat cursief zodat duidelijk te zien is dat het toegevoegd is. Maakt de vertaling eerlijker.

Conclusie: De HSV blijft dichter bij de grondtekst en vertaalt meer concordant.

Efeziërs 2:11-16

SV	NBG	HSV
11 Daarom gedenkt, dat gij, die eertijds heidenen waart in het vlees, en die voorhuid genaamd werdt van degenen, die genaamd zijn besnijdenis in het vlees, die met handen geschiedt; 12 Dat gij in dien tijd waart zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld. 13 Maar nu in Christus Jezus, zijt gij, die eertijds verre waart, nabij geworden door het bloed van Christus. 14 Want Hij is onze vrede, Die deze beiden één gemaakt heeft, en den middelmuur des afscheidsels gebroken hebbende, 15 Heeft Hij de vijandschap in Zijn vlees te niet gemaakt, *namelijk* de wet der geboden in inzettingen *bestaande*; opdat Hij die twee in Zichzelven tot een nieuwen mens zou scheppen, vrede makende; 16 En *opdat* Hij die beiden met God in één lichaam zou verzoenen door het kruis, de vijandschap aan hetzelve gedood hebbende.	11 Bedenkt daarom dat gij, die vroeger heidenen waart naar het vlees, en onbesneden genoemd werdt door de zogenaamde besnijdenis, die werk van mensenhanden aan het vlees is, 12 dat gij te dien tijde zonder Christus waart, uitgesloten van het burgerrecht Israëls en vreemd aan de verbonden der belofte, zonder hoop en zonder God in de wereld. 13 Maar thans in Christus Jezus zijt gij, die eertijds veraf waart, dichtbij gekomen door het bloed van Christus. 14 Want Hij is onze vrede, die de twee één heeft gemaakt en de tussenmuur, die scheiding maakte, de vijandschap, weggebroken heeft, 15 doordat Hij in zijn vlees de wet der geboden, in inzettingen bestaande, buiten werking gesteld heeft, om in Zichzelf, vrede makende, de twee tot één nieuwe mens te scheppen, 16 en de twee, tot één lichaam verbonden, weder met God te verzoenen door	11 Bedenk daarom dat u die voorheen heidenen was in het vlees en die onbesnedenen genoemd werd door hen die genoemd worden besnijdenis in het vlees, die met de hand gebeurt, 12 dat u in die tijd zonder Christus was, vervreemd van het burgerschap van Israël en vreemdelingen wat betreft de verbonden van de belofte. U had geen hoop en was zonder God in de wereld. 13 Maar nu, in Christus Jezus, bent u, die voorheen veraf was, door het bloed van Christus dichtbij gekomen. 14 Want Hij is onze vrede, Die beiden één gemaakt heeft. En door de tussenmuur, die scheiding maakte, af te breken, 15 heeft Hij de vijandschap in Zijn vlees tenietgedaan, *namelijk* de wet van de geboden, die uit bepalingen *bestond*, opdat Hij die twee in Zichzelf tot één nieuwe mens zou scheppen en *zo* vrede zou maken, 16 en *opdat* Hij die beiden in één lichaam met God zou verzoenen door het kruis,

	het kruis, waaraan Hij de vijandschap gedood heeft.	waaraan Hij de vijandschap gedood heeft.

Vers 11
In het laatste stukje van dit vers wijkt de NBG af van de andere vertalingen namelijk met “die werk van mensenhanden aan het vlees is”.
In de Griekse grondtekst (zowel de Textus receptus als de meerderheidstekst) staat: “…ἐν σαρκὶ χειροποιήτου”Wat vrij vertaald is: in het vlees gemaakt (uitgevoerd) door handen.
Zowel de SV als de HSV geven hier dus de beste vertaling.

Vers 12
De NBG vertaald met “…uitgesloten van het burgerrecht…” waar de SV en de HSV vertalen met “vervreemd”. Het word “ἀπηλλοτριωμένοι” in de grondtekst kan met beide worden vertaald. In de KJV wordt consistent vertaald met “to alienate” (vervreemden). Ook de SV vertaald het word steeds op dezelfde wijze.
Vanwege de consistentie van de vertaling is de SV en HSV de betere vertaling.

Vers 13
De HSV verandert hier de volgorde van het laatste stukje, maar dit doet niet af aan de vertaling. Het komt eerder de opbouw van de zin ten goede.

Vers 14,15
In de NBG staat er in vers 14 tussen “…,de vijandschap,…”. In de SV en de HSV komt dit stukje van de zin pas in vers 15 aan bod. Hier is dus duidelijk een verschil tussen de Texus Receptus en de meerderheidstekst van de grondtekst, waar dit zelfde zich voordoet. Welke lijn hiergevolg moet worden is mij niet duidelijk.

Conclusie
De SV en de HSV zijn hier de betere vertalingen.

Filippenzen 2:12-18

SV	NBG	HSV
12 Alzo dan, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen, werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; 13 Want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar *Zijn* welbehagen.	12 Daarom, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijde gehoorzaam zijt geweest, blijft, niet alleen zoals in mijn tegenwoordigheid, maar nu des te meer bij mijn afwezigheid, uw behoudenis bewerken met vreze en beven, 13 want God is het, die om zijn welbehagen zowel het willen als het werken in u werkt.	12 Daarom, mijn geliefden, zoals u altijd gehoorzaam geweest bent, niet alleen zoals in mijn aanwezigheid, maar nu veelmeer in mijn afwezigheid, werk aan uw eigen zaligheid met vrees en beven, 13 want het is God, Die in u werkt zowel het willen als het werken, naar *Zijn* welbehagen.

14 Doet alle dingen zonder murmureren en tegenspreken; 15 Opdat gij moogt onberispelijk en oprecht zijn, kinderen Gods zijnde, onstraffelijk in het midden van een krom en verdraaid geslacht, onder welke gij schijnt als lichten in de wereld; 16 Voorhoudende het woord des levens, mij tot een roem tegen den dag van Christus, dat ik niet tevergeefs heb gelopen, noch tevergeefs gearbeid. 17 Ja, indien ik ook tot een drankoffer geofferd worde over de offerande en bediening uws geloofs, zo verblijde ik mij, en verblijde mij met u allen. 18 En om datzelfde verblijdt gij u ook, en verblijdt ook ulieden met mij.	14 Doet alles zonder morren of bedenkingen, 15 opdat gij onberispelijk en onbesmet moogt zijn, onbesproken kinderen Gods te midden van een ontaard en verkeerd geslacht, waaronder gij schijnt als lichtende sterren in de wereld, 16 het woord des levens vasthoudende, mij ten roem tegen de dag van Christus, dat ik niet vruchteloos (mijn wedloop) gelopen, noch vruchteloos mij ingespannen heb. 17 Maar ook indien ik geplengd word bij de offerande en de eredienst van uw geloof, verblijd ik mij, en ik verblijd mij met u allen. 18 Verblijdt gij u evenzo en verblijdt u met mij.	14 Doe alle dingen zonder morren en meningsverschillen, 15 opdat u onberispelijk en oprecht zult zijn, kinderen van God, smetteloos te midden van een verkeerd en ontaard geslacht, waaronder u schijnt als lichten in de wereld, 16 door vast te houden aan het Woord van het leven, mij tot roem met het oog op de dag van Christus, dat ik niet tevergeefs heb hardgelopen en mij ook niet tevergeefs heb ingespannen. 17 Maar al word ik ook als een plengoffer uitgegoten over het offer en de bediening van uw geloof, ik verblijd mij en ik verblijd mij met u allen. 18 En u verblijdt zich ook daarover; verblijd u dan met mij.

Vers 12
De moeilijkheid ligt in het laatste stukje. Vooral het ‘werken’ of ‘bewerken’ levert in het vertalen problemen op. Letterlijk staat er ‘κατεργάζομαι’, wat zoveel betekend als ‘trainen’ of ‘bereiken’, een doel nastreven.

Vers 14
Het laatste woord geeft hier weer wat verschil in vertalen. Het woord ‘διαλογισμός´ Betekend meest letterlijk bedenking of twijfel, maar ook gedachte. Kanttekening SV zegt hierover: *52) *tegenspreken*. Of, twistingen, overleggingen;namelijk, of gij hetgeen God gebiedt zult doen of niet. Want het Griekse woord betekent òf in zijn gemoed, òf met woorden, over en weder disputeren of knibbelen.

Vers 15
De kleine verschillen in benamingen komt voort uit het steeds weer anders vertalen van hetzelfde woord in de NBG. De HSV en de SV gebruiken vaker het zelfde Nederlandse woord voor het zelfde woord in de grondtekst.
‘als lichtende sterren’ NBG. Letterlijk ‘φωστήρ’Lichten. Al word het ook gebruikt voor het licht van de zon, maan en sterren.

Vers 16
‘Gelopen’ of ‘hardgelopen’. Het Griekse woord τρέχω duid op voortbewegen met haast of veel krachtinspanning leveren. De KJV vertaald met ‘run’.

Vers 17
‘geofferd worden over’ of ‘geplengd worden bij’. Het gaat hier over het woordje ‘over’ of ‘bij’. Het Griekse woord ἐπί kan beide betekenen, maar ook hier geld dat de SV en de HSV dit strucueel vertalen met ‘over’, terwijl de NBG hier van afwijkt. De KJV vertaald hier met ‘upon’.

Vers 18
Het Griekse woord αὐτός (*die* zelfde *reden*), lijkt hier door de NBG helemaal niet vertaald te worden.

Kolossenzen 3:13-17

Herziene Statenvertaling	NBG-vertaling 1951	Statenvertaling (Jongbloed-editie)
13 Verdraag elkaar ↗ en vergeef de een de ander, als iemand tegen iemand *anders* een klacht heeft; zoals ook Christus u vergeven heeft, zo *moet* ook u *doen*.	13 Verdraagt elkander en vergeeft elkander, indien de een tegen de ander een grief heeft; gelijk ook de Here u vergeven heeft, doet ook gij evenzo.	13 Verdragende elkander, en↗vergevende de een den anderen, zo iemand tegen iemand *enige* klacht heeft; gelijkerwijs als Christus u vergeven heeft, *doet* ook gij alzo.
14 ↗ En *doe* boven dit alles de liefde *aan*, die ↗ de band van de volmaaktheid is.	14 En doet bij dit alles de liefde aan, als de band der volmaaktheid.	14 En↗ boven dit alles *doet aan* de liefde, dewelke is↗ de band der volmaaktheid.
15 En laat de vrede van God heersen in uw harten, waartoe u ook in één lichaam geroepen bent; en wees dankbaar.	15 En de vrede van Christus, tot welke gij immers in één lichaam geroepen zijt, regere in uw harten; en weest dankbaar.	15 En de vrede Gods heerse in uw harten, tot welken gij ook geroepen zijt in één lichaam; en weest dankbaar.
16 Laat het woord van Christus in rijke mate in u wonen, in alle wijsheid; ↗ onderwijs elkaar en wijs elkaar terecht, met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. Zing voor de Heere met dank in uw hart.	16 Het woord van Christus wone rijkelijk in u, zodat gij in alle wijsheid elkander leert en terechtwijst en met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingende, Gode dank brengt in uw harten.	16 Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid; leert↗ en vermaant elkander, met psalmen en lofzangen, en geestelijke liederen, zingende den Heere met aangenaamheid in uw hart.

17 En alles wat u doet met woorden of met daden, doe dat alles in de Naam van de Heere Jezus, ↗ terwijl u God en de Vader dankt door Hem.	17 En al wat gij doet met woord of werk, doet het alles in de naam des Heren Jezus, God, de Vader, dankende door Hem!	17 En al wat gij doet met woorden of met werken, *doet* het alles in den Naam van den Heere Jezus, dankende↗ God en den Vader door Hem.

Opmerkingen: vs 16: HSV en SV zetten de eerste en de tweede zin naast elkaar: Laat het woord in u wonen, in alle wijsheid. Dan volgt een puntkomma, en daarna de werkwoorden *onderwijs* en *wijs terecht*. NBG51 zet tussen deze twee zinnen een **voegwoord** dat een gevolg aangeeft. De werkwoordstijd in het Grieks is tegenwoordig deelwoord, wat je zou kunnen vertalen met *laat het woord ….in alle wijsheid, elkaar onderwijzende en terechtwijzende met psalmen (…) zingende de Here* (…). Je zou dit kunnen vertalen met *terwijl u*. Een voegwoord zou kunnen, maar m.i. is *zodat* te sterk richtinggevend. De SV gebruikt trouwens bij het laatste werkwoord wel een tegenwoordig deelwoord: dankende. In het Grieks hebben al deze werkwoorden dezelfde vorm. Alleen het woord *enoikeito* (=laat … wonen) staat in de gebiedende wijs.

1 Timoteüs 6:17-19

SV	NBG	HSV
17 Beveel den rijken in deze tegenwoordige wereld, dat zij niet hoogmoedig zijn, noch *hun* hoop stellen op de ongestadigheid des rijkdoms, maar op den levenden God, Die ons alle dingen rijkelijk verleent, om te genieten; 18 Dat zij weldadig zijn, rijk worden in goede werken, gaarne mededelende zijn, *en* gemeenzaam; 19 Leggende zichzelven weg tot een schat een goed fondament tegen het toekomende, opdat zij het eeuwige leven verkrijgen mogen.	17 Hun, die rijk zijn in de tegenwoordige wereld, moet gij bevelen niet hooghartig te zijn, en hun hoop gevestigd te houden niet op onzekere rijkdom, doch op God, die ons alles rijkelijk ten gebruike geeft, 18 om wèl te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig en mededeelzaam, 19 waardoor zij zich een vaste grondslag voor de toekomst verzekeren om het ware leven te grijpen.	17 Beveel de rijken in deze tegenwoordige wereld dat zij niet hoogmoedig zijn, en *hun* hoop niet gevestigd houden op de onzekerheid van de rijkdom, maar op de levende God, Die ons alle dingen in rijke mate verschaft om *ervan* te genieten; 18 *ook* om goed te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig te zijn en bereid om samen te delen. 19 Zo verzamelen zij voor zichzelf een schat: een goed fundament voor de toekomst, opdat zij het eeuwige leven verkrijgen.

Vers 17
De NBG lijkt de woorden ζάω, de levende (God), en ἀπόλαυσις, genot of genieten, niet vertaald te hebben.

Vers 18
Het laatste woord lijkt anders vertaald te zijn tussen de bijbel vertalingen, maar hier word hetzelfde bedoeld. Het komt van het Griekse woord κοινωνικούς, bereid zijn om te delen, gemeenschappelijk om te gaan met goederen.

Vers 19
De NBG lijkt hier te hebben gekozen voor een niet letterlijke vertaling, of er is een geheel andere grondtekst gebruikt die ik niet tot mijn beschikking heb.
De betekenis van het vers lijkt echter wel gelijk.

2 Timoteüs 3:16-17

Herziene Statenvertaling	NBG-vertaling 1951	Statenvertaling (Jongbloed-editie)
16 ↗ Heel *de* Schrift *is* door God ingegeven en is nuttig om *daarmee* te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren *en* op te voeden in de rechtvaardigheid, 17 opdat de mens die God toebehoort, volmaakt zou zijn, tot elk goed werk volkomen toegerust.	16 Elk van God ingegeven schriftwoord is ook nuttig om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid, 17 opdat de mens Gods volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust.	16 Al↗ de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is; 17 Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.

Opmerkingen: De vertaling van de SV en HSV is m.i. beter: Heel de Schrift, d.w.z. heel het Woord van God is door God ingeschreven. In de vertaling van NBG51 is *van God ingegeven* een bepaling bij het onderwerp, maar wordt niet gezien als een deel van het gezegde. Paulus bedoelt hier de hele Bijbel, in NBG51 lijkt het alsof niet het onfeilbare Woord van God bedoeld wordt, maar schriftwoorden die door God ingegeven zijn. Maar wie bepaalt dan welke wel en niet door God ingegeven zijn als je niet gelooft dat **heel** de Schrift door God ingegeven is?

Hebreeën 10:1-10

SV	NBG	HSV
1 Want de wet, hebbende een schaduw der	1 Want daar de wet slechts een schaduw heeft der	1 Want de wet, die slechts een schaduw heeft

toekomende goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde offeranden, die zij alle jaren geduriglijk opofferen, nimmermeer heiligen degenen, die daar toegaan. 2 Anderszins zouden zij opgehouden hebben, geofferd te worden, omdat degenen, die den dienst pleegden, geen geweten meer zouden hebben der zonden, eenmaal gereinigd geweest zijnde; 3 Maar nu geschiedt in dezelve alle jaren weder gedachtenis der zonden. 4 Want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme. 5 Daarom, komende in de wereld, zegt Hij: Slachtofferen offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid; 6 Brandofferen en offer voor de zonde hebben U niet behaagd. 7 Toen sprak Ik: Zie, Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven), om Uw wil te doen, o God! 8 Als Hij te voren gezegd had: Slachtoffer, en offerande, en brandoffers, en offer voor de zonde hebt Gij niet gewild, noch hebben U behaagd (dewelke naar de wet geofferd worden); 9 Toen sprak Hij: Zie, Ik kom, om Uw wil te doen, o God! Hij neemt het eerste	toekomstige goederen, niet de gestalte dier dingen zelf, is zij nimmer in staat ieder jaar met dezelfde offeranden, die onafgebroken gebracht worden, degenen, die toetreden, te volmaken. 2 Immers, zou anders het offeren daarvan niet opgehouden zijn, doordat degenen, die de dienst verrichten, na eenmaal gereinigd te zijn, generlei besef van zonden meer hadden? 3 Doch door die offeranden werden ieder jaar de zonden in gedachtenis gebracht; 4 want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen. 5 Daarom zegt Hij bij zijn komst in de wereld: Slachtoffer en offergave hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij een lichaam bereid; 6 in brandoffers en zondoffers hebt Gij geen welbehagen gehad. 7 Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik – in de boekrol staat van Mij geschreven – om uw wil, o God, te doen. 8 In de aanhef zegt Hij: Slachtoffers en offergaven, brandoffers en zondoffers, hebt Gij niet gewild, noch daarin een welbehagen gehad, hoewel zij naar de wet gebracht worden. 9 (Doch) daarna heeft Hij gezegd: Zie, hier ben Ik om	van de toekomstige heilsgoederen en niet het wezen van de dingen zelf, kan nooit met dezelfde offers, die zij jaar in jaar uit ononderbroken brengen, hen die naderen tot volmaaktheid brengen. 2 Zou er anders niet een einde gekomen zijn aan het offeren? Want zij die de dienst verrichtten, zouden zich dan in geen enkel opzicht meer bewust zijn van zonden, wanneer zij eens en voor altijd gereinigd waren. 3 Maar nu wordt men door deze offers elk jaar opnieuw aan de zonden herinnerd. 4 Want het is onmogelijk dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneemt. 5 Daarom zegt Hij bij Zijn komst in de wereld: Slachtoffer en spijsoffer hebt U niet gewild, maar U hebt voor Mij een lichaam gereedgemaakt. 6 Brandoffers en offers voor de zonde hebben U niet behaagd. 7 Toen zei Ik: Zie, Ik kom – in de boekrol is over Mij geschreven – om Uw wil te doen, o God. 8 Daarvoor had Hij gezegd: Slachtoffer en spijsoffer en brandoffers en offers voor de zonde hebt U niet gewild en hebben U niet behaagd, hoewel zij overeenkomstig de wet worden gebracht. 9 Daarna sprak Hij: Zie, Ik kom om Uw wil te doen, o God. Hij neemt het eerste

weg, om het tweede te stellen. 10 In welken wil wij geheiligd zijn, door de offerande des lichaams van Jezus Christus, eenmaal geschied.	uw wil te doen. Hij heft het eerste op, om het tweede te laten gelden. 10 Krachtens die wil zijn wij eens voor altijd geheiligd door het offer van het lichaam van Jezus Christus.	weg om het tweede daarvoor in de plaats te zetten. 10 Op grond van die wil zijn wij geheiligd door het offer van het lichaam van Jezus Christus, voor eens en altijd gebracht.

Vers 1
*'Heils*goederen' HSV. De bijvoeging 'heils-' is nergens terug te vinden in de grondtekst. Het griekse woord πραγμάτων beteknd letterlijk 'van de dingen (die)'.

Vers 2
De HSV begint de regel met een vraag. Dit zien we ook terug in de KJV.
De regel zelf 'geofferd te worden', SV, of offeren, NBG en HSV. In zover mijn kennis van het Grieks reikt staat er letterlijk geofferd worden of dienstbaar stellen (προσφερόμεναι).

Vers 5
De HSV vermeld hier het soort offer, namelijk een spijsoffer. Het Griekse woord (προσφορὰν) geeft geen benaming voor het soort offer. Het kan dus zowel een slacht- als spijsoffer zijn.

Vers 7
'in het begin des boeks', SV. Het Griekse woord 'κεφαλίδι' is te vertalen met 'op de boekrol (als zijnde op de kaft)' of 'als eerste woord', hiermee word bedoeld de titel van het boek.

Vers 9
Het tussenzinnetje 'o God', welke in de HSV en de SV staat, Komt niet in elke grondtekst voor.

1 Johannes 5:14-21

SV	NBG	HSV
14 En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort. 15 En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, zo weten wij, dat wij de beden verkrijgen, die wij van Hem gebeden hebben. 16 Indien iemand zijn broeder ziet zondigen een zonde niet tot den dood, die zal *God* bidden en Hij zal	14 En dit is de vrijmoedigheid, die wij tegenover Hem hebben, dat Hij, indien wij iets bidden naar zijn wil, ons verhoort. 15 En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, weten wij, dat wij de beden verkregen hebben, die wij van Hem hebben gebeden. 16 Als iemand zijn broeder ziet zondigen, een zonde niet tot de dood, moet hij bidden	14 En dit is de vrijmoedigheid die wij hebben *in het toegaan* tot *God*, dat Hij ons verhoort, telkens als wij iets bidden naar Zijn wil. 15 En als wij weten dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, dan weten wij dat wij het gevraagde, dat wij van Hem hebben gebeden, ontvangen. 16 Als iemand zijn broeder ziet zondigen, een zonde niet tot de dood, dan moet hij tot

hem het leven geven, dengenen,*zeg ik*, die zondigen niet tot den dood. Er is een zonde tot den dood; voor dezelve *zonde* zeg ik niet, dat hij zal bidden. 17 Alle ongerechtigheid is zonde; en er is zonde niet tot den dood. 18 Wij weten, dat een iegelijk, die uit God geboren is, niet zondigt; maar die uit God geboren is, bewaart zichzelven, en de boze vat hem niet. 19 Wij weten, dat wij uit God zijn, en dat de gehele wereld ligt in het boze. 20 Doch wij weten, dat de Zoon van God gekomen is, en heeft ons het verstand gegeven, dat wij den Waarachtige kennen; en wij zijn in den Waarachtige, *namelijk* in Zijn Zoon Jezus Christus. Deze is de waarachtige God, en het eeuwige Leven. 21 Kinderkens, bewaart uzelven van de afgoden. Amen.	en God zal hem het leven geven, hun namelijk, die zondigen niet tot de dood. Er bestaat zonde tot de dood: daarvoor zeg ik niet, dat hij moet vragen. 17 Alle ongerechtigheid is zonde, en er bestaat zonde niet tot de dood. 18 Wij weten, dat een ieder, die uit God geboren is, niet zondigt; want Hij, die uit God geboren werd, bewaart hem, en de boze heeft geen vat op hem. 19 Wij weten, dat wij uit God zijn en de gehele wereld in het boze ligt. 20 Doch wij weten, dat de Zoon van God gekomen is en ons inzicht gegeven heeft om de Waarachtige te kennen; en wij zijn in de Waarachtige, in zijn Zoon Jezus Christus. Dit is de waarachtige God en het eeuwige leven. 21 Kinderkens, wacht u voor de afgoden.	*God* bidden, en Hij zal hem het leven geven, namelijk aan hen die niet zondigen tot de dood. Er is een zonde tot de dood; daarvoor zeg ik niet dat hij moet bidden. 17 Elke ongerechtigheid is zonde; en er is zonde die niet tot de dood leidt. 18 Wij weten dat ieder die uit God geboren is, niet zondigt; maar wie uit God geboren is, bewaart zichzelf en de boze heeft geen vat op hem. 19 Wij weten dat wij uit God zijn en dat de hele wereld in het boze ligt. 20 Maar wij weten dat de Zoon van God gekomen is en ons het verstand heeft gegeven om de Waarachtige te mogen kennen; en wij zijn in de Waarachtige, namelijk in Zijn Zoon, Jezus Christus. Die is de waarachtige God en het eeuwige leven. 21 Lieve kinderen, wees op uw hoede voor de afgoden. Amen.

Vers 14
De cursieve tekst in de HSV (*in het toegaan* tot *God*). In de grondtekst staat ‘πρὸς αὐτὸν’, wat betekend ‘tot hem’ of ‘tegenover hem’ of ‘in hem’ of ‘bij hem’.

Vers 18
‘Zichzelfen’, HSV en SV. ‘Hij’, NBG. Ook hier hebben wij te maken met een verschil in grondtekst. De Textus receptus schrijft hier het woord ‘ἑαυτὸν’, wat betekend ‘zelf’ of ‘zichzelf’, terwijl de meerderheidstekst schrijft ‘αὐτόν’, wat betekend ‘hij’ of ‘God’.

Ver 20
De laatste zin begint met ‘deze’, SV en ‘Die’, HSV, of met ‘Dit’, NBG. Het Griekse woord wat hier staat is ‘οὗτός’, wat beide kan beteken. Omdat het woord echter volgt na ‘Ἰησοῦ Χριστῷ (Jezus Christus)’ slaat het, gezien de naamval, daarop. De NBG geeft hier vrijheid om het woord ‘Dit’ te laten op God en niet de Zoon.

Vers 21
Het Woord Amen (ἀμήν) komt alleen in de textus receptus voor. Dus niet in elke grondtekst.

2 Johannes 1:10-11

Herziene Statenvertaling	NBG-vertaling 1951	Statenvertaling (Jongbloed-editie)
10 ↗ Als iemand bij u komt en deze leer niet brengt, ontvang hem niet in huis en begroet hem niet.	10 Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en heet hem niet welkom.	10 Indien↗ iemand tot ulieden komt, en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis, en zegt tot hem niet: Zijt gegroet.
11 Want wie hem begroet, die heeft deel aan zijn slechte werken.	11 Want wie hem welkom heet, heeft deel aan zijn boze werken.	11 Want die tot hem zegt: Zijt gegroet, die heeft gemeenschap aan zijn boze werken.

Opmerkingen: Geen opmerkelijke verschillen tussen de vertalingen

Bijlage B: HSV verschillen t.o.v. de grondteksten in Openbaring

HSV verschillen t.o.v. de grondteksten in "NU-tekst" en "M-tekst" (n=131) in Openbaring

N = Nestle Aland-Greek New Testament 27e editie, U = United Bible Society 4e editie; M = 'Majority' Text)

1: 5	NU-tekst heeft: *ons liefheeft en verlost heeft*; M-tekst heeft: *ons liefheeft en gewassen heeft.*
1: 6	NU-tekst en M-tekst hebben: *tot een koninkrijk*
1: 8	NU-tekst en M-tekst laten weg: *het Begin en het Einde*.
1: 8	NU-tekst en M-tekst voegen toe: de Heere *God*.
1: 9	NU-tekst en M-tekst laten weg: *beide*.
1: 11	NU-tekst en M-tekst laten weg: *die in Asia zijn*.
1: 17	NU-tekst en M-tekst laten weg: *tegen mij*.
1: 19	NU-tekst en M-tekst hebben: *Daarom schrijf*.
1: 20	NU-tekst en M-tekst laten weg: *die u hebt gezien.*
2: 15	NU-tekst en M-tekst hebben: *op gelijke wijze, wat Ik haat*
2: 19	NU-tekst en M-tekst hebben *geloof, dienstbetoon*.
2: 20	NU-tekst en M-tekst hebben: *Ik heb tegen u dat u verdraagt.*
2: 20	M-tekst heeft: *uw vrouw Izebel*.
2: 20	NU-tekst en M-tekst hebben: *en leert en misleidt*.
2: 21	NU-tekst en M-tekst hebben: *tijd om zich te bekeren, maar zij wil zich niet bekeren van haar hoererij*.
2: 22	NU-tekst en M-tekst hebben: *haar werken*.
2: 24	NU-tekst en M-tekst laten weg: *en* tegen de overigen.
2: 24	NU-tekst en M-tekst laten weg: *zal*.
3: 2	NU-tekst en M-tekst hebben: *Mijn* God.
3: 8	NU-tekst en M-tekst hebben: *die* niemand kan sluiten.
3: 11	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Zie*.
3: 16	NU-tekst en M-tekst hebben: *niet heet en ook niet koud*.
4: 3	M-tekst laat weg: *En Hij Die daar zat.* (hierdoor slaat de beschrijving in vers 3 eerder op de troon dan op God)

4: 4	NU-tekst en M-tekst hebben: *kleren met kronen*.
4: 5	NU-tekst en M-tekst hebben: *stemmen en donderslagen.*
4: 5	M-tekst laat weg: *de* zeven Geesten van God.
4: 6	NU-tekst en M-tekst voegen toe: *iets als* een glazen zee.
4: 8	M-tekst heeft negen keer *heilig*.
4: 11	NU-tekst en M-tekst hebben: *onze Heere en God.*
4: 11	NU-tekst en M-tekst hebben: *bestonden.*
5: 4	NU-tekst en M-tekst laten weg: *te lezen*.
5: 5	NU-tekst en M-tekst laten weg: *te verbreken*.
5: 6	NU-tekst en M-tekst laten weg: *en zie*.
5: 10	NU-tekst en M-tekst hebben: *hen …tot een koninkrijk.*
5: 10	NU-tekst en M-tekst hebben: *zij* zullen regeren.
5: 13	M-tekst voegt toe: Amen.
5: 14	NU-tekst en M-tekst laten weg: *vierentwintig*.
5: 14	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Hem Die leeft in alle eeuwigheid.*
6: 1	NU-tekst en M-tekst hebben: *zeven* zegelen.
6: 3	NU-tekst en M-tekst laten weg: *en zie*.
6: 12	NU-tekst en M-tekst laten weg: *en zie*.
6: 12	NU-tekst en M-tekst hebben: de *hele* maan.
6: 15	NU-tekst en M-tekst hebben: *de oversten over duizend, de rijken*.
7: 5-8	In NU-tekst en M-tekst staat: *verzegeld* alleen in vers 5a en 8c.
7: 17	NU-tekst en M-tekst hebben: *naar waterbronnen des levens*.
8: 7	NU-tekst en M-tekst voegen toe na `werd op de aarde geworpen´: *en het derde deel van de aarde verbrandde.*
8: 13	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ´één engel´: *een arend*.
9: 19	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ´hun macht´: *de macht van de paarden*.
9: 21	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘tovenarij’: *tovermiddelen*.
10: 4	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘hun stemmen hadden laten horen’: *hadden geklonken*.
10: 4	NU-tekst en M-tekst laten weg: *tegen mij*.

10: 5	NU-tekst en M-tekst hebben: *rechterhand*.
10: 11	NU-tekst en M-tekst hebben *zij zeiden*.
11: 1	NU-tekst en M-tekst laten weg: *En de engel was erbij komen staan*.
11: 4	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ´God´: *Heere*.
11: 8	NU-tekst en M-tekst hebben: *hun* Heere.
11: 12	M-tekst heeft: *ik hoorde.*
11: 15	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ´koninkrijken´: *koninkrijk.*
11: 17	NU-tekst en M-tekst laten weg: *en Die komt*.
11: 19	M-tekst heeft: *van het verbond van de Heere*.
12: 8	M-tekst heeft: *zijn* plaats.
12: 17	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Christ*us.
12: 18	NU-tekst heeft: *hij*.
13: 1	NU-tekst en M-tekst hebben: *tien horens en zeven koppen*.
13: 5	M-tekst heeft i.p.v. ‘te doen’: *oorlog te voeren.*
13: 7	NU-tekst en M-tekst voegt toe “volk”: *stam en volk en taal en natie*.
13: 14	M-tekst heeft i.p.v. ‘hen’ (die op de aarde wonen): *mijn eigen volk.*
13: 17	NU-tekst en M-tekst laten achter ‘dat merkteken heeft’) weg: *of.*
14: 1	NU-tekst en M-tekst voegen toe na ‘voorhoofd’: *Zijn naam en*.
14: 4	M-tekst voegt toe bij ‘gekocht’: *door Jezus*.
14: 5	NU-tekst en M-tekst laten weg: *voor de troon van God*.
14: 8	NU-tekst heeft: *het grote Babylon, dat … heeft laten drinken*; M-tekst heeft: *Zij heeft … laten drinken.*
14: 12	NU-tekst en M-tekst hebben: *de heiligen, die de geboden van God* (weggelaten: *hier die*).
14: 13	NU-tekst en M-tekst laten weg: *tegen mij*.
15: 2	NU-tekst en M-tekst laten weg: *van zijn merkteken.*
15: 3	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘van de heiligen’: *van de volken*.
15: 5	NU-tekst en M-tekst laten weg: *en zie*
16: 1	NU-tekst en M-tekst hebben: *zeven* schalen.
16: 5	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Heere*.

16: 5	NU-tekst en M-tekst hebben na ‘Die was’: *de Heilige*.
16: 6	NU-tekst en M-tekst laten weg: *want*.
16: 7	NU-tekst en M-tekst laten weg: *een ander bij*.
16: 14	NU-tekst en M-tekst laten na ‘koningen’weg: *van de aarde en*.
16: 16	M-tekst heeft i.p.v. ‘Armageddon’: *Megiddo*.
17: 1	NU-tekst en M-tekst laten weg: *tegen mij*.
17: 4	M-tekst heeft: *de onreinheid van de hoererij van de aarde*.
17: 8	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘hoewel het er toch is’: *en er zal zijn*.
17: 16	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. op het beest: *en het beest*.
18: 2	NU-tekst en M-tekst i.p.v. ‘met krachtige’: *met luide*.
18: 6	NU-tekst en M-tekst laten weg: *ook u*.
18: 8	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘oordeelt’: *geoordeeld heeft*.
18: 14	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘is van u weggegaan’: *is voor u verloren*.
18: 20	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘heilige apostelen’: *heiligen en apostelen*.
19: 1	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘een luide stem’: *(iets) als een luide stem*
19: 1	NU-tekst en M-tekst laten weg: *de Heere*
19: 5	NU-tekst en M-tekst laten na ‘knechten’ weg: *en*
19: 6	NU-tekst en M-tekst hebben: *onze* God
19: 12	M-tekst heeft *namen, die geschreven zijn*
19: 14	NU-tekst en M-tekst hebben: *zuiver wit linnen*.
19: 15	M-tekst voegt na ‘scherp’ toe: *tweesnijdend*.
19: 17	NU-tekst en M-tekst hebben: *het grote avondmaal van God*.
19: 18	NU-tekst en M-tekst hebben: *en van alle slaven*
20: 4	M-tekst heeft vóór duizend jaar: *de*.
20: 12	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. God: *de troon.*
20: 14	NU-tekst en M-tekst voegen na tweede dood toe: *, de poel van vuur*.
21: 2	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Johannes*.
21: 5	NU-tekst en M-tekst laten weg: *tegen mij*.
21: 6	M-tekst laat weg: *Het is geschied*.

21: 7	M-tekst heeft i.p.v. ‘zal alles beërven’: *I shall give him these things*.
21: 8	M-tekst voegt na ‘ongelovigen’ toe: *en zondaars.*
21: 9	NU-tekst en M-tekst laten weg: *tegen mij*.
21: 9	M-tekst heeft i.p.v. ‘de bruid, de vrouw van het Lam’: *de vrouw, de bruid van het Lam.*
21: 10	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘de grote stad zien, het heilige Jeruzalem’: *de heilige stad, Jeruzalem zien.*
21: 23	NU-tekst en M-tekst laten na ‘niet nodig om’: *haar*.
21: 23	M-tekst heeft: de *grote* heerlijkheid.
21: 24	NU-tekst en M-tekst laten weg: *die zalig worden.*
21: 24	M-tekst heeft i.p.v. ‘en eer erin’: *de eer van de volken aan Hem*
21: 26	M-tekst voegt toe: *waar zij mogen binnenkomen*.
22: 1	NU-tekst en M-tekst laten weg: *zuivere*.
22: 6	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘heilige profeten’: *geesten van de profeten.*
22: 8	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘gezien en gehoord heb’: *hoorde en zag’*.
22: 9	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Want.*
22: 11	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘laat hij nog meer gerechtvaardigd worden’: *hij bewijze nog meer rechtvaardigheid*.
22: 13	NU-tekst en M-tekst voegen toe na ‘Laatste’: *het Begin en het Einde*.
22: 14	NU-tekst heeft i.p.v. ‘Zijn geboden doen’: *wassen hun kleren.*
22: 15	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Maar*.
22: 18	NU-tekst en M-tekst laten weg: *Want.*
22: 18	M-tekst heeft i.p.v. ‘zal God’: *moge* God.
22: 19	M-tekst heeft i.p.v. ‘zal God’: *moge God*.
22: 19	NU-tekst en M-tekst hebben i.p.v. ‘boek des levens’: *boom des levens*.
22: 21	NU-tekst heeft i.p.v. ‘met u allen’: *met allen*; M-tekst heeft: *met alle heiligen*.

Bijlage C: Weerlegging kritiek GBS

Vertrouwd, geliefd en gewijd (1)

T.L. Bruinius

Onze kerken houden zich bezig met het toetsen van de Herziene Statenvertaling (HSV). Al meerdere jaren is een door de generale synode ingesteld deputaatschap daarmee aan het werk. Al vanaf de Generale Synode te Mariënberg in 2005. De Generale Synode te Emmen heeft besloten dat ook de kerken en de kerkleden daarbij moesten worden betrokken. Op de nu lopende Generale Synode te Hasselt heeft het deputaatschap voor de derde keer een rapport ingediend. We hebben van dit rapport en van de voorgaande twee rapporten allemaal kennis kunnen nemen. In heel veel gezinnen, op verenigingen en op kerkenraaadsvergaderingen wordt uit de HSV, in het kader van de toetsing, gelezen.

Hoofdvragen

De hoofdvragen in het toetsingsproces zijn, in de eerste plaats: is de HSV een betrouwbare vertaling? Geschikt om ons geloof op te gronden? Bruikbaar ook in de erediensten? Beter dan de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951 (die nu gebruikt wordt als "standaardvertaling" in onze kerken)? In de tweede plaats: is de HSV taalkundig een verbetering? Is hij goed te lezen en begrijpelijk? Sluit de HSV meer aan bij de taal van vandaag?

In de verschillende rapporten wordt in grote lijnen, met betrekking tot het tot nu toe gedane toetsingswerk (het werk is nog niet klaar) bevestigend geantwoord. Ook uit de kerken komen steeds voor het merendeel heel positieve geluiden.

Kritiek

Sinds het verschijnen van de eerste deeluitgave van de HSV, in 2004, is er veel kritiek gegeven op de vertaling. Een groot deel van de kritiek, gebaseerd op een moderne, schriftkritische en taalwetenschappelijke kijk op bijbelvertalen, is gemakkelijk te weerleggen voor wie de Bijbel als Gods Woord aanneemt, in overeenstemming met de artikelen 2 t/m 7 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. In de kolommen van DE BAZUIN hebben we verschillende keren aangegeven waaraan een betrouwbare bijbelvertaling moet voldoen. Gelegd tegen die normen, gebaseerd op Schrift en belijdenis, houdt de "moderne" kritiek geen stand. We hoeven er dan ook niet lang over uit te wijden.

Maar er is ook kritiek geoefend uit een andere hoek. Scherpe en ernstige kritiek. We bedoelen dan de kritiek zoals die is verwoord door sommige predikanten uit wat wel genoemd wordt "de rechterflank van de gereformeerde gezindte". We hebben het dan over de Gereformeerde Bond in de PKN, de Gereformeerde en Oudgereformeerde Gemeenten en delen van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Hersteld Hervormde Kerken. En daarnaast, een belangrijke en invloedrijke spreekbuis voor die kritiek, de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS). Een stichting die zich sterk maakt, al tientallen jaren lang, voor het behoud van de oorspronkelijke Statenvertaling.

Verwant

De kritiek uit deze hoek ligt anders dan die van de moderne theologen. Omdat voorgangers uit de genoemde kerkgenootschappen de Bijbel heel serieus nemen voelen we ons vaak aan hen verwant. En de kritiek die ze hebben op de HSV zal ons niet al te vreemd in de oren klinken. Er wordt een "taal" gebruikt die we wel herkennen van bijvoorbeeld onze eigen kritiek op de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV), door ons afgewezen als onbetrouwbaar en ongeschikt. Ook voor hen die affiniteit hebben met, dat is gelovige belangstelling voor de geschiedenis van

Gods Kerk in Nederland (en hebben we dat niet allemaal?), zal de kritiek van bijvoorbeeld de GBS herkenbaar zijn.
Herkenbaar, dat is niet het zelfde als juist. Maar de gevoelde verwantschap en de gedeeltelijke herkenning kan er wel toe leiden dat de kritiek uit de genoemde hoek ons aanspreekt en door ons misschien wordt overgenomen. Ondanks de tot nu toe positieve beoordelingen. Dat kan verwarring geven.
Een belangrijke reden om eens wat scherper naar die kritiek te kijken.

Serieus

Er is nog een reden. We zeiden al, de genoemde voorgangers en de mensen van de GBS belijden dat ze, net als wij, Gods Woord volledig aanvaarden als het geïnspireerde Woord van God zelf, gezaghebbend, volkomen, heilig en canoniek, alles bevattend wat nodig is om te geloven en om behouden te worden; en dat daaraan niets mag worden afgedaan of toegevoegd. Wanneer vanuit die overtuiging kritiek gegeven wordt op een nieuwe bijbelvertaling, dan is het goed om die kritiek serieus te nemen. Om ons daar iets meer in te verdiepen dan in de moderne kritiek.
Herkenbaar en vanuit de zogenaamde “bijbelgetrouwe” hoek. De vraag ligt er dan of die kritiek hout snijdt. Of we die geheel of voor een deel zouden moeten overnemen. Of de gronden onder de kritiek juist zijn.

Vertrouwd, geliefd en gewijd

In enkele artikelen willen we dan ook die vragen proberen te beantwoorden. Daarbij moeten we allereerst vaststellen dat de genoemde kritiek als uitgangspunt heeft de overtuiging dat *alleen de oude Statenvertaling (SV)* betrouwbaar en bruikbaar is in het Nederlandse taalgebied. En dat in principe iedere nieuwe vertaling, hertaling of herziening in strijd brengt met de belijdenis. Het gaat in feite dus niet allereerst om bezwaar tegen de HSV, maar om *de verdediging van de Statenvertaling.* Tegen elke andere vertaling of herziening. In die verdediging van de SV zijn verschillende lijnen te ontdekken. We menen dat met de woorden “vertrouwd, geliefd en gewijd” die lijnen goed zijn samengevat.
Onder die titel willen we eerst iets laten zien uit de geschiedenis van de herziening van de SV en daarna hopen we een brochure te bespreken die vorig jaar door de GBS werd uitgebracht. Een brochure waarin de bezwaren van de stichting op een rij zijn gezet.

Ravesteyn 1657

U weet vast wel dat de Statenvertaling tot stand is gekomen als gevolg van een opdracht van de belangrijke Nationale Synode te Dordrecht in 1618/1619. In 1637 kon, na veel moeiten, onder andere door ziekte van vertalers, de eerste uitgave worden gepresenteerd. Onder dank aan de Here, die dit mogelijk maakte. Omdat de scheiding tussen kerk en staat nog niet zo bestond als vandaag zette de overheid zich er erg voor in, naast de kerken, om te zorgen dat die SV overal in de Nederlanden beschikbaar kwam. Zo’n twintig jaar later blijken er meer dan een half miljoen exemplaren te zijn gedrukt en verkocht.
Dat is één SV op vier inwoners!
Helaas bevatte die eerste uitgave nogal wat zet- en drukfouten. Begrijpelijk. Het zetten, met de hand, van de vele honderden pagina’s tellende Bijbel, mèt kanttekeningen, was een “monnikenwerk”. In de jaren na 1637 werden dan ook door een commissie tal van fouten opgespoord. Al die fouten werden verbeterd. In 1657 werd toen een nieuwe, verbeterde versie van de SV gepubliceerd. Deze werd gedrukt door drukker Ravesteyn in Leiden. Een drukker die al eerder de eerste druk van de SV uitgaf.
Deze nieuwe, verbeterde versie van de SV is de standaard geworden voor latere uitgaven, zoals de zgn. Keurbijbels. (Genoemd naar de uitgeversfamilie Keur). Het is ook de basis voor de tegenwoordig veel gebruikte Statenbijbels. De zogenaamde Jongbloededitie en de uitgave van de GBS. Hij wordt genoemd, naar de drukker, de Ravesteyn-editie.

Invloed
De Statenvertaling heeft in de Nederlanden grote invloed gehad. Het was niet zo dat het een vertaling was in de volkstaal. Er was toen ook nog geen sprake van een algemeen aanvaard Nederlands. Het omgekeerde is wel gebeurd: de SV heeft juist grote invloed gehad òp de ontwikkeling van de Nederlandse taal. In de meeste (gereformeerde) gezinnen waren maar weinig boeken aanwezig. Als er gelezen werd, dan was dat meestal uit de Bijbel, de SV. Op de scholen (in principe in de noordelijke protestantse provincies gereformeerde scholen) werd de Bijbel, de SV, gebruikt voor het leesonderwijs. Generaties Nederlanders werden zo vertrouwd met de tekst van de SV.
De taal van de SV werd voor velen ook de “kerktaal”. De taal waarin over het geloof gesproken werd.
Aanpassingen
Maar hoeveel invloed de SV op de Nederlandse taal ook heeft gehad, onze taal bleef zich ontwikkelen, ook los van de SV. Honderd jaar later al, in 1756, verscheen er een SV met een aantal taalkundige aanpassingen. En weer vijfentwintig jaar later opnieuw. Maar die aangepaste vertalingen sloegen niet aan. Blijkbaar hadden de kerken daaraan geen behoefte.
In de negentiende eeuw werden er opnieuw pogingen gedaan. De taal van die tijd week steeds meer af van de taal uit de zeventiende eeuw. Ook was er een heleboel nieuwe kennis beschikbaar gekomen over de wereld van de Bijbel en de oude talen. Dat wilde men graag in rekening brengen. Zo verscheen er in 1834 een editie van de SV die was aangepast op het punt van spelling en vervoeging (hoe schrijf je de werkwoorden), en waarin verouderde woorden, volgens de opvatting van de predikant die de vertaling aanpaste, ds. H. Cats, waren vervangen door meer eigentijdse woorden. Het werd geen succes.
In 1846 kwam het inmiddels opgerichte Nederlands Bijbelgenootschap met een gereviseerde SV. Daarin ging met verder dan ds. Cats. Zo waren niet alleen verouderde woorden vervangen maar was men ook op verschillende plaatsen opnieuw naar de grondtekst gaan kijken. Dat leidde tot een nieuwe tekst op veel plaatsen. Ook deze vertaling werd het niet.
Ongewijzigd
In 1888 kwam er weer een nieuwe editie. Ook van het Nederlands Bijbelgenootschap. Nu was men heel terughoudend. Wel werd de spelling aangepast. Maar verder werden alleen volkomen onbegrijpelijke woorden vervangen. Voor de rest bleef het de vertrouwde SV. Deze editie sloeg wel aan. De meeste latere uitgaven van de SV hebben deze uitgave als basis.
In 1868 verscheen er een zo goed als ongewijzigde versie waaraan predikanten van de Afscheiding hun naam verbonden. In 1895 kwam er een editie uit onder redactie van dr. Abraham Kuyper, eveneens met alleen maar taalkundige moderniseringen.
In principe bleven al deze uitgaven gelijk aan de oorspronkelijke uitgave. De door de eeuwen hen bekende, vertrouwde en geliefde woorden, zinnen en zegswijzen bleven de zelfde.
De taalkloof groeide door.
Nieuwe Vertaling
Daarom kwam in 1951 de Nieuwe Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap. De “NBG51”. De Bijbelvertaling die wij ook iedere zondag in de kerk gebruiken. Die NBG51 was geen aangepaste editie van de SV maar een volledig nieuwe vertaling. Helemaal opnieuw vertaald uit de grondtekst. In de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt werd die Bijbel gaandeweg en redelijk stil ingevoerd. (Over de nadelen hebben we al eerder geschreven)
Een groot deel van de behoudende kerkgenootschappen wilde echter ook van die NBG51 niets weten. Men wilde perse vasthouden, ondanks toegenomen kennis van talen en van de bijbelse wereld, en ondanks de steeds toenemende kloof met de taal van vandaag, aan de oude vertrouwde en geliefde tekst. Een tekst die welhaast een gewijd karakter krijgt: het gaat allang niet meer alleen om de juiste weergave van de inhoud van Gods Woord, maar de oude zeventiende-eeuwse woorden, zinnen en teksten hebben in de loop van de eeuwen op zichzelf

een heilige, canonieke en gezaghebbende waarde gekregen. De oude bijbeltaal was de taal van de “bevindelijkheid” geworden. En die bevindelijkheid wilde men niet kwijt.

Terug

Uit reactie op de invoering van de Nieuwe Vertaling, de NBG51, ontstond toen in de eerder genoemde kerkgenootschappen de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS).

De GBS heeft als belangrijkste doel het behoud van de Bijbel in de Statenvertaling. Met, en dat is niet onbelangrijk, de volgens de GBS in de Statenvertaling liggende theologie. Zo werd daar ook over gesproken. We komen daar later nog op terug.

De GBS werd in 1963 opgericht en in 1973 werd een nieuwe editie van de SV uitgegeven. Daarbij volgde GBS een omgekeerd spoor. Niet met veerwerking van nieuwe kennis van talen en geschiedenis maar terug naar de zeventiende eeuw. Men was van mening dat sinds de zeventiende eeuw door allerlei taalkundige aanpassingen nogal wat fouten in de SV waren geslopen. Daarom greep men terug op de editie van Ravesteyn uit 1657. Maar wel volgens hedendaagse spellingregels.

Waarom nu terug naar 1657? Waarom dat felle verzet (want het is fel en scherp) tegen alle herziening van de SV? Waarom vandaag die heftige kritiek op de HSV? Wat zit daar achter? Wat zijn de argumenten?

Daar willen we in een volgend artikel naar kijken.

Vertrouwd, geliefd en gewijd (2)

In het eerste artikel, als hoofdartikel geplaatst in het vorige nummer van De Bazuin, hebben we aangegeven dat er diepe en felle kritiek is op de Herziene Statenvertaling (HSV) vanuit wat we noemen “de rechtervleugel van de gereformeerde gezindte”. Een kritiek waar we serieus naar moeten kijken. In dat kader hebben we een en ander laten zien van de geschiedenis van de Statenvertaling (SV). Gebleken is dat allerlei moderniseringen van de SV nooit een echt succes werden en dat men uiteindelijk toch altijd weer terugviel op de editie Ravesteyn 1657. We stelden dat het niet allereerst gaat om kritiek op de HSV maar dat die kritiek voortkomt uit de verdediging van de SV. De oude tekst van de SV heeft als het ware op zichzelf een heilige, gezaghebbende en canonieke waarde gekregen. Vertrouwd, gelief en gewijd. We vervolgen nu de bespreking.

Vijf bezwaren

Vanuit de overtuiging dat alleen de tekst van de SV gebaseerd op de Ravesteyn-editie het betrouwbare Woord van God bevat is er dus vanuit de genoemde hoek felle kritiek geuit op de HSV. Met name de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) is spreekbuis van deze kritiek. In het Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis, jaargang 14, nummer 3, werd hierover geschreven door J. Exalto. We maken graag gebruik van zijn overzicht. De schrijver constateert dat tegen de HSV in hoofdlijn vijf argumenten worden ingebracht. Met variaties uiteraard. Maar samen te vatten in een vijftal bezwaren.

Geen kerkelijk mandaat

Zo wordt gesteld dat vertaling van de Bijbel een kerkelijke zaak is. Dat een nieuwe vertaling of een herziening van een vertaling daarom altijd moet gebeuren met een kerkelijk mandaat. Dat wil zeggen in opdracht van de kerk. De HSV gaat uit van een stichting. Weliswaar bemand door vertegenwoordigers uit zogenaamde “bijbelgetrouwe kerken” (Uit de Gereformeerde Bond in de PKN en op persoonlijke titel uit enkele andere kerkgenootschappen) maar de opdracht is niet gegeven door een synode van een van die kerken.

Nu, dat invoering van een nieuwe bijbelvertaling een kerkelijke zaak is stemmen we graag toe. Dat is precies de reden dat vanuit de kerken indertijd, op de Generale Synode te

Mariënberg, gevraagd is om de HSV te gaan onderzoeken. Over invoering van een bijbelvertaling voor kerkelijk gebruik moeten de kerken gezamenlijk besluiten. Maar dat er alleen een vertaling gebruikt zou mogen worden die gemaakt is op grond van een opdracht van de kerken, dat lijkt ons niet noodzakelijk. Wanneer er een goed bruikbare vertaling is, gemaakt door mensen die onverkort vasthouden een aan de waarheid van Gods Woord, en die Gods Woord boven de taalwetenschap stellen, en de kerken komen na uitvoerig onderzoek tot de conclusie dat het gaat om een vertaling die recht doet aan de waarheid van Gods Woord, die bruikbaar is om het geloof op te bouwen, dan is daar niets mis mee. Trouwens, wèlke kerken zouden dan zo'n opdracht moeten geven? Ook de uitgave van de door ons gebruikte Nieuwe Vertaling (NBG51) berust niet op een kerkelijk mandaat. Het Nederlands Bijbelgenootschap is een particuliere stichting. Zulke van een kerk uitgaande vertalingen zijn er helemaal niet in het Nederlands
taalgebied. Behalve Ja, dan kom je toch weer terug bij de SV. Bij de editie Ravesteyn. Maar zelfs bij de
uitgave en verspreiding van de SV had de toenmalige overheid een zeer grote invloed. Laten we dat wel bedenken, het was niet alleen maar een kerkelijke zaak.
Dit punt van kritiek op de HSV, hoewel passend in de verdediging van de SV, is dan ook niet erg overtuigend.

Vervreemding

Een tweede punt van kritiek is wat serieuzer. Verdedigers van de oude SV en critici van de HSV zijn van mening dat taalkundige aanpassing van de SV de band met het verleden doorsnijdt. Ouderen herkennen de Bijbel niet meer. Er treedt vervreemding op. En ook de oude belijdenisgeschriften, de formulieren die in de erediensten worden gebruikt en de kanttekeningen van de SV worden dan minder toegankelijk. Evenals de oude stichtelijke boeken, van de zogenaamde "oudvaders" Omdat daarin teksten worden aangehaald uit de SV. En omdat daarin de zelfde zeventiende-eeuwse taal wordt gebruikt.
Wat die vervreemding betreft, daarover hebben we eerder geschreven in De Bazuin nr. 4 van dit jaar. Toen we de kritiek behandelden die prof. Holwerda had op de NBG51. Het is gemakkelijk vast te stellen dat juist die enorme taalkloof tussen de taal van de zeventiende eeuw en die van vandaag leidt tot vervreemding. Vasthouden aan die taal maakt dat alles wat met Bijbel en geloof te maken krijgt een heel eigen aparte plaats krijgt. Aparte kerktaal. Aparte geloofstaal. Los van het gewone leven. Dat leidt tot een veel moeilijker kunnen lezen en begrijpen van de Bijbel. En dat is niet goed. Dat invoering van een aangepaste vertaling vooral bij ouderen spanning oplevert, omdat het bekende opeens anders gezegd wordt, ja, dat is helemaal waar. Daarom moet met invoering van een nieuwe bijbelvertaling ook heel zorgvuldig worden omgegaan. Maar die spanning komt mee met iedere vernieuwing. Als dat een belangrijk uitgangspunt wordt is iedere verandering op zich uitgesloten. Dan vervalt de kerk in conservatisme, behoud van het oude omdat het oud en vertrouwd is. Dat is geen goede zaak. De hoofdvraag moet zijn en blijven: Hoe dienen we de Here het meest?
En wat de vervreemding betreft t.o.v. belijdenisgeschriften, liturgische formulieren en oudvaders, tja, die moeten dan natuurlijk mee aangepast worden. Ook die zijn niet op zichzelf, wat betreft het taalkleed, onaantastbaar. Zo hebben onze kerken in 1978 een compleet nieuw kerkboek uitgegeven. Eerst de juiste bijbelvertaling. Daarna al het andere aanpassen aan die vertaling. Dat is de normale volgorde. Interessant is om te weten dat de stichting die de HSV uitgeeft nu juist bezig is ook met een herziening van de Kanttekeningen! We kunnen de spanning tussen oud en nieuw niet oplossen door dan maar niets te doen en alles bij het oude te laten. Dan groeit de taalkloof door en wordt de vervreemding juist groter.
Wat de oude stichtelijke lectuur betreft, dat is typisch een zaak van de "bevindelijke" hoek. Voor ons kan daarin geen argument tegen de HSV liggen.

Bevindelijk taaleigen
Een derde argument, en wat ons betreft is dit waar het ten diepste echt om gaat, is dat veel tegenstanders van de HSV van mening zijn dat met het aanpassen van de taal ook de inhoud van het geloof wordt ondergraven! En verdwijnt!
Heel veel teksten uit de SV hebben in de bevindelijke kringen in de loop van de eeuwen een geheel eigen lading gekregen. Een eigen betekenis. Vaak los van de context. Die bijbelse zinnen en uitdrukkingen zijn verbonden met de theologie van de Nadere Reformatie. Met de bijbeluitleg van de “oude schrijvers”. Ze zijn onlosmakelijk verbonden met de ”geheimenissen van het heil”, met de “staat der genade”. Ze vast verbonden met de verkeerde onbijbelse bevindelijkheid die gericht is op het wroeten in eigen hart, de twijfel aan de waardigheid om deel te mogen hebben aan het offer van Christus en de verachting van Gods vaste verbondsbeloften. Want zo mogen we de bevindelijke leer toch wel omschrijven. We hebben het dan over de “tale Kanaäns”. Het bevindelijk taaleigen.
Dàt wil men pertinent niet kwijt, want dat is veel meer dan alleen taal. Daarin ligt een hele theologische wereld, een leer. En die leer wil men niet kwijt. Als die leer zou verdwijnen, dan verdwijnt voor de bevindelijke groepen alle houvast.
We kwamen ergens tegen dat een dominee sprak over “de leer van de Statenvertaling”. Alsof dat bijv. iets anders zou zijn dan de leer van de vertaling NBG51! Gesuggereerd wordt dat de oude statenvertalers de Bijbel vertaald hebben vanuit bevindelijk standpunt. En dat dat de bijbelse leer is.
Leer
Als het bevindelijk taalgebruik aangetast wordt, dan wordt de leer aangetast. Er is zelfs gesuggereerd dat dit ook precies zou zijn waar de herzieners, de mannen van de HSV, op uit zouden zijn! Uit op afbraak van de leer die verkondigd wordt in de Gereformeerde Gemeenten, de Oud Gereformeerde Gemeenten, de “rechterflank” van de Gereformeerde Bond, en gemeenten in de CGK (Christelijke Gereformeerde Kerken) en HHK (Hersteld Hervormde Kerken). Een ernstige en nooit bewezen beschuldiging.
Maar dat is wel waar het vooral om gaat. Waarom men pertinent de HSV niet wil. Een aangepaste bijbelvertaling maakt het moeilijker die leer door te geven. We moeten daar heel goed oog voor hebben. Het gaat om de léér. Om de verdediging van de leer. Een leer waarvan werkelijk gereformeerde mensen moeten zeggen dat het een valse leer is. Die zich ten onrechte de woorden van de Bijbel, in dit geval van de SV, heeft toegeëigend.
Daarom is het verzet vanuit die hoek zo ongekend fel. Daarom is zelfs gesproken over de invoering van de HSV als een duivelse (!) aanval . Op dit punt vooral maakt men zich sterk. Het mag duidelijk zijn dat we voor deze kritiek zelfs geen begrip kunnen opbrengen maar die geheel moeten verwerpen. Als we in een volgend artikel de eerder genoemde brochure van de GBS hopen te bespreken komen we er nog op terug.
Eenmalig
Een vierde punt van kritiek laat zich samenvatten in de stelling dat er tegenwoordig geen mannen meer zijn zoals de vertalers in de zeventiende eeuw. Dat waren heel bijzondere mannen, zo wordt gezegd. Ze waren geleerd èn ze waren vroom. Ze blonken uit in godzaligheid én in wetenschappelijke kennis van bijbelse talen. Bijzondere mannen in de kerk. Door de Here uitverkoren om de Bijbel voor het Nederlandse volk leesbaar te maken. Niet geïnspireerd dor de Heilige Geest, zoals de oorspronkelijke bijbelschrijvers, zoals bijv. Mozes, Lukas en Paulus. Dat mogen we niet zeggen. Maar wel verlìcht door de Geest. Een wonder van genade. En, zo wordt gesteld, die combinatie komt nu niet meer voor. Dat was eenmalig. Daarom mag de SV niet aangetast worden.
Het komt ons voor dat hier het werk van de statenvertalers ten onrechte gecanoniseerd wordt. Canoniseren wil zeggen: onaantastbaar verklaren, heilig verklaren.

Heeft de Heilige Geest die professoren en predikanten niet verlicht? Ja, ongetwijfeld. Waren ze geen uitstekende wetenschappers? Ja, ongetwijfeld. Was de SV geen genadegave van de Here? Ja, ongetwijfeld. Maar door te zeggen dat dit eenmalig was doen we het werk van de Heilige Geest geen recht. Ook de zeer toegenomen kennis van oude talen, ook de vele nieuwere ontdekkingen door opgravingen, mogen we gebruiken om de Bijbel nog beter te begrijpen. Ook daarin, in de toenemende kennis van de taal en de achtergronden van Gods Woord, mogen we de hand van de Here zien. Gods werk om in de eindtijd, in de gang naar de Jongste Dag, nog beter het Woord van de Here te verstaan. Canonisering van de SV perkt het werk van de Heilige Geest in zonder dat de Bijbel daartoe aanleiding geeft. Zouden bijvoorbeeld de predikanten van onze tijd , die iedere zondag de rijkdom van de Schrift uitstallen, niet verlicht zijn? Zouden ze dan daarmee moeten stoppen en alleen maar de woorden van de oude schrijvers moeten herhalen? Zou de Heilige Geest niet meer aanzetten tot nog diepere en bredere studie van Gods Woord?
Bijzondere mannen, ja, omdat ze van de Here de gaven kregen om dat belangrijke werk van bijbelvertaling te kunnen doen. Daar mogen we met eerbiedige verwondering en dankbaarheid op terug zien. Maar we mogen hun werk niet voor alle tijden volkomen onaantastbaar verklaren, alsof hun vertaalwerk het letterlijke woord van God zelf is. Iedere vertaling, hoe goed ook, en hoe we ook de hand van de Here daarin zien, blijft een vertáling. U begrijpt dat we ook deze kritiek verre van overtuigend achten.

Ongeloof

Een laatste punt van kritiek, zoals dr. J. Exalto die op een rijtje heeft gezet, betreft, om zo maar eens te zeggen, het ongeloof. Critici van de HSV, verdedigers van de SV, wijzen op het feit dat niet de toenemende taalkloof het echte probleem is. Niet de echte reden waarom velen de Bijbel niet meer begrijpen. Er is een andere kloof. Veel wezenlijker. Veel dieper. Een geestelijke kloof. Een geloofskloof. De mens kan van zichzelf Gods Woord niet begrijpen. Want hij heeft daar van nature een afkeer van.
En inderdaad, die kloof is er. Wat voor vertaling ook uitgegeven wordt, zonder oprecht geloof blijft de Bijbel een onbegrepen boek. Daar helpt geen hedendaags Nederlands aan.
Maar dat betekent niet dat we niet hoeven te streven naar begrijpelijke zinnen en woorden. Niet iedereen is in staat zich gemakkelijk de taal van de SV eigen te maken. Dat kost heel veel moeite en inspanning, en zeker als je er niet van jongs af mee bent opgegroeid. We mogen het niet omkeren: ieder gelovig mens kan dus zonder problemen de Bijbel lezen, ook de SV in de taal van de zeventiende eeuw. Dat is niet waar. Daarover hebben we ook eerder geschreven, in De Bazuin, jaargang 5, 2011, nummer 21.
We hebben de roeping om te blijven streven naar het beste. Omdat het ten diepste gaat om de eer van de Here.
In een volgend artikel hopen we aandacht te geven aan de genoemde brochure van de GBS en te komen tot een eindconclusie.

Vertrouwd, geliefd en gewijd (3)

In het tweede artikel over de kritiek op de HSV (Herziene Statenvertaling) vanuit wat we noemen de “rechterflank” van de behoudende kerkgenootschappen in Nederland lieten we zien dat die kritiek is samen te vatten in een vijftal hoofdbezwaren. Dan gaat het om het ontbreken van een opdracht door de kerken. Om het doorsnijden van de band met het verleden. Om het verlies van het bevindelijke taaleigen en daarmee mogelijk verlies van de onschriftuurlijke bevinding die in die kringen wordt gezien als het ware geloof. Om het feit dat de gaven van de statenvertalers eenmalige gaven zouden zijn en dat na hen nooit meer mensen zo verlicht zouden zijn. En tenslotte het argument dat zonder geloof elke bijbelvertaling duister blijft.

We hebben laten zien dat geen van de ingebrachte argumenten tegen de HSV overtuigend is. Maar dat alle tegenargumenten voortkomen niet zozeer uit echt bijbelse kritiek op de HSV maar uit de "heilige" overtuiging dat de SV (Statenvertaling) de enige juiste Nederlandse Bijbelvertaling is. De SV wordt door de critici uit de bevindelijke hoek gecanoniseerd, onaantastbaar verklaard. Het taaleigen van de SV is door hen gemaakt tot de taal van de bevinding. "Tale Kanaäns". Gewijde taal. Daaraan mag nooit getornd worden. Want als de dierbare woorden veranderen zouden ook wel eens de "geheimenissen" van het geloof verloren kunnen gaan.

Vertrouwd, geliefde en gewijd

Dus eigenlijk in wezen niet zozeer een afkeuring van de HSV maar een ongekend felle en harde verdediging van de SV als "alleen zaligmakend" (We mogen dit letterlijk nemen!).
De norm moet zijn: wat leert de Here ons hierover? Maar de maatstaf die aangelegd wordt is een andere: we willen onze vertrouwde, geliefde en gewijde woorden niet kwijt, ómdat ze ons vertrouwd en geliefd zijn. En ómdat we ze gewijd en heilig verklaard hebben.
We moeten dat helder onderscheiden. Als men de HSV bestrijdt, dan moet overtuigend bewezen worden dat de HSV in strijd is met de boodschap van Gods Woord. Dat het evangelie niet wordt weergegeven zoals de Here het heeft geopenbaard. Dat gebeurt niet. Er wordt, we zeggen het nog maar eens, niet geredeneerd vanuit bijbelse vertaalprincipes maar vanuit de enkele vooronderstelling dat alleen de oude SV, editie Ravesteyn 1657, Gods Woord op een aanvaardbare manier in het Nederlands weergeeft. Een vooronderstelling, waarvoor geen échte bewijzen worden aangevoerd.

Brochure

In het voorjaar van 2011 gaf de GBS, de Gereformeerde Bijbelstichting, een brochure uit onder de titel `Statenvertaling in de 21e eeuw`. Eerst wordt door de heer L.M.P. Scholten, vele jaren directeur van de stichting, uitgelegd wat nu de bezwaren zijn van de GBS tegen de HSV. Onder te titel `De HSV op de keper beschouwd'. Een, zeg maar, officiële uitgave van een in bevindelijke kringen gezaghebbend instituut. Daarna volgen de weergaven van interviews met een viertal predikanten uit de gereformeerde gezindte. Om te laten zien hoe de HSV bij veel predikanten is gevallen. De brochure eindigt met een serie voorbeelden van teksten die in de HSV volkomen fout zouden zijn weergegeven.
We zeggen nu vooral iets over dat eerste gedeelte. De interviews met de predikanten en de voorbeelden onderstrepen alleen maar wat in de eerste 40 pagina´s gezegd wordt.

Cultuurcrisis

Allereerst geeft de brochure aan wat het echte probleem zou zijn. Er wordt door velen geklaagd dat de SV zo moeilijk is. En inderdaad, er is sprake van een taalkloof. Maar hoe komt dat? De heer Scholten geeft twee oorzaken: door de veranderingen in onze cultuur en door de vertaalprincipes van de SV. De brochure stelt dat de belangrijkste oorzaak van het niet meer begrijpen van de SV de cultuurcrisis is. Onze taal is veranderd. Onze leescultuur wordt steeds meer een kijkcultuur. En de samenleving is in de laatste decennia sterk geseculariseerd. Daardoor is er op allerlei terreinen van de maatschappij een heel ander taalgebruik dan in de kerk.
Maar, zegt de brochure dan (we vatten het samen in onze eigen woorden), dat is allemaal geen reden om nu te zeggen dat de SV moeilijk is. De SV is niet onbegrijpelijk. Het hangt er maar van af hoeveel moeite je er voor wilt doen. Hoe hard je bereid bent je in te spannen. Taalkloof? Ja, maar niet als je je moeite geeft.
Tja …. We hebben hier al eerder over geschreven. Juist die taalkloof, die door niemand ontkend wordt, is voor nuchtere gereformeerden voldoende aanleiding om na te gaan of die oude zeventiende-eeuwse taal niet aangepast kan worden. Als je je best doet, is dan de SV "glashelder voor iedereen, jong of oud, kerkelijk of niet-kerkelijk"? (Pag. 11). Zeg dat maar

eens tegen de velen die sowieso al moeite hebben met de beheersing van het hedendaagse Nederlands.
Het feit dat niet iedereen in staat is tot gedegen taalkundige studie wordt eenvoudigweg ontkend.
Moeten we het niet juist als een opdracht zien dat het Woord van God zo duidelijk mogelijk wordt weergegeven? Natuurlijk betrouwbaar. Maar toch ook leesbaar? Is dat niet juist tot eer van God?

Vertaalprincipes

En dan de vertaalprincipes. De moeilijkheid zit niet in onbekende en niet meer gebruikte woorden, zo stelt de heer Scholten, daar kun je wel een woordenlijstje voor geven, maar meer in de ingewikkelde zinsbouw en taalkundige constructies. Dat komt doordat de statenvertalers, dat is één van de vertaalprincipes, zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse tekst wilden blijven. Daardoor zijn er op heel veel plaatsen Hebreeuwse en Griekse zinsconstructies terecht gekomen. Constructies die vreemd zijn aan het Nederlands. Er wordt dan ook wel gesproken over ‘Nederhebreeuws`.
De brochure gaat er zonder meer van uit dat dat juist is. Hoe krom de zinnen ook zijn, als de zinsconstructie maar zo letterlijk mogelijk is, is het goed.

Deftig

Een ander vertaalprincipe zou zijn dat de statenvertalers bewust niet aansloten bij de gewone spreektaal van hun dagen maar dat zij steeds hebben gestreefd naar deftige, verheven taal. In die verheven taal hebben ze de grootheid en de heiligheid van God willen uitdragen. Het gaat om plechtigheid. Om vroomheid. Om diepe eerbied. Scholten haalt een uitspraak aan van een zeventiende-eeuwse dichter die ergens zegt dat de SV op veel plaatsen duister is. Vanwege die andere, verheven taal.
We stellen vast dat deze bewering niet onomstreden en niet bewezen is. Geleerden verschillen hierover sterk van mening. Velen zijn van mening dat juist wel aangesloten is aan de dagelijkse taal van die tijd. Maar “het Nederlands” bestond nog niet. Dat moest zich nog ontwikkelen. De SV is waarschijnlijk geschreven in de taal die in de eerste helft van de zeventiende eeuw gebruikt werd in de betere kringen in delen van wat nu Zuid-Holland is. En juist de invoering van de SV heeft heel veel invloed gehad op het ontstaan van “het Nederlands”.

Onmogelijk

Maar in de brochure wordt gesteld dat het onmogelijk is de SV door herziening begrijpelijker te maken zonder af te wijken van bovengenoemde vertaalprincipes. Die Hebreeuwse en Griekse taalconstructies worden dan minder zichtbaar. En de deftige, gewijde taal wordt eenvoudiger. “Platter”.
Onnodig en daarom onjuist. Doe maar een beetje je best en dan maak je je die zaken wel eigen. Dat is de boodschap van de GBS.

Meisjes

In een volgende paragraaf worden de uitgangspunten van de HSV besproken. Met voorbeelden wordt dan aangetoond dat die uitgangspunten leiden tot volkomen verkeerde vertalingen. Ja, zelfs al is de weergave van de HSV taalkundig gezien echt beter dan de weergave van de SV, dan nog moet die worden afgekeurd wanneer die weergave strijdig is met die twee boven aangegeven vertaalprincipes, het zichtbaar zijn van oorspronkelijke taalconstructies en deftige, verheven taal.
Het voert veel te ver om in dit artikel de vele voorbeelden uitvoerig te bespreken. We moeten ook eerlijk zeggen dat er hier en daar best woorden in de HSV staan waarover je van mening kunt verschillen. Dat is eigen aan iedere vertaling. Maar dat is niet het belangrijkste. Om aan te geven hoe er met de verschillen tussen SV en HSV wordt omgegaan geven we één voorbeeld.

Het gaat dan over de gelijkenis van de vijf wijze en de vijf dwaze maagden in Matteüs 25. We kennen de gelijkenis wel. In de SV en in onze eigen bijbelvertaling, NBG51, wordt gesproken over “maagden”. De HSV zegt “meisjes”. “Maagd” wil eenvoudig zeggen dat het gaat om een ongetrouwd meisje. De woorden in het Hebreeuws en in het Grieks die daarvoor op verschillende plaatsen in de Bijbel gebruikt worden, zijn in de HSV op veel plaatsen weergegeven als “maagd”. Bijvoorbeeld wanneer in het NT wordt geciteerd uit het OT. Zoals in Matteüs 1: 23, waar Jesaja 7: 14 wordt aangehaald: “Zie, de maagd zal zwanger worden”. De HSV gebruikt dan op beide plaatsen de vertaling “maagd” om duidelijk te maken dat het hier gaat om de zelfde zaak, een profetie die vervuld wordt in de maagdelijke geboorte van de Here Jezus. Zo deed ook de SV dat. Om het verband dat er is helder te laten zien. Tot zover geen problemen.

Waar gaat het om?

Maar dan de gelijkenis van Matteüs 25. De HSV kiest hier voor meisjes. Heel eenvoudig. Dat kan. Een verband met de profetie van Jesaja is er niet. Daar gaat het ook niet om. De spits van de gelijkenis is de les die de Here Jezus zelf geeft: Weest waakzaam, want u weet niet wanneer de Zoon des Mensen terug komt. In deze parabel van de Here Jezus wordt dus geen enkel verband gelegd met Jesaja 7 en Matteüs 1 voor wat betreft het woord maagd. Het gaat er zelfs niet speciaal om dat die meisjes niet getrouwd zijn. Nee, het gaat er om dat de bruiloftsgasten moeten leven alsof de Here ieder moment kan weerkomen. Daarom geeft de HSV ook heel gewoon het gebruikelijke woord meisje. Dat kan prima.

En dan zegt de GBS: fout! Onaanvaardbaar. We citeren:

“Zo gaat de klem en de kracht van deze gelijkenis eruit. Het waren niet zomaar meisjes, maar “parthenoi” (Grieks voor maagd, ongetrouwde jonge vrouw; TLB), afgezonderden, die de christennaam voerde; mensen met een gedoopt voorhoofd, zouden wij zeggen.

‘Ze zijn aan elkaar evengelijk: belijders van de Naam van de Heere Jezus Christus, die in dit opzicht niet te onderscheiden zijn. Want zij zijn allen maagden. Zo hebben zij allen haar deel gehad aan de hoon en smaad en spot der wereld ter wille van de Naam van Jezus en van het evangelie. Standvastig zijn zij gebleven in haar belijdenis en hebben ze de vreugde en genieting van de wereld-godsdienst veracht.’ (Kohlbrugge).

En toch, ondanks dit alles, dwaze maagden, die niet gekomen zijn in de bruiloftszaal ”

Claim

Het mag duidelijk zijn wat hier gebeurt: de spits van de vergelijking is losgelaten en het woord “maagd” heeft een heel eigen inhoud gekregen. Een inhoud waar de Bijbel hier geen aanleiding voor geeft. Een maagd is dan heel specifiek een jonge christenvrouw die geleden heeft onder spot en verachting, die, zeg maar, vervolging door de wereld heeft ondergaan en die toch staande is gebleven. Daarom moet hoe dan ook dat woord “maagd” gehandhaafd blijven. Nu, in de gelijkenis van de Here Jezus, een vergelijking met een bruiloft zoals die in de Joodse wereld van die dagen heel gewoon is, wordt nergens gesuggereerd dat dit meisjes zijn die verdrukt zijn geweest maar toch standvastig zijn gebleven. We zijn van mening dat er dan ook geen overwegend bezwaar kan zijn tegen de vertaling, op déze plaats, met “meisjes”.

Wat hier gebeurt is dat zo’n woord uit de SV in feite geclaimd wordt voor een bepaalde theologie, een bepaalde geloofsleer. Het verband met de gelijkenis wordt losgelaten en het word “maagd” krijgt een heel eigen, specifieke waarde. Een waarde die past, dat mag ook duidelijk zijn, in de onbijbelse bevindelijke geloofsleer.

Zo’n manier van bijbeluitleg is ons gereformeerden vreemd. Maar zo worden in de brochure veel meer voorbeelden gegeven.

Leer

We merkten het in het vorige artikel op en we zien dat ook terug in de brochure: de taal van de oude SV, editie Ravesteyn 1657, is gemaakt tot de taal van de bevindelijke theologie. De

theologie, de geloofsleer, zoals we die kennen uit bijvoorbeeld de Gereformeerde Gemeenten. De geloofsleer die verbond en beloften veracht en die de mens terug werpt op zichzelf. Allerlei woorden, allerlei uitdrukkingen zijn gemaakt tot vaste elementen in de “taal van het hart waarmee uitdrukking wordt gegeven aan de beleving van het geestelijk leven.” (Pag. 39, met een lijstje voorbeelden).
Als die geclaimde, gewijde en vertrouwde dierbare woorden, als de “tale Kanaäns” wordt veranderd, blijft dan nog wel die geloofsleer overeind? Daar gaat het om. Daarom wordt die speciale editie van de SV te vuur en te zwaard verdedigd. Daarom wordt de HSV zo ongelooflijk fel afgewezen. Men vindt zelfs de naam Herziene Statenvertaling al een schande: het ís geen Statenvertaling en dús geen Woord van God meer!

Recht

Er zou nog wel meer te zeggen zijn. Zo vinden we de kritiek op sommige plaatsen ook niet recht, niet eerlijk. In het taalgebruik bijvoorbeeld. “De mensen van de HSV beroemen zich erop, dat zij ….” “De HSV’ers hebben een hekel aan ” In de contacten met de Stichting HSV, op de verschillende presentatie-bijeenkomsten, hebben
we van die roem en die afkeer niets gemerkt. Integendeel, wat ons steeds opviel was de grote eerbied en de bescheidenheid die getoond werd.
We wijzen ook op het “Woord vooraf” van de tweede voorzitter van de GBS, ds. Tj. De Jong. Die letterlijk schrijft, als hij het heeft over afwijkingen in het reformatorische erfgoed: “We vragen ons ook af wat in feite de wezenlijke doelstelling is van hen die deze vertaling wilden. Wat bewoog hen feitelijk?”.
In het vorige artikel hebben we gezien dat sommige predikanten suggereerden dat de uitgave van de HSV een bewúste poging was om het geloof aan te tasten. Ds. De Jong doet dat hier ook. Buitengewoon kwalijk. Iets suggereren zonder dat er bewijs geleverd wordt is laster. Dat mag niet. De discussie over de HSV moet gevoerd worden met argumenten. Christelijke argumenten. Anders is een eerlijke discussie niet mogelijk.

Conclusie

De conclusie is dat de kritiek uit de rechterflank van de gereformeerde gezindte en zoals die verwoord wordt door de GBS, niet aantoont dat de HSV een onbetrouwbare vertaling is. De kritiek stoelt op behoudzucht en de verdediging van een onbijbelse leer. Vertrouwd, geliefd en gewijd. Dat is iets anders dan “zo zegt de Here”. De kritiek is dan ook voor ons onbruikbaar en op punten beslist verwerpelijk.

Bijlage D: Brief aan de kerkenraden

Zwolle, oktober 2012

Aan de kerkenraden van de Gereformeerde Kerken in Nederland Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Tijdens de afgelopen synode is het rapport van het deputaatschap Herziene Statenvertaling (HSV) behandeld. Uit het rapport bleek dat deputaten van oordeel zijn dat de HSV een goed leesbare vertaling is. Deze uitkomst is mede gefundeerd op de respons die zij van kerkleden kregen. Ook zijn zij van mening dat de HSV, tot nu toe, een zeer betrouwbare vertaling is gebleken.
In de instructies van de synode werd echter ook gevraagd naar het oordeel van kerkenraden en kerkleden. Er werd verzocht hen op te roepen zich te verdiepen in de HSV en kritische opmerkingen inzake leesbaarheid en betrouwbaarheid naar deputaten te zenden.
In februari 2011 hebt u daarom een brief ontvangen. Daarin werd gevraagd onderzoek te (laten) doen naar de betrouwbaarheid en leesbaarheid van de HSV. Daarnaast werd gevraagd

om het gebruik van de HSV in de gemeente te stimuleren en opmerkingen die er vanuit de gemeente binnenkwamen te verwerken in de rapportage en deze naar deputaten te sturen. Veel kerkenraden hebben helaas niet op deze oproep gereageerd. Wel kwamen er via de kerkenraad wat losse reacties van kerkleden binnen, maar geen rapport met de visie van de kerkenraad zelf. Uit de reacties van kerkenraden die wel reageerden, bleek dat de tijd om zorgvuldig te toetsen te kort was.
De synode heeft daarom besloten de instructie te handhaven waarin de kerkenraden gevraagd wordt naar hun oordeel of de HSV aanvaardbaar is voor kerkelijk gebruik. Daarom doen deputaten middels deze brief opnieuw een dringend beroep op u om tot een helder oordeel over de betrouwbaarheid en leesbaarheid van deze Bijbelvertaling te komen! Voor de volgende synode zijn deputaten HSV van plan een advies te formuleren over het wel of niet vrijgeven van de HSV. Dat is niet alleen een zaak van deputaten. Het gaat de héle kerk aan. Daarom is het belangrijk dat u zich een mening vormt over de HSV. Is het verantwoord deze vertaling in te voeren?
Daarnaast komt de vraag aan de orde: als er tot invoering besloten wordt, moeten dan de tekstverwijzingen uit de belijdenisgeschriften, de formulieren en de KO aangepast worden?
Om de kerkenraden een leidraad te geven, hebben deputaten een vragenlijst gemaakt. We verzoeken u dringend deze in ieder geval terug te sturen. Maar we vragen u ook nogmaals om de gemeenteleden op te roepen tot het lezen van de HSV en hun opmerkingen in een rapportage aan te leveren.
Nog een suggestie: Een van de kerken heeft een commissie ingesteld bestaande uit gemeenteleden met de taak een rapportage over de HSV op te stellen. Zij kan dan de kerkenraad adviseren, waarop de kerkenraad de vragenlijst gemotiveerd terug kan sturen.
Een goede werkwijze om van de betrouwbaarheid van de HSV een indruk te krijgen is door een tekstgedeelte te vergelijken met de Statenvertaling. Nog altijd is de Statenvertaling (SV) de meest nauwkeurige Nederlandse Bijbelvertaling. Wanneer er inhoudelijke verschillen zijn, is het belangrijk verder te kijken, door bijvoorbeeld Kanttekeningen of de Korte Verklaring erbij te pakken.
Mocht u als kerkenraad vragen hebben n.a.v. deze oproep, dan zullen deputaten graag hun best doen die te beantwoorden. U kunt die vragen richten aan het adres van deputaten zoals aangegeven in het briefhoofd.
Deputaten wensen u en de leden van uw gemeente een gezegende studie. In afwachting van uw rapportage,

met hoogachting en broeder- en zustergroet,
namens Deputaten Onderzoek Herziene Statenvertaling,

T.L. Bruinius, voorzitter E. Godschalk-Wielenga, secretaresse

Bijlage: enquête HSV

Bijlage E: Enquete

Evaluatieformulier
Onderzoek Herziene Statenvertaling

in te vullen door de kerkenraad
deadline: 31 augustus 2013
opsturen naar: hsv.deputaten@gmail.com

1. Acht u de Herziene Statenvertaling (HSV) een betrouwbare bijbelvertaling?
Ja/nee*
Kunt u uw antwoord toelichten?
2. Vind u de HSV leesbaarder van de vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap uit 1951 (NBG51)?
Ja/nee*
Kunt u uw antwoord toelichten?
3. Hebben gemeenteleden ernstige en gegronde bezwaren bij de kerkenraad ingediend tegen eventuele invoering van de HSV? Zo ja, wilt u die bezwaren hier kort opsommen?
4.Zou u het goed vinden als de HSV op dit moment al zou worden ingevoerd?
Ja/nee*
Indien u 'nee' hebt geantwoord, waarom niet? Kunt u nauwkeurig aangeven wat deputaten HSV de komende tijd nog moeten onderzoeken voordat een definitief besluit tot invoering genomen zou kunnen worden?
Wanneer de HSV zou worden ingevoerd, heeft het dan uw voorkeur dat deze aan de reeds voor gebruik vrijgegeven vertalingen – t.w. de Statenvertaling en de NBG51 – wordt toegevoegd, of ziet u liever dat de HSV de andere vertalingen gaat vervangen?
Toevoegen/vervangen* Motiveer uw keuze.
Citaten uit de Bijbel in de belijdenisgeschriften en de formulieren in het Gereformeerd Kerkboek zijn gegeven in de vertaling NBG51. Indien de HSV zou worden ingevoerd, hoe problematisch vindt u het dan dat de citaten nog steeds in de NBG51 zijn weergegeven?
De teksten moeten onmiddellijk aangepast worden
Te zijner tijd zou dit kunnen, maar dit heeft geen haast.
De citaten hoeven helemaal niet aangepast worden.
7. Heb u verdere vragen en opmerkingen die de deputaten HSV in hun onderzoek moeten meenemen?
* Doorhalen wat niet van toepassing is.

Bijlage F: Artikel toetsing bijbelvertaling

Duidelijkheid (1)

T.L. Bruinius

Op de bondsdag van vorig jaar mochten we spreken over de Herziene Statenvertaling. In dat verband kwam ook aan de orde dat er op de Nieuwe Vertaling 1951 (hierna NV51), de Bijbelvertaling die we in de kerk en thuis gebruiken, best kritiek is te leveren. Die NV51 is vrij geruisloos de kerken binnen gekomen. Voor de kritiek die daarop te oefenen is verwijzen we graag naar de tekst van onze inleiding (gepubliceerd in De Bazuin) en naar de rapportage van deputaten voor Onderzoek naar de HSV. Hoofdlijn van de kritiek: de NV51, en met name het Nieuwe Testament, is gebaseerd op minder betrouwbare handschriften en bevat daardoor nogal wat onjuist vertaalde teksten.
Een vraag die op de bondsdag naar voren kwam, en waar we in De Bazuin nog eens nader op in zouden gaan, ging over de waardering van de NV51 door prof. Holwerda en de kritiek die hij had op de Statenvertaling.

Niet getoetst
Kort nadat de Nieuwe Vertaling in 1951 beschikbaar kwam gaf prof. Holwerda in de kerkelijke pers een waardering van die vertaling. De artikelen die hij daarover schreef vinden we als een doorlopend geheel in het boekje "Populair wetenschappelijke bijdragen", prof.

B. Holwerda, Oosterbaan & Le Cointre, Goes, 1962, pag. 65-108. Daaruit zijn al onze citaten. Een erg leerzaam hoofdstuk waar we ook vandaag ons voordeel mee kunnen doen (evenals met het hele boekje, als u dat tweedehands nog ergens kunt krijgen is het een aanwinst voor uw gezinsbibliotheek). Om op de vraag tijdens de bondsdag in te gaan en ook omdat het geschrift van prof. Holwerda ons kan helpen bij ons toetsen en beoordelen van de HSV vandaag, bij de vraag of de HSV geschikt is voor kerkelijk gebruik, beter dan de NV51, geven we uit dat hoofdstuk, genaamd “De Nieuwe Bijbelvertaling”, enkele zaken door.
Allereerst geeft Holwerda dan aan dat het gaat om een voorlópig oordeel (“enige voorlopige opmerkingen”). De tekst van het Nieuwe Testament lag al een paar jaar klaar. Men had al, als men dat wilde, de gelegenheid gehad het Nieuwe Testament wat nauwkeuriger te vergelijken met de grondtekst. Het Oude Testament was niet beschikbaar. Prof. Holwerda stelt dan ook dat een serieus oordeel pas gegeven kan worden als de hele vertaling is gecontroleerd. Daarom gaf hij slechts een voorlopig oordeel.

Kerkelijk gebruik

Omdat er dus geen sprake was geweest van toetsing van de NV1951, had Holwerda ernstig bezwaar tegen een haastige invoering voor gebruik in de erediensten. “Als ik stemmen hoor op gaan, om nu maar haastig deze vertaling te gaan gebruiken in de eredienst, moet ik eerlijk zeggen: dat is dwaasheid. Want zulk een invoering geschiedt dan volkomen ongecontroleerd; de kerk heeft eerst te toetsen wat ze in haar erediensten gebruiken gaat.”
We weten dat dit toch gebeurd is. Zonder uitvoerige kerkelijke toetsing is de NV51 toegelaten als Bijbel voor gebruik in de erediensten, naast de SV.
Overigens had Holwerda ook bezwaar tegen het afwijzen van de NV51 op grond van “enkele losse steekproeven”. Dat vond hij niet billijk tegenover de vertalers.

Handschriften

Over de gebruikte handschriften liet prof. Holwerda zich niet uit. Tenminste niet over de Griekse handschriften die gebruikt zijn voor het Nieuwe Testament. Wel over de Hebreeuwse handschriften, het Oude Testament. Maar daartegen zijn niet de grootste bezwaren. We weten uit deze artikelen dus niet hoe prof. Holwerda daarover dacht.

Noodzaak

Prof. Holwerda was wel overtuigd van de noodzaak van een nieuwe bijbelvertaling. Tot die tijd werd in de kerk de Statenvertaling (hierna SV)gebruikt. Die heeft als nadeel, zo stelde Holwerda, dat de afstand tussen de zeventiende-eeuwse taal en de taal van 1951 steeds groter wordt. Die taal begon voor onze ouders, grootouders en overgrootouders een vréémde taal te worden. Daarom was een nieuwe vertaling nodig.
Anders zou de taalontwikkeling (de taal verandert al maar door) “een struikelblok worden om de Schrift te verstaan en te geloven”. Een argument dat vandaag voor ons een van de redenen is om de HSV te onderzoeken.

Spanning

Prof. Holwerda wees er vervolgens op dat een vertaling van de Bijbel vooral [i]duidelijk[/i] moet zijn. Maar dat roept wel spanning op. Aan de ene kant moet de bijbelvertaling aangepast worden aan de taal die we vandaag spreken en schrijven. Dat geeft duidelijkheid. Daarop moet de bijbelvertaling ook onderzocht worden.
Maar zo’n nieuwe bijbelvertaling komt niet in een luchtledig terecht. De kerken hèbben al een bijbelvertaling. “Maar nu hebben we een vertaling, die zich – volkomen terecht – een ereplaats heeft verworven. ’t Kerkvolk is in brede lagen aan de ‘oude’ vertaling gehecht; ze zijn daarmee vertrouwd geraakt en vele termen hebben een bepaalde gevoelswaarde verkregen.”
En daarin zit die spanning. Verouderde zeventiende-eeuwse taal leidt tot vervreemding. Maar invoering van een níeuwe vertaling kan ook tot vervreemding leiden. Voor prof. Holwerda

was dat reden om te waarschuwen voor een onmiddellijke invoering. Een te snelle invoering zou tot problemen kunnen leiden.
Uit de geschiedenis weten we dat er ook geen sprake was van een onmiddellijk kerkelijk gebruik. Làngzamerhand gingen predikanten de NV 51 steeds meer gebruiken. Zonder een datum af te spreken. Vrij geven voor kerkelijk gebruik is niet het zelfde als onmiddellijke invoering. Er was geen dwang. Eigenlijk, kerkrechtelijk gezien, mogen we ook vandaag nog gewoon de oude Statenvertaling gebruiken, als we dat willen. Toch werd na een aantal jaren de NV51 de gebruikelijke vertaling in onze kerken. Opmerkelijk is dat er, ondanks het feit dat die NV51 nu al weer bijna zestig jaar in gebruik is, er ook onder ons nog broeders en zusters zijn die soms terug grijpen op die oude SV; ze zijn er mee opgegroeid en sommige teksten hebben grote gevoelswaarde.
Wanneer de kerken spreken over een eventuele invoering van de Herziene Statenvertaling is dit dan ook een punt dat niet uit het oog moet worden verloren: velen onder ons hebben dat zelfde nu met de tekst van de NV51. Het is ´ònze` Bijbel geworden.

Eerbiedig

Prof. Holwerda, zo schreef hij, vond het in ieder geval belangrijk dat een nieuwe vertaling eerbiedig moest zijn. Zijn eerste oordeel was dat hij in de NV51 niets was tegengekomen dat plat of stuitend was.
We hebben bij het toetsen van de HSV gemerkt dat het soms wel wennen is aan een andere vertaling. Dat we bijvoorbeeld een andere weergave van persoonlijke voornaamwoorden (u, jij) al gauw bestempelen als oneerbiedig. We zijn iets anders gewend. En dan zijn we precies bij wat Holwerda bedoelde: een ander taalgebruik roept zomaar vervreemding op. En dan kunnen we het gevoel krijgen dat stukjes van de HSV een platter taalgebruik hebben dan de NV51. Uit de context, uit het geheel van zo´n bijbelgedeelte, en uit de toegenomen kennis van de bijbelse talen, zal dan moeten blijken of dat ook zo is.
In ieder geval kunnen we de eis van Holwerda, dat een bijbelvertaling eerbiedig moet zijn, helemaal overnemen.

Duidelijk

We schreven het boven al: een bijbelvertaling moet bovenal [i]duidelijk[/i] zijn, zo stelde Holwerda. Wat bedoelde hij daarmee?
Heel eenvoudig dat de bijbellezer moet begrijpen wat er staat. Een tekst in een vertaling kan misschien wel heel `juist´ zijn vertaald. Heel correct. Letterlijk een precieze weergave. Maar als dat leidt tot een zin waar ik helemaal niets van snap, dan heb ik er niets aan. “Het gaat me hier niet om de vraag welke vertaling *juist* is. Want in dit verband bekijk ik de dingen alleen uit een oogpunt van *duidelijkheid*. En dan zeg ik: ook al zou de St. Vert. een onjuiste opvatting hebben van deze tekst, men kan in ieder geval begrijpen wat ze bedoelt.” (Holwerda maakt deze opmerking n.a.v. van het verschil in vertaling van Jakobus 4: 5 tussen de SV en de NV51).
Holwerda gaf ook aan dat hij over het algemeen de voorkeur geeft aan een iets vrijere vertaling boven een letterlijke vertaling. Ook daar zit spanning tussen. Helemaal letterlijk vertalen leidt vaak tot slecht leesbaar, gewrongen Nederlands. Maar hoever ga je dan in het wat vrijer weergeven? Bij een niet letterlijke vertaling gaat vaak iets van het “aroma, van de kleur, van de typische nuance” verloren. Zichtbaar als bijbellezers naast de vertaling de grondtekst, de Bijbel in de oorspronkelijke taal, gaan raadplegen.
Daarmee samen hangt de vraag naar het zogenaamd `concordant` vertalen. Dat wil zeggen dat je een bepaald woord uit de Bijbel op alle plaatsen in de Bijbel, altijd, op de zelfde manier vertaalt. Voordeel van concordant vertalen is dat je dan heel gemakkelijk ziet waar bijvoorbeeld in de Bijbel teksten worden aangehaald uit eerdere bijbelboeken. Dat maakt de doorgaande lijn in de Bijbel duidelijker.

Holwerda kwam tot de conclusie dat de eis om altijd voor de zelfde vertaling van een woord te kiezen niet gesteld mag worden. Een en het zelfde woord kan bijvoorbeeld in het hebreeuws in verschillende zinnen een verschillende gevoelswaarde of zelfs een andere betekenis hebben. Veel meer dan woorden in onze taal. Daar moet bij de vertaling rekening mee gehouden worden.
De oude statenvertalers streefden naar concordant vertalen, om bovengenoemde reden, maar niet ten koste van alles. Ook zij kenden het bezwaar dat Holwerda in dit hoofdstuk schetste. En zij pasten dat ook toe. Net als de medewerkers aan de Herziene Statenvertaling.

Samengevat

We vatten nu even samen, in eigen woorden, wat we bij Holwerda tot nu toe hebben gelezen. Een nieuwe bijbelvertaling moet getoetst worden. Hij moet niet te snel ingevoerd worden, dat kan tot vervreemding leiden. De vertaling moet eerbiedig zijn. Hij moet vooral ook duidelijk zijn. Soms betekent dit dat een wat vrijere vertaling beter is dan een letterlijke. Altijd concordant vertalen is niet mogelijk.
In een volgend artikel hopen we een van de voorbeelden die prof. Holwerda geeft uit te werken. We hopen dan ook zijn eindconclusie over de NV51 te geven.

Duidelijkheid (2)

T.L. Bruinius

In het vorige artikel over de visie van prof. Holwerda kwamen we tot de volgende conclusies. Een nieuwe bijbelvertaling moet getoetst worden. Hij moet niet te snel ingevoerd worden, dat kan tot vervreemding leiden. De vertaling moet eerbiedig zijn. Hij moet vooral ook duidelijk zijn. Soms betekent dit dat een wat vrijere vertaling beter is dan een letterlijke. Altijd concordant vertalen is niet mogelijk.
Nu willen we een van de voorbeelden die prof. Holwerda geeft uitwerken. En zijn voorlopige eindconclusie over de NV51 laten zien.

Jakobus 4: 5

We noemden de vorige keer al even Jakobus 4: 5. Prof. Holwerda besprak die tekst als een voorbeeld van wat hij bedoelt met duidelijkheid. De tekst van een bijbelvertaling moet duidelijk zijn. Uit het geheel van
Holwerda's artikel mogen we afleiden dat hij beslist niet af wil doen aan wat er in de grondtekst van de Bijbel staat. Maar wel meent hij dat we niets hebben aan een nieuwe en misschien wat vrijere vertaling als niet duidelijk is wàt er nu eigenlijk staat. De vertaling van Jakobus 4: 5 is nu zo'n tekst waar de NV51 geen verbetering oplevert t.o.v. de SV.
Daar staat in de NV51, onze huidige kerkbijbel: *"Of meent gij, dat het schriftwoord zonder reden zegt: De geest, Die Hij in ons deed wonen, begeert Hij met jaloersheid? Maar Hij geeft dan ook des te grotere genade."* Holwerda betrok voor een goed begrip ook de eerste zin van vers 6 er bij. Die zin houdt nauw verband met vers 5.
De oude SV luidt hier: *"Of meent gij, dat de Schrift tevergeefs zegt: De Geest, Die in ons woont, heeft Die lust tot nijdigheid? Ja, Hij geeft meerdere genade"*
En om de lijn naar vandaag door te trekken geven we ook de tekst van de HSV (Herzien Statenvertaling). Dan kunt u die ook vergelijken. *"Of denkt u dat de Schrift tevergeefs zegt: De Geest, Die in ons woont, verlangt Die vurig naar afgunst? Hij geeft echter des te meer genade"*

Duidelijk?

Prof. Holwerda is van mening dat de SV op dit punt duidelijker is dan de NV51. Ook al zou er achter de vertaling van de NV51 misschien een opvatting liggen die beter is dan die van de

statenvertalers op dit punt, dan nog geeft hij de voorkeur aan de tekst in de SV. En door het vervolg in vers 6 wordt het nog moeilijker om de weergave van de NV51 te begrijpen. Allereerst geeft Holwerda de voorkeur aan de vertaling “Schrift”(SV) boven “schriftwoord” NV51). Nu, dat kunnen we wel begrijpen. Daarentegen vindt hij “zonder reden” (NV51) weer beter dan “tevergeefs” (SV). Maar los van die twee zaken vindt hij de tekst van de NV51 bepaald geen verbetering.
We citeren:
“Maar Hij geeft dan ook des te grotere genade’. Nu weet iedereen dat de woorden ‘dan ook’ een concluderend karakter hebben; m.a.w. in wat voorafgaat moet zoiets als een motivering liggen voor wat volgt. Doch die ontbreekt hier. Ieder, die de woorden ‘dan ook’ tracht te verstaan, zit met een raadsel.”
Dan ook, dat is “daarom” maar wáárom dan? En die onduidelijkheid neemt toe als we ook “des te” er bij betrekken. Waar grijpt dat “des te “ nu eigenlijk op terug? Holwerda stelt vast dat die woorden, “dan ook des te …” in de grondtekst niet voorkomen. Zoals gezegd had Holwerda geen bezwaar tegen een hier en daar wat vrijere vertaling. En als voor de duidelijkheid in het Nederlands eens wat extra woorden moeten worden toegevoegd, dan heeft hij daar geen bezwaar tegen. Maar: dan moeten die woorden wel een verduidelijking opleveren! En hier, zo meent Holwerda, gebeurt juist het omgekeerde. Hij komt tot de conclusie dat eigenlijk beide vertalingen minder geslaagd zijn. Het woord genade, in vers 6, kan ook betekenen een gunst, een vriendelijkheid, een welwillende behandeling. En, gelet op de context (Jakobus keert zich tegen ruzie en jaloezie in de gemeente), zou Holwerda dan ongeveer willen vertalen, een beetje vrij: “Of meent ge, dat de Schrift voor niets (over deze dingen) spreekt? Heeft de Geest, dien Hij in ons deed wonen, lust tot afgunst? Integendeel, Hij bewerkt een grotere mate van welwillendheid”.
Dat is duidelijk. Het betekent wel, zoals in dit geval, dat de vertaling niet letterlijk is maar meer parafraserend, uitleggend. Holwerda achtte dat hier aanvaardbaar. Maar zeker niet onbeperkt. Alleen daar waar het een beter begrijpen van de tekst ten goede komt.

Problemen

Holwerda maakte in zijn artikelenserie ook duidelijk dat vertalers tegen tal van moeilijkheden aanlopen. Met name het Hebreeuws ligt wat betreft zinsbouw en de mogelijkheid van meerdere nuances en betekenissen voor het zelfde gebruikte woord erg ver van het Nederlands af. Dat leidt er soms toe dat er echt gezócht moet worden naar een goede weergave.
Dat kan leiden tot een minder goede vertaling, afhankelijk van het inzicht van de vertalers. Een voorbeeld daarvan is de vertaling van het Hebreeuwse woord `sjoter` in Deuteronomium 16: 18. De SV heeft hier `ambtlieden`. Een wat vage, algemene omschrijving, heel breed. De NV51 kiest `opzieners`. Holwerda merkt op deze laatste weergave minder gelukkig te vinden. Als wij dat lezen denken we onmiddellijk, bij ´opzieners`, aan ouderlingen. Maar dat is hier niet bedoeld. De SV is hier, met die algemene omschrijving, toch duidelijker. De NV51 is hier dan te vrij. (De HSV zegt `beambten`).
Het kan ook zijn dat een vertaalprobleem kan wordt opgelost doordat we nu meer van de oude bijbelse talen weten dan vroeger. Een mooi voorbeeld daarvan is de vertaling van I Samuël 13: 21.
Dat gaat over de tijd dat de Filistijnen de Israëlieten overheersten en de Israëlieten geen wapens mochten hebben.
De SV zegt: *“maar zij hadden tandige vijlen tot hun houwelen, en tot hun spaden, en tot de drietandige vorken, en tot de bijlen, en tot het stellen der prikkelen.”* Een heel lastig te plaatsen tekst. De SV vertaalt hier zo letterlijk mogelijk omdat men niet goed wist wat hier nu eigenlijk stond.

De NV51 heeft: *"de prijs nu was twee derde sikkel voor de zeisen en de ploegscharen en een derde sikkel voor de hakken en de bijlen en voor het vastzetten van de prikkels."* Dat dit bedoeld werd was duidelijk geworden uit archeologisch onderzoek, uit opgravingen. Het probleem was de vertaling van het Hebreeuwse woord `pîm`. Dat werd uiteindelijk weergegeven als `tand`. Maar, zo vertelde Holwerda, tijdens opgravingen vond men gewichten met daarop het woord `pîm`. Die gewichten bleken allemaal even zwaar te zijn, 2/3 van het gewicht van een Israëlitische sikkel. En daarop doorgaand werd de puzzel opgelost: het ging om de prijs van het laten slijpen van werktuigen. Daarin waren de Israëlieten niet vrij.
Toegenomen kennis. De HSV heeft hier dan ook de vertaling van de NV51 overgenomen.

Tekstkritiek en schriftkritiek

Zo wees Holwerda een heleboel voorbeelden aan van plaatsen waar soms de ene en soms de andere vertaling zijn voorkeur had. En soms geen van beide. We kunnen dat natuurlijk niet allemaal overnemen. U zou het zelf moeten lezen. Heel leerzaam. Hij legde ook uit het verschil tussen tekstkritiek en schriftkritiek. Dat is niet het zelfde. Schriftkritiek wil zeggen dat men vragen stelt bij de betrouwbaarheid van de Schrift. In onze dagen valt te denken aan e manier waarop met Genesis 1-3 wordt omgegaan. En met het wegredeneren van het wonder van Jozua 10. Of het willen uitleggen van allerlei Schriftplaatsen als metaforen i.p.v. heilsgeschiedenis.
Schriftkritiek zet, om met Holwerda te spreken, de schaar in de Bijbel. Mensen maken zelf uit wat in de Bijbel als Heilige Schrift zal gelden en wat niet. Iets waar gereformeerden zich verre van moeten houden.
Tekstkritiek is iets heel anders. Dat staat voor het zoeken naar wat er nu precies staat. Door nieuwe kennis over de oude talen, door een beter begrip van het denken en leven in de Bijbelse tijd, als gevolg van opgravingen en onderzoek, komen we soms tot een betere vertaling. Tekstkritiek is, in de woorden van Holwerda, juist een noodzakelijke en gelovige arbeid.
De verleiding is groot om ook hierover nog van alles te vertellen. We doen het niet. Wie wil kan het zelf gaan lezen.

Eindoordeel

We besluiten met het (voorlopig) eindoordeel van Holwerda over de vertaling NV51.
Hij stelde dat we in die NV51 veel hebben gekregen om dankbaar voor te zijn. Maar ook dat een herziening van die NV51 op meerdere plaatsen noodzakelijk lijkt. Voordat die vertaling onder ons gezaghebbend mocht worden.
We weten dat van zo´n herziening nooit sprake is geweest, dat er ook geen uitgebreide kerkelijke toetsing is geweest en dat de NV51 inmiddels in onze kerken inderdaad gezaghebbend is geworden.
Met betrekking tot de wenselijkheid om een nieuwe bijbelvertaling, in dit geval de HSV, te gaan toetsen, is gewezen op de fouten van de NV51. Het eindoordeel van Prof. Holwerda maakt duidelijk dat er inderdaad inhoudelijke kritiek op de NV51 mogelijk is. Als de HSV op die punten waar de NV51 niet goed vertaalt, meer duidelijkheid kan geven , voor Holwerda een heel belangrijk punt, of in een noot aangeeft dat er op dat punt een moeite ligt, dan zou dat winst zijn.

Bijlage G: Overzicht tekstvergelijkingen vorige deputaatschappen

Bijbelboek	plaats	HSV betrouw-	NBG betrouw-	HSV lees-baarde	NBG lees-baarde	Synode
Genesis	1:1-5	2	0	0	1	2011
Exodus	20:1-7	1	1	3	0	2007
Exodus	20:7-17	0	1	1	2	2007
Leviticus	26:1-5	2	0	2	1	2011
Numeri	23:7-10	0	1	1	0	2011
Jozua	24:14,15,2	0	3	2	1	2011
Ruth	2:1-3	3	0	1	0	2011
1 Samuël	17:17-22	1	0	4	0	2011
1 Koningen	3:11-14	2	5	2	1	2011
1 Kronieken	17:7-10	7	0	2	0	2011
2 Kronieken	1:1-5	2	0	0	0	2011
Nehemia	13:19-22	2	2	0	0	2011
Job	40:10-15	1	0	0	0	2011
Psalm	1	0	1	0	0	2007
Psalm	2	1	4	0	1	2007
Psalm	3	0	3	0	0	2007
Psalm	4	1	1	0	1	2007
Psalm	5	0	1	0	0	2007
Psalm	147:1-5	0	2	0	0	2011
Prediker	1	2	2	1	1	2009
Jeremia	19:1-5	0	0	1	1	2011
Joël	1:1-4	0	0	0	0	2011
Joël	1	0	5	0	0	2009
Joël	2	0	5	0	1	2009
Joël	3	0	3	0	0	2009
Nahum	2:11-13	0	0	0	0	2011
Haggaï	1	2	3	7	1	2009
Maleachi	4:1-3	0	1	0	0	2011
Mattheüs	21:1-11	4	2	2	0	2007
Mattheüs	21:12-17	3	1	1	0	2007
Mattheüs	22:34-40	0	0	2	0	2009
Johannes	3:1-21	5	4	5	1	2009
Handelinge	26:14-16	0	0	0	1	2011
Romeinen	9:30-10:4	3	4	8	0	2007
1	13:1-7	1	2	3	1	2007
1	13:8-13	2	3	0	4	2007
Efeze	6:1-4	1	0	0	0	2011
Hebreeën	1	5	4	1	0	2009

Artikel R.09 Rapport deputaten ACOBB aan GS Groningen 2014

Aan : De generale synode te Groningen
Van : Deputaten Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse Betrekkingen (DACOBB) van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Ondw. : Rapportage werkzaamheden over de afgelopen periode

Mariënberg, 6 september 2014

Geachte broeders,
Hiermee ontvangt u ons rapport betreffende de werkzaamheden die door ons in opdracht van GS Hasselt 2011/2012 zijn uitgevoerd.

Inleiding
Deputaten hebben in de afgelopen periode niet behoeven te vergaderen: de werkzaamheden waren van een dusdanige aard dat schriftelijk overleg voldoende was.

Samenstelling deputaatschap
De samenstelling van het deputaatschap was als volgt:
A. Admiraal, voorzitter
J.A. Bazuin
A. van Egmond
G.H. Plaggenmars, secretaris

INHOUD
Verslag werkzaamheden……. 163
Bijlage 1 van DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek…….. 166
Bijlage 2 gesprek met GKN…… 168
Bijlage 3 Gesprekken Dalfsen met GKN..…….. 169

Verslag werkzaamheden
Dit verslag begint steeds met de instructie(s) in schuin gedrukte letter. Daaronder volgt per instructie hetgeen er te rapporteren is.

1. Zij zullen zich bij de daarvoor in aanmerking komende overheidsorganen en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken en de plaatselijke kerken op hun verzoek daarbij assisteren.

De bekendheid was er al en waar nodig is dit verbeterd, er zijn geen plaatselijke kerken geweest die assistentie nodig hadden.

2. Zij zullen fungeren als officieel adres van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland (postale aanduiding "hersteld") voor overheid, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen en in het algemeen wanneer de kerken gezamenlijk worden aangesproken of aangeschreven.

Deputaten zijn niet aangeschreven voor zover het de gezamenlijkheid van de kerken betreft.

3. Zij zullen stukken die van de overheid en overige kerkgenootschappen bij hen binnenkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken onder de aandacht van de kerken brengen.

Er zijn geen stukken binnen gekomen.

4. Zij zullen op vragen van de overheid en overige kerkgenootschappen over bepaalde zaken antwoord geven, voor zover de kerken zich na 2005 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken. Dit alles in overeenstemming met het gevoelen van de kerken. Zij zullen zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennisgeving aan de kerken doen toekomen.

Er zijn geen vragen binnen gekomen.

5. Zij zullen reageren op wetgeving die door de overheid wordt voorbereid evenals op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk (artikel 27 KO) en indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

Gelukkig hebben deputaten hiervan in de afgelopen periode geen gebruik hoeven te maken.

6. Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. wettige bescherming van de dienst van de kerk en het kerkelijke zaken betreft, indien niet op het bijeenkomen van de generale synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.

Er zijn door de overige kerken geen zaken, zoals in de instructie bedoeld, bij deputaten bekend gemaakt.

7. Zij zullen de kerken informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn.

Per 1-1-2016 wordt de ANBI voor de kerken gewijzigd. Een aantal gegevens moet worden bekend gemaakt via de website van de betreffende kerk. Deputaten hebben dit punt geagendeerd voor januari 2015 en zullen de kerken dienen met een voorstel. Dit alles op verzoek van een tweetal kerken.

8. Zij zullen gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, overbrengen en de vertegenwoordiging van de kerken op Koninklijke recepties voorbereiden en uitvoeren behalve wanneer de Generale Synode bijeen is.

8.1 Er zijn vanwege de troonwisseling en diverse verjaardagen felicitaties verzonden aan Zijne Majesteit Koning Willem Alexander en Koningin Maxima. Tevens aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix in verband met haar troonsafstand.

8.2. Gebruikelijk is om als generale synode per telegram een blijk van respect en trouw aan Z.M. de Koning toe te zenden. Om een voorbeeld te geven, volgt hierbij de tekst van een dergelijk telegram:

‘De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeengekomen in Groningen, wenst uwe Majesteit de zegen en de hulp van God toe bij de uitoefening van uw koninklijk ambt. De synode betuigt de aanhankelijkheid van de kerken jegens het Huis van Oranje. De synode verzekert uwe Majesteit dat door de kerken voortdurend voor u en uw vrouw wordt gebeden om kracht en wijsheid, in grote dankbaarheid aan God, de Koning der koningen, die u riep tot uw hoge ambt.’

…., preses

De kerken ontvingen van de Dienst van het Koninklijk Huis in alle gevallen bericht dat de Koninklijke Hoogheden hun hartelijke dank uitspraken voor de gelukwensen die zij van de kerken mochten ontvangen.

9. Zij zullen op uitnodiging van de overheid de kerken vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en

andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken.

Er zijn geen uitnodigingen van de overheid ontvangen waarop gereageerd moest worden.

10. Ze zullen in het algemeen de ontvangst van hun toegezonden stukken aan afzender(s) bevestigen.

Dit is in voorkomende gevallen gebeurd.

11. Zij zullen ingeval zij menen, dat bepaalde hun niet regarderende stukken van betekenis kunnen zijn voor de kerken of voor een ander generaal deputaatschap, de afzender(s) daarheen verwijzen.

Dit is niet nodig gebleken.

12. Zij zullen het adressenbestand van de kerken en van de overige kerkgenootschappen up-to-date houden.

Er wordt een papieren adressenbestand van de kerken up-to-date bijgehouden

13. Deputaten zullen ontwikkelingen in andere kerkverbanden nauwlettend volgen; deputaten zullen, wanneer zich tekenen voordoen, waaruit blijkt dat er sprake is van trouw aan Schrift en belijdenis (drie formulieren van enigheid) en samenleven volgens de Gereformeerde Kerkorde, daartoe oriënterende gesprekken houden met betreffende kerk(en) om zich over deze tekenen nader te laten informeren.

Deputaten hebben in de achterliggende periode geen acties hoeven te ondernemen.

Wel werden zij in de afgelopen maanden per brief geïnformeerd over gesprekken die gaande zijn tussen de Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht (GKN-kerkverband) en De Gereformeerde Kerk te Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek en een gesprek tussen de Gereformeerde Kerk Vijverhoeve (GKN-kerkverband en De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o. Zie bijgevoegde correspondentie: bijlage 1 en 2.

Ook werden zij geïnformeerd over de beëindiging van de gesprekken die De Gereformeerde Kerk te Dalfsen met het voorlopig kerkverband van de GKN voerde. Zie bijlage 3.

14. Zij zullen desgevraagd de correspondentie toelichten, die de Generale Synode heeft gezonden aan gemeenten buiten het kerkverband.

Er is geen vraag in bovenstaande zin binnen gekomen.

15. Zij zullen enkele of gegroepeerde al dan niet reeds vrijgemaakte verontruste kerkleden van de GKv of andere kerkgenootschappen verwijzen naar de kerkenraad van de dichtstbijzijnde kerk.

Dit is in de verslagperiode niet aan de orde geweest.

16. Zij zullen desgevraagd adviezen verlenen aan de plaatselijke kerken bij het aangaan van gesprekken met de onder 15 genoemde personen.

Deputaten zijn niet benaderd om adviezen te verstrekken.

17. Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.

Er zijn geen kosten gemaakt die gedeclareerd moesten worden.

18. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.

Heel fijn!

19. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.

Is bij deze (te laat) gebeurd.

20. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (pdf-formaat op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Wordt aan gewerkt.

Deputaten wensen u tot slot de wijsheid van de HERE toe bij al uw beraadslagingen. Met hartelijke broedergroet,
Namens deputaten,

A. Admiraal, voorzitter G.H. Plaggenmars, secretaris

Bijlagen:

1. Gesprek DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek en GKN Zwijndrecht
2. Gesprek DGK Zwolle e.o. en GKN Vijverhoeve
3. Brief inzake beëindiging correspondentie en gesprek DGK Dalfsen en voorlopig kerkverband van de GKN.

Bijlage 1 van DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek

Aan: Deputaten voor Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse Betrekkingen
p.a.: de secretaris G.H. Plaggenmars
Hesselinkkamp 11
7692 AS
Mariënberg

Bleiswijk, 4 september 2014

Geachte broeders deputaten,

In het belang van het informeren van het kerkverband over zaken die verschillende kerkverbanden raken kunnen wij het volgende meedelen over de contacten die er sinds een jaar zijn met de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te Zwijndrecht (GKN Zwijndrecht), een van de kerken van het kerkverband van de Gereformeerde Kerken Nederland (GKN).

1. Op 23 september 2013 is er, op initiatief van de kerkenraad van GKN Zwijndrecht, een eerste verkennende bespreking geweest tussen de kerkenraad van GKN Zwijndrecht en ons.
   Met dankbaarheid werd door beide kerkenraden vastgesteld dat deze vergadering mogelijk was en dat er in een goede sfeer met elkaar doorgesproken kon worden. Wel bleef er van onze kant een ‘dubbel’ gevoel over door het feit dat er nauwelijks inhoudelijk gesproken kon worden vanwege de informatieve opzet van de vergadering en door de houding van Zwijndrecht om nu wel een gesprek met ons te voeren maar tegelijk uitdrukkelijk de brief uit 2010 aan de GS Emmen te handhaven, waarin juist werd aangegeven dat een gesprek alleen mogelijk was als de in het verleden genomen besluiten t.a.v. Zwijndrecht werden teruggedraaid.
   Daarbij moet ook in rekening gebracht worden de eerder gedane uitspraak van het kerkverband van Zwijndrecht die uitsprak dat DGK niet op hetzelfde fundament zou staan.
   Niettemin was er dankbaarheid dat er een gesprek geweest was en was er de hoop dat dit inhoudelijk voortgezet kon worden.
   De kerkenraad van Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek besloot na evaluatie van de vergadering om de kerkenraad van Zwijndrecht uit te nodigen voor een vervolggesprek op basis van een aantal inhoudelijke gespreksonderwerpen van onze kant.

2. De kerkenraad van Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek heeft de kerkenraad van GKN Zwijndrecht vervolgens per brief d.d. 17 december 2013 uitgenodigd voor dit inhoudelijk vervolggesprek.
   In een reactie daarop werd door de kerkenraad van GKN Zwijndrecht aangegeven dat hij een impasse constateerde naar aanleiding van het gesprek van 23 september 2013. Naar zijn oordeel is er bij beide kerkenraden geen verandering ten aanzien van hun visie op het handelen in het recente verleden.

   De vraag van hem was of die impasse een probleem zou vormen op de weg tot verdere eenwording. Een vervolggesprek zagen ze dan ook graag met als onderwerp: eenwording zonder voorwaarden.2
   Het antwoord werd door ons met teleurstelling ontvangen. Er was gehoopt op een inhoudelijk gesprek over punten die tot verwijdering hadden geleid. Deze punten betreffen met name uitspraken van Zwijndrecht en van het voorlopig kerkverband van GKN over Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek of over De Gereformeerde Kerken, waarbij zij moeite hebben met het kerkelijk handelen in het verleden.
   In een reactie van ons begin februari 2014 spaken wij onze verwondering uit over hun reactie en werd GKN Zwijndrecht nogmaals uitgenodigd om een vervolggesprek te houden over inhoudelijke punten die grond voor verwijdering zouden kunnen zijn.
3. De kerkenraad van GKN Zwijndrecht heeft op 7 april 2014 mondeling toegelicht waarom hij een vervolggesprek wilde starten bij het punt waar beide kerken nu staan om vervolgens vanuit dat gezichtspunt te bepalen wie ze zijn, waarvoor ze staan en hoe ze met verschillende zaken omgaan. De focus zou daarbij op het heden en de toekomst zijn gericht omdat we over het verleden hoogst waarschijnlijk toch verschillend zouden blijven denken.
   Wij hebben per brief d.d. 8 juli 2014 ingestemd met dit vertrekpunt voor een vervolggesprek en daarbij de volgende gespreksonderwerpen ingebracht:

> De verhouding plaatselijke kerk versus kerkverband;
> De positie van de kerkorde;
> Het zoeken van de oecumene met daarbij aandacht voor de zgn. Leusense conferenties waar leden binnen het GKN kerkverband bij betrokken zijn.

Voor het aangaan van een vervolggesprek, startend bij het heden, stelden wij wel als voorwaarde, dat de onderwerpen die in het verleden oorzaak waren van het op zichzelf komen te staan van Zwijndrecht, in een later stadium besproken zouden moeten worden. De reden hiervoor is dat het bij ons vragen blijft oproepen waarom GKN Zwijndrecht ons nu, in tegenstelling tot enkele jaren geleden, wel ziet staan op het fundament van Schrift en belijdenis.

Tot zover een kort overzicht van de contacten die er tot nu toe zijn geweest met de kerkenraad van GK N Zwijndrecht. Momenteel zijn wij in afwachting van een reactie van de kerkenraad van GKN Zwijndrecht op onze brief van 8 juli 2014.
Mocht u vragen hebben of nadere informatie willen hebben dan kunt u zich uiteraard altijd tot ons wenden.

Met hartelijke broedergroet en sterkte gewenst bij uw arbeid als deputaten,
Namens de kerkenraad

De preses ds. C. Koster De scriba A. van Egmond

Bijlage 2

Kort verslag van het oriënterend gesprek van Gereformeerde Kerk Nederland te Zwolle e.o. en De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o. (hersteld) gehouden op woensdag 28 mei 2014 in De Hoeksteen.

1. Opening

Ds. S. de Marie leest Joh. 17: 6-26 en laat zingen uit Psalm 25 vers 2. Hij gaat voor in gebed, waarna hij de vergadering opent. Hij heet de broeders welkom. Beide kerkenraden hebben een afvaardiging naar deze vergadering gestuurd.

Ds. De Marie geeft aan dat dit een eerste kennismaking, oriëntatie kan zijn. We hebben eerst samen gekerkt, veel gedeeld. In 2009 is de breuk gekomen. Dat gaf veel verdriet, dat is nog steeds aanwezig. Aanleiding voor de uitnodiging is dat we al vier jaar gescheiden optrekken waar we verdriet over hebben en er op landelijk voorlichtingsavonden vaak de vraag wordt gesteld, waarom we niet een zijn met GKN. We hopen dat we elkaar kunnen vinden op basis van dezelfde Waarheid.

2. **Agenda**

De agenda is akkoord.

3. **Voorstellen**

In de voorstelronde geeft iedere afgevaardigde aan welk ambt hij vervuld, aangevuld met een persoonlijke noot.

Gereformeerde Kerk Nederland te Zwolle e.o. (GKN): br. J. Sebens (ouderling, preses), br. L.P. Meedendorp (ouderling, 2de preses), br. W.J. Boot (ouderling, 1ste scriba), br. E. Borst (ouderling), br. J.H. Jansen (ouderling) en br. R. Dekker (diaken).

De Gereformeerde Kerk te Zwolle e.o. (hersteld) (DGK): ds. S. de Marie (preses), br. J. Horst (ouderling, 2de preses), br. M.S. Godschalk (ouderling en 2de scriba) en br. H. Tamminga (diaken).

Het voorstel om samen de notulen en een kort verslag te maken is akkoord. De wens is om dit op korte termijn gereed te hebben.

4. **Korte schets plaatselijke gemeenten, kerkelijk leven en kerkverband.**

GKN geeft aan dat ze gereformeerde kerk zijn en zich gebonden weten aan Gods Woord en de belijdenisgeschriften. Ze hanteren de Dortse kerkorde, voor zover mogelijk.

De vergaderingen vinden plaats in de Kandelaar in s'-Heerenbroek. De gemeente telt nu zo'n 200 leden, diverse verenigingen en catechisatiegroepen. Het is een echte streekgemeente, dat een groot gebied beslaat.

Sinds 2010 zijn ze lid van het kerkverband GKN. Dit kerkverband telt 9 gemeenten en drie predikanten.

DGK telt nu zo'n 150 leden. Ermelo is nog steeds wijkgemeente. Zij zijn ook gereformeerd, weten zich gebonden aan Gods Woord, de belijdenisgeschriften en de kerkorde. Ze hebben diverse verenigingen en catechisatiegroepen.

Het kerkverband telt twee classes en binnenkort vergadert de generale synode (november 2014). Ze hebben een eigen Opleiding tot de Dienst des Woords. Twee studenten zijn op deze Opleiding afgestudeerd. Eén is al dominee, de ander is net afgestudeerd. Ze hebben nu drie predikanten en twee emeritus predikanten. Ook onderhouden ze een zusterkerkrelatie in Canada met de gemeente te Abottsford.

Er zijn twee voorlichtingsavonden georganiseerd in Zwolle.

5. **Uitspreken verwachtingen gesprek.**
Door beide kerkenraden wordt uitgesproken wat zij verwachten van het gesprek en met welke doel zij het gesprek in zijn gegaan. Beide kerkenraden zijn er van overtuigd dat de Here hen ook dringt om de eenheid te zoeken met hen die op hetzelfde fundament staan van Schrift en belijdenis. Daar willen we met elkaar over in gesprek. In die weg mogen we ook bidden om de zegen van de Here.
Door de GKN worden een aantal vragen aan DGK gesteld naar aanleiding van de uitnodiging om met elkaar in gesprek te komen. Hier wordt verder over doorgesproken. Beide kerkenraden nemen de vragen en de voorlopige antwoorden mee om die binnen hun voltallige kerkenraad te bespreken.
6. **Benoemde gesprekspunten.**
Er wordt nog kort doorgesproken hoe we een vervolggesprek kunnen inrichten en welke onderwerpen aan de orde kunnen komen. De bespreking zou vorm kunnen krijgen door een stukje voor te bereiden over een onderwerp en die dan op een vergadering te bespreken. De onderwerpen die aan bod kunnen komen worden later met elkaar uitgewisseld.
7. **Vaststellen vervolgvergadering.**
De eerste stap is om het huidige gesprek binnen de kerkenraden te bespreken en daar ook de vragen die gesteld zijn daarin mee te nemen. Er wordt alvast een voorlopige datum vastgesteld voor een vervolggesprek: woensdag 8 oktober 2014.
8. **Rondvraag**
Een van de broeders stelt nog een vraag over publicaties.
9. **Sluiting.**
Het is fijn dat we zo elkaar hebben kunnen spreken. Goed dat we zaken hebben kunnen uiten en we hopen dat de Here dit verder wil zegenen. We zingen Psalm 33 vers 8, waarna br. J. Sebens ons voorgaat in dankgebed. Hierna sluit de voorzitter de vergadering.

Bijlage 3

De Gereformeerde Kerk Zwolle e.o.
Scriba:
C. Baan
Zalkerdijk 47,
8042 PP Zwolle
Tel.: 038-4214071
E-mail : scriba@gereformeerde-kerk-zwolle.nl

Zwolle , 14 juli 2014

Aan Deputaten voor Adresvoering / Contacten Overheid / Binnenlandse Betrekkingen
p/a G. H. Plaggenmars,
Hesselinkkamp 11
7592 AS Mariënberg

Dalfsen, 11 april 2013

Geachte broeders,

Door middel van een email (d.d.d09041.34 heeft de raad van de Gereformeerde Kerk te Dalfsen een bericht gestuurd aan br. G.H. Plaggenrnars, in zijn functie als secretaris van het deputaatschap.

Het betreft de correspondentie die de kerkenraad de afgelopen jaren gevoerd heeft met het voorlopig kerkverband van de Gereformeerde Kerken in Nederland {GKN).
Uit de documenten zal u duidelijk warden dat het beleid van Dalfsen inzake het zoeken naar eenheid met allen die op hetzelfde fundament staan de kerkenraad steeds voor ogen heeft gestaan en nog staat, Wij hebben meerdere pogingen gedaan om met de GKN in gesprek te blijven en even leek het er op dat we in januari 2013 met elkaar zouden doorspreken over verschillende zaken, Het lag in de bedoeling daarbij ook de vereniging met het kerkverband van DGK toe te lichten. Toen bleek echter dat de GKN niet (meer)met Dalfsen afzonderlijk wilde praten nu Dalfsen zich met DGK heeft verenigd, maar dit gesprek alleen van kerkverband tot kerkverband wilde houden.
De reden dat wij deze correspondentie aan u sturen is dat het niet voor de hand ligt dat de kerkenraad van Dalfsen, nu wij verenigd *zijn* met DGK, verder zelfstandig initiatieven ontplooit om wegen te zoeken na& eenheid met de GKN.
Wij zijn echter van oordeel dat het zoeken van eenheid — ook met cie GKN — behoort tot de opdracht die de Here Christus ons geeft, Gelet op het feit dat het zoeken en onderhouden van contact met binnenlandse betrekkingen tot uw opdracht behoort legt de kerkenraad deze zaak aan u voor. De kerkenraad is graag bereid om hierbij zijn diensten aan te bieden.
Met broedergroet,

Ds. E. Heres, peses B**.** Lourens, scriba

Artikel R.10 Rapport van Deputaten Opleiding tot de dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken in Nederland

Aan: De Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
De scriba van De Gereformeerde Kerk te Groningen, Broeder B. de Roos
Kraanvogelstraat 124
9713 BS Groningen

Geachte broeders,

Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords zijn de Here dankbaar dat zij hun werk voor de Opleiding tot de Dienst des Woords hebben mogen verrichten en daarvan aan de synode verantwoording kunnen afleggen. Het rapport is gebaseerd op de instructie die we ontvangen hebben van de Generale Synode 2011/2012, gehouden te Hasselt. In deze rapportage geven we eerst de instructie weer met een bespreking van de bijbehorende activiteiten, gevolgd door onze voorstellen. Vervolgens geven we u inzicht in onze activiteiten aan de hand van een korte samenvatting van onze vergaderingen.
Onze rapportage bestaat uit twee delen, namelijk een openbaar gedeelte en een vertrouwelijk deel. In het vertrouwelijke deel is persoonsgebonden informatie opgenomen.
Verder treft u in de bijlage het financiële overzicht van de jaren 2012-2013 met de begroting voor 2014 aan. Bij de rapportage zenden wij u ook de laatste versie van de Studiegids toe.
Onze dank gaat uit naar de HERE, de Almachtige God en Vader in Jezus Christus, die krachten en wijsheid gaf voor al het werk waarvan u in dit rapport een samenvatting vindt.
Wij bidden dat uw besluitvorming eraan mag bijdragen dat in onze kerken mannen beschikbaar komen, die bekwaam zijn om het Woord van onze God te verkondigen. Wij vertrouwen erop dat de HERE, Die ons roept, getrouw is. Hij zal het doen.
We wensen u bij al uw beraadslagingen de genade van de HERE toe (2 Corinthiërs 12:9).
Met broedergroeten, Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords,

P. van Egmond, afgevaardigde in kerkdag-comité
R. ten Have, secretaris
L. Menninga, algemeen adjunct
J.C. Sikkens, penningmeester
C.A. Teunis, voorzitter

Namens hen, C.A. Teunis, voorzitter R. ten Have, secretaris

Inhoudsopgave

1. De deputaten…… 171
2. De instructies aan de deputaten……... 172
3. De Opleidingsbibliotheek…… 174
4. Zaken betreffende instelling deputaten art.19 K.O……. 177
5. Docent overeenkomsten…….. 177
   - dr. P. van Gurp.
   - br. T.L. Bruinius.
   - ds. S. de Marie.
   - br. A. van Egmond.
   - tijdelijke benoeming ds. E. Heres.
   - benoeming beheerder bibliotheek, br. P. Drijfhout.
6. Studenten…… 178
   - Ds. C. Koster
   - Student M. Dijkstra
   - Student M.A. Sneep.
7. Overleg met het College van Opleiding……. 179
8. Kerkdag…….. 179
9. Financieel…… 180
10. Slotwoord…… 180

Bijlage A: Vergaderingen van deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords…… 181
Bijlage B: Verslag College van Opleiding tot de Dienst des Woords, 2012-2014… 181
Bijlage C: Financieel verslag Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords……. 185
Bijlage D: Financieel verslag Opleidingsbibliotheek…… 187
Bijlage E: Verslag kascontrole en overdracht Stichting Het Theologisch Boek……187

De deputaten

De deputaten zijn aangesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, in haar vergadering van 13 oktober 2012 te Hasselt.

Als deputaten zijn benoemd de broeders R. ten Have, L. Menninga, J.C. Sikkens, P. van Egmond en C.A. Teunis (samenroeper) en M.S. Godschalk (als secundus). Deputaten hebben in hun eerste vergadering br. C.A. Teunis benoemd tot voorzitter, br. R. ten Have tot secretaris, br. J.C. Sikkens tot penningmeester en br. L. Menninga tot algemeen adjunct van het deputaatschap. Br. P. van Egmond is benoemd als afgevaardigde van deputaten in het comité Kerkdag. Br. M.S. Godschalk was benoemd als secundus. Hij droeg het penningmeesterschap over aan br. J.C. Sikkens. De overdracht is correct uitgevoerd middels

een kascontrole, uitgevoerd door de brs. C.A. Teunis, R. ten Have en J.C. Sikkens, en afhandeling van de noodzakelijke bank activiteiten.

De instructies aan de deputaten

De Generale Synode van Hasselt 2011/2012 heeft aan deputaten een aantal opdrachten gegeven. Hieronder zijn deze opdrachten vermeld met in schuinschrift een samenvatting van wat daarvoor in de periode oktober 2012 tot juli 2014 gedaan is:

1. Zij zien er op toe dat alle partijen handelen in overeenstemming met het door de synode vastgestelde Statuut voor de Opleiding.

Alle partijen hebben gehandeld conform het Statuut voor de Opleiding zoals dat vastgesteld is door de GS Hasselt.

2. Zij zien er op toe dat er structureel opleiding plaatsvindt door het College van Opleiding.
   Er is structureel opleiding gegeven aan de studenten. De opleiding aan de TUA is beëindigd en het onderwijs overgenomen door de eigen docenten. Het ontheffingsverzoek van de docent kerkrecht is in 2014 toegekend en, om de continuïteit van de opleiding in dit vak niet te verstoren, is er een tijdelijke benoeming gedaan van een docent kerkrecht in de persoon van ds. E. Heres.

3. Zij informeren de kerken over de mogelijkheden van de opleiding. Op deze wijze zullen zij broeders stimuleren de studie theologie te volgen en broeders die zulks van zins zijn, nader adviseren.
   Door middel van een brief aan de kerkenraden (2014) en een artikel in De Bazuin (2013) is aandacht gevraagd voor de studie Theologie. Tevens is via de website en op de Kerkdag de studiegids onder de aandacht gebracht waarin de studie inhoud beschreven wordt (zie ook bijlage F).

4. Zoveel als in hun vermogen ligt ondersteunen zij het College van Opleiding in hun werkzaamheden.
   Deputaten hebben naar vermogen het College van Opleiding ondersteund. Dit heeft plaats gevonden door gesprekken te voeren met de opleider en docenten en naar ons vermogen feedback te geven op hun werkzaamheden.

5. Zij bespreken met het College van Opleiding elk half jaar het studieprogramma en de studievoortgang van de studenten aan de hand van het halfjaarlijks rapport van de opleider betreffende de planning van de onderwijsmomenten, de leerstof en het jaarlijks af te nemen examen.
   Deputaten hebben met het College van Opleiding de studieplanning en de voortgang van de studie van de studenten besproken. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 30-11-2012, 26-04-2013, 01-11-2013 en 29-03-2014. Het College van Opleiding heeft ook een rapportage opgesteld van haar werk, de gehouden onderwijs momenten met de studenten en de planning voor het komende studiejaar. Deze rapportage is opgenomen in bijlage B.
   De studenten Dijkstra en Sneep hebben op 8 juni 2013 hun presentaties gehouden voor het CvO met deputaten ODDW en de kerkleden. Student Sneep deed dit tevens op 29 maart 2014. Student C. Koster is op 18 februari 2013 afgestudeerd en is na

het preparatoir en peremptoir examen predikant geworden van de kerk te Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek. Student Dijkstra is afgestudeerd op 24 mei 2014.

6. Zij brengen aan iedere synode omtrent het sub 4 genoemde rapport uit, de rapportage over de studievoorgang van de studenten geschiedt vertrouwelijk. *In dit rapport wordt gerapporteerd over de contacten met het docentencorps*.

7. Zij voeren tenminste eenmaal per jaar een voortgangsgesprek met de opleider.
Deputaten hebben voortgangsgesprekken met de opleider gehouden en wel op 30 november 2012, 26 april 2013, 1 november 2013 en 29 maart 2014.

8. Zij voeren tenminste eenmaal per jaar een voortgangsgesprek met elke docent en opleidingsmedewerker.
Voortgangsgesprekken zijn gevoerd in 2013 en 2014 met de docenten ds. S. de Marie, dr. P. van Gurp, broeder A. van Egmond en broeder T.L. Bruinius. Op 29 september 2012 werd aan opleidingsmedewerker br. A.J. Koekkoek in verband met zijn gezondheidstoestand eervol ontslag verleend. Broeder A.J. Koekkoek is op 6 november 2013 overleden. Deputaten en het College van Opleiding waren vertegenwoordigd bij de begrafenis.

9. Zij hebben de bevoegdheid om, in overleg met de opleider, het geven van onderwijs bij te wonen.
Deputaten hebben het onderwijs op een aantal momenten bijgewoond, en hebben het zo afgestemd dat zij het onderwijs aan iedere student tenminste eenmaal per kalenderjaar hebben meegemaakt. Het onderwijs was Schriftgetrouw en leerzaam.

10. Zij hebben de bevoegdheid om, op voordracht van de opleider, één of meer overige medewerkers te benoemen en een daarbij passende vergoeding toe te kennen.
Deputaten hebben docent A. van Egmond op zijn verzoek in januari 2014 ontheffing verleend van zijn docentschap. Ter vervulling van die vacature was het noodzakelijk dat er op korte termijn een nieuwe docent kerkrecht benoemd werd. De noodzaak lag in de continuïteit van het onderwijs aan student M.A. Sneep. Deputaten hebben vervolgens op voordracht van de Opleider ds. E. Heres benoemd tot docent kerkrecht met dien verstande dat die benoeming tijdelijk is totdat de GS Groningen 2014 deze benoeming behandeld heeft.

11. Zij bezoeken tenminste eenmaal per jaar de studenten om met name over hun motivatie en confessionele trouw te spreken.
Iedere student is eenmaal per jaar bezocht om met hem te spreken over met name zijn motivatie en zijn confessionele betrouwbaarheid.

12. Zij staan met raad en daad terzijde de broeders die de studie theologie of een, nader te bepalen, opleiding in de klassieke talen volgen, en indien nodig hebben zij daarover contact met de Opleider en kerkenra(a)d(en) van de broeders. *Deputaten hebben naar vermogen deze opdracht vervuld en doen in dit rapport ook hierover verslag.*

13. Zij zijn gerechtigd tot het doen van een verzoek aan de samenroepende kerk van de eerstkomende generale synode om een bijzondere of vervroegde Generale Synode bijeen te roepen indien de voortgang van de Opleiding dat noodzakelijk maakt of

indien een opleider benoemd moet worden in de tijd gelegen tussen twee generale synodes.
Door de tussentijdse benoeming van ds. E. Heres voor de duur van krap een jaar tot aan de behandeling op de synode was ons inziens het samenroepen van een vervroegde synode niet voor de hand liggend.

14. Zij ondersteunen de Opleider bij de opbouw van de bibliotheek en dragen zorg voor de instandhouding van de bibliotheek en plegen daartoe overleg met de Opleider.
Deputaten hebben zich intensief beziggehouden met de werkzaamheden van de Commissie Verhuizing Bibliotheek die onder haar verantwoordelijkheid viel. Het resultaat is dat de bibliotheek samen met de aanzet voor een documentatie centrum een plaats gevonden heeft in Zwolle naar tevredenheid van alle belanghebbenden. Ook zijn een bibliothecaris en beheerder aangesteld in goed overleg met de Opleider. Tevens is er een bibliotheekfonds opgericht om noodzakelijke gelden in te zamelen.

15. Zij zullen per jaar verantwoording afleggen over het beheer van de hun ter beschikking staande financiële middelen. De penningmeester van het deputaatschap zal daartoe jaarlijks zijn boeken laten controleren door een classis die hiervoor door de synode is aangewezen. Vier maanden voor aanvang van de eerstkomende synode zal het deputaatschap een financiële begroting en de verantwoording van de financiële middelen zoals deze zijn goedgekeurd door de controlerende classis, aan de roepende kerk doen toekomen.
De classis Zuid-West heeft DGK Hasselt e.o. opgedragen de boeken te controleren. De controle heeft plaatsgevonden begin 2014 over de jaren 2012 en 2013. Een rapport van deze controle kan de synode verwachten van de classis Zuid-West.

16. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.
Dit rapport is aangeleverd volgens de geldende regels.

17. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (pdf-formaat op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.
Het archief over de periode 2012 tot en met de afsluiting van de generale synode van Hasselt 2011/2012 zal in papieren als ook in digitale vorm overgedragen worden uiterlijk na 6 jaar aan de archivaris van de Generale Synode.

3. **De Opleidingsbibliotheek**

Een zaak die veel aandacht gekregen heeft in de afgelopen periode sinds de GS Hasselt (2011/2012) is de verhuizing en inrichting van de bibliotheek die overgenomen is van de stichting Het Theologisch Boek.

Op de GS Hasselt was besloten om het aanbod van de stichting HTB om hun bibliotheek (boeken, meubilair en apparatuur) over te nemen, te aanvaarden met erkentelijkheid. Een eerste inventarisatie van de kosten (begroting) was gemaakt door een synodecommissie en als locatie was aangegeven een tweetal zalen van het kerkgebouw De Hoeksteen in Zwolle.

De GS Hasselt stelde een Commissie Verhuizing Bibliotheek (CVB) in, die de zaak met spoed moest gaan uitvoeren onder de verantwoordelijkheid van deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords (artikel 7.01-7.04 en pagina 230 van de Acta GS Hasselt).

De GS Hasselt 2011-2012 besloot (zie Acta GS Hasselt 2011-2012, artikel 7.04):

om de complete bibliotheek van de Stichting Het Theologische Boek (boeken, brochures en andere media, na verwijdering van de dubbele exemplaren ongeveer 13.000 exemplaren), inclusief de inventaris (computers, software, meubilair e.d. volgens de inventarislijst) en het positieve saldo van de financiën van de bibliotheek in zijn geheel over te nemen voor € 1,-en op te nemen in de Opleidingsbibliotheek en daarbij haar goedkeuring te hechten aan de voorgestelde overdrachtsakte (bijlage 4 van document 10.157).

1. dat in de overdrachtsakte de kopende partij aangeduid wordt als: De Gereformeerde Kerken in Nederland, ten deze vertegenwoordigd door de Deputaten Voorbereiding Volgende Synode, hierna te noemen: koper; en dat bij de ondertekening van de koopovereenkomst de omschrijving van de koper wordt: Deputaten Voorbereiding Volgende Synode.
2. om de collectie boeken te plaatsen in twee gehuurde zalen van het gebouw De Hoeksteen aan de Scheldelaan 141 te Zwolle, waar inbegrepen is ruimte voor de Opleiding ten behoeve van colleges en studie, en daarmee zijn goedkeuring te geven aan de geschatte exploitatie en verhuiskosten. (gronden hiervoor waren dat:
   - de locatie centraal in Nederland lag en gunstig voor de Opleiding die in Zwolle is gevestigd;
   - de huurkosten per vierkante meter wel circa 25% hoger zijn maar daar staat tegenover dat de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor de beoogde gebruikers veel beter is;
   - het beschikbare vloeroppervlak ruim voldoende is voor de bibliotheek;
   - er daarnaast ruimte is voor onderwijsfaciliteiten en studie;
   - de kerkzaal in het gebouw gehuurd wordt door DGK Zwolle e.o. wat mogelijk efficiencyvoordelen oplevert;
   - de zalen klimatologisch geschikt zijn voor het bewaren van de boeken).
3. om de overdracht en verhuizing met voortvarendheid uit te voeren, in rekening brengend dat de huidige locatie van de collectie in De Krim nog tot midden 2013 beschikbaar is.
4. om een uitvoeringscommissie in te stellen die volgens de door de synode opgestelde instructies de verhuizing van de collectie, en de daarmee samenhangende inrichting en organisatie van de Opleidingsbibliotheek ter hand neemt onder verantwoordelijkheid van deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.

De CVB is snel aan het werk gegaan om de verhuizing te organiseren. Ze stuitte echter op een aantal onverwachte kosten voor de huur van de aangewezen locatie. Bovendien bleek de toegankelijkheid van de locatie minder goed dan oorspronkelijk was aangenomen. Dit hing voor een groot deel samen met de verwarming van de lokalen en de regeling van de toegang. Om die reden heeft de CVB een inventarisatie gemaakt van de beschikbare mogelijkheden en deze evaluatie aan deputaten ODDW voorgelegd. Na ruim overleg met deputaten en het CvO is uiteindelijk geconcludeerd dat een alternatieve locatie de toegankelijkheid van de bibliotheek en de flexibiliteit van het gebruik van de ruimte ten goede kwam tegen zeer redelijke kosten.

Deputaten namen daarom de volgende besluiten in hun vergadering van 22 mei 2013:

Besluit 1.
Deputaten ODDW besluiten met steun van het CvO om de verworven bibliotheek niet in het kerkgebouw de Hoeksteen te plaatsen.

Gronden
De toegang tot de kerk en bibliotheekzaal is elke keer gebonden aan een afspraak die minstens 10 dagen van te voren gemaakt moet zijn.

1. De route van entree naar de bibliotheek is niet logisch en daarom moeilijk.
2. Het aantal sleuteldragers is beperkt tot 3. Studenten hebben zo geen vrije toegang. Kerkleden evenmin.
3. Elke vergadering die gehouden wordt in de bibliotheek moet apart verrekend worden tegen een prijs die bovenop de algemene huurprijs komt.
4. De keukenvoorzieningen zijn naar ervaring onder de maat.
5. De berging is verhuurd aan derden.
6. De vorm van de zalen is onpraktisch. Het kerkgebouw wordt niet binnen afzienbare tijd eigendom van de kerk van Zwolle en blijft dus in handen van een commerciële instelling.

Besluit 2:
Deputaten ODDW besluiten met steun van het CvO om de verworven bibliotheek te plaatsen, met gebruikmaking van de bestaande rekken, in de grote zaal (90m2) in het kantoorpand aan de Branderweg.

Gronden:

1. De kosten zijn ongeveer gelijk aan de geschatte kosten door de GS-Hasselt.
2. De locatie is goed bereikbaar voor de Opleiding en voor studenten en kerkleden.
3. De zaal is door zijn vorm efficiënt in te delen, de hele bibliotheek kan er zonder problemen in en er is ruime daglicht inval terwijl zonwering beschikbaar is.
4. De toegestane vloerbelasting is ruim voldoende voor het opslaan van grote hoeveelheden boeken, aldus bevestigd door de verhuurder.
5. De ruimte is groot genoeg voor uitbreiding. Zo nodig kan ook nog een rolarchief geplaatst worden.
6. Gebruik voor studie of vergaderingen vereist geen afspraak. Studenten hebben vrije toegang (sleutel). De temperatuur kan vrij aangepast worden (energie wordt gemeten en verrekend).
7. Er is geen beperking voor het aantal sleuteldragers.
8. Deputaten Documentatie kunnen ook van deze ruimte gebruik maken.
9. Een keuken faciliteit voor eigen gebruik is aanwezig.

De huur van de grote zaal is vervolgens geregeld en de rekken met boeken geïnstalleerd. Ook de computerapparatuur en kopieermachine zijn in die ruimte geïnstalleerd. De ruimte is voorzien van een internet aansluiting en de inventaris is verzekerd tegen brand en inbraak. Ongeveer 10% van de boekenruimte is gereserveerd voor materiaal van deputaten Documentatie op hun verzoek.
Het afgelopen jaar zijn er reeds diverse vergaderingen gehouden en is de bibliotheek frequent gebruikt door docenten en studenten en houden ook deputaten daar hun vergaderingen.
De overdracht van de bibliotheek is tenslotte afgerond middels een kascontrole door twee deputaten bij de penningmeester van de Stichting HTB (br. J. Bruijn). Rapport van deze controle is bijgevoegd als bijlage E. De Stichting heeft zichzelf opgeheven na overdracht van de resterende gelden. Alle verhuiskosten zijn door de Stichting betaald uit hun reserves. Het financieel archief en de administratie van de Stichting zijn aan deputaten overgedragen.
Een bibliotheekfonds is in het leven geroepen om voor de bibliotheek gelden te werven omdat de exploitatie van de bibliotheek een aanzienlijk bedrag vraagt (ongeveer 10.000,- euro per jaar). De donateurs van de stichting HTB zijn persoonlijk aangeschreven om te wijzen op de

veranderingen en hen aan te moedigen hun giften nu over te maken aan het bibliotheekfonds. Helaas was het niet mogelijk om het gebruik van automatische incasso te continueren.

Met het oog op de verworven grote bibliotheek hebben CvO en deputaten ook nieuwe functie eisen/instructies opgesteld voor een bibliothecaris en voor een beheerder. Onze bibliothecaresse zr. Godschalk-Wielenga heeft gemeend ontheffing te moeten vragen van deze functie. In goed overleg met het CvO zijn daarom de volgende aanstellingen gedaan:
Bibliothecaris - ds. S. de Marie (onder bestaande contract)
Beheerder - br. P. Drijfhout (nieuw contract)

Voor beide functies is een taakomschrijving opgesteld. Tevens is er een regeling opgesteld voor de toegang van de bibliotheekruimte. De beheerder heeft intussen al veel werk verricht om de bibliotheek verder op orde te brengen.

4. Zaken betreffende instelling deputaten art.19 K.O.

De GS Hasselt heeft besloten de steun aan hulpbehoevende studenten los te koppelen van het bestuur van de Opleiding. Het besluit dat daartoe genomen is had onder andere als grond dat deze aangebrachte scheiding van taken op hoofdlijnen recht doet aan de functie van deputaten als beroepsorgaan tussen College van Opleiding en de generale synode.
De GS Hasselt heeft deputaten art.19 benoemd en de verdeling van gelden vastgesteld.

Op 5 oktober 2012 is in goed overleg tussen deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords (art.18) en deputaten Steun Hulpbehoevende studenten (art.19) de noodzakelijke verdeling van de gelden en de overdracht van archiefstukken geregeld.

Verder is er in goed overleg een artikel gepubliceerd in De Bazuin over de taakverdeling tussen beide deputaatschappen. Dit artikel is gepubliceerd in nummer 45 van jaargang 6 (19 december 2012).

5. Docent overeenkomsten

- dr. P. van Gurp.

Het vrijwilligerscontract zoals goedgekeurd door de GS Hasselt is in 2013 door dr. P. van Gurp getekend. De uitwerking van dit contract behoeft heroverweging.

- br. T.L. Bruinius.

Het arbeidscontract zoals vastgesteld door de GS Hasselt voor 50% van de werktijd van br. T.L. Bruinius is door br. Bruinius getekend in 2013. Br. Bruinius werkt onder de supervisie van de Opleider. Een overzicht van zijn uren en de besteding daarvan worden regelmatig ter informatie aan deputaten voorgelegd.

- ds. S. de Marie.

De Opleider ds. S. de Marie wordt voor 20% van zijn tijd door de kerkenraad van DGK Zwolle e.o. uitgeleend aan de Opleiding. Zijn arbeidscontract is daarom met de kerkenraad van Zwolle. Deputaten betalen de kerkenraad voor het aandeel van 20%. Jaarlijks wordt met de kerkenraad van Zwolle deze inzet geëvalueerd. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 7-3-2013 en 15-04-2014.

- br. A. van Egmond.

Het urencontract zoals vastgesteld door de GS Hasselt is in 2012 door br. A. van Egmond getekend. Echter eind november 2013 verzocht br. Van Egmond om hem te ontheffen van zijn functie om voor hem moverende redenen. Na overleg met hem en de Opleider is in januari 2014 besloten om hem die ontheffing te verlenen.

- tijdelijke benoeming ds. E. Heres.

In verband met de ontheffing aan br. A. van Egmond ontstond er een vacature voor het vak kerkrecht. De Opleider kwam, namens het College van Opleiding, vervolgens met een voordracht tot benoeming van een nieuwe docent in de persoon van ds. E. Heres, die volgens het CvO wel bereid was om kerkrecht te doceren.
Na overleg tussen deputaten en de Opleider en gezien de urgentie van de benoeming in verband met het onderwijs aan student Sneep hebben deputaten besloten ds. E. Heres tijdelijk te benoemen om op korte termijn het vak kerkrecht aan student Sneep te gaan geven. Overeenkomstig het Statuut is een definitieve benoeming de verantwoordelijkheid van de gezamenlijk kerken bijeen in de generale synode.

- benoeming beheerder bibliotheek, br. P. Drijfhout.

Na verhuizing van de bibliotheek naar het gehuurde kantoorpand aan de Branderweg te Zwolle was het aan CvO en deputaten duidelijk dat er een beheerder nodig was die de bibliothecaris kon assisteren met het uitvoeren van allerlei werkzaamheden in de bibliotheek. Deputaten hebben in goed overleg met de Opleider, c.q. bibliothecaris, br. P. Drijfhout bereid gevonden deze functie op zich te nemen. Omdat het om een medewerker van de Opleiding gaat waren deputaten gerechtigd hiertoe een benoeming te doen. Br. P. Drijfhout is per 21 september 2013 benoemd tot beheerder van de bibliotheek en heeft de functie aanvaard.

5. Studenten

- Ds. C. Koster.

Student C. Koster rondde zijn studie op 18 februari 2013 af met een scriptie over het onderwerp ‘De verhouding tussen rechtvaardiging en heiliging’. Zijn gemeentestage had hij gelopen in de gemeente te Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek in de periode eind 2011-begin 2012.
Het gezin van student Koster werd ruim een week later verblijd met de geboorte van een zoon. Op 16 maart 2013 werd hem het diploma uitgereikt in een bijeenkomst waarin hij ook een gepopulariseerde lezing over zijn scriptie hield. Dit was een feestelijke en gedenkwaardige gebeurtenis. Gedenkwaardig omdat hij de eerste afgestudeerde student is van onze Opleiding. Deputaten spreken hier ook hun dankbaarheid uit aan de Here die dit allemaal mogelijk heeft gemaakt en Zijn zegen in dezen ons gegeven heeft.
Na zijn afstuderen stelde de classis Zuid-West hem na het met goed gevolg afnemen van het preparatoir examen beroepbaar als predikant in de kerken. Hij ontving een drietal beroepen waarvan hij die van Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek aannam. Na zijn peremptoir examen voor de classis Zuid-West met goed gevolg afgelegd te hebben werd hij in september 2013 als predikant van De Gereformeerde Kerk te Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek bevestigd.

- Student M. Dijkstra.

In het gezin van student Dijkstra werd op 2 februari 2013 een dochter geboren. Kort daarna heeft hij zijn catechisatie stage gelopen in Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek onder

supervisie van br. A. van Egmond. Zijn gemeentestage heeft hij gevolgd in Zwolle onder leiding van ds. S. de Marie in het 3e kwartaal van 2013.
Student M. Dijkstra rondde zijn opleiding af met een scriptie over 'De rest naar de verkiezing van de genade; een exegetisch onderzoek naar de heilshistorische betekenis van het thema 'de rest' in de Schrift' waarover hij een presentatie hield ter gelegenheid van zijn diploma uitreiking op 24 mei 2014.
Op 28 juni heeft hij zijn preparatoir examen afgelegd voor de classis Noord-Oost en is beroepbaar gesteld.

- Student M.A. Sneep.

Student Sneep is na zijn vooropleiding in september 2012 deeltijds (2 dagen in de week) gestart aan de eigen Opleiding. Een jaar later heeft hij in overleg met het CvO besloten fulltime te gaan studeren.

7. Overleg met het College van Opleiding

Op de navolgende vergadering hebben deputaten overleg gevoerd met het CvO: -30-11-2012: overzicht activiteiten opleiding, website, bespreking statuut en instructie en studiegids
- 26-04-2013 bespreking van het schriftelijk verslag van de Opleider, studiegids, werkzaamheden docenten en zaken rond website en communicatie.
- 01-11-2013 bespreking t.a.v. overdracht bibliotheek, studiegids, samenwerking met deputaten documentatie en halfjaarverslag Opleider. Deze vergadering was samen met de Commissie Verhuizing Bibliotheek.
- 29-03-2014 presentatie student M.A. Sneep en jaarlijks overleg deputaten met CvO.

De studiegids van de Opleiding is zowel in 2012 en 2013 verschenen. Elke keer met de nodige aanpassingen. De studiegids is ook beschikbaar via de website van de kerken onder de tab 'Opleiding tot de Dienst des Woords'. De laatste versie is als bijlage F toegevoegd aan dit rapport.

8. Kerkdag

Deputaat P. van Egmond heeft namens deputaten zitting in het Kerkdag-comité. De jaarlijkse kerkdag werd op 21 september 2013 gehouden waarbij 2 predikanten uitgenodigd werden om te spreken, terwijl dr. P. van Gurp het slotwoord hield. Tijdens de kerkdag werd ook een presentatie gegeven door docent br. Bruinius over de nieuwe bibliotheek.

9. Financieel

Financieel verslag penningmeester.
Na het opstellen van een begroting voor 2014 is een quotum vastgesteld dat gelijk is aan dat over 2013. De kerkenraden zijn geïnformeerd over het quotum en gevraagd om in het collecterooster ruimte te nemen voor de instandhouding van de Opleiding tot de Dienst des Woords. Ook zijn zij gewezen op de mogelijkheden om giften te geven buiten het quotum om. Tevens is via advertenties in De Bazuin en een artikel in De Bazuin over de Opleiding en het werk van deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords een oproep gedaan aan gemeenteleden om giften te geven.
Met dankbaarheid aan de Here mogen we constateren dat er ruim geschonken wordt ook vanuit het buitenland. Om die reden kon het quotum voor 2014 ook gelijk blijven.
In bijlage C vindt u het resultaat over 2012 en 2013 en de begroting voor 2014.
De controle van de financiën over het boekjaar 2012-2013 is op 28 januari 2014 uitgevoerd door De Gereformeerde Kerk van Hasselt e.o., daartoe aangewezen door de classis Zuid-West op instigatie van de GS-Hasselt. De financiële documenten werden in goede orde bevonden.

Deputaten verzoeken de GS om hen wat betreft de financiën decharge te verlenen.

10. Financieel verslag ten aanzien van de bibliotheek

De boeken en inventaris van de Stichting Het Theologisch Boek zijn in de loop van 2013 door deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords overgenomen volgens besluit van de GS Hasselt 2011-2012.
De verhuizing is voor rekening van de Stichting uitgevoerd ook zoals afgesproken. De Stichting heeft zich officieel opgeheven per 16 oktober 2013.
Op 20 december 2013 hebben de deputaten J.C. Sikkens en L. Menninga, namens deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords, op verzoek van de Stichting en ter controle van de gemaakte afspraken, de boeken gecontroleerd van de Stichting 'Het Theologisch Boek' bij de penningmeester J. Bruijn Veldkamp 11, 3843 BG te Harderwijk. Geconcludeerd kon worden dat alle overeengekomen goederen, inclusief het resterende saldo van €287,34, overgedragen zijn aan deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords. De financiële stukken werden in orde bevonden en het financiële archief inclusief notulen van het bestuur en enkele andere archiefstukken van de Stichting zijn op 20 december 2013 overgedragen aan deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.
Het jaarverslag van de Stichting en de bevindingen van de controleurs zijn opgenomen in bijlage E.
Het financieel overzicht van de Opleidingbibliotheek over 2013 en 2014 van de penningmeester van deputaten is weergegeven in bijlage D.

11. Slotwoord

Deputaten hebben met vreugde hun werk gedaan. Deputaten zijn het College van Opleiding erkentelijk voor al hun activiteiten en het onderwijs dat zij gegeven hebben. Dat was hard werken en vereiste wijsheid, studie, inspanning, kracht en energie.
Afscheid moest genomen worden van br. A. van Egmond als docent aan de opleiding. Zijn werk aan de opleiding is zeer gewaardeerd door zowel deputaten als het College. Maar ook is er alle begrip voor zijn aangevoerde redenen.
Gezien het feit dat deputaten naast een toezicht houdende functie ook een bestuurlijke functie ten aanzien van de Opleiding hebben, stellen deputaten voor om dit in de aanduiding van het deputaatschap te tonen door hen voortaan deputaten-curatoren te noemen.
Deputaten zijn de Here dankbaar dat de eigen Opleiding ook deze periode verder gestalte mocht krijgen. De Opleiding is nu volledig in eigen handen. De kerken kunnen in toenemende mate jonge broeders begeleiden en opleiden tot het ambt van dienaar des Woords om kerk en wereld te dienen met trouwe predikers en voorgangers. In de tijd waarin we leven zien we dat de kerk van de Here Jezus Christus aangevallen wordt. Er staan mannen op die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken (Hand. 20:30). De Here zegt tot ons: verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen, wederleg, bestraf en bemoedig met alle lankmoedigheid en onderrichting. Want er komt een tijd, dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen, maar omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich tal van leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtsels keren (2 Tim 4:2-4).
We ontvangen hier de opdracht tot trouwe verkondiging, om waakzaam te zijn, dwalingen te weerleggen en de oproep tot wederkeer te laten klinken.
Dat vraagt van ons strijd en inspanning. We zijn de Here dankbaar dat Hij ons vertelt dat de namen van de trouwe arbeiders opgetekend staan in het boek des levens (Filip. 4:3).

Daarom zullen we blij zijn te allen tijde, de Geest niet uitdoven, alles toetsen en het goede behouden, en de Here, de God van de vrede, bidden dat Hij ons geheel en al zal heiligen (1 Tess. 5:19-23).
We zijn de Here dankbaar dat Hij zijn uitverkorenen, naar zijn belofte, te zijner tijd geheel en al zal heiligen: Die u roept is getrouw, Hij zal het ook doen (1 Tess. 5:24).
Deputaten wensen en bidden de Generale Synode te Groningen een gezegende vergadering toe.
Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords,

P. van Egmond, afgevaardigde in kerkdag-comité
R. ten Have, secretaris
L. Menninga, algemeen adjunct
J.C. Sikkens, penningmeester
C.A. Teunis, voorzitter

Bijlage A: **Vergaderingen** van deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.

Periode 25 oktober 2012 tot en met 30 juni 2014

1e Vergadering op 25 oktober 2012
2e Vergadering op 30 november 2012, met CvO
3e Vergadering op 14 december 2012
4e Vergadering op 7 maart 2013, met afvaardiging kerkenraad Zwolle
5e Vergadering op 14 maart 2013
6e Vergadering op 3 april 2013, met Commisie Verhuizing Bibliotheek (CVB)
7e Vergadering op 26 april 2013, met CvO en CVB
8e Vergadering op 3 mei 2013
9e Vergadering op 22 mei 2013
10e Vergadering op 10 juni 2013
11e Vergadering op 19 september 2013
12e Vergadering op 10 oktober 2013, met CVB
13e Vergadering op 1 november 2013. Met CvO
14e Vergadering op 15 november 2013
15e Vergadering op 17 januari 2014
16e Vergadering op 14 februari 2014
17e Vergadering op 29 maart 2014, met CvO.
18e Vergadering op 24 april 2014 met afvaardiging van kerkenraad Zwolle
19e Vergadering op 29 april 2014.
20e Vergadering op 12 juni 2014.

Bijlage B: Verslag College van Opleiding tot de Dienst des Woords, 2012-2014.

10 juli 2014

A. STUDIEJAAR 2012-2013

A.1 Inleiding

Het cursusjaar 2012-2013 werd aangevangen in september 2012.
Naar het besluit van GS Hasselt 2011-2012 kwam in dit jaar voor het eerst de hele opleiding voor de studenten theologie voor rekening van de Opleiding tot de Dienst des Woords.

De organisatie daarvan vroeg van het college een zeer intensieve voorbereiding.

Enerzijds werd op een enkele uitzondering na het hele pakket van de opleiding in een curriculum van 5 jaar vervat, met een totaal van vakken dat vergelijkbaar is met die van de theologische universiteit van Kampen en Apeldoorn. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de inhoud van dit pakket aan vakken nu in onderscheiding van genoemde universiteiten, de grond wil bieden voor een voluit gereformeerde opleiding.

De opleiding kent een tweedeling: fase I (correspondeert met bachelorfase), waarin een aantal basisvakken thuishoort, waaronder de grondtalen; nu worden in deze fase nog een aantal vakken elders ingekocht, uit oogpunt van beschikbaarheid van mankracht. fase II waarin de afronding plaats vindt met o.a. de praktijkstages en de afstudeerscriptie.
Eén en ander was neergeslagen in de studiegids 2012-2013.

A.2 Docenten voor studiejaar 2012-2013

Het college van opleiding bestond uit de volgende docenten:
br. T.L. Bruinius was docent kerkgeschiedenis, symboliek, theoretische catechetiek en poimeniek, tevens assisteerde br. Bruinius de opleider t.a.v. organisatorische taken),
br. A. van Egmond was docent kerkrecht en mentor catechesestage),
dr. P. van Gurp was docent exegese OT en NT, historia revelationis OT, Bijbelkennis, praktische homiletiek, missiologie/evangelistiek/apologetiek.
dr. S. de Marie was opleider en docent voor de vakken inleiding theologie, historia revelationis NT, dogmatiek, ethiek, liturgiek, homiletiek.

Opmerkingen over de docenten:
Dr. P. Van Gurp is langdurig en ernstig ziek geweest. Gedurende de maanden februari en maart 2013 is hij niet in staat geweest onderwijs te geven. Eén en ander is door de studenten voor een deel opgevangen door zelfstudie. Vanaf april 2014 heeft hij het onderwijs weer mogen hervatten, wat ons tot grote dankbaarheid aan de Here stemde.

A.3 Studenten

De volgende studenten waren bij aanvang van dit jaar ingeschreven:
- Br. C. Koster (25 jaar) die het laatste jaar van zijn opleiding zou afronden.
- Br. M. Dijkstra (32 jaar), die nog twee jaar opleiding te gaan had.
- Br. M. Sneep (32 jaar), die een aanvang met de studie maakte, aanvankelijk op part-time basis (2 dagen in de week) naast zijn beroep als accountant, vanaf 1 april 2013 verruimd tot voltijds (met opzeggen van zijn baan als accountant). Voor het hem aangeboden onderwijs werd een schema gehanteerd van 150% leerstof per tijdseenheid. De haalbaarheid van dit schema werd in juni 2013 als positief geëvalueerd.

A.4. Inhoud van onderwijs

Het onderwijs werd gegeven overeenkomstig statuut, studiegids en rooster (bijlage).
Opmerking t.a.v. vakken:

1. *Hebreeuws*

Het Hebreeuws had aan de TUA bij nader inzien geen optimale invulling. Na het succesvol doorlopen van 2 onderdelen van dit vak aan de TUA door br. Sneep, hebben we als college van opleiding besloten voor dit vak een volwaardige cursus van prof. Jagersma (zelfstudie boeken) te volgen. Hiervoor werd student br. Sneep begeleid door dr. Van Gurp.

2. *Algemene kerkgeschiedenis*

M.b.t. de algemene kerkgeschiedenis, hebben we als college van opleiding eveneens besloten dit niet langer aan de TUA uit te besteden, gezien de verkeerde uitgangspunten. Dit onderwijs werd aan docent br. T.L. Bruinius toevertrouwd, die voor dit vakonderdeel zelf een externe cursus volgde.

3. Filosofie
Het onderwijs filosofie, nu nog uitbesteed aan de TUA vraagt heroverweging gezien de bevindingen van student Sneep. We zullen zien of we de mogelijkheden hebben om dit in de toekomst zelf ter hand te nemen.

A.5. Vorderingen van de studenten in het jaar 2012-2013:
1. Br. C. Koster heeft zijn opleiding afgerond met zijn afstudeerscriptie (getiteld: *In Christus blijven*; *Een dogmatisch onderzoek naar Calvijn en Kohlbrugge inzake hun visie op de rechtvaardiging, de heiliging en de verhouding tussen die beide. Een vergelijkende en toetsende studie*) en zo in februari 2013 aan alle vereisten van de Opleiding tot de Dienst des Woords voldaan. Op 16 maart 2013 werd hem officieel het diploma van het Eindexamen van de Opleiding uitgereikt.

2. Br. M. Dijkstra heeft vóór september 2013 de vereisten voor de gemeentestage zodat de gemeentestage in DGK Zwolle e.o. kon worden gevolgd in het cursus jaar 2013/2014.
Op 8 juni 2013 hield hij een publieke presentatie in kerkgebouw De Hoeksteen te Zwolle over "de leer van Bonhoeffer over de kerk in de wereld" , die positief werd beoordeeld.

3. Br. M. Sneep heeft het hoge studietempo (150%) goed kunnen volhouden. De tentamina aan de TUA en aan de opleiding waren allen met goed gevolg gehaald. Op 8 juni 2013 hield hij een publieke presentatie in kerkgebouw De Hoeksteen te Zwolle over "De actualiteit van HC zondag 30 m.b.t. de roomse mis". Deze werd positief beoordeeld.

B. STUDIEJAAR 2012-2013

B.1 Docenten
Het College van Opleiding bestond bij aanvang van dit studiejaar uit de volgende docenten:

br. T.L. Bruinius	docent kerkgeschiedenis, symboliek, theoretische catechetiek en poimeniek; tevens assisteerde br. Bruinius de opleider t.a.v. organisatorische taken;
br. A. van Egmond	docent kerkrecht en mentor catechesestage;
dr. P. van Gurp	docent Hebreeuws en Latijn, exegese OT en NT, canoniek, historia revelationis OT, Bijbelkennis, praktische homiletiek, missiologie/evangelistiek/apologetiek, diaconiologie algemeen;
dr. S. de Marie	opleider en docent inleiding theologie, historia revelationis NT, dogmatiek, ethiek, liturgiek, algemene homiletiek.

Opmerkingen m.b.t. de docenten:
Dr. P. Van Gurp heeft in betrekkelijk goede gezondheid zijn intensieve werkzaamheden aan de opleiding mogen voortzetten. We zijn daar de Here dankbaar voor.
Br. A. van Egmond heeft om ontheffing gevraagd aangezien hij niet langer in staat was het doceren te combineren met zijn andere werkzaamheden en verplichtingen.

In verband hiermee is ds. E. Heres per 1 maart 2014 op voordracht van het college door de deputaten tijdelijk benoemd tot docent kerkrecht. We zijn blij met de aanvaarding hiervan door ds. Heres.

B.2 Studenten 2013-2014

De volgende studenten waren bij aanvang van dit jaar ingeschreven:

- Br. M. Dijkstra (33 jaar), die nog een klein jaar van de opleiding te gaan had.
- Br. M. A. Sneep (33 jaar), die bij een hoog leertempo (150%) bij voltijds studeren in een beduidend kortere tijd dan de standaard van ca. 5 jaar, de opleiding compleet hoopte af te ronden.

B.3. Inhoud van onderwijs

Het onderwijs werd gegeven overeenkomstig statuut, studiegids 2013-2014 (bijlage).
Er werden dit jaar twee themadagen gehouden, waarbij naast de aanwezige studenten en docenten ook
de predikanten waren uitgenodigd:
30-08-2013 *Bijbeltaal en Bijbelvertaling*
13-12-2013 *Kerk en wereld*
Opmerking t.a.v. enkele vakken:

1. *Hebreeuws*

Het vak blijkt aan de hand van een volwaardige cursus Bijbels Hebreeuws van prof. Jagersma (zelfstudie boeken) met intensieve begeleiding van dr. Van Gurp succesvol te kunnen worden gegeven.

2. *Tekstkritiek*

Dit vak is door dr. Van Gurp ingevoegd.

3. *Algemene kerkgeschiedenis*

Dit vak is nu door br. Bruinius
gegeven.

B.4. Vorderingen van de studenten:

1. Br. M. Dijkstra heeft alle vakken doorlopen en zijn afstudeerscriptie (*De rest naar de verkiezing van de genade; Een exegetisch onderzoek naar de heilshistorische betekenis van het thema 'de rest' in de Schrift*). Het eindgesprek vond plaats op 29 april 2014, waarna de officiële diploma uitreiking plaatsvond op 12 mei 2014.
2. Br. M. A. Sneep kon het hoge studietempo goed volhouden. Er is goede voortgang: alle tentamina aan ODDW die aan de gegeven vakken verbonden zijn, zijn tot nu toe met goed gevolg gehaald. Op 29 maart 2014 hield hij in De Hoeksteen een publieke presentatie over "de binding aan de belijdenis" (onder de titel *Met hart, mond en handen),* die positief is beoordeeld.

Noodzaak werving nieuwe studenten

Gezien de leeftijd van de huidige predikanten is het belangrijk dat de deputaten ODDW overeenkomstig art. 19 KO blijven omzien naar geschikte nieuwe studenten. Dit is aan de deputaten kenbaar gemaakt.

B.5. Bibliotheek en colleges

Vanaf het begin van het seizoen 2013-2014 maken docenten en studenten structureel gebruik van de ruimte die bestemd is voor de colleges ODDW in de nieuwe bibliotheek van de

opleiding. Ook van de mogelijkheden tot het lenen van boekwerken wordt dankbaar gebruik gemaakt.

B.6. Conclusie
We zijn als college blij en dankbaar dat we de afgelopen twee studiejaren vruchten mochten zien op het werk van en aan de Opleiding tot de Dienst des Woords: er mochten twee studenten, br. C. Koster (2013) en br. M. Dijkstra (2014), afstuderen. Beide konden achtereenvolgens na een preparatoir examen beroepbaar worden gesteld door respectievelijk Classis ZW en classis NO.
We zijn als college de HERE dankbaar dat we dit verantwoordelijke werk mochten doen, ondanks ons kleine getal. In dit alles zijn we van de Here afhankelijk.

Moge Hij gaven en krachten aan docenten en studenten blijven geven en zo zijn kerken blijven zegenen met trouwe dienaren des Woords.
Daarvoor blijft ook steeds ons aller gebed en voorbede nodig.

Namens het College van Opleiding, S. de Marie, opleider

Bijlage C: Financieel verslag Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords

Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords van DGK

Financieel overzicht 2013

Balans

ACTIVA	**1-1-2012**	**1-1-2013**	**31-12-2013**	**1-1-2014**
Giro	€ 8.874,62	€ 7.052,42	€ 4.034,07	€ 4.034,07
Spaarrekeningen	€ 101.503,64	€ 76.640,54	€ 65.000,00	€ 65.000,00
Totaal	**€ 110.378,26**	**€ 83.692,96**	**€ 69.034,07**	**€ 69.034,07**

PASSIVA	**1-1-2012**	**1-1-2013**	**31-12-2013**	**1-1-2014**
Algemene reserve	€ 110.378,26	€ 83.692,96	€ 69.034,07	€ 69.034,07
Wijziging algemene reserve	€ -26.685,30	€ -33.138,33	€ 14.658,89	€ -9.250,00

nog te betalen gelden tbv vorig jaar				€ -2.000,00
Totaal passiva	**€ 83.692,96**	**€ 50.554,63**	**€ 83.692,96**	**€ 57.784,07**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN **2013**

	Werkelijk	Begroting	werkelijk	begroot
Baten				
Quotum	€ 32.375,00	€ 45.200,00	€ 43.580,00	€ 45.200,00
Collecten	€ 1.943,20	€ 2.000,00	€ 891,66	€ 1.000,00
Giften	€ 36.595,85	€ 20.000,00	€ 43.325,43	€ 20.000,00
Diversen/acties	€ 343,85	€ 300,00	€ 1.289,26	€ 500,00
Rente	€ 1.136,90	€ 1.000,00	€ 1.589,97	€ 700,00
Totaal	**€ 72.394,80**	**€ 68.500,00**	**€ 90.676,32**	**€ 67.400,00**

Lasten	2012	2013	2013	2014
Ondersteuning studenten	€ 30.442,33	xx(1)	xx(1)	xx(1)
Boekengeld studenten	€ 1.922,49	xx(1)	xx(1)	xx(1)
Inkoop EC's (2)	€ 585,00	€ 2.500,00	€ 585,00	€ 2.500,00
Opleiding (3)	€ 63.416,62	€ 60.000,00	€ 64.470,22	€ 65.000,00
Bibliotheek Opleiding	€ -	€ 7.500,00	€ 8.000,00	xx(1)
Gerserveerd bedrag dep. Art.49	xx(1)	€ 29.988,33	€ 29.988,33	
Kosten deputaten	€ 2.589,24	€ 3.000,00	€ 2.658,60	€ 3.000,00
Overige	€ 124,00	€ 150,00	€ 133,06	€ 150,00
Totaal	**€ 99.079,68**	**€ 103.138,33**	**€ 105.835,21**	**€ 70.650,00**
Resultaat	**€ -26.684,88**	**€ -34.638,33**	**€ -15.158,89**	**€ -3.250,00**

Toelichting:

(1) synode Hasselt heeft besloten een scheiding te maken in financiering van de opleiding en het onderhouden van de studenten. Dit was tot 2012 nog gezamenlijk in 1 deputaatschap.
(2) Inkoop van onderwijs bij onderwijsinstellingen, zoals de TUA en HHS.
(3) Opleiding: salarissen en kosten van opleider en docenten.

Vastgesteld quotum per lid: 2011 en 2012: €30,00 per ziel en in 2013 en 2014 €40,00 per ziel.

Bijlage D: Financieel verslag Opleidingsbibliotheek

BATEN	werkelijk 2013	begroot 2014
verhuur *	€ -	€ 900,00
Giften	€ 600,00	€ 500,00
Kerken	€ 2.165,00	€ 2.000,00
Giften	€ 1.573,84	€ 1.500,00
Donateurs	€ 7.500,00	€ 8.000,00
Divers	€ 180,92	€ 200,00
Totaal	€ 12.019,76	€ 13.100,00
LASTEN		
Huur	€ 7.154,87	€ 9.200,00
Facilitaire kosten**	€ 1.507,32	€ 1.500,00
Bank- en verzekeringskosten	€ 462,87	€ 550,00
Kosten Beheer Bibliotheek	€ 250,00	€ 1500,00
Totaal	€ 9.375,06	€ 12.750,00
Resultaat	€ 2.643,97	€ -500,00

* verhuur aan dep. Documentatie
** thee, koffie,inrichting biblotheek, internet

Bijlage E: Verslag kascontrole en overdracht Stichting Het Theologisch Boek.

Verklaring.

Op 20 december 2013 hebben J.C. Sikkens en L. Menninga, namens deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords, de boeken gecontroleerd van Stichting ‘Het Theologisch Boek’ bij de penningmeester J. Bruijn Veldkamp 11, 3843 BG te Harderwijk.
Uit het financieel jaarverslag, de resultatenrekening, de balans, het overzicht van baten en lasten en de afschriften van de bankrekeningen is gebleken dat alle cijfers in orde zijn (de laatst gecontroleerde versie gaat hierbij in bijlage).
Stichting Het Theologische Boek heeft in 2013 de inventaris, bestaande uit boeken en materialen, overgedragen aan deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords, en de verhuiskosten vanuit De Krim naar Zwolle en enkele andere kosten betaald van het beschikbare saldo op hun rekening. Het overgebleven geldbedrag van €287,34 zal eveneens overgemaakt worden op de rekening van het Bibliotheekfonds.

Het Stichtingsbestuur heeft inmiddels de Stichting Het Theologisch Boek officieel opgeheven en is op 19 december 2013 opgeheven. De betaalrekening en spaarrekening zijn in proces van opheffing.
Het financiële archief inclusief notulen van het bestuur en enkele andere archiefstukken zijn op 20 december 2013 overgedragen aan deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.
De penningmeester br. J. Bruijn is daarmee ontheven van zijn verantwoordelijkheden ten aanzien van deze Stichting en ten aanzien van de overeengekomen overdracht van alle stukken.

Getekend op 20 december 2013 door deputaten voor de Opleiding tot de Dienst des Woords,
J.C. Sikkens L, Menninga

Financieel jaarverslag 2013

Stichting 'Het Theologische Boek'

Inleiding

Algemeen

Stichting Het Theologische Boek is gevestigd aan de Fabriekswijk 1, 7782 PW te De Krim (Hardenberg) en is ingeschreven onder registratienummer 05073691. Met ingang van 1 januari 2008 heeft de belastingdienst deze stichting aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De hierbij behorende fiscaal nummer is 816800790. Op 16-10-2013 is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel dat de ontbonden rechtspersoon is opgehouden te bestaan.

Vermogen

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:
- giften van vaste donateurs;
- giften door particulieren en kerken;
- verkoop van boeken.

Bestuur

De stichting heeft de volgende bestuursleden:

W. Dijkstra	Algemeen adjunct
J. Bruijn	Penningmeester
P. Drijfhout	Bestuurslid
E. Borst	Bestuurslid

Het verslag
Dit jaarverslag heeft betrekking op de inkomsten en uitgeven in de periode van 01.01.2013 tot en met 16.12.2013. Dit verslag bestaat uit de volgende hoofdstukken:
Hoofdstuk 1 = Resultatenrekening
Hoofdstuk 2 = Balans
Hoofdstuk 3 = Overzicht van baten en lasten
Hoofdstuk 4 = Actuele informatie bankrekeningen

Harderwijk, 16 december 2013
J. Bruijn, Penningmeester

1. Resultatenrekening

Resultatenrekening per 16-12-2013

Baten			Lasten		
Gift particulier	€	225,00	Huisvestingskosten	€	767,19
Restitutie Internetkosten	€	105,68	Verzekeringskosten	€	725,02
Spaarrekening	€		Bankkosten	€	115,97
Betaalrekening	€	1.937,35	Abonnementskosten	€	132,36
			Internetkosten	€	312,49
			Gemeentebelasting	€	122,03
			Diverse kosten	€	428,78
			Onvoorziene uitgaven	€	9.145,22
			Positief resultaat	€	287,34
	€	12.036,40		€	12.036,40

2. Balans

Balans per 16-12.2012

Activa		Passiva	
Vaste activa		Eigen vermogen	€ 138.907,34
Inventaris	€ 6.753,70		
Boekwaarde	€ 131.866,30		
Vlotte activa			
Saldo Giro	€ 287,34		
Saldo Spaarrekening Postbank	€ -		
	€ 138.907,34		€ 138.907,34

3. Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten

specificatie	W 2011	W 2012	V 2013	W 2013*
Baten	€ 286,00	€ 146,15	€ 50,00	
Donateur	€ 4.321,00	€ 3.030,50		
Gift particulier	€ 855.00	€ 902.17	€ 5.00	€ 225.00
Gift kerk	€ 1.363,39	€ 496,11		
Restitutie				€ 105,68
Totaal	€ 6.825,39	€ 4.574,93	€ **55,00**	€ 330,68

Lasten	W 2011	W 2012	V 2013	W 2013*
Huisvestingskosten	€ 3.018,12	€ 3.030,80	€ 1.534,42	€ 767,19
Verzekeringskosten	€ 650,70	€ 657,28	€ 362,51	€ 725,02
Bankkosten	€ 143,80	€ 137,11	€ 68,55	€ 115,97
Kosten KvK	€ 26,64	€ 24,08	€ 30,00	
Aanschaf boeken	€ 128,60			
Aanschaf inventaris				
Diverse kosten	€ 107,05	€ 131,94	€ 500,00	€ 428,78
Abonnementskosten	€ 718,59	€ 718,42	€ 359,21	€ 444,85
Drukwerk	€ 42,92			
Onvoorziene uitgaven			€ 6.000,00	€ 9.145,22
Gemeente belasting	€ 282,94	€ 280,39	€ 140,19	€ 122,03
Batig/negatief saldo	€ 1.706,03	€ 405,09-	€ 8.939,88-	€ 11.418,38 -
Totaal	€ 6.825,39	€ 4.574,93	€ 55,00	€ 330,68

* (tot en met 16-12-2013)

4. Actuele informatie bankrekeningen (16-12-2013)

Betaalrekening : € 287,34

Spaarrekening : € 0,-

Vanwege opzegging als rechtspersoon zal het restantbedrag na afsluiting rekening worden overgemaakt aan de bibliotheekfonds.

Artikel R.11 RAPPORT DEPUTAATSCHAP AD. ARTIKEL 19 K.O. VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND (hersteld)

Secretariaat: H.J. Mooibroek, Karthuizerlaan 7, 8271 XA IJsselmuiden.
Tel. 038-333.333.5 E-mail: info@mooibroekmediation.nl

De samenroepende kerk G.S. te Groningen 2014
P/a. De Geref. Kerk Groningen
Scriba: Br. B. De Roos
E-mail: scribadgkgroningen@gmail.com

IJsselmuiden, 31 mei 2014

Kenmerk: U2014-05.31

Betreft: toezending rapport t.b.v. de Generale Synode

Geachte scriba broeder de Roos,

Bijgaand doen wij u toekomen het rapport van het Deputaatschap ad. artikel 19 K.O.
Het vertrouwelijke deel van de rapportage is opgenomen onder bijlage C en wordt u separaat toegezonden.
Wij wensen u Gods zegen toe bij al uw werk ten behoeve van de kerken.
Met een hartelijke broedergroet, Hoogachtend,

J. Horst (voorzitter) H.J. Mooibroek (secretaris)

Rapport aan de Generale Synode te Groningen 2014 van Deputaten Ad Artikel 19 KO.
periode: 09-2012 t/m 31-12-2013.

datum: 31 mei 2014.

Zwolle, 31 mei 2014

INHOUD

Inleiding…….. 192
Instructie aan deputaten…….. 193
Rapportages in volgorde van de instructies…… 194
Bijlage A: vergaderdata…….. 195
Bijlage B Financiele bijlagen…….. 196

1. Inleiding

Deputaten zijn aangesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, in haar vergadering van 8 september 2012 te Hasselt.
Als deputaten zijn benoemd de broeders J. Horst (samenroeper), H.J. Mooibroek, E.J. Teunis en H. Oosterhuis.
Deputaten zijn de HERE dankbaar dat in de verslagperiode de aan haar toevertrouwde financiële ondersteuning aan studenten, overeenkomstig art. 19 van de kerkorde, van een

drietal studenten aan de Opleiding tot de Dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken, daar waar nodig goede voortgang mocht hebben.

2. Instructie aan de deputaten

Van de Generale Synode te Hasselt 2009-2010 ontvingen deputaten de volgende instructie:

1. Zij zullen overeenkomstig art. 19 van de kerkorde waar nodig de studenten aan de Opleiding tot de Dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken financiële ondersteuning bieden volgens de daartoe vastgestelde regeling. Zij dienen daarbij de bepalingen van de regeling studiefinanciering in acht te nemen. Ingeval van onvoorziene en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van de rijksstudiefinanciering zullen zij naar bevind van zaken handelen. Zij zullen daarbij doel en uitgangspunt van de kerkelijke steunverlening in het oog dienen te houden.
2. Zij houden zo spoedig mogelijk na hun benoeming een constituerende vergadering waarin zij uit hun midden een voorzitter, secretaris en penningmeester verkiezen en treffen daarbij een regeling voor vervanging van hun functie indien de omstandigheden dat wenselijk maken.
3. Zij zorgen voor het aanvragen van de benodigde bankrekeningen en bepalen welke personen tekeningbevoegdheid hebben.
4. Zij dragen er zorg voor om aan studenten en aankomende studenten voldoende informatie te bieden betreffende de mogelijkheden tot financiële ondersteuning. Zij verstrekken daarbij aanvraagformulieren aan de ingeschreven studenten en aan allen die daartoe een verzoek indienen.
5. Met gegadigden voor steunverlening die zich voor het eerst melden, zal door de deputaten een gesprek betreffende hun schriftelijke aanvraag worden gevoerd. Voorts zullen de deputaten gedurende de periode jaarlijks een of meer gesprekken voeren met de betrokken studenten betreffende hun financiële situatie. Aan studenten aan wie reeds leningen zijn verstrekt en die nog staan ingeschreven aan de Opleiding, wordt ongevraagd een aanvraagformulier toegezonden.
6. Binnen een termijn van drie maanden na ontvangst van de benodigde gegevens stellen deputaten de steunbedragen vast. Deputaten controleren de juistheid van de aangeleverde gegevens. Zo nodig corrigeren zij achteraf op basis van nader verstrekte gegevens de berekeningen. Zij zorgen voor een goed archiefbeheer van de door hen ontvangen bescheiden en van de afschriften van de correspondentie.
7. Zij stellen een steunfonds hulpbehoevende studenten in, waarvoor zij binnen de kerken gelden werven.
8. Zij doen volgens een (zo mogelijk meerjaren-) begroting de nodige uitgaven en heffen daartoe een quotum van de kerken.
9. Zij vergaderen tenminste tweemaal per jaar en verder wanneer twee of meer deputaten dat wenselijk achten
10. Zij laten elk jaar hun financiële verantwoording controleren door één van de kerken van de classis die door de synode is aangewezen.
11. Zij dragen er zorg voor dat vijf jaar nadat de studieschuld van een predikant of student geheel is kwijtgescholden, c.q. afgelost, het desbetreffende dossier wordt vernietigd.
12. Zij geven van al hun werkzaamheden en van hun financiële beheer een schriftelijk rapport aan de eerstvolgende Generale Synode; zij verzenden dat rapport en de bijbehorende verklaring van de controle van de administratie, uiterlijk vier maanden voor de aanvang van de Generale Synode, aan de samenroepende kerk en de kerken, waarbij de vertrouwelijkheid inzake de personen gewaarborgd is.
13. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (pdf formaat op CD-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

3. Rapportages in volgorde van de instructies

De volgende paragrafen bevatten deelrapportages m.b.t. de instructies. De instructies 4, 5 en 6 zijn deels opgenomen in de vertrouwelijke rapportage, welke separaat is vastgelegd in bijlage C.

3.1 Financiële ondersteuning

Deputaten mochten in overstemming met haar opdracht een drietal studenten financieel ondersteunen volgens de daartoe vastgestelde regeling. Zij hebben daarbij het doel en uitgangspunt van de kerkelijke steunverlening in het oog gehouden als regel voor haar steunverlening.

3.2 Constituerende vergadering

Deputaten hebben in haar constituerende vergadering op 13 september 2012 br. J. Horst verkozen tot voorzitter, br. H.J. Mooibroek tot secretaris, br. E.J. Teunis tot penningmeester, de secundus br. H. Oosterhuis zal meeleven via de correspondentie en de notulen en optreden als een primus-afgevaardigde uitvalt.

3**.3 Bankrekeningen en autorisatie**

In bedoelde bankrekeningen is voorzien, waarbij tevens een ANBI status is gerealiseerd. De autorisatie gebeurt door penningmeester en voorzitter.

3.4 Informatie aan (aankomende)studenten

De informatie is periodiek verstrekt, alsmede na een aanvraag van de studenten. Helaas hebben zich geen aankomende studenten gemeld.

3.5 Steunverlening Hulpbehoevende Studenten

Er hebben zich geen gegadigden voor steunverlening voor het eerst gemeld (zie bijlage B). De gesprekken met de studenten verliepen goed, zowel telefonisch als ook via het jaarlijks huisbezoek door een tweetal deputaten. Hierbij krijgt de studievoortgang, de morele ondersteuning en de financiële situatie van de student de aandacht.

3.6 Vaststelling termijn voor steunverlening

Deputaten controleren de juistheid van gegevens maar hebben geen correcties behoeven te doen. Het archief word door de secretaris beheerd. Zowel op papier als op CD-rom.

3.7, 3.8, 3.9 en 3.10 Steunfonds Hulpbehoevende Studenten

In **bijlage A** ontvangt u een overzicht van het aantal vergaderingen gehouden door deputaten ad art. 19.

Het door haar nieuw ingestelde Steunfonds Hulpbehoevende Studenten is door de penningmeester, br. E.J. Teunis beheerd en in stand gehouden. Een quotum is vastgesteld na opstelling van de begroting 2013. De kerkenraden zijn geïnformeerd in deze verslagperiode over de hoogte van het quotum 2013 en quotum 2014. Ook is de oproep gedaan aan gemeenteleden om giften te geven in een gezamenlijk persbericht, door dep ad art. 18 en 19, in februari 2013 geplaatst in De Bazuin. Er wordt in afstemming met Dep.ad art.18 regelmatig in De Bazuin geadverteerd om de giften te stimuleren. We werden verblijd met een substantiële gift voor SHS welke werd ontvangen eind 2013, geschonken door een sympathisant van buiten de kerken.
Met dankbaarheid aan de Here mogen we zien dat er veel (structurele) schenkers zijn die ruimhartig het SHS steunen.

In **bijlage B** zijn opgenomen het financieel verslag 4^{e} kwartaal 2012 alsmede van het boekjaar 2013 en de begroting voor 2014. De controle over de financiën over bovengenoemde periode

is op 18 februari 2014 uitgevoerd door De Gereformeerde Kerk van Hasselt, daartoe aangewezen door de classis Zuid-West. De financiële stukken zijn in goede orde bevonden. De Gereformeerde Kerk van Hasselt heeft dit op de vergadering van de classis Zuid-West gehouden op 08 maart 2014 gerapporteerd. Het kascontrolerapport is als een bijlage toegevoegd.

3.11 Dossier vernietiging

Niet van toepassing.

3.12 Schriftelijke rapportering aan eerstkomende Synode

Hierbij de uitvoering ervan, aan de G.S. van Groningen -2014.

3.13 Overdracht archieven na zes jaren aan de archivaris van de Generale Synode.

Niet van toepassing.

4. Voorstel

4.1 Voorstel tot decharge voor deputaten

Besluit

De Generale Synode verleent aan de deputaten decharge voor het door hun gevoerde beleid.

Gronden

De door deputaten verrichte werkzaamheden zijn in overeenstemming met de instructie. Tevens is over de desbetreffende periode een kascontrole uitgevoerd (zie punt 3.10).

5. Slotwoord

Deputaten hebben met vreugde hun werk gedaan. Deputaten zijn de kerken en de broeders en zusters dankbaar voor de ontvangen steun t.b.v. onze studenten aan de Opleiding tot de Dienst des Woords.

Deputaten zijn de Here dankbaar voor de eerste afgestudeerde student aan deze Opleiding welke in september 2013 de kerken, in het bijzonder De Gereformeerde Kerk te Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek, en hun wijkgemeente te Amersfoort mocht gaan dienen in het ambt van dienaar des Woords.

Deputaten wensen en bidden de Generale Synode te Groningen een gezegende vergadering toe.

De deputaten Ad Artikel 19 KO

J. Horst, voorzitter; H.J. Mooibroek, secretaris; E.J. Teunis, penningmeester; H. Oosterhuis, secundus

Bijlagen:

A. Vergaderdata

Financiële bijlagen

Vertrouwelijke bijlage

Bijlage: A. Vergaderdata

Vergaderingen van deputaten ad art. 19.in de verslagperiode

1e vergadering op 13 september 2012 Constituerende vergadering.

2e vergadering op 5 oktober 2012

Samen met Deputaten ad. art. 18: overdracht administratie en verdeling van financiële middelen.
3e vergadering op 2 november 2012
4e vergadering op 30 november 2012
5e vergadering op 14 december 2012
6e vergadering op 1 februari 2013
7e vergadering op 22 februari 2013
8e vergadering op 22 maart 2013
9e vergadering op 4 oktober 2013
10e vergadering op 25 november 2013
11e vergadering op 14 december 2013

Bijlage: B. Financiële bijlagen

1) Baten en lasten 4e kwartaal 2012
2) Begroting 2013
3) Balans 31-12-2013
4) Baten & Lasten 2013
5) Begroting 2014
6) Specificatie voorschotten – (Op verzoek van de GS in te zien bij de penningmeester).
7) Verslag kascontrole

1. Resultaat 4e kwartaal 2012 SHS

Deputaten Ad Art. 19: ***F**onds Fin. **O**ndersteuning theologische **S**tudenten*

Baten		**Lasten**	
1/10 Startkapitaal na verdeling	€ 32.024,03	Voorschotten	€ 6.267,03
bijdragen kerken	€ 270,00	Boekengeld	€ 981,95
Giften	€ 4.451,88	Onkosten deputaten	€ -
Collecten	€ 466,40	Batig Saldo	€ 29.988,33
Diversen	€ 25,00		
	€ 37.237,31		**€ 37.237,31**

2. Begroting 2013

SHS

Deputaten Ad Art. 19: *Fonds Fin. Ondersteuning Theologische Studenten*

Baten		**Lasten**	
bijdragen kerken	€ 22.580,00	Voorschotten	€ 27.523,00
Giften	€ 1.800,00	Boekengeld	€ 3.000,00
Negatief saldo	€ 6.743,00	Onkosten deputaten	€ 500,00

			Onvoorzien	€ 100,00
	€ 31.123,00			**€ 31.123,00**
Quotum 2013				
classis NO	€	590,00	€ 20,00	€ 11.800,00
classis ZW	€	539,00	€ 20,00	€ 10.780,00
				€ 22.580,00

3. Balans 31-12-2013 **SHS**
Deputaten Ad Art. 19: *Fonds Fin. Ondersteuning Theologische Studenten*

Activa		**Passiva**	
Bankrekening ING	€ 5.244,32	Kapitaal*	€ 51.415,54
Spaarrekening ING	€ 45.900,00		
te ontvangen rente	€ 268,22		
	€ 51.412,54		**€ 51.415,54**

* Toelichting op kapitaal:

Batig saldo 4e kwartaal 2012	€ 29.988,33
Batig saldo 2013	€ 21.424,21
Kapitaal per 31-12-2013	€51412,54

4. Overzicht van Baten en Lasten 2013 **SHS**
Deputaten Ad Art. 19: *Fonds Fin. Ondersteuning Theologische Studenten*

Baten		**Lasten**	
Bijdragen kerken	€ 22.580,00	Voorschotten	€ 30.158,96
Giften	€ 30.832,50	Boekengeld	€ 1.990,50
		Onkosten	€
Rentebaten	€ 268,22	deputaten	93,26
			€
		Diversen	13,79
		Batig Saldo	€ 21.424,21
	€ 53.680,72		**€ 53.680,72**

5. Begroting 2014 Deputaten **SHS**
Deputaten Ad Art. 19: *Fonds Fin. Ondersteuning Theologische Studenten*

Baten		**Lasten**	
Bijdragen kerken	€ 16.950,00	Voorschotten	€ 21.220,00
Giften	€ 2.500,00	Boekengeld	€ 2.000,00

Nadelig saldo	€ 4.370,00	Onkosten deputaten	€ 500,00
		Onvoorzien	€ 100,00
	€ 23.820,00		**€ 23.820,00**

Quotum 2014		**Lasten**	
classis NO	€ 590,00	€ 15,00	€ 8.850,00
classis ZW	€ 540,00	€ 15,00	€ 8.100,00
			€ 16.950,00

6. Specificatie voorschotten

Op verzoek in te zien bij de penningmeester

7. Verslag kascontrole

Uitgevoerd door DGK Hasselt

Aan: Classis Z.W. van De Gereformeerde Kerken in Nederland Samenroepende kerk: Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek p/a br. L. Menninga

Hasselt, 19 februari 2014

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Op uw verzoek hebben ondergetekenden de boeken van deputaten ad artikel 19 KO gecontroleerd. Abusievelijk is de controle vanaf 2012 niet elk jaar verricht zoals in uw instructie stond.
In plaats daarvan heeft de controle over de jaren 2012 en 2013 plaatsgevonden op 18 februari 2014.

Steekproefsgewijs hebben ondergetekenden de overzichten, bankafschriften en kwitanties gecontroleerd en met elkaar vergeleken en werden de boeken in orde bevonden.

Wij stellen u voor om de Generale Synode te adviseren broeder E.J. Teunis, penningmeester van deputaten ad artikel 19 decharge te verlenen voor de boekjaren 2012 en 2013.
Vertrouwend u hiermede van dienst te zijn geweest,

Met hartelijke broedergroet,
Th. de Ruig T.M. de Marie

Artikel R.12 RAPPORT DEPUTATEN BETREKKINGEN BUITENLANDSE KERKEN (BBK) AAN DE SYNODE GRONINGEN 2014

INHOUD

Inleiding…… 199
De opdracht……. 199
Samenstelling deputaatschap…… 202
Contacten Buitenlandse Kerken…… 202
Canada…… 202
Australië……. 211
Zuid Afrika……. 212
Overige kerken…… 213
Webmagazine Reformed Continua…… 216
Westminster Standards (Confessie en Catechismi)…… 216
Bijlagen…….. 221

1. Inleiding

De deputaten doen hierbij verslag van intensieve werkzaamheden, die na het sluiten van GS Hasselt in een tijdsbestek van 1,5 jaar zijn afgewerkt.
Met name de studie naar de Westminster Confessie heeft veel tijd in beslag genomen.

2. De opdracht

2.1 Instructies

De synode van Hasselt heeft de volgende instructies opgesteld:

1. Zij zullen de vastgestelde ‘Regels voor het beoefenen van Zusterkerkrelaties’ t.a.v. de Liberated Reformed Church at Abbotsford (Canada) inhoud geven in goed overleg met de kerkenraad van Abbotsford.
2. Zij zullen, uitgaande van de hartelijke bereidheid de kerkelijke eenheid te zoeken met allen, die op de grondslag van Schrift, de drie Formulieren van eenheid, en Dordtse kerkorde willen leven, contact zoeken, c.q. contact onderhouden met die kerken in het buitenland die met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland, zoals bijeen op de GS Leeuwarden-1990, in correspondentie staan (zoals genoemd onderpunt 4).
3. Het doel van deze contacten is om de wettigheid van de recente vrijmaking en van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland aan deze kerken over te brengen en hen te verzoeken deze wettigheid te erkennen als voortvloeiende uit de gehoorzaamheid aan Gods Woord en de binding aan de belijdenis van de kerk en de Dordtse kerkorde van De Gereformeerde Kerken.
4. Zij zullen contacten onderhouden, blijven zoeken, of zo mogelijk intensiveren met de volgende kerken omdat God ons roept tot eenheid op grond van Schrift en belijdenis: de Free Reformed Churches of Australia (FRCA), die Vrye Gereformeerde Kerke in SuidAfrika (VGKSA, Zuid-Afrika), de Korean Presbyterian Churches (KPC, Korea), de Gereja Gereja Reformasi di Indonesia N.T.T. (GGRI, Indonesië), de Evangelical Presbyterian Church (EPC, Ierland), de Free Church of Scotland (FCS), de Free Church of Scotland (Continuing), Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPCI), de Free Reformed Churches of the Philippines (FRCP, Philippijnen) en de Reformed Churches in the United States (RCUS, Verenigde Staten).
5. De contacten onder 4 bedoeld (uitgezonderd FRCA, VGKSA) zullen als beëindigd beschouwd worden wanneer er na een rappel, binnen een half jaar geen enkele reactie van de desbetreffende kerken komt, dan wel wanneer er een negatieve reactie komt in de vorm van een afwijzing. In dat laatste geval zal er nog wel een antwoord op deze reactie worden

gegeven, maar dan zal alleen verder contact onderhouden worden als daar door de andere om gevraagd wordt.

6. Zij zullen in het contact met de onder punt 4 genoemde kerken deze blijven waarschuwen op grond van Gods Woord dat het contact dat die kerken wensen te behouden met de GKv, niet verenigbaar is met contact met De Gereformeerde Kerken.
7. Zij zullen een grondige studie verrichten naar de Westminster Confessie (in samenhang met de Westminster catechismus), met name m.b.t. de Schriftuurlijkheid van de kerkvisie en de verbondsvisie in deze geschriften.
8. Zij krijgen m.b.t. de Australische kerken de opdracht om na kennis genomen te hebben van de besluiten van de Synode 2012 te Armadale
   a. contact te onderhouden met de FRCA en de FRCA te helpen en te ondersteunen om een oordeel over de GKv te vormen dat is naar Schrift en belijdenis;
   b. de FRCA te dienen met toelichting bij de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abbotsford;
   c. richting de FRCA teleurstelling uit te spreken dat zij DGK nog steeds niet heeft aanvaard als wettige voortzetting van de kerk van Christus in Nederland;
   d. voorlichting te geven over de scheuringen die hebben geleid tot de vorming van het voorlopig kerkverband;
   e. zij zullen daarbij gebruik maken van Engelstalige versies van de correspondentie van de kerken met de GKv;
   f. zij zullen zonodig onterechte beschuldigingen van anderen aan het adres van de kerken weerleggen;
   g. zij zullen pas nieuwe pogingen ondernemen om eventueel met de FRCA een zusterkerkrelatie aan te gaan wanneer de FCRA de banden met de GKv verbreekt;
   h. zij zullen eventuele ontwikkelingen in de FRCA nauwkeurig blijven volgen.
9. Zij zullen ten aanzien van de Canadian Reformed Churches (CanRC, Canada en Ver. Staten) het volgende doen:
   a. richting de CanRC niet alleen haar diepe teleurstelling uitspreken over de genomen besluiten richting de GKv en DGK, maar ook haar grote bezorgdheid inzake het ernstige tekort aan Schriftuurlijk onderscheidingsvermogen binnen de CanRC zelf; de CanRC oproepen om van haar verkeerde beoordelingen terug te komen, op te komen voor het recht en de eer van de Heer der Kerk en te verwerpen alles wat tegen Gods Woord ingaat;
   b. daarbij gebruik maken van Engelstalige versies van de correspondentie van de kerken met de GKv;
   c. zonodig onterechte beschuldigingen van anderen aan het adres van de kerken weerleggen;
   d. pas nieuwe pogingen ondernemen om met de CanRC een zusterkerkrelatie aan te gaan wanneer de beschuldiging aan het adres van De Gereformeerde Kerk van scheurmakerij wordt teruggenomen;
   e. bij contact de bezwaren van LRC Abbotsford m.b.t. de kerkelijke eenheid van CanRC met diverse kerkgenootschappen en de praktijk van open avondmaalstafel aan de orde stellen;
   f. eventuele ontwikkelingen in de CanRC blijven volgen.
10. Zij zullen ten aanzien van de Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA, Zuid-Afrika) eenzelfde benadering volgen als onder 9. uiteengezet is t.a.v. de CanRC uitgezonderd 9 d. en diligent te zijn met betrekking tot gesprekken met Zuid-Afrikaanse deputaten.
11. Zij zullen in hun contacten o.a. gebruik maken van Engelstalige documenten waarin de gronden voor de Vrijmaking 2003 en de wettigheid van De Gereformeerde Kerken in

Nederland worden uiteengezet, en waarin dient uit te komen dat De Gereformeerde Kerken zoals bijeen in Emmen 2009, de begeerte hebben de eenheid te onderhouden met de bovengenoemde zusterkerken. Daarin zal gebruik gemaakt worden van vertalingen van de synodebesluiten van GS Mariënberg 2005, GS Zwolle 2007, GS Emmen 2009, en GS Hasselt 2011 aangaande oude synodebesluiten 1993-2003. Zonodig kan tevens nog gebruik gemaakt worden van één of meerdere van de volgende documenten:

- de brochure ”Do not take Words away form this Book of Prophecy” (verweerschrift tegen de GKv brochure “Not beyond what is written” en antwoord op het appèl van de GKv d.d. 2006),
- “Deed of Liberation or Return” (Akte van Vrijmaking of Wederkeer) d.d. september 2003,
- de brochure ”Let us repent” (Laten wij ons bekeren) d.d. februari 2003
- de ”Call to Reformation” d.d. februari 2003.

12. Zij zullen, indien gewenst, de buitenlandse zusterkerken dienen met nadere toelichting op de ontwikkelingen binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).
13. Zij zullen waar wenselijk en mogelijk in deze contacten mondeling een nadere toelichting geven, zo nodig in een gezamenlijke vergadering met afgevaardigden van de betrokken kerken.
14. Zij zullen antwoorden op reacties van de kant van buitenlandse kerken die betrekking hebben op de zusterkerkrelatie met onze kerken. Zij zullen kerkleden die tijdelijk in het buitenland verblijven, op hun verzoek dienen met adviezen m.b.t. kerkgang en deelname aan het kerkelijk leven ter plaatse.
15. Zij stellen aan het begin van hun activiteiten een concept-begroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij Deputaten Financieel Beheer.
16. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
17. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.
18. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-formaat op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

2.2 Uitvoering

In opdracht van de synode hebben deputaten zich vooral met de volgende zaken beziggehouden. Tussen haakjes is met nummers aangegeven met welke instructies deze zaken samenhangen.

1. Studie naar de Westminster Confessie (7)
2. Contacten, toelichting op onze vrijmaking, voorlichting en gesprekken met de deputaten van de VGKSA (2, 3, 4, 6, 10, 11, 12, 13 en 14).
3. Contacten, toelichting op de gronden van de zusterkerkrelatie met Abbotsford, voorlichting en gesprekken met de deputaten van de FRCA (2, 3, 4, 6, 8, 11, 12, 13 en 14).
4. Contacten, brief aan de CANRC-Synode te Carman over zorgelijke ontwikkelingen in de CANRC en gesprekken met deputaten CANRC (2, 3, 4, 6, 9, 11, 12, 13 en 14)
5. Contacten gezocht en rappel gestuurd naar de onder (4) genoemde kerken.(2, 3, 4, 6, 11 en 12)
6. Reactie gekregen van enkele onder 4 genoemde kerken. (5)
7. Contact gezocht met de Reformed Churches in Korea. (2)

8. Digitaal uitgeven en digitaal verzenden van het Engelstalig Magazine genaamd REFORMED CONTINUA. (ca. 4 keer per jaar).Tevens een toegankelijke website behorend bij het Magazine in standhouden (11).
9. Uitbrengen rapport aan Synode Groningen (17).
10. Verzenden van de acta van de synode Hasselt (digitaal) naar de Geref.Kerken in Australië (FRCA), Canada (Abbotsford en CANRC) en Zuid-Afrika (VGKSA) (2, 4).
11. De Regels voor het beoefenen van Zusterkerkrelaties zijn in overleg met de kerkenraad van Abbotsford voorlopig vastgesteld (1).
12. Inhoud gegeven aan de onder 10 genoemde (voorlopige) regels (1).

De hierboven genoemde zaken zullen in dit rapport verder uitgewerkt worden.

3. Samenstelling deputaatschap

Door de synode te Hasselt zijn de volgende broeders als deputaten BBK benoemd:

W.J. Heeringa	Meerpaal 127	9732 AJ Groningen	primus
Joh. Houweling	Hoefweg 202	2665 LE Bleiswijk	samenroeper
Ds. S. de Marie	Hazelaarlaan 5	8024 XA Zwolle	primus
A. van der Net	Het Kooistuk 5	8061 AT Hasselt	primus
R.B. Sikkens	Akeleiweg 6	8042 CH Zwolle	primus

Vergaderingen:
De deputaten hebben 12 maal vergaderd: 3 oktober 2012, 24 januari 2013, 22 februari 2013, 3 maart 2013, 17 april 2013, 26 september 2013, 8 november 2013, 7 februari 2014, 28 februari 2014, 28 maart 2014, 4 juni 2014 en 11 juli 2014.
Daarnaast is er veelvuldig overleg geweest via e-mail.

4. Contacten Buitenlandse Kerken

4.1 CANADA

4.1.1. The Liberated Reformed Churches te Abbotsford (LRCA).

4.1.1.1. Voorstel van aangepaste regels van zusterkerkrelatie

In onderlinge correspondentie is op aangeven van de zusterkerk te Abbotsford, met hen gewerkt aan regels voor zusterkerkrelaties die wederzijds aanvaardbaar zijn. Dit was reeds gemeld op GS Hasselt 2011-2012 (Acta, art.6.02. De bezwaren van LRCA tegen de regels van Leeuwarden 2000, zoals die door onze kerken waren aangenomen, houden verband met een daarin aangebrachte verruiming m.b.t. het hebben van een andere confessie dan de drie formulieren van enigheid, het wijzigen in de aangenomen confessies, en het toestaan van meerdere zusterkerkrelaties met buitenlandse kerken in dezelfde regio.
De regels voor zusterkerkrelaties (rules for sisterchurch relationship) die vanuit Abbotsford werden voorgesteld zijn afkomstig van de synoden van Hamilton 1962 en Orangeville 1968. Deze luiden:

a. "To take mutual heed that the corresponding churches do not deviate from the Reformed Confession in doctrine, liturgy, church government and discipline.
b. "To forward to each other the agenda and decisions of the broader Assemblies and to admit each other's delegates to these Assemblies as advisors.
c. "To inform each other concerning changes of, or additions to, the Confession, Church Order and Liturgical Forms, while the corresponding churches pledge to express themselves on the question whether such changes or additions are considered acceptable.

Regarding proposals for changes in the Three Forms of Unity, the sister churches abroad shali receive ample opportunity (at least three years) to forward their judgment before binding decisions will be made.

d. "To accept each other's attestations and to permit each other's ministers to preach the Word and to administer the sacraments.
e. "To give account to each other regarding correspondence with third parties." (Acts 1962, Art.139; Acts 1968, Art.79, 6, b)

Om tot wederzijds aanvaardbare regels te komen zijn aanpassingen gemaakt op de regels van Leeuwarden 1990. De nieuwe conceptregels zijn inmiddels door LRCA aanvaard (brief dd. 6 maart 2014, bijlage 1) in dit rapport opgenomen om ter goedkeuring aan GS Groningen 2014 te worden voorgelegd (bijlage 2).

4.1.1.2. Toezicht en het aanwijzen van een appelinstantie

Als geïsoleerde gemeente heeft de zusterkerk te Abbotsford geen appelinstantie bij eventuele appelzaken. De deputaten hebben deze zaak voorgelegd aan LRCA met de volgende opties:

1. De LRCA onderbrengen bij één van de twee classes. Hierbij zou LRCA in feite onderdeel worden van het kerkverband DGK.
2. Een door de synode aangewezen DGK-gemeente zou kunnen functioneren als appelinstantie. Bij hoger beroep kan dan de weg van meerdere vergaderingen worden doorlopen.

De LRCA heeft voorkeur voor de laatste optie. Ze geeft in haar schrijven van 2 november 2013 daarvoor de volgende gronden:

a. appelzaken moeten worden behandeld door een kerkelijke vergadering zoals een kerkenraad, classis of generale synode (art. 31 KO)
b. rekening houdend met het feit dat de Liberated Reformed Church te Abbotsford geen deel uitmaakt van De Gereformeerde Kerken (hersteld) maar een zelfstandige zusterkerk is, is het voor de afhandeling van appelzaken geschikt om te beginnen met een appel-kerk.
c. In Australië heeft men het gebruik van een appelkerk toegepast toen het kerkverband te klein was voor aparte classes.
d. Een zelfde procedure kan worden gevolgd als er meer kerken in Canada worden geïnstituëerd.

Wat betreft informatie en advies anders dan inzake appel geeft LRCA er de voorkeur aan om dit te laten lopen via de deputaten BBK van DGK. Volgens de LRCA zijn de deputaten het meest vertrouwd met de situatie van de LRCA.
Ook stelt de LRCA er prijs op om periodiek te worden bezocht door deputaten waarbij het toezicht verloopt aan de hand van kerkvisitatieregels, zij het dat hier formeel geen sprake is van kerkvisitatie zoals dat binnen een kerkverband is geregeld. In verband hiermee heeft de LRCA verzocht om als deputaten voor een dergelijke visitatie alleen ouderlingen, predikanten of ex-ouderlingen af te vaardigen. Als reden hiervoor werden opgegeven: het vertrouwelijk karakter van de onderwerpen en de bekwaamheid van deputaten om geschikte adviezen te geven.

De regels voor deze ‘kerkvisitatie’ zijn opgenomen als bijlage 3. De passages van de oorspronkelijke brief van de LRCA in het Engels, die de boven aangevoerde argumentaties bevat, zijn als excerpt opgenomen in bijlage 4.

4.1.1.3. Bezoeken

Op juni 2013 is er voor het eerst sinds de zusterkerkrelatie, die in 2010 is aangegaan, een bezoek afgelegd door twee deputaten: ds. S. de Marie en br. A. van der Net. Zij verbleven in de gemeente gedurende meerdere dagen, bezochten de kerkenraadsvergadering, waarin de kerkvisitatievragen werden behandeld aan de reeds vooraf schriftelijk door LRCA toegezonden antwoorden.
De gemeente telde toen 31 leden. Er mocht dankbaar aan de Here worden vastgesteld dat er een levende gemeente is, die trouw is aan Gods Woord en de belijdenis van de kerk.
Er zijn door de kerkenraad twee voorlichtingsavonden belegd (in 2012 en 2013) waarop verontrusten binnen de CanRC werden uitgenodigd. Op deze avonden werd door ds. De Marie een lezing verzorgd.
De deputaten hebben naast de vergaderingen ook de leden thuis bezocht. Er blijkt sprake van een levend gemeenteleven en een hartelijk meeleven met de kerken in Nederland. Ds. De Marie heeft na GS Hasselt op uitnodiging van de kerkenraad te Abbotsford aan deze gemeente bezoeken gebracht om Gods Woord te prediken en de sacramenten van het Heilig Avondmaal en de Heilige Doop te bedienen: juni 2012, oktober 2012, juni 2013, november 2013 en juni 2014. Daarbij vond ook twee keer belijdenis van het geloof plaats, en werd een diaken bevestigd in het ambt. Bij het laatste bezoek bleek het aantal leden gestegen naar 35.

4.1.1.4. Samenvatting en conclusie.
Met dankbaarheid mogen de deputaten vaststellen dat deze kerk trouw is gebleven aan de Schrift en de gereformeerde belijdenis. Ook houdt men zich zoveel mogelijk aan de Dordtse Kerkorde. De zusterkerkrelatie is hecht en goed te noemen.
Er liggen gezamenlijke voorstellen voor regels voor aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties, en het aanwijzen van een DGK-gemeente als instantie voor appel voor de gemeente te Abbotsford.
Het voorstel is om de zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church Abbotsford voort te zetten volgens de daartoe vast te stellen regels.

4.1.2. The Canadian Reformed Churches in Canada (CanRC).

4.2.2.1. gesprek met CanRC deputaten in 2012
Op april 2012 vond op verzoek van de subcommissie Nederland van de deputaten BBK van de CanRC, een gesprek plaats van deputaten met deze subcommissie. Er bleek herkenning te zijn als het ging om het signaleren van een afwijkende koers binnen de GKv. Met name was de Canadese subcommissie teleurgesteld in de Theol. Universiteit van Kampen m.b.t. het Schriftgezag en de hermeneutiek.

Verzocht werd om het oordeel van de CanRC over DGK te herzien. De CanRC synodes van 2007 en 2010 hadden DGK als schismatiek verklaard en haar opgeroepen om zich weer met de GKv te verzoenen.
Gewezen werd op ons stuk uit 2006 `*Do not take words away from this book of prophecy; Answer to the brochure 'Not beyond what is written'*, dat een verdediging van de vrijmaking van 2003 bevat met een weerlegging van onterechte opmerkingen vanuit de GKv over deze vrijmaking. Dit stuk was al in 2006 aan de CanRC toegezonden. Verder werd aandacht gevraagd voor de uitgebreide appellerende brief die GS Emmen 2010 aan de GKv heeft verzonden. Beide documenten waren in het Engels vertaald.
In het gesprek werden onze bezwaren tegen de interne ontwikkelingen binnen de CanRC, die samenhangen met de vrijmaking van de LRCA, nader toegelicht. Een aantal zaken kwamen daarbij aan de orde. Als eerste de zusterkerk (fellowship)-relatie met de Orthodox Presbyterian Church, waarbij praktijken worden getolereerd zoals het ontbreken van goede binding aan de

belijdenis (lack of confessional membership) en onvoldoende bewaking van de avondmaalstafel bij een open praktijk (lack of fencing Lord's table). Verder werd bezwaar gemaakt tegen de nauwe relatie met de United Reformed Churches of North America die deels nog vasthouden aan een synodale verbondsopvatting. Ook de oecumenische contacten vanuit het lidmaatschap van de NAPARC waar een pluriforme denominationalistische kerkvisie wordt omarmd, werden bekritiseerd.
De subcommissie toonde over deze interne zaken echter weinig begrip. Vrijwel alles werd als niet belangrijk beschouwd. De uitgebreide notulen van dit gesprek zijn opgenomen in **bijlage 5**.

Hoewel deze door ons opgestelde notulen aan de CanRC subcommise aangeboden werd ter medeondertekening, hebben zij de voorkeur gegeven aan een zelfstandig verslag dat werd opgenomen in hun rapportage aan de synode van Carman 2013. In dit verslag kwam ons inziens onvoldoende tot uiting wat wij naar voren hadden gebracht m.b.t. de ontwikkelingen binnen de CanRC. Dit was reden voor ons als deputaten BBK om op 13 maart 2013 naar deze synode een extra brief te verzenden als aanvulling op het verslag van de subcommissie.

In deze brief deden wij een uitgebreide oproep aan de synode van de CanRC om zich te bezinnen over hun weg van pluriformiteit en daarmee samenhangende tolerantie. Ook hebben wij opnieuw onze de vrijmaking van 2003 verdedigd. Wij verzochten verder om de kwalificatie van de synodes van Smithers 2007 en Burlington 2010 dat DGK schismatiek zou zijn vanwege haar vrijmaking van de GKv, terug te nemen. Onze brief aan de synode van Carman is bij dit rapport gevoegd als **bijlage 6**.

4.1.2.2. De synode van Carman 2013

De verhouding tot de GKv

Er werd door deze synode ernstige bezorgdheid uitgesproken m.b.t. de ontwikkelingen binnen de GKv. Dit heeft geresulteerd in het verzenden van een vermaanbrief, die inmiddels op de synode Ede 2014 is behandeld naast vermaanbrieven van andere buitenlandse kerken. Opvallend in de vermaanbrief van de CanRC t.o.v. die van de Free Reformed Church of Australia was dat deze slechts 3 zaken aanroerde terwijl de Australische brief 7 verschillende ontwikkelingen binnen de GKv aan de orde stelde.

Dit is te meer opvallend omdat de deputaten van beide kerkgenootschappen in gezamenlijk overleg zijn geweest alvorens zij hun brieven hebben opgesteld. De zaken waarover kritiek werd geleverd waren (1) de nieuwe hermeneutiek en de aantasting van het Schriftgezag, zoals in meerdere geschriften werd aangetoond, (2) de visie op M/V zoals in het GKv-deputatenrapport naar voren kwam en (3) de relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken, waar de binding met de belijdenis niet veilig is.

De verhouding tot LRCA

Onze zusterkerk (LRCA) heeft twee brieven verzonden aan de synode van Carman 2013. In een brief verdedigden zij hun vrijmaking door de gronden ervan uiteen te zetten, en de gang van vele synoden te beschrijven die in de betrokken zaken een uitspraak hebben gedaan, alsmede de kerkelijke weg die men gevolgd heeft.

De brief eindigde in een oproep om van de verkeerde wegen terug te keren.

Het antwoord van de synode na commissieoverleg hierover was dat men het schrijven van Abbotsford niet ontvankelijk achtte. Wel werd desondanks in de Acta de inhoud van een

voorgestelde maar afgewezen reactie met antwoordbrief aan de LRCA opgenomen in de Acta (art. 62) te nemen. Hierin werd erop gewezen dat men zich niet lichtvaardig van de kerk mocht afscheiden, met een verwijzing naar boek IV van de Institutie van Calvijn.
In haar tweede brief heeft de LRCA correcties voorgesteld op het rapport van de deputaten van de CanRC; deze zouden voor zover bruikbaar voor historische gegevens, worden geraadpleegd. Voor het overige werd ook deze brief onontvankelijk verklaard.

De verhouding tot DGK (Acta art. 190)
De subcommissie Nederland van de CanRC deputaten, die van synode Burlington 2010 de opdracht hadden om te bevorderen dat DGK weer met GKv zou verzoenen, deden aan de synode Carman 2013 in hun rapport de volgende rapportages en aanbevelingen (samengevat in Acta art. 190):

1. Zij rapporteerden m.b.t. hun discussie met deputaten BBK van DGK inzake het al dan niet benoemen van de CanRC als valse kerken, dat DGK noch de GKv noch de CanRC valse kerken heeft genoemd.
2. Verder vermeldden zij dat dep. BBK van DGK hen geconfronteerd hadden met de uitspraak van de synode Smithers 2007 dat de afscheiding van DGK een schismatieke handeling is geweest. De subcommissie heeft in haar beantwoording erop gewezen dat deze uitspraak gebaseerd was op een brochure van de GKv, terwijl de antwoordbrochure van DGK terzijde was gelegd omdat de deputaten van CanRC geen opdracht hadden gekregen om deze te bestuderen. De subcommissie verzekerde dat dit antwoord van DGK, dat geschreven was en door de deputaten van de CanRC ontvangen was vóór Smithers 2007, reeds de zaken naar voren bracht, die de subcommissie momenteel aan de orde heeft gesteld met de GKv. De synode noteerde hierbij tussen haken uit de brief die wij als dep BBK van DGK haar toezonden, dat wij dankbaar hadden vastgesteld dat er een erkenning van dep van CanRC was dat zij in het verleden de uitvoerige informatie over de vrijmaking hadden verzuimd te grondig te bestuderen en dat zij nu tot een beter oordeel waren gekomen van de extreem verdrietige ontwikkelingen binnen de GKv.
3. Voorts werd gemeld dat GS Emmen 2009-2010 de LRCA had erkend als ware kerk en met haar een zusterkerk relatie was aangegaan. Als gronden daarvoor noemden de deputaten van de CanRC het feit dat de CanRC synodes zusterkerkrelatie hadden aangegaan met OPC en URC en het feit dat CanRC synodes het onmogelijk hadden gemaakt voor individuele kerkleden om te appelleren over zaken als kerkelijke contacten.
4. De subcommissie is van mening dat DGK oprecht bezorgd zijn over de koers die de GKv heeft gevolgd en blijft volgen. De GKv vindt dat DGK de zaken overdrijft. Zij wijzen erop dat niemand in de GKv gedwongen is een leer aan te nemen die zij verwerpen en dat geen ambtsdrager is geschorst of afgezet. Volgens de subcommissie hebben echter recente DGK synodes gepoogd om gedetailleerd aan te wijzen waar de bezwaren lagen, waarop de GKv echter nooit serieus op ingegaan is.
4. Ten slotte wordt melding genaakt van de uitsluiting van de Ichthus-gemeente te Kampen van de GKv. Dat zelfde jaar werd een voorlopig kerkverband (GKN) gevormd samen met twee andere van DGK afgescheiden gemeenten, waarop nog enkele kerken en groepen zich bij hen hebben gevoegd.
5. De subcommissie deed onder meer de volgende aanbevelingen:
    (1). De synode verzoekt de kerken om te bidden dat er eenheid van geloof mag komen binnen de verdeelde kerkelijke situatie met de GKv en hen die haar hebben verlaten.
    (2). De synode merkt met teleurstelling op dat DGK een zusterkerk relatie is aangegaan met de LRCA op 10 juni 2010 en dat DGK ons niet erkend als ware kerken.

(3). De synode draagt niettemin de commissie die moet worden benoemd voor de relatie met de GKv op om contact te blijven houden met DGK en andere afgescheiden groepen.
(4). De synode draagt de commissie op om een of andere vorm van contact te hebben met de GKN om hun ontwikkeling te volgen, en te zien hoe zij anderen benaderen die Gods Woord en het gereformeerde geloof liefhebben.
(5). De synode draagt de commissie op om verdere ontwikkelingen van GK Dalfsen te monitoren.

De synode Carman ontving een brief van de gemeente te Spring Creek met het verzoek het contact met DGK te beëindigen, omdat deze de wettigheid van de vrijmaking van LRCA gronden op het feit dat de CanRC valse kerken zijn. Deze gemeente was van mening dat de uitspraak van synode Smithers 2007 dat de vrijmaking van DGK schismatiek was, wordt bewezen door hun benadering van de LRCA.

Deze gemeente sprak m.b.t. het deputatenrapport haar bezorgdheid uit over het feit dat het erop lijkt dat vragen naar de wettigheid van de afscheiding van groepen van de GKv niet langer belangrijk lijken te zijn. Dit rapport lijkt te zeggen: als je vertrekt met een naar eigen oordeel goed geweten, zullen wij je niet oordelen, en zullen we met je contact blijven zoeken omdat onze bezwaren over de koers van de GKv niet beantwoord zijn. Spring Creek klaagde over de afwezigheid van een beoordeling van de afscheiding in Kampen, die leidde tot de vorming van de GKN.

Verder ontkende Spring Creek dat de CanRC een roeping zou hebben om hen bijeen te brengen die niet met goed geweten in de GKv kunnen blijven. Ze vraagt zich af waarom de CanRC meer contact na zou streven met DGK en GKN dan met langer bestaande kerkverbanden in Nederland.

De CanRC gemeente te Abbotsford was weliswaar ernstig verontrust dat de subcommissie een gesprek met DGK had gehad terwijl DGK een zusterkerkrelatie met LRC heeft, maar zij erkent dat er een plicht is om in gesprek te gaan met hen die claimen de ware voortzetting te zijn van de GKv net als de CanRC besloot m.b.t. de Free Church of Scotland en de Free Church of Scotland continuing.
De gemeente te Elora noemde ook de zusterkerkrelatie tussen DGK en LRCA en stelde voor om een krachtiger mandaat aan de commissie te geven voor contact met GKN, dan voor het contact met DGK, omdat GKN meer ruimer denkend (“open minded”) is en daarom meer verwant aan de CanRC.
De gemeente Attercliffe beval aan dat de synode tot haar spijt de zusterkerkrelatie tussen DGK en LRCA op zou merken, maar toch de deputaten opdracht zou geven om het contact met DGK en andere van de GKv afgescheiden groepen voort te zetten. Ze zag graag een sterker contact met DGK en GKN.
De gemeenten te Fergus en Fergus-Noord drongen er beide bij de synode op aan om de uitspraak van de synode Smithers 2007 om degenen die nu behoren tot DGK schismatiek te noemen toen zij de GKv verlieten, te herroepen.

De synode merkte n.a.v. de hun door deputaten BBK van DGK toegezonden brief dd. 13 maart 2013 het volgende op:

> “*Dep. BBK van DGK schreven hun brief als uitwerking van hun recente besprekingen met onze dep. BBK. De brief probeert hun ‘vrijmaking’ en die van de LRCA te rechtvaardigen. De brief spoort de CanRC ook aan om onze kerkelijke relaties te*

evalueren in het licht van art. 28 NGB. Terwijl deze brief kan dienen voor de persoonlijke overdenking van de synodeleden, behoeft ze geen beantwoording."

Verder ontving synode van Carman ook een brief van DGK Dalfsen om de synode te informeren dat zij zich hebben verenigd met DGK.

De synode maakte de volgende overwegingen (4.1-4.12):

4. Overwegingen

4.1 Het is waar dat de Synode van Burlington 2010 de CRCA subcomissie het mandaat gaf om specifiek met de DGK contact te leggen, en niet met de GKNvv of met andere groepen die de GKV verlaten hebben. Maar Overweging 3.3 van Artikel 155 geeft aan waarom de subcomissie het mandaat kreeg om contact te hebben met DGK, namelijk *gegeven hoe de DGK is ontstaan in verband met de ontwikkelingen in de GKV*. Dus omdat (a) de mensen in de DGK vroeger tot onze zusterkerken behoorden en om die reden belangrijk zijn voor ons; of omdat (b) de mensen in DGK ervaringen hadden die ons helpen om beter te begrijpen wat er aan de hand was in de GKV – of misschien om beide redenen – besloot de Synode dat het goed zou zijn om contact met hen te hebben. Deze redenen gelden voor de GKNvv evengoed als voor DGK. (De GKNvv vormde pas in November 2009 een kerkverband en hun naam werd niet genoemd in de CRCA rapporten aan de Synode Burlington 2010 of in de Synodebesluiten [zie overweging 3.3].)

4.2 Op basis van het rapport van de subcomissie zou de Synode moeten erkennen dat de subcomissie haar taak nauwgezet heeft verricht.

4.3 Spring Creek (Overweging 3.6) constateert terecht dat de CRCA een nieuwe benadering toepast ten aanzien van hen die zich afgescheiden hebben van de GKV. De Synode van Smithers 2007 gaf de CRCA het mandaat om "de GKH (nu DGK) op broederlijke wijze te vermanen voor hun onwettige afscheiding" van de GKV. Evenzo gaf de Synode van Burlington 2010 de subcomissie het mandaat om "naar wegen te zoeken die de verzoening tussen DKG en GKV bevorderen". Deze synodes hadden beiden het streven om de confessionele norm te handhaven dat *niemand zich behoort te onttrekken aan de kerk*. In dat opzicht sluit de Synode zich aan bij Spring Creek en betreurt het dat de subcomissie niet voorzag in informatie over de gebeurtenissen in Kampen die geleid hebben tot de vorming van de GKNvv, omdat de Synode nu geen confessioneel verantwoorde benadering van deze kerken kan ontwikkelen.

4.4 Abbotsford gebruikt de situatie in Schotland, waar we zowel met de FCS als de FCC een zusterkerkrelatie (EF) hebben, als een historisch precedent om het aangaan van een dialoog met twee (of meer) kerkverbanden in hetzelfde land te rechtvaardigen. De Synode van Burlington 2010 merkt echter in Artikel 155, Overweging 3.6 op dat dit problematisch wordt wanneer één van deze kerkverbanden de andere als vals beschouwd. Deze overweging van de Synode van Burlington 2010 was gebaseerd op de aanname dat Observatie 3.2.3 (in het huidige artikel) niet waar is. Het moet worden opgemerkt dat het CRCA rapport aan de Synode van Smithers 2007 geen enkel vertegenwoordiger van de DGK heeft geciteerd die stelde dat de GKV een valse kerk was. In plaats daarvan deed de CRCA zelf twee beweringen, namelijk "Het is duidelijk dat de GKH de GKV als een valse kerk beschouwd" (blz. 64) en – als commentaar op een citaat – "Dit antwoord laat zien dat de DGK de GKV blijft beschouwen als valse kerken die afgeweken zijn van de Schriften, de belijdenis en de kerkorde." (blz. 66).

4.5 In 2007 was de houding van de CanRC jegens hen die zich hadden afgescheiden van de GKV direct verbonden met onze verhouding met de GKV. De Synode van Smithers 2007 overwoog "dat de GKN (nu GKV) trouw was gebleven" (*Acta*, Artikel

144, Overweging 4.1) en vervolgens in hetzelfde artikel besloot om “de GKH (nu DGK) op broederlijke wijze te vermanen over hun onwettige afscheiding” (Aanbeveling 5.4.1). De Synode van Burlington 2010 gaf de CRCA subcomissie een tweeledig mandaat om (a) uiting te geven aan zorgen over ontwikkelingen in de GKV (*Acta,* Artikel 86, Aanbeveling 4.4.1) en (b) ook contact te hebben met DGK (*Acta,* Artikel 155, Overweging 3.3). Om consequent te zijn moet onze beslissing uit 2013 betreffende hen die zich van de GKV hebben afgescheiden ook gedreven zijn door onze beslissing betreffende de GKV.

4.6 Onze verhouding met de GKV – zoals weerspiegeld in de *Acta* van verschillende generale synodes – is veranderd in de laatste zes jaar. De Synode van Smithers 2007 oordeelde dat “zelfs als er vragen overblijven, kan worden vastgesteld dat de GKV niet is afgeweken van de Schrift en de belijdenissen” (*Acta*, Artikel 133, Overweging 4.1). Het besluit van de Synode van Burlington 2010 om uiting te geven aan zorgen over ontwikkelingen die opgemerkt worden in de GKV (*Acta,* Artikel 86, Aanbeveling 4.4.1) werd gevolgd door een besluit van de Synode van Carman 2013 dat de zusterkerkrelatie (EF) met de GKV zou in gevaar komen wanneer de GKV zou volharden in de koers betreffende de zaken die we aan de orde hebben gesteld. De mate waarin we de zorgen van DGK en de GKNvv delen maakt dat we meer begrip hebben voor leden die de GKV hebben verlaten.

4.7 In al ons contact met DGK en de GKNvv en alle andere kerken of groepen die zich hebben afgescheiden van de GKV, moeten we heel duidelijk maken dat we een zusterkerkrelatie (EF) hebben met de GKV. De CanRC dwingt de GKV een aantal besluiten die zij gemaakt hebben te heroverwegen, en als zij reageren op die oproep zullen zij onze zusterkerken blijven. Dit is niet een keus tegen DGK of tegen de GKNvv; in plaats daarvan is het de benadering die DGK ons dwong te volgen in hun brief aan deze synode.

4.8 Ons begrip van DGK is ook veranderd sinds 2007. In zijn rapport aan de Synode van Smithers 2007 beweerde de CRCA dat “... de GKH (=DGK) de GKN (=GKV) blijft zien als valse kerken die afgeweken zijn van de Schriften, de belijdenis en de Kerkorde. De (CRCA) commissie kan opnieuw niets vinden dat zou leiden tot zo'n conclusie. In dat opzicht zijn wij bezorgd dat de GKH(=DGK) het gevaar loopt niet zorgvuldig te bestuderen wat in feite is besloten door de GKN(=GKV) synodes.” Echter, volgens de subcomissie in 2013, (a) heeft DGK al voor de Synode van Smithers 2007 ten overstaan van de CRCA de zorgen geschetst die de subcomissie richtte in zijn rapport aan de Synode van Carmen 2013, en (b) de CRCA heeft de brochure van DGK niet bestudeerd voor de Synode van Smithers 2007. De subcomissie heeft al toegegeven tegenover DGK dat de DGK in 2007 een beter begrip had van wat er gaande was in de GKV dan wij, en dat wij hun uitingen van zorg niet voldoende serieus namen. Dit moet worden toegegeven.

4.9 Het feit dat DGK een zusterkerkrelatie (EF) heeft gesloten met de LRCA is terecht aangemerkt als een punt van zorg door Abbotsford, Attercliffe, Elora en Spring Creek. De LRCA spreekt op hun website van “federatieve corruptie” in de CanRC en gebruikt NGB artikel 28 om hun “vrijmaking” uit de CanRC te rechtvaardigen. Door haar zusterkerkrelatie (EF) met de LRCA heeft DGK expliciet de zijde van de LRCA en tegen de CanRC gekozen, en daarom is nauwer contact tussen de CanRC en DGK onmogelijk. De Synode is het ook eens met Spring Creek dat, zolang als DGK de zusterkerkrelatie (EF) met de LRCA handhaaft, de karakterisering “schismatiek” niet ver van onze gedachten zal zijn. Dit moet de reactie van de synode zijn op Fergus-Maranatha en Fergus-North.

4.10 Zolang de CanRC bij het standpunt blijft dat DGK schismatiek is, lijkt het de Synode niet redelijk om de aanbeveling van de subcomissie te volgen om spijt de betuigen over het feit dat DGK ons niet als ware kerken herkent.
4.11 De CanRC heeft niet het mandaat om hen samen te brengen die niet met een goed geweten in de GKV kunnen blijven. Niettemin zijn GKV onze zusterkerken en dat maakt dat wij DGK en de GKNvv anders moeten behandelen dan andere kerkverbanden in Nederland. Verder noemt de GKNvv zich *een voorlopig kerkverband* en wij beschouwen heel de situatie in Nederland als instabiel. Om de vrees van Spring Creek weg te nemen, is het passend dat de Synode de subcomissie het mandaat geeft om hen die de GKV hebben verlaten, dringend op te roepen om de eenheid te bewaren en hen te laten weten dat wij graag één zusterkerk in Nederland willen hebben.
4.12 Omdat de Gereformeerde Kerk in Dalfsen zich verenigd heeft met DGK, bestaat er geen noodzaak om naar hen te verwijzen in het mandaat van de subcomissie.

Hierop werden de volgende besluiten genomen (5.1-5.5.5):

5. Aanbevelingen
5.1 Om het commissierapport in ontvangst te nemen en de commissie te danken voor het gedane werk.
5.2 De kerken te vragen om te bidden dat ware eenheid in het geloof zich mag ontwikkelen binnen de gefragmenteerde kerkelijke situatie binnen de GKV en hen die de GKV verlieten;
5.3 Met spijt te constateren dat DGK een zusterkerkrelatie (EF) heeft gesloten met de LRCA;
5.4 Toe te geven aan DGK dat ons begrip van de kerkelijke situatie in Nederland zich heeft ontwikkeld in de loop van de tijd sinds 2007;
5.5 De subcomissie opnieuw te benoemen en het mandaat te geven om:
5.5.1 De ontwikkelingen in de GKNvv en DGK te volgen;
5.5.2 Allen die de GKV hebben verlaten dringend op te roepen om zich open de stellen voor anderen die het Woord en de Gereformeerde leer liefhebben; 5.5.3 DGK te laten weten dat zolang zij de zusterkerkrelatie (EF) met de LRCA handhaven, nauwer contact tussen de CanRC en de DGK onmogelijk is; 5.5.4 Om te werken in overleg met de FRCA;
5.5.5 Een uitgebreid verslag van zijn activiteiten bij de kerken in te dienen zes maanden voorafgaand aan de volgende generale synode.

4.1.2.3. Gesprek met de subcommissie Nederland van deputaten BBK CanRC dd. 15 mei 2014

Deze subcommissie (prof. C. van Dam, ds. Van Gelder ds. Moesker en br. Nordeman) was in Nederland i.v.m. de synode van de GKv te Ede.

In dit gesprek werd teruggekeken op de besluiten van GS Carman. Er werd enerzijds als positief gegeven opgemerkt dat het begrip voor de ontwikkelingen binnen de GKv was toegenomen. Ook was er meer begrip voor de vrijmaking van DGK. Toch is het besluit van de twee voorafgaande synoden aangaande het schismatiek noemen van DGK niet teruggenomen. Als argument daarvoor geldt nu de relatie met LRCA.
Er bleek niet veel bereidheid om over de interne ontwikkelingen binnen de CanRC door te spreken. De bezwaren van DGK tegen geconstateerde pluriformiteit en samenhangende avondmaalspraktijken werden geduid als ander inzicht in de katholicititeit van de kerk. Verder uitte men kritiek op het feit dat de afgevaardigden van GS Emmen niet hadden gesproken met

de KR van de CanRC gemeente te Abbotsford. Geantwoord werd dat de vrijmakingsgronden voor LRCA geen locale maar landelijke zaak betroffen, waarbij de kerkelijke weg al in 2004 was geëindigd.
Door de CanRC deputaten is toegezegd om de ruimte die door de OPC aan baptisten wordt geboden om het avondmaal te vieren, aan de orde te stellen bij het deputaatschap dat verantwoordelijk is voor het contact met de OPC (zie verder de notulen in **bijlage 5**).

4.1.2.4 Samenvatting en conclusie
Er is binnen de CanRC weinig begrip voor de bezwaren die DGK geuit heeft t.a.v. de deputaten en de synode te Carman 2013. De koers is ook niet gewijzigd m.b.t. EF's en NAPARC. Verder contact lijkt alleen zinvol wanneer de aangevoerde bezwaren onderwerp van bespreking kunnen blijven.

Het voorstel van deputaten is om contact te blijven houden met de CanRC, op voorwaarde dat daarin ruimte is om de bezwaren zoals die door deputaten van DGK zijn verwoord in de brief aan GS Carman 2013, waaronder de gronden voor de vrijmaking van de LRCA, aan de orde te stellen.

4.2 AUSTRALIË

4.2.1 Inleiding

De Australische kerken (FRCA) hopen in juli 2015 hun volgende synode te houden in Baldivis.
Er is op 22 maart 2014 te Hasselt een gesprek geweest tussen onze deputaten BBK en de deputaten P.K.A. de Boer en R.D. Anderson van de FRCA.
Op genoemde datum is er met elkaar doorgesproken over de huidige situatie in de FRCA, over de situatie in de DGK en over de vermaanbrief van de Synode van de FRCA naar de Synode van de GKv te Ede en de opstelling van de FRCA tegenover de GKv. Ook is gesproken over de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abootsford. Ook is de brief aan de Synode te Carman is besproken.

Alle stukken, zoals de brief van DGK aan de GKv van 2010, de synode besluiten van DGK over Abbotsford, de brief aan de Synode Carman en onze instructies m.b.t. de FRCA, zijn beschikbaar gemaakt in het Engels en met een begeleidende brief beschikbaar gesteld aan de deputaten van de FRCA. In deze begeleidende brief hebben wij geschreven dat zij Abbotsford als een belemmering zien zonder enig argument en hen gevraagd deze stukken te goed bestuderen en te beoordelen en dat we graag een reactie van hen hierover ontvangen.
Een gezamenlijk verslag vindt u bij dit rapport (**bijlage 7**).
In bovengenoemde bespreking en in de begeleidende brief aan de deputaten is onze teleurstelling uitgesproken dat zij de DGK nog steeds niet heeft aanvaard als wettige voortzetting van de kerk van Christus in Nederland.
Wij hebben positief gereageerd op de inhoud van de vermaanbrief van de Synode van de FRCA 2012 naar de Synode van de GKv te Ede 2014. Wel misten wij in deze vermaanbrief enig commentaar op het 4^{e} gebod en op het gebruik van de NBV. Er is ook gesproken met de deputaten over de instructie dat wij voor een nieuwe poging om te komen tot een zusterkerkrelatie met de FRCA zij eerst de banden met de GKv moet verbreken.

4.2.2 Samenvatting en conclusie.

Op dit moment zijn er geen veranderingen ten opzichte van onze rapportage van 2012 aan Hasselt. Wel kunnen we vermelden dat de vermaanbrief van de Synode van FRCA aan de Synode van de GKv inhoudelijk zeer goed is onderbouwd en daarin duidelijk uitkomt de grote zorgen die de FRCA over de GKv hebben. Ook wordt hierin gesproken over het niet zonder meer toelaten tot de FRCA van leden of predikanten uit de GKV.

Een deputatenrapport van de FRCA over buitenlandse kerken aan de Synode te Baldivis 2015 hopen we begin volgend jaar (2015) te ontvangen.
Het voorstel van de deputaten is om het contact met de FRCA voort te zetten. Met name is meer toelichting nodig op de zusterkerkrelatie met Abbotsford.

4.3 ZUID-AFRIKA

4.3.1 Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA)

Kort na de vrijmaking in 2003/2004 heeft de synode van DGK de synode van de VGKSA verzocht om te komen tot een zusterkerkrelatie. Dat verzoek werd door de synode van Pretoria-Maranata 2005 afgewezen omdat de vrijmaking prematuur zou zijn. De synode van de VGKSA riep DGK op om de kerkelijke weg tot het einde toe te bewandelen. Deze synode en de synode van Kaapstad 2008 erkenden wel de broederschap. De synode van Pretoria 2011 heeft de deputaten opgedragen de gesprekken met deze kerken voort te zetten en daarbij te onderzoeken of de contacten moeten worden voortgezet. Met die opdracht heeft de synode van de VGKSA ds. P.G. Boon en ds. J.A. Breytenbach naar Nederland afgevaardigd. Met deze beide deputaten hebben deputaten BBK van DGK op 22 februari 2013 te Hasselt een gesprek gehad.

4.3.2 Vergadering deputaten VGKSA

Een gezamenlijk verslag vindt u bij dit rapport (**bijlage 8**). Dit verslag is alleen door ds. Boon goedgekeurd. We geven hier een korte samenvatting.

Zaken die spelen in SA zijn de Opleiding tot de Dienst des Woords en de financiën. In Pretoria hebben twee VGKSA-gemeentes en drie kerken behorend tot Die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA, ook bekend als Dopperkerk) elkaar als ware kerken erkend. De drie GKSA-gemeenten hebben de ongereformeerde opvattingen die in hun kerkverband worden geleerd publiekelijk afgewezen. Op synodaal niveau wordt niet tussen de kerkgenootschappen samengesproken. In deze vijf gemeentes worden gezamenlijke activiteiten ondernomen en worden elkaars tuchtmaatregelen erkend. Er is geen sprake van kanselruil of gezamenlijke Avondmaalsviering.

Door DGK wordt gewezen op de noodzaak om kerkverbandelijk één te worden en niet in plaats daarvan een eenheid na te streven op lokaal niveau. Hierbij werd verwezen naar de wijze van vereniging door GKv met Nederlands gereformeerden en christelijk gereformeerden, en de daaruit voortkomende negatieve ontwikkelingen.

Deputaten VGKSA zijn nu op kerkverbandelijk niveau bezig met een inhoudelijke oordeelsvorming van de kerkelijke situatie in Nederland m.b.t. DGK, GKNv en GKN. Deputaten VGKSA vragen zich af of de Vrijmaking 2003/2004 prematuur was. Inhoudelijk leven dezelfde kritiekpunten t.a.v. de GKNv in het buitenland en in bepaalde kringen binnen de GKNv, als die er bestaan binnen DGK. Was een vrijmaking destijds daarom wel gewettigd? Was de kerkelijke weg werkelijk al ten einde na appelleren bij twee

opeenvolgende synoden? Deputaten vinden voor dit argument geen Schriftuurlijke grondslag. Wel bevreemdt het de deputaten dat de GKNv niet op de brief van GS Emmen 2010-2011 is ingegaan. Deputaten VGKSA willen voor een definitief oordeel eerst nog gesprekken met de GKV.

Verder wordt ook de zusterkerkrelatie van DGK met de LRCA door de VGKSA gezien als een belemmering voor het vormen van eventuele nadere contacten.

4.3.3 Samenvatting en conclusie

In de vergadering van 22 februari 2013 hebben deputaten niet kunnen constateren dat er sprake is van wezenlijke toenadering tussen de VGKSA en de DGK. Er zijn wel zorgen met betrekking tot de GKV, maar nog steeds vragen deputaten VGKSA zich af of de vrijmaking in 2003/2004 niet prematuur en onwettig was. Een expliciete vraag als "*Kunt u nog eens nauwkeurig uitleggen waarom de vrijmaking in 2003/2004 volgens de VGKSA onwettig was en volgens hen de kerkelijke weg nog niet tot het einde toe bewandeld was?"* heeft echter maar weinig duidelijkheid gegeven waarom precies die vrijmaking prematuur en onwettig was.

Verder vormt de ontstane zusterkerkrelatie van DGK met de LRCA voor de VGKSA een belemmering voor het vormen van nadere contacten. Omgekeerd bestaat van de kant van de DGK-deputaten zorg ten aanzien van de plaatselijke contacten met de Dopperkerken.

Hoewel het gesprek in goede harmonie verliep, kunnen we toch moeilijk spreken van verdere toenadering. We moeten echter de VGKSA niet in isolatie beschouwen. Er bestaan immers tussen de VGKSA, de CanRC en de FRCA nauwe contacten.
Het voorstel van de deputaten is om het contact met de VGKSA voort te zetten. De noodzaak van de vrijmaking in 2003/2004 zal daarbij benadrukt blijven worden. Voor de VGKSA is, net als voor de FRCA, meer toelichting nodig op de zusterkerkrelatie met Abbotsford.

4.4 OVERIGE KERKEN

4.4.1 INLEIDING

Eind 2013 en begin 2014 zijn er brieven verzonden aan kerkgenootschappen in de volgende landen (**bijlagen 9 – 16**):

Free Church of Scotland	(FCS, Schotland)
Free Church of Scotland (continuing)	(FCS(c), Schotland)
Evangelical Presbyterian Church	(EPC, Noord-Ierland
Free Reformed Churches of the Philippines	(FRCP, Philippijnen)
Kosin Presbyterian Church of Korea	(KPCK, Zuid-Korea)
Reformed Churches of Korea	(RCK, Zuid-Korea)
Reformed Churches of the United States	(RCUS, Verenigde Staten)
United Reformed Churches in North America	(URCNA, Verenigde Staten)

Deze brieven zijn een rappel op reeds eerder verzonden brieven in 2005.

De volgende kerken stuurden een reactie (bijlagen 17-20):
1. Evangelical Presbyterian Church, Noord Ierland: email dd. 4 maart 2014.
2. Free Church of Scotland (continuing): brief dd. 5 maart 2014.
3. Reformed Churches in Korea: email dd. 21 januari 2014.

4. United Reformed Churches in North America: email dd. 27 februari 2014.

Ten aanzien van de andere kerken waren we op het moment van schrijven nog in afwachting.

4.4.2 EVANGELICAL PRESBYTERIAN CHURCH

De brief is doorgegeven aan de comissie voor interkerkelijke relaties. De EPC deelt onze zorgen ten aanzien van de GKV, met name voor wat betreft het M/V rapport. Een afvaardiging zal naar de GKV synode in 2014 gaan om samen met afgevaardigden van andere buitenlandse kerken erop te wijzen dat deze ontwikkeling onbijbels en ongereformeerd is.

De EPC ontstond als protest tegen dwaalleer in de Presbyterian Church in Ireland in 1927. De drieëenheid, de godheid van Christus, het Schriftgezag, het plaatsvervangend werk van Christus, enz. waren in geding. De kerk waar de EPC zich van vrijmaakte is nog steeds pluralistisch en tolereert verschillende visies.

De EPC heeft ook een zusterkerkrelatie met de Chistelijke Gerefomeerde Kerk. De commissie voor interkerkelijke relaties zal in de loop van de tijd contact met deputaten BBK opnemen.

4.4.3 FREE CHURCH OF SCOTLAND (CONTINUING)

De brief is behandeld door de comissie voor oecumenische relaties. De EPC is bezorgd over de zaken die behandeld zullen worden op de GKv-synode in 2014. Een lid van de commissie zal op die synode aanwezig zijn.

De commissie schrijft uit ervaring te weten dat zaken die leiden tot een breuk in de kerk vaak het topje van de ijsberg zijn, maar dat dit voor buitenstaanders niet altijd gemakkelijk te begrijpen is. De FSC(c) is namelijk ontstaan na vrijmaking van de FSC.

De commissie geeft aan dat er verschillen kunnen zijn tussen kerken en binnen kerken voor wat betreft de interpretatie en toepassing van de Schrift, en dat die verschillen door sommigen gezien worden als verhindering om te komen tot een zusterkerkrelatie, terwijl anderen ze niet dusdanig belangrijk vinden dat ze een zusterkerkrelatie in de weg staan.

De commissie wijst er ook op dat de gereformeerde kerken in verschillende delen van de wereld verschillende wegen gegaan zijn. Daardoor kunnen bepaalde delen van de leer, eredienst en praktijk in gereformeerde kerken in sommige delen van de wereld meer aandacht gekregen hebben dan in anderen. En verder ook dat er situaties kunnen zijn waarbij bepaalde zaken in de ene cultuur moeilijkheden geven, terwijl die in een andere cultuur geen problemen opleveren.

Om die redenen zou de commissie graag de discussies met DGK willen voortzetten. De commissie vraagt hoe deputaten BBK dit het liefste wil doen, per e-mail of per telefoon.
In reactie daarop hebben deputaten BBK de commissie laten weten de voorkeur te geven aan e-mail.

4.4.4 UNITED REFORMED CHURCHES IN NORTH AMERICA

Dit kerkverband heeft per abuis een brief van deputaten BBK ontvangen. De brief is doorgestuurd naar de commissie voor eucumenisch contact met kerken in het buitenland. Indien nodig, zal de commissie contact met deputaten BBK opnemen.

De URNCA wordt vermeld op de interne lijst binnen het deputaatschap BBK en daarom heeft de URNCA een brief van deputaten BBK ontvangen. De brief is doorgestuurd naar de commissie voor eucumenisch contact met kerken in het buitenland. Indien nodig, zal de commissie contact met deputaten BBK opnemen.

De URNCA wordt echter niet vermeld in instructie 4. De precieze oorsprong van de interne lijst kan niet meer achterhaald worden. URNCA heeft dus per abuis een brief ontvangen, en in de brief is bovendien per abuis vermeld dat men al eerder, in 2005, een brief had ontvangen.

Deputaten laten het over aan de synode om te beslissen hoe verder hiermee om te gaan, en of (op)nieuw benoemde deputaten de URNCA zullen schrijven dat de brief als niet-verzonden moet worden beschouwd.

4.4.5 REFORMED CHURCHES IN KOREA

De RCK is gesticht in 2008. De predikanten komen uit diverse Presbyteriaanse kerken. Zij constateerden een deformatie in deze kerken, en verenigd door het verlangen om een ware gereformeerde kerken op te bouwen, begonnen zij de gereformeerde belijdenisgeschriften en kerkorde te bestuderen. Zij nodigden vaak Dr. S.G. Hur uit die colleges gaf over het gereformeerde geloof en leven. In 2004 kwam men tot het besluit om een nieuw kerkverband te stichten.

De RCK heeft de Drie Formulieren van Eenheid aangenomen als grondslag en de Dordtse kerkorde als regel voor kerkelijk samenleven. Men gebruik een vertaalde versie van de Book of Praise van de CanRC.

Men wil niet samenwerken met de PCK vanwege de toenemende deformatie. Men heeft ook geen aansluiting bij de Independent Reformed Church in Korea (IRCK) gezocht vanwege hierarchische elementen in de kerkregering en het feit dat de IRCK als belangrijkste belijdenisgeschrift de Westminster Confessie heeft. Wel heeft men in 2010 en 2013 een zusterkerkrelatie bij de CanRC aangevraagd, wat door de CabnRC nog is aangehouden. Ook is er een verzoek gericht aan de ICRC om daarin te participeren.

Al in oktober 2010 had ds. S. de Marie in Canada een eerste contact met ds. Dongsup Song, één van de predikanten binnen de RCK. Vanwege emailproblemen is er toen eerst geen vervolg op kunnen komen. In januari 2014 hebben deputaten een brief aan de RCK gezonden met het verzoek om met elkaar in contact te komen. Documenten waarin onze vrijmaking in 2003/2004 nader wordt gemotiveerd en de brief van deputaten BBK aan de CanRC Synode van Carman 2013, waren bij onze brief bijgesloten (zie Bijlage 14).

We ontvingen op 21 januari 2014 een voorlopige reactie van ds. Dongsup Song. Hij zou graag willen dat we een goede relatie met elkaar hebben **(bijlage 19)**.

Ons verzoek wordt nog besproken.

4.4.6 SAMENVATTING EN CONCLUSIE

De EPC en de FCS(c) delen onze zorgen ten aanzien van de GKV, met name wat betreft het M/V rapport. Er is ook herkenning over en weer: beide kerken bestaan net als wij uit leden die zich hebben moeten vrijmaken, de leden van de FCS(c) zelfs vrij recent. Beide kerken staan open voor verder contact en verdere discussie. Alleen in verdere gesprekken kan duidelijk worden of het kan komen tot zusterkerkrelaties.

De RCK wil een echt gereformeerde kerk zijn. Er is daarom perspectief om het contact met deze kerk voort te zetten.

4.5 WEBMAGAZINE REFORMED CONTINUA

4.5.1 Inleiding

Deputaten zijn in 2009 gestart met het Engelstalig tijdschrift Reformed Continua. De eerste uitgave was in januari 2009 en de zestiende uitgave verscheen in mei 2014. We hopen het tijdschrift iedere 3 maanden (4x per jaar) uit te geven.
Doordat het Magazine nu 4x per jaar verschijnt is het aantal pagina's per uitgave minder en daardoor ook beter leesbaar geworden.
Zowel in Australië, Canada, Zuid Afrika, Indonesië als in Amerika zijn veel jonge ambtsdragers de Nederlandse taal niet meer machtig. Zij zijn voor informatie over de Nederlandse kerkelijke situatie aan gewezen op stukken in de Engelse taal. Dat daar behoefte aan is blijkt steeds meer uit contacten in Canada, Australië, Zuid Afrika, Indonesië en Amerika. Het tijdschrift wordt over de hele wereld gelezen en er zijn totaal ca. 500 digitale abonnementen. Daarnaast wordt de website door veel mensen uit verschillende kerken bezocht.

4.5.2 Samenvatting en conclusie.

Het webmagazine Reformed Continua vervult een belangrijke taak in de informatie over onze kerken aan de buitenlandse kerken. Door het 4x per jaar uit te geven kan de informatie over onze kerken gespreid worden uitgegeven.

Het voorstel van de deputaten is om, gezien de positieve reacties op de uitgave van dit Engelstalige Magazine , instructies op te stellen voor de uitgave van dit digitale Magazine. Daarbij stellen wij voor dat dit Magazine minimaal 2 keer per jaar door deputaten worden uitgegeven en daarbij informatie wordt verstrekt over onze kerken en ontwikkelingen in en buiten onze kerken. Deze informatie dient erop gericht te zijn dat Engelstalige kerken goed geinformeerd worden over de kerkelijke situatie in met name Nederland, maar ook m.b.t. onze contacten met kerken in Canada, Zuid-Afrika en Australië.
Indien nodig zal ook informatie verstrekt worden over eventuele contacten met andere buitenlandse kerken.

5. WESTMINSTER STANDARDS (CONFESSIE EN CATECHISMI).

Aangezien één deputaat zich met de inhoud ervan niet kon verenigen, is er naast dit meerderheidsrapport tevens een minderheidsrapport opgesteld. Het onderzoeksrapport is ter kennisneming voorgelegd aan de LRCA.
Dit studierapport is bij dit rapport gevoegd.

Conclusie en aanbevelingen - meerderheidsrapport

De Westminster Standards is als groep belijdenisgeschriften sinds ca. 1650 in gebruik in een toenemend aantal voornamelijk presbyteriaanse kerken. Door gereformeerde scribenten als prof. L. Doekes en prof. J.Kamphuis is een duidelijke geestelijke verwantschap vastgesteld tussen deze belijdenissen en de Drie Formulieren van Eenheid. Wat in de Westminster

Standards aanspreekt is een voortdurend beroep op de Schrift. Daarbij zij opgemerkt dat deputaten zich in hun onderzoeksopdracht hebben moeten beperken tot een aantal geloofsonderwerpen, en zij niet de Westminster Standards in hun geheel hebben bestudeerd. Dat neemt niet weg dat er in ons onderzoek is gebleken dat er binnen de aangewezen onderwerpen wezenlijke verschillen met de Drie Formulieren van Eenheid bestaan.
Deze verschillen hebben ruimte gegeven voor praktijken in presbyteriaanse kerken, die afwijken van wat de Schrift ons leert.
Hierdoor is het naar onze mening alleen mogelijk om de Westminster Standards te aanvaarden als grondslag voor zusterkerkrelaties, indien er een aantal ingrijpende aanpassingen in worden aangebracht.
Deputaten stellen daarom voor om voor bestaande en nieuwe contacten tussen De Gereformeerde Kerken en buitenlandse kerkgenootschappen, die zich laten kennen als gereformeerde kerken maar de Westminster Standards tot geloofsbelijdenis hebben en daaraan willen vasthouden, aanpassingen overeenkomstig de leer van de Drie Formulieren van Eenheid te vereisen.
Deze aanpassingen betreffen de volgende geloofszaken:
- de zekerheid van het geloof - het genadeverbond
- de kerk
- de kerkregering
De deputaten stellen daartoe aan de generale synode van Groningen 2014 de volgende besluiten voor:

Overwegingen
De Generale Synode van Amersfoort 1967 heeft zich in haar uitspraak in art. 241 m.b.t. de contacten met een Presbyteriaanse Kerk van Korea (Kosin) en haar aangenomen Westminster Standards, onvoldoende geconfronteerd met de uitspraak van de Generale Synode van Amersfoort 1948 in art. 75, waarmee niet voldaan is aan art. 30 K.O.
De Generale Synode van 1967 sprak t.a.v. de Westminster Standards over een voluit gereformeerde belijdenis, terwijl de kerken in 1948 tegenstrijdigheden opmerkten die volgens haar maakten dat er geen grondslag voor gemeenschap met andere kerken kon zijn. Deze tegenstrijdigheden werden aangewezen in de leer over het verbond en de kerkregering.
Met betrekking tot presbyteriaanse kerken is meermaals een onschriftuurlijke praktijk m.b.t. pluriforme interkerkelijkheid en open avondmaalsviering opgemerkt (GS Mariënberg 2005, art. 25.J. inzake de PCEA, brief van deputaten BBK aan GS Carman (CanRC) 2013 inzake OPC).
Het verband tussen deze praktijken en verschillen van de Westminster Standards t.o.v. de Drie Formulieren van Eenheid, is onder de aandacht gebracht in de contacten tussen CanRC en de OPC, bij afscheidingen van de OPC in het verleden (Blue Bell en Tri-County gemeenten), en door de vrijmaking in 2007 van onze zusterkerk the Liberated Reformed Church at Abbotsford.
De leringen van de WS inzake de zekerheid van het geloof, het genadeverbond, de kerk en de kerkregering blijken bij nadere bestudering wezenlijk te verschillen van wat de kerken belijden in de Drie Formuleren van Eenheid.

Besluit 1
De Generale Synode te Groningen 2014 besluit om de Westminster Standards in ongewijzigde vorm niet te aanvaarden als gemeenschappelijke grondslag voor het aangaan van buitenlandse betrekkingen.
Daarmee is het besluit van Amersfoort 1967 in art. 241 voor vervallen verklaard.

Besluit 2
De Generale Synode te Groningen 2014 besluit bestaande contacten met buitenlandse kerken met de Westminster Standards als grondslag alleen te continueren indien deze kerken na samenspraak genegen zijn of om in plaats van de Westminster Standard de Drie formulieren van Eenheid aan te nemen òf om de aanpassingen te maken in de Westminster Standards, door:
De passages met betrekking tot de zekerheid van het geloof waarin gesteld wordt dat deze niet behoort tot het wezen van de kerk zodanig te veranderen, dat duidelijk wordt dat deze zekerheid wèl tot het wezen van het geloof hoort, ook al kan de gelovige uit zwakheid perioden van onzekerheid kennen.
De passages betreffende het genadeverbond zodanig aan te passen, dat gesteld wordt dat dit verbond wordt gesloten met de gelovigen en hun kinderen. Voorts de passages waarin sprake is van een verbond met uitverkorenen te schrappen.
De leer over de kerk te vervangen door de inhoud van art. 27-29 NGB. Voorts het spreken over de onzichtbare kerk in de Westminster Catechismus en het spreken over denominaties in de Westminster Confessie te schrappen.
De passages betreffende de kerkregering zo aan te passen, dat tot uiting komt dat de meerdere vergaderingen geen primair maar afgeleid gezag hebben. Bovenstaande aanpassingen dienen te resulteren in een tekst die inhoudelijk overeenkomt met de tekst van de Drie Formulieren van Eenheid.
Mocht er in een bovengenoemd contact geen bereidheid blijken te zijn om tot vervanging of tot de boven voorgestelde aanpassingen over te gaan, dan zal dit contact dienen te worden beëindigd.

Gronden:
Een gemeenschappelijke grondslag tussen kerken die met elkaar een relatie aangaan, dient in alle onderdelen geheel in overeenstemming met de Heilige Schrift te zijn.
De Gereformeerde Kerken hebben tot grondslag de Drie Formulieren van Eenheid, waarvan zij uitspreken dat deze in alle onderdelen geheel in overeenstemming zijn met de Heilige Schrift zijn. Van de Westminster Standaards in ongewijzigde vorm kunnen zij dit niet bevestigen.
In het minderheidsrapport worden de volgende aanbevelingen gedaan:

Aanbevelingen minderheidsrapport

Mijn aanbeveling aan de synode is daarom om nu nog niet over te gaan tot een besluit, maar om deputaten buitenlandse betrekkingen de opdracht te geven om:
a. zich te confronteren met de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken en te komen tot een antwoord waarom de WS in het verleden geen verhindering waren om te komen tot een zusterkerkrelatie;
b. na te gaan waar de vrijheid van profeteren van toepassing is bij toetsing van de WS; commentaren op de WS geschreven door de Presbyterianen zelf, zorgvuldig te raadplegen om zo scherp te stellen hoe Presbyterianen gewoonlijk de WS interpreteren; daarbij zullen ten minste de boeken genoemd in paragraaf 6 worden geraadpleegd;
c. contact op te nemen met predikanten van de Free Church of Scotland (continuing) en de Evangelical Presbyterian Church of Ireland en hun de punten van zorg ten aanzien van de WS voor te leggen en zo mogelijk face-to-face met hen te bespreken; beide genoemde kerken hebben namelijk aangegeven open te staan voor contact met onze kerken!
d. op basis van de bevindingen bij de punten 1 t/m 4 vast te stellen of bij contact met een Presbyteriaanse kerk extra eisen gesteld moeten worden – zoals vervanging van de WS,

aanpassing van de WS of clausules bij de WS, of dat een zusterkerkrelatie tot stand kan komen op de manier zoals dit in het verleden altijd gebruikelijk was.

6. AANBEVELINGEN

Voorstel tot besluit m.b.t. Liberated Reformed Church te Abbotsford

1. De deputaten stellen voor de voorgestelde regels m.b.t. zusterkerkrelaties (zie 4.2.1.1.) aan te nemen.
2. Voorts stellen zij voor een gemeente binnen het kerkverband aan te wijzen, die fungeert als appelinstantie (zie 4.2.1.2.)

Voorstel tot besluit: instructies LRCA, CanRC, VGKSA, FRCA

De deputaten stellen voor dat de Generale Synode te Groningen 2014 besluit om hen m.b.t. de LRCA, CanRC, VGKSA, FRCA, EPC, FCS(c), KRC het volgende op te dragen:

1. Zij zullen ten aanzien van de LRCA de zusterkerkrelatie voort te zetten volgens de aan te nemen regels voor zusterkerkrelaties.

2. Zij zullen ten aanzien van de Canadian Reformed Churches (CanRC) het volgende doen:

   a. Het contact met CanRC voortzetten mits er ruimte wordt geboden om de bezwaren tegen de interne kerkelijke ontwikkelingen, die samenhangen met de vrijmaking van de LRCA, binnen de CanRC aan de orde te stellen
   b. De CanRC te bewegen haar zusterkerkrelatie met de GKv te beëindigen, gezien de voortgaande onschriftuurlijke ontwikkelingen.
   c. Pas nieuwe pogingen ondernemen om met de CanRC een zusterkerkrelatie aan te gaan wanneer de bezwaren onder a. genoemd worden onderkend en de beschuldiging aan het adres van De Gereformeerde Kerk van scheurmakerij wordt teruggenomen.

3. Zij zullen ten aanzien van de VGKSA het volgende doen:

   a. deputaten zullen hun teleurstelling erover uitspreken dat de vrijmaking 2003/2004 nog steeds als prematuur en onwettig wordt gezien, zonder dat de VGKSA een deugdelijke onderbouwing voor haar standpunt geeft. Daarmee wordt deze vrijmaking immers als werk van de Heere om zijn Kerk te bewaren ontkend en miskend;
   b. deputaten zullen er op aan blijven dringen bij de VGKSA om verdere studie te maken van de argumenten voor deze vrijmaking, zoals verwoord in diverse (Engelstalige) publicaties;
   c. deputaten zullen ook erkennen de gemeenschappelijke zorgen die DGK en VGKSA hebben met betrekking tot ontwikkelingen in de GKV;
   d. deputaten zullen verdere ontwikkelingen in de VGKSA blijven volgen;
   e. in het bijzonder moet verder worden doorgesproken over contacten die de VGKSA en de GKSA op locaal niveau met elkaar hebben.

4. Zij zullen ten aanzien van de FRCA het volgende doen:

   a. contact te onderhouden met de FRCA en de FRCA te bewegen de zusterkerkrelatie met de GKv te verbreken.
   b. de FRCA te dienen met toelichting bij de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abbotsford;

c. richting de FRCA teleurstelling uit te spreken dat zij DGK nog steeds niet heeft aanvaard als wettige voortzetting van de kerk van Christus in Nederland;
d. voorlichting te geven over de scheuringen die hebben geleid tot de vorming van het voorlopig kerkverband;
e. zij zullen eventuele ontwikkelingen in de FRCA nauwkeurig blijven volgen.

5. Zij zullen ten aanzien van de EPC en de FCS(c) het volgende doen:

a. door middel van verdere gesprekken onderzoeken of het kan komen tot een zusterkerkrelatie;
b. zij zullen eventuele ontwikkelingen binnen de EPC en de FCS(c) blijven volgen.

6. Zij zullen ten aanzien van de RKC het volgende doen:

a. door middel van verdere gesprekken onderzoeken of het kan komen tot een zusterkerkrelatie. De contacten met derden zullen daarbij ter sprake moeten komen.

BIJLAGEN RAPPORT BBK AAN GS GRONINGEN 2014

bijlage 1 : brief dd. 6 maart 2014 van LRCA aan DGK
bijlage 2 : concept-regels voor correspondentie met zusterkerken
bijlage 3 : regels kerkvisitatie
bijlage 4 : brief dd. 2 november 2013 van LRCA aan dep. DGK
bijlage 5 : notulen dd. 15 mei 2014 vergadering dep. DGK en CanRC **(volgt)**
bijlage 6a : brief dd. 13 maart 2013 van dep. DGK aan GS Carman (CanRC)
bijlage 6b : Nederlandse vertaling brief dd. 13 maart 2013 (bijlage 6a)
bijlage 7 : notulen dd. 22 maart 2014 vergadering dep. DGK en FRCA **(volgt)**
bijlage 8 : notulen dd. 22 februari 2014 vergadering dep. DGK en VGKSA
bijlage 9 : brief dd. november 2013 van dep. DGK aan FCS (Schotland)
bijlage 10 : brief dd. november 2013 van dep. DGK aan FCS(c) (Schotland)
bijlage 11 : brief dd. november 2013 van dep. DGK aan EPC (Noord-Ierland)
bijlage 12 : brief dd. november 2013 van dep. DGK aan RCF (Filippijnen)
bijlage 13 : brief dd. februari 2014 van dep. DGK aan KPCK (Zuid-Korea)
bijlage 14 : brief dd. 18 januari 2014 van dep. DGK aan de RCK (Zuid-Korea)
bijlage 15 : brief dd. november 2013 van dep. DGK aan RCUS (VS)
bijlage 16 : brief dd. november 2013 van dep. DGK aan URCNA (VS)
bijlage 17 : brief dd. 5 maart 2014 van dep. FCS(c) aan dep. DGK
bijlage 18 : email dd. 4 maart 2014 van EPC aan DGK
bijlage 19 : email dd. 21 januari 2014 van ds. Dongsup Song (RCK) aan DGK
bijlage 20 : email dd. 27 februari 2014 van URNCA aan DGK
Studierapport inzake de Westminster Confessie

Bijlage 1: brief dd. 6 maart 2014 van LRCA aan DGK

March 6, 2014
Deputies for Contact with Churches Abroad
Gereformeerde Kerken Hersteld
C/0 A. van der Net
Het Kooistuk 5
8061 AT Hasselt
The Netherlands

Esteemed brothers:
We write to you in connection with your letter to us dated November 13, 2013, to which was attached your amended proposal regarding Rules for Sister Church Relationships. We are pleased to inform you of our acceptance of these Rules as you have now amended them.
In your letter you also ask when we would expect to cycle the elders. Considering that we have just added one deacon the consistory has decided to give the matter of rotation further consideration later this year.
We also express our appreciation for the copy of the letter you sent to the Reformed Church of Korea. It is our prayer that this letter may now bear good fruit and that it may lead to the establishment of a relationship with a federation of faithful churches in South Korea.
Once again we express our appreciation for the time and energy you spend to communicate and to discuss these matters with us, to grow in our relationship together and to evidence the unity that we have in Christ.

May our Lord continue to provide all that you need for the tasks that you perform as fellow workers in His service.

Yours in Christ,

J. van Laar J. Vantil

Bijlage 2: concept-regels voor correspondentie met zusterkerken

Voorstel van Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken voor revisie van de bestaande regels voor zusterkerkrelaties (Acta Synode Leeuwarden 1990, art. 93) ter behandeling op de Generale Synode Groningen 2014 van De Gereformeerde Kerken in Nederland.

Besluit:

De volgende regels vast te stellen voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland met inachtneming van artikel 47 KO van de Gereformeerde Kerkorde (artikel 50 Kerkorde, Book of Praise 1984) en rekening houdend met de overwegingen van a t/m e van artikel 139 van de Acta van de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978**.**

Regels voor zusterkerkrelaties

1. *Inhoud van de zusterkerkrelatie*
   Een zusterkerkrelatie met buitenlandse kerken houdt in het naar gereformeerd belijden erkennen van elkaar als ware kerken van de Here Jezus Christus en het dienovereenkomstig oefenen van kerkelijke gemeenschap.

2. *Het aangaan van zusterkerkrelaties*
   De Gereformeerde Kerken (DGK) in Nederland zullen eerst een zusterkerkrelatie met een buitenlandse kerk aangaan nadat zij zich, met name door middel van deputaten, ervan vergewist hebben, dat deze kerken de gereformeerde belijdenis van het Woord van God niet slechts officieel hebben aanvaard, maar ook metterdaad tot gelding doen komen in hun kerkelijke praktijk van leer, eredienst, kerkregering en tucht.

   Daarbij zal er rekening mee moeten worden gehouden,

   2.1 dat de Here Christus zijn kerk onder verschillende volken, die elk door hun bijzondere geografische ligging, historie en cultuur zijn bepaald, vergadert, zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;

3. *Regels voor het beoefenen van zusterkerken*
   Indien een zusterkerkrelatie met een kerk in het buitenland is aangegaan, zal deze geoefend worden aan de hand van enige regels, die dienen om als gereformeerde kerken samen bij de belijdenis van Gods Woord te blijven en elkaar te helpen, te bemoedigen en op te scherpen in het in woord en daad getuigen zijn van de Here Jezus Christus in deze wereld.

Daarvoor zullen tenminste de volgende regels gelden:

3.1 De kerken zullen over en weer op elkaar toezien, dat in leer, kerkregering, tucht en eredienst niet afgeweken wordt van de gereformeerde belijdenis.

3.2 In geval van voorgenomen wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren, die inhoudelijk van confessionele aard zijn,zal op dit voornemen bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat zoveel mogelijk overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden. De betreffende kerken verbinden zich om kenbaar te maken of zulke veranderingen aanvaardbaar worden geacht.

Voor wat betreft voorstellen van veranderingen in de Drie Formulieren van Eenheid, zullen de zusterkerken ruim de gelegenheid krijgen (tenminste drie jaar) om zich er over uit te spreken, alvorens er bindende beslissingen worden genomen.

3.3 De kerken zullen elkaar informeren met betrekking tot het aangaan van relaties met derden.

3.4 De kerken zullen elkaars attestaties aanvaarden, wat ook betekent het toelaten van de leden van de desbetreffende kerken tot de sacramenten op vertoon van die attestaties.

3.5 De kerken stellen in principe de kansels voor elkaar predikanten open met in achtneming van de bepalingen, voor het eigen kerkverband aanvaard.

Er zal naar worden gestreefd in de beoefening van de relatie ook de volgende bepalingen te doen gelden:

3.6 De kerken zullen elkaar informeren over de besluiten van de meeste vergaderingen, indien mogelijk door toezending van de Acta of notulen ervan of anders tenminste door toezending van de voor de desbetreffende kerk relevante besluiten (waar mogelijk, in vertaling)

3.7 De kerken zullen elkaars afgevaardigden op hun meeste vergaderingen ontvangen en hen uitnodigen zitting te nemen als adviseurs, zo veel dit mogelijk is,

Gronden:

1. De aard van de zusterkerkrelatie brengt met zich mee dat er regels voor de onderlinge betrekkingen worden vastgesteld en nageleefd.

2. De regels die door de Synode Leeuwarden 1990 zijn vastgesteld, stonden het aangaan met meer dan één kerkelijke federatie toe binnen hetzelfde land.
   Zulke dubbele relaties zijn echter niet bevorderlijk voor de door Christus geboden eenheid.

3. In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren, dient wederzijdse instemming zoveel mogelijk te worden bevorderd. Dit geldt ook voor de correspondentie met andere partijen.

Bijlage 3: regels kerkvisitatie

Church visitation questions of the deputies of De Gereformeerde Kerken in Nederland to the consistory of the Liberated Church at Abbotsford, june 2013.

Members

1. What is the total membership of the congregation?
2. How many members are admitted to the Lord's Supper?

Consistory

3. What is the total membership of the Consistory?
4. How many elders? How many deacons?
5. Is this number sufficient for the size of the congregation?
6. What is their term of office? Re. Art. 24 Church Order?
7. Do you have rules for election to office?
8. Is equality maintained? Art. 25 en 73 Church Order?
9. Does Consistory consider the decisions of the ecclesiastical assemblies as "settled and binding" (Re Art. 31 Church Order)?
10. How often do you meet as per Art. 38 Church Order and as per Art. 39 Church Order?

Worshipping

11. You read sermons of preachers in the church services. Do you have any standards regarding the use of these sermons? Whose sermons are read and by whom?
12. Is there regular catechism preaching? Cf. Art. 52 Church Order.
13. Are the Psalms and Hymns adopted by General Synod used in the worship services? See Art. 55 C.O.
14. What about the actual need for administering Lord's Supper (and Holy Baptism) within your congregation?

Elders

15. Who teaches the catechism classes? Are they supervised?
16. Do the elders visit all the families annually? Do they report to the Consistory?
17. Are special visits arranged when necessary?
18. Do the elders actively promote Bible Study and how?
19. Do the elders promote the need for parental Christian schools (see Art. 58 C.O.)

Admonishment & discipline

20. Do the elders see to it that no strange doctrines are taught in the Church?
21. Do they see to it that all communicant members partake in the Lord's Supper and do they visit those who refuse to participate?
22. Are there any cases of discipline?
23. Are there any particular trends regarding lifestyle within the congregation that are worrisome?
    -related to the small and isolated situation of the LRC Abbotsford

    -related to youth problems, for example engagements etc.

Deacons

24. Do the deacons recognize that “our daily bread” includes the necessary finances so that all covenant children may receive a Christian education?
25. Are the deacons fully aware that they are God’s comforters in the congregation? For exemple, do they visit the sick and lonely and bereaved etc?
26. Do the deacons set a good example of godliness in their personal and home life and with their fellowmen?

Evangelism

27. Are any provisions made to equip the congregation for active outreach with the gospel? Are there any organized forms of Evangelism.
    Is the work for Evangelism supported in the yearly Budget?
28. What opportunities have been created for calling members within the CanRC; are there any contacts with concerned people within the CanRC?
29. How do you deal with the phenomenon of visitors who remain visitors and are reluctant to join the church?

Advice

30. Is there any need for specific advice from deputies?
31. Are there any questions about issues concerning our relationship for example the proposed process of appeals or the proposed adopted rules for sister church relationship?

Bijlage 4: brief dd. 2 november 2013 van LRCA aan deputaten DGK (argumentatie correspondentie zusterkerkrelatie)

November 2, 2013
Deputies for Contact with Churches Abroad
Gereformeerde Kerken Hersteld
C/0 A. van der Net
Het Kooistuk 5
8061 AT Hasselt
The Netherlands

Esteemed brothers:

We write to you in connection with your letter dated October 3, 2013 as well as in connection with matters raised at the church visitation on June 27, 2013.

We respond to your questions as follows:

1. You inquired which address the church at Abbotsford should use in the case of a need forformal advice. At the same time you had asked (the second half of question #4 of your letter) for grounds for our proposal regarding the preferred address of appeal. These matters were indeed discussed during our meeting on June 27, and in connection with this the minutes of this meeting state, *"A letter was received from the Deputies for Foreign Relations of De Gereformeerde Kerken (hersteld) responding to our letter dated August 23, 2012 regarding a process of appeal. While Deputies are in agreement with the substance of our proposal they seek further information as to the grounds for this*

proposal. At the same time Deputies may be consulted in the event that consistory is in need of pastoral advice. Concern was expressed that the composition of Deputies be restricted to ministers, elders or retired elders."

Consistory offers the following as grounds for both of these proposals:

a) Matters of appeal should be dealt with by a deliberative body, such as a consistory, classis or general synod (Article 31 C.0.);
b) Considering that the Liberated Reformed Church at Abbotsford is not a member of De Gereformeerde Kerken hersteld, but is a self-standing sister church, it is appropriate for an appeal process to begin with an "appeal-church";
c) The use of an "appeal-church" was the practice in Australia when the federation was too small to have separate classes;
d) This procedure may be followed in the event additional churches are instituted in Canada;Regarding requests for advice, it is makes the most sense that such requests would involve deputies since deputies are most miliar with the situation of the Liberated Reformed Church at Abbotsford;
e) The request for deputies to be ministers, elders or retired elders, is made due to the confidential nature of the topics and the capability of the deputies to give appropriate advice.

If you have any questions concerning the above, or require further information please let us know.

We are most appreciative of the time and energy you spent to visit with us, to discuss these matters with us, to grow in our relationship together and to evidence the unity that we have in Christ. We convey to you hearty greetings from consistory and congregation of the Liberated Reformed Church at Abbotsford. We look forward to your further communication.

Yours in Christ,

J. Van Laar,
Chairman
Email: vanlaarfarmsaqmail.com

J. Vantil
Clerk
Email: JohnVantilashaw.ca

Bijlage 5: notulen dd. 15 mei 2014 vergadering deputaten DGK en CanRC

De notulen volgen zodra beide partijen de notulen hebben goedgekeurd en ondertekend.

Bijlage 6a: brief dd. 13 maart 2013 van deputaten DGK aan GS Carman (CanRC)

Deputies for Contacts with Churches Abroad of The Reformed Churches (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

To General Synod Carman 2013 of the Canadian and American Reformed Churches The Synod Organizing Committee Canadian Reformed Church of Carman West Box 2009, Carman MB, R0G 0J0.

E-mail: carmanwestclerk@gmail.com

Zwolle, The Netherlands,
March 13th, 2013

Dear brothers,
As a result of the meeting we, as Deputies for Contacts with Churches Abroad of The Reformed Churches (restored) (DGK/RCNr), held in April 2012 with your Subcommittee of the Netherlands Committee for Relations Churches Abroad, and their report to your synod, we feel urged to send you this letter. We would like to explain our reasons for sending this letter and will elaborate further on the matters that were discussed during the meeting.

Reason for our letter
We were pleased that we could again have an opportunity to exchange views and visions about being the church of the Lord, and to see to what extent further contact would be possible. On two successive CanRC synods (Synod Smithers 2007, Art. 143 and Synod Burlington 2010, Art. 106, 107, 155) we were judged by you as being schismatic, despite some appeals against this from some of your own churches. In 2010 you again insisted upon calling us to reconcile with the RCNlib. Therefore, it struck us as positive that the members of your subcommittee were now more understanding of the need for our Liberation in 2003. The subcommittee also admitted to us that the extensive information about our Liberation which we had in the past provided, had not been fully studied by you in detail. We are pleased that the subcommittee now acknowledges this and has come to a more accurate assessment of the extremely sad developments within the RCNlib.
We hope and pray that you will now call the RCNlib to true repentance with God's Word in regard to your existing contacts with them, and that you will reconsider the nature of your relationship with them on the basis of God's Word and the Reformed Confessions.
In the aforementioned meeting we not only discussed the developments within the Netherlands, but we also raised the issue of the necessity for the liberation of the Liberated Reformed Church at Abbotsford in 2007 and the related developments within your churches in Canada and America. As you know, in 2010, after carefully verifying the legitimacy of their liberation, we entered into a sister-church relationship with the LRC Abbotsford.
Unfortunately, we could not enter into an in depth discussion of the related issues within the CanRC during the meeting. In addition to this, we were surprised that your subcommittee did not want to sign the draft minutes that were drawn up by us. Instead, they let us know they would write their own report of our meeting, without asking us for confirmation of the contents.
However, our opinion is that the report of the subcommittee did not do justice to the issues related to the liberation of LRC Abbotsford. That is why we feel compelled to send this additional letter to you. We have also informed your subcommittee about this, stating our reasons.
We hope that you as synod will understand this and will consider some matters that we will raise in the context of possible mutual contacts. Although these matters were mostly dismissed by your subcommittee during the meeting, we nevertheless consider them very important for your churches and for our possible relations with you.
In this letter, we will therefore comment on your judgment of our being schismatic and on the developments that have led to the liberation in Abbotsford.

CanRC's attitude towards RCNlib and RCNr (DGK)
Our rules for establishing a sister relationship state that our churches, by means of our deputies, have to ascertain first that a foreign church not only officially recognizes the

Reformed Confession of the Word of God, but also actually maintain it in their ecclesiastical practice of doctrine, worship, church government and discipline.
Your repeated rejection of our request to be accepted as a sister church as well as the need for the LRC Abbotsford to liberate from you, forced us to make a very careful assessment. We believe that, in both of these cases, the central issue is the way you as CanRC, enter into and maintain relationships with other churches, both from abroad and in your own country. Particular attention should be given to the criteria and the degree of diligence you are using in such relationships. To explain that to you is difficult without being very straightforward. We still hope that you will see in our confronting message our intention to show love for the church of Jesus Christ and all her members.
First, we would like to mention your attitude towards the RCNlib. Unfortunately, you apparently were not able to recognize that for a long period of time the marks of the true church could no longer be found in these churches. Although there may have been impeding factors of distance and problems of language for you, you could already have had much earlier insight into the developments, because of the availability of synod decisions and a wide variety of publications about the situation in the Netherlands. We, from our side, could point to the material we have provided you in the past. With your insistence on calling us schismatic we are left with questions, such as: Why didn't the available material prompt you to become alert much earlier and why did this material not prevent you from continuing to attribute to these churches faithfulness to Scripture and confession? By doing so you have up to now postponed the necessity of calling them to repentance.
Although it is gratifying that the subcommittee now has shown better insight, it is sad and worrying that this comes so late. The present widespread deviations within RCNlib are all results of an ongoing revolutionary process that became already very obvious well before our liberation in 2003. This process of decline within RCNlib in the period 1970-2010 was recently described by an outsider, the sociologist prof. dr. G. Dekker, who wrote in 1992 a book about the decline in the RCNsyn. His new book was published in March 2013 and entitled "De doorgaande revolutie; De ontwikkeling van de Gereformeerde Kerken in perspectief (The ongoing revolution; The development of the RCNlib in perspective).
Even at your last Synod Burlington 2010, you did not show evidence of understanding the true nature of the developments in the Netherlands. You did not even want to express that in us as RCNr, a desire for the truth could be found. Instead, you decided to maintain your judgment of us as being schismatic and to instruct your deputies to call us to reconciliation with the RCNlib (Synod of Burlington 2010, Art 155).
Brothers, we believe that our reformation 10 years ago was a return to God's Word by His grace after a long period of appeals and public warnings against ongoing decline. It was by God's grace that He thus preserved His church in the Netherlands. It was not our strength or wisdom but only God's unmerited mercy.
After 2003, the RCNlib continued to decline, with the effects of this decline extending to all areas of church life. We will not give examples of that in this letter. We think that they are abundantly available to all of you. If God does not perform a miracle, there is and will remain an unbridgeable gap between RCNr and RCNlib. Therefore, we do not want, and we are not permitted, to go back to them.
Your Synod Burlington 2010 proposed "reconciliation," but that can only be achieved with God's Word and the Reformed Confessions. That does not mean that we did not attempt to recall the RCNlib from their wrong way. Our last extensive letter by our Synod Emmen 2009 (attachment*) gives evidence of that. Unfortunately, Synod Harderwijk 2010 of the RCNlib dropped the matters discussed in our letter, rejected our urgent call by interpreting it as a rejection of them, and made an end to their correspondence with us. Our last synod of Hasselt 2011 still again tried to reopen the correspondence.

The mirror of the RCNlib

In our view the history of deformation within the RCNlib may serve as a mirror for all churches who want to enter into alliances with other churches which tolerate deviations from the pure doctrine of Scripture. In the RCNlib the processes of loosening the authority of Scripture, the undermining of God's commandments, the disappearance of strict exercise of discipline, the liberty in 'worshipping,' the progress of secularization, etc. all had multiple causes. But among them a very crucial and common cause already became recognizable since the early nineties. That was the unstoppable desire for church unity with other churches, despite evidence of toleration of biblical criticism and heresies within these churches.

We are referring to the wrong alliances with de Nederlands Gereformeerde Kerken and the Christelijke Gereformeerde Kerken. In the beginning, synods of the RCNlib recognized the tolerance of heresies and Bible criticism in these churches. However,

after a time of warning these churches, the approach of RCNlib synods changed more and more towards a desire for unification and tolerance toward the associated deviations.

In that process a bottom-up method was introduced. That included the unification of local churches before achieving unification of the federations. That process is still going on.

Unscriptural tolerance to external deviations at the level of local churches has inevitably contributed to tolerance at all levels within the RCNlib. So we could see changes over time in the way internal matters were assessed. Examples of that are the changed views regarding the fourth and seventh commandments, the hermeneutics at the theological university, evangelical influences, exercise of discipline, etc. Driving forces of false ecumenism together with postmodern thinking were largely responsible for unscriptural tolerance that corrupted all areas of church practice, doctrine, worshipping, church government and discipline. The active cooperation of the RCNlib with the national synod movement clearly shows how far these churches have lost their way. This last example is in itself only a symptom of the corrupted nature of the church.

Ecclesiastical fellowships (EF's) and Art. 28 BC

But how were things going with the CanRC in their relationships with other churches? Because of our contact with LRC Abbotsford we studied the acts of your synods and numerous publications which focused on your relationships with other churches. We have to acknowledge that we are not aware whether such analyses were made by RCNlib in the past in the setting of their sister-church relationship with you.

Our new contact has caused us to study and assess the matter of your EF's. We hope it may give you insight why we decided to establish a sister-church relationship with LRC Abbotsford.

We will first discuss the aspect of the EF itself (union), and then the aspect of the grounds for that relationship (truth).

As you will probably agree, all forms of unity or cooperation have to be tested to in connection with what we believe in Art. 27 and 28 BC. Art. 28 refers to the local expression of the same one catholic church that is discussed in Art. 27 BC. On the basis of that article of faith, fellow churches within the same area should together bend their neck under the yoke of Christ. As to the local church, that yoke of Christ includes - in addition to the richness of God's Word in preaching, doctrine, the administration of the sacraments and the exercise of discipline- simultaneous subjection to the supervision of the offices, mutual brotherly edification, admonishment and comforting. As to the federation, this yoke of Christ includes the benefits of church government according to the adopted Church Order. In such a Scriptural union, the members really are of one faith, one Spirit and so together really one Body (Eph. 4). We understand it will be a long road to achieve satisfactory agreements in all

respects if it concerns two separate bonds of churches with their own traditions. We also acknowledge that it requires a high rate of self-denial. But it is our conviction that this is what Art. 28 BC really asks from all churches in obedience to our Lord.
Since 1977, you have declared the Orthodox Presbyterian Church (OPC) to be a true church, and since Synod Neerlandia 2001 you even have an official EF-relationship with this church. However, you do not have any prospect of complete ecclesiastical
unification. In your design, you are thus left with a static situation, where multiple churches of Christ co- exist. But is Christ divided (1 Cor. 1: 13)?
Prior to the unification of federations of churches from Afscheiding and Doleantie in the Netherlands in 1892, no interchurch fellowship was practiced. First, all matters of divergence were resolved as much as necessary in the opinion of both churches, and only then were the pulpit exchanges and the sharing of the Lord's Table allowed within one federation. There may be criticism regarding the adequacy of the preparation in 1892, but we will let that rest. Our forefathers first tried to have one true foundation, and then progress to one united church. Why did you not likewise first resolve the divergences you had encountered in the OPC and only then start the process for joining in one federation of churches?
In our opinion your form of cooperation and co-existence by EF within the same country or area, does not really meet the Scriptural model of the one household of Ephesians 2 and 4, which is summarized in Art. 28 BC, in which all true believers hold to the one truth and growth together in mutual love to the one Head, Christ (Eph. 4: 16).
EF is a model that is valid for use in cases of geographic or linguistic barriers, but how can you defend its use in the light of Art. 28 BC when the concerned churches shared the same geographic areas? Of course we realize that in vast countries as Canada and America far more problems have to be overcome than will be encountered in The Netherlands. The distances are enormous, the overlapping areas may differ from church to church. But in your own federation you already have to cope with enormous distances. Differences in tradition or ethnic background, may also form problems. But in the light of Eph. 2: 11-22 and 1 Cor. 1:13 they should not be insurmountable obstacles. The perspective from which all these matters have to be solved should come from the standpoint of the Lord and not from our own human traditional standpoints.

"Rejecting all things contrary to the pure Word of God"
Then the second aspect: the grounds for union. You will agree with us that the first condition for unification is the sharing of the true foundation of Holy Scripture and the Reformed Confessions. This first condition should be fulfilled prior to all activities toward unification. Therefore, not only Art. 28, but also Art. 29 BC is at stake.
All marks of the true church should first be mutually recognized. That should be done "diligently and very carefully" (Art. 29 BC). That should also include the recognition of what is said in the short summary, that the concerned church will "govern itself according to the pure Word of God and reject all things contrary to it regarding Jesus Christ as the only Head." That points to the actual maintaining of the truth. The doctrines of the concerned church may not be settled as "less pure" as is often advocated with a plea to the Presbyterian Westminster Confessions. A reformed church is bound to its own confession. If it is concluded during the contacts that the foundation of the other church is not fully pure, this church should then be called to reformation.
Being a true church does not mean that the church members themselves are always pure in their thinking and acting. We all are sinners, and therefore not pure. But the foundation of the true church of Christ should be the uncorrupted Word of God. Therefore erring members can be admonished according to the pure foundation.

Everything that is contrary to the pure foundation should be rejected in faithfulness to the true church of Christ. When deviations are tolerated within the church, Christ is no longer followed as the only Head.
Revelation 2 and 3 are often quoted to defend existing impurities of the foundation of a church. But this pleading ignores the instructions in these letters that Christ's Spirit is directing toward “less pure” churches and it also ignores the promises and threats He connects respectively with obedience and disobedience to His commands.
In our meeting with your subcommittee we pointed out the essential requirement of rejecting all things contrary to the pure Word of God. Unfortunately, by doing this we were qualified as being “200% reformed” with a reference to Donatists. However, we are convinced that in this way we are only following our one Head, and are trying to act in agreement with our Reformed Confession of faith. In trying to do this faithfully, we all continually need His help and assistance. It therefore requires our continuing struggle and prayer.
We gladly agree that the churches with which you have an EF relationship have shown sound vision in many respects. But that is not enough. These churches should also show evidence of rejecting all forms of heresies and deviations from the pure Word of God, as we already have discussed.
If you recognize such deviations, the first need and duty should be to discuss it and to call them to repentance, before declaring them as a true church and starting the process of unification. Of course, these contacts require patience and perseverance, but they should never result in unscriptural tolerance for the sake of unity.
We will now go into more detail regarding concrete matters that are related to this, matters that are well-known to you, since many appeals and publications have addressed them over time in your churches.
OPC
Since the very first contacts with the OPC, questions have multiplied about two central issues. First, the lack of binding to the adopted confessions (Westminster Standards) among OPC members, defined as lack of confessional membership.
Secondly, the opening of the Lord’s Supper for non-members without an attestation, defined as lack of supervision and fencing of the Lord's Supper.
Regarding the first issue, “having a confession” is not the same as “actively maintaining a confession.” How can members, be living members, if they are not bound to the doctrine of the Word of God as summarized and defended in the confessions of the church? How can they be living members if they disagree with parts of this confession or are unfamiliar with it? How can discipline function if this binding to confession is not established?
Regarding the second issue, how can the Table of the Lord be held holy if non-members are permitted to participate without a valid attestation and only on the basis of self testimony? How can someone testify to his own behavior? Does not the holiness that our Lord requires at His table extend to both doctrine and life of the members of His body (1 Cor. 5; see also art. 61 CO)? The Bible teaches that the elders should fence the table and the whole congregation is responsible for that (1 Cor. 11: 30).
These are not minor matters but they concern the marks of the true church (Art. 29 BC). We therefore cannot understand how your churches could have ever declared the OPC to be a true church without first trying to correct the recognized deviations. That these deviations, you also call them “divergencies,” should not be easily accepted as compatible with our Three Forms of Unity and the Dordt Church Order is repeatedly brought to your attention by the appeals dealing with them. An exemplary illustration was the separation of Rev. Hofford and his congregation from the OPC and their union with the CanRC as the true church in 1987. The grounds of their separation (10 years after your declaration of the OPC as a true church) were related to the above mentioned deviations and their origins.

From the Acts of Synods 1992, 1995, and 1998 it is quite apparent that the above issues ("divergencies") were placed repeatedly on the agenda. These divergencies were seen at that time as an obstacle to come to a sister-church relationship, but in fact they should have been assessed as a fundamental barrier to recognition of the OPC as a true church.
But Synod Neerlandia 2001 showed an unexpected shift in the attitude towards the OPC; it simply decided to push aside the divergencies and their objections without resolving them. This synod simply decided that these principal divergencies no longer formed obstacles. As the CanRC, you then did not have an impediment to enter into an EF-relationship with the OPC. This is incomprehensible in the light of your own binding confessions and, in our opinion, therefore not defensible toward the Head of the church.
Synod Chatham 2004 rejected appeals against the decision of Neerlandia. After that synod the ecclesiastical way was officially no longer open for appeals dealing with the divergencies. What occurred at the synods of 2007 and 2010 with new appeals can easily be guessed: all were rejected because of the lack of new arguments. In that way all members of the CanRC are obliged to accept your synod decisions, became co-responsible for them, unless they would liberate themselves from them.

The results of impurity and tolerance
Engaging in EF without a true match of all the marks of a true church has major consequences, as we will show. One is related to the adopted doctrine of the church. The OPC appeared to have no problems with Baptists sharing their celebration of the Lord's Supper. The OPC writes this on its official website. Apparently, the difference of its doctrine with that of a Baptist is not a matter of deviation from the Truth. The site connects its view with its doctrine of the invisible church. According to the OPC site the reason for fellowship can be summarized in the following kind of 'core confession:' "If they have their hope in Christ to save them from their sin." We will quote this passage:
Here is real and active unity around the truth. Untruth can never bring unity, but truth always should. Whether or not we see organic, actual, visible unity among the churches, even among Reformed churches, Christ's prayer is being answered when I receive another brother or sister because they confess the same Lord and Saviour I do. I have fellowship with them even as we might disagree about baptism or church government or even whether they believe that Jesus Christ died for those whom the Father gave him alone. If they have their hope in Christ to save them from their sins, we have a place to start in building our unity of the faith in the bond of peace (Eph. 4:1ff)." (Http://www.opc.org/qa.html?question_id=482)
Astonishingly, this view by the OPC does not do any justice to the truth of Holy Scripture, consistent with the Three Forms of Unity regarding the true doctrines of the catholic church (visible church), covenant (Baptism), sacraments (Holy Baptism and Lord's Supper) and discipline. It opens up the way to accepting or tolerating serious heresies including Anabaptism and Arminianism. It also minimizes the true and complete doctrine of salvation to a core faith. What we believe and confess concerning this dangerous view is so clearly stated in Heidelberg Catechism LD 27, and Art. 34 BC, in which the Anabaptistic doctrine is specifically rejected as error.
Along the same lines one of your ministers (Rev. James Visscher) wrote in Clarion in 1987 about baptism and anabaptism: "Baptism conveys the promises of God, but it also conveys the demands of God. It calls on all those who have been baptised, when they reach their years of discretion, to cleave to the Lord in faith, hope, love, and obedience. Failure to do so does not nullify the covenant; it does something worse, it unleashes the curses of the covenant (cf. Deuteronomy 29). In conclusion, we say about the Anabaptist position:
By excluding the children of believers from baptism it goes contrary to the whole character of God's progressive revelation;

It caters to individualism and refuses to recognise the biblical teaching of covenantal solidarity;
It undermines the unity of the Word of God and the people of God by either driving a wedge between circumcision and baptism or else by distorting the meaning of circumcision;
By implication it makes God a God of the strong, the mature, the able, the adult but places in question whether he is also the God of the very young, the mentally disabled, and all those who can for one reason or other not meet the pre-condition of faith;
It emphasises the subjective by making something in man the sole pre-condition for baptism."
Examples within the CanRC The above example may help you to understand how pluralism and tolerance will facilitate the spread of heresies, destroy the truth and profane the Lord's Supper. Although you yourselves may not agree with the views of the OPC, tolerating the false doctrines from which this view originates makes you co-responsible. Furthermore, given the opening of your own pulpits to OPC ministers, the opening of your Lord's Supper and other co-operative events; the ongoing erosion and destruction of originally sound doctrines is only a matter of time due to your EF relationship with the OPC. As an example of this, in the meeting with your subcommittee we pointed to the uncritical invitation of a Baptist speaker by a Can Ref. Church in Hamilton in 2010. We also mentioned that a family magazine (Reformed Perspective), originated from CanRC members and circulating among your families, characterized an Arminian group as "a church of Christ," without receiving any protest. Unfortunately, these examples were not taken seriously by your committee members.
"More or less pure"
What is the origin of these erroneous OPC views on church, sacraments, and discipline which result in unscriptural tolerance? As you know, the OPC adheres to the Westminster Standards. The concept of "more or less pure" (W.C. Art. 25.4) in combination with the "invisible catholic church" (W.C. Art. 25.1), and an ambiguous doctrine on the covenant with the emphasis of the election (LC, Q/A 31),) may give rise to pluriformity, false ecumenism and tolerance of heresies. The absence of confessional membership even further facilitates the emergence of all this. In the light of these fundamental deviations, the tolerance of all kinds of errors may be expected.
Brothers, once unscriptural tolerance is accepted within the church, it always strides forward. If the door is ajar its opening will proceed. The ongoing developments within the RCNlib should serve as a harrowing and tangible example to all of us. But do you not observe a progression in tolerance also within the CanRC since 1977 and 2001? In the meantime, you now have EF-alliances with an increasing number of other churches, exhibiting tolerance, for example, to the RCUS (same pluriform or multiform church vision, see their "Principles of Church Unity – 1999; Special Committee Report of the Reformed Church in the United States [1999]") and the URCNA (covenant vision, Synod Schererville 2007, point 6).
More recently you have gone even further in your unity drive by actively joining the denominationalist group NAPARC. This NAPARC membership will lead to further erosion of your confession to maintain the truth by rejecting all things that are against the pure Word of God. After all, you now also have active interaction with other churches that teach errors like experientialism, pietism, and passivity (Free Reformed Churches of North America and Heritage Reformed Churches). If you do not call them to repentance, you are now also co-responsible in view of your commitment to NAPARC. In addition, how will you require your members to be bound to Art. 29 BC, while accepting the NAPARC interchurch transfer agreements? How will you prevent the members from joining the worship services of the other members of NAPARC?
We fear that in this way heresies will be more and more reduced to matters of difference of interpretation, rather than differences between truth and falsehood. We are afraid that the

abovementioned pluriform church concepts of “invisibility” and "more or less pure" may have already become part of your own vision.
We will give another example. Your intensive search for unity with the URCNA, which recently reinforced the wrong doctrine regarding internal and external covenant (Synod Schererville), has led to the following tolerant statement of two of your professors:
It is theoretically possible that some ministers preach an internal/external distinction within the covenant, and that this would be tolerated within the Canadian Reformed federation. But that is rare and when it happens, it is not because the Can. Ref. seminary had taught them in that way. (Christian Renewal 10 March 2010)
When we confronted your sub-committee with this statement, they defended this by pointing out to us the tolerance that existed before 1944 in the Reformed Church in the Netherlands, regarding different visions of the covenant. Apparently, this tolerance towards the teaching of presumptive regeneration, which had such a devastating effect in the Reformed Churches in the Netherlands and its worldwide alliances (CRC!), ought to be considered still normative for us?

Calling and requests
Brothers, why are we so direct and to the point? Because we, ourselves, have experienced the destructive powers of tolerance, pluralism, and false ecumenism in the Netherlands. We also had to face the attractiveness of these developments for the postmodern human being: less than 1.5% of the RCNlib members have been liberated from that process.
Another reason to be so confronting is because our hearts go out to you as brothers and sisters to which we were connected in the past in the unity of the truth. This relationship has been broken as a result of the necessity of our liberation, a liberation which you still have not recognized as legitimate.
While we still have some contact, we have the opportunity to warn you not to go the same way as the RCNlib. In the RCNlib our warnings and appeals had, humanly speaking, only limited success. Postmodernism with its pluralism and relativism already had such firm grip in the RCNlib, that appeals to God's Word did not have any effect already in the late nineties. In the RCNlib, we saw the first public signs of decline in the acceptance of women's voting (Synod Ommen 1993) and the introduction of hymns with unscriptural texts (Synod Berkel and Rodenrijs 1996). We see these same issues now reappearing in your Churches. This is another indication of your being on the wrong path.
In the past the RCNlib was warned repeatedly not to go the same road as the RCNsyn. Now we want to use the road of the RCNlib as a mirror to you as the CanRC. Numerous appeals from inside your churches dealing with EF decisions were rejected by your preceding synods. We sincerely hope that you are still open to the above criticism and will decide to come back from your ways of false ecumenism and tolerance that already have a long history.
We will therefore specifically ask you as General Synod of the CanRCs to suspend your existing EF relationships with participating churches in Canada and North America, in order to test them against God’s Word and the Reformed Confessions, and to withdraw from the membership in NAPARC. In addition to this, we would ask you to rescind your previous judgment of RCNr (DGK) as being schismatic.
Wishing you God's wisdom in your considerations and deliberations,

Bijlage 6b: Nederlandse vertaling brief dd. 13 maart 2013 (bijlage 6a)

Aan de Generale Synode te Carman 2013 van de Canadian and American Reformed Churches;

Zwolle, Nederland,
13 maart 2013,

Geachte broeders,
Als gevolg van de bijeenkomst die we als deputaten BBK van De Gereformeerde Kerken (hersteld) in april 2012 met de subcommissie Nederland van uw deputaten hadden en hun verslag daarvan aan uw synode, voelen we ons genoodzaakt om u deze brief te sturen.
We willen graag onze redenen voor het verzenden van deze brief uitleggen en verder ingaan op de zaken die tijdens de vergadering werden besproken.

Reden voor onze brief
We waren blij dat we weer een kans mochten hebben om standpunten en visies uit te wisselen over het kerk zijn van de Here, en om te zien in welke mate verder contact mogelijk zou zijn. Op twee opeenvolgende CanRC synodes (generale synode te Smithers 2007, art. 143 en de generale synode te Burlington 2010, art. 106, 107, 155) werden wij door u beoordeeld als schismatiek, ondanks een aantal beroepschriften daartegen van een aantal van uw eigen kerken.
In 2010 werd er door u nogmaals op aangedrongen om ons op te roepen ons met de GKv te verzoenen. Daarom viel het ons als positief op, dat de leden van uw subcommissie nu meer inzicht hadden in de noodzaak van onze Vrijmaking in 2003. De subcommissie gaf ook toe dat de uitgebreide informatie over onze Vrijmaking die we u in het verleden hadden verstrekt, niet volledig in detail door u bestudeerd was. Wij zijn verheugd dat de subcommissie dit erkent en is gekomen tot een meer nauwkeurige beoordeling van de uiterst trieste ontwikkelingen binnen de GKv. We hopen en bidden dat u de GKv met Gods Woord zult oproepen tot ware bekering uit hoofde van uw bestaande contacten met hen. En tevens dat u de aard van uw relatie met hen zult heroverwegen aan de hand van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis.
In de eerder genoemde bijeenkomst hebben we niet alleen gesproken over de ontwikkelingen binnen Nederland, maar we hebben de kwestie van de noodzaak voor de Vrijmaking van de Liberated Reformed Chruch in Abbotsford in 2007 ook ter sprake gebracht en de daarmee samenhangende ontwikkelingen binnen uw kerken in Canada en Amerika. Zoals u weet gingen wij in 2010 na een zorgvuldig onderzoek naar de wettigheid van hun Vrijmaking, een zusterkerk relatie aan met de LRC te Abbotsford.
Helaas konden we tijdens de vergadering niet komen tot een diepgaande bespreking van de kwesties binnen de CanRC. Bovendien waren we verrast dat uw subcommissie de concept-notulen die door ons waren opgesteld, niet wilde ondertekenen. In plaats daarvan, hebben ze ons laten weten hun eigen verslag van onze ontmoeting te zullen schrijven, zonder ons te vragen om de inhoud ervan te bevestigen.
Naar onze mening doet het verslag van de subcommissie echter geen recht aan de kwesties die in verband staan met de vrijmaking van LRC Abbotsford. Daarom voelen we ons genoodzaakt u deze aanvullende brief te sturen. We hebben uw subcommissie, onder vermelding van onze redenen, hiervan op de hoogte gesteld.
Wij hopen dat u dit als synode zult begrijpen en een aantal zaken in overweging wilt nemen die we in het kader van mogelijke onderlinge contacten, naar voren willen brengen.
Hoewel deze zaken door uw subcommissie in belangrijke mate zijn weggewuifd, hebben we ze toch erg belangrijk gevonden voor uw kerken en voor onze mogelijke relatie met u.
In deze brief zullen wij daarom willen reageren op uw oordeel dat we schismatiek zijn en op de ontwikkelingen die hebben geleid tot de vrijmaking in Abbotsford.

De opstelling van CanRC tegenover GKv en DGK
In onze regels voor het aangaan van een zusterkerk relatie staat, dat onze kerken door middel van onze afgevaardigden, eerst moet vaststellen of een buitenlandse kerk niet alleen officieel de gereformeerde belijdenis van het Woord van God erkent, maar deze ook daadwerkelijk handhaaft in hun kerkelijke praktijk van leer, eredienst, kerkregering en tucht.
Uw herhaalde afwijzing van ons verzoek om te worden aanvaard als zusterkerk evenals de noodzaak voor de LRC te Abbotsford om zich van u vrij te maken, noodzaken ons om een zeer zorgvuldige beoordeling te maken.
Wij zijn van mening dat in beide gevallen het centrale probleem is, de wijze waarop u als CanRC relaties met andere kerken aangaat en onderhoudt, zowel uit het buitenland als in eigen land. Bijzondere aandacht moet worden geschonken aan de criteria en de mate van zorgvuldigheid die u in dergelijke relaties toepast.
Om dit aan u uiteen te zetten, vraagt van ons dat wij erg direct naar u toe zijn. Toch hopen wij dat u in onze confronterende boodschap onze bedoeling wilt opmerken om liefde te tonen voor de kerk van Jezus Christus en al haar leden.

De opstelling van CanRC tegenover GKv en DGK
Als eerste, willen we graag uw opstelling tegenover de GKv noemen. Helaas, bent u blijkbaar langere tijd niet in staat geweest, om te onderkennen dat in deze kerken de kenmerken van de ware kerk niet langer meer gevonden konden worden. Hoewel er voor u belemmerende factoren kunnen hebben bestaan in geografische afstand en taalproblemen, had u toch veel eerder inzicht kunnen hebben gehad in de ontwikkelingen, vanwege de beschikbaarheid van synodebesluiten en een breed scala aan publicaties over de situatie in Nederland. Van onze kant zouden we kunnen wijzen op het materiaal dat we u in het verleden hebben verstrekt.
Doordat u ons scheurmakend (schismatiek) bent blijven noemen, zijn er bij ons vragen gerezen, zoals: Waarom heeft het beschikbare materiaal u niet veel eerder gealarmeerd? En: Waarom heeft dit materiaal niet voorkómen dat u deze kerken trouw aan Schrift en belijdenis bent blijven toeschrijven? Door zo te handelen, hebt u tot nu toe de noodzaak uitgesteld om hen tot bekering op te roepen.
Hoewel het verheugend is dat de subcommissie nu beter inzicht heeft getoond, is het triest en zorgelijk dat dit zo laat komt. De huidige wijdverbreide afwijkingen binnen GKv zijn alle resultaat van een lopend revolutionair proces dat al ruim voor onze Vrijmaking in 2003 heel duidelijk zichtbaar was. Dit proces van verval binnen de GKv werd onlangs beschreven voor de periode 1970-2010 door een buitenstaander, de godsdienstsocioloog prof. Dr. G. Dekker, die in 1992 een boek had geschreven over het verval van de synodaal-Gereformeerde Kerken. Zijn nieuwe boek werd in maart 2013 gepubliceerd en is getiteld *De doorgaande revolutie; De ontwikkeling van de Gereformeerde Kerken in perspectief*.
Zelfs op de laatste synode van Burlington 2010, gaf u er nog geen blijk van dat u de ware aard van de ontwikkelingen in Nederland verstond. U hebt niet eens willen uitspreken dat in ons als DGK een verlangen naar de waarheid kon worden gevonden. In plaats daarvan, heeft u besloten om uw oordeel dat wij schismatiek waren, te handhaven, en om uw deputaten op te dragen ons op te roepen om ons met de GKv te verzoenen (synode van Burlington 2010, art 155).
Broeders, wij geloven dat onze reformatie van 10 jaar geleden door Gods genade een terugkeer was naar Gods Woord, na een lange periode van appels en publieke waarschuwingen tegen doorgaand verval. Het was door Zijn genade dat God zo Zijn kerk in Nederland bewaarde. Het was niet onze kracht of wijsheid, maar alleen Gods onverdiende genade.
Na 2003 zette het verval binnen de GKv zich verder door, met de gevolgen ervan op alle terreinen van het kerkelijk leven. We zullen hiervan in deze brief geen voorbeelden geven.

We menen dat ze voor u overvloedig beschikbaar zijn. Als God niet een wonder verricht, zal er een onoverbrugbare kloof tussen GKv en DGK blijven bestaan. Daarom willen wij niet en mogen we niet tot hen terugkeren.
Uw generale synode te Burlington 2010 stelde 'verzoening' voor, maar deze kan alleen worden bereikt bij Gods Woord en de gereformeerde belijdenis. Dat betekent niet dat we de GKv niet willen proberen terug te roepen van hun verkeerde wegen. Onze laatste uitgebreide brief van onze Synode Emmen 2009-2010 is er het bewijs van (www.reformedcontinua.nl/article/34; De Bazuin jg 4, no. 23, GS Emmen Acta, bijlage XVII). Helaas heeft de Synode te Harderwijk 2010 van de GKv de zaken in onze brief onbesproken gelaten. Ze hebben onze dringende oproep verworpen door deze te interpreteren als een afwijzing van hen. Ook hebben ze een einde aan hun correspondentie met ons gemaakt. Toch heeft onze laatste synode van Hasselt 2011 weer geprobeerd om de correspondentie te heropenen.

De spiegel van de GKv
Naar onze mening kan de geschiedenis van deformatie binnen de GKv dienen als een spiegel voor alle kerken die verbintenissen willen aangaan met andere kerken die afwijkingen tolereren van de zuivere leer van de Schrift.
In de GKv waren er allerlei oorzaken voor de processen van het verliezen van het gezag van de Schrift, het ondermijnen van Gods geboden, het verdwijnen van strikte tuchtuitoefening, de vrijheid in de erediensten, de voortgang van de verwereldlijking, enz.. Maar onder deze vele oorzaken werd al vanaf begin jaren negentig een zeer cruciale en algemene voorkomende oorzaak herkenbaar. Dat was het onstuitbare verlangen naar kerkelijke eenheid met andere kerken, ondanks het aantoonbare bewijs van tolerantie van Schriftkritiek en dwalingen binnen deze kerken.
We verwijzen naar de verkeerde verbintenissen met de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken. In het begin erkenden de generale synoden van de GKv het bestaan van tolerantie van dwalingen en Schriftkritiek in deze kerken. Echter, na een periode waarin deze kerken gewaarschuwd werden, veranderde de aanpak van de GKv synoden steeds meer in de richting van een verlangen naar eenwording en verdraagzaamheid ten opzichte van de eraan verbonden afwijkingen. In dat proces werd een 'bottom-up-methode' geïntroduceerd. Dat hield in dat vereniging van plaatselijke kerken vooraf gaat aan het bereiken van kerkverbandelijke eenheid. Dat proces is nog steeds gaande.
Onschriftuurlijke verdraagzaamheid t.o.v. externe afwijkingen op het niveau van lokale kerken heeft onvermijdelijk bijgedragen aan verdraagzaamheid op alle niveaus binnen de GKv. Zo konden we veranderingen over de tijd zien in de manier waarop interne aangelegenheden werden beoordeeld. Voorbeelden daarvan zijn de gewijzigde standpunten ten aanzien van het vierde en zevende gebod, de hermeneutiek aan de Theologische Universiteit, evangelische invloeden, uitoefening van de tucht, enz. De drijvende krachten van valse oecumene waren samen met het postmoderne denken grotendeels verantwoordelijk voor onschriftuurlijke verdraagzaamheid die schade toebracht op alle terreinen van kerkelijke praktijk, leer, eredienst, kerkregering en kerkelijke tucht.
De actieve medewerking van de GKv aan de beweging van de 'Nationale Synode' laat duidelijk zien hoe ver deze kerken de weg kwijt zijn. Dit laatste voorbeeld is op zichzelf slechts een symptoom van de verdorven aard van de kerk.

Kerkelijke gemeenschap (ecclesiastical fellowship, EF) en art. 28 NGB
Maar hoe verging het de CanRC in hun relaties met andere kerken? Door onze contacten met LRC te Abbotsford bestudeerden we de Acta van uw synodes en talrijke publicaties die gericht zijn op uw relaties met andere kerken. We moeten bekennen dat ons niet bekend is dat

er in het verleden ooit een dergelijk onderzoek is uitgevoerd door de GKv in het kader van de zusterkerkrelatie met u. Ons nieuwe contact was aanleiding om de materie van uw kerkelijke gemeenschap met anderen (EF's) te bestuderen en te beoordelen.
We hopen dat het u inzicht mag geven waarom we tot het besluit zijn gekomen een zusterkerk relatie met LRC Abbotsford aan te gaan.
We zullen eerst het aspect van de 'EF'-relatie zelf (eenheid) bespreken, en vervolgens het aspect van de gronden voor die relatie (waarheid).
U zult het waarschijnlijk met ons eens zijn, dat alle vormen van kerkelijke eenheid of samenwerking moeten worden getoetst aan wat we geloven in art. 27 en 28 van de NGB. Art. 28 verwijst naar de plaatselijke gestalte van dezelfde ene katholieke kerk, die wordt besproken in art. 27 NGB. Op grond van dat geloofsartikel, moeten (zuster-)kerken binnen hetzelfde gebied samen hun hals buigen onder het juk van Christus. Met betrekking tot de plaatselijke kerk, omvat dat juk van Christus – naast de rijkdom van Gods Woord in de prediking, de leer, de bediening van de sacramenten en de uitoefening van de tucht -, gezamenlijke onderwerping aan het toezicht van de ambten, onderlinge broederlijke opbouw, vermaning en vertroosting. Met betrekking tot het kerkverband, omvat dit juk van Christus de weldaden van kerkregering volgens de vastgestelde kerkorde. In zo'n Schriftuurlijk kerkverband, zijn de leden echt één van geloof, één van Geest en vormen ze zo samen echt één Lichaam (Ef. 4). Wij begrijpen dat het een lange weg is om in alle opzichten tot bevredigende afspraken te komen als het gaat om twee afzonderlijke kerken met hun eigen tradities. We erkennen ook dat dit een hoge mate van zelfverloochening vereist. Maar het is onze overtuiging dat dit is wat art. 28 NGB werkelijk van alle kerken vraagt in gehoorzaamheid aan onze Here.
Sinds 1977 heeft u verklaard dat de Orthodoxe Presbyterian Church (OPC) een ware kerk is. Vanaf de Generale Synode te Neerlandia 2001 heeft u zelfs een officiële EF-relatie met deze kerk. Maar u heeft geen vooruitzicht op volledige kerkelijke eenwording. In uw ontwerp blijft u zo steken in een statische situatie, waarbij meerdere gemeenten van Christus naast elkaar bestaan. Maar is Christus gedeeld (1 Kor 1: 13)?
Voorafgaand aan de eenwording van de kerkverbanden van de kerken van de Afscheiding en van de Doleantie in Nederland in 1892, werd er geen interkerkelijke gemeenschap beoefend. Ten eerste werden alle zaken waarover verschil van mening bestond, zoveel als naar het oordeel van beide kerken nodig was, opgelost. Pas daarna werd de uitwisseling van de kansel en het delen van de tafel des Heren toegestaan binnen één kerkverband. Er kan kritiek bestaan ten aanzien van de toereikendheid van de voorbereiding in 1892, maar dat zullen we hier laten rusten. Onze voorouders hebben eerst geprobeerd om één waar fundament te hebben, om daarna over te gaan tot een verenigde kerk.
Waarom heeft u niet op dezelfde manier eerst de onenigheden opgelost die u in de OPC had ontmoet om pas dan het proces op gang te brengen van vereniging in één kerkverband?
Naar onze mening stemt uw samenwerkingsvorm en naast elkaar bestaan d.m.v. een kerkelijke relatie (EF) binnen hetzelfde land of gebied, niet echt overeen met het Schriftuurlijke model van het ene Huisgezin van Efeziërs 2 en 4, dat is samengevat in art. 28 NGB Christus, waarin alle ware gelovigen zich vasthouden aan de ene waarheid en samen in wederzijdse liefde toegroeien naar het ene Hoofd, Christus (Ef. 4: 16).
EF is een model dat geldig is voor gebruik in geval van geografische of taalkundige barrières, maar hoe kun je het gebruik ervan verdedigen in het licht van art. 28 NGB wanneer de betrokken kerken dezelfde geografische gebieden delen? Natuurlijk beseffen we dat in grote landen als Canada en de Verenigde Staten veel meer problemen moeten worden overwonnen dan het geval zal zijn in Nederland. De afstanden zijn enorm, de overlappende gebieden verschillen van kerk naar kerk. Maar in uw eigen kerkverband heeft u al te maken met enorme afstanden. Verschillen in traditie of etnische achtergrond kunnen ook problemen vormen. Maar

in het licht van Ef. 2: 11-22 en 1 Cor. 1: 13 mogen ze geen onoverkomelijke obstakels zijn. Het perspectief van waaruit al deze zaken moeten worden opgelost, moet komen vanuit het standpunt van de Here en niet vanuit onze eigen menselijke traditionele standpunten.

'Dat men alles wat met het zuivere Woord van God in strijd is verwerpt'
Het tweede aspect is: de gronden voor vereniging. U zult het met ons eens zijn dat de eerste voorwaarde voor eenwording is het delen van het ware fundament van de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenisgeschriften. Aan deze eerste voorwaarde moet worden voldaan vooraf aan alle activiteiten richting eenwording.
Dus niet alleen Art. 28 NGB, maar ook art. 29 NGB staat op het spel.
Alle kenmerken van de ware kerk dienen eerst wederzijds erkend te zijn. Dat moet 'nauwgezet en met grote zorgvuldigheid' gebeuren (art. 29 NGB). Dat moet ook insluiten de erkenning van wat in de korte samenvatting wordt gezegd, namelijk dat de betrokken gemeente 'zich richt naar het zuivere Woord van God en alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als het enige Hoofd.' Dat wijst op het daadwerkelijk handhaven van de waarheid.
De leringen van de betrokken kerk kunnen niet worden afgedaan als 'minder zuiver' zoals vaak wordt bepleit met een beroep op de Presbyteriaanse Westminster Confessie. Een gereformeerde kerk is gebonden aan zijn eigen belijdenis. Als het tijdens de contacten moet worden vastgesteld dat het fundament van de andere kerk niet helemaal zuiver is, zal deze kerk moeten worden opgeroepen tot reformatie.
Ware kerk zijn betekent niet dat de kerkleden zelf altijd zuiver zijn in hun denken en handelen. Wij zijn allemaal zondaars, en dus niet zuiver. Maar het fundament van de ware kerk van Christus moet het onaangetaste Woord van God zijn. Zo kunnen dwalende leden worden vermaand overeenkomstig het zuivere fundament.
Alles wat in strijd is met het zuivere fundament moet worden verworpen zoals het de ware kerk van Christus betaamt. Wanneer dwalingen worden getolereerd binnen de kerk, wordt Christus niet langer gevolgd als het enige Hoofd.
Openbaring 2 en 3 worden vaak geciteerd om bestaande onzuiverheden in het fundament van een kerk te verdedigen. Maar dit beroep gaat voorbij aan de vermaningen in deze brieven die Christus 'Geest tot 'minder zuivere' kerken doet uitgaan en het negeert ook de beloften en bedreigingen die Hij verbindt respectievelijk aan gehoorzaamheid en ongehoorzaamheid aan Zijn geboden.
In onze ontmoeting met uw subcommissie wezen wij op de essentiële eis dat alle dingen die in strijd met het zuivere Woord van God zijn, dienen te worden verworpen. Helaas, werden wij door dit te doen gekwalificeerd als '200% gereformeerd' met een verwijzing naar de Donatisten. Maar we zijn ervan overtuigd dat we op deze manier alleen ons ene Hoofd volgen, en proberen te handelen in overeenstemming met onze Gereformeerde belijdenis van het geloof. Wanneer wij dit proberen trouw te doen, hebben we allemaal voortdurend Zijn hulp en bijstand nodig. Het vereist onze voortdurende strijd en ons aanhoudend gebed.
We willen graag toestemmen dat de kerken waarmee u een kerkelijke (EF*) relatie heeft, in vele opzichten een gezonde visie tonen. Maar dat is niet genoeg. Deze kerken moeten er ook blijk van geven dat zij alle vormen van dwalingen en afwijkingen van het zuivere Woord van God verwerpen, zoals we al hebben besproken.
Als u dergelijke afwijkingen herkent, zal de eerste noodzaak en plicht zijn om het te bespreken en om hen tot bekering op te roepen, voordat u verklaart dat zij ware kerk zijn en u het proces van eenwording start. Natuurlijk vereisen deze contacten geduld en doorzettingsvermogen, maar ze mogen nooit leiden tot onschriftuurlijke tolerantie ter wille van eenheid.

We willen nu meer in detail treden over concrete zaken die hiermee verbonden zijn. Het zijn welbekende zaken voor u, aangezien er in de loop van de tijd veel bezwaarschriften en publicaties binnen uw kerken zijn verschenen die hierop betrekking hadden.

Orthodox Presbyterian Church (OPC)
Sinds de allereerste contacten met de OPC, hebben zich over twee centrale kwesties vragen opgestapeld. De eerste kwestie is die van het ontbreken van binding aan de vastgestelde belijdenis (Westminster Standards) onder OPC leden, wat omschreven wordt als ontbreken van 'confessioneel lidmaatschap'.
De tweede kwestie is die van het open avondmaal voor niet-leden zonder een attest, omschreven als gebrek aan toezicht en bescherming van het avondmaal.
Wat betreft het eerste punt, het hèbben van een belijdenis is niet hetzelfde als het actief hàndhaven van een belijdenis. Hoe kunnen leden levende leden zijn, als ze niet zijn gebonden aan de leer van het Woord van God zoals samengevat en verdedigd wordt in de belijdenisgeschriften van de kerk? Hoe kunnen ze levende leden zijn als zij het niet eens zijn met delen van deze belijdenis of er onbekend mee zijn? Hoe kan de tucht functioneren als deze binding aan de belijdenis niet wordt bevestigd?
Ten aanzien van het tweede punt, hoe kan de Tafel van de Here heilig worden gehouden als niet-leden zijn toegestaan om deel te nemen zonder een geldig attest en alleen op basis van zelfgetuigenis? Hoe kan iemand getuigen van zijn eigen gedrag? Strekt de heiligheid die onze Here aan Zijn tafel vereist, zich niet uit tot zowel de leer als het leven van de leden van Zijn lichaam (1 Kor. 5; zie ook artikel 60 KO)? De Bijbel leert dat de ouderlingen de Tafel moeten beschermen en dat de hele gemeente daarvoor verantwoordelijk is (1 Kor 11: 30).
Dit zijn geen minder belangrijke zaken, maar zij hebben betrekking op de kenmerken van de ware kerk (art. 29 NGB). We kunnen dan ook niet begrijpen hoe uw kerken ooit hebben verklaard dat de OPC een ware kerk is, zonder eerst te proberen de herkende afwijkingen te corrigeren.
Dat deze afwijkingen, die u 'onderlinge verschillen' noemt, niet gemakkelijk mogen worden geaccepteerd als in overeenstemming met onze Drie Formulieren van Eenheid en de Dordtse Kerkorde, is herhaaldelijk onder uw aandacht door bezwaarschriften daarover.
Als voorbeeld daarvan kan dienen de afscheiding van ds. Hofford en zijn gemeente van de OPC en hun vereniging met de CanRC als de ware kerk in 1987. De gronden van hun afscheiding (10 jaar na uw verklaring van de OPC als een ware kerk) hadden betrekking op de hierboven genoemde afwijkingen en hun oorsprongen.
Uit de Acta van de generale synoden in 1992, 1995, en 1998 blijkt heel duidelijk dat de bovengenoemde kwesties ('onderlinge verschillen') herhaaldelijk op de agenda zijn geplaatst. Deze onderlinge verschillen werden in die tijd gezien als een obstakel voor een zusterkerkrelatie, maar in feite zouden ze beschouwd moeten worden als een fundamentele barrière voor de erkenning van de OPC als ware kerk.
Maar de generale synode te Neerlandia 2001 toonde een onverwachte kentering in de opstelling ten opzichte van de OPC. Men besloot gewoon om de 'onderlinge verschillen' en hun bezwaren opzij te schuiven zonder ze op te lossen. Deze synode besloot gewoon dat deze principiële verschillen niet langer een obstakel vormden. Als CanRC had u zo geen belemmering meer voor het aangaan van een EF*-relatie met de OPC. Dit is onbegrijpelijk in het licht van uw belijdenisgeschriften waaraan u gebonden bent, en, naar onze mening, ook niet verdedigbaar in de richting van het Hoofd van de kerk.
De generale synode te Chatham 2004, wees bezwaarschriften tegen het besluit van Neerlandia af. Na deze synode stond de kerkelijke weg officieel niet meer open voor bezwaarschriften die handelden over de 'verschillen'. Wat er gebeurde op de synodes van 2007 en 2010 met nieuwe appelschriften kan gemakkelijk worden geraden: allen werden vanwege gebrek aan

nieuwe argumenten afgewezen. Op die manier werden alle leden van de CanRC verplicht uw synodebesluiten te aanvaarden, en er zo medeverantwoordelijk voor, tenzij ze zich ervan zouden vrijmaken.

De gevolgen van onzuiverheid en tolerantie

Het aangaan van een kerkelijke (EF*) relatie zonder dat echt is voldaan aan alle kenmerken van een ware kerk, heeft grote gevolgen zoals we zullen zien.

De OPC bleek geen problemen te hebben met de Baptisten om deel te nemen aan hun viering van het Heilig Avondmaal. De OPC schrijft dit op haar officiële website.

Blijkbaar is het verschil van haar leer met die van een Baptist niet een kwestie van afwijking van de Waarheid. De site verbindt haar standpunt hierover met haar leer van de onzichtbare kerk. Volgens de site van de OPC kan de grond voor gemeenschap worden samengevat in de volgende soort 'kernbelijdenis: 'Als ze hun hoop op Christus stellen om hen te redden van hun zonden.' We citeren:

> *Hier is echte en actieve eenheid in de waarheid. Onwaarheid kan nooit eenheid brengen, maar de waarheid zal dat altijd doen. Of we nu al dan niet organische, werkelijke, zichtbare eenheid onder kerken zien, zelfs onder gereformeerde kerken, aan het gebed van Christus wordt beantwoord, wanneer ik een andere broeder of zuster ontvang omdat ze dezelfde Heer en Redder erkennen als ik doe. Ik heb gemeenschap met hen, zelfs als we het niet eens zijn over doop of kerkregering, of zelfs als ze geloven dat Jezus Christus alleen stierf voor degenen die de Vader hem gaf. Als ze hun hoop maar op Christus stellen om hen te redden van hun zonden, hebben we ruimte om te beginnen vorm te geven aan onze eenheid van het geloof in de band van de vrede (Ef. 4: 01 ev).*
>
> *(Www.opc.org/qa.*html*?question_id=482, klik op de link naar de OPC-website).*

Verbijsterend te moeten vaststellen dat deze visie van de OPC op geen enkele wijze recht doet aan de waarheid van de Heilige Schrift. Ze is niet in overeenstemming met de Drie Formulieren van Eenheid wat betreft de ware leer van de katholieke kerk (zichtbare kerk), het verbond (doop), de sacramenten (Heilige Doop en Heilig Avondmaal) en de tucht. Deze visie geeft ruimte aan het aanvaarden of verdragen van ernstige dwalingen waaronder de leer van de wederdopers en van het remonstrantisme. Het minimaliseert ook de ware en volkomen leer van de zaligheid tot een 'kerngeloof'. Wat wij geloven en belijden met betrekking tot deze gevaarlijke opvatting is zo duidelijk beleden in Heidelbergse Catechismus zondag 27, en art. 34 NGB, waarin de leer van de wederdopers specifiek als dwaling wordt verworpen.

Langs dezelfde lijnen schreef één van uw predikanten (Ds. James Visscher) in uw blad Clarion in 1987 over doop en anabaptisme:

> *'De Doop deelt de beloften van God mee, maar het deelt ook de eisen van God mee. Zij roept allen die gedoopt zijn, wanneer zij hun jaren van onderscheid bereiken, op om de Here aan te hangen met geloof, hoop, liefde en gehoorzaamheid. Als men dit niet doet, gaat het verbond niet teniet, het doet iets ernstigers: het ontketent de vervloekingen van het verbond (vgl. Deuteronomium 29). Samenvattend zeggen we over de anabaptistische opvatting:*
>
> - *Met het uitsluiten van de kinderen van de gelovigen van de doop komt men in strijd met het hele karakter van Gods voortgaande openbaring;*
> - *Het voedt het individualisme en weigert om het bijbelse onderwijs te erkennen van verbondsgemeenschap;*
> - *Het ondermijnt de eenheid van het Woord van God en het volk van God door of tussen besnijdenis en doop een wig te drijven, of anders door de betekenis van de besnijdenis te verdraaien;*
> - *Als gevolg daarvan maakt het God tot een God van de sterke, de rijpe, de begaafde, de volwassene, maar trekt in twijfel of Hij ook is de God van de heel jonge kinderen, de*

verstandelijk gehandicapten, en al degenen die om een of andere reden niet voldoen aan het eerste vereiste van geloof;

- **Het benadrukt het persoonlijke door iets in de mens tot het eerste vereiste voor de doop te maken.'**

Voorbeelden binnen de CanRC

Het in het slot van het vorige artikel genoemde voorbeeld mag dienen om in te zien hoe pluralisme en verdraagzaamheid de verspreiding van dwalingen vergemakkelijken, de waarheid geweld aandoen en het Avondmaal van de Here doen ontheiligen.
Ook al bent u het wellicht niet eens met de standpunten van de OPC, toch maakt het tolereren van de valse leerstellingen van waaruit deze visie voortkomt, u medeverantwoordelijk. Bovendien, is voortgaande ondermijning en aantasting van de oorspronkelijk gezonde leer, gezien het openstellen van uw eigen kansels voor OPC predikanten, het openstellen van uw Avondmaalsviering en andere uitingen van samenwerking, slechts een kwestie van tijd als gevolg van uw EF*-relatie met de OPC. In de ontmoeting met uw subcommissie hebben we als voorbeeld hiervan, gewezen op de kritiekloze uitnodiging van een Baptistenspreker door een CanRC gemeente te Hamilton in 2010. We vermeldden ook dat een familieblad (Reformed Perspective), dat afkomstig is van CanRC leden en in uw gezinnen gelezen wordt, een Arminiaanse groep kenmerkt als 'een kerk van Christus,' zonder dat daar enige protest tegen is ingebracht. Helaas werden deze voorbeelden niet serieus genomen door uw commissieleden.

'Minder of meer zuiver'

Wat is de oorsprong van de verkeerde standpunten van de OPC m.b.t. kerk, sacramenten, en tucht, die leiden tot onschriftuurlijke verdraagzaamheid? Zoals u bekend is, weet de OPC zich gebonden aan de Westminster Standards**. Het begrip van 'meer of minder zuiver' zijn van de kerk (WC**, art. 25.4) in combinatie met het begrip van de 'onzichtbare katholieke kerk' (WC, art. 25.1), en een dubbelzinnige leer over het verbond met de nadruk op de uitverkiezing (LC**, V&A 31),) kunnen aanleiding geven tot pluriformiteit, valse oecumene en tolerantie van dwalingen. Het ontbreken van de eis dat kerkleden gebonden zijn aan de gehele belijdenis van de Kerk ('confessioneel lidmaatschap'), bevordert de opkomst van dit alles. In het licht van deze fundamentele afwijkingen mag tolerantie van allerlei soorten dwalingen worden verwacht.
Broeders, als er eenmaal onschriftuurlijke verdraagzaamheid binnen de kerk wordt aanvaard, dan gaat het altijd van kwaad tot erger. Als de deur op een kier staat zal hij verder opengaan. De huidige ontwikkelingen binnen de GKv moeten dienen als een schrijnend en tastbaar voorbeeld voor ons allemaal.
Maar ziet u ook geen voortgaande verdraagzaamheid binnen de CanRC sinds 1977 en 2001? Intussen heeft u EF- allianties met een toenemend aantal andere kerken, waarbij u verdraagzaamheid toont bijvoorbeeld ten opzichte van de Reformed Churches of the United States (RCUS), die dezelfde pluriforme kerkvisie hebben, (zie hun 'Principles of Church Unity 1999, Special Committe Report of the RCUS [1999] en ten opzichte van de United Reformed Churches of North America (verbondsvisie, Synode van Schererville 2007, punt 6). Onlangs bent u nog verder gegaan in uw eenheidsstreven door actief tot te treden tot het interkerkelijke verband van de North American Presbyterian and Reformed Council (NAPARC, Noord Amerikaanse Presbyteriaanse en Gereformeerde Raad) ***. Dit NAPARC lidmaatschap zal leiden tot verdere uitholling van uw belijdenis om de waarheid te handhaven door het verwerpen van alles wat strijdt tegen het zuivere Woord van God.
Immers, u hebt nu ook actieve interactie met andere kerken die dwalingen leren zoals bevindelijkheid, piëtisme en lijdelijkheid (Free Reformed Churches of North America en de Heritage Reformed Churches). Als u ze niet tot bekering oproept bent u nu ook daarvoor

medeverantwoordelijk gezien uw verbondenheid aan de NAPARC. Bovendien, hoe kunt u van uw leden eisen dat ze aan art. 29 BC gebonden zijn, terwijl u de NAPARC interkerkelijke overdrachtsovereenkomst heeft aanvaard? Hoe gaat u voorkomen dat de leden deelnemen aan de erediensten van de andere lidkerken van NAPARC?
Wij vrezen dat op deze wijze dwalingen meer en meer zullen worden gereduceerd tot zaken van verschillen in interpretatie, in plaats van zaken van verschillen tussen waarheid en leugen. Wij zijn bang dat de bovengenoemde pluriforme kerkbegrippen van 'onzichtbaarheid' en het 'minder of meer zuiver' zijn van kerken al een deel van uw eigen visie zijn geworden.
We zullen nog een ander voorbeeld geven. Uw intensieve streven naar eenheid met de URCNA, die onlangs de valse leer met betrekking tot een inwendig en uitwendig verbond (Synode Schererville) heeft bekrachtigt, heeft geleid tot de volgende verdraagzame verklaring van twee van uw professoren:
'Het is theoretisch mogelijk dat sommige predikanten een inwendige en uitwendige onderscheiding binnen het verbond prediken, en dat dit zou worden getolereerd binnen het kerkverband van de CanRC. Maar dat is zeldzaamen, als het gebeurt, is het niet omdat de opleiding van de CanRC hen daarin heeft onderwezen. (Christian Renewal van 10 maart 2010)
Toen wij uw sub-commissie deze uitspraak voorhielden, verdedigden zij zich door te wijzen op de tolerantie die in de Gereformeerde Kerken in Nederland bestond vóór 1944 met betrekking tot de verschillende visies op het verbond. Blijkbaar moet deze verdraagzaamheid ten opzichte van de leer van de veronderstelde wedergeboorte, die zo'n verwoestende uitwerking heeft gehad in de Gereformeerde Kerken in Nederland en haar wereldwijde zusterkerken (Christian Reformed Churches!) , nog steeds als maatgevend voor ons worden beschouwd?

Oproep en verzoeken
Broeders, waarom zijn wij zo direct en 'to the point'? Omdat we zelf maar al te zeer de vernietigende krachten van verdraagzaamheid, pluralisme en valse oecumene in Nederland hebben ervaren. We hadden ook te maken met de aantrekkelijkheid van deze ontwikkelingen voor de postmoderne mens: minder dan 1,5% van de leden van de vrijgemaakt-Gereformeerde hebben zich vrijgemaakt van dat proces.
Een andere reden om zo confronterend te zijn is dat onze harten naar u als broeders en zusters uitgaan met wie we in het verleden verbonden waren in de eenheid van de waarheid.
Deze relatie is verbroken ten gevolge van de noodzaak van onze Vrijmaking, een vrijmaking die u nog niet als wettig heeft erkend.
Nu we nog enig contact hebben, hebben we de mogelijkheid om u te waarschuwen om niet dezelfde weg te gaan als de GKv. In de GKv hadden onze waarschuwingen en oproepen slechts, naar de mens gesproken, een beperkt succes. Postmodernisme met zijn pluralisme en relativisme hadden de GKv al zo stevig in de greep, dat een beroep op Gods Woord al geen enkel effect had in het einde van de negentiger jaren.
In de GKv zagen we als eerste publieke tekenen van verval het aanvaarden van het vrouwenstemrecht (GS Ommen 1993) en de invoering van liederen met onschriftuurlijke teksten (GS Berkel en Rodenrijs 1996). We zien deze zelfde problemen nu terugkomen in uw kerken. Dit is nog een aanwijzing dat u op het verkeerde pad gaat.
In het verleden werd de GKv herhaaldelijk gewaarschuwd om niet dezelfde weg te gaan als de synodaal-Gereformeerde Kerken. Nu willen we de weg van de GKv gebruiken om die te gebruiken als een spiegel voor u als CanRC.
Vele oproepen van binnenuit uw kerken, die betrekking hadden op besluiten over EF's, werden door uw vorige synodes afgewezen.

We hopen van harte dat u toch nog openstaat voor de bovenstaande kritiek en zult besluiten om terug te komen van uw wegen van valse oecumene en verdraagzaamheid die al een lange geschiedenis kennen.
We zullen u als Generale Synode van de CanRCs daarom specifiek vragen om uw bestaande EF-relaties met de deelnemende kerken in Canada en Noord-Amerika op te schorten, om deze te toetsen aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis en het lidmaatschap van NAPARC in te trekken.
In aanvulling daarop verzoeken wij u om uw eerder oordeel over DGK, waarin u ons schismatiek noemt, te herroepen.

Wij wensen u Gods wijsheid bij uw overwegingen en beraadslagingen.

U groetend namens de Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken van De Gereformeerde Kerken (hersteld),
J. Houweling, voorzitter A. van der Net, secretaris

P.S. Deze brief zal ook worden gepubliceerd in ons internet-tijdschrift Reformed Continua

* EF: Ecclesiastical Fellowship
** Westminster Standards omvatten de Westminster Confessie (WC), en de Kleine (SC) en de Grote Westminster Catechismus (LC).
*** Deze raad beschouwt de 12 afzonderlijke kerkgenootschappen als kerken van de Here Christus (denominaties).

Bijlage 8: notulen dd. 22 februari 2014 vergadering deputaten DGK en VGKSA

Aanwezig: deputaten DGK: br. Joh. Houweling (voorzitter), br. A. van der Net (secretaris), ds. S. de Marie, br. W.J. Heeringa, br. R.B. Sikkens (notulist);
deputaten VGKSA: ds. P.G. Boon en ds. J.A. Breytenbach;

Vergaderlocatie: Cultureel Centrum “Het Teeuwland”, Karel Doormanstraat 30 te Hasselt;

1. **Opening**
   De vergadering wordt geopend door voorzitter br. Joh. Houweling. We zingen Ps 62:1, lezen Openbaring 2: 1-17 waarna br. Houweling ons voorgaat in gebed. Vervolgens wordt eerst een gezamenlijke broodmaaltijd genuttigd.

2. **Presentatie en welkom**
   Alle deputaten van DGK zijn aanwezig. De afgevaardigden, ds. Boon en ds. Breytenbach van de VGKSA, worden hartelijk welkom geheten. Besloten wordt dat br. Sikkens het gesprek zal notuleren. Voor de vaststelling zullen de notulen eerst ter goedkeuring aan alle deelnemers worden voorgelegd.

3. **Vaststellen van de agenda**
   De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. **Presentatie VGKSA**
   Er wordt een situatieschets gegeven van de kerken in Zuid-Afrika (hierna: SA). Door de verschillende bevolkingsgroepen (blank/zwart/bruin) is het kerkverband en de gemeentes heel divers opgebouwd. Er zijn ook gemeentes die zich los hebben gemaakt van de Nederduits Gereformeerde Kerke. Er zijn ongeveer 1.500-2.000 leden.

Zaken die spelen in SA zijn de Opleiding tot de Dienst des Woords en de financiën. Ook wordt opgemerkt dat de antithese op andere gebieden ligt dan in Nederland (bv. discussies over begrafenissen en praten tegen de doden wat terug slaat op de afgodendienst die in hun omgeving gevonden wordt). De cultuur in SA zorgt voor eigen specifieke uitdagingen die wij in Nederland niet kennen. Het atheïsme bestaat vrijwel niet in SA.
In Pretoria hebben twee VGKSA-gemeentes en drie Dopperkerken elkaar als ware kerken erkend. De Dopperkerken hebben de ongereformeerde opvattingen die in hun kerkverband worden geleerd publiekelijk afgewezen. Op synodaal niveau wordt niet tussen de kerkgenootschappen samengesproken. In deze vijf gemeentes worden gezamenlijke activiteiten ondernomen en worden elkaars tuchtmaatregelen erkend. Er is geen sprake van kanselruil of gezamenlijke Avondmaalsviering.
Door DGK wordt gewezen op de noodzaak om kerkverbandelijk één te worden en niet in plaats daarvan een eenheid na te streven op locaal niveau. Hierbij werd verwezen naar de wijze van vereniging door GKv met Nederlands gereformeerden en christelijk gereformeerden, en de daaruit voortkomende negatieve ontwikkelingen.

5. Presentatie DGK

Als presentatie is een document opgesteld die aan de deputaten van de VGKSA vooraf is toegestuurd. Deze is als bijlage bij de notulen opgenomen **(bijlage 1)**.[1] Ter aanvulling/verduidelijking wordt het volgende nog opgemerkt. Sinds 2010 zijn er de volgende wijzigingen: de dolerende gemeente uit Dalfsen met ds. Heres heeft zich verenigd met ons kerkverband (januari 2013). Één student heeft nu de Opleiding tot de Dienst des Woords afgerond. In 2010 is een zusterkerkrelatie aangegaan met de LRC in Abbotsford (LRCA).

6. Bespreking en conclusie

Vragen VGKSA aan DGK:

A. Verhouding tussen DGK en GKNv

De GS Emmen 2009-2010 (DGK) heeft aan de GS Harderwijk 2011 (GKNv) een brief gestuurd met een uitgebreide uiteenzetting van de bezwaren en opgeroepen tot terugkeer van dwaalwegen.

De GS Harderwijk heeft hierop het volgende gereageerd:

> "*met verdriet te berusten in de afwijzende houding die hierin doorklinkt en niet meer inhoudelijk te reageren op dit schrijven. Grond: sinds 2006 is er in de contacten met de GKh geen enkele vooruitgang geboekt. Daarom is het op dit moment niet zinvol om inhoudelijk te reageren."*

De GS Hasselt 2011 (DGK) heeft alsnog een appel gedaan op de GKNv om alsnog inhoudelijk te reageren op de brief van GS Emmen GS.

Bijgevoegd:[2]

bijlage 2 brief dd. 21 mei 2010 van GS Emmen 2009-2010 aan GS Harderwijk 2011;
bijlage 3 brief dd. 30 juni 2011 van GS Harderwijk 2011 aan GS Hasselt 2011-2012;
bijlage 4 brief dd. 14 april 2012 van GS Hasselt 2011-2012 aan de eerstkomende GKNv-synode.

B. Verhouding tussen DGK met GKN
Er is momenteel geen officiële correspondentie met de GKN. De GS van Hasselt 20112012 heeft een brief doen uitgaan naar de Gereformeerde Kerk te Kampen-Noord (Ichtus), een gemeente die ook deel uitmaakt van de GKN. Helaas is daar negatief op gereageerd, men achtte verdere correspondentie niet meer zinvol. Vanuit DGK is bereidheid om in gesprek te gaan met de GKN, hoewel een toenadering niet op korte termijn te verwachten is.

C. Onderlinge contacten
Onderlinge contacten met de leden van GKNv zijn er door familiebanden en in vrienden-en kennissenkring. In gesprekken tussen leden van de DGK en GKNv blijkt vaak dat er al veel vervreemding is ontstaan. Het wordt steeds moeilijker om mensen binnen de GKNv te bereiken.

1. Deze bijlage geeft een overzicht van huidige situatie van DGK, en de contacten met de GKN, GKN, LRCA, CanRC, FRCA, VGKSA en een reeks gesprekspunten die ook in de notulen zijn opgenomen. De bijlage is daarom niet in het rapport opgenomen.

2 Deze bijlagen kunnen gevonden worden in de Acta van de respectieve synodes.

D. Liedboekliederen
Op de vraag welke rol de invoering van de liedboekliederen speelde in de Vrijmaking 2003 was het antwoord dat deze invoering één van de vele gronden van de Vrijmaking was. De afwijzing van de liederen was vanwege het onschriftuurlijke karakter ervan. De invoering zorgde voor veel beroering in de kerken. Het hing ook samen met een veranderd zicht op de liturgie en inrichting van de eredienst.
DGK zingt overigens naast de Psalmen ook wel gezangen die zijn opgenomen in het Geref. Kerkboek.

Vragen DGK aan VGKSA:

1. Hoe beoordeelt u de houding van de GKNv zoals die naar voren komt in de brief van de GS van Harderwijk?
Het bevreemdt deputaten dat GKNv niet op de brief van GS Emmen 2010-2011 is ingegaan. Deputaten VGKSA willen voor een definitief oordeel eerst nog gesprekken met de GKNv.

2. Hoe taxeren deputaten van de VGKSA de kritiek van de GKN op de DGK?
Deputaten VGKSA hebben hier nog geen definitief standpunt over in genomen. Eerst willen deputaten met alle partijen (GKNv, DGK, GKN) gesprekken voeren. Deputaten DGK vertellen kort de ontstaansgeschiedenis en samenstelling van de GKN. Opgemerkt wordt dat het radicalisme, waarvan de GKN DGK steeds beschuldigt, naar het oordeel van deputaten DGK, met name een beoordeling is die betrekking heeft op de wijze waarop DGK omgaat met de KO. DGK heeft de Gereformeerde Kerkorde aangenomen en wenst volgens afspraak daarnaar te leven in het kerkverband. GKN gaat daar anders mee om.

3. Hoe kijkt u aan tegen de vrijmaking van de broeders en zusters in LRCA? Is onze zusterkerkrelatie met hen een belemmering voor u om met ons een zusterkerkrelatie aan te gaan?
Deputaten VGKSA vertrouwen op het goede oordeel van de CANRC om federatieve banden aan te gaan met de OPC. Men kan zich daar nu zelf geen goed oordeel over geven.

Wel vragen deputaten zich af of er voor de LRCA voldoende redenen waren om tot vrijmaking over te gaan. De inmiddels ontstane zusterkerkrelatie van DGK met de LRCA kan ook voor VGKSA een belemmering vormen voor evt. nadere contacten.
Deputaten DGK hebben in april 2012 vergaderd met deputaten CANRC en over de gronden van vrijmaking van LRCA gesproken.

4. *Hoe kijkt u aan tegen het vermaan van de FRCA? Zoals u weet zullen ook afgevaardigden van de VGKSA daarbij geraadpleegd worden. Verwacht u dat zij dat vermaan zullen ondersteunen? Wat zijn de consequenties van eventuele steun?*

Deputaten VGKSA zijn nu op kerkverbandelijk niveau bezig met een inhoudelijke oordeelsvorming van de kerkelijke situatie in Nederland m.b.t. DGK, GKNv en GKN. Zij zijn daarom niet in staat de vermaning van FRCA aan de GKNv te taxeren. De FRCA lopen wat dit betreft een fase voor op de VGKSA.
Door deputaten DGK wordt gewezen op de noodzaak om in een zusterkerk toe te zien op elkaars trouw aan Gods Woord en de Gereformeerde belijdenis. Waarom heeft de VGKSA zo lang verzuimt in haar relatie met de GKNv haar taak te verstaan? In plaats daarvan heeft ze DGK schismatiek verklaard.

5. *Kunt u nog eens nauwkeurig uitleggen waarom de vrijmaking in 2003/2004 volgens de VGKSA onwettig was en volgens hen de kerkelijke weg nog niet tot het einde toe bewandeld was?*

Deputaten VGKSA vragen zich af of de Vrijmaking 2003/2004 prematuur was. Inhoudelijk leven dezelfde kritiekpunten t.a.v. de GKNv in het buitenland en in bepaalde kringen binnen de GKNv, als die er bestaan binnen DGK. Was een vrijmaking destijds daarom wel gewettigd? Was de kerkelijke weg werkelijk al ten einde na appelleren bij twee opeenvolgende synoden? Deputaten vinden voor dit argument geen Schriftuurlijke grondslag.

Deputaten DGK geven aan dat er een lang proces van algemeen verval aan de Vrijmaking van 2003 vooraf is gegaan. Dit proces is gestart begin jaren '90. Het aantal maal appelleren is niet doorslaggevend, maar wel of alle argumenten zijn aangedragen over een bepaalde zaak. En er beroep op Gods Woord en de belijdenis nog wel functioneert.
Bijvoorbeeld t.a.v. de besluitvorming over het sabbatsgebod zijn alle argumenten vanuit de Schrift aangedragen. Desondanks wees de GS Zuidhorn 2002/2003 deze bezwaren af.
Het ging niet over één kwestie maar een groot scala aan zaken die streden met Gods Woord. Op GS Zuidhorn waren er bezwaarschriften tegen minstens 11 zaken.
Bovendien is na GS Zuidhorn niet direct tot vrijmaking overgegaan. Voordat de kerkenraden de synodebesluiten konden ratificeren, was er een Oproep tot Reformatie aan de kerkenraden binnen het kerkverband in de kerken rondgestuurd. Deze Oproep werd door de kerkenraden helaas volledig afgewezen of genegeerd. In sommige kerken werden ondertekenaars van de Oproep zelfs gedreigd te zullen worden afgehouden van het Avondmaal indien zij hun handtekening onder die Oproep niet zouden terugnemen. Nadat de kerkenraden de besluiten hadden geratificeerd, was de kerkelijke weg voor veel zaken afgesloten. Alle argumenten waren al aangedragen en er waren geen nieuwe. Een beroep op Gods Woord bleek niet te werken op alle aangesneden terreinen.

6. *We zijn onder de indruk van het zendingswerk zoals dat door de VGKSA wordt gedaan. Voor het zendingswerk bent u voor het grootste deel afhankelijk van financiële steun van buitenlandse kerken, in het bijzonder van de GKNv. Verbreken van het contact met de GKNv kan dus grote gevolgen hebben. Dit punt kwam de vorige keer (in het gesprek met ds. Boon) ook aan de orde, en ds. Boon gaf toen aan te blijven geloven dat de Heere zal*

helpen. U hebt nu gehoord dat de DGK geen mogelijkheden heeft om zending te bedrijven vanwege beperkte mankracht, terwijl de bereidheid tot offeren groot is. Wellicht biedt dit mogelijkheden?

Deputaten VGKSA menen dat deze vraag voor dit overleg niet ter zake is.. De situatie in Nederland is door de deputaten VGKSA nog niet volledig in kaart gebracht en getaxeerd. Deputaten DGK merken op dat, dit onderwerp bedoeld was om na te denken - in het kader van invulling van een evt. zusterkerkrelatie - over toekomstige zendingsactiviteiten. Wamt de instructie van VGKSA sprak zelf van zo'n relatie.

7. *De deputaten die de laatstgehouden synode van de VGKSA adviseerden, hadden voorgesteld beperkingen door te voeren in de zusterkerkrelaties. Predikanten, kandidaten en zendelingen die overkomen uit de GKNv zouden eerst een colloquium doctum moeten ondergaan om te testen of zij werkelijk gecommiteerd zijn aan de Schrift en de drie formulieren van eenheid. Dat onderzoek vindt plaats door de classis. Ook 'gewone' kerkleden uit de GKNv ondergaan een extra onderzoek door de kerkenraad van de kerk waar zij zich aanmelden. Kunt u nog toelichten waarom uw synode de tijd nog niet rijp vond voor het treffen van dergelijke maatregelen?*

Omdat de synode onvoldoende inzicht had in de kerkelijke situatie in Nederland heeft de synode geen beperkende maatregelen getroffen m.b.t. het aanvaarden van kerkleden uit de GKNv. Deputaten VGKSA zijn nu in Nederland om gesprekken met de verschillende kerkgenootschappen te voeren om de komende synode daarover te kunnen adviseren.

8. *We lazen in de toespraak van ds. D.M. Boersma op de synode van Burlington (Ebener) 2010: "We are excited about the unity discussions you are having with the URCNA. It does not happen very often that mergers on such a scale are discussed". Kunt u uitleggen waarom de VGKSA – volgens ds. Boersma – zo enthousiast is over de contacten van de CanRC met de URCNA? Hoe verhoudt zich dit tot de ontstaansgeschiedenis van de VGKSA?*

Deputaten VGKSA vertrouwen op het oordeel van de CanRC om deze contacten te leggen. De UNCRA erkennen de Vrijmaking in 1944 niet als Gods werk. Deputaten vragen zich af of deze erkenning als 'sjibbolet' moet werken, nu de vruchten van de Vrijmaking wel worden erkend. Deputaten DGK merken op dat in de URCNA ongereformeerde opvattingen heersen over het Verbond. Deputaten VGKSA zullen deze opmerking meenemen in de gesprekken met de CanRC.

9. Rondvraag

In mei 2014 is de GS in SA gepland.
Afschrift van het rapport van de deputaten BBK VGKSA wordt naar ons verstuurd.

10. Sluiting

Ds. Boon gaat voor in gebed. De voorzitter sluit de vergadering en wenst iedereen wel thuis.

Vastgesteld en ondertekend
namens deputaten DGK dd.
br. Joh. Houweling (voorzitter) br. A. van der Net (secretaris)
Namens deputaten VGKSA dd.
ds. P.G. Boon ds. H. Breytenbach

Bijlage 9: brief dd. november 2013 van DGK aan FCS (Schotland)

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

Free Church of Scotland
15 North Bank Street
The Mound, Edinburgh, EH1
2LS Scotland

Hasselt, November 2013

Esteemed brothers,
In the spring of 2005 we wrote you a letter d.d. March 27, 2005. In this letter we wrote you about a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)]. This split was the result of serious and ongoing deviation of the Word of God and has deeply affected us. On the one hand this has filled us with feelings of disappointment, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12 Churches which, again, are willing to adhere to the Scriptures, the three forms of unity and the Church Order of Dort.
We are interested in hearing whether you received this letter in good order. As far as we could verify by checking at:
http://www.freechurch.org/index.php/scotland/resources-article/acts of assembly/
we could not find out whether our letter has been discussed by your Ecumenical Relations Committe or by your synod.
Meanwhile the deviation in the GKv has continued. A report has been compiled by GKv deputaties which proposes to open all offices to both men and women. In the light of Scripture we think it is impossible for a true Church of Christ to keep ties with a church that continues to depart from Scriptures despite many warnings, many objections submitted to ecclesiastical assemblies and a call to repentence. We are open to discuss this with you.
We desire to keep in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort.
Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation being an obstacle in establishing a sister-church relation. We agree that having different standards does not necessarily imply that a church would not agree with the Three Forms of Unity as well. We happily notice that you refer to them at your website.
Recently, our group of deputies studied the Westminster Standards extensively, and tentativily concluded that there are (apparent?) differences between the Three Forms of Unity and the Westminster Standards. In case of closer contact this is likely to be a subject of discussion.
Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ. It is encouraging to read on your website that the Free Church of Scotland “stands firmly in the tradition which accepts the Bible in its entirety as the Word of God and, therefore, derives its forms of teaching, worship, ministry and government from it.”
We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.

With hearty greetings on behalf of Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)

A. van der Net

Attachments:
Letter dated March 27, 2005
Letter adressed to the GKv and written by our General Synod held in Emmen in 20092010.

Bijlage 10: brief dd. november 2013 van DGK aan FCS(c) (Schotland)

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

Free Church of Scotland (continuing)
c/o Free Church Manse Portmahomack, Tain, Ross-Shire IV20 1YL
Scotland

Hasselt, November 2013

Esteemed brothers,
In the spring of 2005 we wrote you a letter d.d. March 27, 2005. In this letter we wrote you about a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)]. This split was the result of serious and ongoing deviation of the Word of God and has deeply affected us. On the one hand this has filled us with feelings of disappointment, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12
Churches which, again, are willing to adhere to the Scriptures, the three forms of unity and the Church Order of Dort.
We are interested in hearing whether you received this letter in good order. As far as we could verify by checking at:
http://www.freechurchcontinuing.org/reports/acts-of-the-assembly and:
http://www.freechurchcontinuing.org/committee/ecumenical-relations
we could not find out whether our letter has been discussed by your Ecumenical Relations Committe or by your synod.
Meanwhile the deviation in the GKv has continued. A report has been compiled by GKv deputaties which proposes to open all offices to both men and women. In the light of Scripture we think it is impossible for a true Church of Christ to keep ties with a church that continues to depart from Scriptures despite many warnings, many objections submitted to ecclesiastical assemblies and a call to repentence. We are open to discuss this with you.
We desire to keep in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort. Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation being an obstacle in establishing a sister-church relation. We agree that having different standards does not necessarily imply that a church would not agree with the Three Forms of Unity as well.

Recently, our group of deputies studied the Westminster Standards extensively, and tentativily concluded that there are (apparent?) differences between the Three Forms of Unity and the Westminster Standards. In case of closer contact this is likely to be a subject of discussion. Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ. We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.

With hearty greetings on behalf of
Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)

A. van der Net

Attachments:
1. Letter dated March 27, 2005
2. Letter adressed to the GKv and written by our General Synod held in Emmen in 2009-2010.

Bijlage 11: brief dd. november 2013 van DGK aan EPC (Noord-Ierland)

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

Evangelical Presbyterian Church
Huntingdale 16
BT39 9XB Ballyclare Co.Antrim
United Kingdom
Webadres: http://www.epcni.org.uk/
Mailadres: epc@ukonline.co.uk
Contactpersoon: Rev. S.J. Roger
Huntingdale 16 BT39 9XB Ballyclare Co. Antrim Northern Ireland
College Square East (manager mr. John Grier)
Belfast BT1 6DD
Northern Ireland UK
Tel 028-90320529
shop@evanbooks-belfast.fsnet.co.uk

Hasselt, November 2013

Esteemed brothers,

In the spring of 2005 we wrote you a letter d.d. March 27, 2005. In this letter we wrote you about a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)]. This split was the result of serious and ongoing deviation of the Word of God and has deeply affected us. On the one hand this has filled us

with feelings of disappointment, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12
Churches which, again, are willing to adhere to the Scriptures, the three forms of unity and the Church Order of Dort.
We are interested in hearing whether you received this letter in good order. We could not find out whether our letter has been discussed by your Ecumenical Relations Committe or by your synod.
Meanwhile the deviation in the GKv has continued. A report has been compiled by GKv deputaties which proposes to open all offices to both men and women. In the light of Scripture we think it is impossible for a true Church of Christ to keep ties with a church that continues to depart from Scriptures despite many warnings, many objections submitted to ecclesiastical assemblies and a call to repentence. We are open to discuss this with you.
We desire to keep in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort. Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation being an obstacle in establishing a sister-church relation. We agree that having different standards does not necessarily imply that a church would not agree with the Three Forms of Unity as well.
Recently, our group of deputies studied the Westminster Standards extensively, and tentativily concluded that there are (apparent?) differences between the Three Forms of Unity and the Westminster Standards. In case of closer contact this is likely to be a subject of discussion.
Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ. We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.

With hearty greetings on behalf of
Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)

A. van der Net

Attachments:
1. Letter dated March 27, 2005
2. Letter adressed to the GKv and written by our General Synod held in Emmen in 2009-2010.

Bijlage 12: brief dd. november 2013 van DGK aan RCF (Filippijnen)

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

Reformed Churches in the Philippines
P.O. Box 40
Cagayan de Oro City
9000 Philippines
Tel. No. + 63-920-9133231
E-mail: kreformed@gmail.com

Hasselt, November 2013

Esteemed brothers,
In the spring of 2005 we wrote you a letter d.d. March 27, 2005. In this letter we wrote you about a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)]. This split was the result of serious and ongoing deviation of the Word of God and has deeply affected us. On the one hand this has filled us with feelings of disappointment, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12 Churches which, again, are willing to adhere to the Scriptures, the three forms of unity and the Church Order of Dort.
We are interested in hearing whether you received this letter in good order. We could not find out whether our letter has been discussed by your Ecumenical Relations Committe or by your synod.
Meanwhile the deviation in the GKv has continued. A report has been compiled by GKv deputaties which proposes to open all offices to both men and women. In the light of Scripture we think it is impossible for a true Church of Christ to keep ties with a church that continues to depart from Scriptures despite many warnings, many objections submitted to ecclesiastical assemblies and a call to repentence. We are open to discuss this with you.
We desire to keep in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort. Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation being an obstacle in establishing a sister-church relation. We agree that having different standards does not necessarily imply that a church would not agree with the Three Forms of Unity as well.
Recently, our group of deputies studied the Westminster Standards extensively, and tentativily concluded that there are (apparent?) differences between the Three Forms of Unity and the Westminster Standards. In case of closer contact this is likely to be a subject of discussion.
Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ. We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.

With hearty greetings on behalf of
Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)

A. van der Net

Attachments:
1. Letter dated March 27, 2005
2. Letter adressed to the GKv and written by our General Synod held in Emmen in 2009-2010.

Bijlage 13: brief dd. februari 2014 van DGK aan KPCK (Zuid-Korea)

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

Prof.Dr.Hae Moo Yoo profyoo@gmail.com
Bangpo-dong #58-10
137 040 Seocho-gu, Seoul
South- Korea, Republic of Asia
Secr.rev. Kim Sungbok revdkimsungbok@hanmail.net

Hasselt, Februari 2014

Esteemed brothers,
In the spring of 2005 we wrote you a letter d.d. March 27, 2005. In this letter we wrote you about a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)]. This split was the result of serious and ongoing deviation of the Word of God and has deeply affected us. On the one hand this has filled us with feelings of disappointment, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12
Churches which, again, are willing to adhere to the Scriptures, the three forms of unity and the Church Order of Dort.
We are interested in hearing whether you received this letter in good order. We could not find out whether our letter has been discussed by your Ecumenical Relations Committee or by your synod.
Meanwhile the deviation in the GKv has continued. A report has been compiled by GKv deputaties which proposes to open all offices to both men and women. In the light of Scripture we think it is impossible for a true Church of Christ to keep ties with a church that continues to depart from Scriptures despite many warnings, many objections submitted to ecclesiastical assemblies and a call to repentence. We are open to discuss this with you.
We desire to keep in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort. Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation being an obstacle in establishing a sister-church relation. We agree that having different standards does not necessarily imply that a church would not agree with the Three Forms of Unity as well.
Recently, our group of deputies studied the Westminster Standards extensively, and tentatively concluded that there are (apparent?) differences between the Three Forms of Unity and the Westminster Standards. In case of closer contact this is likely to be a subject of discussion.
Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ. We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.

With hearty greetings on behalf of
Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)

A. van der Net

Attachments:
1. Letter dated Februari 4, 2005
2. Letter adressed to the GKv and written by our General Synod held in Emmen in 2009-2010.
3. A lot of translated articles on our website: www.reformedcontinua.nl

Bijlage 14: brief dd. 18 januari 2014 van DGK aan RCK

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

From: The Deputies for Contacts with Churches Abroad of The Reformed Churches in The Netherlands (restored) (De Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld))

To: The Reformed Church in Korea

Hasselt, 18 January 2014

Dear brothers,
In October 2010, one of our members, Rev. S. de Marie met Rev. DongSup Song during a visit in Canada. Some materials were exchanged by them in order to receive some documentation about the churches. Unfortunately the e-mail address of Rev. DongSup Song did not function afterwards.
After studying the materials and retrieving your new e-mail address, we as deputies hope to have contact with your churches.
The reason for sending this letter is that we were happily surprised that your Churches not only adopted the Three Forms of Unity (and rejected the Westminster Confession, as far as we have understood) but also adopted the Church Order of Dordt.
We therefore wondered whether we could have a more formal contact on the basis of the unity of the one Catholic Church of our Lord Jesus Christ (Belgic Confession art. 27-29).
The following is meant to give you some information about our churches. In 2003 a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)] was inevitable, being the result of serious and ongoing deviation from the Word of God, which had deeply affected us.
On the one hand this liberation has filled us with feelings of sadness, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12 Churches which are again willing to adhere to the Scriptures, the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort.
More information about the reasons for our Liberation in 2003-2004 can be found in the attachments (“let us repent” and “deed of liberation”)
Meanwhile the deviation in the GKv has continued, especially regarding false ecumenism, Scripture criticism and new hermeneutics (including new visions on women in office and on divorce).
Our desire is to get in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort.
Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation, as being an obstacle in establishing a sister-church relation. However, after our liberation of 2003 we, as churches, have more objections against some of the doctrines of these Standards. The ecclesiastical fellowship of the Canadian and American Reformed
Churches with the Orthodox Presbyterian Churches with the related consequences for doctrine and practice, has opened our eyes for serious differences between our Three Forms of Unity and the Westminster Standards. One of the consequences of the mentioned fellowship together with other signs of false ecumenism, has resulted in the liberation of the Liberated

Church at Abbotsford (Canada, B.C.), with whom we have, since 2010, established a sister-church relationship .
At present, we, as deputies, are studying the doctrines of the Westminster Standards extensively, and are preparing a report of this for our coming general synod in November 2014.
Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ.
We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.

With hearty greetings on behalf of
Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Joh. Houweling (chairman)

Attachments:
Let us repent being a brochure which was sent to all consistories of the Reformed Churches Liberated in the Netherlands (GKv) in 2003, after their synod of Zuidhorn 20022003 rejected more than 1000 letters of appeal on more than 11 subjects.
Deed of Liberation: is a declaration of the need for liberation from the federation of the Reformed Churches (RCNlib) in the Netherlands (GKv). This was stated during a meeting on September 20, 2003.
Mariënberg Acts 2005 includes the Acts of the first general synod of The Reformed Churches in the Netherlands (restored) after our liberation, which deals with a major portion of the unscriptural decisions of the RCN-lib, causing our liberation.
The letter to Synod Carman 2013 dealing with concerns against practices of the Canadian and American Reformed Churches including erroneous relationships.
Links:
You may find more information about our churches on the following sites:
http://www.reformedcontinua.nl/ : English digital magazine of the Deputies for foreign contacts
http://www.gereformeerde-kerken-hersteld.nl/: official site of The Reformed Churches (restored) in Dutch
http://www.gereformeerdkerkbladdebazuin.nl/: site of our national Church Magazine, in Dutch

Bijlage 15: brief dd. november 2013 van DGK aan RCUS

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

Rev. G. Symms
04 Fletcher Dr. Smithville
MO 64089 USA

Hasselt, November 2013

Esteemed brothers,
In the spring of 2005 we wrote you a letter d.d. March 27, 2005. In this letter we wrote you about a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)]. This split was the result of serious and ongoing deviation of the Word of God and has deeply affected us. On the one hand this has filled us with feelings of disappointment, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12 Churches which, again, are willing to adhere to the Scriptures, the three forms of unity and the Church Order of Dort.
We are interested in hearing whether you received this letter in good order. We could not find out whether our letter has been discussed by your Ecumenical Relations Committe or by your synod.
Meanwhile the deviation in the GKv has continued. A report has been compiled by GKv deputaties which proposes to open all offices to both men and women. In the light of Scripture we think it is impossible for a true Church of Christ to keep ties with a church that continues to depart from Scriptures despite many warnings, many objections submitted to ecclesiastical assemblies and a call to repentence. We are open to discuss this with you.
We desire to keep in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort. Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation being an obstacle in establishing a sister-church relation. We agree that having different standards does not necessarily imply that a church would not agree with the Three Forms of Unity as well.
Recently, our group of deputies studied the Westminster Standards extensively, and tentativily concluded that there are (apparent?) differences between the Three Forms of Unity and the Westminster Standards. In case of closer contact this is likely to be a subject of discussion.
Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ. We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.

With hearty greetings on behalf of
Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)

A. van der Net

Attachments:
1. Letter dated March 27, 2005
2. Letter adressed to the GKv and written by our General Synod held in Emmen in 2009-2010.

Bijlage 16: brief dd. november 2013 van DGK aan URCNA

Deputies for Contacts with Churches Abroad of
The Reformed Churches in the Netherlands (restored)
Secretary: A. van der Net,
Het Kooistuk 5, 8061 AT Hasselt, The Netherlands
avdnet@home.nl

URCNA
Rev. R. Sikkema
Box 105 3578 King St
L0R 2C0 Vineland
Canada

Hasselt, November 2013

Esteemed brothers,
In the spring of 2005 we wrote you a letter d.d. March 27, 2005. In this letter we wrote you about a split within the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) (GKv) [Reformed Churches in the Netherlands (liberated)]. This split was the result of serious and ongoing deviation of the Word of God and has deeply affected us. On the one hand this has filled us with feelings of disappointment, on the other hand we are thankful that the Lord our God granted a reformation resulting in a federation of 12
Churches which, again, are willing to adhere to the Scriptures, the three forms of unity and the Church Order of Dort.
We are interested in hearing whether you received this letter in good order. We could not find out whether our letter has been discussed by your Ecumenical Relations Committe or by your synod.
Meanwhile the deviation in the GKv has continued. A report has been compiled by GKv deputaties which proposes to open all offices to both men and women. In the light of Scripture we think it is impossible for a true Church of Christ to keep ties with a church that continues to depart from Scriptures despite many warnings, many objections submitted to ecclesiastical assemblies and a call to repentence. We are open to discuss this with you.
We desire to keep in touch with those churches who heartily subscribe to the Three Forms of Unity and the Church Order of Dort. Since 1967 the GKv did not consider having the Westminster Standards as foundation being an obstacle in establishing a sister-church relation. We agree that having different standards does not necessarily imply that a church would not agree with the Three Forms of Unity as well.
Recently, our group of deputies studied the Westminster Standards extensively, and tentativily concluded that there are (apparent?) differences between the Three Forms of Unity and the Westminster Standards. In case of closer contact this is likely to be a subject of discussion.
Our concrete proposal is to come into contact with each other, in order to help each other in the struggle to be Churches in the way as it pleases our Lord Jesus Christ. We look forward to hearing from you, and wish you God´s indispensable blessings in all your work in His Kingdom.
With hearty greetings on behalf of
Deputies for Contacts with Churches Abroad
of The Reformed Churches in the Netherlands (restored)

A. van der Net

Attachments:
1. Letter dated March 27, 2005
2. Letter adressed to the GKv and written by our General Synod held in Emmen in 2009-2010.

Bijlage 17: brief dd. 5 maart 2014 van deputaten EPC aan DGK

FREE CHURCH OF SCOTLAND (Continuing)
Ecumenical Relations Committee

A van der Net
Deputies for Contacts with Churches Abroad
Gereformeerde Kerken in Nederland (hersteld)

Brethren,
Thank you most sincerely for your letter dated November 2013 and the enclosures. These arrived too late for our October 2013 meeting of Committee but have now been considered by our Ecumenical Relations Committee which met yesterday.
We greatly regret that we did not receive your original communication of March 27, 2005. Had we received it, we would most certainly have considered it then and would have responded to you.
The Committee are aware that in recent years some findings of the Synod of the GKN(v) have given rise to serious concern in a number of overseas churches. The Committee are also aware that material to come before the GKN(v) Synod within the next few weeks is also giving rise to very serious concern, not least among churches overseas with which the GKN(v) has a formal relationship. This is currently a matter being considered by our Committee and a member of the Committee will be present in the Netherlands at the GKN(v) Synod later this month.
We understand, from our own experiences in the year 2000 when a major division took place in the Free Church of Scotland and led to our own existence as the Free Church of Scotland (Continuing), that the issues which trigger a church division may be only a small part of the underlying causes of the division, and that sometimes it can be extremely difficult for outsiders to understand fully why the division has taken place.
We also understand that interpretations and applications of Scripture may differ, both within Churches and between Churches, and that whilst some of these differences may be regarded as precluding a relationship, others may be regarded as of secondary importance insofar as they may not be so serious as to preclude a relationship.
We further understand that Reformed Churches in different parts of the world have travelled different paths since the Reformation and that particular areas of doctrine, workship and practice have received much more attention in Reformed Churches in some parts of the world than they have received in others.
We further understand that there can arise situations where particular behaviour in one culture may create difficulties which the same behaviour does not in another.
For all those reasons, we would like to continue further our discussions with you and to ask how you see such discussions as being best facilitated.
Email is probably the easiest of method of communication but I may also be contacted by phone, preferably on +44 1862 871467. The number at the foot of this letter is my mobile phone number.
I append below the actual finding of our Ecumenical Relations Committee and look forward to hearing from you in due course.

With warm Christian regards,
Yours sincerely
Clerk to the Committee
At Inverness and within Greyfriars Free Church (Westhill) on Tuesday 4th March 2014 the Ecumenical Relations Committee of the Free Church of Scotland (Continuing) met and was constituted.

Inter Alia
The Committee took up consideration of a letter from the Reformed Churches in the Netherlands (Restored) GKNH seeking contact with the Free Church of Scotland (Continuing). It was moved, seconded and agreed that the Clerk be instructed to make contact with the Reformed Churches in the Netherlands (Restored) [GKNH]in order to pursue the matter further.
Extracted from the Records of the Committee by Clerk to the Committee

Bijlage 18: email dd. 4 maart 2014 van FCS(c) aan DGK

Dear Dr van der Net,

Thank you for your letter of November 2013 which was delivered to our March Presbytery meeting by the ex-Clerk of Presbytery.
It was given to our Inter Church Relations Committee to consider.
I am still its convenor but no longer manager of the Bookshop at 15 College Square East.
My home address is:
Mr John Grier,
12, Glenhugh Crescent,
Belfast, BT8
7PG. N
Ireland (UK)
Our clerk of presbytery
is; Mr Harold Gibson,
hgibson@barronstown.force9.net
We are both ruling elders.

Our website may interest you http://www.epcni.org.uk/
We have sent a letter of concern to the GKv synod about the matter raised by the third paragraph of your letter. We voiced this when we met them in Cardiff at the International Conference of Reformed Churches. Our delegate to their 2014 synod will join a number of others in articulating our view that their proposed action is unbiblical and unreformed.
Our church came into existence as a protest against false teaching in the Presbyterian Church in Ireland in 1927. The issues were the Trinity, the deity of Christ, the authority of Scripture, penal substitution etc.. The church we left has become more conservative but is still pluralistic and tolerates a range of views.
Our committee will be in contact with you in due course.
I apologise that I have been slow to respond to your letters or that they did not reach me.

Yours sincerely
John Grier

PS We are also now in fraternal relations with CRC (CGKN) and I have twice attended their synods.

Bijlage 19: email dd. 21 januari 2014 van ds. Dongsup Song (RCK) aan DGK

Thank you for your great concerns on us, Reformed Churches in Korea(RCK).

My former email address was useless. My new address is dongsupsong79@gmail.com just like this.
We are discussing about your contact with us. We hope eagerly to have a good relationship with each other. But we already requested a ecclasiastical fellowship with Canadian and American Reformed Churches(CanRC). Please wait for us until a good opportunity to decide happens to us.
May our Lord bless you!

Deputies Abroad of Reformed Churches in Korea Rev. DongSup Song

Bijlage 20: email dd. 27 februari 2014 van URNCA aan DGK

Our consistory received a packet from the Deputies for Contacts with Churches Abroad of The Reformed Churches in the Netherlands (restored).
We passed on the packet to CECCA (Committee for Ecumenical Contact with Churches Abroad) and Rev Ray Sikkema who is a member of the committee.
If necessary, this committee will take up contact with you.

Adrian Dieleman
Pastor, convening consistory for Synod 2014 of the URCNA

Tweede aanvullend rapport Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK) aan de synode Groningen 2014

De bijlagenummers volgen op de bijlagenummers in het Rapport deputaten BBK aan de Synode Groningen 2014 (Rapport bijlagelijst p. 21) en het (eerste) Aanvullend Rapport.

Bijlage 24: brief dd. 30 oktober 2014 van dep. BBK VGKSA aan De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op
Bijlage 25: brief dd. 10 november 2014 van dep. BBK DGK aan dep. BBK VGKSA

Hasselt, 10 november 2014

Aan Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken
p.a. mevr. G.W.C. van der Berg-Kroeze
Bloukeurstraat 17, Blommendal
BELLVILLE 7530
Zuid-Afrika

Geachte broeders en zuster,

We hebben uw brief van 30 oktober jl. per e-mail ontvangen, waarvoor onze dank.

U noemt in uw brief twee redenen, waarom u met ons niet verder gaat om een officiële correspondentie tussen onze kerkverbanden proberen te bereiken.
De eerst genoemde reden doet ons verdriet, aangezien dit inderdaad het werken aan een officiële correspondentie in de weg staat.

Echter als tweede reden noemt u, dat uw kerken niet kunnen voldoen aan onze voorwaarde, dat u eerst de correspondentie met de CanRC moet verbreken.

Broeders en zuster, nooit is door ons een dergelijke voorwaarde naar voren gebracht. Niet op onze synode, niet in onze vergaderingen, die we met uw deputaten hebben gehad. Ook heeft geen van onze deputaten deze voorwaarde ooit gesteld.
We hebben hier als deputaten, naar aanleiding van uw brief, nog onderling contact over gehad. We begrijpen niet hoe u hier aan komt.

Zelf hebben uw deputaten onze zusterkerkverhouding met de Liberated Reformed Church at Abbotsford (Canada) als een mogelijke belemmering genoemd; maar van onze zijde is de bovengenoemde voorwaarde niet gesteld.

Wij hebben als bewijs hiervoor als bijlagen bij deze brief het volgende toegevoegd.

a) Het gedeelte van onze instructies van de Synode Hasselt 2011 met betrekking tot onze contacten met de FRCSA.
b) Het gedeelte van ons deputaten rapport aan Synode Groningen 2014, dat handelt over de contacten met de FRCSA.
c) De notulen van de vergadering met de deputaten BBK van de FRCSA, gehouden op 22 februari 2014.

Graag vernemen we van u wat de herkomst is van de door u genoemde voorwaarde.
Op DV 15 november 2014 start onze Generale Synode van Groningen. Het is voor de behandeling van uw brief van belang om dan deze aanvullende informatie te hebben.

Wij hopen op een spoedig antwoord en wensen u verder gezondheid en wijsheid toe om uw taken tot Gods eer en in Zijn dienst te kunnen verrichten.

Met vriendelijke broedergroeten,
namens Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken van DGK,

A. van der Net

Bijl.: 3

NB: als bijlagen zijn bij deze brief gevoegd:
1e Instructies GS Hasselt 2011 aan dep. BBK (par. 2 rapport)
2e Notulen vergadering dep. BBK VGKSA met dep. BBK DGK (bijlage 8 rapport)
3e Uittreksel rapport dep. BBK aan GSG 2014 (par. 4.3 rapport)

Bijlage 26: brief dd. 12 november 2014 van dep. BBK VGKSA aan dep. BBK DGK

Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken
p.a. mevr. G.W.C. van den Berg-Kroeze
Blaukerstraat 17, Blommendal
BELLVILLE 7530
Zuid Afrika

12 november 2014

Aan de deputaten BBK van De Gereformeerde Kerken (hersteld) in Nederland
p.a. de heer A. van der Net
Het Kooistuk 5,
8061AT Hasselt

Geachte broeders,

Het is voor u en ons onplezierig dat er bljkbaar eenmiscommunicatie is ontstaan m.b.t. wat wij in onze brief van 30 oktober j.l. genoemd hebben als een tweede reden waarom onze kerken afzien van verdere contacten, namelijk: onze kerken kunnen niet voldoen aan uw voorwaarde, dat wij eerst de correspondentie met de Canadian Reformed Churches (CanRF) zullen moeten verbreken.
Wij hebben de Handelingen van onze laatste synode, gehouden eind april, begin mei dit jaar er nog eens op nageslagen. Met daarin het verslag vanonze deputaten BBK. Daarin staat te lezen: *"BBK DGK made it clear that a sister church relationship cannot considered with the FRCSA as long as they are sisterchurches with the CanRC"*
Wij zien nu wel, dat het in de notulen van de ontmoeting tussen uw en onze deputaten, gehouden op 22 januari 2014, niet zo strikt verwoord staat: "*De inmiddels ontstane zusterkerkrelatie van DGK met de LRCA kanook voor VGKSA een belemmering vormenvoor evt. naedere contacten"*.
Blijkbaar hebbenonze deputaten daarin een eis tot verbreking van onze korrespondentie met de CanRC ingehoord en onze synode heeft dit zo overgenomen. Inmiddels heeft het deputaatschap BBK vanonze kerken een heel andere samenstelling gekregen – de predikanten Boon en Breytenbach maken er geen deel meer vanuit – en als nieuwe deputaten hebben wij niet meer gedaan dan het synodebeluit met de gronden daarbij aan u te laten weten.

Toch hebben we op dit puntnog wel een vraag, om elk misverstand af te snijden.
In de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland was het lange tijd regel dat er geen zusterkerkrelatie mogelijk is met meer dan één kerkverband in hetzelfde land. U beschouwt uzelf als de wettige voortzetting van deze kerken. Bent uj daarmee ook teruggekeerd naar die regel? Want dat zou dan toch wel betekenen dat u van de VGKSA vraagt ("eist") dat zij eenkueze zullenmoetenmaken tussen de CanRCen de daarvan afgescheiden kerk te Abbotsford (LRCA).
Wij gaan ervan uit de u onze excuses m.b.t. de miscommunicatie aanvaardt en hopen dat deze brief genoeg opheldering heeft gegeven.
Wij kunnen de Handelingen van onze synode niet aanpassen. En ook indien u niet van ons eist dat wij onze zusterkerkrelatie met die CanRC verbreken, dan blijft onze zusterkerkverhouding met de GKv en de CanRC een reden voor ons om niet met uw kerkverband op dit moment een zusterkerkrelatie aan te gaan, zoals onze Sinode Bethal heeft besloten.
Dit hoeft wat onas betreft niet te betekenen dat onze kontakten daarmee geheel zullen moeten stoppen. Ze zullen wel eerder eeninformatie fkarakter dragen.

Met oprechte broeder- enzustergroeten,
Namens Deutate vir betrekkinge met buitenlandse kerke,

F.J. Bijzet.

Brief van dr. Klautke BERG Giessen met verzoek om contact

Datum: 30 januari 2015

Sehr geehrter Herr van der Net, lieber Bruder in Christus,

zunächst darf ich Ihnen vom Presbyterium der Bekennenden Evangelisch-Reformierten Gemeinde in Giessen (Deutschland) einen herzlichen Gruß ausrichten. Wir grüßen sie im Namen unseres Herrn Jesus Christus.
Ich erlaube mir, Ihnen auf Deutsch zu schreiben. Ich habe einige Jahre in den Niederlanden gewohnt, so dass ich auch Niederländisch lesen kann. Aber in der niederländischen Rechtschreibung fühle ich mich zu unsicher, so dass ich hoffe, Sie verstehen trotzdem diesen Brief.

Vorgestern (22.1.) hatte ich Dalfsen ein längeres Gespräch mit Ds. P. van Gurp und Ds. E. Heres. Sie gaben mir Ihre Adresse und schlugen vor, ich möge mich an Sie wenden im Blick auf einen möglichen Kontakt zwischen Ihrem Kirchenverband und unserer Kirche. Diesem Vorschlag komme ich sehr gerne nach und melde mich bei Ihnen.
Wir sind eine Bekennende reformierte Gemeinde, zu deren Bekenntnisschriften unter anderem der *Heidelberger Katechismus* gehört. Aus ihm wird sonntags auch regelmäßig verkündigt. Unsere Gemeinde begann im Sommer 1999 in unserem Wohnzimmer. Im Augenblick haben wir etwas mehr als 30 bekennende Mitglieder sowie einige Taufglieder. Am Gottesdienst nehmen ungefähr 45 Menschen teil. Dieses ist natürlich nur eine erste Information. Siehe dazu auch: www.berg-giessen.de.
Mit diesem Schreiben verbinden wir die Frage, ob es zwischen der DGK und der BERG eventuell in Zukunft zu einem Kontakt kommen kann. Wir würden das befürworten, wenn auf diese Weise das Werk der Verkündigung des Evangeliums und damit das Reich Gottes in dieser Welt gefördert werden kann.

Indem ich Sie herzlich grüße, verbleibe ich mit der Bitte, dass der allmächtige Gott Ihre Kirchen segnet und bei seinem heiligen Wort bewahrt.

Jürgen-Burkhard Klautke

Brief van Deputaten BBK aan dr Klautke

Aan het presbyterium van de
Bekennende Evangelisch-Reformierte Gemeinde in Giessen (Duitsland),
t.a.v. de weleerwaarde heer Dr. J.-B. Klautke
Dreihäuser Platz 1
D – 35633 Lahnau
via e-mail Klautke@aol.com
Hasselt, 30 januari 2015

Weleerwaarde heer Dr. Klautke,
We hebben uw brief, d.d. 30 januari 2015, via een e-mail, d.d. 24 januari 2015,
in goede orde ontvangen.
We danken u daar hartelijk voor.

We delen u hierbij mee, dat de generale synode van onze kerken momenteel bijeenkomt en wij, als deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken van De Gereformeerde Kerken (hersteld), op de vergadering van 28 februari a.s. zijn uitgenodigd.
Zoals u waarschijnlijk wel weet, is ds. E. Heres preses van de synode en dr. P. van Gurp adviseur. Met beide hebt u reeds een lang gesprek gevoerd, zoals we in uw brief hebben gelezen.
Wij willen uw brief op genoemde synode vergadering ter sprake brengen. Wellicht kunnen ds. Heres en dr. van Gurp de vergadering tevens van meer informatie voorzien.
Na 28 februari zullen wij graag op uw brief reageren.
Ik wil u graag ook nog op onze internet site *www.gereformeerde-kerken-hersteld.nl* wijzen. Hierop vindt u ook het Rapport van Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken aan Generale Synode Groningen 2014.

We wensen u de onmisbare zegen van de Here toe.
Hartelijke groeten
namens Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken,
A. van der Net, secretaris

Bijlage: Onderzoeksrapport Westminster Standards (meerderheidsrapport)

Artikel R.12a STUDIERAPPORT – MEERDERHEIDSRAPPORT

De Westminster belijdenisgeschriften getoetst aan de Schrift en de drie formulieren van eenheid Deputaten buitenlandse betrekkingen

HOOFDSTUK I.

Inleiding

Deputaten kregen van de Generale Synode van Hasselt 2010-2011 in punt 7 van de instructie de volgende opdracht:
Zij zullen een grondige studie verrichten naar de Westminster Confessie (in samenhang met de Westminster catechismus), met name m.b.t. de Schriftuurlijkheid van de kerkvisie en de verbondsvisie in deze geschriften.

In dit rapport hebben wij als deputaten de achtergronden en diverse kernpunten van de Westminster Standards bestudeerd.
Voorafgaande aan de bespreking van de inhoudelijke onderwerpen schetsen we in hoofdstuk II de historische achtergrond van de Westminster belijdenisgeschriften en van de vergadering in Westminster waar deze geschriften werden vastgesteld.
In hoofdstuk III komt aan de orde wat de Gereformeerde kerken en gereformeerde scribenten over de Westminster belijdenisgeschriften hebben geoordeeld.
Vervolgens worden meer specifiek besproken de leer over de zekerheid van het geloof in hoofdstuk IV. Hoewel de instructie dit onderwerp niet specifiek noemt ter bestudering, is dit zeker ook een belangrijke geloofszaak, waarover hierover het nodige te zeggen. Aangezien de

instructie ons geen beperking heeft opgelegd t.a.v. de onderwerpen, menen wij zo recht te doen aan de opdracht.
Aansluitend worden de leer over het verbond in hoofdstuk V en de leer over de kerk in hoofdstuk VI behandeld.
Voor de onderwerpen die behandeld worden in de hoofdstukken IV-VI beantwoorden we drie vragen:

1. Wat zeggen de Westminster belijdenisgeschriften hier precies over?
2. Wat is hierover door de Gereformeerde Kerken en gereformeerde scribenten in de loop van de geschiedenis gezegd?
3. Is het spreken van de Westminster belijdenisgeschriften in overeenstemming met de Schrift en de drie Formulieren van Eenheid?

We eindigen het rapport met conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk VII.
Voor de goede orde wordt opgemerkt dat in het rapport de volgende afkortingen worden gebruikt:
WS: de Westminster belijdenisgeschriften (Westminster Standards)
WC: de Westminster Confessie van het geloof
WK: de Westminster Kleine Catechismus
WG: de Westminster Grote Catechismus
De uit de WS geciteerde teksten zijn genomen uit de vertaling van drs. G. van Rongen: *De Westminster Confessie met de Grote en de Kleine Catechismus,* De Vuurbaak 1986.

HOOFDSTUK II Historische achtergrond Westminster Confessie

Voor een goede beoordeling van de WS dient onder andere ook gekeken te worden naar de historische achtergrond van de WS en de opsteller hiervan: de Synode van Westminster 1643-1649.
In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. Aanleiding tot het samenroepen van de Westminster Synode.
2. Samenstelling en doel van de Synode.
3. Waarom niet de drie formulieren van enigheid gebruikt?
4. De Westminster Standards in verschillende kerkgenootschappen.

II.1. Aanleiding tot he samenroepen van de Westminster Synode.

De breuk van koning Hendrik VIII van Engeland met de Roomse kerk in 1532 creëerde een voedingsbodem voor verdere Reformatie van de Kerk in Engeland. Echter, niet een reformatie-ideaal dwong de Hendrik VIII tot een breuk met Rome, maar de gang van zaken rond de ontbinding van Hendriks huwelijk met Catharina van Aragon. In 1534 werd Wet op de suprematie aangenomen. In plaats van de paus was nu de koning het hoofd van de kerk in Engeland.
De Reformatie in Engeland werd, sterker nog dan op het continent, sterk bepaald door het politieke krachtenveld. In het licht van de voorgeschiedenis mag het een wonder heten dat in Engeland een confessie als die van Westminster tot stand is gekomen. Aan de ene kant stond koning Karel I die voor het episcopaat was. Hij was het hoofd van de Anglicaanse kerk. Aan de andere kant stond het parlement dat zich steeds intensiever met de Reformatie bemoeide.

In 1572 werd de eerste afgescheiden gemeente geïnstitueerd met een presbyteriale kerkinrichting te Wandsworth bij London.[1] Dit initiatief heeft echter weinig navolging gehad.

[1] G. van Rongen, De Westminster Confessie, pag. 8

Wel was er onder het kerkvolk onvrede over hoe de Reformatie in de 16e en 17e eeuw gestalte had gekregen, maar slechts een beperkt aantal Puriteinen oordeelden dat de Engelse staatskerk een valse kerk was en gingen onafhankelijke gemeenten stichten. Deze 'separatisten' werden meedogenloos vervolgd en velen van hen weken uit naar andere landen.[2]
Naast de koning en het parlement van Engeland was de derde machtsfactor van belang het parlement van Schotland. De koning van Engeland was ook koning van Schotland en dus hoofd van de Schotse (Anglicaanse) kerk. Onder koning Karel I was in het presbyteriaanse Schotland sterk verzet tegen de nieuwe liturgie en de strengere episcopaat die de koning voornemens was in te voeren eind jaren '30 van de 17e eeuw. In 1639 brak er oorlog uit tussen de koning en het Schotse parlement. In 1640 werd de koning verslagen en werd de presbyteriaanse kerkregering in Schotland in ere hersteld.

De aanleiding voor de definitieve breuk tussen de koning en het parlement van Engeland was de Grand Remonstrance van 22 november 1641 van het Engelse parlement. Hierin werd voorgesteld een generale synode te laten bijeenkomen van afgevaardigden uit de Engelse, Schotse en andere kerken om zich te beraden over alles wat de vrede en goede kerkregering zou kunnen dienen. De koning accepteerde dit niet. Dit conflict was de oorzaak van de English Civil War begin augustus 1642.
Het Engelse parlement zocht spoedig steun bij de Schotten. Het resultaat was de Solemn League and Convenant (letterlijk: plechtige verbintenis en verbond). Dit verbond vormde de grondslag voor de agenda van de Westminster Synode.

II.2. Samenstelling en doel van de synode

Het samenroepen van de synode ging uit van het parlement en niet van de kerken. Feitelijk gaat het niet om een synode, maar om een adviesorgaan dat de overheid moest adviseren over de hervormingen in de kerk. Op 1 juli 1643 werd de vergadering officieel geopend.
De synode bestond uit 30 leden uit het Hoger en Lagerhuis, 121 Engelse geestelijken en een delegatie van Schotse presbyterianen. De Schotten hadden geen stemrecht maar namen deel aan de beraadslagingen en konden hierdoor veel invloed uitoefenen op de besluitvorming. Zij namen deel aan besprekingen en commissies. Er waren geen buitenlandse afgevaardigden aanwezig. Alle aanwezigen hadden puriteinse opvattingen over leer en leven. De Puriteinen ontlenen hun naam aan hun strijd tegen de Anglicaanse kerk waar zij een “pure church” (is zuivere kerk) en “pure life” (is zuiver leven) eisten.[3]
Desondanks waren er diepgaande verschillen tussen de afgevaardigden m.b.t. de kerk en kerkregering. De meerderheid van de aanwezigen was presbyteriaans, maar ook de episcopalen, erastianen, independenten waren vertegenwoordigd. Daarmee was het een heterogeen interkerkelijk gezelschap.
De episcopalen stonden een hiërarchische, bisschoppelijk vorm van kerkregering voor. Op een enkeling na waren zij niet vertegenwoordigd op de synode, vanwege het dreigement van de koning dat de deelnemers alle kerkelijke rechten zouden verliezen.
De erastianen stelden het gezag van de kerk onder de burgerlijke overheid. Het kwam de kerkenraad niet toe de kerkelijke tucht te oefenen en evenmin om iemand buiten te sluiten van de sacramenten.
De presbyterianen waren in meerderheid vertegenwoordigd op de synode. Het kerkelijk gezag lag volgens hen bij de kerkelijke vergaderingen, kerkenraad, classis en synode. De presbyteriaanse kerkregering lijkt op de gereformeerde kerkregering, er zijn echter wel grote

[2] Dr. R. Bisschop, De synode van Westminster 1643---1649, pag. 25
[3] F.W. Grosheide (red.), *Korte Christelijke Encyclopaedie, J.H.* Kok Kampen 1934

verschillen. Zo is een predikant niet in dienst bij de plaatselijke gemeente, maar bij een meerdere vergadering.
De independenten gingen uit van de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk. Kortgezegd aanvaarden zij niet het gezag van meerdere vergaderingen en stonden vooral op dit punt lijnrecht tegenover de presbyterianen.
Van de verschillende onderwerpen die de synode behandelde, werden de onderdelen kerkregering en kerkorde het eerst afgerond. Daarop volgde de inrichting van de eredienst en liturgie. Als derde werd op 4 december 1646 de Westminster Confessie vastgesteld. Ten slotte volgden in 1647 de WG en WK. Later werden de schriftbewijzen aan de belijdenisgeschriften toegevoegd.

II.3. Waarom niet de Drie Formulieren van Eenheid gebruikt?

In de 'Solemn League and Convenant' beloofden de drie koninkrijken Ierland, Schotland en Engeland in 1643 de gereformeerde religie in Schotland in leer, eredienst, tucht en kerkregering te zullen bewaren en de religie in Engeland en Ierland in dezelfde opzichten tot reformatie te brengen volgens het Woord van God. Als vorm van concessie ter wille van eenheid werd door de Schotse kerken daarbij hun eigen Schotse confessie van 1560 ingeruild voor de nieuwe.
Het feit dat men vooral een politiek doel nastreefde binnen het koninkrijk van de Engelse koning, waarbij men compromissen moest sluiten onder verschillende kerkelijke groeperingen, vormt mede een mogelijke verklaring, dat men bestaande belijdenisgeschriften zoals die van de Drie Formulieren van Eenheid, niet heeft overgenomen.

Hoewel men in Westminster rond het opstellen van de nieuwe confessie wel wilde luisteren naar Nederlandse adviezen, wordt als meest directe bron wel aangewezen de Ierse artikelen van 1615, waarvan veel letterlijk is overgenomen. De WC is daarmee sterk op de Ierse artikelen georiënteerd. De afgevaardigden van Schotland hebben ook een invloedrijke rol gehad bij de advisering voor de definitieve vorm van de WS. De WS draagt ook het stempel van de verdediging van de leer van de uitverkiezing tegenover oprukkend remonstrantisme met name binnen de Anglicaanse kerken.

Daarnaast kwam na de Reformatie een sterke scholastische stroming op, zowel in Nederland - o.a. te herkennen in de Nadere Reformatie - en daarbuiten. Men was na 1618/1619 afkerig van het remonstrantse gedachtegoed en geneigd sluitende theologische systemen te hanteren waarbij men bij voorkeur vanuit de uitverkiezing verschillende geloofszaken ging benaderen zoals de heilsorde en het kerkvergaderend werk van Christus.
Gesteld kan worden dat de drie formulieren van enigheid bekend zullen zijn geweest bij de afgevaardigden. Waarom (onderdelen van) deze belijdenisgeschriften niet zijn overgenomen is niet goed te achterhalen. Oorzaak hiervan kunnen voornoemde politiek-nationalistische krachten zijn. Ook kan gedacht worden aan de ver uitlopende verschillende opvattingen over kerk en kerkregering (zie II.2).

II.4. De Westminster Standards in verschillende kerkgenootschappen

Door kerkelijke en politieke ontwikkelingen in Engeland hebben de WS daar geen blijvende betekenis gehad. Onder de regering van Oliver Cromwell werd tussen 1654 en 1658 Anglicaanse kerkstructuur weer hersteld en verdween het Engelse presbyterianisme van het politieke toneel.
De WS bleven in de presbyteriaanse kerken wel hun gelding houden. Door de wijdverspreide emigratie van de Puriteinen in de 16e en 17e eeuw is de WS in veel plaatsen in de wereld bekend. In vele Presbyteriaane kerkgenootschappen in de wereld worden de WS als

belijdenisgeschrift gebruikt. Wel hebben verschillende kerkgenootschappen de WS op onderdelen aangepast. Belangrijke wijzigingen zijn doorgevoerd door diverse Amerikaanse synodes in de 18e en 19e eeuw m.b.t. de verhouding kerk en staat en door de toevoeging van art. 34 De Heilige Geest en art. 35 Gods liefde en de zending.[4]
De presbyteriaanse kerken zijn in de wereld vanaf de 16e eeuw wijdverbreid vertakt, zodat niet volledig kan worden nagegaan of een kerkgenootschap een eigen versie van WS hanteert. De volgende kerkgenootschappen hanteren de WS – al dan niet in aangepaste vorm – als belijdenisgeschrift:

Engeland:
Evangelical Presbyterian Church in England and Wales
Ierland:
Reformed Presbyterian Church of Ireland (RPC)
Schotland:
Free Presbyterian Church of Scotland
Free Church of Scotland
Free Church of Scotland (Continuing)
Reformed Presbyterian Church of Scotland
Oostenrijk en Zwitserland
Evangelisch-reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses
USA:
The Associate Reformed Presbyterian Church (ARPC)
The Korean American Presbyterian Church (KAPC)
Orthodox Presbyterian Church (OPC)
Presbyterian Church in America (PCA)
Presbyterian Reformed Church (PresRC)
Reformed Presbyterian Church of North America (RPCNA)
Canada:
Reformed Presbyterian Church of North America (RPCNA)
Reformed Presbyterian Church of Scotland
Presbyterian Church of Canada
Evangelical Presbyterian Church of Canada
Australie:
Australian Free Church
Evangelical Presbyterian Church
Presbyterian Church of Australia
Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)
Presbyterian Reformed Church
Reformed Presbyterian Church of Australia
Westminster Presbyterian Church of Australia
Tasmanie:
Southern Presbyterian Church of Tasmania
Japan:
Reformed Presbyterian Church in Japan
Presbyterian Church in Japan
Zuid-Korea:
Korea Jesus Presbyterian Church
Independent Reformed Church
Presbyterian Church of Korea

[4] G. van Rongen, De Westminster Confessie, pag. 23, 24

Presbyterian Church in Korea (Koshin)
Presbyterian Church in Korea (KoRyuPa)
Presbyterian Church in Korea (Ko-Ryu-Anti-Accusation)

HOOFDSTUK III
Oordeel van synodes uit het verleden mb.t. Westminster Standards

In de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) is wisselend geoordeeld over de WS. Met name is van belang de divergerende besluitvorming van de generale synodes Amersfoort 1948 en Amersfoort-West 1967 en daarop voortbouwend de generale synode Groningen-Zuid 1978.

III.1. GS Amersfoort 1948
Op de generale synode van Amersfoort 1948 slaan de kerken in art. 75 de uitnodiging voor de Oecumenische Synode van Gereformeerde belijdenis af. Deelname wordt onder meer onaanvaardbaar gevonden, omdat:
de grondslag die voor deze oecumenische synoden gesteld is wegens tegenstrijdigheden in de opgesomde belijdenisgeschriften, de onze niet kan zijn.
(Acta art. 75 sub 3A).
Uit het rapport van de commissie (met als lid prof. dr. K. Schilder) die haar uitspraak heeft voorgesteld (Acta Amersfoort 1948, bijlage 19), blijkt dat van de door deze oecumenische synode opgesomde belijdenisgeschriften met name de Westminster Confessie afwijkt van de Nederlandse belijdenisgeschriften (*deze geven niet eenzelfde geluid)*. Het rapport stelt:
De Westminster Confessie spreekt anders over het verbond en over de regering der kerk dan onze Nederlandse belijdenisgeschriften. Ook die regering der kerk is een deel van onze op Gods Woord gegronde belijdenis. Door deze afwijking van elkander in de belijdenisgeschriften is het hebben van een gemeenschappelijke grondslag al illusoir.
(Acta pag. 120).
De uitspraak van de GS Amersfoort 1948 die wijst op “tegenstrijdigheden” heeft dan ook vooral betrekking op de Westminster Confessie ten opzichte van de Drie Formulieren van Eenheid.

III.2 GS Amersfoort-West 1967
Op de generale synode van Amersfoort-West 1967 is de Westminster Confessie echter impliciet als gereformeerde confessie aanvaard om als grondslag te dienen voor het aanvaarden van een zusterkerkrelatie met een presbyteriaanse kerk van Korea. (art. 241). Dit werd niet uitgesproken in een expliciet besluit, maar als constatering:
D. dat de deputaten van de particuliere synode van Groningen 1966 na toetsing van de Westminster Confessie dienaangaande meenden te mogen vaststellen dat de Westminster Confessie een voluit gereformeerd belijdenisgeschrift is. Weliswaar moet worden geconstateerd dat deze confessie soms zaken aan de orde stelt, waarvan het twijfelachtig is of ze in een confessie thuishoren, en dat soms op een breed uitgesponnen wijze. Maar dat neemt niet weg, dat toch onze conclusie kon zijn, dat het feit dat de Koreaanse kerken de Westminster Confession als belijdenisgeschrift hebben, geen bezwaar is tegen kerkelijke correspondentie";
Bij deze constatering heeft de synode zich niet duidelijk geconfronteerd met de bovengenoemde uitspraak van GS Groningen 1948. De uitspraak uit 1948 wordt niet gememoreerd en er worden geen gronden voor het nieuwe oordeel genoemd. De synode verwijst enkel naar de eindconclusie door de deputaten van de particuliere synode van Groningen. De vraag is hoe zich dit verhoudt met art. 30 K.O.

Op latere synoden is geen formeel bezwaarschrift tegen de genoemde aanname en wijze van behandeling van GS Amersfoort-West 1967 ingebracht.

III.3. GS Groningen-Zuid 1978

Op de synode van Groningen-Zuid (1978) wordt in een commissierapport m.b.t. "correspondentie met buitenlandse kerken" het besluit van 1967 t.o.v. 1948 als het begin van een "nieuwe fase" aangeduid:
Daarin verschilt Amersfoort 1967 duidelijk van Amersfoort 1948. Immers, voor haar afwijzing van deelname aan de G.O.S. noemde de generale synode van 1948, naast de sub 3-2 genoemde plaats van de synodale gereformeerde kerken in Nederland ook als één van de overwegingen: dat de grondslag van deze oecumenische synode de onze niet kan zijn wegens tegenstrijdigheden in de opgesomde belijdenisgeschriften (Acta art. 75 sub 3A). De deze uitspraak voorstellende commissie noemde als bewijs: 'De Westminster confessie spreekt anders over het verbond en over de regering der kerk dan onze Nederlandse belijdenisgeschriften.' De generale synode van Amersfoort 1967 refereert zich echter aan het oordeel der deputaten van de Groningse P.S. 'dat de Westminster confessie een voluit gereformeerd belijdenisgeschrift is'. (Acta art. 241 sub D.). Die was voor haar geen verhindering voor kerkelijke correspondentie. Hier gingen de Gereformeerde Kerken duidelijk een nieuwe phase in van correspondentie met buitenlandse kerken (Acta, bijlage 17, 3.3.).
Verder wordt de ingezette koers van 1967 voortgezet:
Dat dan in deze Westminster confessie (evenals in de catechismi) hier en daar enigszins anders gesproken wordt over verbond, kerkregering en kerk dan in onze Nederlandse confessies, kan reden zijn voor verder kerkelijk gesprek, maar geen verhindering voor kerkelijke correspondentie naar de aangenomen regels en ook niet voor het samenkomen in een Gereformeerde Internationale Synode. Dit laatste ligt duidelijk in de lijn van Amersfoort 1967. Deze synode heeft namelijk de 'Presbyterian Church in Korea', die de Westminster confessie heeft, als zusterkerk in de Here kerkelijke correspondentie aangeboden.(Acta, bijlage 17, 4.1).
Waar GS Amersfoort 1948 onaanvaardbare tegenstellingen zag tussen de WS en de Drie Formulieren van Enigheid, ziet het commissierapport van Groningen 1978 geen verhindering tot zusterkerkrelatie met presbyteriaanse kerken. Conclusie dient te zijn dat in 1978 vastgesteld is dat in 1967 een andere weg is ingeslagen. Waarop het verschil in oordeel van 1948 enerzijds en 1967 en 1978 anderzijds berust, wordt in het commissierapport niet aangegeven.

III.4. Canadian Reformed Churches

De Canadian Reformed Churches hebben langer geworsteld met de WS. Deze zusterkerken van de Gereformeerde Kerken in Nederland hebben op de generale synode te Coaldale 1977 onder verwijzing naar de Acta van de generale synode van Amersfoort-1967 besloten de Westminster Confessie een 'gereformeerde confessie' te noemen (Acta GS Hoogeveen 1969, bijlage 17).
Mede op basis hiervan besloot deze Canadese synode de Orthodox Presbyterian Church (OPC) te erkennen als ware kerk naar art. 29 N.G.B. en haar de relatie van `kerkelijk contact' aan te bieden.
Toch waren er in Canada rond het aangaan van deze relatie wel zogenaamde "divergenties" – confessionele verschilpunten – op meerdere zaken aangaande de leer en daarmee samenhangende kerkelijke praktijken, in de kerkelijke weg naar voren gebracht. In 1972 zijn deze aanvechtbare zaken van de WC in een deputatenrapport als volgt onder woorden

gebracht: het concept van twee verbonden, het concept van twee kerken en het concept van twee soorten geloof.

Wat betreft de kerkelijke praktijken stonden vooral centraal:
1. "Lack of confessional membership". In de OPC worden eigen leden door hun openbare belijdenis niet aan de aangenomen geloofsbelijdenis in al haar onderdelen gebonden. Toch worden ze desondanks wel beschouwd als leden in volle rechten en als zodanig welkom geheten aan de avondmaalstafel.
2. "Lack of fencing the Lord's Table": het toezicht van de ouderlingen op het aangaan aan de avondmaalstafel moet inhouden dat leden en niet-leden, die aangaan, gezond blijken te zijn in de gereformeerde leer en blijk hebben gegeven van een Godvrezend leven. Echter bij het ontbreken van een attestatie wordt in de OPC volstaan met een waarschuwend woord van de voorganger.

Beide praktijken worden verdedigd vanuit de leer van de onzichtbare kerk en de daarmee samenhangende pluriformiteit van kerken (meer en minder zuivere denominaties). Baptisten worden niet gezien als horende bij een valse kerk, maar bij een minder zuivere denominatie, die echter wel tot kerk van Christus wordt gerekend.
Hoewel meerdere appellanten deze divergenties als belemmerend beschouwden voor het aangaan van een formele kerkrelatie, en ook de generale synoden van de CanRC in 1992, 1995, 1998 deze als zodanig beschouwden, werd op de synode van Neerlandia 2001 een kerkelijke relatie ("ecclesiastical fellowship") aangegaan met de Orthodox Presbyterian Church. Hiermee was ook een einde gekomen aan de behandeling van de divergenties.
De ontwikkelingen die hiermee binnen de Canadian Reformed Churches zelf m.b.t. de avondmaalsviering en de leer van kerk en verbond samenhingen, hebben geleid tot de vrijmaking van onze zusterkerk de Liberated Reformed Church te Abbotsford in 2007 (GS Emmen 2009, art. 98).
De deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken van De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben in een brief aan de Synode van Carman 2013 van de Canadian Reformed Churches één en ander onder de aandacht van deze synode gebracht.

HOOFDSTUK IV De Westminster Standards en de zekerheid van het geloof

IV.1. De tekst van de Westminster Standards inzake de zekerheid van het geloof

WC, hoofdstuk 14 Het zaligmakend geloof
Dit geloof verschilt in graden: het is zwak of sterk. Het kan vaak en op verschillende manieren aangevallen en verzwakt worden. Toch behaalt het de overwinning. Het groeit in velen op tot een volle verzekerdheid door Christus, Die zowel de Auteur en de Voleinder van ons geloof is.

WC, hoofdstuk 18 De zekerheid van genade en zaligheid
1. *Hypocrieten en andere onwedergeboren mensen kunnen zichzelf vergeefs bedriegen met valse hoop en vleselijke inbeeldingen dat zij bij God in de gunst staan en in de staat van behoud verkeren. Maar die hoop van hen zal vergaan. Daartegenover mogen wie waarachtig in de Here Jezus geloven en Hem oprecht liefhebben en hun best doen om met een goed geweten voor Hem te wandelen zich in dit leven stellig ervan verzekerd weten dat zij in de staat van genade leven. Zij mogen roemen in de hoop op de heerlijkheid van God, welke hoop hen nooit beschaamd zal maken.*

2. *Deze zekerheid is geen zuiver veronderstelde en waarschijnlijke zelfverzekering, gegrond op een feilbare hoop maar een onfeilbare geloofszekerheid die gefundeerd is op de Goddelijke waarheid van de heilsbeloften, het inwendige bewijs van die genadegaven waarover deze beloften zijn gegeven, het getuigenis van de Geest der aanneming die met onze geest getuigt dat wij kinderen Gods zijn, welke Geest het onderpand is van onze erfenis waardoor wij verzegeld zijn tegen de dag der verlossing.*
3. *Deze onfeilbare zekerheid behoort niet zozeer tot het wezen van het geloof dat een ware gelovige niet soms lang moet wachten en op veel moeilijkheden stuit eer hij daaraan deel krijgt. En toch, door de Geest in staat gesteld om de dingen die hem genadig door God gegeven worden te leren kennen, kan hij, zonder dat hij bijzondere openbaring ontvangt, als hij op de juiste wijze gebruik maakt van de gewone middelen, daartoe komen. En daarom is het ieders plicht om zich te beijveren zijn roeping en verkiezing te bevestigen, zodat daardoor zijn hart al voller wordt van vrede en vreugde in de Heilige Geest, liefde en dankbaarheid tot God, en een krachtig en vrolijk waarnemen van de plichten van gehoorzaamheid, die karakteristieke vruchten van deze zekerheid zijn. Zover is ze er vandaan om de mensen geneigd te maken te verslappen.*
4. *Het kan ware gelovigen overkomen dat de zekerheid van hun zaligheid op verschillende manieren wankelt, afneemt en onderbroken wordt. Bijvoorbeeld door nalatig te zijn haar te bewaren, door in een bijzondere zonde te vallen die het geweten kwetst en de Geest bedroeft; door een plotseling opkomende of een zware verzoeking, of doordat God het licht van zijn aangezicht terugneemt, en toelaat dat degenen die Hem vrezen in duisternis wandelen en geen licht hebben. Toch zijn ze nooit helemaal verstoken van het zaad van God en het leven des geloofs, die liefde van Christus en de broeders, die oprechtheid van hart en dat plichtsgevoel, waaruit, door de werking van de Geest, deze zekerheid te zijner tijd weer levend gemaakt kan worden en waardoor zij intussen bewaard worden voor totale wanhoop.*

WG, vraag en antwoord 80

V. Kunnen ware gelovigen er onfeilbaar van verzekerd worden dat zij in de staat van genade zijn en daarin zullen volharden tot de zaligheid?

A. Wie werkelijk in Christus geloven en ernaar streven om met een goed geweten voor Hem te wandelen, kunnen, zonder een buitengewone openbaring, door een geloof dat gegrond is op de waarheid van Gods beloften, en doordat de Geest hen in staat stelt om in zichzelf die genadegaven te onderscheiden waarover de beloften des levens gegeven zijn, en doordat Hij met hun geest getuigt dat zij kinderen van God zijn, onfeilbaar ervan verzekerd worden dat zij in staat van genade zijn en daarin zullen volharden tot de zaligheid.

WG, Vraag en antwoord 81*:*

V. Zijn alle ware gelovigen er altijd van verzekerd dat ze op dat moment in de staat van genade zijn en zalig zullen worden?

A. Aangezien de verzekerdheid der genade en zaligheid niet tot het wezen van het geloof behoort, kunnen ware gelovigen wel eens lang moeten wachten eer ze haar krijgen. En nadat ze van haar genoten hebben kan zij verzwakt en onderbroken worden door veelvuldige beroeringen, zonden, verzoekingen en het gevoel van verlatenheid. Toch worden ze nooit zonder de aanwezigheid en steun van de Geest van God gelaten, die hen ervoor bewaart dat ze in uiterste wanhoop zouden vervallen.

(onderstrepingen aangebracht door de schrijvers)

IV.2. Beoordeliong in het licht van de Schrift en de Drie Formulieren van Eenheid

In WC, hoofdstuk 18, par. 1 en 2 en WG, V&A 80, staan goede dingen vermeld over de zekerheid van het geloof ("zich in dit leven stellig ervan verzekerd weten dat zij in de staat van genade leven").
Maar daarna volgt een beschouwing hoe een gelovige tot deze verzekerdheid komt. Zowel de WC (hoofdstuk 18, par. 3) als de WG (V&A 81) stellen dan dat de zekerheid niet tot het "wezen" van het geloof horen. In WC 18, par.3 kan dit nog enigszins goed geduid worden als daar gesteld wordt: de zekerheid behoort *niet zó* (zozeer) tot het geloof, dat een ware gelovige niet soms lang moet wachten voordat hij er deel aan krijgt. Met andere woorden zelfs een ware gelovige moet wel eens lang wachten voor dat hij zeker is van zijn geloof. Maar WG V&A 81 stelt toch veel scherper: de zekerheid behoort *niet* tot het wezen van het geloof. Het lijkt erop dat de WS leert dat gelovigen aanvankelijk een stadium kunnen kennen waarin er geen verzekerdheid is. Dat "kan" voor hen later komen.

Wat zegt de Schrift over het ware geloof en de zekerheid? Hebr. 11: 1:
Het geloof nu is de zekerheid der dingen, die men hoopt, en het bewijs der dingen, die men niet ziet.
Rom. 4: 20-22 m.b.t. het geloof bij Abraham:
....maar aan de belofte Gods heeft hij niet getwijfeld door ongeloof, doch hij werd versterkt in zijn geloof en gaf Gode eer, 21 in de volle zekerheid, dat Hij bij machte was hetgeen Hij beloofd had ook te volbrengen. 22 Daarom [ook] werd het hem gerekend tot gerechtigheid.
Jak. 1: 6-8:
Maar hij moet bidden in geloof, in geen enkel opzicht twijfelende, want wie twijfelt, gelijkt op een golf der zee, die door de wind aangedreven en opgejaagd wordt.
Want zulk een mens moet niet menen, dat hij iets van de Here zal ontvangen, innerlijk verdeeld als hij is, ongestadig op al zijn wegen.

De Heidelbergse Catechismus stelt in V&A 21 van zondag 7:
Vraag: Wat is waar geloof?
Antwoord: Waar geloof is een stellig weten waardoor ik alles voor betrouwbaar houd, wat God ons in zijn Woord geopenbaard heeft[1]. Tegelijk is het een vast vertrouwen[2], dat de Heilige Geest[3] door het evangelie in mijn hart werkt[4], dat niet alleen aan anderen, maar ook aan mij vergeving van de zonden, eeuwige gerechtigheid en eeuwig heil[5] door God geschonken zijn, enkel uit genade, alleen op grond van de verdienste van Christus[6].
1 Rom. 4: 20, 21; Heb. 11: 1, 3; Jak. 1: 6. [2] Ps. 9: 11; Rom. 4: 16-21; 5:1; 10:10; Ef. 3:12; Heb. 4:16.

Dordtse Leerregels hoofdstuk V art. 9-11:
Art. 9

> *De gelovigen kunnen voor zichzelf zeker zijn van deze bewaring der uitverkorenen tot behoud en van de volharding der ware gelovigen in het geloof. En zij hebben die zekerheid ook, naarmate zij vast geloven dat zij ware, levende leden van de kerk zijn en altijd zullen blijven, en dat zij vergeving van de zonden en een eeuwig leven hebben.*

Art. 10

> *Deze zekerheid komt dus niet voort uit een of andere speciale openbaring zonder of buiten het Woord, maar uit het geloof in Gods beloften, die Hij in zijn Woord zo overvloedig tot onze troost geopenbaard heeft. Zij komt ook voort uit het getuigenis van de Heilige Geest, die met onze geest getuigt, dat wij Gods kinderen en erfgenamen zijn, en tenslotte hieruit, dat de gelovigen zich met heilige ernst toeleggen op een goed geweten en goede werken.*

En als Gods uitverkorenen in deze wereld de vaste troost dat zij de overwinning zullen behouden, moesten missen en zonder dit onbedrieglijke onderpand van de eeuwige heerlijkheid moesten leven, dan zouden zij de beklagenswaardigste van alle mensen zijn.

Art. 11

Intussen getuigt de Schrift dat de gelovigen in dit leven tegen allerlei zondige twijfel te strijden hebben en in zware aanvechting dit volle geloofsvertrouwen en deze zekerheid van de volharding niet altijd voelen. Maar God, de Vader van alle vertroosting, laat hen niet boven vermogen verzocht worden, want Hij zal met de verzoeking ook voor de uitkomst zorgen en Hij maakt door de Heilige Geest hen weer zeker van de volharding.

Zowel uit de Schrift als de belijdenis van zondag 7 HC die de Schrift naspreekt, blijkt dat de zekerheid wel degelijk behoort tot het wezen van het geloof. Sterker gezegd: geloven is zekerheid hebben. Uit Rom. 4: 6 en Jak. 1: 6 blijkt dat onzekerheid, twijfel een uiting is van ongeloof.
Dat laat onverlet het feit dat elke gelovige momenten van zwakheid kent, en ook dat hij wel eens kan twijfelen en de zekerheid niet voelen. Ook de Dordtse Leerregels spreken daarvan met name in Hoofdstuk V, art. 4 -11. Art. 5 zegt over de heiligen: *Met zulke grove zonden welken zij Gods toorn in hoge mate op; zij verdienen opnieuw de dood; zij bedroeven de Heilige Geest; zij oefenen zich een tijdlang niet meer in het geloof; zijn brengen grote schade toe aan hun geweten en ervaren soms voor een tijd de genade niet meer.*
Deze toestand kan echter niet gelden als ook horend tot het geloof, maar als teken van ongeloof. Hiervan is echter bekering mogelijk (zie ook het Formulier voor de viering van het Heilig Avondmaal in het Gereformeerd Kerkboek (pag. 523 onder “Nodiging en terugwijzing”). Zie DL, art. 11 (zie boven).
Dat een periode van onzekerheid bij een gelovige op kan treden, wordt dus in onze belijdenis niet ontkend, maar die onzekerheid past niet bij geloof. Die onzekerheid hoort bij ongeloof waartegen gestreden moet worden.
De leer van de WS over de zekerheid van het geloof geeft makkelijk ruimte tot een verkeerde bevindelijkheid met verschillende stadia in geloof, zoals dat via de nadere reformatie zich in Nederland heeft ontwikkeld, en moet worden afgewezen.

HOOFDSTUK V De Westminster Standards en het Verbond

V.1. Wat zeggen de Westminster Standards hierover?

We geven eerst een overzicht van die gedeelten uit de WS die met betrekking tot het verbond relevant zijn, achtereenvolgens uit de WC, WG en WK.

WC, hoofdstuk 7: Gods verbond met de mens

1. *De afstand tussen God en het schepsel is zo groot dat, hoewel de met rede begaafde schepselen aan Hem als hun Schepper gehoorzaamheid schuldig zijn, zij toch nooit iets van Hem als zegen en beloning zouden kunnen genieten, als Hij Zich niet van zijn kant vrijwillig tot hen neerboog. Het heeft Hem behaagd dit tot uitdrukking te brengen door middel van een <u>verbond.</u>*
2. *Het eerste verbond dat met de mens gemaakt werd was een <u>verbond van werken,</u> waarin aan Adam het leven werd beloofd, en in hem aan zijn nageslacht, onder voorwaarde van volmaakte en persoonlijke gehoorzaamheid.*
3. *Toen de mens door zijn val zich ongeschikt gemaakt had voor het leven dat krachtens dat verbond zou worden ontvangen, heeft het de HERE behaagd een tweede verbond te maken. Dit wordt gewoonlijk het <u>verbond der genade</u> genoemd. Daarmee biedt Hij uit vrije genade aan zondaren leven en zaligheid door Jezus Christus, terwijl Hij van hen*

geloof in Hem vereist, opdat zij behouden worden. En Hij belooft zijn Heilige Geest te geven aan allen die tot het leven verordineerd zijn, zodat Deze hen gewillig maakt en in staat stelt om te geloven.

4. *Dit genadeverbond wordt in de Schrift vaak aangediend onder de naam van een Testament, en dat dan met betrekking tot de dood van Jezus Christus als Erflater, en tot de eeuwige erfenis die, met alles wat daarbij hoort, daarin is vermaakt.*
5. *De bediening van dit verbond verschilde in de tijd van de wet van die uit de tijd van het evangelie. Onder de wet werd het bediend door beloften, profetieën, offeranden, de besnijdenis, het paaslam, en andere typen en bepalingen die aan het volk der Joden waren overgeleverd, en die allen vooraf gegeven aankondigingen waren van de komst van Christus. Ze waren voor die tijd, door de werking van de Geest, voldoende en krachtig om de uitverkorenen te onderwijzen en op te bouwen in het geloof in de beloofde Messias, door wie zij de volle vergeving van zonden hadden en eeuwige zaligheid. Dit wordt genoemd: het Oude Testament.*
6. *Onder het evangelie, nu Christus Zich heeft vertoond als het wezen van het verbond, zijn de verordeningen waarin dit verbond toegeëigend wordt: de prediking van het Woord en de bediening van de sacramenten van doop en avondmaal. Hoewel die in aantal minder zijn en met grotere eenvoud en minder uiterlijke heerlijkheid bediend worden, wordt het verbond daarin in grotere volheid, klaarheid en geestelijke kracht uiteengezet, voor alle volken, beide Joden en heidenen. Het wordt het Nieuwe Testament genoemd. Daarin zijn er niet twee verbonden der genade die in wezen zouden verschillen, maar het is onder verschillende bedelingen één en hetzelfde verbond.*

WC, hoofdstuk 19: De wet van God

1. *God gaf aan Adam een wet, als een <u>verbond van werken,</u> waarmee Hij hem en al zijn nageslacht verplicht heeft tot een persoonlijke, allesomvattende, grondige en gedurige gehoorzaamheid; het leven beloofde bij de vervulling ervan, en met de dood dreigde bij de verbreking ervan. Hij bekleedde hem met de kracht en het vermogen om haar te houden.*

WG, vraag en antwoord 30

V. Laat God de hele mensheid in de staat van zonde en ellende omkomen?

A. God laat niet alle mensen omkomen in de staat van zonde en ellende, waarin ze gevallen zijn door het eerste verbond – gewoonlijk het verbond van werken genoemd – te verbreken. Maar uit zuivere liefde en barmhartigheid verlost Hij zijn uitverkorenen daaruit en brengt Hij hen in een staat van heil door het tweede verbond – gewoonlijk het verbond der genade genoemd.

WG, vraag en antwoord 31

V. Met wie werd dat genadeverbond gemaakt?

A. Het genadeverbond werd gemaakt met Christus als de tweede Adam, en in Hem met al de uitverkorenen van zijn zaad.

WG, vraag en antwoord 166

V. Aan wie moet de doop bediend worden?

A. De doop moet niet worden bediend aan mensen <u>buiten de zichtbare kerk, die dus vreemd zijn aan het verbond van de belofte,</u> voordat zij hun geloof in Christus belijden en hun gehoorzaamheid aan Hem. Maar <u>kinderen</u> van ouders, hetzij dat ze beiden hun geloof in Christus en gehoorzaamheid aan Hem belijden, hetzij dat slechts één van hen dat doet, <u>zijn in dat opzicht in het verbond,</u> en dienen te worden gedoopt.

WK, vraag en antwoord 12

V. Welke speciale daad van voorzienigheid heeft God verricht met betrekking tot de mens in de staat waarin hij was geschapen?

A. Toen God de mens geschapen had ging Hij een verbond van leven met hem aan,onder voorwaarde van volmaakte gehoorzaamheid. Hij verbood hem om te eten van de boom van kennis van goed en kwaad, op straffe des doods.

(onderstrepingen aangebracht door de schrijvers)

V.2. Hoe is hierover in de loop der geschiedenis geoordeeld door de Gereformeerde Kerken en Gereformeerde scribenten?

V.2.1. Is de term "werkverbond" juist?

De WS maakt onderscheid tussen een werkverbond (voor de zondeval) en een genadeverbond (na de val). Het genadeverbond bestaat uit twee dispensaties, namelijk de periode na de val en tot aan Christus, en de periode na Christus tot aan zijn wederkomst (WC 7).

Calvijn maakte geen onderscheid tussen een werkverbond en een genadeverbond. Bij Calvijn gaat genade altijd vooraf aan de wet, ook in het paradijs. De mens kan door gehoorzaamheid niet verdienen dat hij door God aanvaard wordt, maar door gehoorzaamheid te zijn brengt hij tot uiting dat hij God dankbaar is voor Zijn genadig handelen met hem. Leven is altijd een gift van God, niet een verdienste. Wat mensen behoren te doen is altijd een reactie op genade.

Onder de gereformeerden was Zacharias Ursinus de eerste die uitdrukking gaf aan een onderscheid tussen werkverbond en genadeverbond. Dr. Abraham Kuyper and prof Hepp maakten ook onderscheid tussen een werkverbond en een genadeverbond.

S.G. de Graaf en prof. dr. K. Schilder onderscheidden eveneens twee verbonden, maar hebben moeite met de term 'werkverbond'. Deze term heeft het gevaar de mens in de oorspronkelijke situatie van vóór de zondeval op het fundament te plaatsen van verdienste en beloning. Daardoor worden niet alleen maar twee verbonden onderscheiden, maar ze worden zelfs tegenover elkaar gesteld. Het ene verbond is gebaseerd op werken, het andere op genade. De Graaf spreekt liever van een verbond van gunst voor de zondeval en een verbond van genade na de zondeval. De verbondsgemeenschap van de mens met God is op niets anders gebaseerd dan op de gave van Gods liefde en goedheid.

Prof. dr. K. Schilder (*Heidelbergsche Catechismus* o.a. deel I, pag. 403, 1947), prof. J. Kamphuis (*Aantekeningen bij J.A. Heijns Dogmatiek,* 1982) en ds. Joh. Francke (*Lichtende Verbintenissen,* 1984) hadden met name oog voor de continuïteit in het verbond van God met de mens van vóór de zondeval en na de zondeval. De laatste auteur spreekt daarom liever van verschillende fasen van het verbond.

Prof. J. Kamphuis schreef over het werkverbond in de WS in *Rondom het Woord* (vol. 38, no. 11; vol. 39 no.1, 2, 3). Hij schrijft (vertaling in Engels uit: *Notes on the Westminster Confession*).

> *Another point is that the Westminster in the chapter on the covenant occasionally uses terms which do indeed raise questions. It is a beautiful thing that this Confession expressly speaks about the covenant God had with man already before the fall into sin. Here one can ask whether the term covenant of works is the right choice in distinction from the covenant of grace. This wording leads so quickly to the dangerous idea that Adam before the fall into sin could have earned eternal life by his own performance. We should say that also then it was God's favour to promise Adam eternal life in the way of obedience. But such a questionable wording does not have to be a stumbling block, also because the Westminster Confession is very clear in confessing that establishing the covenant was a deed of God's good pleasure and "voluntary condescension."*

V.2.2. Met wie is eht genadeverbond opgericht?

Het genadeverbond is opgericht met de uitverkorenen (WG 31) en met hun kinderen (WG 166).

Prof. L. Doekes schrijft hierover:

> *Voorts is de Confessie onduidelijk in haar spreken over het genadeverbond. Met wie is dit opgericht: met de uitverkorenen die zalig worden, of met de gelovigen en hun zaad? Dat deze vraag niet overbodig is, blijkt wel uit de Grote Catechismus van Westminster, waarin op vr. 31: With whom was the covenant of grace made? als antwoord gegeven wordt: 'The covenant of grace was made with Christ as the second Adam, and in him with all the elect as his seed'. Geen wonder, dat de troost van Gods verbondsbelofte niet duidelijk tot uiting komt, wanneer in de Confessie gesproken wordt over de jonggestorven kinderen (De Westminster Confessie. FQI, X, 3).*

Ook prof. J. Kamphuis uit zijn zorgen:

> *Then it states that in his covenant God freely offers life and salvation unto sinners, requiring of them faith in Him, "while God promises to give His holy Spirit to all those that are ordained unto eternal life to make them willing and able to believe" (Ch. 7). Speaking about God's promises this way the question can be raised whether we do not run the danger of making a distinction between a general promise of salvation and a specific promise only to the elect (*In: *Rondom het Woord*, vol. 38, no. 11; vol. 39 no.1, 2, 3, vertaling in Engels uit: *Notes on the Westminster Confession*)

V.3. Beoordeling in het liocht van de Schrift en de Drie Formulieren van Eenheid

V.3.1. Is de term "verbond van werken" juist?

Tegen de term 'werkverbond' bestaan tenminste twee bezwaren. Het eerste is dat deze term niet voorkomt in de Bijbel. Het tweede is dat de term ten onrechte suggereert dat de mens Gods zegeningen kon verdienen door zijn werken.

Wat betreft het eerste is het inderdaad waar dat deze term niet in de Bijbel voorkomt. Maar een term hoeft niet persé letterlijk in de Bijbel gevonden te worden om toch wel Schriftuurlijk te zijn. Een voorbeeld is de term 'Drieëenheid'.

In het paradijs schonk God zijn gunst aan de mens. Hij gaf hem alle gaven om Hem naar waarheid te dienen in de staat van de rechtheid. Ook beloofde God de mens in zijn goedgunstigheid het eeuwige leven. De voorwaarde bij Gods verbond in het paradijs was dat de mens volmaakte gehoorzaamheid zou tonen (proefgebod). Het 'werken' van de mens was dus wel voorwaarde, maar geen verdienste.

Als zodanig is het beter om dit verbond niet als werkverbond te omschrijven. Verder is het ook goed op te merken dat God in het genadeverbond ook een gelovig actieve houding vraagt van de mens. Niet om iets te verdienen, maar om de genade in geloof aan te nemen en daaruit te leven.

Niettemin is de verdere verklaring van de inhoud van het werkverbond in de WS in overeenstemming met de Schrift. Heel duidelijk wordt de onverdiende gunst van de Here benadrukt in WC, hoofdst. 7 par. 1 & 2.

V.3.2. Met wie is het verbond van genade opgericht?

In WG, V&A 31 lezen we dat het genadeverbond is opgericht met de uitverkorenen. Het verbond van genade is met Christus gemaakt, en in Hem met de uitverkorenen als zijn nageslacht. WG, V&A 31 noemt als Schriftbewijs dat het genadeverbond met Christus is gemaakt, Gal. 3:16:

> *Welnu, zo zijn de beloften aan Abraham en aan zijn nageslacht gedaan. Hij zegt niet: En aan de nageslachten, alsof er sprake zou zijn van velen; maar van één: En aan uw Nageslacht; dat is Christus.* (HSV)

De beloften zijn voor Abraham en zijn Nageslacht, en dat Nageslacht is Christus.

WG, V&A 31, noemt Jesaja 53:10 en 11 vervolgens als Schriftbewijs dat in Christus alle uitverkorenen zijn begrepen. We lezen daar dat Gods Knecht (dat is Christus) nageslacht zal zien en velen rechtvaardig zal maken.
Hoe moeten we de genoemde teksten lezen m.b.t. de menselijke partij van het verbond? Eerst Gal. 3: 16. Deze tekst staat in het grote betoog van Gal. 3 dat handelt over de waarde van het geloof in Christus tegenover eigen gerechtigheid, eigen verdienste van de werken van de wet. In dat betoog lezen we in vers 29 ook over het nageslacht van Abraham in relatie tot Christus. En wel zo dat wanneer je van Christus bent, je in Hem het ware zaad van Abraham bent, en zo naar de beloften erfgenamen.
Gaat het hier om gelovigen of om uitverkorenen? Abraham is de vader van alle *gelovigen* (Gal. 3: 7). Met Abraham en zijn zaad is het verbond gesloten (Gen. 17). Als in Gal. 3: 16 Christus wordt aangewezen als het zaad van Abraham dan geldt dat *gelovigen* bij deze Christus horen, en door het geloof in Hem zijn ingelijfd. Zo mogen de gelovigen vanwege hun geloof in Christus zaad van Abraham, erfgenamen zijn. Daarvoor blijft dus nodig de weg van gelovige aanvaarding en geloofsgehoorzaamheid, zoals Abraham die heeft mogen tonen. Steeds zal ook voor de gelovige op aarde daarvoor de oproep tot geloof en bekering nodig zijn. Zo werd het de gemeenten van de Galaten voorgehouden. Zie ook het “allen” in vers 26-28. Gal. 3: 16 zullen we in dit kader moeten lezen. De tekst vormt geen bewijs dat het verbond alleen met Christus is gesloten, maar dat de beloften alleen via Christus naar de gelovigen toekomen.
Nu de andere tekst Jes. 53: 10 en 11:

> *10 Maar het behaagde de HERE hem te verbrijzelen. Hij maakte hem ziek. Wanneer hij zichzelf ten schuldoffer gesteld zal hebben, zal hij nakomelingen zien en een lang leven hebben en het voornemen des HEREN zal door zijn hand voortgang hebben. 11 Om zijn moeitevol lijden zal hij het zien tot verzadiging toe; door zijn kennis zal mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, en hun ongerechtigheden zal hij dragen.*

Deze tekst spreekt van de heerlijke beloften die in Christus mogen gelden voor allen die bij Hem schuilen en Hem volgen. Zij mogen door het geloof uit God geboren zijn (Joh. 1: 12), en zo ook kinderen van Christus zijn. Het heil is namelijk alleen voor een ieder die met een waar geloof in Christus is ingelijfd, en al zijn weldaden aanneemt (HC zondag 7, V&A 20). Het verband met de uitverkiezing is dat God in zijn welbehagen het geloof werkt in wie Hij wil (Rom. 9: 18).
De in WG, V&A 31 aangehaalde Schriftplaatsen wijzen dus juist op het nieuwe verbond in het bloed van Christus, dat God sluit met de *gelovigen en hun kinderen,* als het ware zaad van Abraham (zie daarvoor ook Gen. 17:7, Hand. 2: 39 en Gal. 3: 14, 29).
Over de verhouding geloof en uitverkiezing m.b.t. het verbond is meer te zeggen. Met name speelde deze zaak tijdens de aanloop tot de Vrijmaking van 1944. Hiervoor zij verwezen naar: S.O. Los e.a., S. Greijdanus, D. van Dijk, H. Meulink, D. Roorda: *Verklaring van gevoelen met enkele bijlagen;* S. Greijdanus*: De openbaring Gods in het nieuwe testament over zijn genade verbond,* Boersma, 1946; J. Kamphuis: *Een eeuwig verbond,* Vijlbrief, Haarlem, 1984.

Tweeërlei verbond?
Terwijl WG V&A 31 wijst op een verbond met alleen de uitverkorenen, is in WG V&A 166 sprake van een verbond met verbondsbeloften voor hen die hun geloof in en hun gehoorzaamheid aan Christus *belijden* (als leden van de zichtbare kerk) èn hun kinderen. Dit verbond van V&A 166 lijkt dus een ander verbond te zijn dan genoemd in WG V&A 31. Immers van deze kinderen, maar ook van hun belijdende ouders kan niet met zekerheid worden gezegd of ze ook uitverkoren zijn. Er doet zich zo een tweeërlei verbond voor: één met de uitverkorenen, en één met de gelovige belijders en hun kinderen.

Hetzelfde zien we terug in WC hoofdstuk 7. Daarin wordt *enerzijds* gesproken over de aanbieding van vrije genade aan zondaren van leven en zaligheid door Jezus Christus als een algemene belofte. *Anderzijds* is er de belofte van de gave van de Heilige Geest aan allen die "tot het leven verordineerd zijn".
Dit onderscheid past bij het dualisme in de WG tussen enerzijds het verbond met de uitverkorenen, voor wie de specifieke beloften van de Heilige Geest en geloof zeker (onvoorwaardelijk) zijn en anderzijds het verbond met de gelovige belijders voor wie bij het aanbieden van genade de eis geldt van geloof in Christus.
Zo komt men tot een tweevoudig verbond met tweevoudige beloften. We moeten helaas vaststellen dat een dergelijk concept niet naar de Schrift is.
Mogelijk is hier sprake van een product van scholastisch redeneren over Gods verbond vanuit de uitverkiezing. Zulk scholastisch denken was in die tijd zwang op de hogescholen. In dit scholastische denken was plaats voor Griekse, Platonische invloeden waarbij verschil wordt gemaakt tussen het "wezen" (ideaal) en de "bediening" (gestalte of verschijning). Het "wezen" (zekere gave van de Heilige Geest) betreft hier dan degenen die zalig worden, de uitverkorenen; de "bediening (aanbod)" of "verschijning" geldt dan de belijders van het geloof.
Deze tweedeling verraadt de puriteinse achtergrond van de opstellers. Bij hen had na de tijd van de reformatoren de uitverkiezing een overheersende plaats gekregen m.b.t. de zuiverheid van verbond en kerk. Deze leer wordt ook wel de Schotse verbondsleer genoemd (zie J. Van Genderen & W.H. Velema: *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek*, 1985 pag. 496).
In de loop van de tijd heeft deze benadering ook in Nederland via de Nadere Reformatie een grote stempel gedrukt op de verbondsgedachte.
Er is ook een zekere overeenkomst op te merken met de leer van de WS met die van het inwendige en uitwendige verbond zoals ontwikkeld door prof. dr. A. Kuyper. Ook bij Kuyper was het verbond van eeuwigheid "met Christus gesloten als zijnde middelaar en optredend als het hoofd van de uitverkorenen". "Wat buiten de eeuwige idee valt, is tenslotte niet meer dan schijn van déze wereld." (A. Kuyper: *Dictaten Dogmatiek, Locus de Foedere*, pag. 131, geciteerd via J. Kamphuis: *Een eeuwig verbond*, 1984, pag. 28, 29.
De dwaalleer van Kuyper en zijn volgelingen heeft een grote rol gespeeld in de Vrijmaking van 1944. Deze leer leidt tot geestelijke oppervlakkigheid, valse gerustheid bij sommigen en onzekerheid bij anderen.
Ook de Gereformeerde Gemeenten beroepen zich bij hun kerkelijk geijkte verbondsleer op de Westminster Confessie (J. van Genderen: *Verbond en verkiezing*, 1983, pag. 18). Juist binnen deze groepering overheerst de lijdelijkheid het geloofsleven.
Het concept van een dubbel verbond (één met de uitverkorenen en één met de belijders van het geloof en hun kinderen) tast gemakkelijk het gegeven aan dat voor allen in het ene verbond geldt dat Gods verbond twee delen heeft, namelijk een belofte en een eis (voorwaarde). God legt echter door middel van zijn verbond aan *al* zijn bondelingen een voortdurende verantwoordelijkheid op. Hij komt bij allen alleen via de weg van levende geloofsgehoorzaamheid tot vervulling van zijn vaste beloften.
Het concept van een dubbel verbond kan ook leiden tot onzekerheid over de aangeboden beloften, als die zekerheid gezocht moet worden in de resultaten van zelfonderzoek of men uitverkoren is of niet.
Het concept van een dubbel verbond in de WS lijkt daarnaast verband te houden met het concept van een dubbele kerk (zie hoofdstuk VI van dit rapport).

HOOFDSTUK VI
De Westminster Standards over de regering van de kerk en de kerkleer

VI.1. De Westminster Confessie met betrekking tot de regering van de kerk

VI.1.1. WC, Hoofdstuk 31: Over synodes en concilies.

Par. 3:

> *Het behoort tot de taak van synodes en concilies om op dienende wijze geloofsverschillen en gewetenszaken te beslechten, regels vast te stellen en van de regering van Gods kerk; om klachten in ontvangst te nemen in geval van wanbeheer, en om die met gezag af te handelen. En deze besluiten en beslissingen dienen, als ze met het Woord van God in overeenstemming zijn, met eerbied en onderworpenheid ontvangen te worden, en dat niet alleen om hun overeenstemming met het Woord, maar ook om de bevoegdheid waarmee ze genomen zijn en die een verordening van God is in zijn Woord daartoe aangewezen.*

(onderstreping aangebracht door de schrijvers)

De onderstreepte passage van de WC spreekt over een direct goddelijk gezag van synodes. Als verwijzingen naar de Heilige Schrift zijn opgenomen (Hand. 15 : 15, 19, 24, 27-31; 16 : 4; Matt. 18 : 17-20). Deze zijn echter niet overtuigend, omdat ze betrekking hebben op hetzij het gezag van de aanwezige apostelen zelf (Hand. 15 en 16), hetzij op het gezag van de plaatselijke gemeente (Matt. 18: 17-20).
De Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt anders, terughoudender over de regering van de kerk binnen het kerkverband. NGB art. 32 legt grote nadruk op de gehoorzaamheid aan Gods Woord. Zij spreekt er niet van dat de synoden een extra rechtsreeks gezag van Christus zouden hebben.
Ook de Gereformeerde Kerkorde spreekt daar niet van. Wij kennen aan de meerdere vergaderingen een afgeleid, een niet-ambtelijk gezag toe, dat op vrijwillige basis is afgesproken. Art. 31 KO geeft dan ook de basis aan waaraan synodebesluiten op zijn te beoordelen: Gods Woord en de afgesproken kerkorde.
Door de WC wordt hoofdstuk 31 ruimte gegeven aan het kwaad van hiërarchie en synodocratie. Mogelijk moeten we dit zien als een gevolg van het gevraagde politieke compromis richting het Engelse parlement (zie ook hoofdstuk 23 par. 3 van de oorspronkelijke tekst).
De zaak van de kerkregering was mede oorzaak dat de generale synode van Amersfoort 1948 deze confessie niet kon aanvaarden als gemeenschappelijke grondslag voor contact met anderen (zie hoofdstuk III van dit rapport, par. 1).

VI.1.2. WC, Hoofdstuk 23: De Burgerlijke overheid en de kerk.

In hoofdstuk 23 par. 3 spreekt de WC in de *oorspronkelijke versie* die buiten Amerika geldt (tenzij ook daar ook specifiek aangepast) over de burgerlijke overheid. Zij heeft

> *macht om synodes bijeen te roepen, die bij te wonen en ervoor te zorgen dat wat daar verhandeld wordt in overeenstemming met Gods gedachten is.*

Het zal duidelijk zijn dat hierin sprake is van een vermenging van staat en kerk, die niet overeenkomstig Gods Woord is. Hierdoor wordt aan de overheid een kerkelijk gezag toegekend die haar niet toekomt.
In de aangepast aangepaste *Amerikaanse versie* van 1788 (die ook elders in de wereld zoals in Korea is aangenomen) is dit in hoofdstuk 23 weggelaten (zie Van Rongen 1986, pag. 66, 67). Daar lezen we in par. 3:

> *Toch is het de plicht van burgerlijke overheden als pleegvaders om de kerk van onze gemeenschappelijke Here te beschermen zonder aan de een of andere denominatie boven*

anderen voorrang te geven, en dat op zo'n manier dat alle kerkelijke personen, wie ze ook zijn, de volledige en onbetwiste vrijheid hebben om ieder deel van hun gewijde functies uit te oefenen, zonder geweld of gevaar te duchten (Jesaja 49 : 23).
En aangezien Jezus Christus een vaste regering en discipline in zijn kerk heeft ingesteld, mag de wet van geen enkele staat zich met de uitoefening daarvan onder degenen die vrijwillig van de een of andere denominatie van Christenen lid zijn, naar hun eigen belijdenis en geloof, bemoeien, of die beletten dan wel hinderen (Psalm 105 : 15; Handelingen 18 : 14-16).
(onderstreping aangebracht door de schrijvers van deze studie).

We zien in deze aangepaste versie aanwijzingen van het zo gevaarlijke Amerikaanse denominationalisme. "Denominaties van Christenen". In dit denominationalisme worden verschillende "denominaties" wel vergeleken met de takken aan één boom (de katholieke kerk). Volgens WC moeten deze denominaties door de overheid gelijkelijk worden behandeld, met een verwijzing naar de regering van Christus in zijn kerk. Hoe anders spreekt de NGB in art. 29 over de ware kerk in onderscheiding van secten die zich *ten onrechte* kerk noemen!
Hoewel vanuit het oogpunt van de overheid anders tegen de kerk en andere kerkgenootschappen zal worden aangekeken, hebben we hier niet te doen met een overheidsreglement maar met een belijdenis van het geloof. Ook betreft het hier het lichaam van Christus. Waarvoor Hij zijn leven heeft gegeven. Zo zal steeds naar de waarheid van Gods Woord zuiver over de kerk van Christus moeten worden gesproken.
Wat hier wordt aangeduid sluit aan op wat in hoofdstuk 25 van de WC over de leer van de kerk wordt uiteengezet.

VI.2. De Westminster Confessie inzake de leer over de kerk

VI.2.1. De tekst van de WC inzake de leer over de kerk

WC, hoofdstuk 25:

1 De katholieke of universele kerk, die onzichtbaar is, bestaat uit het volle aantal uitverkorenen, die tot één vergaderd werden, worden of zullen worden onder Christus haar Hoofd. Zij is zijn vrouw en zijn lichaam, vervuld met Hem, die alles in allen volmaakt.

2 De zichtbare kerk, die onder het evangelie eveneens katholiek of universeel is (niet tot één natie beperkt, zoals vroeger onder de wet), bestaat uit allen die over de hele wereld de ware godsdienst belijden, samen met hun kinderen. Zij is het Koninkrijk van de Here Jezus Christus[3], het huis en gezin van God. En buiten haar is er geen normale mogelijkheid om behouden te worden.

3 Aan deze katholieke, zichtbare kerk heeft Christus gegeven de evangeliebediening, de woorden Gods en zijn instellingen, voor de vergadering en volmaking van de heiligen in dit leven, tot aan het einde van de wereld. Door zijn tegenwoordigheid en door zijn Geest maakt Hij deze daartoe krachtig, naar zijn belofte.

4 Deze katholieke kerk is soms meer soms minder zichtbaar geweest. En afzonderlijke kerken, die leden ervan zijn, zijn meer of minder zuiver, al naar dat de leer van het evangelie gepredikt en omhelsd wordt, de Goddelijke instellingen worden bediend en de openbare eredienst meer of minder zuiver in haar uitgeoefend wordt.

5 De zuiverste kerken die er onder de hemel zijn staan nog bloot aan verwarring en dwaling. En sommige kerken zijn zo verbasterd dat ze geen kerken van Christus meer zijn

maar synagogen van Satan. Toch zal er altijd op aarde een kerk zijn die God overeenkomstig zijn wil zal vereren.

6 *Er is geen ander Hoofd van de kerk dan de Here Jezus Christus. De paus van Rome kan dus in geen enkel opzicht het hoofd ervan zijn, maar hij is die antichrist, die mens der zonde en zoon des verderfs die zichzelf in de kerk tegen Christus verheft en tegen al wat God heet.**

*Ds. G. Rongen (1986) tekent bij par. 6 aan:

Deze paragraaf wordt niet door alle Presbyteriaanse kerken onderschreven. Zo bijvoorbeeld heeft de Evangelical Presbyterian Church of Ireland hier:
Er is geen ander Hoofd van de kerk dan de Here Jezus Christus. De pretentie van wie ook maar dat hij Christus' plaatsvervanger en hoofd van de kerk zou zijn, is onschriftuurlijk, vindt nergens enige feitelijke rechtvaardiging, en is een 'wederrechtelijke aanmatiging en een ontering van de Here Jezus Christus.

De Orthodox Presbyterian Church heeft op haar officiële website bij par. 6 de laatste passage van de tweede zin weggelaten, zodat er staat:

Er is geen ander Hoofd van de kerk dan de Here Jezus Christus. De paus van Rome kan dus in geen enkel opzicht het hoofd ervan zijn.

VI.2.2. Hoe is over deze kerkleer door de Gereformeerde Kerken en Gereformeerde scribenten in de loop der gschiedenis geoordeeld?

GS Mariënberg 2005

In het kader van de kerkelijke praktijk van presbyteriaanse kerken die de Westminster Confessie hanteren, is van belang de uitspraak van GS Mariënberg 2005, die de besluiten van GS Ommen 1993, GS Berkel en Rodenrijs 1996, GS Leusden 1999, en GS Zuidhorn 2002-2003 t.a.v. een zusterkerkrelatie met de Presbyterian Church of Eastern Australia vervallen heeft verklaard (art. 25.J.). Als gronden daarvoor noemt zij als eerste dat de FRCA geen zusterkerkrelatie is aangegaan met de PCEA, omdat naar het oordeel van de FRCA de PCEA afwijkt van Gods Woord en de belijdenis, o.a. door predikanten van buiten eigen kerken (zoals baptisten) toe te laten tot de kansels, en mensen van buiten de PCEA op eigen getuigenis toe te laten tot het Heilig Avondmaal.
In haar gronden geeft GS Mariënberg verder aan:

- *De Schrift leert, dat de volle raad Gods moet worden verkondigd (Hand. 20:27; Op. 22:18,19). Een baptist kan dat toch zeker niet als het gaat over het verbond. De belijdenis zegt, dat de zuiverheid van de prediking kenmerk is van de kerk van Christus (art. 29 Nederlandse Geloofsbelijdenis). Die zuiverheid betreft niet alleen de inhoud, maar ook de prediker. De kerkorde benadrukt de grote voorzichtigheid waarmee ambtsdragers behoren worden erkend en aanvaard, art. 3, 9. De wettigheid van de roeping is hier in het geding.*
- *De Schrift leert verder dat de toorn van God komt over de gemeente wanneer de tucht verwaarloosd wordt (1 Kor. 11:17-34). Met betrekking tot de ondeugdelijkheid van het op eigen getuigenis deelnemen, zij verwezen naar Joh. 5:31.*
- *De kerk belijdt dat de tafel van de Here heilig moet worden gehouden. Ook de bediening van de sacramenten is een kenmerk van de kerk van Christus (art. 29 NGB).*
- *Een beroep op art. 47 inzake 'middelmatige' zaken is niet aan de orde: het gaat hier niet om verschillen van ondergeschikt belang,*
- *Het gaat niet om verschillen die in het verleden geen verhindering hebben gevormd voor het aangaan van een zusterkerkrelatie met presbyteriaanse kerken. Het aangaan van een*

zusterkerkrelatie dient te geschieden met actuele informatie en toetsing in onderworpenheid aan Gods Woord, en niet alleen op basis van een in het verleden uitgesproken synodebesluit over de status van een kerkgenootschap.

K. Schilder, G. van Dooren, C. Trimp, en L. Doekes

Prof. dr. K. Schilder schreef in De reformatie van 20 mei 1950 onder het kopje “Ware of valse synagoge” (*Verzamelde werken, De Kerk, vol. III*, Oosterbaan & Le Cointre 1965, pag. 364, Oosterbaan & LeCointre, 1965. Hij noemde daar de kerkleer van de WC “lang niet gereformeerd” in de volgende passage:

De Westminster Confessie (lang niet gereformeerd inzake de kerkleer), beweert dat sommige (!) van de zuiverste kerken onder de hemel zozeer gedegenereerd kunnen worden, dat zij ván kerken-van Christus verworden tót synagogen-van-satan.

Dr. G. van Dooren (CanRC) schreef in 1963 als Masterscriptie Theologie (Toronto) “Paul or Plato, a search for the origin of the concept of 'the invisible church' as an existing entity”.

Daarin concludeerde hij in een grondige en uitvoerige studie naar het concept van ‘de onzichtbare kerk’, dat door hem als onschriftuurlijk werd verworpen:

Our final conclusion must be that the whole body of ecclesiological scholasticism is present in Ch. XXV of the Westminster Confession; and that this scholasticism, in clear distinction from the teachings of Calvin and the early, reformed Creeds, betrays taints of Greek philosophy.

Although other influences cannot be denied, the platonic kinship is, in our opinion, more distinct and clear, while generally speaking a strong scholasticism with its inclination to complicated distinctions is perceivable everywhere.

Prof. dr. C. Trimp schreef in De Reformatie van 30 mei 1964 m.b.t. de onzichtbare kerk in een artikel “Calvijn over de kerk”:

Concluderend zouden wij het volgende over deze aangelegenheid willen zeggen: Het onderscheid "zichtbare-onzichtbare kerk" speelt in Calvijns leer geen rol van betekenis en vertegenwoordigt daarin niet een dominerend principe. Dit moge een reden te meer zijn tot overweging van de b.v. door K. Schilder gestelde vraag, of wij het spreken over “Onzichtbare kerk" niet geheel dienen na te laten.

Immers, na Calvijn is van de idee der "onzichtbare kerk" op allerlei wijze misbruik gemaakt. De gedachte gaf als zodanig aansluiting aan heidensfilosofische denkbeelden inzake de on-wezen-lijkheid van het zichtbare en kon op die wijze mee betrokken worden in een proces van uitholling van de eerste en laatste ernst der concrete ambtelijke kerk-vergadering.

De gedachte van de onzichtbare kerk kon b.v. in het kuyperianisme worden uitgebouwd in een constructie, die het "mystieke lichaam van Christus" en het aardse kerk-instituut in een verhouding van primair-secundair poogt te vatten, met ernstige nawerkingen in het kerk-begrip van de Wijsbegeerte der Wetsidee. Bovendien liggen hier aanknopingspunten voor gedachtengangen, die de zgn. uitwendige roeping en het uitwendige verbond in de zichtbare, en de inwendige roeping en het inwendig verbond in de onzichtbare kerk localiseren. Van al deze constructies zouden uit tamelijk recente literatuur voorbeelden te geven zijn. En bij K. Barth wordt de onzichtbare kerk Góds voorbehoud in de richting van óns, en de zichtbare kerk óns waagstuk in de richting van God.

Bovendien valt te bedenken, dat de Franse en Nederlandse confessies de term onzichtbare kerk niet hebben overgenomen, doch over Gods algemene kerk concreet spreken als over de concrete vergadering der ware christgelovigen door de ambtelijke diensten der kerk.

Het zou de moeite waard zijn te onderzoeken, hoe ver de kwade invloeden reiken (b.v. in Amerika) van de confessionele codificering van het onderscheid, zoals we die aantreffen in de Westminster-confessie van 1647 (Ch. XXV).
(onderstreping door de schrijvers van dit rapport)

Prof. dr. L. Doekes besloot zijn artikel over de Westminster Confessie in FQI Almanak (1970, pag. 145-192), na positieve en kritische opmerkingen met een na 1967 opmerkelijke conclusie:

Intussen hebben wij divergenties opgemerkt, die het ons onmogelijk maken deze Confessie integraal te aanvaarden en te onderschrijven.
De manier waarop de Confessie spreekt over de kerk, geeft aanleiding tot gerechtvaardigde kritiek. Dat in het hoofdstuk over de overheid (XXIII) meermalen de term 'denominatie van christenen' voorkomt, is nog te verstaan (al past deze uitdrukking beter in een staatkundig program dan in een confessie der kerk). Maar het belijdend spreken over een onzichtbare en een zichtbare kerk is innerlijk tegenstrijdig en verwarrend, en niet te verdedigen met een beroep op de Schrift. Waar zegt Gods Woord, dat de katholieke of algemene kerk onzichtbaar is? En waarom wordt aan die onzichtbare kerk het praedikaat 'lichaam van Christus' toegekend, terwijl de Schrift dit attribuut bijvoorbeeld gebruikt voor de plaatselijke kerk van Korinthe? Verwarrend is ook wat hier gezegd wordt over de katholiciteit der kerk. De katholieke of algemene kerk bestaat volgens Westminster uit het totaal der uitverkorenen; zij wordt onzichtbaar genoemd.
Maar tegelijk wordt gesproken over een zichtbare kerk die ook katholiek is. Aan haar heeft Christus de bediening van het evangelie toevertrouwd; zij is soms meer, soms minder zichtbaar (...). Gelukkig hebben de Gereformeerde Kerken in Nederland deze taal in onze belijdenisgeschriften niet opgenomen. Zij spreken anders, meer Schriftuurlijk over de kerk des Heren.

VI.2.3. Beoordeling in het licht van de Schrift en de Drie Formulieren van eenheid

Ad WC, hoofdstuk 25, par. 1 en 2: de "onzichtbare kerk" en de "zichtbare kerk"
Het concept van de onzichtbare katholieke kerk als een zaak náást de zichtbare katholieke kerk is niet te verdedigen vanuit de Schrift. De WC noemt deze onzichtbare kerk als de vergadering van alle uitverkorenen, over de tijd heen. Hoewel deze kerk door de WC onzichtbaar wordt genoemd, heet ze ook Christus' vrouw en lichaam. Dat deze 'onzichtbare kerk' geen "aspect" is van de ene kerk van Christus, wordt duidelijk als in paragraaf 2 een andere kerk wordt genoemd die zichtbaar is en "eveneens" katholiek, universeel wordt genoemd. Maar zij heeft andere namen (*Koninkrijk van de Here Jezus Christus*[3]*, het huis en gezin van God*) en andere leden. Er zijn dus volgens de WC twee kerken als onderscheiden eenheden, met andere leden.

De Schriftverwijzingen van de WC om de "onzichtbare kerk" als een aparte entiteit te verantwoorden zijn Ef. 1: 10, 22, 23; 5: 23, 27, 32 en Kol. 1: 18. We willen hier nagaan of deze verwijzingen dit concept steunen.

De brief aan de Efeziërs is gericht aan een gemeente met een adres: zichtbaar als zodanig dus. In Ef. 1 richt Paulus als apostel van Jezus Christus zich specifiek tot de gemeente als "de heiligen en gelovigen in Christus Jezus, die te Efeze zijn" (vers 1). Dat betreft dus een zichtbare gemeente. De gemeente als het lichaam, waarvan Christus het hoofd is (vers 22, 23). Wel slaat het daarbij ook op de ene katholieke kerk, die de Here zichtbaar op aarde vergadert, zoals die verbreid en verstrooid is over heel de wereld (art. 27 NGB). Maar Paulus maakt daarbij beslist geen enkele wending in zijn betoog richting een onzichtbare kerk als het geheel van de uitverkorenen.

In Ef. 1: 1-14 spreekt God van zijn voornemen om zonen tot heerlijkheid te brengen in Christus. Dit goddelijke voornemen betreft inderdaad zijn uitverkiezing van alle uitverkorenen. Alleen dat voltrekt zich dan wel in de weg van aanneming als zonen door Jezus Christus (vers 5). Dit is een proces, een doorgaand werk door middel van het doen kennen van het geheimenis van Gods wil (vers 9). Via het horen van het Woord van de waarheid mag het komen tot het gelovig worden (vers 13). Bij dat werk van Christus is hij Hoofd van allen die Hij vergadert om op de jongste dag in de volheid der tijden de erfenis te ontvangen en te komen tot de lof van zijn heerlijkheid (vers 10, 11).
Om daartoe te komen vergadert de Here de zijnen in zijn kerk, die plaatselijk adressen heeft, en wiens Hoofd Hij is (zie daarvoor bijvoorbeeld Openb. 1-3). Kortom het kerkvergaderend werk dat opgenomen is in Gods voornemen is nog niet af. Het zal pas afgerond zijn op de jongste dag.
Waar Ef. 2: 11-22 en 4: 1-16 primair spreken over de plaatselijke gemeente, is er ook geen reden om dit in Ef. 5: 23, 27, 32 anders te zien. Ja, het zal hier óók slaan op de ene katholieke apostolische kerk, waartoe deze plaatselijke kerk behoort. Maar de gemeente is hier niet een "onzichtbare katholieke kerk, die bestaat uit het volle aantal uitverkorenen, die tot één vergaderd werden, worden of zullen worden onder Christus, haar hoofd", zoals de WC haar noemt in par. 1.
Wat betreft Kol 1: 18, hierbij een citaat van dr. Van Dooren:

> *Hoe kan iemand staande houden dat Kol. 1: 18 spreekt over de 'onzichtbare kerk', terwijl de brief een beetje verderop in hetzelfde hoofdstuk (vers 24, 25) spreekt over de zichtbare kerk ("...,ten behoeve van zijn lichaam, dat is de gemeente. Haar dienaar ben ik geworden krachtens de bediening die mij door God is toevertrouwd, om u het woord van God tot zijn volle recht te doen komen,...)*

In navolging van wat met name door prof. dr. K. Schilder is opgemerkt in zijn dictaat De Kerk, kan nog het volgende worden opgemerkt m.b.t. het concept van de "onzichtbare kerk":

1. Christus' kerkvergaderend werk is een voortgaand werk dat Hij vanaf het begin van de Schepping voortzet tot aan Zijn wederkomst (HC zondag 21). Zijn werk is niet af. Hij vergadert als de levende Heer zijn kerk elke dag. Dit vergaderen geschiedt dagelijks in de onvoltooid tegenwoordige tijd.
2. Christus' vergaderingswerk vraagt in zijn dienst een medewerking van alle gelovigen aan de opbouw van zijn lichaam. En om te komen tot het volle getal van alle ware gelovigen bij de voltooiing van alle dingen. Zijn kerk wordt zo elke dag groter, verdeeld als ze is over hemel en aarde tot aan Zijn wederkomst. Er is dus niet al een "onzichtbare kerk" gedacht vanuit de uitverkiezing die al "af" is, naast een "zichtbare kerk" die steeds verandert en toeneemt.
3. De geloofsbelijdenis van Nicea spreekt heel duidelijk dat we geloven *één*, heilige, katholieke en apostolische kerk. Het is één door de Here in de wereld afgezonderde kerk, die algemeen, is en gebouwd op het apostolisch fundament van Gods Woord.
4. De apostolische geloofsbelijdenis belijdt dat we geloven de gemeenschap der heiligen. Deze gemeenschap is identiek aan de kerk, en veronderstelt een gezamenlijke en onderlinge activiteit.
5. Dat er één katholieke kerk is, kan men niet in alle opzichten zien, wel geloven. Net zo min als men een heel volk kan zien, kan men de hele kerk van Christus zien. Ook zijn er andere onzichtbare aspecten: het geloof van de leden, hun verkiezing, de aanwezige huichelaars. Dit zijn zaken die alleen God werkelijk kent. Ook kan de kerk voor het oog zo klein worden, dat ze niet altijd opgemerkt wordt. Zie art. 27 NGB waarin verwezen wordt naar de gevaarlijke tijd onder Achab.
   Hoewel paragraaf 4 van hoofdstuk 25 WC dit terecht vermeld, is gezien bovenstaande, het spreken van een "zichtbare" katholieke kerk een contradictio in terminis.

6. Er is één Heer en daarom één kerk, de ene katholieke kerk, die zoals wij belijden in art. 27 NGB, verbreid en verstrooid is over heel de wereld, maar toch met hart en wil samengevoegd en verenigd in eenzelfde Geest, door de kracht van het geloof. Van deze zelfde kerk, belijden we in art. 28 en 29 hoe wij haar herkennen en wat onze roeping is t.a.v. de ene kerk van Jezus Christus.
7. Van deze zelfde heilige vergadering, zoals deze zichtbaar en zintuiglijk waarneembaar is in de plaatselijke kerk, mag niemand zich afzijdig houden (naar art. 28 NGB).

Conclusie:
De constructie van een zogenaamde onzichtbare kerk als *vergadering* (!) van andere leden naast een zogenaamde zichtbare kerk, zoals de WC in hoofdstuk 25 dit belijdt, is in strijd met de Schrift, werkt vertroebelend op de herkenning van het kerkvergaderend werk van Christus, belemmert een juiste medewerking van de ware gelovigen aan dit kerkvergaderend werk, en werkt het idee van de pluriformiteit in de hand.

Het is ook in strijd met wat we belijden in de 12 artikelen van ons geloof, de belijdenis van Nicea: “er is één (er zijn niet twee) heilige, algemene en apostolische kerk”. Ook NGB, art. 27 – 29 kent niet een dergelijke onzichtbare kerk naast een zichtbare.
De in hoofdstuk 25 WC aanwezige constructie van twee “fenomenen” is als filosofisch platonisch concept van wezen en verschijning af te wijzen.
De praktijk van een voor niet-kerkleden openstaande avondmaalsviering in presbyteriaanse kerken die de WC belijden, zoals de Orthodox Presbyterian Church, vloeit - gezien de door deze kerken aangevoerde argumentatie - voort uit het opvoeren van de onzichtbare kerk zoals in hoofdstuk 25 WC verwoord (zie de brief van deputaten BBK van DGK aan de CanRC synode van Carman 2013).

Ad WC, hoofdstuk 25, par.2
Als consequentie van de onmogelijke onderscheiding tussen twee katholieke kerken is er ook een scheiding tussen de benamingen “vrouw” en “lichaam” van Christus die gereserveerd worden voor de zogenaamde onzichtbare kerk en anderzijds de benamingen “Koninkrijk van de Here Jezus Christus” en “Huis en gezin van God” die toekomen aan de zogenaamde zichtbare kerk. Een dergelijke scheiding verdraagt zich niet met de Schrift. Het zijn menselijke onderscheidingen waar de Here in Zijn Woord geen scheiding maakt.
De kerk valt ook niet samen met (“is”) het Koninkrijk van Jezus Christus, dat breder moet gezien worden dan alleen de kerk (zie prof. dr. S. Greijdanus, *Kerk en Koninkrijk Gods* in: *Referatenbundel Congres van Gereformeerden*, 1948, pag. 2952).

Ad WC, hoofdstuk 25, par. 4, par. 5
De WC onderbouwt haar onderscheiding onder afzonderlijke kerken als leden van de katholieke kerk als 'meer of minder zuiver', met de volgende Schriftbewijzen: 1 Kor. 5: 6, 7 en Openb. 2 en 3. Deze Schriftplaatsen bevatten echter ernstige vermaningen tegen wantoestanden in een aantal nieuwtestamentische gemeenten: Korinthe en meerdere van de zeven gemeenten waaraan de brieven in het boek Openbaring werden toegezonden. Daarentegen wordt de gemeente van Filadelfia door de Here geprezen en getroost (Openb. 3: 10).
Deze kerken waren door apostelen en hun medewerkers geïnstitueerd, en als zodanig dus kerken van Christus. In de aangehaalde teksten wordt hen de norm om kerk van Christus te zijn en te blijven, voorgehouden: het wegdoen van de zondige praktijken. Daarom lezen we o.a. van de dreiging dat bij volharding in het kwaad de kandelaar zal worden weggenomen (Openb. 2: 5).

Het samenvattende kenmerk van de kerk zoals geformuleerd in NGB, art. 29 was in deze kerken in geding:

> *Kortom, dat men zich richt naar het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als het enige Hoofd.*

Wanneer WC deze kerken die zij "minder zuiver" noemt, maar toch zonder meer wil erkennen als "ware kerk" van Christus, gaat zij voorbij aan de hier boven genoemde noodzaak van het ernstig vermaan en het dringende appel dat in de aangevoerde Schriftbewijzen ligt opgesloten.

Ook in trouwe ware kerken kunnen op een gegeven moment dwalingen ontstaan. Het komt er dan op aan om die weg te doen en te breken met de ongerechtigheid (2 Tim. 2: 19).

Er is in WC hoofdstuk 25 geen plaats voor de scherpe onderscheiding tussen ware en valse kerk zoals die in de NGB art. 29 wordt beleden. Ook wordt niet zoals in NGB, art. 29 aangegeven dat onder allerlei groeperingen (sekten) die zich ten onrechte kerk noemen, het lichaam en de gemeenschap van de ware kerk moet worden onderscheiden.
We worden ook niet opgeroepen om "nauwgezet en met grote zorgvuldigheid vanuit Gods Woord te onderscheiden welke de ware kerk is" (NGB, art. 29).
In plaats daarvan wordt een heel spectrum van zuiverheid van de "zichtbare kerk" met als het ware een glijdende schaal aangeven: van 'de zuiverste kerken onder de hemel die onderhevig zijn aan verwarring en dwaling' aan de ene kant, tot kerken die zo "verbasterd" zijn "dat ze geen kerken van Christus meer zijn maar synagogen van Satan aan de andere kant van het spectrum."
Er is wel een lans gebroken - met name op de ICRC van 1993 - voor de opvatting dat de Westminster weliswaar zuivere en minder zuivere kerken aanvaardt, maar dat het hier zou gaan om variaties tussen gemeenten van één kerkverband (zie ook *C. Trimp: Meer of minder zuivere ware kerk*, De Reformatie Jg 70/6, 1994, pag. 108110).
Een bekende presbyteriaanse uitleg van de WG (*J.G. Vos – edited by G.I. Williamson: The Westminster Larger Catechism; a commentary,* P.R. Publishing 2002, pag. 136) wijst bij het commentaar op WG, art. 62 echter duidelijke in de richting van pluriformiteit onder "denominaties", en niet zozeer onder kerken van één kerkverband!:

> *Welke denominatie is de ware zichtbare kerk? Niet één denominatie kan met recht claimen de ware zichtbare kerk te zijn. Elke denominatie (en gemeente) die trouw is aan het evangelie volgens het Woord van God, is een tak (of deel) van de zichtbare kerk. Als een bepaalde denominatie claimt de ware zichtbare kerk te zijn, houdt dit in dat andere vals zijn. Zo'n claim is aanmatigend en zondig. We moeten realiseren dat de ware zichtbare kerk groter is dan een enkele denominatie. Terwijl wij geloven dat onze eigen denominatie een breder en consistenter getuigenis van de waarheid geeft dan andere (wat een goede reden voor ons is om daar lid van te zijn), moeten we vrijuit erkennen dat de zichtbare kerk vele takken bevat die een grotere of geringere mate van beginselvastheid tonen bij het zich houden aan het Evangelie.*

Deze leer van kerken die meer of minder zuiver zijn, is niet in overeenstemming te brengen met de gereformeerde leer van de kerk zoals beleden in art. 29 NGB. In de WC wordt de opdracht tot het bewaren van de waarheid door de kerk (1 Tim 3: 15) zo sterk gerelativeerd. De oproep tot verwerpen wat in strijd is met Gods Woord, wil men kerk van Christus blijven, is afwezig. Men beschrijft een situatie, maar er ligt geen norm en appel in. Tolerantie t.o.v. dwaalleer door een kerk, zal dan geen beletsel vormen om deze kerk te blijven zien als ook een "denominatie (lid)" van de universele kerk van Jezus Christus.

Pluriformiteit
Samen met het concept van de onzichtbare kerk opent het spectrum van het "meer of minder zuiver" zijn van de leden van de zichtbare katholieke kerk, de weg naar de pluriformiteit van de kerk.
Deze pluriformiteit is een wezenlijke zaak in Canada voor de North American Presbyterian and Reformed Council (NAPARC). Deze raad aanvaardt het "denominationalisme" waarbij de aangesloten kerken worden gezien als de takken aan dezelfde (kerk-)boom.
Dit leidt tot kerkelijk indifferentisme en het ondergraven van de noodzaak van bestrijding van alle dwaling, zoals in het gereformeerde ondertekeningformulier, het bevestigingsformulier voor ambtsdragers en dienaren des Woords en in de gereformeerde kerkorde (art. 18) m.b.t. de opleiding tot de dienst des Woords wordt uitgesproken.
Ook baant dit de weg naar openstellen van avondmaal en zelfs kansels voor leden van andere kerken ('lack of fencing Lord's Supper'). Men zal zich ook minder druk maken over de binding aan de aangenomen belijdenis van de kerk ('lack of confessional membership').
De woorden van prof. Trimp uit 1963 (zie boven onder VI.2.2.) blijken profetisch te zijn geweest.
Ook bij sommigen binnen presbyteriaanse kerken is vanwege kwalijke gevolgen, inzicht ontstaan voor de onjuistheid van de genoemde kerkleer van de Westminster. Allereerst noemen we de bekende prof. dr. J. Murray van de Orthodox Presbyterian Church, die het concept van onzichtbare kerk naast zichtbare kerk afwees als niet gegrond op de Schrift en gevaarlijk (*The Church: Its Definition in Terms of 'visible'and invisible' invalid*, in: *Collected writings of John Murray Vol. 1.* , The Banner of Truth Trust, 1976, pag. 231-236).
Twee predikanten van de OPC, K. Kok en B.R. Hofford, zijn zelfs zo in de crisis gebracht dat ze zich om deze reden met hun gemeente (resp. de Blue Bell gemeente en de Tri-County gemeente) hebben vrijgemaakt en gevoegd bij de Canadian Reformed Churches! Dat gebeurde in resp. 1984/1986 en 1983/1987, dus nota bene ná de synode van 1977 toen de CanRC de OPC als ware kerk heeft erkend! In de verantwoording die beide predikanten daarbij hebben afgelegd, wordt een duidelijk verband gelegd tussen de kerkleer van de WS enerzijds met de verkeerde leer van pluriformiteit en samenhangende verkeerde avondmaalspraktijken anderzijds (K. Kok: *Presbyterian or Reformed - The History of the Controversy at Blue Bell*, Orangeville, 1986; B.R. Hofford: *From OPC to CRC: Principle or preference?* Shield and Sword 1988, vol. 21 no. 1)
Tenslotte is het een opmerkelijk gegeven, dat de Reformed Churches of the United States (zusterkerk van CanRC) die zelf de Drie Formulieren van Eenheid tot grondslag hebben, een beroep doen op de Westminster Confessie om hun standpunt m.b.t. de door hen voorgestane pluriformiteit te onderbouwen (htttp://rcus.orgrcuswp/church-unity).

VI.3. De WG en WK inzake de leer over de kerk

VI.3.1. De tekst van de WG en de WK inzake de leer over de kerk.

WG, Vraag en antwoord 54

V. *Hoe is Christus verhoogd in zijn zitten aan de rechterhand van God?*

A. *Christus is verhoogd in zijn zitten aan de rechterhand van God hierin dat Hij als God en mens is bevorderd tot de hoogste begunstiging door God de Vader, met de gehele volheid van vreugde, heerlijkheid en macht over alle dingen in hemel en op aarde; en dat Hij zijn kerk vergadert en beschermt, en al haar vijanden bedwingt; zijn dienaren en volk van geschenken en genadegaven voorziet en voor hen voorbede doet.*

WG, Vraag en antwoord 60

V. Kunnen zij die nooit het evangelie gehoord hebben en dus Jezus Christus niet kennen, ook niet in Hem geloven, behouden worden door overeenkomstig het licht der natuur te leven?

A. Wie nooit het evangelie gehoord hebben, Jezus Christus niet kennen, niet in Hem geloven, kunnen niet behouden worden, ook al zijn zij nog zo ijverig om hun leven in te richten in overeenstemming met het licht der natuur' of met de wetten van de godsdienst die zij belijden. Ook is de behoudenis in niemand anders dan in Christus alleen die als Enige de Zaligmaker is van zijn lichaam, de kerk.

WG, Vraag en antwoord 61

V. Worden allen, die het evangelie horen en in de kerk leven, behouden?

A. Niet allen die het evangelie horen en in de zichtbare kerk leven worden behouden, maar alleen wie ware leden van de onzichtbare kerk zijn.

WG, Vraag en antwoord 62

V. Wat is de zichtbare kerk?

A. De zichtbare kerk is een gemeente die gevormd wordt door alle mensen die in alle eeuwen en op alle plaatsen van de wereld de ware godsdienst belijden met hun kinderen.

WG, Vraag en antwoord 63

V. Wat zijn de bijzondere voorrechten van de zichtbare kerk?

A. De zichtbare kerk bezit het voorrecht dat ze onder Gods bijzondere zorg en regering staat. Ze wordt in alle eeuwen beschermd en onderhouden ondanks de tegenstand van alle vijanden. Ze geniet de gemeenschap der heiligen, de gewone middelen der zaligheid. En ze biedt de genade door Christus aan al haar leden in de bediening van het evangelie, betuigende dat wie in Hem gelooft zalig zal worden, zonder iemand uit te sluiten die tot Hem komt.

WG, Vraag en antwoord 64

V. Wat is de onzichtbare kerk?

A. De onzichtbare kerk is het gehele aantal van de uitverkorenen die tot één vergaderd werden, worden of zullen worden onder Christus als Hoofd.

WG, Vraag en antwoord 65

V. Welke speciale weldaden genieten de leden van de onzichtbare kerk door Christus?

A. De leden van de onzichtbare kerk genieten door Christus eenheid en gemeenschap met Hem in genade en heerlijkheid (...)

WG, Vraag en antwoord 68

V. Vraag: Worden alleen de uitverkorenen krachtdadig geroepen?

A. Alle uitverkorenen, en die alleen, worden krachtdadig geroepen. Maar anderen kunnen — en vaak gebeurt dat metterdaad — uiterlijk door de bediening van het Woord geroepen worden, en enkele algemene werkingen van de Geest bezitten. Toch, om hun moedwillig verwaarlozen en verachten van de genade die hun aangeboden wordt, worden zij met recht in hun ongeloof gelaten, en komen zij nooit echt tot Jezus Christus.

WG, Vraag en antwoord 69

V. Wat is de genadige gemeenschap die de leden van de onzichtbare kerk met Christus hebben?

A. De genadige gemeenschap die de leden van de onzichtbare kerk met Christus hebben is hun deelhebben aan de verdienste van zijn Middelaarschap, in hun rechtvaardiging, aanneming tot kinderen, heiliging en wat verder in dit leven hun eenheid met Hem manifesteert.

WK, Vraag en antwoord 95

In de WK wordt niet expliciet gesproken over het kerkvergaderend werk van Christus. Wel wordt in dit V&A bij de doop verwezen naar “de zichtbare kerk”:

V. Aan wie moet de doop bediend worden?

A. De doop moet niet worden bediend aan mensen buiten de zichtbare kerk eer zij hun geloof in Christus en hun gehoorzaamheid aan Hem belijden. Maar kinderen van de leden van de zichtbare kerk dienen te worden gedoopt.

VI.3.2. Beoordeling in het licht van de Schrift en de Drie Formulieren van Eenheid.

In de genoemde citaten werkt de tweedeling zichtbare en onzichtbare werking door. Alles komt in het schema van de uitverkiezing te liggen waarbij de klem van geloof en bekering wordt gemist. Dat wordt bijvoorbeeld duidelijk als we WG V&A 61 leggen naast Heidelbergse Catechismus, V&A 20.
Ook lezen we in V&A 68 van een tweeërlei roeping: een "krachtdadige roeping" van de leden van de onzichtbare kerk (uitverkorenen) enerzijds, en een roeping door "uiterlijke bediening van het woord" van anderen anderzijds.
De Dordtse Leerregels (DL) spreken in hfdst III/IV anders. In art. 10 lezen we ook van krachtige roeping van de Here in de gelovigen, maar de wijze waarop anderen die niet tot geloof komen, worden geroepen, wordt niet als 'uiterlijke bediening' van het Woord omschreven.
In DL hfdst III/IV, art. 9, belijden wij:

> *velen die door de bediening van het evangelie geroepen zijn, komen niet en worden niet bekeerd. Dit is niet te wijten aan het evangelie of aan Christus, die door het evangelie aangeboden wordt, en evenmin aan God, die door het evangelie roept en zelfs verschillende gaven schenkt aan degenen die Hij roept. De schuld ligt bij hen zelf.*

De Dordtse Leerregels verdedigt de leer van de uitverkiezing op alle fronten, maar legt hier ook de vinger bij het ongeloof als oorzaak van het verloren gaan. Daarin zit in vergelijking met de Westminster veel meer een appel om toch vooral Gods Woord aan te nemen, en niet ongelovig het Evangelie van Christus als Zaligmaker af te wijzen.

VI.4. Het verband tussen de leer over het verbond en de leer over de kerk in de Westminster Standards

In beide geloofszaken zien we in de WS een sterk theologiseren vanuit de uitverkiezing. Voorbeelden zijn (om alleen de WC te noemen):
WC hoofdstuk 7 par. 3,

> *"En Hij belooft zijn Heilige Geest te geven aan allen die tot het leven verordineerd zijn"*.

WC hoofdstuk 8, par. 1,

> *"Hij gaf aan Hem van alle eeuwigheid een volk dat zijn nakomelingschap zou vormen"*

WC Hoofdstuk 8, par. 5,

> *"maar ook een eeuwig erfdeel in het Koninkrijk der hemelen voor allen die de Vader Hem gegeven heeft."*

WC hoofdstuk 8, par. 6,

> *"werden de kracht, de werking en de weldaden ervan toch meegedeeld aan de uitverkorenen van alle tijden achtereenvolgens van het begin der wereld"*

WC hoofdstuk 10, par. 1

> *"Het behaagt God allen die Hij heeft voorbeschikt voor het leven, en die alleen."*

WC hoofdstuk 23, par. 1

> *"De katholieke of universele kerk, die onzichtbaar is, bestaat uit het volle aantal uitverkorenen,"*

De goddelijke uitverkiezing is zonder meer een voluit Schriftuurlijk gegeven, maar het is niet juist om vanuit de verborgen wil van God onze roeping te bezien. Er wordt niet gevraagd of we de uitverkiezing van de Here kunnen kennen. Maar er wordt gevraagd om geloof te tonen. Bij een overheersend perspectief vanuit de verkiezing zal de oproep tot geloofsgehoorzaamheid en tot de levende omgang met God in Christus, buiten beeld kunnen raken. Gods verborgen wil (die niet bekend is) overheerst dan als het ware Gods geopenbaarde wil (die we juist moeten kennen).
Een dergelijke benadering voor de geloofspraktijk kan valse lijdelijkheid (fatalisme) in de hand werken. Ook kunnen zo gemakkelijk verbondsautomatisme (uitverkoren zonder voorwaarde tot geloof) en kerkelijk indifferentisme worden gevoed.
Wat de Here ook ons gebiedt staat in Deut. 29: 29:

> *De verborgen dingen zijn voor de Here, onze God, maar de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen voor altijd, opdat wij al de woorden dezer wet volbrengen.*

In WS blijkt het verbond primair met de uitverkorenen gesloten te zijn (zie hoofdstuk 5). Dit verbondslidmaatschap is weer onlosmakelijk verbonden met het kerklidmaatschap van de onzichtbare kerk, waarin God in Christus de uitverkorenen van alle tijden heeft opgenomen. Bij een dergelijk primair uitgaan van de uitverkiezing raakt het appelerende van Gods Woord om toe te nemen in de gemeenschap met Christus, om onder Christus te strijden, om in gemeenschap met Hem te leven, en om met Hem mee te werken aan zijn kerkvergaderend werk, sterk op de achtergrond.
We zien de doorwerking ervan in presbyteriaanse kerken in het tolereren van dwaalleer (zoals baptisme), in de losse binding aan de kerkelijke belijdenis (“lack of confessional membership”), in het erkennen van allerlei andere kerkelijke gemeenschappen (pluriformiteit, denominationalisme, NAPARC lidmaatschap), en in het openstellen van het avondmaal voor niet-leden (“lack of fencing the Lord’s Table”).
De wijze waarop WS geloofszaken als verbond en kerk heeft uitgewerkt achten wij onverenigbaar met de wijze waarop de Drie Formulieren van Eenheid over deze zaken de Schrift na spreken.
Dientengevolge vormen deze leringen een niet te onderschatten gevaar voor de kerk.

HOODFDSTUK VII Geraadpleegde literatuur

Acta Generale Synode Amersfoort 1948
Acta Generale Synode Amersfoort-West 1967
Acta Generale Synode Hoogeveen 1969
Acta Generale Synode Groningen 1978 (bijlage…)
Acta Generale Synode Mariënberg 2005
Acta Generale Synode Emmen 2009
Brief Deputaten BBK van DGK aan de CanRC synode van Carman 2013
L. Doekes, *De Westminster Confessie*. FQI, 1970
G. van Dooren, *Paul or Plato, a search for the origin of the concept of 'the invisible church' as an existing entity*, Masterscriptie Theologie (Toronto), 1965
Joh. Francke, *Lichtende Verbintenissen,* Kampen, 1987.
J. van Genderen & W.H. Velema, *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek*, 1985
J. van Genderen, *Verbond en verkiezing*, 1983
S. Greijdanus, *De openbaring Gods in het nieuwe testament over zijn genade verbond*, Boersma, 1946;
B.R. Hofford: *From OPC to CRC: Principle or preference*? Shield and Sword vol. 21 no. 1, 1988.
J. Kamphuis: *Aantekeningen bij J.A. Heijns Dogmatiek*, Kampen, 1982

J. Kamphuis: *Een eeuwig verbond*, Vijlbrief, Haarlem, 1984.
J. Kamphuis: *Rondom het Woord* vol, 38, no.11; vol. 39, no. 1,2,3
K. Kok: *Presbyterian or Reformed - The History of the Controversy at Blue Bell, Orangeville*, 1986
S.O. Los, S. Greijdanus, D. van Dijk, H. Meulink, D. Roorda, *Verklaring van gevoelen met enkele bijlagen*; 1944
Murray, J. *The Church: Its Definition in Terms of 'visible' and invisible' invalid*, in: Collected writings of John Murray, Vol. 1., The Banner of Truth Trust, 1976.
RCUS: htttp://rcus.orgrcuswp/church-unity 1999
G. van Rongen: *De Westminster Confessie met de Grote en de Kleine Catechismus*, Vuurbaak, Barneveld, 1986
K. Schilder, *Heidelbergsche Catechismus,* deel I, 1947
K. Schilder, *Verzamelde werken, De Kerk III*, Oosterbaan & Le Cointre 1965
K. Schilder, *De Kerk, college-dcitaat.* Kampen, 1978
C. Trimp, *Calvijn over de Kerk*, De Reformatie, jg 39/34,1964
C. Trimp: *Meer of minder zuivere ware kerk*, De Reformatie Jg 70/6, 1994 J.G. Vos – edited by G.I. Williamson: *The Westminster Larger Catechism; a commentary*, P.R. Publishing, 2002

Juli 2014,

Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken van De Gereformeerde Kerken in Nederland,

J. Houweling
S. de Marie
A. van der Net
R.B. Sikkens

Artikel R12b STUDIERAPPORT -MINDERHEIDSRAPPORT

Onderzoeksrapport Westminster Standards

1. Inleiding

In de conclusies van het meerderheidsrapport wordt voorgesteld dat van kerken waarmee DGK samenspreekt en die de Westminster belijdenisgeschriften (WS) als grondslag hebben, gevraagd wordt òfwel dat zij de WS inruilen voor de Drie Formulieren van Eenheid (DFE), òfwel dat zij de WS aanpassen, met name ten aanzien van wat de WS zegt over de zekerheid van het geloof, het verbond, de kerk en de kerkregering (zie met name besluit 2). Wordt niet aan één van beide voorwaarden voldaan, dan moet het contact worden beëindigd.

2. Een weg van eigen historie

De Generale Synode van Groningen-Zuid in 1978 overweegt in Acta artikel 139 in punt c dat het de roeping van de ware gelovigen en kerken is "met ijver en goede voorzichtigheid uit het Woord van God te onderscheiden wat de ware kerk is, om met die ware kerk gemeenschap te oefenen ... " en vervolgt dan in punt d:
Bij het vervullen van deze roeping zal er rekening mee gehouden moeten worden, dat de Here Christus zijn kerk vergadert onder verschillende volken en ook met zijn kerk onder die

volken een weg van eigen historie van verdrukking en strijd tegen dwaling en reformatie is gegaan en nóg gaat. Hierdoor kunnen tussen de kerken ook verschillen aanwijsbaar zijn in de wijze waarop zij de waarheid van God belijden en voorts in de uiterlijke inrichting en liturgische gebruiken en afspraken van kerkregering, terwijl ze toch samenstemmen in het belijden van het Woord van God en het handhaven van de ware leer en de bediening van de sacramenten en niet willen afwijken van wat Jezus Christus als het enige Hoofd heeft verordend (vgl. art. 32 N.G.B, en art. 86 K.O.).
Verschillende synodes hebben ook uitgesproken:
dat de Here Christus zijn kerk onder verschillende volken, die elk door hun bijzondere geografische ligging, historie en cultuur zijn bepaald, vergadert, zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van belijden, liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;
(Zie; 's-Gravenhage 1914, art. 153; Groningen 1927, art. 220; Berkel en Rodenrijs 1952, art. 56, overw. 3; Groningen-Zuid 1978, art. 139; Arnhem 1981, art. 143; Leeuwarden 1990, art. 93; Ommen 1993, art. 68).
Ook met de Presbyteriaanse kerken (dat zijn kerken met de WS als grondslag) is de Here Christus een weg van eigen historie gegaan. Om die reden wijs ik af de suggestie in het meerderheidsrapport dat Presbyteriaanse kerken de WS inruilen voor de DFE. Dat zou namelijk een miskenning betekenen van de weg die Heere met deze kerken gegaan is.

3. Contacten tussen gereformeerden en Presbyterianen

Prof. J. Kamphuis schreef in zijn *Notes on the Westminster Confession* (Lux Mundi, 2000) dat de gereformeerde kerken altijd als zusterkerken in Christus heeft erkend die kerken die hun geloof beleden met de woorden van de Westminster Confessie. Verder noemt prof. Kamphuis dat kort na de afscheiding ds. Helenius de Cock een boekje uitgaf met daarin informatie over de Presbyeriaanse kerken in Schotland waarmee de afscheiden kerken al eerder contact hadden opgenomen. Hij vertelt over hun geschiedenis, hun belijdenis (de Westminster Confessie), en ook hoe deze kerken in gehoorzaamheid aan het Woord van God willen leven.
In de handelingen van de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde kerk uit 1857 lezen we in artikel 34 punt 4 dat de synodale commissie een brief heeft gestuurd “aan de Vrije Schotsche Kerk tot aanknooping van gemeenschap.” In artikel 35 lezen we dat nog “geen blijk van toenadering is ontvangen van de Vrije Schotsche Kerk.” De commissie krijgt dan de opdracht om alles te doen om in correspondentie te komen met deze kerken.
In de handelingen van de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde kerk uit 1860 lezen we in artikel 8 dat afgevaardigen van de Verenigde Presbyeriaanse Kerk van Schotland (United Presbyterian Church) op de synode aanwezig zijn. De vergadering betuigt hierover haar blijdschap. Prof. James Harper, dr. William Peddie en ouderling John Dick Peddie (allen uit Edinburgh) houden alle drie een toespraak. De toespraken zijn opgenomen in Bijlage A van de de handelingen.
In de handelingen van de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde kerk uit 1863 wordt in artikel 129 en in de Bijlagen B en C opnieuw melding gemaakt van afgevaardigden van de Verenigde Presbyteriaanse Kerk van Schotland.
Toespraken worden gegeven door Dr. Thomson en Dr. Sommerville. De Schotse afgevaardigden stellen duidelijk dat zij weigeren subsidie van de overheid te aanvaarden. Zij melden dat zij nog geen kerkelijke eenheid hebben met de Free Church of Scotland, maar actief bezig zijn om tot die eenheid te komen (deze komt in 1870 tot stand).
In de toespraak van Dr. Thomson lezen we dat ds. Brummelkamp en ds. Van Velzen de synode van de Schotse kerk hadden bezocht. Ook uit hij de wens op de volgende synode in 1864 opnieuw afgevaardigden uit Nederland te mogen ontvangen. Na de beide toespraken wordt met de afgevaardigden doorgesproken over het duizendjarige rijk (de meeste predikanten wijzen af

dat dit een aparte periode is), het al of niet aanvaarden van een onwettige doop, en de Bijbelverspreiding (zie artikel 137). De synode benoemt de predikanten Hel. de Cock en A. Brummelkamp als afgevaardigden naar de volgende synode van de Schotse kerken.
In de handelingen van de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde kerk uit 1867 wordt in artikel 141 naast de Verenigde Presbyteriaanse Kerk van Schotland en de afvaardigingen over en weer, ook de Vrije Kerk in Schotland genoemd.
In de handelingen van de Christelijk Afgescheidene Gereformeerde kerk uit 1869 lezen we in artikel 20 dat vier afgevaardigden van de Verenigde Presbyteriaanse Kerk van Schotland "door hunnen Kerk naar hier zijn gezonden, om met onze Kerk eene bestendige gemeenschap te blijven oefenen, ten bewijze waarvan zij hun lastbrief overhandigen." In artikel 29 lezen we dat vier afgevaardigden (ds. Bruce, prof. M. Michael, Abr. J.P. Risk en Mr. P. Caats) de synode toespreken. De toespraak van ds. Bruce is integraal opgenomen in Bijlage A van de handelingen. Hij zegt onder andere:
Uwe Kerk heeft in hare vroegste geschiedenis trekken van overeenkomst met de onze. Maar voornamelijk in uwe vormen van leer en eredienst vinden wij dat, wat ons in sympathie en genegenheid tot u trekt.
Uw Calvinistisch geloof, uwe Presbyteriaansche kerkregeering en uwe inrichtingen van den eeredienst toonen ons dat wij overeenstemmen, – overeenstemmen in de opvatting van dat Bijbelwoord, voor 't welk alle belijders zich moeten buigen, als den eenigen oppersten regel van geloof en wandel.
In reactie op de toespraken zei ds. van Velzen onder andere:
We hebben niet alleen met u hetzelfde geloof en de Presbyteriaansche kerkregeering, met u hebben we ook vele herinneringen in overeenkomst van Gods leidingen uit de dagen der Hervormingen, en gedenken gaarne aan de broederlijke betrekking, die onder later vervolgingen is bewezen.
In de Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland in 1908 lezen we in Bijlage LXVIIIb dat ds. A. Brummelkamp in 1907 heeft bezocht de synoden van:
- the Presbyterian Church of England te New Castle
- the Secession Church of Scotland te Glasgow
- the Free Church of Scotland te Edinburgh
- the United Free Church of Scotland te Edinburgh
- the Welsh Calvin Methodist Church of Wales te Liverpool

Ds. Brummelkamp merkt in deze kerken echter afwijking in de leer en de handhaving van de belijdenis op. Hij vraagt de synode een broederlijk schrijven te richten aan deze kerken waarin gewezen wordt op het gevaar waarin zij verkeren "van de Bijbel, openbaring, Evangelie, kortom alles te verliezen en haar karakter als Kerk van Christus te doen verloren gaan." Ds. Brummelkamp blijkt vooral het oog te hebben op de United Free Church of Scotland en noemt met name de Schriftkritiek en het Arminianisme. In artikel 125 lezen we dat de synode inderdaad besluit een broederlijk schrijven te richten aan de United Free Reformed Church of Scotland. In de Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland in 1923 lezen we in artikel 25 en in de Bijlagen II en III dat Dr. Macdonald Webster de synode toespreekt namens de United Free Church of Scotland, Ds. Norman Campbell de synode toespreekt namens de Free Church of Scotland, en dat Prof. Francis Davidson de synode toespreekt namens de United Original Secession Church of Scotland. Dr. Macdonald Webster maakt zich tevens tolk van de General Presbyterian Alliance.
In de Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland in 1936 lezen we in artikel 122 dat de synode regels vaststelt met betrekking tot correspondentie met buitenlandse kerken. Daarna wordt onder andere besloten dat de correspondentie met de "Church of Scotland" zal worden onderhouden. Verder wordt aan de deputaten opgedragen

om “zoo noodig vergaderingen van de Presbyteriaansche alliantie bij te wonen, vooral van zulke, die op het Europeesche continent saamenkomen”.
Sinds de vrijmaking in 1944 werden aanvankelijk alleen zusterkerkrelaties onderhouden met uit gereformeerde emigranten voortgekomen kerken. Dat waren dan uiteraard steeds kerken die de Drie Formulieren van Eenheid als grondslag hadden. Maar dat betekende niet dat men een zusterkerkrelatie met een Presbyteriaanse kerk als een onmogelijkheid zag. Er was immers geen enkele synode die in die periode uitgesproken had dat de WS een verhindering zouden zijn om te komen tot een zusterkerkrelatie. De synode van 1948 had wél uitgesproken dat men geen lid van de GOS wilde worden, namelijk omdat men dan gebonden zou zijn aan de WS (met name aan wat de WS schrijven over kerk en verbond), en die binding wilde men juist voorkomen. Een zusterkerkrelatie betekent echter geen binding aan de belijdenissen van de betreffende kerk. Het besluit in 1948 inzake de GOS zegt dus niets over het al of niet kunnen hebben van een zusterkerkrelatie met een Presbyteriaanse kerk, anders dan het commissierapport dat diende voor de generale synode in 1978 ons in de secties 3.3 en 4.1 wil doen geloven.
Op de generale synode van Amersfoort-West 1967 wordt besloten om een zusterkerkrelatie aan te gaan met een Presbyteriaanse kerk in Korea (Acta artikel 41). Men baseerde zich daarbij op een rapport van de particuliere synode van Groningen 1966 dat geschreven was door Ds. Stam en Ds. P. van Gurp. De schrijvers hadden de WS getoetst en concludeerden “dat de Westminster Confessie een voluit gereformeerd belijdenisgeschrift is.” De generale synode hoefde zich niet te confronteren met het besluit in 1948 omdat dat besluit immers betrekking had op het lidmaatschap van de GOS, en niet op zusterkerkrelaties. In 1967 werd dus gewoon de oude lijn voortgezet. In 1972 bezoeken Dr. L. Doekes en Ds. P. van Gurp de Koreaans Presbyteriaanse kerk en laten weten ervan onder de indruk te zijn dat in een land dat zo ver weg is, met een taal en een cultuur die zo verschillend zijn, er broeders en zusters in de Heere zijn, en kerken die door en door gereformeerd zijn. In de periode 1967 – 2003 kwam het tot zusterkerkrelaties met diverse Presbyteriaanse kerken.
Op de Generale Synode van Heemse in 1984/1985 brengen deputaten betrekkingen buitenlandse kerken uitvoerig verslag uit van de oprichting van de International Conference of Reformed Churches (ICRC) (zie Acta deel I, blz. 276-281 en 334339). De grondslag van deze conferentie is: de Heilige Schrift van het Oude en Nieuwe Testament zoals beleden in de Drie Formulieren van Eenheid (de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels) en in de Westminster Standards (de Westminster Geloofsbelijdenis, de Grote en Kleine Catechismi). Op de constituerende vergadering werden vier referaten gehouden over de eenheid van het geloof als gave en opdracht, met daarna bespreking. Prof. Dr. L. Doekes sprak over eenheid van het geloof als gave en opdracht en haar betekenis voor het hebben van onderscheiden confessies – daarbij ging hij in op de Westminster Confessie. Prof. Drs. D. Deddens sprak over de eenheid van het geloof als gave en opdracht en de betekenis daarvan voor het hebben van onderscheiden vormen van kerkregering. Drs. P. van Gurp sprak over de eenheid van het geloof als gave en opdracht en de bezinning op contacten en relaties met andere kerken – daarbij ging hij in op het belijden aangaande de kerk in de beide confessies. Drs. M.K. Drost sprak over de eenheid van het geloof als gave en opdracht en de betekenis daarvan voor onderlinge hulp bij de uitvoering van de zendingsopdracht in de huidige zendingssituatie (zie Acta deel I p.278).
Er werd uitvoerig en diepgaand gediscussieerd over de verschillen. Toch was de uitkomst dat alle afgevaardigden van harte instemden met grondslag en doel van de ICRC. Zij kwamen uit kerken met de Drie Formulieren van Eenheid als grondslag (Australië, Canada, Nederland, Oost-Suma/Savu, Zuid-Afrika) en uit kerken met de Westminster Standards (Ierland, Japan, Korea, Schotland, Taiwan).

De synode besloot tot deelname van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in de ICRC (zie Acta deel I art. 112). Verder droeg zij deputaten betrekkingen buitenlandse kerken op om op de eerstvolgende samenkomst van de ICRC aan de orde te stellen enkele verzoeken met betrekking tot zendingszaken en financiën. Maar over de Westminster Standards zweeg de synode. Dat deze samen met de Drie Formulieren van Eenheid als gereformeerde grondslag waren aangenomen werd door de synode goedgekeurd, waarmee zij zich impliciet positief uitsprak over de Westminster Standards.
Sinds de Generale Synode van Mariënberg 2005 hebben deputaten steeds de opdracht gekregen tot het voortzetten c.q. opnieuw aanknopen van een zusterkerkrelatie, niet alleen met kerkverbanden met de Drie Formulieren van Eenheid, maar ook met kerkverbanden die de Westminster Standards als grondslag hebben.
We vatten samen: het belijden overeenkomstig de WS is nooit een verhindering geweest om een zusterkerkrelatie te hebben met zulke kerken. Dat is al begonnen in de kerken van de Afscheiding, en is vervolgens gecontinueerd tot vandaag aan de dag. Deputaten betrekkingen buitenlandse kerken hebben zelfs de opdracht gekregen om de kerken, met welke wij tot onze Vrijmaking een zusterkerkrelatie hadden, aan te schrijven en hen te vragen die praktijk voort te zetten, daar wij immers de wettige voortzetting zijn van de Gereformeerde Kerken.
De aanbevelingen in het meerderheidsrapport betekenen een breuk met het verleden van de gereformeerde kerken. Het rapport stelt de eis van vervanging of aanpassing van de WS. Dergelijke eisen zijn in contacten met Presbyteriaanse kerken van de kant van de Gereformeerde Kerken nog nooit eerder gesteld! Daarmee zouden de kerken zich wereldwijd in een isolement begeven zonder dat dat door de Schrift wordt aangewezen.

4. De vrijheid van profeteren

Binnen de kerken is er altijd het Schriftuurlijke beginsel van de vrijheid van profeteren (de *libertas prophetandi*) geweest. Voetius omschrijft in zijn *Politica Ecclesiastica* de vrijheid van profeteren als: “de vrijheid om, naar kerkelijken regel, een gevoelen te hebben en uit te spreken, dat van anderer gevoelen verschilt.” Als causa impulsiva noemt Voetius dat ons kennen op aarde onvolkomen is (1 Corinthiërs 13:9 en 12), en ook dat wij de eenheid van de kerk zoveel mogelijk moeten bewaren.
De vrijheid van profeteren betreft zaken waarover de belijdenis zich niet uitspreekt. De uitleg van nog onvervulde profetieën valt onder andere onder de vrijheid van profeteren, maar ook de gehele opzet van argumenten voor de polemiek en oplossing van opgeworpen moeilijkheden in de leer van de kerk. Ook de vorm van kerkregering kan volgens Voetius in bepaalde omstandigheden onder de vrijheid van profetie vallen.
De vrijheid van profeteren dient niet om aan ja en nee tegelijkertijd plaats te gunnen. Tot zover er verschillende visies zijn, beschermt de vrijheid van profeteren alleen die visies, die in hun verscheidenheid toch in dezelfde richting wijzen.
Voorbeeld: in de belofte bij de doop wordt de Heilige Geest beloofd, maar de dopeling kan die belofte alleen aannemen als de Heilige Geest in hem/haar werkt. Dit is een anomalie die men op verschillende manieren probeerde op te lossen en wat tot verschillende visies op het verbond heeft geleid. Maar die visies wijzen wel in dezelfde richting, namelijk verdediging van de kinderdoop en afwijzing van het Arminianisme.
We willen in dit verband noemen een besluit van de Generale Synode van Groningen 1946 inzake de pacificatieformule uit 1905. De synode ontving verzoeken om: 'zich uit te spreken betreffende het al of niet voor haar kerken bindend karakter van de door de generale synode van 1905 afgelegde verklaring inzake het dusgenaamde "infra- en supralapsarisme", de dusgenaamde "eeuwige rechtvaardigmaking", de dusgenaamde "onmiddellijke wedergeboorte" en de dusgenaamde "onderstelde wedergeboorte"'
De synode stemde in met het oordeel van de synodale preadviserende commissie van 1905

"dat het noch nodig noch wenselijk is voor een generale synode om over deze" (immers theologische) "geschillen een definitieve uitspraak te doen, ja
zelfs, dat een synode dit niet doen kan of mag" (Acta bladz. 206-207).
Verder stemde de synode van Groningen in
'met het op verlangen van diezelfde commissie uitdrukkelijk in de acta van 1905 (art. 157) opgenomen voorbehoud, dat "de libertas prophetandi" in onze kerken gehandhaafd dient te blijven, te meer waar deze vrijheid van profetie naar haar eenstemmig oordeel "in alle landen en in alle tijden" ten opzichte van geschillen als de bovengenoemde door de gereformeerde kerken is gehandhaafd (vgl. Acta bladz. 207).'
Daarmee werd onder andere het verschil in verbondsvisie gerekend onder de vrijheid van profeteren. In dat licht kunnen we ook verstaan dat wat prof. Schilder op de Vrijmakingsvergadering in 1944 in zijn rede heeft gezegd met betrekking tot het besluit van de generale synode van Utrecht in 1943 waarin één van beide verbondsvisies bindend werd verklaard:
Niet de (leer)uitspraak zo zeer is daarom geweest de oorzaak der verdeeldheid, ofschoon er velen zijn, die zakelijk haar inhoud niet kunnen overeenbrengen met Gods Woord, maar de binding is het, die de grote moeite brengt. Wanneer de synode heden binden gaat aan een formule, heeft zij door die toevoeging aan de belijdenis, juist qua belijdenis, de hinderpaal gelegd op de weg van het zoeken naar vereniging straks met allen die in deze van het bloed der martelaren gedrenkte kerk hebben gezegd: de gelovigen hebben samen te komen in kerken en de kerken hebben samen te gaan in verband van kerken op de grondslag van de drie formulieren van enigheid en daarvan alleen.
Zie verder: H. Schokking (1902), De leertucht in de Gereformeerde Kerk van Nederland tusschen 1570 en 1620.
M.i. is het beginsel van de vrijheid van profeteren in het meerderheidsrapport niet in rekening gebracht, en wordt daarmee een nieuwe weg ingeslagen.

5. De WS: een gereformeerde belijdenis

Prof. P. Biesterveld was hoogleraar Ambtelijke Vakken in Kampen. Tot aan de verschijning van het handboek *Symboliek* van dr. L. Doekes was zijn *Schets eener Symboliek* (2e druk, 1912) verplicht voor het tentamen symboliek. Hierin schrijft hij:
"De Westminster Confessie is eene zeer besliste uiteenzetting van het Gereformeerde systeem. Onder al de bestaande Confessies wel op alle punten het meest duidelijk. En dit komt doordien zij opgesteld is nadat de worsteling met het Arminianisme was geschied."
Dr. L. Doekes besprak in de *Almanak van het Corpus Studiosorum in Academie Capensi "Fides Quadrat Intellectum"* (1970) de WS. Hij noemde verschillende bezwaren ten aanzien van de WS. Maar hij schreef vervolgens ook:
dat duidelijk blijkt de sterke overeenkomst en geestverwantschap met de belijdenisgeschriften van de gereformeerde kerken op het Europese continent, ook met de drie Formulieren van de Gereformeerde Kerken in Nederland. De taal van Westminster spreekt ons vooral aan door het voortdurend beroep op de Schrift, waaruit veel bewijsplaatsen de aandacht vragen.
Ook al is het niet mogelijk vanwege die bezwaren de Westminster Confession integraal te aanvaarden en te onderschrijven, toch doen die bezwaren
ons niet voorbijzien aan de vele passages in deze belijdenis, waarin het getuigenis van de Schrift ontroerend duidelijk doorklinkt. De kerken, die deze Confessie tot nu toe hebben vastgehouden, zijn geroepen tot confrontatie van haar inhoud met het Woord Gods. Een voorzichtige emendatie kan aan het schriftuurlijk gehalte van deze gereformeerde belijdenis alleen maar ten goede komen.
Prof. J. Kamphuis schreef in zijn *Notes on the Westminster Confession* (Lux Mundi, 2000) over de WS. In dit artikel karakteriseert hij de WS als "a Reformed Confession, but one with

its own identity!" Hij schrijft dat de WS op een aantal punten vragen oproept, maar dat betekent volgens hem niet dat een zusterkerkrelatie met kerken die de WS als grondslag hebben, niet mogelijk zou zijn. Hij wijst erop dat we van belijdenisgeschriften nooit kunnen zeggen dat ze in alle formuleringen goddelijk-volmaakt zijn. Hij schrijft dan:
"We may say that they in all points of doctrine are in harmony with God's Word. But that does not mean that you affirm every formulation as being correct and never allow any emendation."
Samenvattend: Prof. Biesterveld, Dr. Doekes en Prof. Kamphuis karakteriseren alle drie de WS als een gereformeerde belijdenis. Met name Dr. Doekes en Prof. Kamphuis ontkennen niet dat de WS op een aantal punten vragen oproept. Maar dit is geen verhindering voor een zusterkerkrelatie. Zij wijzen dan op de mogelijkheid van een (voorzichtige) emendatie.

6. Hoe leggen Presbyterianen de WS zelf uit?

Ik ben het ermee eens dat de onderwerpen die in het meerderheidsrapport genoemd worden, onderwerpen zijn die bij samensprekingen in het bijzonder besproken moeten worden. Mijn moeite is echter dat we als deputaten BBK geen enkel contact hebben gehad met hen die de WS zelf als grondslag hebben, namelijk de Presbyterianen. Ook worden literatuur over en commentaren op de WS zoals Presbyterianen die zelf geschreven hebben, nauwelijks in het rapport genoemd. Om goed te begrijpen hoe de WS gewoonlijk worden uitgelegd, is dat wel een vereiste. Gebeurt dat niet, dan kunnen we zomaar fouten maken in ons toetsingswerk. We illustreren dit aan de hand van een voorbeeld.
In artikel 25 van de Westminster Confessie wordt gesproken over de onzichtbare en de zichtbare kerk. Dit is geheel in de lijn van Calvijn die in vraag en antwoord 100 van zijn catechismus schrijft:
Vraag: Maar kan deze Kerk niet anders gekend worden, dan wanneer zij door het geloof wordt aangenomen?
Antwoord: Er is weliswaar ook een zichtbare Kerk van God, die Hij ons met zekere merken en kentekenen beschreven heeft, maar hier wordt eigenlijk gehandeld over de vergadering dergenen die Hij door Zijn verborgen verkiezing Zich tot de zaligheid heeft aangenomen. Maar deze wordt niet voortdurend met de ogen gezien, en ook niet door tekenen onderscheiden.
Het onderscheid tussen onzichtbare en zichtbare kerk heeft Calvijn in hoofdstuk 1 paragraaf 7 van zijn Institutie verder beschreven. In zijn commentaar op artikel 25 van de Westminster Confessie schrijft R. Shaw:
"When we speak of the visible and invisible Church, this is not to be understood as if there were two Churches, or as if one part of the Church were visible and another invisible. The former includes the latter, but they are not co-extensive; the same individuals who constitute the Church considered as invisible, belong also to the Church considered as visible; but many who belong to the visible, are not comprehended in the invisible Church."
A.A. Hodge schrijft hierover:
"The universal visible Church is therefore not a different Church from that which has just been described as invisible. It is the same body, as its successive generations pass in their order and are imperfectly discriminated from the rest of mankind by the eye of man."
J. Macpherson schrijft hierover:
"The statement made in the first section regarding the Catholic or universal church, that it is invisible, should not be so understood as to imply that the idea of the invisible church is something entirely separate and distinct from that of the visible church. These are simply two aspects under which the church is viewed."
Dr. G.I. Williamson schrijft hierover:

“These sections of the Confession teach us (1) the nature of the Church from the divine point of view, and (2) the nature of the Church from the human point of view, but (3) it is not as if there are two different Churches, the visible and the invisible.”
In het rapport wordt echter gesteld dat er in artikel 25 sprake is van twee kerken als “onderscheiden eenheden, met andere leden”, waarna vervolgens geconcludeerd wordt dat artikel 25 onschriftuurlijk is. Het lijkt me niet terecht een dergelijke
conclusie te trekken op basis van een interpretatie die niet is geverifiëerd aan de hand van wat een aantal vooraanstaande Presbyterianen hier zelf over zeggen. M.i. hadden ten minste de volgende commentaren moeten worden geraadpleegd:

- Robert Shaw (1845). *The Reformed Faith. Exposition of the Westminster Confession of Faith.* (zie: http://www.reformed.org/documents/shaw)
- Archibald Alexander Hodge (1869, 1885). *Commentary on the Confession of Faith. With questions of theological students and Bible classes*. (zie: https://archive.org/details/commentaryonconf00hodguoft)
- John Macpherson (1881). *The Westminster confession of faith. With introduction and notes*. (zie: https://archive.org/details/westminsterconfe00macp).
- Francis R Beattie (1896). *The Presbyterian Standards. An Exposition of the Westminster Confession of Faith and Catechisms*. (zie: https://archive.org/details/cihm_07192)
- G.I. Williamson (1964, 2004). *The Westminster Confession of Faith. For Study Classes.*
- G.I. Williamson (1970, 2003). *The Westminster Shorter Catechism. For Study Classes.*
- J. G. Vos (2002). *The Westminster Larger Catechism. A Commentary. Edited by G.I. Williamson.*
- Joseph A. Pipa (2005). *The Westminster Confession of Faith Study Book: A Study Guide for Churches.*
- R.C. Sproul (2006). *Truths We Confess. A Layman's Guide to the Westminster Confession of Faith*, Volume 1 + 2.
- David Dickson (2007). *Truth's Victory Over Error: A Commentary on the Westminster Confession of Faith*.

Omgaan met verschillen

7.1 Verschillen in formulering

In belijdenisgeschriften kunnen formuleringen voorkomen die vragen oproepen. Dat geldt niet alleen voor de WS, maar ook voor de belijdenisgeschriften zoals wij die kennen. Bijvoorbeeld in de Apostolische Geloofsbelijdenis lezen we “nedergedaald ter helle” na “gestorven en begraven”. Zo lijkt het alsof de Here Jezus naar de hel ging nadat hij gestorven was. Inderdaad interpreteren bijvoorbeeld de Luthersen dit dan ook zo. Maar in HC Zondag 16 vraag & antwoord 44 hebben we als gereformeerde kerken een clausule. Die legt “nedergedaald ter helle” uit als de drie uren dat de Heere Jezus door God verlaten was. En zo is deze passage in de Apostolische Geloofsbelijdenis toch naar de Schrift.
Een ander voorbeeld is NGB artikel 28 waar we over de kerk onder andere lezen: “buiten haar is er geen heil.” Begin jaren tachtig in de vorige eeuw was er een predikant die dit absoluut nam. De Generale Synode van Heemse 1984/85 heeft toen vastgelegd hoe wij dit in het licht van de Schrift hebben te verstaan.
In beide voorbeelden heeft men de belijdenis zelf niet gewijzigd. Maar in clausules heeft men vastgelegd wordt hoe de betreffende passages geïnterpreteerd moeten worden. Wanneer we in de WS stuiten op formuleringen die vragen oproepen, kan van de kerk waarmee samengesproken wordt, gevraagd worden haar interpretatie in een clausule vast te leggen.
Het gebruik van clausules wordt in het meerderheidsrapport niet in overweging gegeven.

7.2 Een voorzichtige emendatie
Wanneer verschillen niet tot de vrijheid van profetie gerekend kunnen worden, en het niet slechts gaat om verschillen in formulering, kan gevraagd worden om een (voorzichtige) emendatie (zie paragraaf 5).
Belijdenisgeschriften worden soms aangepast. Bijvoorbeeld in de Amerikaanse uitgave van de WS zijn hoofdstuk 20 (par. 4), hoofdstuk 23 (par. 3) en hoofdstuk 31 (par. 1 en 2) in 1787/1788 aangepast. Ook de Drie Formulieren van Eenheid zijn ooit aangepast, namelijk NGB artikel 36.
Het is echter nog nooit voorgekomen dat de gereformeerde kerken van de Presbyteriaanse kerken eisten dat zij de WS op enig punt zouden aanpassen.

W.J. Heeringa

Artikel R.13 Rapport deputaten Financieel Beheer

DEPUTATEN FINANCIEEL BEHEER
van De Gereformeerde Kerken in Nederland
Scriba: P.J. Houweling, Hoefweg 135, 2665 CD Bleiswijk

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p/a. De samenroepende kerk G.S. te Groningen 2014
P/a. De Geref. Kerk Groningen
Scriba: Br. B. De Roos
E-mail: scribadgkgroningen@gmail.com

Betreft:
Aanbieding rapportage van de Deputaten Financieel Beheer over het boekjaar 2012 en 2013.

Bergschenhoek, juni 2014.

Eerwaarde broeders,
Bijgaand doen wij u toekomen de verantwoording over het jaar 2012 en 2013 en de meerjaren-begroting van de Deputaten Financieel Beheer.

Van de deputaten Landelijk Gereformeerd Kerkblad ‘De Bazuin’ hebben we informatie ontvangen over de cijfers over 2013 die een positief exploitatieresultaat aangeven.
Gezien deze cijfers is ook in 2013, evenals in 2012, geen rekening gehouden met een eventuele bijdrage. Ook voor de komende jaren is gezien de begroting van De Bazuin geen bijdrage verantwoord.
Financieel gezien waren 2012 en 2013 jaren, waarin de afgesproken toevoeging aan het Fonds hulpbehoevende kerken kon worden gedaan. Deputaten hebben in hun vergadering van januari 2014 besloten het plafond van het Fonds hulpbehoevende kerken te verhogen van € 100.000,00 naar € 150.000,00,omdat indien hierop eventueel aanspraak zou worden gedaan dit fonds wellicht snel is uitgeput. In 2013 is daarom aan dit fonds € 15.000,00 toegevoegd en voor de jaren 2014 tot en met 2017 is in de begroting rekening gehouden met een toevoeging van € 10.000,00 per jaar. Tevens kon over de jaren 2012 en 2103 in totaal een bedrag van € 5.000,00 worden toegevoegd aan de Algemene reserve.
Tevens is in januari 2014 besloten de Algemene reserve te maximeren tot een bedrag van € 50.000,00.

Op zowel het Fonds hulpbehoevende kerken als het Emeriteringsfonds is in 2012 en 2013 geen beroep gedaan.
In de afgelopen periode, vanaf maart 2012 tot heden, hebben de deputaten vijfmaal vergaderd en voorts werd er gecommuniceerd per email.
Veel aandacht is nog besteed aan de pensioenpolis bij Zwitserleven, met name omdat de voormalige tussenpersoon niet de benodigde kwalificaties voor de AFM bezat. Inmiddels is een andere tussenpersoon gevonden die wel aan de wettelijke vereisten voldoet.
Tevens is nog veel overleg en een bespreking geweest met de deputaten van het Landelijk Gereformeerd Kerkblad 'De Bazuin' over de frequentie en manier van rapporteren.

Zoals blijkt uit de financiële rapportage is het quotum over 2014 vastgesteld op een lager bedrag en wel op € 15,00 per ziel. Dit lagere quotum kon worden vastgesteld omdat de bijdrage aan De Bazuin niet langer nodig is.
In 2015 is het quotum eveneens voorlopig vastgesteld op € 15,00 en in 2016 kan het quotum naar verwachting omlaag naar € 10,00.

Een tweetal deputaten hoopt op de Synode aanwezig te zijn om deze rapportage toe te lichten en indien nodig uw vragen te beantwoorden.

Tenslotte vermelden wij nog, dat de kascontrole van onze cijfers over de jaren 2012 en 2013 zal worden verricht door de classis NO. Hierover zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt, maar naar verwachting zal deze controle plaatsvinden voordat deze rapportage mondeling zal worden toegelicht. Uiteraard zal de rapportage worden toegezonden zodra de controle heeft plaatsgevonden.

Wij vertrouwen u met deze rapportage van dienst te zijn en wensen u sterkte en Gods onmisbare Zegen toe bij al uw arbeid.

Met broedergroet,

P.J. Houweling
Secretaris Deputaten Financieel Beheer.

De Gereformeerde Kerken in Nederland

Deputaatschap Financieel Beheer

Verantwoording 2013

1. Verslag financieel beheer

- Balans
-Staat van baten en lasten
- Toelichting op de balans
- Toelichting op de staat van baten en lasten
- Meer-jaren begroting

BALANS PER 31 DECEMBER

ACTIVA		**2013**	**2012**	
Vlottende middelen		2.202,00	2.915,00	
Liquide middelen		200.740,00	185.325,00	
Totaal		**202.942,00**	**188.240,00**	
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve		35.740,00		29.202,00
Voorzieningen				
Fonds Hulpbehoevende Kerken	110.000,00		95.000,00	
Fonds Emeritering	57.202,00		56.524,00	
		167.202,00		151.524,00
Schulden op korte termijn				
Nog te betalen posten		0		7.514,00
RESULTAAT		**202.942,00**		**188.240,00**

STAAT VAN BATEN EN LASTEN				
BATEN	2013		2012	
Bijdragen quota	21.850,00		26.300,00	
Overige opbrengsten	2.202,00		2.915,00	
		24.052,00		29.215,00
LASTEN				
Deputaatschappen	1.836,00		5.007,00	
Kosten kerkverband	0		14.774,00	
reserveringen	15.678,00		10.972,00	
		17.514,00		30.753,00
RESULTAAT		**6.538,00**		**-1.538,00**

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER

	Balans per 31-12-2013	Balans per 31-12-2012
Vorderingen:		
Rente spaarrekening	2.202	2.915
Liquide middelen:		
ING Zakelijke rekening nr. ...875	5.740	5.325
ING Rentemeerrekening nr....875	195.000	180.000
	200.740	185.325
Algemene reserve:		
Saldo 1 januari	29.202	30.740
Resultaat	6.538	-1.538
Saldo 31 december	35.740	29.202
Fonds hulpbehoevende kerken:		
Saldo 1 januari	95.000	85.000
Dotatie	15.000	10.000
Saldo 31 december	110.000	95.000

De voorziening hulpbehoevende kerken wordt gevormd tot een bedrag van € 150.000,--. De jaarlijkse dotatie aan dit fonds bedraagt € 10.000,--. Per 31-12-2013 is reeds 11 jaar aan dit fonds gedoteerd. In 2013 is er eenmalig € 5.000,— extra aan de voorziening toegevoegd.

Fonds Emeritering:		
Saldo 1 januari	56.524	55.552
Rente 1,20%	678	972
Saldo 31 december	57.202	56.524

Fonds emeritering:
De voorziening voor de emeritering wordt gevormd in verband met eventuele financiering van inhaalpremie bij aanwezigheid van pensioentekorten. Dit fonds wordt gevormd middels de dotatie van de ontvangen pensioenquota. Dotatie aan de voorziening heeft inmiddels zijn maximumbedrag van € 50.000,-- bereikt. De rente die wordt toegerekend aan dit fonds is gebaseerd op de werkelijk ontvangen rente over 2013 en bedraagt gemiddeld 1,20%.

Nog te betalen posten:		
Kosten Generale Synode (Hasselt)	0	6.398
Kosten deputaatschap BBK	0	1.116
	0	7.514

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	2013	2012
BATEN		
Bijdragen quota:		
Amersfoort e.o.	1.100	1.475
Assen	820	1.000
Bergentheim / Bruchterveld e.o.	3.080	4.075
Berkel en Rodenrijs / Berschenhoek	4.560	5.625
Dalfsen (50%)	670	0
Emmen	1.160	1.650
Ermelo	380	500
Groningen	2.960	3.450
Hasselt e.o.	680	600
Mariënberg	2.380	2.700
Opeinde	1.340	1.900
Zwolle e.o.	2.720	3.325
	21.850	26.300
Overige opbrengsten:		
Rente	2.202	2.915
LASTEN		
Deputaatschappen:		
Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken	1.254	4.805
Deputaten Financieel Beheer	244	106
Deputaten Herziene Statenvertaling	0	31
Deputaten Liturgische Voorzieningen	0	65
Deputaten Documentatie	270	0
Deputaten art. 49 K.O.	68	0
	1.836	5.007
Kosten kerkverband:		
Kosten Generale Synode	0	18.740
Kosten gereformeerd Kerkblad De Bazuin (2011)	0	-7.500
Advieskosten inzake ODDW	0	3.534
	0	14.774
Reserveringen:		
Dotatie fonds emeritering	678	972
Dotatie fonds hulpbehoevende kerken	15.000	10.000
	15.678	10.972

Meerjaren begroting

	Werkelijk 2012	Begroot 2013	Werkelijk 2013	Begroot 2014	Begroot 2015
Quota Kerken	26.300	22.840	21.850	17.220	17.220
Overige opbrengsten	2.915	3.500	2.202	2.000	2.000
Totaal	**29.215**	**26.340**	**24.052**	**19.220**	**19.220**

	Lasten				
	Werkelijk 2012	**Begroot 2013**	**Werkelijk 2013**	**Begroot 2014**	**Begroot 2015**
Dep. Betrekkingen Buitenlandse Kerken	4.805	1.660	1.254	1.000	5.000
Dep. DACOBB / CKE	0	3.000	0	300	300
Dep. Financieel Beheer	106	300	244	300	300
Dep. Onderzoek Herziene	31	300	0	300	300
Dep. Liturgische Voorzieningen	65	300	0	300	300
Dep. Documentatie	0	0	270	300	300
Dep. Art. 49 K.O.	0	0	68	300	300
Kosten Generale Synode	18.740	0	0	5.000	10.000
Bijdrage gereformeerd Kerkblad De	-7.500	0	0	0	0
Advieskosten	3.534	0	0	0	0
Dotatie fonds hulpbehoevende kerken	10.000	5.000	15.000	10.000	10.000
Rente emeriteringsfonds	972	1.000	678	500	500
Saldo naar algemene reserve	-1.538	14.780	6.538	920	-8.080
Totaal	**29.215**	**26.340**	**24.052**	**19.220**	**19.220**

Quota kerken 2014 begroot	**Werkelijk Leden 2013**	**Werkelijk Quota 2013**	**Schatting Leden 2014**	**Schatting Quota 2014**	**Schatting Quota**
Amersfoort e.o.	55	1.100	53	795	795
Assen	41	820	48	720	720
Bergentheim/Bruchterveld e.o	154	3.080	160	2.400	2.400
Berkel en Rodenrijs/Berschenhoek	228	4.560	240	3.600	3.600
Dalfsen	67	670	75	1.125	1.125
Emmen e.o.	58	1.160	56	840	840
Ermelo	19	380	17	255	255
Groningen	148	2.960	147	2.205	2.205
Hasselt e.o.	34	680	40	600	600
Mariënberg	119	2.380	119	1.785	1.785
Opeinde	67	1.340	69	1.035	1.035
Zwolle e.o.	136	2.720	124	1.860	1.860
	1.126	21.850	1.148	17.220	17.220

In 2014 wordt er voor het quota gerekend met € 15,-- per ziel.
In 2015 wordt er voor het quota gerekend met € 15,-- per ziel.
In 2016 wordt er voor het quota gerekend met € 10,-- per ziel.
Het quota van Deputaten Financieel Beheer was in 2011 € 30,-, 2012 € 25,-- en in 2013 € 20,-- per ziel.

Classis-vergadering van De Gereformeerde Kerken van de regio Noord-Oost Nederland
Bijeen op zaterdag 13 september 2014

Aan de samenroepende kerk van de Generale Synode te Groningen
De Gereformeerde Kerk te Groningen e.o.

Scriba B. de Roos

Onderwerp: Deputaatschap Financieel beheer
Mariënberg, 13 september 2014

Geachte broeders,
De classis Noord-Oost van De Gereformeerde Kerken, in vergadering bijeen te Hooghalen d.d.13 september, hebben kennis kunnen nemen van een verklaring kascontrole van het Deputaatschap Financieel Beheer over het jaar 2012 en 2013.
Als Bijlage zenden wij u hierbij de verklaring en verantwoording
Namens de classis Noord-Oost Nederland van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Scriba, G.H. Plaggenmars

Bijlage; verklaring kascontrole commissie Dep. Fin. Beheer

<u>Verklaring kascontolecommissie</u>

Ondergetekenden, de broeders W.J. Sikkens te Groningen en J. Trip te Roswinkel, hebben in opdracht van de classis Noord-Oost, daartoe aangewezen door de Generale Synode van Hasselt 2011/2012 de financiële administratie over de jaren 2012 en 2013 van het **Deputaatschap Financieel Beheer** gecontroleerd ten huize van de penningmeester, br. C.J. Teunis te IJsselmuiden.
In aanwezigheid van de penningmeester hebben ondergetekenden op **21 augustus 2014** de financiële bescheiden gecontroleerd en geconstateerd dat de opgestelde verantwoording over 2012 met een balanstotaal van € 188.240, een eigen vermogen van € 29.202 en een exploitatieresultaat van € -1.538 correct is opgesteld. Ook is de verantwoording over 2013 met een balanstotaal van € 202.942, een eigen vermogen van € 35.740 en een exploitatieresultaat van € 6.538 correct opgesteld.
Ondergetekenden hebben de financiële administratie in orde bevonden en gaan akkoord met de opgestelde verantwoordingen (excl. de begrotingen).
Ondergetekenden stellen de vergadering voor de penningmeester van het **Deputaatschap Financieel Beheer décharge te verlenen** or het gevoerde financiële beleid over de periode van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2013.

Groningen Boswinkel, 21 augustus 2014

W.J. Sens, J. Trip

Artikel R.15 Rapport aan de Generale Synode te Groningen 2014 van Deputaten Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites

Bleiswijk, 28 augustus 2014

Eerwaarde broeders,

Hierbij ontvangt u het rapport met betrekking tot de werkzaamheden door deputaten curatoren van het landelijk gereformeerd kerkblad DE BAZUIN en Websites over de periode na de generale synode te Hasselt 2011. (Onder de websites wordt verstaan; de website van DE BAZUIN, de website van De Gereformeerde Kerken en, ondersteunend, de website van het Engelstalige digitale blad 'Reformed Continua').
Deputaten curatoren zijn:
A. Admiraal: Voorzitter
A. van Egmond: Secretaris
W.J. Sikkens: Penningmeester

Inleiding
Opnieuw spreken wij onze dankbaarheid jegens de HERE uit met betrekking tot het feit dat het landelijk kerkblad DE BAZUIN in de afgelopen jaren bijna wekelijks mocht verschijnen en de uitbouw van de websites gestaag kon vorderen. De HERE is het die gaven en krachten gaf aan redactie, schrijvers en al die andere medewerkers om ook dit werk van toerusting van gemeenteleden te volbrengen. Hem komt dan ook alle lof en dank toe!

Rapportage
Ons rapport over de afgelopen periode willen wij aan de hand van de door GS Hasselt 2011 opgestelde instructie puntsgewijs uitbrengen. U leest eerst de desbetreffende instructie cursief afgedrukt en daaronder ons rapport m.b.t. die instructie.
1. Zij zullen de uitgave en ontvangst van het landelijk Gereformeerd Kerkblad DE BAZUIN in de kerken bevorderen in overleg met en met inschakeling van de redactie en medewerkers.
1. De uitgave van DE BAZUIN kon in de afgelopen periode in overleg met en inschakeling van de redactie en medewerkers zo goed als ongestoord verwezenlijkt worden. Wekelijks, met uitzondering van de vakantiemaanden, kregen de abonnees DE BAZUIN op hun deurmat. Sinds GS Hasselt 2011 wordt elke editie van DE BAZUIN vorm gegeven door broeder J. Bos uit Rotterdam. Dit heeft o.a. te maken met de verandering van drukkerij. Vanwege de kosten wordt DE BAZUIN niet meer door HAMI gedrukt maar vindt dit, naar volle tevredenheid, plaats bij Mail and More te Hasselt.
(Meer over de verschijningsfrequentie van DE BAZUIN vindt u onder punt 9)
Met betrekking tot de ontvangst van DE BAZUIN hebben deputaten in de afgelopen periode geen bijzondere activiteiten ontwikkeld.
2. Zij zullen toezien op het naleven van de Regelingen Kerkblad en het Redactiestatuut Landelijk Kerkblad van De Gereformeerde Kerken in Nederland, beide zoals vastgesteld door de Generale Synode te Mariënberg 2005.
2. Deputaten hebben toegezien op de naleving van de Regelingen en het Redactiestatuut en kunnen met dankbaarheid rapporteren dat er, voor zover zij weten, in alle opzichten consciëntieus is gehandeld m.b.t. de Regelingen en het Redactiestatuut.
3. Zij zijn verantwoordelijk voor de Schriftuurlijke koers van DE BAZUIN en de websites, binnen het kader van artikel 30 van de kerkorde.

3. Deputaten zijn m.b.t. de Schriftuurlijke koers van DE BAZUIN en de websites geen onregelmatigheden tegen gekomen. Ook vanuit de lezerskring zijn geen opmerkingen gekomen die de Schriftuurlijke koers van DE BAZUIN raken.
4. Zij zullen de leden van de redactie schriftelijk aanstellen en een rooster van aftreden van de redactie opstellen.
4. De redactie wordt momenteel gevormd door de volgende broeders:

T.L. Bruinius:	Hoofdredacteur
Ds. S. de Marie:	Plaatsvervangend hoofdredacteur
C.A. Teunis:	Redactielid
J.A. Sikkens:	Redactielid en tevens secretaris van de redactie

De benoemingen van de broeders Bruinius en ds. De Marie duren tot medio mei 2015.
Broeders Teunis werd in februari 2014 opnieuw benoemd tot redactielid. Zijn benoeming duurt tot 1 februari 2018.
Op voordracht van de redactie kwam broeder Sikkens in februari 2013 de redactie versterken. Zijn benoeming duurt tot 1 februari 2017.
5. Zij zullen aan de redactie medewerkers toevoegen met bijzondere taken, te weten:
a. leden van de eindredactie door wie het blad persklaar gemaakt wordt;
b. een administrateur;
c. een medewerker voor de financiële administratie;
d. een redactiesecretaris;
e. een webmaster.
5. Broeder J. Bos is in februari 2012 aangesteld als eindredacteur van DE BAZUIN. Hij zorgt voor de lay-out van elke editie.
Zuster S. Admiraal-Prins doet de financiële administratie en is tevens verantwoordelijk voor het bijhouden van het abonneebestand.
Broeder J.A. Sikkens is redactiesecretaris.
Broeder C. van Egmond is webmaster en onderhoudt de websites. Ten opzichte van 3 jaar geleden kunnen we melden dat aan de website van de kerken ‘knoppen’ zijn toegevoegd waaronder informatie is te vinden over:
- De Bijbelstudiebond;
- De Kerkdag;
- De Opleiding tot de dienst des Woords.

Sinds augustus 2014 is tevens toegevoegd een rubriek waaronder actuele informatie over zaken of gebeurtenissen binnen de kerken, bv. beroepingswerk, kan worden vermeld.
6. Zij zullen tenminste eenmaal per jaar met de redactie vergaderen om het beleid te
6. Er is minimaal één keer per jaar met de redactie vergaderd. Deze vergaderingen verliepen telkens in goede harmonie waarbij bleek dat t.a.v. het gevoerde beleid redactie en deputaten op één lijn zaten.
N.a.v. het op initiatief van deputaten eenmalig toevoegen van een flyer van de organisatie MAF aan een editie van DE BAZUIN is er een extra vergadering geweest waarin dit initiatief met de redactie is besproken. De conclusie van deze vergadering was dat een dergelijk initiatief beter vooraf met de redactie besproken had kunnen worden omdat de redactie verantwoordelijk is voor het plaatsen van advertenties en het toevoegen of insluiten van flyers ten bate van ‘goede doelen’.
Naar aanleiding hiervan heeft de redactie een beleidsnotitie opgesteld over hoe om te gaan met verzoeken tot bijdragen aan ‘goede doelen’. Deze beleidsnotitie is ook gepubliceerd in DE BAZUIN.
Deputaten kregen vanuit de lezerskring vragen en soms kritiek op het toevoegen van een flyer van de MAF. Een verantwoording van hun handelen hebben deputaten geplaatst in DE BAZUIN.

Een bij de eerstkomende generale synode ingediend bezwaarschrift tegen het handelen van deputaten inzake de flyer van de MAF werd na publicatie van de beleidsnotitie van de redactie ingetrokken.
7. Zij zullen minimaal vier maal per jaar de boekhouding van de penningmeester beoordelen en de penningmeester ondersteunen waar dit wenselijk is.
7. Broeder W. Sikkens functioneert als penningmeester binnen het deputaatschap en heeft met regelmaat overleg met de penningmeesteresse m.b.t de financiële situatie van DE BAZUIN.
8. Zij zullen minimaal twee maal per jaar een financieel overzicht en een begroting opstellen en dit met Deputaten Financieel Beheer bespreken. Ook zullen zij in overleg met deze deputaten de financiële rapportage ten behoeve van de synode opstellen.
8. Met Deputaten Financieel Beheer is in mei 2013 een gezamenlijke vergadering geweest waarbij in goede harmonie duidelijke afspraken zijn gemaakt. Vanwege de verandering van drukker en de daarmee gepaard gaande aanmerkelijk lagere drukkosten is over de jaren 2012, 2013 en 2014 geen financiële steun van Deputaten Financieel Beheer nodig geweest. Ook een stijging van de abonnementsprijs is niet nodig gebleken.
De financiële rapportage wordt nog aan gewerkt. Daarbij zal gevoegd zijn het verslag van de controle over de boekjaren 2011, 2012 en 2013.
9. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.
9. Bij deze is voldaan aan de opdracht om rapport uit te brengen. Weliswaar iets te laat maar dit heeft mede te maken met het feit dat zo'n rapport tot stand moet komen in en rond de zomervakanties.
Wat betreft de mogelijkheid om voorstellen te doen het volgende met betrekking tot de verschijningsfrequentie van DE BAZUIN:
Van twee zusters van de kerkelijke gemeente te Zwolle e.o. ontvingen deputaten d.d. 11 februari 2014 een brief met het voorstel om DE BAZUIN voortaan eens in de 14 dagen te laten verschijnen. De argumenten daarvoor, op basis van het bijwonen van een synodevergadering in 2011 in Hasselt, waren:
- problemen op financieel gebied;
- het kleine aantal schrijvers;
- het feit dat het blad slecht gelezen wordt.

Omdat wij van oordeel waren dat wij over de verschijningsfrequentie niet zelfstandig kunnen besluiten hebben wij per brief d.d. 14 maart 2013 aan de zusters meegedeeld dat wij hun voorstel zouden doen toekomen aan de komende generale synode. Wel zijn wij ingegaan op de door hen genoemde argumenten en hebben wij aangegeven dat wij de synode over hun voorstel niet positief zouden adviseren.
(De briefwisseling hebben wij ter informatie als bijlage aan dit rapport toegevoegd)
Tijdens een extra vergadering met een afvaardiging van de redactie in juni 2014 werd het ons echter duidelijk dat de druk voor de redactie om wekelijks De BAZUIN te vullen met verantwoorde en inhoudrijke artikelen toch te groot werd.
Het betrof hier met name de druk voor de individuele leden van de redactie om met grote regelmaat hoofdartikelen en andere artikelen tijdig aan te leveren en de wekelijks terugkerende druk, voor met name de hoofdredacteur en de redactiesecretaris, om DE BAZUIN ieder week weer klaar te hebben voor verschijning.
Deputaten hebben hieruit geconcludeerd dat doorgaan in de huidige verschijningsfrequentie (wekelijks) niet verantwoord zou zijn. Ook omdat in de loop der jaren duidelijk is geworden dat uitbreiding van de redactie er vooralsnog niet inzit.

Nu waren wij van oordeel dat een besluit over de verschijningsfrequentie van DE BAZUIN niet zelfstandig door ons genomen kon worden. Echter, gezien de druk waarmee de redactie zich geconfronteerd ziet en het feit dat star vasthouden aan de verschijningsfrequentie onoverkomelijke problemen zou gaan opleveren voor de redactie hebben wij in overleg met de redactie besloten om tot de behandeling van ons rapport op de generale synode de verschijningsfrequentie van DE BAZUIN *voorlopig* vast te stellen op tweewekelijks. Dit houdt in dat na de zomervakantie gedurende welke de verschijningsfrequentie al tweewekelijks is, dit ritme gehandhaafd blijft.
Concreet doen wij met betrekking tot de verschijningsfrequentie van DE BAZUIN aan de generale synode het volgende voorstel:

Voorstel
De verschijningsfrequentie van het Landelijk Gereformeerd Kerkblad DE BAZUIN als regel te bepalen op één keer per twee weken.

Grond
Mocht dit voorstel overgenomen worden door de generale synode dan zal dit mogelijk ook positieve gevolgen krijgen voor de financiën. In hoeverre is nu nog moeilijk in te schatten. Dit heeft o.a. te maken met de ‘dikte’ van de nummers. Waarschijnlijk zal het aantal bladzijden per nummer gemiddeld van 12 naar 16 gaan omdat het grootste deel van de overige rubrieken al om en om tweewekelijks was en nu gecombineerd telkens in elk nummer van DE BAZUIN geplaatst kan worden. Tevens wordt er een proef gedaan met het laten verschijnen van DE BAZUIN in kleur. Dit om mogelijk de leesbaarheid te vergroten. nderzocht wordt wat de financiële consequenties hiervan zullen zijn. Ten tijde van de synode hopen we daar meer duidelijkheid over te kunnen verschaffen.
10. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-formaat op cdrom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de generale synode.
10. Hier wordt aan gewerkt.
Wij hopen u zo voldoende geïnformeerd te hebben en bidden u Gods zegen toe bij al uw werkzaamheden voor De Gereformeerde Kerken in Nederland.
Met hartelijke groet en altijd bereid zijnde tot mondelinge toelichting van dit rapport,
De deputaten curatoren,
A. Admiraal
A. van Egmond
W. Sikkens
Getekend namens hen,
de secretaris, A. van Egmond

FINANCIEEL VERSLAG 2012
DEPUTATEN CURATOREN LANDELIJK KERKBLAD
EN WEBSITES

Penningmeester De Bazuin Balans per 31 december 2012

Datum: 14-5-2013

	31-12-2012	1-1-2012		31-12-2012	1-1-2012
Nog te ontvangen	€ 105,00	0	Nog te betalen drukkosten	0	€ 12.319,00
Nog te ontv. Brochures e.d.	0	€ 40,00	Nog te betalen drukkosten	0	€ 4.299,00
Voorraad Brochures	P.M.	P.M.	Nog te betalen diversen	€ 1.746,00	€ 1.041,00
Bijdrage kerkverband	0	0			
Totaal nog te ontvangen	€ 105,00	€ 40,00	**Nog te betalen**	**€ 1.746,00**	**€ 17.659,00**
			Vooruit ontvangen	**€ 75,00**	**€ 995,00**
Postbank	€ 295,00	€ 605,00			
Royal Bank of Canada	€ 1.013,00	€ 1.708,00	**Kapitaal**	**€ 14.758,00**	**€ 14.014,00**
Postbank renterkening	€ 15.166,00	€ 30.315,00			
Totaal	**€ 16.474,00**	**€ 32.628,00**			
Totaal geldmiddelen	**€ 16.579,00**	**€ 32.668,00**		**€ 16.579,00**	**€ 32.668,00**

Alle getallen zijn ontleend aan overzichten door de penningmeester opgesteld en verstrekt

Toelichting

Royal Bank of Canada
Saldo bedraagt Can$ 1.328,00
Kapitaal

Saldo 1 januari 2012	€ 14.014
Resultaat 2012	€ 744
	€ **14.758**

Resultatenrekening 2012

Penningmeester
De Bazuin
Datum: 14-05-2013
BATEN

	Werkelijk 2012	**Begroting 2012**	**Werkelijk 2011**	**Begroting 2013**
Abonnementsgelden	47.740	48.500	49.180	48.000
Advertenties	903	2.000	1.020	1.750
Nieuwjaarsadvertenties	1.035	1.100	1.120	1.050
Verkoop brochures	1.801	0	0	0
Giften	599	4.000	6.258	4.000
Rente	350	400	299	200
	52.428	**56.000**	**57.877**	**55.000**
LASTEN				
Drukkosten	22.772	22.500	48.565	20.000
Verzendkosten	16.417	18.500	15.766	18.500
	39.188	**41.000**	**64.331**	**38.500**
Redactiekosten	9.980	12.000	9.471	12.400
Vergaderkosten	0	500	635	400
Reiskosten	95	500	208	500
Kosten secretariaat/abonnementena	131	500	1.126	600
Kosten internet	681	800	680	900
Bankkosten	204	200	278	300
Brochures	1.405	0	813	0
Diversen	0	500	30	400
	51.684	**56.000**	**77.572**	**54.000**
RESULTAAT	**744**	**0**	**-19.695**	**1.000**

Baten
Abonnementsgelden
aantal abonnementen: 640
x € 74,50

Rente
Betreft de rente op de

Lasten
Druk- en verzendkosten
46 nummers / 612 pagina's = gem. 13,3 pag. per nummer

Kosten
De uitvoeringskosten waren voor 2012 begroot op € 15.000.
De werkelijke kosten hebben bedragen € 12.496 (2011: € 13.241).
Redactiekosten
Betreft de bezoldiging van de hoofdredacteur en de opmaakredacteuren.
In deze kosten zijn begrepen de sociale lasten begrepen.
Vergaderkosten
Betreft kosten van vergaderingen van redactie en medewerkers.
Brochures
De voorraad niet verkochte brochures is gewaardeerd op nihil
Resultaat
Kapitaal per 31.12.2012 € 14.758.
Toelichting Begroting 2013
Abonnementsgelden
aantal abonnementen: 644 x € 74,50
Advertenties
Deputaten hebben de advertentieprijs te verhoogd voor het plaatsen van een advertentie
Nieuwjaarsadvertenties
Het aantal is overeenkomstig het aantal geplaatste advertenties in 2012
Giften
Het bedrag aan giften is in 2012 is achtergebleven bij de begroting.
Rente
Betreft rente spaarrekening.
Drukkosten
Vanaf maart 2012 wordt DE BAZUIN gekopieerd in plaats van gedrukt.
Br. J. Bos te Rotterdam verzorgt de layout en levert het blad kopie-klaar aan.
De drukkosten bedragen bij Mail&More € 30 per pagina (was € 72)
Het aantal pagina's bedraagt voor 2012: 612 (begroot was 598).
Verzendkosten
De verzendkosten bedragen bij Mail&More gemiddeld € 358 per nummer (was € 352)
Tarief van 72-uur bestelling wordt gehanteerd.
Redactiekosten
Betreft de bezoldiging van de eind- en de opmaakredacteur.

*Brochures*Deze kosten zijn niet begroot omdat deze niet bekend zijn.Verwacht wordt dat de opbrengst van alle verkochte brochures de produktiekosten dekt.

Analyse resultaat en verloop kapitaal periode 2008 t/m 2012

Penningmeester De Bazuin **Datum: 14-05-2013**	2008	2009	2010	2011	2012
Abonnementsgeld	69,00	74,50	74,50	74,50	74,50
Drukkosten	46.621	43.026	45.543	48.565	22.771
Verzendkosten	20.678	18.495	17.437	15.766	16.417
	67.299	61.521	62.980	64.331	39.188
Abonnementsgelden	59.259	60.897	55.930	49.180	47.740
Advertenties	869	977	925	1.020	903
Nieuwjaarsadvertenties	1.440	1.420	1.125	1.120	1.035
Giften	2.591	384	506	6.258	599
Rente	1.038	874	518	299	350
	65.197	64.552	59.004	57.877	50.627
Ter dekking van de uitvoeringskosten	-2.102	3.031	-3.976	-6.454	11.439
Uitvoeringskosten	-13.070	-11.283	-12.174	-13.241	10.695
Resultaat	-15.172	-8.252	-16.150	-19.695	744

Verloop van het kapitaal:

Ontvangen van de Vereniging Reformanda	49.193 (1/1/2007)
Resultaat 2007	-21.660
Kapitaal per 31 december 2007	27.533
Resultaat 2008	-15.172
Bijdrage van het kerkverband	15.000
Kapitaal per 31 december 2008	27.361
Resultaat 2009	-8.252
Kapitaal per 31 december 2009	19.109
Resultaat 2010	-16.150
Kapitaal per 31 december 2010	2.959
Resultaat 2011	-19.695
Bijdrage van het kerkverband 2009	8.250
Bijdrage van het kerkverband 2010	15.000
Bijdrage van het kerkverband 2011	7.500
Kapitaal per 31 december 2011	14.014
Resultaat 2012	744
Kapitaal per 31 december 2012	14.758

FINANCIEEL VERSLAG 2013
DEPUTATEN CURATOREN LANDELIJK KERKBLAD EN WEBSITES

Penningmeester De Bazuin
Datum: 1-9-2014

Balans per 31 december 2012

	31-12-2013	1-1-2013
Nog te ontvangen	€ -	€ -
Nog te ontv. Brochures e.d.	€ 82,00	-
Voorraad Brochures	P.M.	P.M.
Bijdrage kerkverband	€ -	€ -
Totaal nog te ontvangen	**€ 82,00**	-
Postbank	€ 117,00	€ 295,00
Royal Bank of Canada	€ 347,00	€ 1.013,00
Postbank renterkening	€ 20.408,00	€ 15.166,00
Totaal	**€ 20.872,00**	**€ 16.474,00**
Totaal geldmiddelen	**€ 20.954,00**	**€ 16.474,00**

	31-12-2013	1-1-2013
Nog te betalen drukkosten	€ -	€ -
Nog te betalen drukkosten	€ -	€ -
Nog te betalen diversen	€ 911,00	€ 1.746,00
Nog te betalen	**€ 911,00**	**€ 1.746,00**
Vooruit ontvangen	**€ -**	**€ 75,00**
Kapitaal	**€ 20.043,00**	**€ 14.758,00**
	€ 20.954,00	**€ 16.579,00**

Alle getallen zijn ontleend aan overzichten door de penningmeester opgesteld en verstrekt

Toelchting:
Royal Bank of Canada
Saldo bedraagt Can$ 1.328,00
Kapitaal

Saldo 1 januari 2013	€ 14.758
Resultaat 2013	€ 5.285
Saldo per 31-122013	**20.043**

Resultatenrekening 2013

Penningmeester De Bazuin
Datum: 1-9-2014

	Werkelijk 2013	Begroting 2013	Werkelijk 2012	Herziene Begroting 2014
BATEN				
Abonnementsgelden	44.689	48.000	47.740	43.400
Advertenties	1.210	1.750	903	1.200
Nieuwjaarsadvertenties	1.050	1.050	1.035	1.000
Giften	1.600	4.000	599	2.500
Rente	243	200		200
Diversen	0		350	0
	48.792	**55.000**	**50.627**	**48.300**
LASTEN				
Drukkosten	16.962	20.000	22.772	17.000
Verzendkosten	13.589	18.500	16.417	14.000
	30.551	**38.500**	**39.188**	**31.000**
Redactiekosten	11.228	12.400	9.980	12.600
Vergaderkosten	203	400	0	300
Reiskosten	266	500	95	500
Kosten secretariaat/abonnementenadm	334	600	131	400
Kosten internet	687	900	681	800
Bankkosten	181	300	204	200
Brochures	-53	0	-396	0
Diversen	110	400	0	300
	43.507	**54.000**	**49.883**	**46.100**
RESULTAAT	**5.285**	**1.000**	**744**	**2.200**

Baten
Abonnementsgelden
aantal abonnementen per 31-12-2013: 593
Rente
Betreft de rente op de spaarrekening

Lasten
Druk- en verzendkosten
46 nummers / 612 pagina's = gem. 13,3 pag. per nummer
Kosten
De uitvoeringskosten waren voor 2013 begroot op € 15.500.
De werkelijke kosten hebben bedragen € 13.471 (2012: € 12.496)
Redactiekosten
Betreft de bezoldiging van de hoofdredacteur en de opmaakredacteuren

In deze kosten zijn begrepen de sociale lasten begrepen.
Vergaderkosten
Betreft kosten van vergaderingen van redactie en medewerkers.
Brochures
De voorraad niet verkochte brochures is gewaardeerd op nihil
Resultaat
Kapitaal per 31.12.2013 **€ 20.043**

Analyse resultaat en verloop kapitaal periode 2009 t/m 2013

Penningmeester De Bazuin **Datum: 1-9-2014**	2009	2010	2011	2012	2013
Abonnementsgeld	74,50	74,50	74,50	74.50	74,50
Drukkosten	43.026	45.543	48.565	22.771	16.962
Verzendkosten	18.495	17.437	15.766	16.417	13.589
	61.521	62.980	64.331	39.188	30.551
Abonnementsgelden	60.897	55.930	49.180	47.740	44.689
Advertenties	977	925	1.020	903	1.210
Nieuwjaarsadvertenties	1.420	1.125	1.120	1.035	1.050
Giften	384	506	6.258	599	1.600
Rente	874	518	299	350	243
	64.552	59.004	57.877	50.627	48.792
Ter dekking van de uitvoeringskosten	3.031	-3.976	-6.454	11.439	18.241
Uitvoeringskosten	-11.283	-12.174	-13.241	10.695	12.956
Resultaat	-8.252	-16.150	-19.695	744	5.285

Verloop van het kapitaal:

Ontvangen van de Vereniging Reformanda	49.193
Resultaat 2007	-21.660
Kapitaal per 31 december 2007	27.533
Resultaat 2008	-15.172
Bijdrage van het kerkverband	15.000
Kapitaal per 31 december 2008	27.361
Resultaat 2009	-8.252
Kapitaal per 31 december 2009	19.109
Resultaat 2010	-16.150
Kapitaal per 31 december 2010	2.959
Resultaat 2011	-19.695
Bijdrage van het kerkverband 2009	8.250
Bijdrage van het kerkverband 2010	15.000
Bijdrage van het kerkverband 2011	7.500
Kapitaal per 31 december 2011	14.014
Resultaat 2012	744
Kapitaal per 31 december 2012	14.758
Resultaat 2013	5.285
Kapitaal per 31 december 2013	20.043

Penningmeester De Bazuin Exploitatiebegroting 2013 t/m 2018
Datum: 1-9-2014

BATEN	**Werkelijk 2013**	**Begroting 2013**	**Herziene Begroting 2014**	**Herziene Begroting 2015**	**Herziene Begroting 2016**	**Begroting 2017**	**Begroting 2018**
Abonnementsgelden	44.689	48.000	43.400	42.000	41.000	40.000	39.000
Advertenties	1.210	1.750	1.200	1.200	1.300	1.300	1.600
Nieuwjaars-advertenties	1.050	1.050	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Giften	1.600	4.000	2.500	2.200	2.500	2.500	3.000
Rente	243	200	200	200	200	200	200
	48.792	**55.000**	**48.300**	**46.600**	**46.000**	**45.000**	**44.800**
LASTEN							
Drukkosten	16.962	20.000	17.000	17.000	16.500	16.000	15.600
Verzendkosten	13.589	18.500	14.000	14.300	14.000	13.500	13.600
	30.551	**38.500**	**31.000**	**31.300**	**30.500**	**29.500**	**29.200**
Redactiekosten	11 228	12 400	12 600	12.800	13.000	13.200	13.300
Vergaderkosten	203	400	300	300	300	300	300
Reiskosten	266	500	500	400	400	400	400
Kosten secretariaat/abonne-	334	600	400	400	400	400	400
Kosten internet	687	900	800	900	900	900	900
Bankkosten	181	300	200	200	200	200	200
Brochures	-53	0	0	0	0	0	0
Diversen	110	400	300	100	100	100	100
	43.507	**54.000**	**46.100**	**46.400**	**45.800**	**45.000**	**44.800**
RESULTAAT	**5.285**	**1.000**	**2.200**	**200**	**200**	**0**	**0**

Baten

Abonnementsgelden

Rekening is gehouden met gem. 3% afname van het aantal abonnementen
De voorgenomen prijsverhoging van het abonnement is in 2014 niet gerealiseerd vanwege de sterk gedaalde druk- en verzendkosten.

Advertenties

Betreft de vergoeding voor het plaatsen van familieberichten en van mededelingen die niet direct de kerken betreffen.

Giften

Het geven van giften zal onder de aandacht van de lezers blijven worden gebracht.

Rente

Betreft de rente op de spaarrekening
Afhankelijk van rentestand (< 1 %).

Lasten

Redactiekosten

Betreft de bezoldiging van de hoofdredacteur en de opmaakredacteur
In deze kosten zijn begrepen de sociale lasten begrepen.

Vergaderkosten

Betreft kosten van vergaderingen van redactie en medewerkers.

Brochures
De begrote kosten van brochures zijn gelijk aan de begrote opbrengsten.
Resultaat
Door het teruglopen van het aantal abonnees en de uitvoeringskosten gelijk blijven of iets stijgen, neemt het exploitatieoverschot vanaf 2015 af naar vrijwel nihil.

Deputaten-Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites
p/a br. A. van Egmond
A. van 't Hartweg 31,
2665 MJ Bleiswijk

Hasselt, 29 september 2014

Eerwaarde broeders,

Op uw verzoek hebben ondergetekenden, E. Korevaar, Verlengde Kerkweg 19, 8091EW Wezep en H.A. Mooibroek, Karthuizerlaan 7, 8271XA IJsselmuiden, op 2 en 11 september 2014 de boeken gecontroleerd van de penningmeesteres van het Landelijk Kerkblad De Bazuin, zuster S. Admiraal-Prins.
Door ons zijn de boekjaren van 2011, 2012 en 2013 gecontroleerd. Hierbij aangetekend dat het jaar 2011 volledig is geadministreerd door zr. M. Tollenaar-Kuiper en zr. S. Admiraal-Prins de administratie in mei 2012 heeft overgenomen van zr. Tollenaar-Kuiper. Zr. Admiraal-Prins heeft over 2013 wel de volledige administratie verricht.
Wij hebben de administratie in goede orde bevonden en de verantwoording van de inkomsten en uitgaven zijn correct geadministreerd en onderbouwd met bijbehorende documenten. Ook hebben we kunnen vaststellen dat de begin en eindsaldi van de administraties aansluiten met de jaarverslagen van 2011, 2012 en 2013 zoals deze door br. W. Sikkens zijn opgesteld.
Wij stellen de deputaten voor om de penningmeesteres zr. M. Tollenaar-Kuiper decharge te verlenen over het boekjaar 2011 en zr. S. Admiraal-Prins decharge te verlenen over de boekjaren 2012 en 2013.
Vertrouwend u hiermee van dienst te zijn geweest,
Met broederlijke groet en hoogachting,

E. Korevaar H.A. Mooibroek

B. COMMISSIERAPPORTEN

Artikel C.01 Rapport comissie 1 betreffende leespreken

Materiaal:
1. Revisieverzoek DGK Bergentheim/Bruchterveld inzake Besluit 3.03 van GS Hasselt 2011
2. Revisieverzoek DGK Emmen e.o. inzake Besluit 3.03 van GS Hasselt 2011
3. Rapport Deputaten Liturgische Voorzieningen
4. Brief van DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek; reactie op de revisieverzoeken

Inleiding:
Bij de bespreking van de onderwerpen die commissie 1 kreeg opgedragen ter voorbereiding op de behandeling ter synode kwam al snel aan het licht dat heel verschillend gedacht werd over de revisieverzoeken van DGK Bergentheim/Bruchterveld en DGK Emmen m.b.t. de besluiten van GS Hasselt 2011 over de leespreken.
Een verschil van inzicht dat, gezien het rapport van deputaten liturgische voorzieningen, zich ook elders al had voorgedaan. En ook uit de brief van DGK Berkel en Rodenrijs/Bergschenhoek blijkt een andere weging van het besluit van GS Hasselt 2011 dan in de revisieverzoeken verwoord wordt. Daarnaast is bekend dat in DGK Dalfsen tot op heden van meer predikanten preken gelezen worden dan op de lijsten 1 en 2 staan.

Daarover doorsprekend werd het wat commissie 1 betreft wel duidelijk dat er, gezien de verschillende gedachten binnen de commissie over de revisieverzoeken en de besluiten van GS Hasselt 2011, geen eensluidend rapport zou kunnen komen. Het verschil van inzicht betrof o.a. de volgende zaken:

- De verantwoordelijkheid voor de keuze van leespreken.
- De mogelijkheid die er door GS Hasselt 2011 expliciet gegeven is om af te wijken van het advies om alleen preken van lijst 1 en 2 te lezen.
- De uitleg van ‘goede gronden’ en ‘noodzaak’ waardoor afgeweken zou kunnen worden van het advies van de generale synode.
- De uitvoering van de uitzonderingsregel van GS Hasselt 2011.
- De invulling die door GS Hasselt 2011 gegeven is aan de woorden ‘advies’ en ‘sterke aanbeveling’.
- Dat met de huidige 2 lijsten heel veel preken ongelezen moeten blijven die wel Schriftuurlijk worden geacht.

Eens waren wij het wel met betrekking tot de in de revisieverzoeken gemaakte opmerkingen dat de besluiten van GS Hasselt 2011 inzake ‘leespreken’ in strijd zouden zijn met artikel 83 van de kerkorde en dat GS Hasselt 2011 eigenmachtig zaken in behandeling zou hebben genomen.
Voor beide opmerkingen heeft commissie 1 geen grond gevonden. GS Hasselt 2011 heeft op verzoek van DGK Bergentheim/Bruchterveld nadere uitleg gegeven aan de woorden ‘advies’ en ‘sterke aanbeveling’. Daarbij is zij naar ons oordeel niet getreden, en zeker niet eigenmachtig, in de verantwoordelijkheid van de kerkenraden c.q. plaatselijke kerken. GS Hasselt 2011 heeft juist vast willen houden aan de vanaf 2004 afgesproken gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de leespreken.

Twee leden van commissie 1, de broeders A. van Egmond en E. Korevaar, maken ook deel uit van commissie 2. Deze commissie moet de appèlschriften van br. C.A. Teunis en DGK Mariënberg m.b.t. besluiten van de classis Noord-Oost voorbereiden voor de behandeling ter synode.
Tijdens een eerste bespreking bleek het beoordelen van de ontvankelijkheid, het wel of niet ontvankelijk zijn van de appèlschriften voor de generale synode of verwijzen naar de classis Zuid-West, al een lastige zaak. Lastig omdat er verschillend wordt gedacht over de vraag of dit nu een particuliere zaak betreft of een zaak die alle kerken aangaat.
Daarnaast raken de appèlschriften dezelfde zaak als de revisieverzoeken en dan met name de uitvoering van besluit 3.03.2 van GS Hasselt. De te nemen besluiten inzake de revisieverzoeken zullen van grote invloed kunnen zijn op de besluitvorming inzake de appèlschriften.
Commissie 2 besloot daarop om eerst de uitkomst van de behandeling ter synode van de revisieverzoeken af te wachten.

Hoe nu verder
Daarmee is, zo denken wij, gelijk de moeilijkheid aangewezen waarin wij terecht gekomen zijn met het onderwerp 'Leespreken'. Een moeilijkheid die ons zomaar tegenover elkaar kan laten staan waardoor de onderlinge vrede waartoe wij geroepen worden verstoord dreigt te worden.
De vraag die ons dan ook bezig heeft gehouden was hoe wij met elkaar kunnen voorkomen dat wij inzake dit onderwerp de eensgezindheid kwijt raken.
Daarover doorsprekend kwamen we tot de conclusie dat we allemaal hetzelfde doel nastreven nl. het mogelijk maken om zoveel mogelijk goede, gereformeerde en goed leesbare preken beschikbaar te hebben voor de leesdiensten. Preken dus waarin Gods Woord helder en klaar tot ons komt.
De vraag die wij ons vervolgens stelden is of wij het dilemma waarvoor wij ons nu geplaatst zien zouden kunnen overstijgen. Ons antwoord daarop was 'ja'. Als voldoende in rekening gebracht zou worden;

a) de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle kerken inzake de prediking zoals die vanaf de vrijmaking van 2003/2004 wordt gepraktiseerd;
b) de eigen verantwoordelijkheid die kerkenraden hebben bij het uitkiezen en laten lezen van preken;
c) het voorkomen van allerlei uitzonderingen die vervolgens weer tot vragen of bezwaren kunnen leiden.

Van groot belang hierbij is o.i. dat er m.b.t. het gebruik van leespreken geen adviezen meer worden gegeven door de generale synode maar besluiten genomen gaan worden. Besluiten die helder en eenduidig zijn en waaraan iedereen, met de bekende uitzondering, gebonden is. Dus ook geen besluiten waarin adviezen gegeven worden omdat ook dan niet duidelijk is wat de strekking van de besluiten is.
Wij denken dat we daarmee ook op het spoor zitten van wat al enkele malen is opgemerkt m.b.t. dit onderwerp nl. dat een synode niet moet adviseren maar besluiten moet nemen.

Eenmaal zover gekomen heeft commissie 1 aan br. B. Lourens, lid van commissie 2 samen met de brs. A. van Egmond en E. Korevaar, voorgesteld of hij zijn medewerking wilde verlenen aan een gezamenlijk voorstel van commissie 1 en 2 over het onderwerp 'Leespreken' aan de synode. Deze wilde wel zijn medewerking hieraan verlenen.

Het hierna volgende voorstel wordt dan ook gedaan door beide commissies gezamenlijk met de hartelijke wens dat dit mag leiden tot eenstemmigheid over een kwestie die ons allen na aan het hart ligt nl. de zuivere en betrouwbare verkondiging van het heerlijk Evangelie van onze Here Jezus Christus in die diensten waarin geen predikant voorgaat.
Het enige verschil van mening onder ons bleek te bestaan over de voorwaarde m.b.t. het tijdstip wanneer een preek gemaakt is, zie het voorgestelde besluit 2 waarin twee mogelijke data (voor verdere bespreking ter synode) worden aangegeven.

Voorstel

Besluiten
1. De adviezen en sterke aanbevelingen en de gestelde uitzonderingen m.b.t. het lezen van preken van de generale synoden vanaf GS Mariënberg 2005 t/m GS Hasselt 2011 komen te vervallen.
2. Alleen preken van predikanten die vermeld staan op de lijsten 1 en 2 mogen gelezen worden op voorwaarde dat deze preken voor 1 september 2003 of 1 januari 1993 zijn gemaakt en Schriftgetrouw zijn. Dit laatste staat ter beoordeling van de plaatselijke kerkenraad.
3. Lijst 2 zal nog tijdens deze synode aangevuld kunnen worden met die namen van predikanten van wie de preken (tot de in besluit 2 genoemde datum) betrouwbaar geacht worden om te lezen in de erediensten.
4. In verband met de mogelijke aanvulling van lijst 2 zullen de kerkenraden aangeschreven worden en 2 maanden de gelegenheid krijgen om namen op te geven van die predikanten van wie zij de preken betrouwbaar achten om gelezen te worden. De generale synode stelt vervolgens in april 2015 deze lijst vast.
5. Uitbreiding van lijst 2 in de toekomst is mogelijk. Een kerkenraad kan hiervoor via deputaten Liturgische Voorzieningen een gemotiveerd voorstel indienen bij de generale synode.

Gronden
1. Het geven van adviezen en sterke aanbevelingen hoort niet zozeer tot de taak van generale synoden. Zij zijn geroepen om besluiten te nemen die naar artikel 31 van de kerkorde, met de bekende uitzondering, bindend zijn voor iedereen. Dit schept duidelijkheid en voorkomt onenigheid.
2. Welke preken gelezen mogen worden is naast een gezamenlijke verantwoordelijkheid, artikel 30 K.O., de verantwoordelijkheid van kerkenraden. Door het opstellen van lijsten met namen van predikanten van wie preken gelezen mogen worden in de huidige situatie met weinig eigen predikanten wordt vorm gegeven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid van de kerkenraad komt uit in de eigen beoordeling van de Schriftgetrouwheid van de te lezen preken.
3. De datum van 1 september 2003 is gekozen omdat vlak daarna de Vrijmaking van 2003/4 zijn beslag kreeg. Preken van voor die datum zijn gemaakt door predikanten die, naar artikel 3 van de kerkorde, een wettige roeping hadden.
   De datum van 1 januari 1993 is gekozen om te voorkomen dat er preken gelezen gaan worden die gemaakt zijn in een tijd dat er ook m.b.t. de prediking al veel aan de hand was. Tevens kan het binnen de gemeenten gevoelig liggen als er preken gelezen mogen worden van vlak voor de vrijmaking van 2003/4.
4. Er zijn nog veel Schriftgetrouwe preken beschikbaar die met de huidige namenlijsten van predikanten niet gelezen kunnen worden. Uitbreiding van lijst 2 geeft daartoe de mogelijkheid. Het onderscheid tussen lijst 1 en 2 blijft gehandhaafd voor die kerkenraden

en gemeenten die ervoor kiezen om alleen preken te laten lezen van predikanten die tijdens hun leven steeds de goede kerkelijke keuze hebben gemaakt.

5. Door de kerkenraden expliciet de mogelijkheid te geven om voorstellen te doen tot aanvulling van lijst 2 wordt de gelegenheid geboden om langs ordelijke weg tot uitbreiding te komen.

Andere zaken

Naast boven genoemd voorstel dat ingaat op de voorgestelde eerste besluiten van DGK Emmen e.o. en DGK Bergentheim/Bruchterveld in hun revisieverzoeken wil commissie 1 nog voorstellen doen t.a.v. de andere voorgestelde besluiten in de revisieverzoeken en ingaan op het rapport van Deputaten Liturgische Voorzieningen.

Rapport Deputaten Liturgische Voorzieningen

Met betrekking tot het rapport van Deputaten Liturgische Voorzieningen stelt commissie 1 voor om deze deputaten hartelijk te bedanken voor hun werk. Mede door hun inspanningen zijn er weer veel nieuwe preken toegevoegd aan de website ten dienste van de kerken.
In hun rapport doen zij ook twee voorstellen nl. om door te spreken over het advies inzake te lezen preken en door te spreken over de wenselijkheid en het nut van de in te vullen beoordelingsformulieren.

Met betrekking tot het eerste voorstel is het voor commissie 1 duidelijk dat dit voluit aan de orde komt tijdens deze synode.
Met betrekking tot het tweede stelt commissie 1 vast dat heel het systeem wat door GS Emmen 2009 in de artikelen 27 t/m 30 is opgezet met betrekking tot het gebruik van de beoordelingsformulieren in de praktijk blijkbaar niet functioneert. Commissie 1 stelt daarom voor om het gebruik van beoordelingsformulieren zoals oorspronkelijk bedoeld af te schaffen.

2de voorstel DGK Emmen e.o.

DGK Emmen e.o. stelt aan de generale synode voor om de begeleidende zin '*Deze preek is vrijgegeven door deputaten Liturgische Voorzieningen'*, die Deputaten Liturgische Voorzieningen nu gebruiken bij het plaatsen van leespreken op de website te wijzigen.

Commissie 1 stelt in plaats daarvan voor om bij het plaatsen van nieuwe leespreken op de website alleen nog te laten vermelden of de liturgie wel of niet is aangepast aan het Gereformeerd Kerkboek. Alleen deputaten (of de door hen aangestelde uitvoerder daartoe) zijn bevoegd om nieuwe preken aan de website toe te voegen. Een begeleidende zin is daarom overbodig. Eventueel kan dit in de instructie van deputaten worden opgenomen.

2de voorstel Bergentheim-Bruchterveld

DGK Bergentheim-Bruchterveld stelt aan de generale synode voor om te besluiten dat kerkenraden melden aan de zusterkerken of aan Deputaten Liturgische Voorzieningen, wanneer een preek niet in overeenstemming is met Schrift en belijdenis.

Commissie 1 acht het nemen van een dergelijk besluit niet nodig omdat GS Zwolle 2007 in artikel 42 van de Acta van deze synode al besloten heeft dat kerkenraden elkaar zullen informeren. De tekst van dit besluit is als volgt: *Een kerkenraad die gegronde bezwaren heeft tegen een gepubliceerde leespreek of gepubliceerde leespreken zal alle kerkenraden in het kerkverband vertrouwelijk informeren over de aard van deze bezwaren.*

GS Emmen 2009 heeft dit in artikel 30 van de Acta van deze synode, besluit **1F** en **1G,** herhaald en uitbreiding aan gegeven in die zin dat ook Deputaten Liturgische Voorzieningen van gegronde bezwaren tegen leespreken op de hoogte gesteld moeten worden.

Met hartelijke broedergroet, commissies 1 en 2

A. van Egmond
L. Kampinga
E. Korevaar
B. Lourens
B. de Roos

Artikel C.02 Rapport van commissie 3 m.b.t. het meerderheids- en minderheidsrapport van deputaten BBK inzake de Westminster Standards

Door de generale synode zijn in commissie 3 benoemd:
J. Bouwhuis, voorzitter
A. van Egmond
E. Korevaar
J.M. Teunis

Met betrekking tot het meerderheids- en minderheidsrapport inzake de Westminster Standards (WS) rapporteert commissie 3 het volgende:

Materiaal:
- Meerderheids- en minderheidsrapport inzake de Westminster Standards door deputaten BBK.
- Brief van br. en zr. Vermeer inzake het minderheidsrapport.

Inleiding
Wij hebben ons intensief bezig gehouden met het bestuderen en overwegen van de inhoud van de beide rapporten. Tijdens een vergadering, waarbij ook dr. P. van Gurp als adviseur aanwezig was, maar ook individueel.
Het is voor ons lastig geweest om tot een helder en weloverwogen oordeel te komen m.b.t. beide rapporten.
Dit heeft o.a. te maken met de complexiteit van het onderwerp, de vier onderscheiden zaken in de WS waarop kritiek geleverd wordt.
In alle eerlijkheid moeten wij bekennen dat het op de juiste waarde schatten van die kritiek een te grote last voor onze schouders was.
Daarbij brengen wij ook in rekening dat heel wat theologen uit het verleden met heel wat meer ‘theologische bagage’ dan wij, nooit zover zijn gegaan als nu in het meerderheidsrapport wordt voorgesteld.
In dat licht bezien is het voor ons de vraag of het wel verstandig is om met betrekking tot de WS besluiten te nemen zoals voorgesteld in de beide onderscheiden rapporten. Van veel groter belang achten wij het om bij toekomstige contacten met buitenlandse kerken deze kerken te beoordelen op hun gereformeerd zijn in de praktijk. De geschiedenis, ook de meest recente, laat immers zien dat ook bij het gebruik van ´onze´ drie Formulieren van Eenheid er geen enkele garantie is dat men geen dwalingen op het gebied van de leer over het Verbond of de Kerk in praktijk brengt.

Komt er een serieus contact met een buitenlandse kerkengroep die de WS als belijdenisgeschriften heeft dan kan o.i. altijd nog doorgesproken worden over aangelegen zaken. In dat kader zou de studie die nu verricht is dan gebruikt kunnen worden en zelfs mogelijke emendatie voorgesteld kunnen worden.
Wij stellen dan ook t.a.v. het meerderheids- en het minderheidsrapport de volgende besluiten voor:

Besluiten:
De generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland besluit ten aanzien van het meerderheids- en minderheidsrapport van deputaten BBK inzake de studie naar de Westminster Standards:

1. Deputaten te bedanken voor hun uitgebreide studie naar de Westminster Standards.
2. Geen van de gedane voorstellen in de beide rapporten over te nemen.
3. De rapporten met betrekking tot de Westminster Standards als studierapporten te gebruiken bij contacten met buitenlande kerken die deze geloofsbelijdenissen hebben.

Gronden
1. Deputaten hebben zich uitvoerig bezig gehouden met de opdracht die GS Hasselt 2011 hen had gegeven.
2 Belijdenisgeschriften, ook buitenlandse zoals de Westminster Standards, binden slechts hen die ze onderling als formulier van eenheid hebben aanvaard.
3. In de geschiedenis van contactoefening van De Gereformeerde Kerken in Nederland met buitenlandse kerken is het hebben van de Westminster Standards als belijdenisgeschriften nooit als een onoverkomelijk bezwaar gezien.
4. In contacten met buitenlandse kerken die de Westminster Standards als belijdenisgeschriften hebben zal eerst en vooral duidelijk moeten worden of de kerkelijke praktijk overeenkomstig Gods Woord is. Bij positieve constatering hiervan is verder gesprek mogelijk over inhoudelijke verschillen tussen de onderscheiden belijdenissen. Van kerken die Gods Woord als Waarheid belijden mag immers verwacht worden dat zij aanspreekbaar zijn op wat zij in hun belijdenisgeschriften als samenvatting van Gods Woord uitspreken.

Met hartelijke broedergroet,

J. Bouwhuis
A. van Egmond
E. Korevaar
J.M. Teunis

Artikel C.03 Revisieverzoek van DGK Dalfsen en Rapport commissie 3 inzake dit revisieverzoek

Door de generale synode zijn in commissie 3 benoemd:
J. Bouwhuis, voorzitter
A. van Egmond
E. Korevaar
J.M. Teunis

Geachte broeders,

Bij dezen ontvangt u het eerste rapport van commissie 3. Ons rapport hebben we nl. opgesplitst. De beoordeling van de rapporten en brieven betreffende zusterkerkrelaties en de Westminster Standards doen we in twee separate rapporten. In deze rapportage wordt het (herziene) revisieverzoek van DGK Dalfsen beoordeeld.

Ter informatie het volgende:
Broeder Bouwhuis heeft te kennen gegeven dat hij zich niet kan vinden in de uitkomst van onderstaand rapport. Hij heeft geen tijd gevonden om zelf een rapport op te stellen en heeft aangegeven dat hij tijdens de synode wel een amendement wil indienen.

Materiaal:
- Revisieverzoek DGK Dalfsen m.b.t. synodebesluit Emmen 2009 t.a.v. de zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church Abbotsford.

Artikel C.03.1 Revisieverzoek van de kerk te Dalfsen, inzake Abbotsford, augustus '14

Materiaal:
Generale Synode Emmen 2009 – 2010 inzake de *Liberated Church of Abbotsford* (LRCA):
Art.97
Eerste besluit naar aanleiding van rapport deputaten Buitenlandse Kerken inzake LRCA

Materiaal:
De deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken rapporteren aan de Synode van Emmen, dat de wettigheid van de Vrijmaking van de Liberated Reformed Church te Abbotsford in 2006 nog niet is aangetoond.

Gronden:
1. Er is meer studie nodig, om te kunnen beoordelen hoe de belijdenis over de meer- en minder zuivere kerken in de Presbyteriaanse Kerken (m.n. in de OPC) functioneert.
2. Er is meer studie van de Westminster Confessie nodig.
3. Er is nog geen duidelijkheid over de invloed van het interkerkelijk denken en handelen in de OPC op de geesten in de Canadese kerken.
4. Er is nog geen duidelijkheid in hoeverre de gereformeerde leer in de Canadese kerken gerelativeerd wordt.
5. Er is nog geen duidelijkheid in hoeverre de Canadese kerken werkelijk verbasterd zijn.

Overwegingen:
1. Deputaten BBK hebben tot taak om t.a.v. de vrijmaking te Abbotsford door de LRC voldoende en ter zake zijnde informatie in te winnen zodat de GS een verantwoord besluit kan nemen over het verzoek om een zusterkerkrelatie aan te mogen gaan. De beoordeling van de wettigheid van deze vrijmaking ter plaatse is daarbij van doorslaggevend belang.
2. De CanRC hebben zich in de laatste synodes steeds negatief uitgelaten t.o.v. DGK en die als schismatiek bestempeld.
3. Het is particuliere gemeenteleden sinds 2004 niet meer gegeven zelfstandig een bezwaar aan te tekenen bij de synode van de CanRC. Dat recht is sinds 2004 alleen voor behouden aan

kerkelijke vergaderingen. Het ambt aller gelovigen wordt zo beperkt, hetgeen niet is naar de Schriften.

Besluit 1:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Emmen op 14 november 2009, besluit dat deputaten BBK met de adviseur ds. S. de Marie specifieke vragen zullen opstellen m.b.t. de gronden waarop de LRC zich heeft vrijgemaakt van de CanRC. Zij zullen de opgestelde vragenlijst zenden aan de LRC zodat de deputaten nog tijdens deze synode de antwoorden in ontvangst kunnen nemen. Verder zullen deputaten zich door middel van het bijwonen van erediensten en het spreken van gemeenteleden zich op de hoogte stellen van het Gereformeerde karakter van de vrijgemaakte gemeente in Abbotsford.

Gronden:
1. Op dit moment is er te weinig duidelijkheid omtrent de LRC of deze voldoende gronden had voor een vrijmaking of dat er sprake is van een schisma.
2. Het is van belang dat deputaten een betere beeldvorming krijgen van de situatie zoals geschetst in Abbotsford.
3. Met een 'voorlopige' erkenning kan er al vrij snel een kerkelijke relatie aangegaan worden en hoeft niet nog eens twee jaar gewacht te worden op een volgende synode
4. De LRC heeft helder aangegeven zich te willen richten naar de drie formulieren van Eenheid en de belijdenis

Art. 98
Tweede besluit naar aanleiding van rapport deputaten Buitenlandse Kerken inzake LRCA

Materiaal:
1. Aanvullend Rapport Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken inzake de Liberated Reformed Church (LRC) te Abbotsford (Canada).

Overwegingen:
1. De LRC wil leven overeenkomstig Gods Woord en gebruikt de New King James Version als betrouwbare Bijbelvertaling en niet, zoals in de CANRC, de New International Version.
2. De LRC heeft als grondslag de drie Formulieren van enigheid, zoals DGK die ook heeft.
3. De Dordtse Kerkorde wordt door de LRC gehanteerd, zij het dat die gebaseerd is op het Engelse model die dezelfde inhoud maar een andere indeling heeft.
4. In de LRC wordt gezongen uit het Book of Praise.

Besluit:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, bijeen te Emmen op 14 november 2009 besluit om de Liberated Reformed Church te Abbotsford (Canada) op hun grondslag van het fundament in leer, dienst en tucht te erkennen als ware kerk en met haar een zusterkerk-relatie aan te gaan.

Gronden:
1. De Liberated Reformed Church at Abbotsford is trouw in leer, dienst en tucht aan onze God.
2. Het aangaan van een zusterkerk-relatie van de Canadian and American Reformed Churches (CANRC) met zowel de Orthodox Presbyterian Church (OPC) als de United Reformed Church (URC) heeft dwalingen (kerk, verbond, prediking) in de kerk gebracht, die de ambtdragers niet hebben gezien of hebben willen zien.

3. De leden van de CANRC hebben volgens het kerkrecht hun bezwaren, appèls en revisie-verzoeken op de wettige manier ingediend. De mogelijkheid om met bezwaren voort te gaan in de kerkelijke weg is hen ontnomen door een nieuw synodebesluit binnen de CanRC m.b.t. het indienen van bezwaarschriften aan de synode door kerkleden.
4. De Canadian and American Reformed Churches (CANRC) hebben, in het niet honoreren van de ingediende bezwaren, aangegeven de vrede in de kerk boven het recht van Christus te plaatsen.
5. Deze dwalingen raken het hart van het evangelie en het hele leven van de kerk-gemeenschap.

Tot zo ver de twee besluiten van de synode met betrekking tot de kerk te Abbotsford.

Beoordelende overwegingen.
Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken waren van oordeel dat de wettigheid van de Vrijmaking van de Liberated Reformed Church te Abbotsford in 2006 nog niet is aangetoond. Zij voerden daarvoor vijf gronden aan.
Wanneer de synode vervolgens besluit de LRCA als ware kerk te erkennen en met haar een zusterkerkrelatie aan te gaan geeft zij voor dat besluit eveneens vijf gronden.
De synode gaat echter voorbij aan de vijf gronden van deputaten om uit te spreken dat de wettigheid van de Vrijmaking van de LRCA niet is aangetoond.
Toch merkt de synode op dat de beoordeling van de wettigheid van deze vrijmaking ter plaatse van doorslaggevend belang is.
Had de synode niet in de eerste plaats de zogenaamde *Akte van Vrijmaking en Wederkeer* moeten gebruiken in de noodzakelijke beoordeling? Dat dit niet is gebeurd moet o.i. gezien worden als een ingrijpend verzuim.
Wanneer deze Akte wel betrokken was bij de beoordeling, dan was duidelijk geworden wat de eigenlijke grond voor de Vrijmaking te Abbotsford is geweest. Deze Akte begint namelijk met het argument ter rechtvaardiging van de Vrijmaking door te verklaren dat er in de Canadese Gereformeerde Kerken al een aanzienlijke tijd lang een *disruption* (ontwrichting, verscheuring) gaande is, die veroorzaakt is door het aangaan een zusterkerkrelatie met de volgende kerken: Presbyterian Church in Korea (PCK), the Free Church of Scotland (FCS), Orthodox Presbyterian Church (OPC), Reformed Church in the United States (RCUS), and the United Reformed Churches of North America (URC).
In het vervolg wordt aangewezen dat allerlei dwalingen het gevolg zijn van het aanvaarden als zusterkerken van kerken die de Westminster Standards als belijdenis hebben.
We moeten vaststellen dat de Westminster Standards door de gemeente te Abbotsford niet beschouwd worden als een gereformeerde belijdenis. Dat blijkt het beslissende uitgangspunt te zijn van de Vrijmaking te Abbotsford.
Maar het betekent dan ook dat de eerste en belangrijkste grond ontbreekt onder het besluit van de synode van Emmen, om de kerk van Abbotsford als zusterkerk te erkennen, namelijk de wettigheid van haar Vrijmaking. Want op grond waarvan kan het hebben van een zusterkerkrelatie met een Presbyteriaanse kerk grond zijn voor Vrijmaking?
Het vreemde is dat de kerk van Abbotsford zich wel wil verenigen met De Gereformeerde Kerken, die toch ook zusterkerkrelaties willen onderhouden met Presbyteriaanse kerken, terwijl dat door haar als de eerste grond voor haar Vrijmaking genoemd wordt!

Letten we vervolgens op de gronden 1. en 2. van het éérste oordeel van deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken, namelijk dat de wettigheid van de Vrijmaking te Abbotsford niet vaststaat.

Ongetwijfeld bedoelen de deputaten met het aanvoeren van deze gronden dat pas wanneer de beoogde studie is verricht er een weloverwogen oordeel gegeven kan worden over de wettigheid van de Vrijmaking van de LRCA.
De synode besloot, op voorstel van de kerk te Emmen, deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken op te dragen die studie te verrichten. Maar wij kunnen moeilijk anders dan concluderen dat de synode de kerken voor een *fait accompli plaatste,* door meteen al de knoop door te hakken, zonder de uitkomst van die studie af te wachten en de zusterkerkrelatie aan te gaan.
Dat klemt nog meer vanwege wat we hierboven opmerkten ten aanzien van de eerste grond van de Vrijmaking te Abbotsford, namelijk dat alleen al het feit van het aangaan van een zusterkerkrelatie met een Presbyteriaanse kerk voldoende is om de afval van de Canadese kerken te bewijzen.
Inzake de gronden 4. en 5. (inzake verbastering van de Canadese kerken en het kerkscheidend zijn van de ontwikkeling binnen die kerken): Moet er, afgaand op de in de Acta vermelde informatie, niet vastgesteld worden dat de synode over deze zaken nauwelijks over onderbouwde informatie beschikte? Met andere woorden: kon er op goede gronden worden beweerd dat de Canadese kerken werkelijk verbasterd zijn? Er werden door de kerkenraad van Abbotsford wel allerlei zaken genoemd over ontwikkelingen in de Canadese kerken, maar de grote vraag blijft onbeantwoord of deze inderdaad kerkscheidend zijn.
De enige grond onder het besluit tot het aangaan van een zusterkerkrelatie is in feite een overweging van de synode, namelijk dat de kerk van Abbotsford trouw is in leer, dienst en tucht. Waar was op de synode van Emmen de onderbouwde informatie om deze uitspraak te verifiëren?
Dat de Canadese kerken de vrede boven het recht van Christus hebben geplaatst is een beschuldiging. Maar waar is de grond voor deze beschuldiging? Zouden de Canadese kerken ook een andere motief kunnen hebben voor haar besluiten?
Met betrekking tot de dwalingen, die in de Canadese kerken zouden zijn binnengekomen door de zusterkerkrelatie mate OPC en de URC moet worden opgemerkt dat deze wel worden genoemd, maar er wordt niet van bewezen dat ze kerkscheidend zouden zijn, noch dat die aantonen dat de Canadese kerken geheel verbasterd zijn.

Verder is onverklaarbaar dat in de instructie die de Generale Synode van Emmen aan de nieuw benoemde deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken gaf om opnieuw pogingen aan te wenden tot een zusterkerkrelatie te komen, ook met Presbyteriaanse kerken, er niets wordt opgemerkt met betrekking tot een totaal afwijzen van de Westminster Standards, zoals de kerk te Abbotsford dat doet.
Als het aangaan van een zusterkerkrelatie met Presbyteriaanse kerken als voldoende grond wordt bevonden voor de afscheiding door de broeders en zusters te Abbotsford van de Canadese kerken, maar door dezelfde synode aan deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken wel wordt opgedragen ook kerken met de Westminster Standards als zusterkerken te zoeken, is dat een meten met twee maten.
Heeft de synode van Emmen zich wel gerealiseerd, dat deze handelwijze een totaal kerkelijk isolement in de hele wereld met zich meebrengt?
Door de zusterkerkrelatie met de kerk te Abbotsford is niet alleen met alle Presbyteriaanse kerken een zusterkerkrelatie onmogelijk geworden, maar per consequentie ook met de Canadese en de Australische kerken.

CONCLUSIE

Gelet op al het voorgaande brengen wij bezwaar in tegen het besluit van Generale Synode te Emmen 2009-2010 tot het aangaan van een zusterkerkrelatie met de kerk te Abbotsford .
Daarom verzoekt de raad van de kerk te Dalfsen de synode het volgende uit te spreken: De gronden voor het besluit van Generale Synode te Emmen 2009-2010, tot het aangaan van een zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church te Abbotsford waren onvoldoende.

Gronden:

1. De wettigheid van de Vrijmaking te Abbotsford was niet bewezen. Het feit dat de CANRC zusterkerkrelatie hebben met presbyteriaanse kerken die de Westminster Standards als belijdenis hebben, was het beslissende uitgangspunt van de Vrijmaking te Abbotsford. Maar de Synode van Emmen had zelf vastgesteld dat er meer studie nodig zou zijn van de Westminster Confessie en studie naar de vraag hoe de belijdenis over de meer- en minder zuivere kerken in de Presbyteriaanse Kerken (m.n. in de OPC) functioneert.
2. De Synode van Emmen stelt in grond 2 dat het aangaan van een zusterkerk-relatie van de CANRC met zowel de Orthodox Presbyterian Church (OPC) als de United Reformed Church (URC) dwalingen (kerk, verbond, prediking) in de kerk gebracht, die de ambtdragers niet hebben gezien of hebben willen zien. De bewijzen voor deze stelling ontbreken echter.
3. De Synode van Emmen stelt in grond 4 onder haar besluit, dat de CANRC in het niet honoreren van de ingediende bezwaren, hebben aangegeven de vrede in de kerk boven het recht van Christus te plaatsen. De synode gaat hiermee voorbij aan mogelijke andere motieven van de Canadese kerken om de ingediende bezwaren niet te honoreren. Wat de Synode van Emmen in grond 4 stelt is een onbewezen beschuldiging.

Voorstel tot besluit

De raad van de kerk te Dalfsen verzoekt de synode vervolgens te besluiten:
De synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, besluit de zusterkerkrelatie met de kerk te Abbotsford in heroverweging te nemen en de deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken opdracht te geven hierover in broederlijk gesprek te treden met de kerk te Abbotsford.

Gronden:

1. De kerkelijke geschiedenis heeft haar loop gehad. Het zou onjuist zijn en niet van broederschap getuigen in dit stadium verder te gaan dan het besluit tot zusterkerkrelatie in heroverweging te nemen.
2. Broederlijk gesprek is noodzakelijk over de vraag of de bezwaren van de broeders en zusters te Abbotsford in het licht van Schrift, belijdenis en kerkorde, kerkscheidend waren of zijn.

Artikel C.03.2 Rapport van commissie 3 inzake het revisieverzoek van DGK Dalfsen met betrekking tot Abbotsford.

Inleiding:
Wij kregen in eerste instantie bij lezing van het revisieverzoek van DGK Dalfsen de indruk dat Dalfsen geen kennis had genomen van het aanvullend rapport van deputaten BBK aan GS Emmen 2009, opgenomen in de Bijlagen bij de Acta van deze synode.
Na toestemming van de generale synode op 13 december 2014 heeft de commissie daarom aan Dalfsen de mogelijkheid geboden om haar revisieverzoek te herzien. Dalfsen heeft hiervan summier gebruik gemaakt en enkele aanvullingen/wijzigingen in haar revisieverzoek aangebracht. Daaruit bleek dat Dalfsen ook in eerste instantie wel kennis had genomen van het aanvullend rapport van deputaten BBK.

Vanwege enkele stellige uitspraken van Dalfsen in haar revisieverzoek m.b.t. het handelen van GS Emmen 2009 hebben wij de huidige deputaten BBK een aantal vragen voorgelegd. De reden hiervoor was met name het feit dat niemand van ons direct betrokken is geweest bij de besluitvorming tijdens GS Emmen 2009. Op die manier wilden wij toetsen of diverse uitspraken van Dalfsen wel juist waren.
Deputaten BBK zijn zo vriendelijk geweest om onze vragen uitvoerig te beantwoorden. Mede hierdoor is het voor ons mogelijk om uitgebreid in te gaan op het revisieverzoek van Dalfsen. Wij achten dit belangrijk omdat Dalfsen in haar revisieverzoek als eerste vraagt uit te spreken dat de gronden voor het besluit van GS Emmen 2009 tot het aangaan van een zusterkerkrelatie met LRCA onvoldoende waren. Bij honorering van dit besluit zou dus de enige zusterkerkrelatie die we momenteel hebben ter discussie gesteld worden.
Het zal daarom zaak zijn om duidelijk voor ogen te krijgen of deze vraag van Dalfsen terecht is of dat er toch voldoende gronden waren voor het besluit van GS Emmen.
Om dit te onderzoeken zullen we eerst diverse uitspraken, 10 in totaal, van Dalfsen in haar beoordelende overwegingen en gronden uitvoerig toetsen. We doen dit met behulp van de beantwoording van onze vragen door deputaten BBK en met hun toestemming.

Toetsing beoordelende overwegingen:

1. Volgens Dalfsen was het een ingrijpend verzuim van de synode dat zij de *Akte van Vrijmaking* van de broeders en zusters van de LRCA niet inhoudelijk heeft gewogen in de noodzakelijke beoordeling.

Reactie commissie:
Ons inziens blijkt uit de stukken dat de GS Emmen de Akte van Vrijmaking en Wederkeer wel degelijk inhoudelijk heeft meegewogen.
Deze Akte in de originele (en samengevat in de Nederlandse vertaling) is in zijn geheel afgedrukt op pag. 106-114 van *BBK-rapport 2*. De nadere vragen aan de kerkenraad van LRC Abbotsford (*Rapport 2*, bijlage 2, pag. 114-120) sluiten geheel aan bij de inhoud van de Akte en verwijzen er zelfs naar.
Het resultaat van de inhoudelijke beoordeling door de synode van de inhoud van deze Akte is neergeslagen in de gronden 2 - 5 van art. 98.
Ook in de weergave van de langdurige besprekingen van GS Emmen is dit te herkennen.

2. Dalfsen schrijft dat het beslissende uitgangspunt voor de Vrijmaking te Abbotsford was dat de CANCR zusterkerkrelaties hebben met presbyteriaanse kerken die de Westminster Standards als belijdenis hebben.
Reactie commissie:

Het is onjuist om te stellen dat de zusterkerkrelatie van de CanRC met presbyteriaanse kerken zelf het beslissende uitgangspunt was voor de Vrijmaking van de LRC. Weliswaar is in hun schrijvens veel nadruk gelegd op de problemen met de zusterkerkrelatie met de OPC en is daarbij terugverwezen naar de Westminster Confessie. Toch is de beslissende grond gevormd door een aantal met elkaar samenhangende onschriftuurlijke kerkelijke praktijken en de weigering van de kerken om zich hiervan te bekeren:

1. de aanvaarding van onvoldoende opzicht bij het avondmaal,
2. de bevordering van de dwaalleer van de pluriformiteit van de kerk,
3. het aantasten van het gezag van de ambtsdragers bij het uitoefenen van de tucht,
4. het weigeren om de binding aan de belijdenis te vereisen bij viering van het avondmaal en de prediking in geval van kanselruil. Voorts hoort hierbij:
5. het afwijzen van de kerkenraad van CanRC Abbotsford om de bespreking hiervan voort te zetten en een appelschrift daartoe aan de volgende synode te richten. In de kerkelijke weg mocht men niet meer in beroep gaan.

Deze argumenten zijn verwoord in de oproep dd 17 juli 2007, die rond de vrijmaking uitgegaan was naar de leden van CanRC Abbotsford.

In *BBK rapport 1, pag, 58:* Punt 3 staan de bezwaren van de LRC opgesomd. Op pag. 62 spreekt dit rapport uit:

> *"Het ging de broeders om de kerkelijke contacten die leiden tot een open avondmaal. Dat is <u>de spits van hun bezwaard zijn en van hun kerkstrijd geweest."</u>*
> *Maar met de presbyteriaanse 'leer van de kerk' , komt een relativering van de gehele gereformeerde leer mee. Als men avondmaal kan vieren met bijvoorbeeld baptisten, hoe zwaar weegt dan de belijdenis van het verbond? Het oecumenisme waaraan men zich overgeeft vormt een invalspoort voor velerlei dwaling. We mogen zeggen, dat de gevoerde strijd, een brede invalspoort voor dwalingen heeft aangewezen."*

In rapport 2 is nog duidelijker aangegeven dat de genoemde bezwaren juist ook de CanRC zelf gelden met name vanwege de avondmaalspraktijk, de kanselruil en de tucht.

Dat GS Emmen hiervoor oog had blijkt uit de weergave van de bespreking bij art. 97 (GS Acta pag. 118):

> *Deputaten geven daarop aan dat de oproep tot vrijmaking van de gemeente van Abbotsford gegrond werd op de zusterkerkrelatie die de CanRC had met de OPC en <u>zich toespitste</u> op de open avondmaalstafel die in de OPC gewoonte was. Het ging niet alleen om de open avondmaalstafel in de CanRC, waar dat ook al aan de orde was. De leer van de kerk is In het geding al komt dat nog niet duidelijk in besluiten tot uiting.*

En in de bespreking bij art. 98 (Akta, pag. 120), wordt hiernaast ook gewezen op de rechtsgang.

> *T.a.v. de wettigheid van de vrijmaking in Abbotsford wordt gesproken over de Westminster Confessie, die door zusterkerken van de CANRC gebruikt wordt. Met name bleek de praktijk van de open avondmaalstafel in de OPC maar ook binnen de CANRC zelf, een <u>belangrijke grond</u> te zijn geweest voor de vrijmaking van de bezwaarde broeders en zusters. <u>Een andere belangrijk punt</u> was de blokkering voor kerkleden om met een bezwaar tegen een synodeuitspraak rechtstreeks naar de synode te gaan."*

Ook de hierboven onder 5. genoemde door de kerkenraad van CanRC Abbotsford gevoerde handelwijze vormde een belangrijke grond voor de vrijmaking:

CanRC Abbotsford had eerst geappelleerd tegen de zusterkerkrelatie met OPC (GS Neerlandia 2001) bij de GS Chatham 2004 (Acts, art 86). Toen dit bezwaarschrift was verworpen is de kerkenraad verzocht een hem toegezonden voorstel tot revisieverzoek bij Synode 2007 in te dienen. Dit is echter geweigerd door CanRC Abbotsford, ook om hier verder over te spreken, waarmee ze hun Schriftuurlijk standpunt hebben verlaten (*BBK rapport 1,* pag. 59, 60).

Wat betreft de binding aan de belijdenis, zij nog opgemerkt dat deze in de OPC niet van kracht is voor leden, maar zelfs niet voor ambtsdragers.

Wat betreft de leden: op de CanRC synode van 1998, is gerapporteerd dat woordvoerders van de OPC hebben gesteld:

> *The OPC has the right to admit to membership and to the Lord's table those who do not make profession of the Reformed faith,*

In Nederlands vertaald:

> *De OPC heeft het recht diegene tot het lidmaatschap en daarmee tot het avondmaal toe te laten die niet de gereformeerde leer belijden.*

Verder is gesteld:

> *We (OPC) affirm what you (CanRC) reject - that the church is competent to determine as valid and credible a confession of the Christian faith for communicant membership that is not also in accord with the church's confession*
>
> In Nederlands vertaald:
>
> *Wij (de OPC) bevestigen wat u (CanRC) verwerpt, dat de kerk het recht heeft als geldig en aanvaardbaar te beschouwen, een belijdenis van het christelijk geloof voor kerklidmaatschap en avondmaalsviering, die niet overeenkomt met de belijdenis van de kerk.*

Dit is aan de synode gerapporteerd in *BBK rapport-1, pag. 59*
Deze uitspraken m.b.t. de kerkelijke dienst en praktijk binnen de OPC, die niet in overeenstemming zijn met de HC V&A 82, KO art. 60, en ons Formulier voor het doen van openbare geloofsbelijdenis, zijn voor de CanRC synode van 2001 geen beletsel geweest om over te gaan tot een zusterkerkrelatie met de OPC, en zo het avondmaal te openen voor gasten waarvan niet uitgesproken kan worden dat ze gezond zijn in leer en leven. Ook worden niet altijd attestaties afgegeven.

Inmiddels is in een brief van dep. BBK van DGK aan de CanRC synode van Carman gedocumenteerd onder de aandacht gebracht, dat baptisten gewoon aan het avondmaal in de OPC kunnen deelnemen (zie rapport BBK aan synode van Groningen 2014, pag. 48).
Ook in de URC kunnen baptisten deelnemen aan de viering van het avondmaal, zie hiervoor ook GS Emmen *BBK rapport 1,* pag. 61; *BBK rapport 2,* pag. 103 voetnoot en pag. 116, punt 6.

Met betrekking tot de predikanten geldt dat ze als ambtsdragers niet volledig gebonden zijn aan het geheel van de belijdenis van de kerk (Westminster Standards) maar aan een niet nader omschreven "system of doctrine" daarin (*GS Emmen BBK rapport 1,* pag. 61)
Bij de URC kunnen ook baptisten op de kansel voorgaan (rapport 2, pag. 117).

De beslissende redenen van de Vrijmaking van de LRC zijn dus:

1. De CanRC lieten in het kerkverband dwalingen toe in de kerk in leer en kerkelijk leven. Deze dwalingen raken het hart van het evangelie, met name t.a.v. open avondmaalsviering, de prediking en de pluriformiteit van de kerk. Dit betreft de zuivere bediening van het Woord, de sacramenten en de tucht.
2. De kerkelijke weg was met het indienen van appels en revisieverzoeken op de synodes tot en met 2004 meer dan helemaal uitgelopen.
   Het indienen van nog weer extra bezwaren en appèls in de kerkelijke weg was bovendien onmogelijk geworden ten gevolge van kerkelijke besluitvorming.
3. De plaatselijke kerkenraad heeft verboden om te appelleren, hierbij tuchtmaatregelen gebruikt.

Kortom, de drie kenmerken van de ware kerk zijn in geding. *Zie GS Emmen acta art. 98, besluit, gronden en bespreking, pagina 119 en 120.*

3. Dalfsen schrijft dat deputaten in haar eerste oordeel van mening waren dat de wettigheid van de Vrijmaking te Abbotsford niet vaststond. Er zou o.a. eerst een studie van de Westminster Confessie moeten plaatsvinden. Toch is er niet gewacht op de resultaten van die studie. Volgens Dalfsen heeft de synode toen door het aangaan van een zusterkerkrelatie met Abbotsford de kerken voor een <u>fait accompli</u> geplaatst.

<u>Reactie commissie:</u>
Onder een fait accompli verstaan we een voldongen feit.
Dalfsen suggereert in dit verband dat een uitgebreide studie naar de Westminster Standards voorwaarde was om een oordeel te kunnen geven over de wettigheid van de vrijmaking van LRC Abbotsford en over de vraag of zij ware kerk van Jezus Christus was.

Allereerst moet worden opgemerkt dat het voorstel van de deputaten niet was om "<u>een</u>" studie te doen van de Westminster Confessie, maar dat er *meer* studie van de Westminster Confessie nodig zou zijn (grond 2 bij hun voorstel).
Voorts heeft de synode deze overweging *niet* overgenomen in haar besluit om eerst nadere informatie in te winnen (GS Emmen art. 97, besluit 1).

Op grond van de eerste rapportage van dep. BBK bleek GS Emmen het namelijk nodig te vinden meer bewijs in handen te krijgen over de rechtmatigheid van de vrijmaking van LRC Abbotsford in 2007, en om de vraag te beantwoorden of LRC Abbotsford ware kerk van Christus was. Ze heeft daartoe een afvaardiging naar Abbotsford gezonden

Uit de informatie die verkregen werd bleek overigens dat de beslissende gronden niet de Westminster Confessie zelf betroffen maar het onschriftuurlijk en onconfessioneel handelen van de CanRC bij het aanvaarden van afwijkingen in leer en dienst van de OPC en andere kerkgenootschappen (zie ook de reacties onder 1 en 2).

Dit is duidelijk neergeslagen in rapport 2 van dep. BBK. Dit rapport wijst ook op de gedeelten van de Westminster Standards waarop de aangehangen leer van pluriformiteit, de vrijheid van leer, en het ontbreken van de juiste tuchtoefening betrekking hebben (*BBK rapport 2*, bijlage 3-5).

Daarnaast heeft de afvaardiging nagegaan of LRC Abbotsford ook leefde uit haar belijdenis (zie regels voor het *aangaan* van een zusterkerkrelatie). Ze heeft naar analogie van een

onderzoek van kerkvisitatie meermalen met de kerkenraad gesproken en de leden bezocht (*BBK rapport 2*, pag. 103).

Feit is dat GS Emmen het niet nodig heeft gevonden om bij het haar aangeleverde bewijs van de rechtmatigheid van de vrijmaking van de LRC Abbotsford, eerst nog een grondige studie van de Westminster Confessie te doen, alvorens uit te kunnen uitspreken dat de LRC Abbotsford trouw is in leer, dienst en tucht aan onze God (GS Emmen art. 98).
Grond 2-5 geven hiervoor de gronden aan.

Op grond van al deze gegevens heeft GS Emmen 2009 o.i. correct gehandeld naar de aangenomen regels voor het aangaan van een zusterkerkrelatie (zie Acta GS Zwolle, pag. 292).
Ook heeft zij in haar Acta aan de kerken verantwoording gegeven van haar oordeel over de wettigheid van de vrijmaking van LRC Abbotsford met publicatie van de daarbij horende rapporten.

De kerken waren bekend met de aanvraag van de LRC om zusterkerk te worden. Deze aanvraag is in openbare zittingen behandeld. Het besluit tot erkenning is met algemene stemmen genomen en gedocumenteerd in de Acta neergeslagen. Vervolgens is dit besluit door alle kerken geratificeerd. Geen van de kerken heeft revisie gevraagd.

Uit dit alles blijkt dat GS Emmen de kerken niet voor een fait accompli heeft gesteld.

4. Dalfsen stelt dat de synode nauwelijks over onderbouwde informatie beschikte m.b.t. de door Abbotsford genoemde verbastering van de Canadese kerken en het kerkscheidend zijn daarvan.

Reactie commissie:
De GS Emmen heeft op grond van de volgende informatie haar besluit genomen:
1. De schriftelijke rapportage (*BBK rapport 1, hoofdstuk 4.2*) , de mondelinge toelichting van de deputaten BBK aan de GS Emmen nadat deputaten een gesprek met één van de kerkenraadsleden van Abbotsford hadden gevoerd en informerende correspondentie hadden ontvangen. Deze informatie is op 13 februari 2010 besproken (GS Emmen, art. 97)
2. De schriftelijke rapportage (BBK rapport 2) en mondelinge toelichting naar aanleiding van een bezoek aan Abbotsford lopende de synode van Emmen. Deze informatie is besproken op 12 juni 2010 (GS Emmen, art. 98)

Deze informatie komt inhoudelijk hierop neer:

De Canadese kerken zijn zuster-kerkrelaties aangegaan met Presbyteriaanse kerken en onder meer met de URC, die een afwijkende leer en kerkelijke praktijk hebben t.o.v. de Gereformeerde leer. (*BBK rapport 1* hfst 3)
De zaken betroffen tegelijk een brede invalspoort voor dwalingen. (*BBK rapport 1* Hfst 12.3)
.
Zie hierbij de bovengenoemde reactie onder 1 en 2.

Deze afwijkingen zijn voor een deel terug te voeren op het gebruik en de uitleg van de Westminster Confessie. Door met deze Presbyteriaanse kerken één te worden door kanselruil,

bij elkaar aan het avondmaal, eigen keuze lidmaatschap, ontbreken van binding aan de belijdenis etc. kwamen deze afwijkende leringen de Canadese kerken binnen.
Ze betreffen zaken die alle kenmerken van de ware kerk aangaan (reactie onder 2). Tegen deze zaken is jarenlang door meerderen appel aangetekend zonder enig teken van terugkeer. Door het zo blijven aanvaarden en in praktijk brengen van wat tegen Schrift en belijdenis ingaat, verliest men de kenmerken van de ware kerk.

De verbastering kwam met name daarin naar voren dat men zich niet meer door Schrift, belijdenis en kerkorde liet aanspreken in de kerkelijke vergaderingen. De kerkelijke weg was geheel uitgelopen en ook verder afgesloten.
Dat maakte deze zaken tenslotte, doordat ook door de plaatselijke kerkenraad de tucht gebruikt werd tegen de appellanten, kerkscheidend.

De verbastering ("corruptie", zie Akte van Vrijmaking, rapport 2, pag. 110-114) blijkt met name uit het niet meer willen luisteren en terugkeren naar Woord en belijdenis, nadat jarenlang gegronde bezwaren zijn ingebracht. De onschriftuurlijke besluiten werden tenslotte opgedrongen, en het protest ertegen landelijk èn plaatselijk het zwijgen opgelegd.
Op de vergadering van GS Emmen bleek de informatie hierover toereikend en overtuigend.

5. Dalfsen vraagt zich af waar de onderbouwde informatie was om de uitspraak van de synode van Emmen te verifiëren dat de kerk te Abbotsford trouw was in leer, dienst en tucht.

Reactie commissie:
De synode beschikte over informatie, verkregen na het opstellen van specifieke vragen. De antwoorden daarop zijn via bezoeken aan de kerkenraad (over meerdere vergaderingen) en kerkleden verkregen en uitgebreid gedocumenteerd ter beschikking gesteld aan de synode in BBK rapport 2 (pag. 114-122).

De trouw in leer, dienst en tucht valt op in het verdedigen van de Gereformeerde leer, de belijdenis en de kerkorde en het niet willen wijken als de kerkenraad van koers wijzigt. Zij hebben gehoor gegeven aan de eis van de belijdenis om alles te verwerpen wat in strijd is met het Woord van God (art. 29 NGB), zich af te scheiden van hen die niet bij de kerk horen en tegelijk de eenheid te willen zoeken met allen die op het fundament staan van Schrift en belijdenis (art. 28 NGB). Dit blijkt ook uit hun verklaring van de acte van afscheiding (*rapport 1 par 11; rapport 2* blz. 112 en 113).

Uit de beantwoording is gebleken dat kerkenraad en gemeenteleden, voor zover dit te onderzoeken was, in alles trouw willen zijn aan de HERE m.b.t. leer, dienst en tucht (*rapport 2, bijlage 2*, Blz. 114-122). Dit bleek ook uit de inrichting van de erediensten die zijn bijgewoond.
Deze informatie, verkregen uit schriftelijke correspondentie maar ook de vele mondelinge gesprekken, was voldoende om de synode tot het oordeel te laten komen dat de LRC Abbotsford trouw was in leer, dienst en tucht.

6. Dalfsen schrijft dat de beschuldiging van GS Emmen dat de Canadese kerken de vrede boven het recht van Christus hebben geplaatst ongegrond is. Volgens Dalfsen zouden de Canadese kerken ook een ander motief kunnen hebben voor haar besluiten.

Reactie commissie:
Uit de bezwaarschriften en revisieverzoeken blijkt dat de leden van Abbotsford de kerkelijke weg hebben bewandeld tot het einde toe (*rapport 1:* Hfst 8). Niet alleen naar de synode maar ook naar de eigen kerkenraad toe (zie *GS Emmen (eerste) rapport BBK*, par. 6-9, pag. 59-90; *rapport 2,*). Ook hebben ze zich in 2006 nog gewend tot de Classis Pacific East tegenover hun kerkenraad en werd hun appel afgewezen (*rapport 1*, pag. 62).

Maar niet alleen zij! Er zijn vele, vele bezwaarschriften ingediend over vele synodes heen, die dezelfde strekking hadden: verwerpen wat in strijd is met de Schrift en met de belijdenis op het gebied van kerkelijke eenwording, binding aan de belijdenis, avondmaalsviering, lidmaatschap, tucht, prediking. Dat blijkt uit *GS Emmen rapport BBK 2: pag. 114: "Aan de wortel van het bovengenoemde ligt het besluit van Synode 1977 (Art. 91) om de OPC uit te roepen tot een 'ware kerk". Geen synode sinds 1977 had de ingediende bezwaren tegen dit besluit voldoende behandeld. Bezwaarschriften tegen dit besluit werden ingebracht bij de Synodes van 1980 (Art. 97 &, 152), 1983 (Art.55), Synode 1986 (Art. 126, 128, 132, 136 & 137), 1989 (Art. 94& 143), 1992 (Art. 72), 1995 (Art. 106 & 121), 1998 (Art. 130)."*
Met betrekking tot de zusterkerkrelatie met de OPC: synod 2004 (art. 86), Synod 2007 (Art. 55, 83). Met betrekking tot de zusterkerkrelatie met de URC: synod 2004 (art. 96 en 97) (Overigens is na 2007 nog een reeks bezwaarschriften over deze zelfde zaken ingebracht o.a. Synod 2010, *Acts*, Article 27; and Synod 2013, *Acts*, Article 47, maar ook tegen de verbondsvisie van de URC. Allen zijn afgewezen.
Dit geldt ook voor meerdere bezwaarschriften tegen het lidmaatschap van de Northern American Presbyterian And Reformed Churches (NAPARC) tot en met Synod Carman 2013 (zie voor de kritiek op deze oecumenische raad ook de brief van deputaten aan Synod Carman 2013, op pag. 49-51 van rapport BBK aan GS Groningen)

Wat betreft de rechtvaardiging van de uitdrukking "vrede boven recht":
1. De generale synoden vóór 2001 waren welwillend om de besprekingen m.b.t. de "divergencies" voort te zetten, maar vanaf de synode van Neerlandia 2001, is hier zonder enige verantwoording een einde aan gekomen, en zonder dat deze zaken tot een oplossing zijn gebracht (zie ook de brief van deputaten BBK aan Generale Synode Carman 2013 hierover, BBK rapport aan GS Groningen, pag. 41-51).
2. Alle generale synoden van 1977 tot op 2013 hebben geen van de principiële bezwaren in de vele bezwaarschiften gehonoreerd. Inmiddels worden ze sinds 2004 als niet ontvankelijk beschouwd.
   De Acte van Vrijmaking zegt hierover (*BBK rapport 2*, pag. 111):
   > *Afval op het federatieve niveau:*
   > *5. In het eerlijk beoordelen van ingediende appèls naar art. 31 KO – doordat generale synodes nagelaten hebben de Schriftuurlijke, confessionele en kerkrechterlijke basis van vele appèls, ingediend door kerken en kerkleden, goed te overwegen. Hoewel de volledige kerkrechterlijke weg naar art. 31 KO werd gevolgd, zijn besluiten genomen en gehandhaafd, zoals hierboven beschreven, waarvan bewezen is dat ze strijdig zijn met het Woord van God en de KO.*
3. Sinds de Synode van 2004 (art. 20) mogen kerkleden zich niet langer wenden tot de synode, alleen via hun kerkenraden kunnen zij een appel indienen (*rapport 1,* onder 12.2*).* Hierdoor is het appelrecht naar art. 31 KO in strijd met inhoud en bedoeling van dit KO artikel, ingekort.
4. In de appendix van hun Akte van Vrijmaking (*rapport 2*, pag. 112) noemt de LRCA nog een reden voor de conclusie van GS Emmen "vrede boven recht":

Bovendien heeft de Synode van 2007 (Art. 143) de vrijmaking van onschriftuurlijke besluiten, dat leidde tot een nieuw kerkverband in Nederland (DGK), afgedaan als scheurmakerij. Ze zijn tot dit besluit gekomen zonder te reageren op de Acta van de Synode van deze nieuwe kerken, ondanks het feit dat ze de Acta wel hadden gekregen en hen ontvankelijk hadden verklaard.*

Tegen de uitspraak van de synode van 2007 m.b.t. DGK is geappelleerd door een aantal CanRC-gemeenten op de synoden van 2010 en 2013, maar ook die appels werden afgewezen. Dat gold ook voor het appel dat deputaten BBK van DGK hebben gedaan in hun brief aan de synode van 2013 m.b.t. de kwalificatie "schismatiek" en de handhaving van de zusterkerkrelatie met de GKv. Ook het appel in dezelfde brief tegen het ontbreken van de binding aan de belijdenis, en de praktijk van het open avondmaal en de kanselruil heeft niets opgeleverd.

7. Dalfsen stelt in grond 2 onder haar voorgestelde eerste besluit dat de Synode van Emmen in grond 2 stelt dat het aangaan van een zusterkerk-relatie van de CANRC met zowel de Orthodox Presbyterian Church (OPC) als de United Reformed Church (URC) dwalingen (kerk, verbond, prediking) in de kerk heeft gebracht, die de ambtsdragers niet hebben gezien of hebben willen zien. De bewijzen voor deze stelling ontbreken echter volgens Dalfsen.

Reactie commissie:

De bewijzen voor het binnenbrengen van de dwaalleer m.b.t. (A) de kerk, (B) het verbond en (C) de prediking, zijn als volgt:

A. De kerk

De belangrijkste afwijking m.b.t. de leer over de kerk is terug te voeren op de Westminsterconfessie en de interpretatie daarvan tot uiting komend in de leer van een onzichtbare kerk en pluriformiteitsleer (deze twee houden nauw verband). Zie *GS Emmen Rapport 2 BBK*, pag. 106 (a), pag. 114 punt 2 , pag. 115 punt 3, bijlage 3 en 4.
Door de OPC ware kerk te noemen (1977) bij het bestaan van dwalingen (verbond, kerk, kerkregering) is men als CanRC in strijd gekomen met art. 29 NGB. Dit geldt ook t.a.v. andere kerkgenootschappen, URC (2001). Door vervolgens een kerkelijke relatie aan te gaan ook regionaal met OPC, URC, RCUS e.a. (meerdere kerken op een plaats) met kanselruil en avondmaalsgemeenschap zonder werkelijk één te zijn participeert men in pluriformiteit (in geding onder meer art. 27, 28 NGB). Zie *GS Emmen Rapport 2 BBK* pag. 108 (a), pag. 112-114.
Men viert avondmaal met gasten uit deze kerken die geen binding hebben aan de gereformeerde belijdenis en zelfs niet aan hun eigen belijdenis (WC) en de kansels openstelt voor de predikers die achter de pluriformiteitsleer staan.
Dit verdraagt zich niet met de eenheid in waarheid van art. 27 NGB. *Zie GS Emmen Rapport 2 BBK*, pag. 106 (b), pag. 107 (c, d), pag. 108 (b, c), pag. 126, 127.

Dit heeft nog een verdere verbreding gekregen in het lidmaatschap van NAPARC dat uitgaat van het pluriformiteitsstreven. In veel kerken wordt er een onderscheid gemaakt tussen een onttrekking van lokale gemeenten en onttrekking van de kerk van Christus . Dit betekent dat men de kerk breed ziet (onzichtbaar of pluriform) als men zich onttrekt, en naar een andere denominatie gaat. (*GS Emmen Rapport 2 BBK* , pag. 117)

B. Het verbond

In onder meer de OPC en URC wordt een verbond met de uitverkorenen geleerd.

Wat betreft de OPC komt dit voort uit de leer van de Westminster Standards. In *GS Emmen Rapport 2 BBK* wordt in verband hiermee uitgebreid een predikant uit de OPC geciteerd die zich mede vanwege de verbondsvisie binnen de OPC in 1985 had afgescheiden en zich met zijn gemeente bij de CanRC had gevoegd (*GS Emmen Rapport 2 BBK* pag. 104, 105; bijlage 4 pag. 128, 129) .
De URC heeft de leer van inwendig en uitwendig verbond meegekregen uit de Christian Reformed Churches (synodale geref. Kerken) waarvan ze in het verleden waren afgescheiden en hebben dit in 2007 in hun synode van Schererville opnieuw bevestigd (zie *GS Emmen Rapport 2 BBK* pag. 105, 106; bijlage 5, pag. 137-140)

Voor de CanRC is niets als beletsel gezien voor het streven naar eenheid. Door het accepteren van deze dwaalleer stelt de CanRC zichzelf schuldig aan de verbreiding ervan.
Kanselruil en avondmaalsgemeenschap met aanhangers van deze leer doen hem ingang vinden in de CanRC.
Hoogleraren van de CanRC hebben tegenover de URC verklaard tolerant te willen staan bij prediking over uitwendig en inwendig verbond (*GS Emmen Rapport 2 BBK*, voetnoot 25 op pag. 103 en 104). Inmiddels is ook dergelijke leer gehoord van de kant van een CanRC predikant.

Tenslotte zijn ook baptisten welkom aan de avondmaalstafel van OPC èn URC of kunnen er lid worden (zie *GS Emmen Rapport 2 BBK* pag. 116, punt 6). Het over en weer kerken geeft gemakkelijk ingang voor deze leer.

C. Prediking
Door het aanvaarden van dwaalleer op gebied van kerk (pluriformiteit, tolereren dwaalleer), en verbond wordt de prediking aangetast.
Bovendien zijn in de CanRC via kanselruil voorgaande predikanten van de zusterkerken (OPC, URC) niet gebonden aan de Gereformeerde belijdenis. In geval van OPC niet eens aan de eigen geloofsbelijdenis. Hierdoor bestaat er feitelijk een mate van leervrijheid.

Een veroordeling van dwaalleer op gebied van kerk en verbond is vanwege de aanvaarding van de genoemde kerken en de bestaande uitwisselingen, moeilijk te verdedigen.
GS Emmen Rapport 2 BBK wijst hier duidelijk op in de Conclusie op pag. 106, zie ook Akte van afscheiding en wederkeer, pag. 110).

We kunnen hieraan nog toevoegen dat het continueren van de zusterkerkrelatie met de GKv ook GKv predikanten in Canada heeft gebracht, waaronder ds. R.C. Jansen die de koers van de GKv meermaals openlijk heeft verdedigd en het bestaansrecht van DGK heeft veroordeeld. Dit zal zijn weerslag op de prediking hebben.

8. Dalfsen schrijft: “Als het aangaan van een zusterkerkrelatie met Presbyteriaanse kerken door de synode van Emmen als voldoende grond wordt bevonden voor de afscheiding door de broeders en zusters te Abbotsford van de Canadese kerken, maar door dezelfde synode aan deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken wel wordt opgedragen ook kerken met de Westminster Standards als zusterkerken te zoeken, is dat een meten met twee maten.”
Ook schrijft Dalfsen dat de kerken nog steeds gebonden zijn aan vroegere synodebesluiten inzake het aangaan van zusterkerkrelaties met presbyteriaanse kerken.

Reactie commissie:
De gronden voor het aangaan van een zusterkerkrelatie met Abbotsford zijn niet zonder meer te omschrijven als “het aangaan van een zusterkerkrelatie met Presbyteriaanse kerken” (zie de reactie onder 2).

Het is belangrijk erop te wijzen dat een deel van de bezwaren, die LRC Abbotsford heeft t.o.v. de OPC, door GS Mariënberg 2005 gebruikt zijn om het aangaan van een zusterkerkrelatie met de PCEA (presbyteriaanse kerk in Australië) te verwerpen. Zie GS Mariënberg 2005, art. 25 J.
Deze zaak vormde zelfs onderdeel van de gronden voor de Vrijmaking van 2003 (“*Laten we ons bekeren*” 2003; pag. 60, 61).

De opdracht van GS Mariënberg 2005 en volgende synodes, tot het benaderen van andere presbyteriaanse kerkgenootschappen, kwam voort uit het feit dat we als voortzetting van de GKv met hen reeds een zusterkerkrelatie hadden.
Het leek de kerken onjuist om hen niet aan te schrijven. Echter deze benadering hield op zich nog geen principieel oordeel over hen in m.b.t. leer, dienst en tucht.
Mocht er een positieve reactie komen dan zullen we ons beleid dienen te bepalen in consistentie met onze geloofsbelijdenis en de aangenomen regels tot het aangaan en onderhouden van een zusterkerkrelatie.

Inmiddels is in de laatste correspondentie richting deze buitenlandse kerken wel opgemerkt dat ons kerkverband een studie maakt van de Westminster Confessie.
Bovendien is door GS Hasselt 2011 gezien de reeds bestaande twijfels over de Schriftuurlijkheid van de Westminster Confessie, in instructie 2 voor deputaten BBK betreffende het contact *zoeken* met andere buitenlandse kerken, de belijdenis van de kerk nader omschreven als “de drie formulieren van eenheid”, art. 6.02, overweging 9, besluit 7.

9. In het revisieverzoek stelt Dalfsen dat Abbotsford de Westminster Standards totaal afwijst.

Reactie commissie:
We citeren GS Emmen Rapport 2 BBK op pag. 114, waarin opgenomen de mening van LRC Abbotsford m.b.t. de Westminster Standards:

> 1. Is de Westminster Confessie een gereformeerde belijdenis?
> Wij beschouwen de WMC niet als een volledig gereformeerde belijdenis.
> Wij geloven niet, dat de leer daarin vervat, in volledige overeenstemming is met het Woord van God. Hoewel er veel goeds in deze belijdenis staat, zijn we door onze handtekening onder het ondertekeningsformulier, genoodzaakt de dwalingen die daarin vervat zijn, als in strijd met Gods Woord en de drie formulieren van eenheid te beschouwen. (…)

De LRC Abbotsford heeft niet een uitspraak over het geheel van de Westminster Confessie gedaan, maar wel dwalingen erin aangewezen en verkeerde kerkelijke praktijken die daaruit voortvloeien (zie reacties hierboven onder de diverse punten).

Juist vanwege de gesignaleerde verschillen t.o.v. de Geref. Belijdenis en twijfels over de Schriftuurlijkheid heeft GS Hasselt aan deputaten de opdracht gegeven om een studie naar belangrijke onderdelen van de Westminster Confessie te doen (art. 6.02, overweging 8, besluit 6; instructie 7).

10. Dalfsen vraagt zich af of GS Emmen zich wel heeft gerealiseerd dat haar handelwijze (m.b.t. het aangaan van een zusterkerkrelatie met de LRCA)een totaal kerkelijk isolement in heel de wereld met zich meebrengt.
Ook schrijft Dalfsen dat door de zusterkerkrelatie met de kerk te Abbotsford niet alleen met alle Presbyteriaanse kerken een zusterkerkrelatie onmogelijk is geworden, maar per consequentie ook met de Canadese en de Australische kerken.

Reactie commissie:
Als de handelwijze van GS Emmen goed, dus in overeenstemming met Schrift en belijdenis, is te noemen dan is het vervolgens komen in een totaal kerkelijk isolement niet erg. De Here heeft het ons zelfs voorzegt dat de trouwe kerk in de woestijn, in het isolement terechtkomt, Openbaring 11 en 12.
Daarbij komt dat DGK in 2009 al in een totaal kerkelijk isolement was terecht gekomen. Geen van de buitenlandse kerken was immers bereid om een zusterkerkrelatie met DGK aan te gaan. De CANRC had DGK eerder zelfs beschuldigd van scheurmakerij en opgeroepen om zich weer met de GKv te verzoenen. Volgens de CANCR waren er geen kerkscheidende besluiten genomen door de GKv.
Het was in die situatie dat een kerk, de LRCA, zich aandiende die kennis had genomen van de Vrijmaking in 2003 in Nederland en tot de overtuiging was gekomen dat die Vrijmaking terugkeer was geweest naar het Woord van de Here. De enige kerk in heel de wereld die tot die erkenning kwam en vanwege die erkenning ook een zusterkerkrelatie begeerde. Toen vervolgens na gedegen onderzoek duidelijk werd dat ook de LRCA zich op wettige wijze had vrijgemaakt kon de begeerde zusterkerkrelatie tot stand worden gebracht.
Daarmee werd het totale kerkelijke isolement opgeheven en werd de dank hiervoor gebracht aan de Here de Almachtige, de Bewerker van die eenheid, Acta Emmen art. 98.
Het is onze overtuiging dat Hij ook in de toekomst bijeen zal brengen die bijeen horen, hen nl. die zich in alles willen richten naar het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpen en Jezus Christus erkennen als het enige Hoofd, art. 29 NGB.

Voorstel tot besluit:
In verband met bovenstaande toetsing van de beoordelende overwegingen van de kerkenraad van DGK Dalfsen komt de commissie met het volgende voorstel tot besluit:

Besluit:
De generale synode besluit niet te voldoen aan het verzoek van de kerkenraad van DGK Dalfsen om uit te spreken dat GS Emmen 2009/2010 onvoldoende gronden had om een zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church te Abbotsford aan te gaan.

Gronden:
1. Uit de rapportages van deputaten BBK aan GS Emmen 2009/2010, de beantwoording door de LRC te Abbotsford van de door deze synode aan haar gestelde vragen en de Acta van de synode blijkt voldoende de wettigheid van de Vrijmaking te Abbotsford.
2. Dalfsen stelt ten onrechte dat het beslissende uitgangspunt voor de Vrijmaking te Abbotsford zou zijn het enkele feit dat de CANCR zusterkerkrelaties aanging met presbyteriaanse kerken die de Westminster Standards als geloofsbelijdenis hebben. Uit de stukken blijkt nl. dat het beslissende uitgangspunt voor de Vrijmaking te Abbotsford een aantal met elkaar samenhangende onschriftuurlijke kerkelijke praktijken en de weigering van de kerken om zich hiervan te bekeren was. Dat Dalfsen dit ten onrechte stelt blijkt ook uit het feit dat Abbotsford de zusterkerkrelatie die de

CANCR aanging met de URC, die de WS niet als belijdenisgeschriften hebben, afwees.
3. GS Emmen 2009/2010 was van oordeel dat meer onderzoek naar de Westminster Standards geen voorwaarde was om vast te stellen of de Vrijmaking te Abbotsford wel wettig was.
4. Namens GS Emmen 2009/2010 heeft een afvaardiging onderzocht of de LRC Abbotsford leefde uit haar belijdenis en of met haar een zusterkerkrelatie kon worden aangegaan. Na het verslag van de afvaardiging heeft de synode geconstateerd dat de LRC te Abbotsford trouw is in leer, dienst en tucht aan onze God. Het besluit tot erkenning is in een openbare zitting met algemene stemmen genomen

Wij spreken de hoop uit dat met het bijeen brengen van bovenstaand materiaal er een zinvolle bijdrage is geleverd aan het beoordelen van het revisieverzoek van DGK Dalfsen m.b.t. de aangegane zusterkerkrelatie met de LRCA.
Ons gebed tot de Here is dat Hij ons ook in deze aangelegen zaak broederlijke eensgezindheid geeft om te doen wat Hem welgevallig is.

Met hartelijke broedergroet,

A. van Egmond
E. Korevaar
J.M. Teunis

Artikel C.04 Rapport van commissie 3 m.b.t. de rapporten van deputaten BBK

Door de generale synode zijn in commissie 3 benoemd:
J. Bouwhuis, voorzitter
A. van Egmond
E. Korevaar
J.M. Teunis

Geachte broeders,

Bij dezen ontvangt u ons rapport met als inhoud de beoordeling van de rapporten van deputaten BBK en enkele brieven.

Materiaal:

Document 6.002	Rapport deputaten BBK
Document 6.002	Eerste aanvullend rapport deputaten BBK
Document 6.006	Brief bij tweede aanvullende rapport deputaten BBK
Document 6.007	Tweede aanvullend rapport deputaten BBK
Document 6.008	Brief DGK Bergentheim/Bruchterveld n.a.v. rapport deputaten BBK
Document 6.013	Antwoord van FRCA op uitnodiging DGK om aanwezig te zijn op GS Groningen
Document 6.012	Brief van FRCA aan dep. BBK met uitnodiging om aanwezig te zijn op GS FRCA ‘15

Inleiding:
De commissie wil allereerst haar grote waardering uit spreken voor het werk dat door de deputaten BBK in de verslagperiode is uitgevoerd. Duidelijk is geworden dat er in de afgelopen periode grote inspanningen zijn verricht. De commissie is de Here dankbaar dat de deputaten de wijsheid en kracht hebben gekregen om hun werk uit te voeren.
Tegelijkertijd is er ook teleurstelling omdat uit de rapporten blijkt dat de Vrijmakingen van 2003 en 2010 bijna nergens worden gewaardeerd als noodzakelijke reformaties van de kerk van onze Here Jezus Christus om te blijven bij Zijn Woord.
Lichtpuntjes zijn te zien in de contacten die er zijn gelegd met de Evangelical Presbyterian Church in Noord-Ierland, de Free Church of Scotland (continuïng) en de Reformed Churches in Korea. Geve de Here dat onder Zijn zegen deze contacten ook verder uitgebouwd kunnen worden.

Ter voorbereiding op de behandeling van het rapport op de synode zal de commissie de onderscheiden zaken die o.i. van belang zijn puntsgewijs kort vermelden met daarbij, waar mogelijk, een voorstel tot een besluit. Daarbij zullen we eerst een aantal zaken noemen uit het rapport die in de uiteindelijk voorgestelde besluiten (**6. Aanbevelingen)** van deputaten BBK geen plaats hebben gekregen.

1. Contact met de URCNA (rapport Dep. BBK punt 4.4.4)
Aan deze kerkengroep is per abuis een brief gestuurd. Deputaten laten het aan de synode over hoe hier verder mee om te gaan. Inmiddels heeft de URCNA middels een brief d.d. 24 juli (opgenomen in het eerste aanvullend rapport) laten weten dat zij geen zusterkerkrelatie met ons willen.
De commissie stelt voor om het op dit moment hierbij te laten en verder geen actie te ondernemen richting de URCNA.

Besluit:
De generale synode besluit om geen verdere actie te ondernemen t.o.v. de URNCA.

2. Webmagazine Reformed Continua (rapport deputaten BBK punt 4.5)
Deputaten geven aan dat dit magazine een belangrijke rol vervult in de informatie over ‘onze’ kerken aan buitenlandse kerken. Er komen ook positieve reacties op vanuit het buitenland. Belangrijk genoeg dus om dit werk voort te zetten. Deputaten stellen dan ook voor om een instructie op te stellen voor de uitgave van dit digitale magazine.
De commissie stelt het volgende voor:

Besluit:
De generale synode besluit de uitgave van het digitale magazine Reformed Continua voort te zetten. Daartoe zal een instructie opgesteld worden waarin opgenomen wordt dat Reformed Continua minimaal twee keer per jaar onder beheer van deputaten BBK wordt uitgegeven.

Grond:
Regelmatige Engelstalige informatievoorziening over ‘onze’ kerken aan buitenlandse kerken via een digitaal magazine kan een positieve bijdrage leveren aan het begrip voor het ontstaan en voortbestaan van ‘onze’ kerken.

3. Voorstellen deputaten m.b.t. LRCA (rapport deputaten BBK punt 6. Aanbevelingen)

Bij dit onderdeel worden door deputaten diverse voorstellen gedaan. Als eerste wordt voorgesteld om t.a.v. de LRC te Abbotsford de voorgestelde regels m.b.t. zusterkerkrelaties (Bijlage 2 bij het deputatenrapport) aan te nemen.
Als commissie hebben wij hier de volgende opmerkingen over:

1. O.i. wordt in punt 2.1. ten onrechte het woord **belijden** weggelaten in de zin: *zodat buitenlandse kerken om verschillen op ondergeschikte punten inzake wijze van liturgie, kerkorde en praktijk niet veroordeeld zullen worden;* Achter de woorden '*inzake wijze van'* hoort o.i. ***belijden*** ingevoegd te worden.
2. O.i. wordt ten onrechte punt 2.2 uit de regels voor zusterkerkrelaties van GS Leeuwarden 1990 weggelaten. Punt 2.2. was daar als volgt geformuleerd: *dat wanneer er sprake is van relaties met derden, zorgvuldig dient te worden nagegaan, wat deze relaties voor de desbetreffende kerk betekenen om zo de waarde, de zin en eventueel de wijze van aangaan en/of oefening van een zusterkerkrelatie te beoordelen;* Hier wordt duidelijk aangegeven dat voor het aangaan van een zusterkerkrelatie ook meegewogen moet worden de relaties die betreffende kerk al met andere kerken heeft en welke mogelijke consequenties dit heeft. Het lijkt ons waardevol om dit te handhaven.
3. O.i. wordt ten onrechte in punt 3.2 toegevoegd: *Voor wat betreft voorstellen van veranderingen in de Drie Formulieren van Eenheid, zullen de zusterkerken ruim de gelegenheid krijgen (tenminste drie jaar) om zich er over uit te spreken, alvorens er bindende beslissingen worden genomen.* Als er ook een andere vorm van belijden, zie punt 2.1., mogelijk is dan past hier niet de beperking van de Drie Formulieren van Eenheid.

De commissie is het eens met het weglaten van punt 2.3 uit de regels voor zusterkerkrelaties van GS Leeuwarden 1990. (Daarmee werd het mogelijk gemaakt om zusterkerkrelaties aan te gaan met meerdere kerkverbanden in hetzelfde land). Dit houdt in dat tevens de vraag van The Free Reformed Churches in South-Africa, opgenomen in het tweede aanvullende rapport van deputaten BBK, is beantwoord. Deze vraag was of wij teruggekeerd waren naar de regel dat er geen zusterkerkrelatie mogelijk is met meer dan één kerkverband in hetzelfde land.

Deputaten stellen vervolgens voor om een gemeente binnen DGK aan te wijzen als appelinstantie voor de LRCA.
Wat ons betreft wordt dit ter synode verder besproken en besloten.

4. Voorstellen deputaten inzake contacten met buitenlandse kerken (rapport deputaten BBK punt 6)

Deputaten stellen bij dit onderdeel voor om de zusterkerkrelatie met de LRCA voort te zetten volgens de aan te nemen regels voor het onderhouden van zusterkerkrelaties.
Dat zal afhankelijk zijn van de uitkomst van de besluitvorming over het revisieverzoek van DGK Dalfsen m.b.t. de LRCA.
Verder worden er voorstellen gedaan voor verdere contactoefening met diverse buitenlandse kerkengroepen. Daar kunnen wij ons in vinden. Alleen bij het voorgestelde besluit 2 ten aanzien van de Canadian Reformed Churches lijkt ons onderdeel **c.** niet juist. Gezien de zusterkerkrelatie met de LRCA is het nu niet mogelijk om te trachten een zusterkerkrelatie aan te gaan met de CANRC als voldaan is aan punt **2.a.**

5. Brieven van FRCA
Van de FRCA zijn twee brieven ontvangen. Eén waarin door hun deputaten BBK wordt meegedeeld dat ze op onze uitnodiging om GS Groningen bij te wonen niet in kunnen gaan omdat zij niet het mandaat hebben om tijdens onze synode aanwezig te zijn.
De tweede brief bevat een uitnodiging van de FRCA aan DGK om afgevaardigden naar de generale synode van 2015 van de FRCA te zenden.
Wij stellen voor om hier positief op in te gaan zodat nadere informatie gegeven kan worden over 'onze' kerken. Mogelijk kan die informatie de FRCA dienen in haar besluitvorming t.a.v. buitenlandse zusterkerkrelaties.

Tot zover ons rapport n.a.v. de rapporten van deputaten BBK.

Met hartelijke broedergroet,

J. Bouwhuis
A. van Egmond
E. Korevaar
J.M. Teunis

Artikel C.05 Rapport van commissie 3 t.a.v BERG Giessen

Bij dezen ontvangt u het rapport van commissie 3 inzake verzoek van Presbyterium der Bekennenden Evangelisch-Reformierten Gemeinde in Giessen (Deutschland) om te komen tot contact met DGK om daardoor het werk van de verkondiging van het Evangelie en daarmee Gods rijk in de wereld te bevorderen. Commissie 3 doet de Generale Synode een voorstel voor een te nemen besluit tijdens de vergadering van de generale synode op zaterdag 28 februari 2015.

Materiaal:
- 6.010 Brief van BERG Giessen aan dep. BBK.
- 6.011 Brief van dep. BBK aan dr. Klautke van BERG Giessen.

Overwegingen:
1. Dr. Klautke schrijft dat de BERG in Giessen een confessionele evangelisch-gereformeerde kerk is met o.a. de Heidelbergsche Catechismus als belijdenis geschrift.
2. Dr. Klautke heeft een oriënterend gesprek gehad met dr. P. van Gurp en ds. E. Heres. Deze hebben dr. Klautke verwezen naar de deputaten BBK.

Besluit:
De generale synode besluit dat de deputaten BBK contact opnemen met de kerkenraad van BERG te Giessen om onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor contact.

Grond
Bij BERG te Giessen wordt o.a. de Heidelbergse Catechismus als belijdenisgeschrift aanvaard en wordt hier regelmatig uit gepredikt. Nader onderzoek is nodig om te kunnen vaststellen in hoeverre deze gemeente in alles gereformeerd wil zijn.
Bij dr. Klautke is een duidelijke wens aanwezig om door contact met DGK de verkondiging van het Evangelie te bevorderen.

Met hartelijke broedergroet, commissie 3

J. Bouwhuis
A. van Egmond
E. Korevaar
J.M. Teunis

Artikel C.06 Rapport 2 van commissie 4

Commissieleden: brs. J. Bouwhuis, ds. C. Koster, B. de Roos.
Onderwerp: Revisieverzoek DGK Dalfsen inzake het landelijk kerkblad de Bazuin.
Hieronder geven we onze reactie als commissie op de het revisieverzoek van DGK Dalfsen met betrekking tot het landelijk kerkblad de Bazuin.
Ad overwegingen 1. Dit heeft onze instemming. Het is goed en belangrijk om te zien dat het hebben van een gereformeerd kerkblad als zodanig door iedereen wordt gedragen.
Ad overweging 2. F.L. Rutgers zegt in zijn 'Kerkelijke Adviezen', dat het quotum alleen geldt voor kosten die het kerkelijk samenleven noodzakelijk met zich meebrengen. Dit zijn de kosten die de meerdere vergaderingen maken om te kunnen vergaderen. In de acta van de GS Amsterdam 1908 (art. 25 en bijlage 5) wordt in de lijn van 'Kerkelijke Adviezen' van Rutgers besloten, waar het gaat over de opleiding van de Theologische Hogeschool. Ook de Hogeschool wordt niet gefinancierd door middel van een quotum. Als deze lijn consequent wordt gehandhaafd, dan kan je dus nergens een quotum voor vragen, alleen voor reisonkosten van afgevaardigden en deputaten en voor eventuele kosten van het vergaderen.
Wij echter kennen al jaren een ander beleid, al vanuit de jaren 60 in de GKv. Wij hebben quota voor de Opleiding, voor hulpbehoevende kerken, voor hulpbehoevende studenten, voor fonds emeritering. Als we de regels uit 1908 consequent toepassen, dan zouden we dit hele systeem moeten herzien. De vraag is of dat nodig en dienstbaar is.
Waarom zijn de kerken overgegaan tot het heffen van een quotum voor bijvoorbeeld de Opleiding? Hierover kunnen we lezen in de acta van GS Amersfoort 1966-1967 (art. 83), waar gesproken en besloten is voor het inzamelen van gelden voor de Opleiding. Er lag toen een voorstel om de vrijwillige bijdrage voor de opleiding te veranderen in een quotum. De synode overwoog toen onder andere:

> *a. dat de kerken niet alleen in vrijwilligheid naar het gebod des HEREN de opleiding tot de dienst des Woords tot nu toe in stand hebben gehouden, maar tegelijk zichzelf in gebondenheid aan dat gebod verplicht hebben deze opleiding te blijven onderhouden;*
> *b. dat door het door deputaten-curatoren voorgestelde de zelfstandigheid der kerken in het vrijwillig geven niet wordt aangetast, maar dat zij slechts te meer op haar vrijwillig op zich genomen verplichtingen ten aanzien van de opleiding tot de dienst des Woords worden gewezen;*
> *c. dat reeds voor onderscheiden doeleinden aan de kerken bericht wordt, wat jaarlijks daarvoor van haar verwacht wordt, zodat bezwaren tegen dit systeem ten aanzien van de inning der gelden voor de Theologische Hogeschool geen doorslag kunnen geven;*

Vervolgens werd besloten om over te gaan tot een verplichte bijdrage per kerk. De GS Amersfoort 1967 geeft aan dat het juist niet strijdt met de vrijheid van de kerken, als de kerken gezamenlijk besluiten om een quotum te vragen voor de opleiding. De kerken worden juist door middel van het quotum gewezen op haar vrijwillig op zich genomen verplichting ten aanzien van de opleiding.

In dezelfde geest kunnen we zeggen dat de kerken gezamenlijk hebben besloten om een landelijk kerkblad uit te geven. Dan is het heffen van een quotum een gevolg van die vrijwillig op zich genomen verplichting.
Het is goed om terughoudend te zijn in het heffen van quota. Maar als de kerken gezamenlijk een beslissing nemen wat financiële gevolgen heeft, dan moet je ook bereid zijn als kerken gezamenlijk dat te dragen.
Ad overweging 3. Het betreft hier de methode van verspreiding. Daarbij wordt men niet verplicht tot het lezen van het blad. Bovendien kan een gemeentelid bij zijn kerkenraad aangeven dat hij het blad niet wenst te ontvangen. Dan kan zijn adres uit het adressenbestand van De Bazuin gehaald worden, waardoor het blad niet wordt ontvangen op dat adres. De commissie is er dan ook niet van overtuigd dat het hebben van een blokabonnement een binding is die boven de Schrift uitgaat.
Ad overweging 4. Het besluit tot landelijke uitgave van een kerkblad is langs de kerkelijke weg aan de orde gesteld, naar art. 30 KO. DGK Berkel en Rodenrijs heeft per brief dd. 8 dec. 2004 een voorstel gedaan aan de classis Zuid-West om te komen tot het uitgeven van een landelijk kerkblad ten behoeve van alle gemeenteleden van de gereformeerde kerken. Dit is overgenomen door deze classisvergadering, die vergaderde op 17 dec. 2004 en in voortgezette vergadering op 7 jan. 2005. De classis heeft de synode aangeschreven met dit voorstel middels een brief, dd. 16 april 2005. Zo is dit onderwerp op de agenda van GS Mariënberg 2005 gekomen.
Ad overweging 6. Dit is onjuist. Vanaf 1892 is er een kerkblad als officieel orgaan van het kerkverband geweest. Zie de Acta van de vierde voorlopige synode 1892 te Amsterdam, art. 59, 91, Bepaling 7, bijlage 2, hoofdstuk 7. Zie ook de Acta van de GS der Gereformeerde Kerken in Nederland, Amsterdam 1892, art. 15, 16, 21 en 26. In de Acta van GS 1914 lezen we dat het blad wordt opgeheven, omdat het niet meer verschijnt. Dit kerkblad had wel een ander karakter, het was bedoeld voor de publicatie van uitsluitend kerkelijke documenten. Zoals notulen, agenda's en dergelijke.
Ad overweging 8. Vanwege de status die het landelijk kerkblad De Bazuin heeft kan de indruk gemakkelijk gewekt worden dat het standpunt wat in Bazuinartikelen wordt verwoord tevens ook het standpunt van de kerken is. Dit is niet het geval, de schrijver is verantwoordelijk voor zijn artikel. Toch ligt de verantwoordelijkheid van het gereformeerde karakter van het blad bij de deputaten. Wat dit betreft kunnen we leren van wat de synode van 1892 heeft gezegd over het uitgeven van het toenmalige kerkblad dat door de landelijke kerken werd uitgegeven onder verantwoordelijkheid van generaal-synodale deputaten: *"Elke toevoeging toch aan zulk een orgaan van een redactioneel, niet officieel gedeelte geeft aan zulk een orgaan eene valsche positie. Ook het niet officiëele blijft toch officieus. Wie er in schrijft is onvrij, en wie er zijne meeningen in bestreden ziet, wordt er door geërgerd."* Dat deze waarschuwing juist is, zien we in verschillende appelschriften, die op de tafel van deze synode en vorige synodes gekomen zijn naar aanleiding van artikelen in de Bazuin.

Ad grond 1. Zie overweging 4.
Ad grond 2. De synode heeft de volgende overwegingen ontvangen, die stonden vermeld in de brief van DGK Berkel en Rodenrijs:

> *Er bestaat een grote achterstand bij velen in geloofskennis, door jaren van oppervlakkige, povere, eenzijdige en vaak misleidende prediking binnen de Gkv. De catechisatie en het verenigingsleven binnen deze kerken hebben op veel plaatsen onvoldoende onderbouwing gegeven. Bovendien zakte de identiteit van het Gereformeerd onderwijs steeds verder weg. Aan de andere kant is ook duidelijk dat de roeping in deze tijd van nivellering en verwereldlijking, sterker dan ooit is, om de geestelijke wapenrusting op orde te hebben. Dan kunnen we stand houden in de goede strijd van het*

geloof, de strijd van alle dag, ook tegen opkomende vormen van dwaalleer. Een bijkomend probleem is de onervarenheid van kerkleden m.b.t. kerkelijke zaken, en het ontbreken van predikanten in actieve dienst. Veel zal daarom geïnvesteerd moeten worden in voorlichting gericht op de bouw van Christus' Kerk, geloofsopvoeding, geloofsleer en doorgaande reformatie. Het zou een grote zegen van de Here zijn als Hij ons dit wil geven in de eensgezindheid binnen de kerk, de gemeenschap der heiligen. Wat nodig is is een kerkblad dat in alle gezinnen komt, met toerusting voor het gereformeerde leven, waarbij de kerk van Jezus Christus - en dus Jezus Christus zelf als koning van de Kerk - centraal staat.

De synode achtte deze overwegingen van zo groot belang, dat besloten werd tot het oprichten van een officieel kerkelijke blad. In de gronden van het betreffende besluit van de synode wordt dit bevestigd: een landelijk kerkblad is voor de toerusting van de gemeente en deze toerusting is een voluit kerkelijke zaak (gronden 1 en 3 van art. 18 van GS Mariënberg 2005).
Ad grond 3. Zie overweging 2.
Ad grond 4. Zie overweging 3.
Ad grond 5. Zie overweging 6.
Ad grond 6. Zie overweging 8.
Ad grond 7. Zie overweging 9.

In strijd met de Schrift
Op de vergadering van de synode 14 februari is gesteld, dat het uitgeven van een landelijk kerkblad door de synode in strijd is met de Schrift, op grond van Efeziërs 4. Niet de synode zou de roeping hebben om de gelovigen toe te rusten, maar de ambtsdragers en kerkleden. De commissie is er niet van overtuigd dat de huidige wijze van uitgeven van de Bazuin onschriftuurlijk zou zijn. De Bazuin moet niet worden gezien als een synodaal schrijven en de inhoud van de Bazuin moet niet gezien worden als officiële synodale artikelen, waarmee de synode de kerkleden zou toerusten. Niet het deputaatschap schrijft artikelen, maar de redactie en de medewerkers. En het deputaatschap is alleen verantwoordelijk voor de gereformeerde koers. De redactie en medewerkers zijn allen leden van De Gereformeerde Kerken. Zij kunnen door middel van het kerkblad de Bazuin hun gaven gewillig en met vreugde inzetten tot nut en heil van hun broeders en zusters (vgl. Zondag 21 van de Heidelbergse Catechismus). Zo bezien is de Bazuin een platform dat gefaciliteerd wordt door en valt onder verantwoordelijkheid van deputaten.

Verdere overwegingen van de commissie
Het blijkt dat de meningen verdeeld zijn over de vraag of het goed is om als kerken een kerkblad uit te geven onder verantwoordelijkheid van deputaten, inclusief een blokabonnement en een quotum. Zoals het lijkt is men blij en dankbaar voor het kerkblad. Maar er leven grote moeiten met de huidige wijze van uitgeven van het kerkblad. Men ervaart dat als een vorm van hiërarchie. Aan de andere kant leeft er de angst dat het blad ter ziele gaat, als het blad niet via deputaten, met blokabonnement en quotum, wordt uitgegeven. Binnen de commissie hebben we gezocht naar een goede, broederlijke oplossing voor dit probleem. De commissie adviseert de synode daarom om over te gaat tot het nemen van de volgende besluiten.

Besluiten
De Generale Synode van Groningen van De Gereformeerde Kerken in Nederland bijeen in Zwolle op 28 maart 2015 besluit

1. dat het quotum en het blokabonnement van het kerkblad De Bazuin komen te vervallen met ingang van 1 januari 2016, en dat het blad gefinancierd moet worden door middel van abonneegeld.
2. de deputaten van het landelijk kerkblad op te dragen om met een voorstel te komen om het kerkblad de Bazuin over te dragen aan een particuliere stichting of vereniging, waarbij de band aan de kerken en de Schriftuurlijke koers van het blad zoveel mogelijk worden gewaarborgd.
3. deze deputaten van dit onderzoek verslag uitbrengen 6 maanden voor aanvang van de eerstkomende reguliere synode.

Gronden

1. Het is niet strikt noodzakelijk om als kerken een kerkblad uit te geven, met een blokabonnement en het betalen van een quotum. Omdat in het kerkverband bezwaren leven tegen de landelijke uitgave van de Bazuin, het blokabonnement en het bijbehorende quotum is het overdragen van de Bazuin aan een particuliere stichting of vereniging een goed alternatief.
2. Als een particuliere stichting of vereniging een blad uitgeeft, dan is er meer vrijheid ten aanzien van de inhoud van het blad.
3. Directe betrokkenheid vanuit plaatselijke kerken bij het bewaren van de gereformeerde koers is een gezonde zaak.
4. Een goede, grondige voorbereiding voor een overdracht van het landelijk kerkblad is noodzakelijk voor het voortbestaan van het blad.

Artikel C.06 Rapport van commissie 5 ten aanzien van het Rapport deputaten ACOBB

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland
p.a. scriba II
de Weleerwaarde Heer ds. C. Koster
Duindigtstraat 7
2665 HS Bleiswijk
dsckoster@gmail.com

Rapportage commissie 5 – ACOBB en kerkelijke eenheid
Inhoud:

0. Benoeming en opdracht
1. Materiaal
2. Verzoeken m.b.t. kerkelijke eenheid met GKN
3. Conclusies en advies (visie commissie 5)
4. Voorstel tot besluit

<u>Benoeming en opdracht</u>

0.1. Commissie

In commissie 5 zijn door de GS Groningen benoemd op 17 december:
ds. S. de Marie (voorzitter);
br. W. Snippe;
br. T.L. Bruinius (rapporteur).

Volgens de meegekregen instructie heeft de commissie uit haar midden een voorzitter en een rapporteur gekozen.

0.2 Opdracht

De opdracht aan commissie 5 was om te komen met voorstellen voor de behandeling van het rapport van deputaten ACOBB en twee brieven m.b.t. het zoeken van eenheid met de GKN.

Materiaal

1.1 Overzicht materiaal

- Rapport Deputaten ACOBB (Adresvoering/Contacten Overheid/Binnenlandse Betrekkingen) (10.004) met vier bijlagen.
- Brief DGK Dalfsen – Verzoek om de deputaten ACOBB op te dragen te onderzoeken of en hoe het tot eenheid kan komen tussen de kerkverbanden van DGK en de GKN (10.009)
- Brief DGK Bergentheim/Bruchterveld – Verzoek toenadering tot de Gereformeerde Kerken Nederland (GKN) (10.012)

1.2 Hoofdzaken uit materiaal

Conform de instructie geven we de hoofdzaken uit het materiaal weer.

a. Rapport Deputaten ACOBB

Voor zover de commissie kan nagaan hebben deputaten hun taak in overeenstemming met hun instructie naar behoren verricht. Dat heeft een helder en compact rapport opgeleverd.
De commissie adviseert de synode om de broeders deputaten te bedanken voor hun werk en hen te déchargeren over de jaren waarover zij rapporteren, behoudens een voorstel m.b.t. de ANBI-wetgeving.
Uit het rapport komen twee zaken naar voren waaraan de synode bijzondere aandacht zou moeten geven.

In de eerste plaats, zoals boven genoemd, het voornemen van deputaten om in januari 2015 de synode nog te dienen met een voorstel dat betrekking heeft op de gewijzigde wetgeving m.b.t. de ANBI-status van de kerken. Naar het oordeel van de commissie betreft het een belangrijke wijziging. Het is goed als de kerken in de uitvoering van de nieuwe regelgeving eensgezind handelen.

In de tweede plaats rapporteren deputaten over de informatie die zij hebben gekregen m.b.t. plaatselijke contacten met kerken van het verband onder de naam GKN.
De informatie in het rapport is op dit punt niet helemaal compleet, ongetwijfeld het gevolg van het feit dat er na het opstellen van het rapport nog dingen zijn gebeurd.

b. Twee brieven uit de kerken waarin wordt verzocht om toenadering te zoeken met de GKN en te onderzoeken of en hoe het tot eenheid kan komen met dit kerkverband.
De commissie acht deze verzoeken het belangrijkste punt uit het aangedragen materiaal. Kerkelijke eenheid is een serieuze en belangrijke zaak. Het zoeken van de eenheid met GKN (en ook met verontrusten in de GKv) leeft breed in de kerken. Kerkelijke eenheid met allen die staan op het fundament van Schrift en belijdenis is een roeping voor de kerk

van Christus. In het vervolg van de rapportage zal de commissie zich dan ook richten op de behandeling van de beide verzoeken.

1.3 Eigen informatie

Naast het door de synode ter beschikking gestelde materiaal heeft de commissie gebruik gemaakt van ander materiaal, een informatieve brief dd. 30 september 2014 aan ACOBB over de stand van zaken m.b.t. gesprekken van DGK Emmen met GKN "De Vaste Rots" te Assen/Boerakker (Inmiddels nagezonden door deputaten, 10.019) en briefwisseling tussen DGK Emmen en DGK Opeinde over de zelfde zaak
Voor de beoordeling van de verzoeken is o.a. gebruik gemaakt van diverse acta en gepubliceerde documenten.

Verzoeken m.b.t. kerkelijke eenheid met GKN

Inleiding
Kernpunt voor de commissie is het verstrekken van materiaal voor de behandeling van de beide verzoeken m.b.t. eenheid met de GKN. De commissie is van oordeel dat in de beide brieven goede argumenten worden aangedragen maar dat de argumentatie niet volledig is. Er is meer over de zaak te zeggen. In dit gedeelte van het rapport wil de commissie alle relevante aspecten m.b.t. eventuele hereniging een plaats geven zodat de synode een verantwoorde afweging kan maken.

Voorstel tot besluit

De commissie stelt aan de synode voor positief te besluiten m.b.t. de verzoeken om landelijk toenadering te zoeken en na te gaan of en hoe hereniging met GKN mogelijk is.
Daartoe stelt de commissie de volgende tekst voor.

4.1. Overwegingen

1. Voorgeschiedenis van de kerkverbanden DGK en GKN

1.a. De leden van beide kerkverbanden, DGK en GKN, hebben zich grotendeels van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (GKV) vrijgemaakt of er zich aan onttrokken.

1.b. De GKN bestaat uit plaatselijke (wijk)-gemeenten, die voor een deel ontstaan zijn door het zich als gemeente zonder kerkenraad niet willen voegen bij een DGK gemeente (GKN Zwijndrecht 2005), of door scheuring van een DGK gemeente of GK Dalfsen (dolerend).
Een ander deel is ontstaan door losmaking of vrijmaking van het kerkverband van de GKv en het zich voegen bij de bovengenoemde gemeenten. Ook hebben GKN gemeenten leden opgenomen voortkomend uit scheuring met gemeenten van DGK.

1.c. Bij de bovengenoemde scheidingen en scheuringen zijn er door DGK kerkelijke uitspraken gedaan die een oproep hielden zich te voegen naar de aangenomen kerkorde of schorsing i.v.m. schismatiek handelen. Door geen van de betrokkenen partijen, is de kerkelijke weg van revisieverzoek of appelschrift gegaan in geval van bezwaar, hoewel daar toe wel opgeroepen is.

De predikanten R. van der Wolf, E. Hogendoorn en prof. dr. J. Douma hebben zich rond hun onttrekking aan dan wel afzetting van de GKv niet gewend tot DGK om te bespreken of er voor hen een roeping was om zich bij DGK te voegen.

1.d. GKN kent geen meerdere vergaderingen zoals de Gereformeerde Kerkorde die voorschrijft, maar heeft een 'landelijke vergadering' die elke drie maanden vergadert.

2. Kerkelijke grondslag en het functioneren ervan.

2.a DGK en GKN hebben volgens haar kerkelijke papieren voor een dezelfde grondslag van Schrift en belijdenis en de gereformeerde KO.
Naast het woord is ook de daad belangrijk. Immers ook de GKv heeft tot voor kort deze zelfde grondslag gehad. Het komt erop aan dat de grondslag bewaard wordt. De GKN spreekt er terecht van dat zij erop “aan te spreken” zijn. Dat geldt uiteraard ook voor DGK.

2.b. Met betrekking tot het hanteren van de KO voor het kerkelijk samenleven binnen het kerkverband zijn er vragen te stellen richting de GKN m.b.t. het gezag van meerdere vergaderingen (art. 35 KO) en het functioneren van art. 31 KO en art. 67 KO.

2.c. In een tot nu toe niet herroepen publicatie uit 2010 (*De reformatie van de kerk en het Evangelie van vrije genade*) die nog steeds op de site van GKN Zwolle staat, staan uitspraken, die vragen oproepen m.b.t. de belijdenis van de bovengenoemde grondslag. Deze uitspraken betreffen:
- de leer over de kerk (art. 27-29 NGB)
- het gezag van ambtsdragers en van kerkelijke vergaderingen (art. 30-32 NGB, art. 35 KO)
- de leer over verbond en heiliging (art. 24 NGB)

2.d. Meerdere predikanten van de GKN hebben blijk gegeven van een pluriforme kerkvisie. Prof. dr. J. Douma heeft daarnaast in publicaties ruimte gelaten voor de evolutietheorie en een afwijkende visie ontwikkeld m.b.t. de sabbatsrust naar het vierde gebod.

2.e. In onder 2.2.4. genoemde brochure wordt de rechtmatigheid van de Vrijmaking van 2003 in twijfel getrokken (zie ook de brochure “Weerlegging” op de website van DGK Zwolle e.o.).
Ditzelfde moet worden vastgesteld voor uitspraken van ds. E. Hoogendoorn.

3. Roeping tot eenheid in de waarheid

3.a. Naar Gods Woord (Joh. 17 : 11, I7, 20, 21; Ef. 3 : 14 4 : 16; 2 Tim. 3 : 15, 16) en de daarop gegronde belijdenis (Heidelbergse Catechismus Zondag 21 en N.G.B. art. 27-29) is de Kerk van Christus wel verbreid en verstrooid over heel de wereld. Toch is zij met hart en wil samengevoegd en verenigd in eenzelfde Geest, en in eenheid van het ware geloof, door het bewaren van de ware leer en dienst en tucht naar het bevel van Jezus Christus als haar enig Hoofd;

Naar Gods Woord en de belijdenis is het de roeping van de ware gelovigen en van de kerken in elke plaats en elk land te staan naar kerkelijke gemeenschap met allen, die met hen eenzelfde geloof belijden en handhaven in prediking en dienst, kerkregering en tucht, en wel in eenheid van kerkelijk samenleven.

Het is tevens de roeping van de ware gelovigen en kerken om nauwgezet en met grote zorgvuldigheid, vanuit Gods Woord te onderscheiden welke de ware kerk is, om met die ware kerk gemeenschap te oefenen en kerkelijke gemeenschap af te wijzen met kerken die openlijk van de leer en de ordeningen van het Woord Gods afwijken, of die zich schismatiek hebben afgescheiden van de ware kerk (naar GS Groningen 1978, art. 139)

3.b. Ook ten aanzien van een schismatieke kerk waarin voor het overige de grondslag van 2.3.1. functioneert, heeft de kerk van Christus roeping- om zover dit mogelijk is -, te onderzoeken of er eenheid in de waarheid mogelijk is.
In geval van zonden tegenover de Heer van de kerk zoals het onrechtmatig scheuren van zijn gemeente, zal schuldbelijdenis gedaan moeten worden, voordat het tot een hereniging kan komen.

3.c. De correspondentie van GS Zwolle 2007, GS Emmen 2009 en GS Hasselt GS met GKN Zwijndrecht, GKN Kampen en GKN Hardenberg heeft niet tot toenadering geleid.
Recent is op een aantal plaatsen een gesprek op gang gekomen met de plaatselijke GKN gemeente. Dit betreft het gesprek van DGK Bergentheim/Bruchterveld met GKN Hardenberg, DGK Berkel&Rodenrijs/Bergschenhoek met GKN Zwijndrecht, DGK Assen met GKN Assen en DGK Zwolle met GKN Zwolle.
Deze gesprekken zijn of inmiddels afgebroken of nog niet verder gekomen dan een oriënterend stadium. Eén van de belangrijkste moeiten die er blijken te liggen is de kwestie van scheuringen en schorsingen die zich in de verschillende plaatsen hebben voorgedaan.
Fundamentele zaken zoals onder 2.2. genoemd, zijn nog niet bespreekbaar geworden.

3.d. Bovengenoemde pogingen vragen erom om zich ook als kerkverband opnieuw over de verhouding tot de GKN te buigen met de opdracht de mogelijkheid van kerkelijke eenheid te onderzoeken. DGK Bergentheim&Bruchterveld en DGK Dalfsen hebben de synode verzocht om hiertoe over te gaan.

4. Inhoud van contact op niveau van kerkverband

4.a. Het streven naar eenheid kan pas vorm krijgen wanneer wordt vastgesteld, dat er beiderzijds inderdaad kerkelijk leven op dezelfde grondslag is.
Alleen bij deze vaststelling is er een goed uitgangspunt om op Schriftuurlijke en confessionele wijze over de scheuringen en schorsingen te kunnen spreken. Dit laatste zal dan vervolgens op plaatselijk niveau zijn beslag moeten krijgen.

4.b Een bespreking met het kerkverband met GKN zal zich gezien bovenstaande dienen toe te spitsen op de volgende vragen (in onderstaande volgorde):
a. Staan wij inderdaad op dezelfde grondslag en functioneert deze grondslag als zodanig?

b. Is er een erkenning van de vrijmakingen van 2003 en 2010 als het werk van de Here?
c. Zoeken wij eenzelfde kerkelijk samenleven op basis van de gereformeerde kerkorde en art. 28 NGB? Is er de wil tot eenheid?
d. In hoeverre zijn de voltrokken scheuringen en schorsingen wettig geweest? En welke consequenties heeft dit voor DGK en GKN.

4.c. Voor de samenspreking over bovengenoemde is een hoge mate van ootmoedig vergevingsgezindheid nodig. Persoonlijke factoren mogen besproken worden maar deze zullen niet een beslissende betekenis mogen hebben.

4.2. **Besluit 1**

De GS Groningen 2014 besluit om op het niveau van het kerkverband na te gaan of er een mogelijkheid bestaat om tot eenheid met de GKN te komen, waarbij het uitgangspunt dient te zijn de waarheid van Gods Woord en de rechtspraak waar deze op grond van Gods Woord is uitgeoefend.

Besluit 2

De Generale Synode Groningen 2014 besluit de deputaten ACOBB het volgende op te dragen.

1. Contact te zoeken met de landelijke vergadering van de GKN om zo mogelijk te komen tot gesprekken, waarbij het volgende wordt nagestreefd:
   a. vaststellen of er t.a.v. de grondslag onderling verschillen bestaan t.a.v. fundamentele zaken zoals onder andere:
      1) de leer over de kerk (art. 27-29 NGB);
      2) het samenleven naar de gereformeerde kerkorde, met o.a.
         - het gezag van meerdere vergaderingen (art. 35 KO);
         - het functioneren van art. 31 KO m.b.t. appelzaken;
         - het functioneren van art. 67 KO m.b.t. te zingen liederen in de eredienst;
      3) de verbondsheiliging en de afwijzing van de leer van Kohlbrugge hieromtrent;
      4) tolerantie van dwaalleer;
   b. het bespreken van de rechtmatigheid van de Vrijmaking van 2003 als werk van de Here;
   c. vaststellen of er bij de GKN een uitgesproken wil bestaat om tot eenheid te komen met DGK.

2. De resultaten van het contact met GKN te rapporteren op de volgende generale synode.

3. In geval van zeer positieve bevindingen m.b.t. het onder 1 a.-c. genoemde, zo nodig aan deputaten ad art. 49 voor te leggen of er reden is om een vervroegde synode bijeen te roepen.

4. De bespreking van de rechtmatigheid van losmaking, scheuringen en schorsingen, die hebben plaatsgevonden eerst dan te laten plaatvinden nadat er op synodeniveau vastgesteld is dat er daadwerkelijk sprake is van eenzelfde fundament van Gods Woord en de belijdenis van de kerk en een wil tot samenleven naar de Gereformeerde KO.

5. Deze bespreking van de rechtmatigheid van losmaking, scheuringen en evt. schorsingen zal m.b.t. het ontstaan van respectievelijk GKN Zwijndrecht, GKN Veenendaal-Ede, GKN Hardenberg, GKN Zwolle en GKN Dalfsen vervolgens aan de plaatselijke kerken over worden gelaten.

6. Zo nodig kan bij voldoen aan punten 1-4 de desbetreffende synode besluiten om t.a.v. punt 4 deputaten op te dragen behulpzaam te zijn bij de genoemde plaatselijke besprekingen.

4.3. **Gronden**

1. Het is de roeping van de kerk om daadwerkelijke eenheid te bewerkstelligen wanneer duidelijk is dat er kerkelijk leven op dezelfde grondslag is.

2. Bij het streven naar kerkelijke eenheid dient eerst landelijk, op het niveau van de kerkverbanden, te worden vastgesteld dat er daadwerkelijk sprake is van één en hetzelfde fundament.

3. Er zullen op plaatselijk niveau gesprekken dienen te worden gevoerd over de rechtmatigheid van scheuringen en schorsingen. Dit kan het beste plaatsvinden nadat kerkverbandelijk is vastgesteld dat men op hetzelfde fundament staat en er een wil bestaat tot eenwording Ook middelmatige geschilpunten of belemmeringen zouden hebt beste op plaatselijk niveau kunnen worden doorgesproken

Afsluiting en groet

Commissie 5 wenst de Generale Synode de nodige Bijbelse wijsheid toe bij al haar beraadslagingen en spreekt de wens en bede uit dat het synodewerk onder de zegen van de Here dienstbaar mag zijn aan de eenheid in de waarheid, tot opbouw van de kerk en tot eer van de Koning van de kerk.

Hooghalen, 2 januari 2015
Namens Commissie 5,
T.L. Bruinius

C. INSTRUCTIES DEPUTATEN GS GRONINGEN 2014-2015

Artikel I.01 Instructie deputaten voorbereiding volgende generale synode (VVGS)

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij geven uitvoering aan de besluiten van de synode, voor zover deze niet aan andere deputaten werd opgedragen;

2. Zij stellen de tekst vast van het laatste deel van de Acta of Handelingen, dat niet meer aan de synode kon worden voorgelegd, zij voorzien de Acta van een inhoudsopgave en register en zullen de Acta en Handelingen van de synode zo spoedig mogelijk na sluiting van de synode doen drukken en verzenden;

3. Zij dienen de samenroepende kerk voor de volgende synode van advies bij de uitvoering van hetgeen bepaald is ten aanzien van de taak van de kerk;

Zij zullen het concept-agendum voor de volgende synode als volgt opstellen:

a. opening namens de samenroepende kerk
b. onderzoek van de credentiebrieven en presentie
c. verkiezing van het moderamen
d. constituering van de vergadering
e. betuiging van instemming met de aangenomen belijdenis der kerken
f. benoeming van de adviseur (s) en betuiging van instemming conform vorige punt.
g. vaststelling van het agendum van de synode
h. behandeling van de ingekomen stukken en rapporten
i. benoemingen
j. vaststelling van de Acta en de Handelingen
k. aanwijzing van de samenroepende kerk voor, alsmede tijd en plaats van de volgende synode
l. censuur naar art. 48 KO
m. rondvraag
n. sluiting

1. Deputaten zullen, in samenwerking met de door de Generale Synode aangewezen roepende kerk de volgende Generale Synode voorbereiden.
2. Zij zullen er zorg voor dragen en er op toezien dat de voorbereidingen verlopen volgens de Regeling voor de Generale Synoden, zoals die door de Generale Synode is vastgesteld en is opgetekend in de bijlage.
3. Zij zullen de roepende kerk infomeren, adviseren en ondersteunen bij alle werkzaamheden die voortvloeien uit de opdracht om de volgende synode bijeen te roepen.
4. Zij zullen minimaal zes maanden voor aanvang van de synode de classes adviseren om tijdig afgevaardigden te benoemen.
5. Zij zullen zich bij hun werk zo nodig laten adviseren door de vorige roepende kerk en door de predikanten in het kerkverband.

6. Zij zullen van hun werkzaamheden rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen drie weken voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.02 Instructie Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords (ODDW)

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zien er op toe dat alle partijen handelen in overeenstemming met het door de synode vastgestelde Statuut voor de Opleiding.
2. Zij zien er op toe dat er structureel opleiding plaatsvindt door het College van Opleiding.
3. Zij informeren de kerken over de mogelijkheden van de opleiding. Op deze wijze zullen zij broeders stimuleren de studie theologie te volgen en broeders die zulks van zins zijn, nader adviseren.
4. Zoveel als in hun vermogen ligt ondersteunen zij het College van Opleiding in hun werkzaamheden.
5. Zij bespreken met het College van Opleiding elk half jaar het studieprogramma en de studievoortgang van de studenten aan de hand van het halfjaarlijks rapport van de opleider betreffende de planning van de onderwijsmomenten, de leerstof en het jaarlijks af te nemen examen.
6. Zij brengen aan iedere synode omtrent het sub 4 genoemde rapport uit, de rapportage over de studievoorgang van de studenten geschiedt vertrouwelijk.
7. Zij voeren tenminste eenmaal per jaar een voortgangsgesprek met de opleider.
8. Zij voeren tenminste eenmaal per jaar een voortgangsgesprek met elke docent en opleidingsmedewerker.
9. Zij hebben de bevoegdheid om, in overleg met de opleider, het geven van onderwijs bij te wonen.
10. Zij hebben de bevoegdheid om, op voordracht van de opleider, één of meer overige medewerkers te benoemen en een daarbij passende vergoeding toe te kennen.
11. Zij bezoeken tenminste eenmaal per jaar de studenten om met name over hun motivatie en confessionele trouw te spreken.
12. Zij staan met raad en daad terzijde de broeders die de studie theologie of een, nader te bepalen, opleiding in de klassieke talen volgen, en indien nodig hebben zij daarover contact met de opleider en kerkenra(a)d(en) van de broeders.
13. Zij zijn gerechtigd tot het doen van een verzoek aan de samenroepende kerk van de eerstkomende generale synode om een bijzondere of vervroegde Generale Synode bijeen te roepen indien de voortgang van de Opleiding dat noodzakelijk maakt of indien een opleider benoemd moet worden in de tijd gelegen tussen twee generale synodes.
14. Zij ondersteunen de opleider bij de opbouw van de bibliotheek en dragen zorg voor de instandhouding van de bibliotheek en plegen daartoe overleg met de opleider.

15. Zij zullen per jaar verantwoording afleggen over het beheer van de hun ter beschikking staande financiële middelen. De penningmeester van het deputaatschap zal daartoe jaarlijks zijn boeken laten controleren door een classis die hiervoor door de synode is aangewezen. Vier maanden voor aanvang van de eerstkomende synode zal het deputaatschap een financiële begroting en de verantwoording van de financiële middelen zoals deze zijn goedgekeurd door de controlerende classis, aan de roepende kerk doen toekomen.
16. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.
17. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (pdf-format op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,
Ds. E. Heres, preses — B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor — Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.03 Instructie medewerkers aan de Opleiding tot de Dienst des Woords

Aan de leden van het College van Opleiding en overige medewerkers is opgedragen:

<u>Alle medewerkers aan de Opleiding</u>
Alle medewerkers zijn lid van één van De Gereformeerde Kerken in volle rechten en houden zich in leer en leven aan de Heilige Schrift, de zes belijdenisgeschriften van de kerken en de door de kerken aangenomen kerkorde.
Zij handelen in overeenstemming met het door de synode vastgestelde Statuut van de Opleiding.

<u>De opleider</u>
De opleider verplicht zich om de navolgende werkzaamheden te verrichten ten behoeve van de Opleiding:
1. Het inrichten van de opleiding en de daarbij behorende studiegids.
2. Het aansturen van de docenten, opleidingsmedewerker en overige medewerkers.
3. Het aansturen van de bibliothecaris voor de bibliotheek van de Opleiding.
4. Het geven van onderwijs aan en begeleiding van de studenten waarbij de opleider bevoegd is om in alle vakken te doceren.
5. Alle werkzaamheden die redelijkerwijs nodig zijn voor het goed functioneren van de Opleiding met uitzondering van de taken die bij de kerken of deputaten liggen. Het minimaal tweemaal per jaar voeren van een evaluatiegesprek met Deputaten.
6. Het minimaal eenmaal per jaar voeren van een evaluatiegesprek met elke docent en opleidingsmedewerker.
7. Het toestaan dat Deputaten het onderwijs kunnen bijwonen en er volledig aan meewerken om inzicht te geven aan de werkzaamheden en voorbereidingen die door de onderwijsgevende worden uitgevoerd in het kader van de opleiding.
8. Klachten behoren met redenen omkleed kenbaar gemaakt te worden aan Deputaten.

9. In overleg met het College van Opleiding en de twee kandidaat docenten, di. M. Dijkstra en C. Koster, in redelijkheid te bepalen welke vakken prioriteit moeten krijgen in de inwerkperiode, hoeveel tijd hieraan besteed zou moeten en kunnen worden, daarbij een limiet aan houdend van maximaal 10% van hun werktijd en hiervoor toestemming te (laten) vragen aan hun kerkenraden. En hoeveel tijd en moeite ds. P. van Gurp in staat is te geven aan het inwerken van de predikanten.

De docent

De docent verplicht zich om onder leiding van de opleider de navolgende werkzaam heden te verrichten ten behoeve van de Opleiding:

1. Het mede inrichten van de opleiding en de daarbij behorende studiegids in samenwerking met de opleider.
2. Alle werkzaamheden die redelijkerwijs nodig zijn voor het goed functioneren van de Opleiding met uitzondering van de taken die bij de kerken of deputaten liggen.
3. Het minimaal eenmaal per jaar voeren van een evaluatiegesprek met de opleider.
4. Het minimaal eenmaal per jaar voeren van een evaluatiegesprek met de opleider en deputaten tezamen.
5. Het toestaan aan deputaten om het onderwijs bij te wonen; eraan meewerken om de deputaten een goed inzicht te geven in de werkzaamheden en voorbereidingen van de docent.
6. Klachten dienen met redenen omkleed kenbaar gemaakt te worden aan de opleider.

Docent br. T.L. Bruinius

Zijn taak is het geven van onderwijs aan en begeleiding van de studenten in de navolgende vakken:

1. Kerkgeschiedenis
2. Symboliek
3. Poimeniek
4. Catechese
5. Vakken die door de opleider worden aangegeven.

Docent ds. E. Heres

Zijn taak is het geven van onderwijs aan en begeleiding van de studenten in de navolgende vakken:

1. Kerkrecht;
2. Mentor catechesestage;
3. Vakken die door de opleider worden aangegeven.

Docent dr. P. van Gurp

Zijn taak is het geven van onderwijs aan en begeleiding van de studenten in de navolgende vakken:

1. Historia Revelationis Oude Testament;
2. Exegese Oude Testament;
3. Exegese Nieuwe Testament;
4. Homiletiek;
5. Apologetiek, evangelistiek en missiologie;
6. Vakken die door de opleider worden aangegeven.

Kandidaat docenten di. M. Dijkstra en C. Koster
Hun taken vorm te geven in overleg met de Opleider en het College van Opleiding en in lijn met de overwegingen in art. 5.08 van GS Groningen.

Overige medewerker
De overige medewerker heeft tot taak om onder leiding van de opleider de werkzaamheden te verrichten die passen bij de functie welke met hem of haar is overeengekomen.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.04 Instructie College van Opleiding

Aan het College is opgedragen:

1. Het College van Opleiding heeft tot taak broeders die zich voorbereiden op het ambt van dienaar des Woords te begeleiden en op te leiden tot gereformeerde dienaren des Woords; via deze weg dienen zij ook de handhaving van de gereformeerde leer in de kerken, welke in alle delen overeenstemt met De Schrift, de zes belijdenisgeschriften van de kerken en de door de kerken aangenomen kerkenorde.

2. Het College richt het onderwijs in zoals de Generale Synode van Hasselt 2011 heeft besloten, overeenkomstig het Statuut van de Opleiding. Daarbij heeft zij het onderwijs tijdens de Masterfase geheel in eigen beheer en tracht zij zoveel mogelijk zelf het onderwijs tijdens de Bachelorfase te verzorgen. Bij het gebruikmaken van contractonderwijs elders, beziet zij in hoeverre hierbij begeleiding en aanvulling wenselijk of noodzakelijk is.

3. Het College stelt daartoe elk halfjaar een specifiek jaarplan op.

4. In elk specifiek jaarplan worden aangegeven:
    1. De leerdoelen;
    2. De frequentie van de contacturen;
    3. De leerstof en de studielast;
    4. De datum c.q. data van de examens met de daarbij behorende examenstof.
5. Het College laat eenmaal per studiejaar de studenten een presentatie leveren over een door het College opgegeven onderwerp. Het doel van de presentatie is om hun vorderingen in de studie en hun gereformeerde confessionele betrouwbaarheid te beoordelen. Het College organiseert de presentaties in een voor kerkleden toegankelijke bijeenkomst. In het jaar dat de Generale Synode bijeenkomt zullen de presentaties tijdens een openbare synodevergadering worden gehouden. Het College beoordeelt de presentaties in een besloten vergadering van het College.

6. Het College van Opleiding stelt zich steeds op de hoogte van de persoonlijke situatie van de betreffende studenten, de voortgang van hun studie en de eventuele problemen die de studenten in hun studie en/of in hun persoonlijke voorbereiding op het ambt van dienaar des Woords ervaren.

7. De opleider is voorzitter van het College van Opleiding en belast met het coördineren van het onderwijs.

8. Het College van Opleiding doet desgewenst een voordracht tot benoeming van een opleider en van docenten aan Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.

9. Het College van Opleiding bepaalt welke aanschaffingen voor de eigen bibliotheek wenselijk zijn. De opleider stuurt daarbij de bibliothecaris aan.

10. Het College van Opleiding adviseert de deputaten inzake de wenselijkheid van extra onderwijs in de oude talen nu de reguliere vooropleiding oude talen is beëindigd.

11. Het College van Opleiding rapporteert tweemaal per jaar aan de Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords.

12. In de tijd dat er geen studenten actief aan de opleiding verbonden zijn zullen zij:

    1. Voorbereiden en indien nodig documenteren van te geven colleges volgens de studiegids.
    2. Studiemateriaal kerkgeschiedenis schrijven.
    3. Na- en bijscholing voor predikanten structureren mede met mogelijk het oog op een mogelijk toekomstige taak als docent.
    4. Een betrouwbare catechisatie methode ontwikkelen.
    5. De bibliotheek op orde brengen en onderhouden.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,
Ds. E. Heres, preses — B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor — Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.05 Instructie Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK)

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen ten aanzien van de LRCA de zusterkerkrelatie voortzetten volgens de aangenomen regels voor zusterkerkrelaties.
2. Zij zullen, uitgaande van de hartelijke bereidheid de kerkelijke eenheid te zoeken met allen, die op de grondslag van Schrift, de drie Formulieren van eenheid, en Dordtse kerkorde willen leven, contact zoeken, c.q. contact onderhouden met die kerken in het buitenland, in overeenstemming met de regels voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buiteland (zie art. 6.0.3) besluit.
3. Het doel van deze contacten is om de wettigheid van de recente vrijmaking en van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland aan deze kerken over te brengen en hen te verzoeken deze wettigheid te erkennen als voortvloeiende uit de gehoorzaamheid aan Gods Woord en de binding aan de belijdenis van de kerk en de Dordtse kerkorde van De Gereformeerde Kerken.
4. Zij zullen contacten onderhouden, blijven zoeken, of zo mogelijk intensiveren met de volgende kerken omdat God ons roept tot eenheid op grond van Schrift en belijdenis: de Free Reformed Churches of Australia (FRCA), die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (VGKSA, Zuid-Afrika), de Evangelical Presbyterian Church (EPC,

Ierland), de Free Church of Scotland (Continuing, FCS(c)), de Reformed Churches in Korea (RCK, Korea).

5. Zij zullen in het contact met de onder punt 4 genoemde kerken deze blijven waarschuwen op grond van Gods Woord dat het contact dat die kerken wensen te behouden met de GKv, niet verenigbaar is met contact met De Gereformeerde Kerken.
6. Zij zullen ten aanzien van de Canadian Reformed Churches (CanRC) het volgende doen:
   a. Het contact met CanRC voortzetten mits er ruimte wordt geboden om de bezwaren tegen de interne kerkelijke ontwikkelingen, die samenhangen met de vrijmaking van de LRCA, binnen de CanRC aan de orde te stellen.
   b. De CanRC te bewegen haar zusterkerkrelatie met de GKv te beëindigen, gezien de voortgaande onschriftuurlijke ontwikkelingen.
   c. in contact te treden met de CanRC te Abbotsford om wederhoor toe te passen met betrekking tot de gang van zaken rond de vrijmaking van Abbotsford. Bij dat gesprek zullen de broeders van de LRC Abbotsford als toehoorders worden uitgenodigd.
7. Zij zullen ten aanzien van de VGKSA het volgende doen:
   a. deputaten zullen hun teleurstelling erover uitspreken dat de vrijmaking 2003/2004 nog als prematuur en onwettig wordt gezien, zonder dat de VGKSA een deugdelijke onderbouwing voor haar standpunt geeft. Daarmee wordt deze vrijmaking immers als werk van de Heere om zijn Kerk te bewaren ontkend en miskend;
   b. deputaten zullen er op aan blijven dringen bij de VGKSA om verdere studie te maken van de argumenten voor deze vrijmaking, zoals verwoord in diverse (Engelstalige) publicaties;
   c. deputaten zullen ook erkennen de gemeenschappelijke zorgen die DGK en VGKSA hebben met betrekking tot ontwikkelingen in de GKV;
   d. deputaten zullen verdere ontwikkelingen in de VGKSA blijven volgen;
   e. in het bijzonder moet verder worden doorgesproken over contacten die de VGKSA en de GKSA op lokaal niveau met elkaar hebben.
   f. de VGSKA te dienen met toelichting bij de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abbotsford
8. Zij zullen ten aanzien van de FRCA het volgende doen:
   a. contact te onderhouden met de FRCA en de FRCA te bewegen de zusterkerkrelatie met de GKv te verbreken.
   b. de FRCA te dienen met toelichting bij de gronden voor en achtergronden van de zusterkerkrelatie van DGK met LRC Abbotsford;
   c. richting de FRCA teleurstelling uit te spreken dat zij DGK nog steeds niet heeft aanvaard als wettige voortzetting van de kerk van Christus in Nederland;
   d. voorlichting te geven over de scheuringen die hebben geleid tot de vorming van het voorlopig kerkverband;
   e. zij zullen eventuele ontwikkelingen in de FRCA nauwkeurig blijven volgen.
9. Zij zullen ten aanzien van de EPC en de FCS(c) het volgende doen:
   a. door middel van verdere gesprekken onderzoeken of het kan komen tot een zusterkerkrelatie; De rapporten met betrekking tot de WS kunnen als studierapporten worden gebruikt bij deze contacten.
   b. eventuele ontwikkelingen binnen de EPC en de FCS(c) blijven volgen.
10. Zij zullen ten aanzien van de RCK het volgende doen:
    a. door middel van verdere gesprekken onderzoeken of het kan komen tot een zusterkerkrelatie. De contacten met derden zullen daarbij ter sprake moeten komen.
11. Zij zullen contact opnemen met de kerkenraad van BERG te Giessen om onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor contact.

12. Zij zullen in hun contacten o.a. gebruik maken van Engelstalige documenten waarin de gronden voor de Vrijmaking 2003 en de wettigheid van De Gereformeerde Kerken in Nederland worden uiteengezet, en waarin dient uit te komen dat De Gereformeerde Kerken zoals bijeen in Emmen 2009, de begeerte hebben de eenheid te onderhouden met de bovengenoemde zusterkerken. Daarin zal gebruik gemaakt worden van vertalingen van de synodebesluiten van GS Mariënberg 2005, GS Zwolle 2007, GS Emmen 2009, en GS Hasselt 2011 aangaande oude synodebesluiten 1993-2003. Zo nodig kan tevens nog gebruik gemaakt worden van één of meerdere van de volgende documenten:
    a. de brochure 'Do not take Words away form this Book of Prophecy' (verweerschrift tegen de GKv brochure 'Not beyond what is written' en antwoord op het appel van de GKv d.d. 2006),
    b. 'Deed of Liberation or Return' (Akte van Vrijmaking of Wederkeer) d.d. september 2003,
    c. de brochure 'Let us repent' (Laten wij ons bekeren) d.d. februari 2003, de 'Call to Reformation' d.d. februari 2003.
13. Zij zullen, indien gewenst, de buitenlandse zusterkerken dienen met nadere toelichting op de ontwikkelingen binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).
14. Zij zullen waar wenselijk en mogelijk in deze contacten mondeling een nadere toelichting geven, zo nodig in een gezamenlijke vergadering met afgevaardigden van de betrokken kerken.
15. Zij zullen antwoorden op reacties van de kant van buitenlandse kerken die betrekking hebben op de zusterkerkrelatie met onze kerken. Zij zullen kerkleden die tijdelijk in het buitenland verblijven, op hun verzoek dienen met adviezen m.b.t. kerkgang en deelname aan het kerkelijk leven ter plaatse.
16. Zij stellen aan het begin van hun activiteiten een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij Deputaten Financieel Beheer.
17. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
18. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.
19. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-format op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.06 Instructie Deputaten Financieel Beheer (FB)

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen zorg dragen voor het beheer van de onder hun verantwoording komende gelden. Zij zullen van de inkomsten en uitgaven een nauwkeurige administratie bijhouden. Zij zullen alle geldelijke fondsen binnen het kerkverband beheren. Alleen

het Deputaatschap Opleiding tot de Dienst des Woord zal zelf zijn gelden ontvangen uit de kerken en deze gelden ook zelf beheren.

2. Zij zullen jaarlijks de hoogte van het quotum omgeslagen per ziel, dat door de classis is vastgesteld, kenbaar maken aan de kerken. In dit schrijven worden de kerken ook gevraagd hun geldelijk bijdrage te storten op de daarvoor ingerichte bankrekening van Deputaten Financieel Beheer. De kerken geven jaarlijks per 1 januari hun ledental aan de deputaten door. Deze opgave dient voor 15 januari schriftelijk aan de deputaten te worden gemeld.
3. Zij zijn bevoegd om de uitgaven die gedaan zijn/worden door de onderscheiden deputaatschappen te vergoeden. Van alle deputaatschappen ontvangen zij zo snel mogelijk na aanvang van hun werkzaamheden een begroting, met uitzondering van het deputaatschap Opleiding tot de Dienst des Woords en het Deputaatschap ad artikel 19 KO. Deputaten kunnen bij gerede twijfel in overleg gaan met het betreffende deputaatschap over de hoogte van de door hen ingediende begroting. Dat geldt ook als ingediende declaraties (te) veel afwijken t.a.v. de ingediende begroting.
4. Zij zullen ervoor zorg dragen dat alle ingediende declaraties/rekeningen van een handtekening van de voorzitter en van de secretaris van het deputaatschap zullen worden voorzien.
5. De deputaten zullen jaarlijks een begroting maken over alle eventuele kosten van het kerkverband en komen tot een quotum voorstel. Zij zullen in de september vergadering van de aangewezen classis hun quotum voorstel indienen. In de jaarlijkse classisvergadering van september of in de classisvergadering van december wordt het quotum voorstel van de deputaten besproken en vastgesteld. De aangewezen classis bevestigt schriftelijk aan Deputaten Financieel Beheer hun akkoordverklaring als ook aan de andere classis.
6. Jaarlijks zal de administratie van Deputaten Financieel Beheer worden gecontroleerd. De controle zal plaatsvinden door de aangewezen classis en zal jaarlijks per classis rouleren. De classis zal schriftelijk verslag doen van haar bevindingen voor aanvang van de eerstvolgende Generale Synode, met een voorstel inzake het verlenen van décharge. Dit verslag zal door de classis aan de samenroepende kerk worden toegezonden.
7. Eens per drie jaren zal de synode voor de komende drie jaren de classis aanwijzen welke zorg draagt voor de controle van de administratie en het vaststellen van de quota.
8. Deputaten Financieel Beheer dragen zorg voor een of meer overeenkomsten om het ouderdoms-, weduwen-, en wezenpensioen van predikanten te verzekeren bij een geschikte verzekeringsmaatschappij, zodat de kerken die een predikant hebben beroepen voor dat deel kunnen voldoen aan artikel 13 KO. Deputaten richten voorts een ‘Reservefonds t.b.v. emeritering’ op en beheren dat fonds. Dit fonds zal het karakter hebben van een ‘onderlinge steunverlening met een geringe kapitaalvorming’. Het kapitaal is nodig om een buffer te hebben voor het betalen van zgn. inhaalpremies die kerken verschuldigd kunnen zijn voor hun predikanten die een pensioen en/of AOW-gat hebben opgelopen. De Deputaten stellen een quotum vast voor dit reservefonds, en dragen zorg voor de inning van dit quotum. Voorts adviseren zij de plaatselijke kerk over de betreffende overeenkomsten en het genoemde reservefonds. zodra deze een predikant wenst te beroepen.
9. De quaestor en secundus-quaestor van een synode vallen onder de verantwoording van Deputaten Financieel Beheer. De quaestor c.q. de secundus-quaestor draagt zorg voor de uitbetaling van de ingediende declaraties/rekeningen. De declaraties en rekeningen van de synode zijn voorzien van de handtekeningen van twee leden van het moderamen.
10. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, vier

maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.

11. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-format op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.07 Instructie Deputaten Adresvoering, Contacten Overheid en Binnenlandse Betrekkingen (ACOBB)

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen zich bij de daarvoor in aanmerking komende overheidsorganen en de nodige van de overheid uitgaande instellingen bekend maken en de plaatselijke kerken op hun verzoek daarbij assisteren.
2. Zij zullen fungeren als officieel adres van het kerkverband van De Gereformeerde Kerken in Nederland (postale aanduiding "hersteld") voor overheid, andere kerkgenootschappen en landelijke instellingen en in het algemeen wanneer de kerken gezamenlijk worden aangesproken of aangeschreven.
3. Zij zullen stukken die van de overheid en overige kerkgenootschappen bij hen binnenkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken onder de aandacht van de kerken brengen.
4. Zij zullen op vragen van de overheid en overige kerkgenootschappen over bepaalde zaken antwoord geven, voor zover de kerken zich na 2005 over deze en dergelijke zaken in generale synoden hebben uitgesproken. Dit alles in overeenstemming met het gevoelen van de kerken. Zij zullen zowel de bedoelde vragen als de door deputaten gegeven antwoorden ter kennisgeving aan de kerken doen toekomen.
5. Zij zullen reageren op wetgeving die door de overheid wordt voorbereid evenals op door de overheid aangekondigde of reeds genomen maatregelen, indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk (artikel 27 KO) en indien niet op het bijeenkomen van de Generale Synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.
6. Zij zullen reageren op zaken die door de overige kerken ons bekend worden gemaakt indien dit van belang is voor de onbelemmerde voortgang c.q. de wettige bescherming van de dienst van de kerk en het kerkelijke zaken betreft, indien niet op het bijeenkomen van de Generale Synode gewacht kan worden; van de reacties dienen deputaten de kerken in kennis te stellen.
7. Zij zullen de kerken informeren over nieuw tot stand gekomen wetgeving en andere maatregelen van de rijksoverheid die voor de kerken consequenties hebben, en over rechterlijke uitspraken die voor het functioneren van de kerken overal in het land van belang zijn.
8. Zij zullen gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw, overbrengen en de vertegenwoordiging van de kerken op koninklijke recepties voorbereiden en uitvoeren behalve wanneer de Generale Synode bijeen is.

9. Zij zullen op uitnodiging van de overheid de kerken vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden met een vorstelijk of nationaal karakter, met dien verstande dat geen uitnodiging aanvaard kan worden tot het bijwonen van religieuze samenkomsten en andere plechtigheden die in strijd komen met het Woord van de Here en de op dat Woord gegronde belijdenis van de kerken.
10. Zij zullen in het algemeen de ontvangst van hun toegezonden stukken aan de afzender(s) bevestigen.
11. Zij zullen ingeval zij menen, dat bepaalde hun niet regarderende stukken van betekenis kunnen zijn voor de kerken of voor een ander generaal deputaatschap, de afzender(s) daarheen verwijzen.
12. Zij zullen het adressenbestand van de kerken en van de overige kerkgenootschappen up-to-date houden.
13. Zij zullen ontwikkelingen in andere kerkverbanden nauwlettend volgen. Zij zullen, wanneer zich tekenen voordoen, waaruit blijkt dat er sprake is van trouw aan Schrift en belijdenis (drie formulieren van enigheid) en samenleven volgens de Gereformeerde Kerkorde, daartoe oriënterende gesprekken houden met een gemeente of kerkverband om zich over deze tekenen nader te laten informeren.
14. Zij zullen desgevraagd de correspondentie toelichten, die de Generale Synode heeft gezonden aan gemeenten buiten het kerkverband.
15. Zij zullen enkele of gegroepeerde al dan niet reeds vrijgemaakte verontruste kerkleden van de GKv of andere kerkgenootschappen verwijzen naar de kerkenraad van de dichtstbijzijnde kerk.
16. Zij zullen desgevraagd adviezen verlenen aan de plaatselijke kerken bij het aangaan van gesprekken met de onder 15 genoemde personen
17. Zij zullen contact te zoeken met de landelijke vergadering van de GKN om zo mogelijk te komen tot gesprekken, waarbij het volgende wordt nagestreefd:
    a. Vaststellen of DGK en GKN op het zelfde fundament staan (het fundament van apostelen en profeten, Efez. 2:20) en daarop ook hetzelfde bouwwerk bouwen (*1 Kor. 3: 10 vv.: Naar de genade Gods, die mij gegeven is, heb ik als een kundig bouwmeester het fundament gelegd, waarop een ander voortbouwt. Maar ieder zie wel toe, hoe hij daarop bouwt. Want een ander fundament, dan dat er ligt, namelijk Jezus Christus, kan niemand leggen. Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, zilver, kostbaar gesteente, hout, hooi, of stro, ieders werk zal aan het licht komen Want de dag zal het doen blijken, omdat hij met vuur verschijnt, en hoedanig ieders werk is, dat zal het vuur uitmaken).* Er zal dan ook in de onderlinge gesprekken duidelijkheid moeten komen of er overeenstemming is over fundamentele zaken zoals omgaan met de Schrift, de Gereformeerde belijdenis en de kerkorde en het functioneren daarvan.
    b. Er zal een agendavoorbereidingscommissie in leven worden geroepen, die na het eerste contact samen met broeders uit de GKN een agenda zullen opstellen, waarbij van de kant van DGK in de loop van de gesprekken de volgende zaken aan de orde zullen komen:
        - Vaststellen of er t.a.v. de grondslag onderling verschillen bestaan t.a.v. fundamentele zaken zoals onder andere:
            1. de leer over de kerk (art. 27-29 NGB);
            2. het samenleven naar de gereformeerde kerkorde, met daarbij te betrekken wat op de website van de GKN staat met betrekking tot
                a. het gezag van meerdere vergaderingen (art. 35 KO)
                b. Het functioneren van art. 31 KO met betrekking tot appelzaken

c. het functioneren van art 67 met betrekking tot te zingen liederen in de eredienst;
3. Scheuringen en schorsingen;
4, Tolereren van dwaalleer zoals die te vinden is bij dr. H.F. Kohlbrugge en prof. dr. J. Douma;
5. het bespreken van de rechtmatigheid van de vrijmaking van 2003 als het werk van de Here;
6. vaststellen of er bij de GKN een uitgesproken wil bestaat om tot eenheid te komen met DGK.

c. De resultaten van het contact met GKN te rapporteren op de volgende generale synode.
d. In geval van zeer positieve bevindingen m.b.t. het onder 1 a.-c. genoemde, zo nodig aan deputaten ad. art. 49 voor te leggen of er reden is om een vervroegde synode bijeen te roepen.
e. Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.
f. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel Beheer.
g. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk doen toekomen.
h. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-format op CD-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015
Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.08 Instructie Deputaten Curatoren van het landelijk gereformeerd Kerkblad DE BAZUIN en de landelijke websites

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen de uitgave en ontvangst van het landelijk Gereformeerd Kerkblad DE BAZUIN in de kerken bevorderen in overleg met en met inschakeling van de redactie en medewerkers.
2. Zij zullen toezien op het naleven van de Regelingen Kerkblad en het Redactiestatuut Landelijk Kerkblad van De Gereformeerde Kerken in Nederland, beide zoals vastgesteld door de Generale Synode te Mariënberg 2005.
3. Zij zijn verantwoordelijk voor de Schriftuurlijke koers van DE BAZUIN en de websites, binnen het kader van artikel 30 van de kerkorde.
4. Zij zullen de leden van de redactie schriftelijk aanstellen en een rooster van aftreden van de redactie opstellen.
5. Zij zullen aan de redactie medewerkers toevoegen met bijzondere taken, te weten:
   a. leden van de eindredactie door wie het blad persklaar gemaakt wordt;

b. een administrateur;
c. een medewerker voor de financiële administratie;
d. een redactiesecretaris;
e. een webmaster.

6. Zij zullen tenminste eenmaal per jaar met de redactie vergaderen om het beleid te bespreken.
7. Zij zullen minimaal vier maal per jaar de boekhouding van de penningmeester beoordelen en de penningmeester ondersteunen waar dit wenselijk is.
8. Zij zullen toezien dat vanaf 1 januari 2016 het kerkblad De Bazuin niet meer via een blokabonnement verspreid en betaald wordt (conform art. 7.07 GS Groningen)
9. Zij zullen onderzoek doen naar een overdracht van de Bazuin naar een particuliere vereniging of stichting, waarbij de band aan de kerken en de Schriftuurlijke koers van het blad zoveel mogelijk worden gewaarborgd. En hiervan rapport uitbrengen zes maanden voor de aanvang van de eerstkomende synode (conform art. 7.07 GS Groningen).
10. Zij zullen minimaal twee maal per jaar een financieel overzicht en een begroting opstellen en dit met Deputaten Financieel Beheer bespreken. Ook zullen zij in overleg met deze deputaten de financiële rapportage ten behoeve van de synode opstellen.
11. Zij zullen een periodiek te updaten handboek in digitale vorm samenstellen in het zogenaamde pdf-format en dit op een afgeschermd gedeelte van de website publiceren. Tevens zullen zij een papieren uitgave verzorgen voor kerkleden die daarom verzoeken.
12. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.
13. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-format op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de generale synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.09 Instructie Deputaten ad artikel 49 KO

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen de classes bijstaan in alle gevallen waarbij de kerkorde dit voorschrijft, en op verzoek van de classes bij bijzondere moeilijkheden. Zo zullen zij hulp bieden bij situaties als: het ontslag van een predikant van zijn verbintenis aan een gemeente en ontheffing uit het ambt (art. 14, 15 KO), bij de toelating van predikanten uit andere kerken, bij de toelating van afgezette predikanten en moedwillige verlating van predikanten uit de gemeenten. De adviezen aan een classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen. Bij een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten zal de Generale Synode daarover een besluit nemen.
2. Zij, of enkelen van hen, zullen toezicht houden op het peremptoir examen van aanstaande predikanten. Zij kunnen vragen stellen tijdens het peremptoir examen aan de kandidaat. Zij zullen mede beraadslagen en adviseren. De adviezen aan de classis behoren gegeven te worden voordat de leden van de classis hun stem uitbrengen. De classis besluit over het toelaten van de kandidaat tot de bediening van het Woord en de heilige sacramenten. Bij

een conflict tussen het oordeel van de classis en de deputaten zal de Generale Synode daarover een besluit nemen.

3. Zij zullen de tijdelijke wijzigingen in de KO die naar het besluit van de GS Mariënberg 2005 zijn genomen, controleren op hun uitvoerbaarheid en werkzaamheid voor zover deze nog van kracht zijn. Zij zullen bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende Generale Synode zo nodig een verzoek indienen om die artikelen van de KO die tijdelijk gewijzigd zijn opnieuw te bezien en – indien dit nodig is - te herformuleren.
4. Wanneer bepaalde zaken niet kunnen wachten tot de eerstvolgende Generale Synode omdat ze zeer complex zijn of grote moeite oproepen in de kerken, of omdat omstandigheden in het kerkverband wijzigingen in de aanpassingen van de KO vereisen, zullen zij bij de samenroepende kerk van de eerstvolgende Generale Synode een verzoek indienen om een vervroegde Generale Synode bijeen te roepen.
5. Zij stellen bij het begin van hun werkzaamheden een conceptbegroting op van de te verwachten uitgaven en dienen die in bij de Deputaten Financieel Beheer.
6. Zij kunnen voor het uitvoeren van de opdrachten beschikken over de nodige financiële middelen die worden verstrekt door Deputaten Financieel beheer.
7. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen. Dit na toestemming van Deputaten Voorbereiding Volgende Generale Synode.
8. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (PDF-format op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.10 Instructie Deputaten Liturgische Voorzieningen (LV)

Aan deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen blijvend acht geven op de behoefte in de kerken aan nieuwe exemplaren van het Gereformeerde Kerkboek en zich blijven vergewissen van de beschikbaarheid ervan; zo nodig nemen zij maatregelen die de beschikbaarheid ervan bevorderen.
2. Zij zullen de kerken dienen met het beschikbaar stellen van voldoende catechismuspreken en preken die bestemd zijn voor bijzondere gelegenheden als gedenkdagen van heilsfeiten, bid- en dankstonden, en voor de voorbereiding voor de viering van het Heilig Avondmaal. Zij zullen de behoefte hieraan van tijd tot tijd blijven peilen.
3. Zij zullen t.a.v. de eventueel te lezen preken de twee lijsten met namen van predikanten beheren, zoals dat vastgesteld is door de synode. Deze twee lijsten mogen de deputaten niet aanvullen en uitbreiden. Een kerkenraad kan een gemotiveerd voorstel indienen bij de generale synode voor uitbreiding van lijst 2.
4. Zij zullen de gegevensbank (laten) onderhouden, verbeteren, en aanvullen met preken in overeenstemming met de lijsten 1 en 2, met dien verstande dat de preken in deze prekenbestanden alleen preken bevatten die voldoen aan de besluiten die de synodes genomen hebben (GS Groningen, art. 3.02 en 3.03).

5. Zij zullen de preekbestanden op de website van de kerken (laten) plaatsen in overleg met Deputaten Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites en zo ter beschikking stellen aan de kerken.
6. Zij zullen de kerken oproepen mee te werken onder leiding van deputaten aan het digitaliseren van preken in overeenstemming met de richtlijnen welke door de Generale Synode zijn vastgesteld.
7. Zij zullen van hun werk rapport uitbrengen aan de eerstkomende generale synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode doen toekomen.
8. Zij zullen onderzoek doen naar de technische en juridische mogelijkheden en de kosten om de Bijbelteksten in het Gereformeerd Kerkboek in overeenstemming te brengen met de Herziene Statenvertaling (art. 3.07 besluit 4).
9. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (pdf-format op cd-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.11 Instructie Deputaten Archief- en Documentatiecentrum (ACD)

Aan deputaten is opgedragen:

1. Algemeen
    a. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen, dat van belang is voor de geschiedenis van De Gereformeerde Kerken in Nederland, met name sinds de Vrijmaking in 2003 en volgende jaren, en dit te beheren in een archief- en documentatiecentrum;
    b. voor het beheer van het archief- en documentatiecentrum op zoek te gaan naar een ter zake kundige medewerker;
    c. onderzoek te doen naar en op basis daarvan voorstellen te formuleren voor het verder integreren van ‘archief’ en ‘documentatie’;
    d. onderzoek te doen naar een verantwoorde vorm van digitalisering van documenten;
    e. de kerken en kerkelijke vergaderingen te dienen met adviezen en voorlichting inzake het beheer van archief- en documentatiemateriaal;
    f. onkosten te declareren bij het deputaatschap Financieel Beheer, en daarbij vooralsnog uit te gaan van een begroting van 3000 euro per jaar;
    g. van hun werk rapport uit te brengen aan de eerstkomende Generale Synode van De Gereformeerde Kerken, en dit rapport, eventueel aangevuld met voorstellen, vier maanden voor aanvang van de synode aan de roepende kerk en tevens aan de archivaris van de Generale Synode toe te zenden.
    h. hun archief m.b.t. eigen werkzaamheden zowel in papieren alsook in digitale vorm (PDF format op cd-rom) uiterlijk na zes jaar te archiveren in het archief van de Generale Synode.

2. Met betrekking tot ‘archief’ en archivaris

a. Beheert in opdracht van de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken de documentatiestukken van de gehouden landelijke vergaderingen en synoden met ingang van de vrijmaking in 2003.
b. Hij draagt zorg voor een geordend overzicht van de stukken in een door hemzelf ingerichte archiefkast c.q. archiefruimte. Dit betreft zowel de aangeleverde stukken op papier als wel in digitale vorm op CD of DVD.
c. Hij zal er zorg voor dragen dat er na afloop van elke synode een getekend exemplaar van de Acta en drie exemplaren van de vertrouwelijke Acta (waarvan één getekend) aan het archief zullen worden toegevoegd.
d. Hij deelt het archief met zijn stukken zodanig in, dat alle stukken optimaal toegankelijk worden gemaakt. Hij kan gebruik maken van de bijlagen die bij deze instructie worden toegevoegd n.l.: Archiefschema (bijlage 1) en Trefwoordenregister (bijlage 2).
e. Hij zal een postboek bijhouden waaruit na te gaan is of het archief compleet is.
f. Hij neemt na afloop van de synode de stukken, die daarvoor in aanmerking komen, over van de scriba’s 1 en 2 en overige functionarissen en bergt deze stukken in het archief op.
g. Hij bewaart alle vertrouwelijke informatie en staat voor alle vertrouwelijke informatie onder de belofte van strikte geheimhouding.
h. Het raadplegen van niet vertrouwelijke stukken kan geschieden en het uitlenen van die stukken kan alleen dàn plaatsvinden na verkregen toestemming van de archiefvoerende kerk. Het uitlenen geschiedt tegen een ontvangstbewijs en wordt door hem geregistreerd.
i. Het raadplegen van vertrouwelijke stukken kan en mag pas plaatsvinden nadat de archivaris overlegd heeft met Deputaten Voorbereiding Volgende Synode. Zij zullen de archivaris binnen veertien dagen nadat de aanvraag is binnengekomen bij de deputaten hem voorzien van een schriftelijk ondertekend antwoord (in tweevoud), dat door de archivaris zal worden overhandigd aan het verzoekend kerklid. In deze brief zullen deputaten bij een negatief antwoord de reden aangeven.
j. Wanneer Deputaten Voorbereiding Volgende Synode toestemming geven voor het inzien van vertrouwelijke stukken zal de archivaris het verzoekend kerklid wijzen op de strikte vertrouwelijkheid. De archivaris zal een kopie aan het verzoekend kerklid overhandigen, welke hij binnen veertien dagen moet retourneren aan de archivaris.
k. Hij zal een lijst bijhouden waarin de uitgifte (gedateerd) is geregistreerd van alle vertrouwelijke stukken.
l. Hij draagt zorg dat de scriba van de archiefvoerende kerk (Zwolle) als tweede sleutel gemachtigde, zijn taak in voorkomende gevallen kan uitvoeren.
m. Hij maakt een lijst op van alle voor vernietiging in aanmerking komende stukken en vernietigt deze stukken na verkregen toestemming van de laatst voorafgaande Generale Synode.
n. Hij zal er zorg voor dragen dat elk jaar het archief gecontroleerd zal worden door een van te voren aangewezen kerk, welke op bijgevoegde lijst (bijlage 1) staat aangegeven.
o. Het mandaat van de archivaris wordt stilzwijgend verlengd, tenzij hij ontheffing van zijn arbeid vraagt of de Generale Synode de aanwijzing van een andere archivaris noodzakelijk acht. Is er onverhoopt sprake van wanbeheer, dan kan hij met onmiddellijke ingang worden ontslagen van zijn functie.

3. Met betrekking tot ‘documentatie’
   a. de werkzaamheden die genoemd worden in het werkdocument dat door de voormalige deputaten Documentatie is opgesteld, voort te zetten, voor zover dit relevant is voor het deputaatschap;
   b. met deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords af te stemmen in welke mate overleg en samenwerking nodig is met betrekking tot huisvesting, plaatsing van bepaalde boeken, publicaties en materialen en gebruik van (computer)systemen;
   c. richtlijnen op te stellen voor het te archiveren materiaal (documenten, persoonlijke archieven), met inachtneming van o.a. wijze van opslag, omgang met en afscherming van vertrouwelijke stukken en vernietigingstermijnen;
   d. versterkt aandacht te besteden aan het nemen van maatregelen om de documentatie ten nutte te doen zijn voor de kerken, voor onderzoek door studenten, voor publicaties, en voor uitlenen aan kerkleden.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,
Ds. E. Heres, preses — B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor — Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.12 Instructie Deputaten ad artikel 19 KO

Definities:

In deze instructie wordt verstaan onder:
1. Opleiding: de Opleiding tot de Dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken;
2. Deputaten: de deputaten ad artikel 19 van de kerkorde, benoemd door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken;
3. Regeling studiefinanciering: Regeling betreffende de studiefinanciering voor studenten van De Gereformeerde Kerken in Nederland, artikel 19 KO;
4. Student: Hij die de Opleiding tot de Dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken volgt dan wel als cursist de vooropleiding volgt.

Instructies

Aan de deputaten is opgedragen:

1. Zij zullen overeenkomstig art. 19 van de kerkorde waar nodig de studenten aan de Opleiding tot de Dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken financiële ondersteuning bieden volgens de daartoe vastgestelde regeling. Zij dienen daarbij de bepalingen van de regeling studiefinanciering in acht te nemen. Ingeval van onvoorziene en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van de rijksstudiefinanciering zullen zij naar bevind van zaken handelen. Zij zullen daarbij doel en uitgangspunt van de kerkelijke steunverlening in het oog dienen te houden.
2. Zij houden zo spoedig mogelijk na hun benoeming een constituerende vergadering waarin zij uit hun midden een voorzitter, secretaris en penningmeester verkiezen en treffen daarbij een regeling voor vervanging van hun functie indien de omstandigheden dat wenselijk maken.

3. Zij zorgen voor het aanvragen van de benodigde bankrekeningen en bepalen welke personen tekeningbevoegdheid hebben.
4. Zij dragen er zorg voor om aan studenten en aankomende studenten voldoende informatie te bieden betreffende de mogelijkheden tot financiële ondersteuning. Zij verstrekken daarbij aanvraagformulieren aan de ingeschreven studenten en aan allen die daartoe een verzoek indienen.
5. Met gegadigden voor steunverlening die zich voor het eerst melden, zal door de deputaten een gesprek betreffende hun schriftelijke aanvraag worden gevoerd. Voorts zullen de deputaten gedurende de periode jaarlijks een of meer gesprekken voeren met de betrokken studenten betreffende hun financiële situatie.
6. Aan studenten aan wie reeds leningen zijn verstrekt en die nog staan ingeschreven aan de Opleiding, wordt ongevraagd een aanvraagformulier toegezonden.
7. Binnen een termijn van drie maanden na ontvangst van de benodigde gegevens stellen deputaten de steunbedragen vast. Deputaten controleren de juistheid van de aangeleverde gegevens. Zo nodig corrigeren zij achteraf op basis van nader verstrekte gegevens de berekeningen. Zij zorgen voor een goed archiefbeheer van de door hen ontvangen bescheiden en van de afschriften van de correspondentie.
8. Zij stellen een steunfonds hulpbehoevende studenten in, waarvoor zij binnen de kerken gelden werven.
9. Zij doen volgens een (zo mogelijk meerjaren-) begroting de nodige uitgaven en heffen daartoe een quotum van de kerken.
10. Zij vergaderen tenminste tweemaal per jaar en verder wanneer twee of meer deputaten dat wenselijk achten.
11. Zij laten elk jaar hun financiële verantwoording controleren door één van de kerken van de classis die door de synode is aangewezen.
12. Zij dragen er zorg voor dat vijf jaar nadat de studieschuld van een predikant of student geheel is kwijtgescholden, c.q. afgelost, het desbetreffende dossier wordt vernietigd.
13. Zij geven van al hun werkzaamheden en van hun financiële beheer een schriftelijk rapport aan de eerstvolgende Generale Synode; zij verzenden dat rapport en de bijbehorende verklaring van de controle van de administratie, uiterlijk vier maanden voor de aanvang van de Generale Synode, aan de samenroepende kerk en de kerken, waarbij de vertrouwelijkheid inzake de personen gewaarborgd is.
14. Zij zullen hun archief zowel in papieren- als ook in digitale vorm (pdf format op CD-rom) uiterlijk na zes jaar overdragen aan de archivaris van de Generale Synode.

Vastgesteld door de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken op 13 juni 2015.

Namens de Generale Synode,

Ds. E. Heres, preses	B. Lourens, eerste scriba
Ds. S. de Marie, assessor	Ds. C. Koster, tweede scriba

Artikel I.13 Nieuw benoemde deputaten GS Groningen 2014-2015

Naam	Adres	Postcode en plaats	Telefoon	Emailadres	Functie
1. Deptutaten Opleiding tot de Dienst des Woords					
P. van Egmond	A. van 't Hartweg 29	2665 MJ Bleiswijk	06 51435912	piet@tanacetum.nl	primus
R. ten Have	Hanebalken 40	9205 CX Drachten	0512 523936 / 06 19922903	rtenhave@outlook.com	primus
B. Lourens	Henri Dunantstraat 81	7721HR Dalfsen	0529 432739	b.lourens01@gmail.com	primus
L. Menninga	Van Haersoltelaan 1-A	8061EG Hasselt	038 7503652	L.Menninga@gmail.com	samenroeper
J.C. Sikkens	Moezelstraat 52	9406 VM Assen	0529 460717	jksikkens@gmail.com	primus
W.J. Heeringa	Meerpaal 127	9732AJ Groningen	050 3644004	wjheeringa@hotmail.com	secundus
G.H. Plaggenmars	Hesselinkkamp 11	7692 AS Mariënberg	0523 251782	ghplaggenmars@gmail.com	secundus
2. Deptutaten ad art. 19 KO					
Joh. Horst	Westenholterweg 85	8042 AG Zwolle	038 4218685 / 06 29080241	johhorst@oudsabbinge.nl	primus
J.A. Sikkens	De Schans 18	9951 VH Winsum	0595-785 063	jaapsikkens@hotmail.com	primus
E.J. Teunis	Egelantierstraat 2	7731 VM Ommen	0529 452382	ejteunis@hetnet.nl	samenroeper
3. College van Opleiding tot de Dienst des Woords					
T.L. Bruinius	De Drift 26	9414 BB Hooghalen	0593 592138	bruinius3@home.nl	docent
ds. P. van Gurp	Luukmanserf 20	7722 AC Dalfsen	0529 435245	pvgurp@tele2.nl	docent
ds. E. Heres	Agnietenhof 8	7721 EN Dalfsen	0529 431725	e.heres@hetnet.nl	docent
ds. S. de Marie	Hazelaarlaan 5	8024 XA Zwolle	038 4537562	s.demarie.mail@gmail.com	opleider
4. Deputaten voor Betrekkingen met Buitenlandse Betrekkingen					
Joh. Houweling	Hoefweg 202	2665 LE Bleiswijk	010 5248329	joophouweling@hotmail.com	samenroeper
ds. C. Koster	Duindigtstraat 7	2665 HS Bleiswijk	06 41559179	dsckoster@gmail.com	primus
ds. S. de Marie	Hazelaarlaan 5	8024 XA Zwolle	038 4537562	s.demarie.mail@gmail.com	primus
A. van der Net	Het Kooistuk 5	8061 AT Hasselt	038 4772262	avdnet@home.nl	primus
5. Deputaten Financieel Beheer					
E. Korevaar	Verlengde Kerkweg 19	8091EW Wezep	038 3764262	e.korevaar@kpnmail.nl	primus
H.J. Mooibroek	Karthuizerlaan 7	8271 XA IJsselmuiden	038 3333335	info@mooibroekmediation.nl	samenroeper
C.J. Teunis	Refterstraat 28	8271 KJ IJsselmuiden	06 45200288	jcteunis@gmail.com	primus

6. Deputaten voor Adresvoering/ Contacten Overheid/ Binnenlandse Betrekkingen					
ds. M. Dijkstra	Stationsweg 53	7692 AB Mariënberg	0523-723047	predikant@mdijkstra.com	primus
ds. E. Heres	Agnietenhof 8	7721 EN Dalfsen	0529 431725	e.heres@hetnet.nl	primus
ds. C. Koster	Duindigtstraat 7	2665 HS Bleiswijk	06 41559179	dsckoster@gmail.com	primus
B. Lourens	Henri Dunantstraat 81	7721HR Dalfsen	0529 432739	b.lourens01@gmail.com	samenroeper
ds. S. de Marie	Hazelaarlaan 5	8024 XA Zwolle	038 4537562	s.demarie.mail@gmail.com	primus
M.A. Sneep	Orion 15	2665 WB Bleiswijk	010 5240208	sneepmichiel@gmail.com	primus
7. Deputaten-curatoren Landelijk Kerkblad en Websites					
G.J. de Marie	Moutmolen 9	2665 SM Bleiswijk	010 7422554	gertdemarie@gmail.com	samenroeper
B. de Roos	Kraanvogelstraat 124	9713 BS Groningen	050 5265558	benaderoos@home.nl	primus
R.B. Sikkens	Akeleiweg 6	8042 CH Zwolle	06 18245778	roelofsikkens@hotmail.com	primus
8 .Deputaten ad artikel 49 KO					
A. van Egmond	A. van 't Hartweg 31	2665 MJ Bleiswijk	010 5218982	bert@tanacetum.nl	samenroeper
ds. E. Heres	Agnietenhof 8	7721 EN Dalfsen	0529 431725	e.heres@hetnet.nl	primus
ds. S. de Marie,	Hazelaarlaan 5	8024 XA Zwolle	038 4537562	s.demarie.mail@gmail.com	primus
L. Menninga	Van Haersoltelaan 1-A	8061EG Hasselt	038 7503652	L.Menninga@gmail.com	primus
G.H. Plaggenmars	Hesselinkkamp 11	7692 AS Mariënberg	0523 251782	ghplaggenmars@gmail.com	primus
W.J. Sikkens	Snip 90	9728 XR Groningen	050 5779339	info@sikkens-karssies.nl	primus
ds. M. Dijkstra	Stationsweg 53	7692 AB Mariënberg	0523-723047	predikant@mdijkstra.com	secundus
M.A. Sneep	Orion 15	2665 WB Bleiswijk	010 5240208	sneepmichiel@gmail.com	secundus
9. Deputaten Archief en Documentatie					
J. Bos	Doddegras 14	3068 BM Rotterdam	010 4556717	bos@oerwoud.nl	samenroeper
J. Bruijn	Veldkamp 11	3843 BG Harderwijk	0341 470579	fam.jbruijn@hetnet.nl	primus
zr. W.H. Drijfhout-de Vries	Ter Culenstraat	7721 ZW Dalfen	0529-466145	whdrijfhoutdevries@kpnmail.nl	primus
L. Kampinga	Willem Lodewijklaan 18	8448 PJ Heerenveen	0513 629773 / 06 24430694	bkampinga@gmail.com	primus
ds. S. de Marie	De Horst 34	8061 BP Hasselt	038 2306730	theodemarie@gmail.com	primus
10. Deputaten Liturgische Voorzieningen					
zr. E. Godschalk-Wielenga	Zomertalinghof 29	8043 JW Zwolle	038 4200810	elke.godschalk@kpnmail.nl	primus
R.H. van der Laan	Wobbe Hendrik Alkemastraat 7	9744 AS Groningen	050 5566483	rhvanderlaan@kpnmail.nl	primus
W. Snippe	Chopinlaan 11	9402 SB Assen	0592 372455	w.a.snippe@home.nl	samenroeper

11. Deputaten Voorbereiding Volgende Synode					
ds. E. Heres	Agnietenhof 8	7721 EN Dalfsen	0529 431725	e.heres@hetnet.nl	samenroeper
ds. C. Koster	Duindigtstraat 7	2665 HS Bleiswijk	06 41559179	dsckoster@gmail.com	primus
B. Lourens	Henri Dunantstraat 81	7721HR Dalfsen	0529 432739	b.lourens01@gmail.com	primus
ds. S. de Marie	Hazelaarlaan 5	8024 XA Zwolle	038 4537562	s.demarie.mail@gmail.com	primus
12. Quaestor					
E. Korevaar	Verlengde Kerkweg 19	8091EW Wezep	038 3764262	e.korevaar@kpnmail.nl	primus
H.J. Mooibroek	Karthuizerlaan 7	8271 XA IJsselmuiden	038 3333335	info@mooibroekmediation.nl	secundus

INHOUDSOPGAVE

Inhoud

Artikel 1: Opening 1

Artikel 2: Onderzoek geloofsbrieven en presentatie 3

Artikel 3: Verkiezing moderamen 4

Artikel 4: Constituering 4

HOOFDSTUK 1 - ALGEMEEN 5

Artikel 1.01 Beloften 5

Artikel 1.02 Benoeming Adviseur en Quaestor Synode 5

Artikel 1.03 Sluitingsdatum ingekomen stukken 6

Artikel 1.04 Instelling commissies 6

Artikel 1.05 Uitnodiging LRCA 7

Artikel 1.06 Uitnodiging deputaten FRCA 7

Artikel 1.07 Verslaglegging voor De Bazuin 7

Artikel 1.08 Geluidsopnamen 7

Artikel 1.09 Verklaring van de kerk van Bergentheim/Bruchterveld 8

HOOFDSTUK 2 - KERKREGERING 9

Artikel 2.01 Rapport van de deputaten ad artikel 49 KO 9

Artikel 2.02 Rapport secundus-archivaris 9

Artikel 2.03 Rapport controle archiefstukken 9

Artikel 2.04 Deputaatschap Documentatie 9

Artikel 2.05 Deputaatschap Archief en Documentatie 9

Artikel 2.06 Rapport van de deputaten Voorbereiding Volgende Synode (VVS) 12

Artikel 2.07 Samenroepende kerk volgende synode 12

Artikel 2.08 Handboek voor de Kerken 13

Artikel 2.09 Opname commissierapporten in de acta 13

HOOFDSTUK 3 - EREDIENST 14

Artikel 3.01 Rapport Deputaten Liturgische Voorzieningen 14

Artikel 3.02 Besluit met betrekking tot leespreken 17

Artikel 3.03 Aanvulling lijst 2 met predikanten van wie preken gelezen mogen worden 18

Artikel 3.04 Besluit met betrekking tot het invullen van beoordelings-formulieren 21

Artikel 3.05 Besluit met betrekking tot informeren van de kerkenraden 21

Artikel 3.06 Buiten werking stellen besluiten van GS Amsterdam (1908) en GS Den Haag (1914) ... 21
Artikel 3.07 Deputaten Herziene Statenvertaling ... 22
HOOFDSTUK 4 - BINNENLANDSE BETREKKINGEN ... 26
Artikel 4.01 Rapport Deputaten Adresvoering Contacten Overheid en Binnenlandse Betrekkingen (ACOBB) ... 26
Artikel 4.02 Contacten met de GKN ... 27
Artikel 4.03 Besluit inzake beëindiging gesprek met de GKv ... 31
HOOFDSTUK 5 - OPLEIDING TOT DE DIENST DES WOORDS ... 32
Artikel 5.01 Rapport deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords ... 32
Artikel 5.02 Taken van de Opleiding als er geen studenten zijn ... 32
Deputaten ODDW inzake het visiedocument en bibliotheek ... 32
Artikel 5.03. Plan van aanpak voor de bibliotheek ... 35
Artikel 5.04 Presentaties studenten aan de Opleiding ... 36
Presentatie br. M. A. Sneep ... 36
Artikel 5.05 Kascontrole deputaten art. 18 ... 36
Artikel 5.06 Deputaatschap ad art. 19 KO Steun Hulpbehoevende Studenten. ... 37
Artikel 5.07 Kascontrole deputaten art. 19 KO ... 37
Artikel 5.08 Benoeming nieuwe docenten met betrekking tot de ODDW ... 37
HOOFSTUK 6 - BETREKKINGEN BUITENLANDSE KERKEN ... 39
Artikel 6.01 Rapport van deputaten BBK met betrekking tot de Westminster Standards ... 39
Artikel 6.02 Uitnodiging voor aanwezigheid op de GS van de FRCA ... 45
Artikel 6.03 Overige zaken met betrekking tot BBK ... 45
Artikel 6.04 Regels voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland ... 48
1. Inhoud van de zusterkerkrelatie ... 48
2. Het aangaan van zusterkerkrelaties ... 48
3. Regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties ... 48
Artikel 6.05 BERG Giessen ... 51
HOOFDSTUK 7 - APPELZAKEN EN REVISIEVERZOEKEN ... 53
Artikel 7.01 Appelschriften van br. C.A. Teunis en DGK Mariënberg met betrekking tot leespreken ... 53
Artikel 7.02 Appelschrift br. G. van den Dool ... 55
Artikel 7.03 Revisieverzoek zr. G. Oldenburger-Zijlstra ... 55
Artikel 7.04 Appelschrift br. B. Meines ... 56

Artikel 7.05 Revisieverzoek Dalfsen inzake de zusterkerkrelatie met de Liberated Reformed Church at Abbotsford ... 57
Artikel 7.06 Brief van br. en zr. Mooibroek inzake de besprekingen rond het rapport BBK ... 66
Artikel 7.07 Revisieverzoek van DGK Dalfsen inzake het kerkblad De Bazuin ... 67
HOOFDSTUK 8 - PRESENTATIE, PUBLICATIE EN COMMUNICATIE ... 72
Artikel 8.01 Rapport Curatoren Landelijk kerkblad en websites ... 72
Artikel 8.02 Verschijningsdatum Gereformeerd kerkblad De Bazuin ... 72
HOOFDSTUK 9 - FINANCIËN EN BEHEER ... 74
Artikel 9.01 Rapport deputaten Financiën en Beheer ... 74
Artikel 9.02 Kascontrole deputaten Financieel Beheer ... 74
HOOFDSTUK 10 – SLOTHANDELINGEN ... 75
Artikel 10.01 Toespraak van de preses, ds. E. Heres ... 75
Artikel 10.02 Toespraak van de adviseur, ds. P. van Gurp ... 80
Artikel 10.03 Toespraak van de assessor ... 80
BIJLAGEN ... 81
A. RAPPORTEN ... 81
Artikel R.01 Rapport deputaten naar art. 49 ... 81
Artikel R.02 Rapport archivaris – secundus ... 87
Artikel R.03 Rapport controle archiefstukken ... 89
Artikel R.04 Rapport deputaten Documentatie ... 90
Artikel R.05 Aanvullend rapport deputaatschap Documentatie ... 94
Artikel R.06 Rapport Deputaten Voorbereiding Volgende Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland ... 95
Artikel R.07 Rapport Deputaten Liturgische Voorzieningen GS Groningen 2014 ... 98
Artikel R.08 Rapport Deputaten Herziene Satenvertaling ... 100
Artikel R.09 Rapport deputaten ACOBB aan GS Groningen 2014 ... 163
Artikel R.10 Rapport van Deputaten Opleiding tot de dienst des Woords van De Gereformeerde Kerken in Nederland ... 170
Bijlage A: Vergaderingen van deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords ... 181
Bijlage B: Verslag College van Opleiding tot de Dienst des Woords, 2012-2014 ... 181
Artikel R.11 Rapport Deputaatschap ad artikel 19 KO van De Gereformeerde Kerken in Nederlands (hersteld) ... 191
Artikel R.12 Rapport Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken aan de synode te Groningen 2014 ... 198
Tweede aanvullend rapport Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK) aan de synode Groningen 2014 ... 260

Artikel R.12a STUDIERAPPORT – MEERDERHEIDSRAPPORT 264
Inleiding 264
HOOFDSTUK II Historische achtergrond Westminster Confessie 265
II.1. Aanleiding tot he samenroepen van de Westminster Synode 265
II.2. Samenstelling en doel van de synode 266
II.3. Waarom niet de Drie Formulieren van Eenheid gebruikt? 267
II.4. De Westminster Standards in verschillende kerkgenootschappen 267
HOOFDSTUK III Oordeel van synodes uit het verleden mb.t. Westminster Standards .. 269
III.1. GS Amersfoort 1948 269
III.2 GS Amersfoort-West 1967 269
III.3. GS Groningen-Zuid 1978 270
III.4. Canadian Reformed Churches 270
HOOFDSTUK IV De Westminster Standards en de zekerheid van het geloof 271
IV.1. De tekst van de 271
IV.2. Beoordeliong in het licht van de Schrift en de Drie Formulieren van Eenheid 273
HOOFDSTUK V De Westminster Standards en het Verbond 274
V.1. Wat zeggen de Westminster Standards hierover? 274
V.2. Hoe is hierover in de loop der geschiedenis geoordeeld door de Gereformeerde Kerken en Gereformeerde scribenten? 276
V.3. Beoordeling in het liocht van de Schrift en de Drie Formulieren van Eenheid 277
HOOFDSTUK VI De Westminster Standards over de regering van de kerk en de kerkleer 280
HOODFDSTUK VII Geraadpleegde literatuur 291
Artikel R12b STUDIERAPPORT -MINDERHEIDSRAPPORT 292
Onderzoeksrapport Westminster Standards 292
1. Inleiding 292
2. Een weg van eigen historie 292
Omgaan met verschillen 299
Artikel R.13 Rapport deputaten Financieel Beheer 300
Artikel R.15 Rapport aan de Generale Synode te Groningen 2014 van Deputaten Curatoren Landelijk Kerkblad en Websites 307
B. COMMISSIERAPPORTEN 320
Artikel C.01 Rapport comissie 1 betreffende leespreken 320
Artikel C.02 Rapport van commissie 3 m.b.t. het meerderheids- en minderheidsrapport van deputaten BBK inzake de Westminster Standards 324

Artikel C.03 Revisieverzoek van DGK Dalfsen en Rapport commissie 3 inzake dit revisieverzoek 325
Artikel C.03.1 Revisieverzoek van de kerk te Dalfsen, inzake Abbotsford,augustus ’14 . 326
Artikel C.03.2 Rapport van commissie 3 inzake het revisieverzoek van DGK Dalfsen met betrekking tot Abbotsford 330
Artikel C.04 Rapport van commissie 3 m.b.t. de rapporten van deputaten BBK 342
Artikel C.05 Rapport van commissie 3 t.a.v BERG Giessen..... 345
Artikel C.06 Rapport 2 van commissie 4 346
Artikel C.06 Rapport van commissie 5 ten aanzien van het Rapport deputaten ACOBB 349
C. INSTRUCTIES DEPUTATEN GS GRONINGEN 2014-2015 356
Artikel I.01 Instructie deputaten voorbereiding volgende generale synode (VVGS) 356
Artikel I.02 Instructie Deputaten Opleiding tot de Dienst des Woords (ODDW) 357
Artikel I.03 Instructie medewerkers aan de Opleiding tot de Dienst des Woords 358
Artikel I.04 Instructie College van Opleiding 360
Artikel I.05 Instructie Deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken (BBK) 361
Artikel I.06 Instructie Deputaten Financieel Beheer (FB) 363
Artikel I.07 Instructie Deputaten Adresvoering, Contacten Overheid en Binnenlandse Betrekkingen (ACOBB)..... 365
Artikel I.08 Instructie Deputaten Curatoren van het landelijk gereformeerd Kerkblad DE BAZUIN en de landelijke websites 367
Artikel I.09 Instructie Deputaten ad artikel 49 KO 368
Artikel I.10 Instructie Deputaten Liturgische Voorzieningen (LV) 369
Artikel I.11 Instructie Deputaten Archief- en Documentatiecentrum (ACD) 370
Artikel I.12 Instructie Deputaten ad artikel 19 KO 372
Artikel I.13 Nieuw benoemde deputaten GS Groningen 2014-2015 374
INHOUDSOPGAVE..... 377